

VELKÝ SPOR VĚKŮ

ELLEN GOULD WHITE

VELKÝ SPOR VĚKŮ

NEUPRAVOVANÉ A ÚPLNÉ VYDÁNÍ 2012

NÁZEV VYDÁNÍ V ANGLICKÉM ORIGINÁLE:
>>THE GREAT CONTROVERSY<<
PRVNÍ VYDÁNÍ 1888

VYDAVATEL

© 2012 GIHON PUBLISHING
71503 BACKNANG
POSTFACH 1309
LITERATUR@GIHON.DE

PRINTED IN GERMANY

ISBN: 978-3-939979-26-5

OBSAH

Úvod	5
1. Zničení Jeruzaléma	8
2. Pronásledování v prvních staletích	19
3. Doba duchovního temna	24
4. Valdenští	30
5. Jan Viklef	39
6. Hus a Jeroným	48
7. Lutherův rozchod s Římem	60
8. Luther před sněmem	73
9. Švýcarský reformátor	86
10. Postup reformace v Německu	93
11. Protest knížat	99
12. Francouzská reformace	107
13. Holandsko a Skandinávie	120
14. Pozdější angličtí reformátoři	125
15. Bible a francouzská revoluce	135
16. Otcové Poutníci	147
17. Ohlašovatelé nového jitra	153
18. Americký reformátor	162
19. Světlo proniká tmou	175
20. Velké náboženské probuzení	181
21. Odmítnuté varování	191
22. Splněná proctví	199
23. Co je to svatyně?	208
24. Ve svatyni svatých	216
25. Boží zákon je neměnný	221
26. Dílo obnovy	231
27. Moderní probuzenecká hnutí	236
28. Tváří v tvář soudu	245
29. Původ zla	252
30. Nepřátelství mezi člověkem a satanem	259
31. Kdo jsou padlí andělé?	262
32. Satanovy nástrahy	266
33. První velký podvod	273
34. Mohou s námi mluvit zemřelí lidé?	283
35. Ohrožená svoboda svědomí	289
36. Nastávající boj	299
37. Naše jediná ochrana	305
38. Poslední varování	310
39. Doba soužení	315
40. Vysvobození Božího lidu	326
41. Zkáza země	335
42. Velký spor skončen	339
Dodatek	348

ÚVOD

Velkou škodu působí dílu Ducha Svatého bludy lidí, kteří tvrdí, že jsou vedeni Duchem, a proto se už nepotřebují řídit Božím slovem. Necháávají se vést dojmy, které pokládají za Boží hlas ve svém nitru. Ale duch, který je ovládá, není Božím Duchem. Toto podléhání dojmům spolu s přehlížením Písma může vést jen ke zmatku, klamu a zkáze. Slouží to pouze k prohlubování záměrů zlého. Protože působení Ducha Svatého v Kristově církvi je životně důležité, jedním ze satanových podvodů skrze chyby extrémistů a fanatiků je uvrhnout opovržení na práci Ducha a způsobit, aby Boží lid přehlížel tento zdroj síly, který nám připravil sám náš Pán.

V souladu s Božím slovem měl Duch Svatý konat své dílo během doby zvěstování evangelia. Během let, zatímco vznikala Písma jak Starého, tak i Nového zákona, nepřestával Duch Svatý mimo zjevení, která byla vtělena do Svatého Zákona, sdělovat pravdu různým jednotlivcům. Bible sama hovoří o tom, jak lidé skrze Ducha Svatého obdrželi varování, výtky, rady a poučení v záležitostech, které neměly souvislost s daným Písmem. Zmiňuje se o prorocích v různých dobách, jejichž výroky nikdo nezaznamenal. Stejným způsobem i později, když byl kánon Písma ukončen, Duch Svatý měl stále pokračovat ve svém díle, aby osvěcoval, upozorňoval a povzbuzoval Boží děti.

Pán Ježíš slíbil svým učedníkům: „*Utěšitel pak, ten Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, onť vás naučí všemu a připomenet vám všechno, což jsem koli mluvil vám.*“ „*Ale když přijde ten Duch pravdy, uvedet vás ve všelikou pravdu;... ano i budoucí věci zvěstovati bude vám.*“ (J 14,26; 16,13) Písmo jednoduše učí, že tento slib neplatil jen v době apoštolů. Platí pro Kristovu církev ve všech dobách. Spasitel své následovníky ujišťuje: „*A já, já s vámi jsem po všechny dny, až do skonání světa.*“ (Mt 28,20) A Pavel prohlásil, že dary a projevy Ducha byly církvi uděleny, „*pro pořádání svatých, k dílu služebnosti, k vzdělání těla Kristova, až bychom se sběhli všickni v jednotu víry a známosti Syna Božího, v muže dokonalého, v míru postavy plného věku Kristova*“ (Ef 4,12.13).

Za věřící v Efezu se apoštol modlil: „*Aby Bůh Pána našeho Jezukrista, Otec slávy, dal vám Ducha moudrosti a zjevení, v poznání jeho, a tak osvěcené oči myslí vaší, abyste věděli, která by byla naděje povolání jeho ... a kterak jest převyššená velikost moci jeho k nám věřícím podle působení mocnosti síly jeho.*“ (Ef 1,17-19) Požehnání, o které apoštol Pavel prosil pro efezský sbor, je služba božského Ducha v osvětlení porozumění a otevření mysli hloubke Božího svatého slova.

Po úžasném projevu Ducha Svatého ve dni letnic vyzval Petr své posluchače k pokání a křtu ve jménu Ježíše Krista na odpuštění jejich hříchů. A potom řekl: „... *přijmete dar Ducha svatého. Vámt jest zajisté zaslíbení stalo se a synům vašim, i všechněm, kteříž daleko jsou, kterýchžkoli povolal by Pán Bůh náš.*“ (Sk 2,38.39)

V bezprostředním spojení scénérií velkého Božího dne zaslíbil Pán skrze proroka Joele zvláštní působení svého Ducha (Jl 2,28). Toto proroctví se zčásti vyplnilo sesláním Ducha o letnicích; dokonale se však naplní v projevu Boží milosti, která bude provázet závěrečné dílo evangelia.

Až se bude přibližovat konec času, velký spor mezi dobrem a zlem bude nabývat na síle. Satanův hněv vůči Kristově církvi se projevoval ve všech dobách a Bůh štědře

uděloval svému lidu milost a svého Ducha, aby ho posílil, aby obstáli proti mocnostem zla. Když měli Kristovi apoštolové nést evangelium celému světu a zaznamenat je pro všechny budoucí věky, dostali zvláštní osvícení Duchem Svatým. A čím více se církev blíží svému konečnému vysvobození, o to větší mocí bude pracovat satan. Sestoupí „*maje hněv veliký, věda, že krátký čas má*“ (Zj 12,12). Bude předvádět „*se vši mocí a divy i zázraky lživé*“ (2 Te 2,9). Po šest tisíc let se mistrovský rozum satana, kdysi nej přednějšího z Božích andělů, zcela věnoval dílu podvodu a zkázy. Celý um a důvtip, který satan získal během věky trvajících zápasu, veškerou krutost, kterou si vypěstoval, použije proti Božím lidu v konečném boji. A v tomto čase nebezpečí mají Kristovi následovníci nést světu varování druhého příchodu Pána Ježíše; a má se připravit lid, který bude stát před Kristem při jeho příchodu „*bez poskvrny a bez úhony*“ (2 Pt 3,14). V této době církev nebude potřebovat zvláštní dar Boží milosti a moci o nic méně než v dobách apoštolů.

Osvícením Ducha Svatého byly pisatelce těchto stran otevřeny scény dlouho trvajících zápasu mezi dobrem a zlem. Čas od času mi Pán dovolil sledovat, jak v různých dobách probíhal velký spor mezi Kristem, Princem života, původcem našeho spasení, a satanem, vládcem zla, původcem hříchu, prvním přestupníkem svatého Božího zákona. Satanovo nepřátelství vůči Kristu se projevuje proti Kristovým následovníkům. V celých dějinách minulosti můžeme sledovat stále stejný odpor vůči zásadám Božího zákona, stejnou taktiku klamu, jehož působením blud vypadá jako pravda, a kvůli němuž Boží zákon nahradila lidská nařízení a lidé jsou vedeni k uctívání stvoření místo Stvořitele.

Ve všech dobách se satan vytrvale snažil zkresleně představovat Boží charakter, a tak zapříčinit, aby si lidé udržovali falešnou představu o Stvořiteli a dívali se tak na něj spíše se strachem a nenávisí než s láskou; snažil se odstranit Boží zákon a způsobit, aby se lidé cítili prosti jeho požadavků; pronásledoval ty, kdo se odvažují postavit proti jeho podvodům. Stejně satanovo úsilí můžeme sledovat v dějinách patriarchů, proroků a apoštolů, mučedníků i reformátorů.

V posledním velkém zápase zapojí satan stejnou taktiku, projeví stejného ducha a bude se snažit dosáhnout stejného cíle jako ve všech předchozích dobách. Bude se opakovat to, co tu už bylo, jen s tím rozdílem, že nastávající zápas se bude vyznačovat intenzitou, jakou svět dosud nezažil. Satanovy klamy budou rafinovanější, jeho útoky odhodlanější. „*Kdyby to bylo možné, svedl by i vyvolené*“. (Mk 13,22)

Když mi Boží Duch představil velké pravdy svého slova a ukázal minulé i budoucí výjevy, vyzval mne, abych ostatním lidem oznámila, co mi zjevil - abych vykreslila historii sporu v minulých dobách a zvláště je představila jako seslání světla na rychle se blížící zápas budoucnosti. Z tohoto důvodu jsem se snažila vybrat z církevních dějin takové události, na kterých lze sledovat odhalování velkých zkušebních pravd, které byly v různých dobách dány světu, které roznítily satanův hněv a nepřátelství církve, jež miluje svět a jež byly podporovány svědectvími těch, kteří „*nemilovali duší svých až do smrti*“ (Zj 12,11).

V těchto záznamech můžeme sledovat předobraz zápasu, který je před námi. Budeme-li ho sledovat ve světle Božího slova a budeme-li osvícení Božím Duchem, budeme schopni odhalit plány zlého a nebezpečí, jež musí překonat ti, kteří chtějí být shledáni před Pánem při jeho příchodu „*bez viny*“.

Velké události, které znamenaly pokrok reformace v dějinách, patří minulosti. Protestantický svět je dobře zná a všeobecně uznává. Jsou to fakta, která nikdo nemůže

popřít. Tyto dějiny líčím stručně v souladu se záměrem knihy. Stručnost, která musela být dodržena, vedla k tomu, že fakta zabírají jen tak malý prostor, který je potřebný k porozumění jejich použití. V několika případech v knize cituji výroky historiků, kterým se podařilo seřadit události tak, aby poskytl stručný souhrnný pohled na věc nebo shrnout podrobnosti vhodným způsobem. V některých případech není podáno zvláštního uznání, neboť citace nejsou dány za účelem citování pisatele jako autority, ale protože jeho tvrzení poskytuje snadnou působivou představu námětu. Při vyprávění zážitků a názorů těch, kteří nesou vpřed dílo reformy v naší současné době, jsou jejich publikovaná díla používána podobně.

Cílem této knihy není z velké části podat nové pravdy o zápasech minulých dob, ale spíše ukázat na fakta a zásady, které se týkají budoucích událostí. Díváme-li se na to jako na část sporu mezi silami světla a temnosti, dostávají všechny tyto záznamy minulosti nový význam; skrze ně je vrháno světlo na budoucnost, ozařujíc stezku těch, kteří stejně jako reformátoři minulých dob, budou vyzváni i za cenu ztráty pozemských vlastnictví, aby svědčili „v soužení, i v království, i v trpělivosti Ježíše Krista“.

Záměrem této knihy je odhalit scény velkého sporu mezi pravdou a bludem, prozradit nástrahy satana a způsoby, jak jim lze úspěšně odolat; představit uspokojivé řešení problému zla tím, že osvětluje původ a konečné následky hříchu, aby se plně projevila Boží spravedlnost a milost ve veškerém jeho jednání se stvořením, a ukázat svatou, neměnnou podstatu Božího zákona. Nejvroucnější modlitbou pisatelky je, aby vlivem této knihy byly duše vysvobozeny z moci temna a staly se „*účastní na dědictví svatých ve světle*“ (Ko 1,12 - NBK) k chvále toho, který nás miloval a obětoval se za nás.

E. G. Whiteová

1 Zničení Jeruzaléma

GC 17 „Ó kdybys i ty poznalo aspoň v tento svůj den, co by ti přineslo pokoj! Teď je to ale před tvýma očima skryto. Přijdou na tebe dny, kdy tě tví nepřátelé obklíčí valem a oblehnu tě. Sevrou tě ze všech stran a srovnají tě se zemí, i tvé děti v tobě; a nenechají v tobě kámen na kameni, protože jsi nepoznalo čas svého navštívení.“ (L 19,42-44 NBK)

Pán Ježíš se díval z vrcholu Olivetské hory na Jeruzalém. Rozprostíral se před ním krásný a pokojný pohled. Byl právě svátek Pascha (Velká noc) a ze všech zemí se sem shromažďovali potomci Jákoba, aby oslavili velký národní svátek. Uprostřed zahrad, vinic a zelených strání posetých stany poutníků se zvedaly stupňovité pahorky, výstavné paláce a mohutné opevnění hlavního města Izraele. Zdálo se, jako by Siónská dcera ve své pýše říkala: „*Sedím jako královna a nepoznám zármutek.*“ *Byla krásná a domnívala se, že je v bezpečí a že se těší přízni nebes jako kdysi před staletími, kdy královský pěvec zpíval: „Ozdoba krajiny, útěcha vši země jestiž hora Sion, ... město krále velikého.“* (Ž 48,3) Ve vrcholném pohledu se nacházely budovy chrámu. Paprsky zapadajícího slunce ozařovaly jeho běloskvoucí mramorové zdi, odrážely se od zlaté brány, věže a cimbuří. Chrám, pýcha židovského národa, tu stál jako „dokonalost krásy“. **GC 18** Které dítě Izraele by se na to mohlo dívat, aniž by ho nenaplnilo rozechvění radosti a obdivu. Pán Ježíš však přemýšlel nad něčím úplně jiným. „*A když se přiblížil, uzřev město, plakal nad ním.*“ (L 19,41) Uprostřed všeobecného jásotu při triumfálním vjezdu, kdy lidé mávali palmovými ratolestmi a pahorky zněly ozvěnou radostného „hosana“, když jej tisíce hlasů provolávaly za krále, přemohl Vykupitele světa najednou nepochopitelný zármutek. On, Boží Syn, Zaslíbený Izraele, který svou mocí zvítězil nad smrtí a povolal její zajatce z hrobu, byl nyní v slzách. Nebyly výrazem obyčejného zármutku, ale velké, nepřekonatelné smrtelné úzkosti.

Neplakal nad sebou, i když dobře věděl, kam povedou jeho kroky. Před ním leželo Getsemane, místo jeho nastávajícího utrpení. V dohledu byla také Ovčí brána, kterou po staletí vodívali zvířata k obětem a která se měla otevřít i pro něj, až bude „*jako beránek k zabítí veden*“ (Iz 53,7). Nedaleko odtud čněla Golgota, dějiště ukřižování. Na cestu, po níž bude brzy kráčet, padne hrůza velké temnoty, až položí svou duši jako oběť za hřích. Nebyly to však myšlenky na tyto události, které na Něho vrhaly stín v této hodině radování. Jeho nesobeké srdce nesevěla úzkostí předtucha vlastního nadlidského utrpení. Kristus plakal nad tisíci odsouzenými v Jeruzalémě, plakal nad slepotou a zatvzeleností lidí, kterým přišel požehnat a které přišel zachránit.

Před Ježíšovým zrakem se promítlo období více než tisíce let, v němž Bůh prokazoval vyvolenému lidu zvláštní přízeň a projevoval zvláštní péči. Stála tu hora Moria, na níž se dal „syn zaslíbení“ bez odporu připoutat jako oběť k oltáři – symbol oběti Božího Syna. Zde byla „otci věřících“ potvrzena smlouva požehnaní, slavné mesiášské zaslíbení (1 M 22,9.16-18). Na tomto místě plameny oběti stoupající k nebi z humna Ornana Jebuzejského odvrátily meč hubícího anděla (1 Par 21) **GC 19** – vhodný to symbol Spasitelovy oběti a jeho přimlavy za viníky. Jeruzalém byl poctěn Bohem více než celá země. „*Neboť jest vyvolil Hospodin Sion, oblíbil jej sobě za svůj příbytek.*“ (Ž 132,13) Tady po věky svatí proroci pronášeli svá varovná poselství. Tady kněží mávali svými

kadidelnicemi a vůně kadidla spolu s modlitbami věřících stoupala k Bohu. Tady byla denně obětována krev beránků, která ukazovala na budoucího Božího Beránka. Tady Hospodin zjevil svou přítomnost v oblaku slávy nad slitovnicí. Odtud vycházel onen tajemný žebřík spojující zemi s nebem (1 M 28,12; J 1,51) - žebřík, po němž sestupují a vystupují Boží andělé a který otevírá světu cestu do nejsvětějších míst. Kdyby Izrael jako národ zůstal Bohu věrný, zůstal by Jeruzalém, Boží vyvolené město, zachován navždy. Avšak dějiny tohoto oblíbeného národa, byly dějinami odpadlictví a vzpoury. Pohrdli Boží milostí, zneužili své výsady a promarnili své příležitosti.

Ačkoli Izraelci „*posmívali se poslům Božím, a pohrdali slovy jeho, a za svědce měli proroky jeho*“ (2 Pa 36,16), Bůh se jim stále projevoval jako „*Bůh silný, lítostivý a milostivý, dlouhočekající a hojný v milosrdenství a pravdě*“ (2 M 34,6). Boží milosrdenství vůči nim nepřestalo, přestože je stále odmítali. S láskou, která převyšuje soucitnou lásku otce k synovi, jim Bůh posílal své služebníky „*proto, že se přívětivě měl k lidu svému a k přibytku svému*“ (2 Pa 36,15). Když výzvy, prosby a napomenutí selhaly, poslal jim největší dar nebes - a v tomto jediném daru jim Bůh dal vlastně celé nebe.

Sám Boží Syn přišel, aby zachránil zatvrzelé město. Byl to Kristus, kdo vyvedl Izrael jako velký vinný kmen z Egypta (Ž 80,9). Vlastní rukou vyháněl před ním pohany. Zasadil ho „na úrodném svahu“. **GC 20** Pečlivě jej ohradil, vyslal své služebníky, aby se o něho starali. „*Což ještě činěno býti mělo vinici mé,*“ zvolal, „*ješto bych jí neučinil?*“ (Iz 5,1.4) Když pak očekával, že ponese hrozny, plodila plané víno. Nepřestával však doufat, že ponese plody, a proto přišel osobně na svou vinici, aby zjistil, zda ji lze šťastně zachránit před zkázou. Okopal vinný kmen, prořezal ho a ošetřil. Byl neúnavný ve svém úsilí zachránit vinný kmen, který sám zasadil.

Po tři léta chodil Pán světla a slávy mezi svým lidem. „*Kterýžto chodil, dobře čině, a uzdravuje všechny posedlé od ďábla,*“ obvažoval raněné, vyhlásil zajatcům propuštění, navracel zrak slepým. Díky jeho působení chromí chodili a hluchí slyšeli, očišťoval malomocné, křísil mrtvé a chudým zvěstoval evangelium (Sk 10,38; L 4,18; Mt 11,5). Všem lidem bez rozdílu platila jeho milostivá výzva: „*Pojďtež ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vám odpočinutí dám.*“ (Mt 11,28)

I když mu odpláceli za dobro zlobou a za jeho lásku nenávisť (Ž 109,5), Pán Ježíš vytrvale konal své poslání milosti. Nikdy neodmítl žádného, kdo hledal jeho milost. Žil jako poutník bez domova, jeho každodenním údělem byla chudoba a potupa. Žil k službě potřebám lidí, ulehčoval jim v jejich bídě a přesvědčoval je, aby přijali dar života. Přívliv slitování, odražený od zatvrzelých lidských srdcí, se k nim vracel ještě silnějším proudem nevšlouné, soucitné lásky. Izrael se však odvrátil od svého nejlepšího Přítel a Pomocníka. Nabídkami jeho lásky pohrdl, jeho rady odmítl, jeho varování zesměšnil.

Čas naděje a odpuštění rychle plynul. Kalich Božího, tak dlouho odkládaného hněvu se téměř naplnil. Nyní se temné mračno, vytvářené po dlouhé věky odpadnutí a vzpour, nad viníky téměř roztrhlo. **GC 21** A ten, kdo je jediný mohl zachránit před trestem, který jim hrozil, byl zlehčován, pomlouván, zatracován a v krátké době měl být ukřižován. Až bude Kristus viset na golgotském kříži, skončí období, v němž se Izrael jako národ těšil Boží přízni a požehnání. Ztráta jediného člověka je neštěstím, které převažuje všechny zisky a poklady světa. Když si však Pán Ježíš prohlížel Jeruzalém, viděl před sebou úděl celého města i celého národa – toho města a národa, který byl kdysi vyvoleným Božím, jeho vzácným pokladem.

Proroci plakali nad odpadlictvím Izraele a nad strašnými zpustošeními, kterými byly navštíveny jejich hřbchy. Jeremiáš si přál, aby jeho oči byly pramenem slz, aby mohl dnem i nocí oplakávat zabitou „*dceru lidu svého*“, „*stádce Hospodinovo*“, které bylo odvedeno do zajetí (Jr 9,1; 13,17). Jaký zármutek musel potom prožívat ten, jehož prorocký zrak viděl ne roky, ale celé věky dopředu! Viděl hubičího anděla s mečem pozdvíženým proti městu, které bylo tak dlouho místem, v němž přebýval Hospodin. Z hřebenu Olivové hory, místa, které později zabral Titus a jeho vojsko, hleděl Kristus přes údolí na svatá nádvoří a sloupořadí, a očima zalitými slzami viděl v strašném výhledu hradby obklíčené cizími vojsky. Slyšel dupot armád táhnoucích do války. Slyšel hlasy matek a dětí žebrajících v obleženém městě o chléb. Viděl, jak krásná svatyně, paláce i věže byly vydány plamenům a na místě, kde to vše dříve stálo, viděl jen hromadu doutnajících sutin.

Při pohledu do budoucnosti viděl vyvolený národ rozptýlený do všech zemí, „jako vraky na pustém břehu“. V trestu, který měl brzy dopadnout na obyvatele města, Kristus viděl pouze první doušek z kalichu hněvu, který bude muset národ při posledním soudu vypít do dna. Boží soucit a toužebná láska se projevily v truchlivých slovech: „*Jeruzaléme, Jeruzaléme, morděři proroků, a kterýž kamenuješ ty, jenž byli k tobě posíláni, kolikrát jsem chtěl shromáždití dítky tvé, tak jako slepice shromáždí kuřátka svá pod křídla, a nechťeli jste.*“ (Mt 23,37) **GC 22** Kéž bys, národe, poctěný více než ostatní, poznal dobu svého navštívení a ty věci, které patřily tvému pokoji. Zadržel jsem anděla spravedlnosti, volal jsem tě ku pokání, ale nadarmo. Odmítal jsi a zavrhoval nejen služebníky, vyslance a proroky, ale i Svatého Izraelského, svého Vykupitele. Zahyneš-li, poneseš za to odpovědnost ty sám. „... *nechcete přijíti ke mně, abyste život měli.*“ (J 5,40)

Kristus v Jeruzalémě viděl symbol světa zatvrzelého v nevěře a vzpouře a spějícího k setkání se s Božím odvetným soudem. Utrpení padlého lidstva tížící jeho srdce přinutilo jeho rty k hořkému pláči. V lidské bídě, v slzách a krvi viděl stopy hříchu. Jeho srdce bylo pohnuto nekonečným soucitem k souženým a trpícím na zemi. Toužil pomoci všem. Ale ani jeho ruka nemohla zadržet příval lidského utrpení; jen málo lidí by hledalo skutečný zdroj pomoci. Byl ochoten položit život, aby jim na dosah přinesl záchranu, ale jen někteří z nich k němu přišli, aby mohli mít život.

Majestát nebes v slzách! Syn věčného Boha se rmoutí na duchu, je sklíčen úzkostí! Tato scéna naplnila celé nebe údivem. Tento výjev nám ukazuje nesmírné nebezpečí hříchu. Ukazuje, jak těžký je i pro nekonečného Boha úkol zachránit viníka před následky přestoupení Božího zákona. Ježíš, když shlížel na poslední generaci, viděl svět, který byl zapojen do podvodu, jenž byl podoben tomu, který zničil Jeruzalém. Velkým hříchem Židů bylo to, že zavrhlí Krista. Velkým hříchem křesťanského světa bude zavrhnutí Božího zákona, základ Jeho vlády na nebi i na zemi. Hospodinovými příkazy bude pohrdáno a budou brány za nic. Miliony v poutech hříchu, satanovi otroci, odsouzení trpět druhou smrt, také odmítnou naslouchat slovům pravdy, až nastane jejich den navštívení. Jak strašná to slepota! Jak divné to poblouznění! **GC 23**

Dva dny před svátkem Pascha (Veliké noci), když naposledy odešel z chrámu, poté, co odsoudil pokrytectví židovských vůdců, vyšel Kristus opět se svými učedníky na Olivovou horu a posadil se s nimi na travnaté úbočí, prohlížeje si město. Ještě jednou se díval na jeho hradby, věže a paláce. Ještě jednou patřil na chrám v jeho oslňující nádheře, na diadém krásy korunující posvátnou horu.

O tisíc let dříve velebil žalmista přízeň, kterou Bůh projevil Izraelcům tím, že učinil

jejich svatyni svým obydlím: „*V Sálem jest stánek jeho, a obydlí jeho na Sionu.*“ Bůh si zvolil „*pokolení Judovo, horu Sion, kterouž zamiloval. A vystavěl sobě, jako hrad vysoký, svatyni svou*“ (Ž 76,3; 78,68.69). První chrám byl vystavěn v období dějin, kdy se Izraeli dařilo nejlépe. Král David shromáždil pro tento účel obrovské poklady a Božím vnuknutím byly vypracovány plány na stavbu chrámu (1 Pr 28,12.19). Šalomoun, nejmoudřejší z panovníků Izraele, dílo dokončil. Tento chrám byl nejznamenitější stavbou, jakou kdy svět viděl. Přesto Hospodin prohlásil o druhém chrámu ústy proroka Agea: „*Větší bude sláva domu tohoto posledního, než onoho prvního.*“ „*Pohnu, pravím, všemi národy, a přijdou k Žádoucímu všechněm národům, i naplním dům tento slávou, praví Hospodin zástupů.*“ (Ag 2,10.8)

Poté, co byl první chrám zbořen Nabuchodonozorem, byl znovu postaven asi pět set let před Kristovým narozením lidmi, kteří se po celoživotním zajetí vrátili do zničené a téměř opuštěné vlasti. Mezi lidem byli tehdy starci, kteří pamatovali slávu Šalomounova chrámu a kteří nařikali při kladení základů nové stavby, že nebude tak velkolepá jako předešlá. Tehdejší pocity působivě popsal prorok: „*Kdo jest mezi vámi pozůstalý, ješto viděl dům ten v slávě jeho první? A jaký vy jej nyní vidíte? Zdaliž není proti onomu jako nic před očima vašima?*“ (Ag 2,4; Ezd 3,12) Tehdy bylo dáno zaslíbení, že sláva druhého domu převyší slávu prvního. **GC 24**

Druhý chrám se však prvnímu nevyrovnal nádherou a velkolepostí, ani nebyl poctěn stejnými viditelnými důkazy Boží přítomnosti, jakými byl poctěn první chrám. Neprojevila se v něm nadpřirozená moc, která by svědčila o jeho zasvěcení. Nikdo v něm neviděl oblak slávy, který by naplnil nově vystavěný svatostánek. Z nebe nesestoupil oheň, který by strávil oběť na jeho oltáři. Mezi cherubíny ve svatyni svatých nepřebývala Boží sláva (šekinah), vždyť uvnitř nebyla truhla smlouvy, slitovnice ani desky svědectví. Z nebe nepromlouval hlas, který by kněžím oznamoval Hospodinovu vůli.

Po staletí se Židé marně pokoušeli dokázat, že se splnilo Boží zaslíbení, oznámené Ageem. Jejich myšlení totiž zaslepila pýcha a nevěra, proto nepoznali pravý význam prorockých slov. Druhý chrám nebyl poctěn oblakem Hospodinovy slávy, ale živou přítomností toho, v němž přebývala plnost božství tělesně a jenž byl sám Bůh zjevený v těle. „*Touha všech národů*“ přišla opravdu do svého chrámu, když Ježíš z Nazaretu učil a uzdravoval na jeho posvátných nádvořích. Kristovou přítomností, a jenom jí, převyšoval druhý chrám první. Avšak Izrael odmítl nabídnutý Dar nebes. Se skromným učitelem, který toho dne naposledy vyšel z jeho zlaté brány, opustila Boží sláva chrám navždy. Naplnila se již Spasitelova slova: „*... zanechávat se vám dům váš pustý.*“ (Mt 23,38)

Učedníky naplnila hrůza a úžas, když Pán Ježíš předpověděl zničení chrámu. Chtěli lépe porozumět smyslu jeho slov. Více než čtyřicet let bylo vynakládáno mnoho prostředků, práce a stavitelského umění, aby se zvýšila jeho nádhera. **GC 25** Herodes Veliký na něj vynaložil jak římské bohatství, tak židovské poklady, a dokonce i císař jej obohatil vlastními dary. Těžké hranoly bílého mramoru téměř neuvěřitelných rozměrů, které byly k tomuto účelu dopraveny z Říma, tvořily součást stavby chrámu. Na ně upozornili učedníci svého Mistra slovy: „*Mistře, pohleď, kteraké kamení a jaké jest toto stavení!*“ (Mk 13,1) Na tato slova Pán Ježíš odpověděl vážně a překvapivě: „*Nebude zůstaven tuto kámen na kameni, kterýž by nebyl zbořen.*“ (Mt 24,2)

Učedníci se zničením Jeruzaléma spojovali událost, kdy Kristus přijde osobně na zem v pozemské slávě, aby převzal vládu nad celosvětovou říší, potrestal zatvrzelé Židy

a zlomil římskou nadvládu nad národem. Pán jim slíbil, že přijde podruhé. Proto při zmínce o soudech nad Jeruzalémem obrátili své mysli na jeho druhý příchod. Když se na Olivové hoře shromáždili kolem Spasitele, zeptali se: „*Kdy to bude, a která znamení budou příchodu tvého a skonání světa?*“ (Mt 24,3)

Budoucnost byla učedníkům milosrdně zahalena. Kdyby tehdy plně pochopili dvě strašné skutečnosti - utrpení Vykupitele, jeho smrt a zkázu města i chrámu - přemohla by je hrůza. Kristus jim naznačil význačné události, ke kterým dojde před koncem času. Tehdy mu však plně neporozuměli. Skutečný význam jeho slov měl být pochopen, až to Boží lid bude potřebovat. Prorocství, které Kristus vyslovil, mělo dvojí smysl: Předpovídalo zkázu Jeruzaléma a zároveň hrůzy posledního velkého dne.

Pán Ježíš vyprávěl naslouchajícím učedníkům o soudech, jež stihnou odpadlí Izrael, a zvláště o trestu, který na sebe přivolají odmítnutím a ukřižováním Mesiáše. Blížkost hrůzného vyvrcholení budou oznamovat neomylná znamení. Strašná hodina přijde náhle a rychle. **GC 26** Spasitel upozornil své následovníky: „*Protož když uzříte ohavnost zpuštění, předpověděnou od Daniele proroka, ana stojí na místě svatém, (kdo čte, rozuměj) tehdáž ti, kteříž by byli v Judstvu, nechť utekou k horám.*“ (Mt 24,15.16; L 21,20.21) Až modloslužebné symboly Římanů budou postaveny na posvátné půdě, která se rozprostírala ještě několik set metrů za městskými hradbami, tehdy Kristovi následovníci mají hledat bezpečí v útěku. Až uvidí varovná znamení, nesmějí ti, kdo se chtějí zachránit, ani okamžik otálet. V celém Judsku i v samém Jeruzalémě musí okamžitě uposlechnout signál k útěku. Ten, kdo náhodou bude na střeše domu, nesmí už vejít do domu, ani kdyby tím mohl zachránit své nejvzácnější poklady. Ti, kdo budou pracovat na polích nebo vinicích, nesmějí ztrácet čas tím, že se vrátí pro vrchní oděv, který odložili při práci v parnu dne. Nesmějí otálet ani okamžik, aby je nestihla zkáza. Za vlády Heroda byl Jeruzalém nejen velice zkrášlen, ale vybudováním věží, hradeb a pevností se stal zdánlivě nedobytným. Kdo by tehdy veřejně předpověděl jeho zkázu, byl by - tak jako svého času Noe - nazván bláznivým panikářem. Kristus však řekl: „*Nebe a země pominou, ale slova má nepomnou.*“ (Mt 24,35) Boží hněv vzplanul proti Jeruzalému pro jeho hříchy a zatvrzelá nevěra jeho úděl jen zpečetila.

Hospodin prostřednictvím proroka Micheáše prohlásil: „*Slyštež již toto přední v domě Jákobově, a vůdcové domu Izraelského, kteříž v ošklivosti mají soud, a cožkoli jest pravého, převracejí: Každý vzdělává Sion vraždami, a Jeruzalém nepravostí. Jehož přední podlé darů soudí, a kněží jeho ze mzdy učí, a proroci jeho z peněz hádají, a však na Hospodina zpoléhají, říkajíce: Zdalíž Hospodina není u prostřed nás? Nepřijdeť na nás nic zlého.*“ (Mi 3,9-11) **GC 27**

Tato slova přesně popisují zkorumpované a samospravedlivé obyvatele Jeruzaléma. Zatímco tvrdili, že přesně zachovávají požadavky Božího zákona, ve skutečnosti však přestupovali všechny jeho zásady. Nenáviděli Krista, protože jeho čistota a svatost odhalovala jejich nepravost. Obviňovali ho, že je příčinou všech nesnází, které je postihly jako důsledek jejich hříchů. I když věděli, že je naprosto bez hříchu, prohlašovali, že jeho smrt je nezbytná, aby se zachránili jako národ. „*Necháme-li ho tak,*“ říkali židovští vůdcové, „*všickni uvěřt v něho, i přijdou Římané, a odepnou místo naše i lid*“ (J 11,48). Jestliže obětují Krista, mohou se znovu stát silným, jednotným národem. Tak uvažovali a souhlasili s rozhodnutím svého velekněze, že by bylo lépe, aby zemřel jeden člověk, než aby zahynul celý národ.

Tak židovští vůdcové budovali „*Sion vraždami, a Jeruzalém nepravostí*“ (Mi 3,10).

A pak, když zavraždili svého Spasitele, protože káral jejich hříchy, byli tak samospravedliví, že se považovali za Bohem vyvolený národ a očekávali, že je Bůh osvobodí od jejich nepřátel. „Protož“, pokračoval prorok, „*vaší příčinou Sion jako pole orán bude, a Jeruzalém v hromady obrácen bude, a hora domu toho v vysoké lesy*“ (Mi 3,12).

Téměř po čtyřicet let - od chvíle, kdy Ježíš Kristus předpověděl zkázu Jeruzaléma - odkládal Pán své soudy nad městem a národem. Boží shovívavost vůči lidem, kteří odmítli evangelium a zavraždili jeho Syna, byla obdivuhodná. Boží jednání s židovským národem je představeno v podobenství o neplodném stromu. V tomto podobenství byl vysloven rozkaz: „*Vytniž jej! Proč i tu zemi darmo kazí?*“ (L 13,7) Boží milosrdenství jej však ještě na nějaký čas ušetřilo. Mezi Židy bylo stále mnoho jedinců, kteří nevěděli nic o Kristově povaze a díle. Děti ještě neměly příležitost setkat se se světlem, které jejich rodiče odmítli. **GC 28** Bůh je chtěl prostřednictvím kázání apoštolů a jejich následovníků ozářit světlem. Měli poznat, jak se splnila proroctví nejen o narození a životě Pána Ježíše, ale i o jeho smrti a vzkříšení. Děti nebyly odsouzeny za hříchy rodičů. Když však s plným světlem daným jejich rodičům děti odmítly další světlo jim udělené, stali se spoluúčastníky hříchů svých rodičů a naplnili míru své nepravosti.

Boží shovívavost vůči Jeruzalému jen utvrzovala Židy v jejich tvrdošijné nevěře. Nenávistí a krutostí vůči Ježíšovým učedníkům pohrdli poslední nabídkou milosti. Pak Bůh od nich odňal svou ochranu a přestal bránit satanu a jeho následovníkům a národ byl ponechán zvůli vládce, kterého si vybral. Jeho děti pohrdly Kristovou milostí, která by jim umožnila ovládnout zlé povahové rysy, jež se nyní staly nad nimi vítězi. Satan rozpoutal jejich nejprudší a nejnižší vášně. Lidé přestali uvažovat, neřídili se rozumem, ovládaly je pudy a slepá zuřivost. Stali se dábelnými ve své krutosti. V jednotlivých rodinách i v celém národě, v nejvyšších i v nejnižších společenských vrstvách zavládlo podezírání, závist, nenávist, hádky, vzpoury, vraždy. Nikde nebylo bezpečno. Přátelé a příbuzní se navzájem zrazovali. Rodiče zabíjeli své děti a děti vraždily své rodiče. Vládcí národa neměli dost síly na to, aby ovládali sami sebe. Rozpoutané vášně z nich udělaly tyranu. Židé přijali falešné svědectví, aby odsoudili nevinného Božího Syna. Falešná obvinění nyní způsobila, že si nebyli jisti vlastními životy. Svými činy již dávno hlásali: „*Sejděte s cesty, svezujte od stezky, nechat se vzdálí od tváří naší Svatý Izraelský.*“ (Iz 30,11) Nyní se jejich přání splnilo. Boží bázeň je už přestala znepokojovat. **GC 29** Do čela národa se postavil satan a nejvyšší občanské a náboženské úřady se ocitly pod jeho vlivem.

Vůdci znepřátelených skupin se někdy spojili, aby loupili a týrali své zubožené oběti, a pak se znovu vrhali jeden na druhého a bez milosti se zabíjeli. Ani svatost chrámu nemohla zkrotit jejich strašnou zběsilost. Vyznavači byli pobíjeni před oltářem a svatyně byla znesvěcena těly zabitých. Ve slepé a rouhavé opovázlivosti původci tohoto dábelského díla veřejně prohlašovali, že nemají obavy, že by Jeruzalém mohl být zničen, protože je městem samotného Boha. Aby ještě více upevnili svou moc, podplatili falešné proroky, aby hlásali, dokonce i když římské legie obléhaly chrám, že lid má očekávat Boží vysvobození. Doposledka se velké množství lidí drželo přesvědčení, že Nejvyšší zasáhne a porazí jejich nepřátele. Izrael však pohrdl Boží ochranou a nyní mu nebylo pomoci. Nešťastný Jeruzalém, rozdrobený vnitřními nespáry, jehož ulice barvila krev jeho dětí, které se vzájemně vraždily, zatímco nepřátelská vojska dobývala jeho opevnění a pobíjela jeho válečníky! Všechny předpovědi o zkáze Jeruzaléma, které

Pán Ježíš vyslovil, se do písmene splnily. Židé zakusili pravdu jeho varovných slov: „... *nebo jakým soudem soudíte, takovýmž budete souzeni.*“ (Mt 7,2)

Ukázala se znamení a divy, které ohlašovaly příchod pohromy a zkázy. Uprostřed noci zazářilo nad chrámem a nad oltářem nadpřirozené světlo. Při západu slunce bylo na obloze vidět obrazy vozů a válečníků, chystajících se k bitvě. Kněží, sloužící v noci ve svatyni, byli poděšeni tajemnými zvuky, země se chvěla a byly slyšet hlasy volající: „Odejďme odtud.“ **GC 30** Velká východní brána, která byla tak těžká, že ji sotva zavřelo dvacet mužů a která byla zajištěna obrovskými železnými tyčemi vsazenými hluboko do pevné kamenné dlažby, se o půlnoci bez viditelného zásahu otevřela. (Milman, Dějiny Židů, kniha 13)

Po sedm let chodíval po ulicích Jeruzaléma muž, který hlásal, jaké pohromy město postihnou. Ve dne i v noci zpíval strašný žalozpěv: „Hlas z východu. Hlas ze západu. Hlas ze všech čtyř stran. Hlas proti Jeruzalému a proti chrámu. Hlas proti ženichům a nevěstám. Hlas proti celému národu.“ – *Ibid.* Tento podivný člověk byl uvězněn a zbičován, z jeho úst však nevyšlo jediné slovo stesku. Na urážky a nadávky odpovídal jen: „Běda, běda Jeruzalému. Běda, běda jeho obyvatelům.“ Jeho volání a nárek neustal, dokud nebyl zabit při obléhání, které předpověděl.

Ani jediný křesťan při zničení Jeruzaléma nezahynul. Kristus dal svým učedníkům pokyny a všichni, kdo uvěřili jeho slovům, čekali na předpověděná znamení. „*Když pak uzříte obležený od vojska Jeruzalém,*“ prohlásil Pán Ježíš, „*tedy vězte, žeť se přiblížilo zkažení jeho. A tehdy ti, kdož jsou v Judstvu, utíkejte k horám, a kdo uprostřed něho, vyjděte*“ (L 21,20.21). Když Římané pod vedením Cestia obklíčili město, upustili nečekaně od obléhání, i když se zdálo, že všechno mluví ve prospěch okamžitého útoku. Obležení bez naděje na další úspěšný odpor se již chtěli vzdát, ale velitel římských vojsk stáhl své síly, aniž k tomu měl nejmenší viditelný důvod. Ale milosrdná Boží prozíravost řídila události tak, aby přinesly dobro Božímu lidu. Čekající křesťané tak dostali slíbené znamení a všichni, kteří uposlechnou Spasitelova varování, získali nyní příležitost. Události probíhaly tak, že ani Židé ani Římané nemohli útěku křesťanů zabránit. Když Cestius ustoupil, Židé vyrazili z Jeruzaléma a pronásledovali jeho ustupující vojsko. A zatímco vojska obou stran byla takto plně zaměstnána, křesťané měli možnost odejít z města. **GC 31** V té době nebyl v zemi nepřítel, který by se mohl pokusit jim v tom zabránit. V době obležení byli Židé shromážděni v Jeruzalémě, aby slavili svátky stánků, a tak křesťané v celé zemi mohli útek uskutečnit, aniž je při tom někdo rušil. Bez váhání uprchli na bezpečné místo - do města Pelly v Pereji za Jordánem.

Židovská vojska, pronásledující Cestia a jeho armádu, udeřila na jeho zadní voj s takovou zběsilostí, jako by jej chtěla ohrožit úplným zničením. Jen s velkými nesnázemi Římané uspěli ve svém ústupu. Židé neměli takřka žádné ztráty a vítězoslavně se vrátili s kořistí do Jeruzaléma. Tento zdánlivý úspěch jim však přinesl jen zlo. Naplnil je tvrdošíjným odporem vůči Římanům, a to mělo za následek, že na odsouzené město záhy dolehlo nevýslovné utrpení.

Když Titus znovu oblehl město, postihly Jeruzalém strašné pohromy. Město bylo obklíčeno v době Velké noci, kdy se za jeho hradbami shromáždily miliony Židů. Zásoby potravin, které by vystačily pro obyvatele města na léta, kdyby byly pečlivě uskladněny, byly zničeny z řevnivosti a msty soupeřících skupin, a proto nyní všichni prožívali hrůzy hladovění. Mírka pšenice se prodávala za talent. Hlad doléhal tak, že muži okusovali kůži svých opasků, svou obuv a povlak svých štítů. Lidé se ve velkém

množství vydávali v noci za hradby města, aby tam nasbírali divoce rostoucí rostliny, ačkoli mnozí při tom byli chyceni a po krutém mučení usmrčeni. Ti, kdo se bezpečně vrátili, byli často oloupeni o to, co nasbírali s nasazením života. Vůdci používali nejnelidštější způsoby mučení, aby od strádajících vymohli poslední skrovné zásoby, které snad ještě mohli někde ukrýt. A těch krutostí se často dopouštěli lidé, kteří měli ještě dost jídla a chtěli si spíše jen vytvořit zásoby potravin pro budoucnost.

Tisíce lidí zahynuly hladem a morem. Zdálo se, že přirozené city byly zničeny. GC 32 Muži okrádali své manželky, ženy okrádaly své manžely. Bylo vidět, jak děti odtrhují jídlo od úst svých starých rodičů. Když se prorok ptal: „*I zdaliž se může zapomenouti žena nad nemluvnátkem svým?*“ Dostalo se mu odpovědi ve zdech tohoto odsouzeného města: „*Ruce žen lítostivých vařily syny své, aby jim byli za pokrm v potření dcery lidu mého.*“ (Iz 49,15; Pláč 4,10) Znovu se splnilo varovné proroctví vyslovené před čtrnácti staletími: „*Rozmazaná mezi vámi a v rozkoši schovaná žena, kteráž rozmazaností a rozkoší velikou ledva nohou země se dotkla, vlastnímu muži svému a synu svému i dceři své, ... ano i synů svých, kteréž zplodí, záviděti bude; nebo jísti je bude tajně pro nedostatek všech věcí v obležení a ssoužení, jímž ssouží tě nepřítel tvůj v městech tvých.*“ (5 M 28,56.57)

Římští vojevůdci se snažili vyvolat v Židech děs a hrůzu, a tak je přimět, aby se vzdali. Zajatci, kteří kladli odpor, když byli zajímáni, byli mrskáni, mučeni a ukřižováni před městskou hradbou. Stovky jich takto umíraly každý den. A toto příšerné dílo trvalo tak dlouho, dokud v údolí Jozafat a na Golgotě nebylo postaveno tolik křížů, že se mezi nimi dalo jen stěží projít. Tak úděsně se vyplnilo strašné zaklínání, které znělo před Pilátovým soudným trůnem: „*Krev jeho na nás i na naše syny.*“ (Mt 27,25)

Titus by byl rád ukončil tyto hrůzoplné výjevy a takto zachránil Jeruzalém, aby se jeho úděl nenaplnil v plné míře. Byl naplněn hrůzou, když viděl hromady mrtvých těl ležících v údolích. Jako očarovaný pozoroval z vrcholu Olivové hory velkolepý chrám a vydal rozkaz, aby se nikdo nedotkl ani jediného z kamenů, z nichž byl postaven. GC 33 Než se rozhodl k útoku na chrám, vyzval čestně židovské vůdce, aby ho nenutili znesvětit posvátné místo krví. Vyjdou-li a budou-li bojovat na jiném místě, neznesvěti žádný Říman svatost chrámu. Sám Josephus vynaložil všechnu svou výmluvnost a zapřísahal je, aby se vzdali a zachránili tak sebe, své město a své bohoslužebné místo. Na jeho slova však odpověděli jen hrubým proklínáním. Když před nimi tento jejich poslední lidský prostředník stál a zapřísahal je, aby se vzdali, zasypali ho šípy. Židé již dříve odmítli prosby Božího Syna a nyní je domluvy a zapřísahání ještě utvrdily v odhodlání odolávat až do konce. Titus se marně snažil chrám zachránit. Ten, který je větší než byl on, prohlásil, že tam nezůstane kámen na kameni.

Slepá umíněnost židovských vůdců a hrozné zločiny, páchané v obleženém městě, vyvolaly u Římanů hrůzu a rozhořčení. Titus se nakonec rozhodl, že na chrám zaútočí. Umínil si přitom, že by pokud možno měl být ochráněn před zkázou. Jeho rozkazy však nebyly uposlechnuty. Když se v noci uchýlil do svého stanu, Židé z chrámu zaútočili a napadli vojáky před chrámem. Za boje pak vhodil jeden římský voják vchodem do předsíně hořící pochodeň a v mžiku se octly v plamenech cedrovým dřevem vykládané předsíně kolem svatyně. Titus v doprovodu svých generálů a velitelů přispěchal hned na místo a přikázal vojákům, aby oheň uhasili. Jeho slov však nikdo nedbal. Rozvášnění vojáci rozšířili požár do dalších prostor sousedících s chrámem a svými meči pak zabili velké množství Židů, kteří se tam ukrývali. Krev tekla po chrámových schodech jako

voda. Tisíce a tisíce Židů zahynuly. Vřavu boje přehlušovaly hlasy volající „Ichabod“ - sláva odešla.

„Titus poznal, že je nemožné uklidnit běsnící vojsko. Vstoupil do chrámu se svými důstojníky a prohlížel si posvátnou budovu zevnitř. Nádhera naplnila všechny údivem, a protože plameny dosud nepronikly do svatyně, učinil poslední pokus o její záchranu. Znovu přikázal vojákům, aby požár nešířili. GC 34 Setník Liberalis se pokusil vynutit si poslušnost u svých vojáků, avšak ani úcta k císaři nedokázala potlačit jejich zbsílé nepřátelství vůči Židům, válečnickou vášeň a neukojenou touhu drancovat. Vojáci viděli, že všechno kolem nich se v divokém světle plamenů leskne zlatem. Domnívali se, že ve svatyni jsou uloženy nesmírné poklady. Jeden voják v nestřežené chvíli vhodil hořící pochodně do otevřených dveří chrámu: v okamžiku vzplála celá budova. Oslepující oheň a kouř donutil důstojníky k odchodu a nádherná budova byla ponechána svému údělu.

Byla to úděsná podívaná pro Římany - natož pro Židy. Celý vrchol hory, která vévodila městu, planul jako sopka. Jedna budova za druhou se hroutily za strašného rachotu, pohlceny ohněm. Střechy z cedrového dřeva byly jako plamenné jazyky. Pozlacené věže svítily jako hřeby rozžhavené do červena. Z věží u brány šlehalo jazyky plamenů a vystupoval dým. Okolní pahorky byly ozářeny světlem požáru. Postávaly na nich tmavé skupiny lidí, kteří s hrůzou a úzkostí sledovali postup zkázy. Na hradbách a na vyšších místech horního města bylo vidět mnoho tváří, některé bledé strachem a zoufalstvím, jiné zachmuřené pomstychtivostí. Výkřiky římských vojáků, kteří pobíhali sem a tam, a nářek vzbouřenců, kteří umírali v plamenech, se mísil s vřavou požáru a duněním padajících trámů. Výkřiky lidí stojících na vyvýšených místech se vracely ozvěnou z okolních pahorků. Podél hradeb zněl všude nářek a pláč. Lidé, vyčerpaní hladem, sbírali poslední síly, aby projevíli svou úzkost a zármutek. GC 35

Krveprolití v prostorách chrámu bylo strašnější než to, co se dělo venku. Muži i ženy, staří i mladí, vzbouřenci i kněží - ti, kdo bojovali, i ti, kdo prosili o smilování, všichni byli bez rozdílu pobíjeni. Počet zabíjených převyšoval počet těch, kdo je zabíjeli. Vojáci museli přelézat hromady mrtvol, aby mohli pokračovat v díle vyhlazování.“ (Milman, Dějiny Židů, kniha 16)

Po zničení chrámu padlo brzy do rukou Římanů celé město. Vůdci Židů vyklidili své nedobytné věže, takže Titus našel věže opuštěné. Prohlížel si je s úžasem a prohlásil, že mu je dal do rukou Bůh, protože žádná zbraň, jakkoli silná, by nic nesvedla proti takovým opevněním. Jak město, tak chrám byly srovnány do základů a místo, na němž stála svatyně, bylo zoráno „jako pole“ (Jer 26,18). Během obležení a za vraždění, které pak následovalo, zahynulo více než milion lidí. Ti, kdo přežili, byli odvedeni jako zajatci, prodáni do otroctví, odvečeni do Říma, aby zvýšili lesk vítězoslávy dobyvatele, byli předhazováni dravé zvěři v amfiteátrech nebo rozehnáni jako tuláci po celé zemi. Židé sami byli strůjci svého údělu. Sami si naplnili pohár pomsty. V úplné pohromě, která je jako národ postihla, a ve všech bídách, které pak následovaly, když byli rozptýleni, sklízeli jen to, co sami zaseli. Prorok praví: „Z tebeť jest zhouba tvá, ó Izraeli,“ protože „jsi padl příčinou nepravosti své“ (Oz 13,9; 14,1). Jejich utrpení se často vykládá jako trest, který je postihl na základě přímého Božího rozhodnutí. Velký podvodník se tak snaží utajit svou vlastní činnost. Tvrdošijným odmítáním Boží lásky a milosti Židé způsobili, že byla od nich odňata Boží ochrana a satan jim mohl vládnout podle své vůle. Strašné krutosti, které se projevíly při zkáze Jeruzaléma, ukazují, jaká je satanova

pomstychtivá moc nad těmi, kteří se poddali jeho nadvládě. **GC 36**

Neuvědomujeme si, kolik vděčíme Kristu za pokoj a ochranu, kterou užíváme. Je to Boží ochraňující moc, která brání, aby se lidstvo nedostalo plně pod nadvládu satana. Neposlušní a nevďeční mají všechny důvody k tomu, aby byli vděční Bohu za milosrdenství a shovívavost, s níž drží pod kontrolou krutou a zlomyslnou moc toho zlého. Když však lidé překročí meze Boží trpělivosti, je tato brzdicí moc odňata. Bůh se nechová k hříšníkovi jako vykonavatel rozsudku vyneseného za přestoupení. Ale ponechává lidi, kteří odmítají jeho milost, aby sklidili to, co sami zaseli. Každý paprsek světla, který jsme odmítli, každé varování, kterým jsme pohrdli nebo které jsme nebrali vážně, každé hovnění vášni, každé přestoupení Božího zákona je zasetým semenem, které přinese jistou žeň. Jestliže je tvrdošíjně odporováno Duchu svatému, Bůh jej nakonec hříšníkovi odejme, a pak už neexistuje moc, která by bránila zlým pohnutkám lidského srdce, není ochrany před zlobou a nepřátelstvím satana. Zkáza Jeruzaléma je strašným varováním pro všechny, kdo si pohrávají s nabídkou Boží milosti a odmítají prosby božské milosti. Nikdy nebylo dáno přesvědčivější svědectví, jak Bůh nenávidí hříchy, a svědectví jistého trestu, který stihne viníky.

Spasitelovo proroctví o tom, že Jeruzalém postihne trest, se splní ještě podruhé, strašná zkáza Jeruzaléma je pouze náznakem oné závěrečné zkázy. V údělu vyvoleného města můžeme vidět úděl celého světa, který odmítá Boží milost a pošlapává Boží zákon. Temné jsou záznamy o lidské bídě, kterou země zažila za dlouhá staletí zločinu. Při přemítání o tom se srdce svírá a mysl omdlévá. Strašné byly následky odmítání Boží moci. Avšak ještě temnější budou výjevy, které se odehrají v budoucnosti. Minulé události - dlouhý sled bouří, sporů a převratů, **GC 37** „*všickni bojovníci předěšeni, a roucha ve krvi zbrocena,*“ (Iz 9,5) - jsou ničím v porovnání s hrůzami doby, kdy bude zlým lidem ochraňující Boží Duch zcela odňat a nebude již déle bránit projevům lidských vášní a satanova hněvu! Tehdy celý svět uvidí - jako dosud nikdy - výsledky satanovy vlády.

V ten den však, jako v době zničení Jeruzaléma, bude Boží lid vysvobozen. Vysvobozen bude „*každý, kdož jest zapsán k životu*“ (Iz 4,3). Ježíš Kristus řekl, že přijde podruhé, aby shromáždil k sobě své věrné: „*Tuť budou kvíliti všecka pokolení země, a uzříti Syna člověka přicházejícího na oblacích nebeských s mocí a slávou velikou. Kterýž pošle anděly své s hlasem velikým trouby, a shromáždí vyvolené jeho ode čtyř větrů, od končin nebes až do končin jejich.*“ (Mt 24,30.31) Tehdy budou ti, kteří neposlouchali evangelium, zahubeni duchem jeho úst a zničení slávou jeho příchodu (2 Te 2,8). Jako ve starém Izraeli se zlí zničí sami. Zahubí je jejich vlastní nepravost. Životem v hříchu se jejich povaha tak pokazí zlem a sami se vyjmou ze souladu s Bohem, že projev Boží slávy bude pro ně stravujícím ohněm.

Lidé by měli být pozorní a nepřehlédnout naučení, která jsou sdělena v Kristových slovech. Když Kristus upozornil své učedníky na zkázu Jeruzaléma, oznámil jim znamení blížící se pohromy, aby mohli včas odejít. Podobně upozornil svět i na dobu konečné zkázy a udal znamení její blízkosti, aby všichni, kdo chtějí, mohli uniknout blížícímu se hněvu. Pán Ježíš řekl: „*A budouť znamení na slunci a na měsíci i na hvězdách, a na zemi soužení národů.*“ (L 21,25; Mt 24,29; Mk 13,24-26; Zj 6,12-17) Lidé, kteří rozpoznají tato znamení jeho příchodu, poznají, že „*je blízko, přede dveřmi*“ (Mt 24,33). **GC 38** „*Bděte tedy,*“ jsou jeho slova varování (Mk 13,35). Ti, kdo dbají jeho upozornění, nebudou ponecháni v temnosti, aby je ten den zastihl nepřipravené. Ale pro

ty, kdo nebudou bdět, „*ten den Páně jako zloděj v noci, tak přijde*“ (1 Te 5,2-5). Svět není o nic ochotnější přijmout poselství pro tuto dobu, než byli Židé ochotni přijmout Spasitelovo varování týkající se Jeruzaléma. Ať nastane Boží den kdykoli, přijde na bezbožné nečekaně. Když život půjde zdánlivě dál a lidé budou plně zaměstnáni zábavami, obchodem a vyděláváním peněz, když náboženští vůdcové budou opěvovat pokrok a osvěcenost světa a lidé budou ukolébáni falešnou jistotou - tehdy, podobně jako se zloděj o půlnoci vkrádá nestřeženými dveřmi, tak přijde náhlá zkáza na neopatrné a bezbožné „*a neuniknou*“ (1 Te 5,3).

Zničení Jeruzaléma včetně chrámu

2 Pronásledování v prvních staletích

GC 39 Když Pán Ježíš vylíčil svým učedníkům úděl Jeruzaléma a scény jeho druhého příchodu, potom také předpověděl, co bude prožívat jeho lid od chvíle, kdy od nich bude vzat, až do doby, kdy se vrátí s mocí a slávou, aby je vysvobodil. Spasitel z Olivetské hory viděl bouře, které dopadnou na apoštolskou církev. Dívaje se dále do budoucnosti jeho zrak rozeznával divoké a pustošivé bouře, které zažijí jeho následovníci v přicházejících staletích temna a pronásledování. Několika málo hrůzu nahánějícími slovy předpověděl, jaký úděl připraví mocní tohoto světa Boží církvi (Mt 24,9.21.22). Kristovi následovníci musí jít stejnou cestou pokoření, potupy a utrpení jako jejich Mistr. Nepřátelství projevované vůči Vykupiteli světa se projeví také vůči všem, kdo uvěří v jeho jméno. Dějiny rané křesťanské církve svědčí o naplnění Spasitelových slov. Mocnosti země i pekla se spojily proti Kristu přítomnému v jeho následovnicích. Pohanství předvíдалo, že pokud zvítězí evangelium, budou jejich chrámy a oltáře smeteny; proto ve snaze zničit křesťanství sjednotilo své síly. Byl zapálen oheň pronásledování. Křesťané byli zbavováni svého majetku, vyháněni ze svých domovů. Podstoupili „*mnohý boj rozličných utrpení*“ (Žd 10,32). „*Posměchy a mrskáním trápení, ano i vězeními a žaláři.*“ (Žd 11,36) GC 40 Mnozí zpečetili své svědectví vlastní krví. Bez milosti byli pobíjeni urození i otroci, bohatí i chudí, vzdělaní i prostí.

Pronásledování, které začalo za císaře Nerona, přibližně v době umučení apoštola Pavla, pokračovalo po staletí s větší či menší krutostí. Křesťané byli nespravedlivě obviňováni z nejstrašnějších zločinů a byli osočováni, že zapříčinili všemožné pohromy - hlad, mor a zemětřesení. Když se pak stali předměty všeobecného podezírání a nenávisť, byli připraveni udavači, kteří pro zisk zrazovali nevinné. Křesťané byli odsuzováni jako buřiči proti říši, nepřátelé náboženství a škůdci společnosti. Velký počet z nich byl v amfiteátrech předhozen dravé zvěři nebo za živa upálen. Někteří byli ukřižováni, jiní zašiti do kůží zvířat a předhozeni do arény, kde je roztrhali psi. Jejich potrestání bylo často hlavním bodem zábavy při veřejných slavnostech. Velké zástupy lidí se shromažďovaly, aby se bavily pohledem a uvítaly jejich smrtelný zápas smíchem a potleskem.

Kristovi následovníci byli pronásledováni jako lovná zvěř, ať se snažili ukrýt kdekoli. Byli nuceni hledat úkryt na nehostinných a pustých místech. „*Opuštění, soužení, a zle s nimi nakládáno, jichžto nebyl svět hoden, po pustinách bloudíce, i po horách, a jeskyních, i v doupatech země.*“ (Žd 11,37.38) Tisícům poskytlý útlek katakomby. Pod pahorky za hradbami Říma byly v zemi a ve skalách vyhloubeny dlouhé chodby. Spletitá a tmavá síť podzemních chodeb byla za městskými zdmi dlouhá mnoho kilometrů. V těchto podzemních úkrytech pochovávali Kristovi následovníci své zemřelé a zde také nalézali útočiště, když byli podezírání a pronásledováni. Až Dárce života probudí k novému životu všechny, kdo vedli „dobrý boj víry“, vyjdou mnozí mučedníci pro Ježíše Krista právě z těchto temných slují. GC 41

I za nejkřutějšího pronásledování si tito svědkové Ježíše Krista uchovali svou víru neposkvřenou. Ačkoli byli zbaveni veškerého pohodlí, vyhnání z dosahu slunečního svitu a museli žít v temné, ale přívětivé náručí země, nestěžovali si. Aby lépe snášeli útrapy a pronásledování, povzbuzovali se vzájemně slovy víry, trpělivosti a naděje.

Ztráta pozemského pohodlí je nemohla přivést k tomu, aby se zřekli víry v Ježíše Krista. Zkoušky a pronásledování se staly pouze stupni, které je vedly blíže k pokoji a konečné odměně.

Podobně jako Boží služebníci v dřívějších dobách „roztahováni jsou, neoblíbivše sobě vysvobození, aby lepšího dosáhli vzkříšení“ (Žd 11,35). Připomínali si slova svého Mistra, že se mají radovat, jsou-li pronásledováni pro Kristovu věc, protože jejich odměna v nebesích je veliká; vždyť podobně byli před nimi pronásledováni Boží proroci. Radovali se, že byli uznáni hodnými trpět pro pravdu a z prostředku šlehajících plamenů stoupaly k nebesům oslavné písně. Vírou vzhlíželi vzhůru a viděli Pána Ježíše a jeho anděly, jak na ně shlížejí z nebeských cimbuřů s hlubokým zájmem a s uspokojením sledují jejich vytrvalost. Od Božího trůnu k nim sestoupil hlas: „*Budiž věrný až do smrti, a dámt korunu života.*“ (Zj 2,10)

Marně se satan snažil zničit Kristovu církev násilím. Velký spor, v němž Kristovi učedníci položili své životy, neskončil, když tito věrní vlajkonoši na svých místech padli. Svou porážkou zvítězili. Boží dělníci padli, ale Boží dílo šlo neustále dopředu. Evangelium se šířilo dál a počet jeho vyznavačů rostl. Dostalo se dokonce do krajů, kam se nedostali ani římsí orlové. Jak prohlásil jeden křesťan, který se přel s pohanskými mocipány, kteří usilovali o pronásledování: „Můžete nás zabít, mučit, odsuzovat... Vaše nespravedlnost je důkazem, že jsme nevinni... Ani vaše krutost vám nepomůže.“ GC 42 Bylo to jen silnější pozvání, aby přivedli další k jejich přesvědčení. „Čím více nás kosíte, tím více roste náš počet, krev křesťanů je setbou.“ (Tertullian, Obrana, odstavec 50) Tisíce byly uvězněny a pobity, avšak vyrostli noví a zaplnili jejich místa. A ti, kdo byli umučeni pro víru, patří Kristu a on je považuje za vítěze. Bojovali „dobrý boj víry“ a až přijde Kristus, obdrží „korunu slávy“. Utrpení, které prožívali, je sblížilo navzájem a přiblížilo je k jejich Vykupiteli. Příklad jejich života a svědectví jejich smrti byly trvalým důkazem pravdy. I tam, kde se to dalo nejméně očekávat, opouštěli satanovi poddaní svého pána a nastupovali pod Kristův prapor. Satan se proto rozhodl, že bude proti Boží vládě bojovat účinněji tím, že svůj prapor vztýčí uprostřed křesťanské církve. Kdyby mohli být Kristovi následovníci podvedeni a svedeni, aby se znelíbili Bohu, potom by ztratili svou sílu, odhodlanost a vytrvalost, a stali by se snadnou kořistí.

Velký odpůrce se pak snažil získat lstí to, co se mu nepodařilo získat silou. Pronásledování skončilo a místo něho přišlo nebezpečné pokušení časného blahobytu a světských poct. Modloslužebníci byli vedeni, aby částečně přijali křesťanskou víru, zatímco odmítali některé její základní pravdy. Vyznávali, že přijali Pána Ježíše jako Božího Syna, že věří v jeho smrt a zmrtevýchvstání, nebyli však přesvědčeni, že jsou hříšní, a necítili potřebu činit pokání nebo změnit svá srdce. Udělali určité ústupky a navrhovali křesťanům, aby rovněž v něčem ustoupili, aby se všichni mohli sjednotit na společném základě víry v Krista.

Nyní byla církev v hrozném nebezpečí. Vězení, mučení, oheň a meč byly ve srovnání s tím pozehnáním. GC 43 Někteří křesťané zůstali pevní prohlašující, že nemohou udělat žádný kompromis. Jiní souhlasili, aby některé body víry byly upraveny nebo odstraněny a aby se spojili s lidmi, kteří přijali částečně křesťanství pobízejíce, že toto může být ten způsob, jak je přivedou k plnému obrácení. Pro věrné Kristovy následovníky to byla doba nesmírného zármutku a úzkosti. Pod pláštíkem předstíraného křesťanství se satan vetřel do církve, aby znehodnocoval víru křesťanů a odvracel jejich mysl od slova pravdy.

Většina křesťanů nakonec souhlasila s tím, že sleví ze svých zásad, a křesťanství se

spojilo s pohanstvím. I když ctitelé model tvrdili, že jsou obrácení a spojení s církví, ve skutečnosti však stále tíhli ke svému modlářství, zaměnili pouze objekty svého uctívání, začali uctívat obrazy Pána Ježíše, nebo dokonce Marie a svatých. Tak se do církve dostal zhoubný kvas modlářství a začal působit svým rozkladným vlivem. Nesprávné učení, projevy pověřivosti a modlářské obřady se staly součástí víry a bohoslužby církve. Když se Kristovi následovníci spojili s modláři, začalo se křesťanské náboženství kazit, církev ztratila svou čistotu i sílu. Někteří křesťané se však tímto klamem svést nenechali. Zůstali věrni Původci pravdy a uctívali jen Boha.

Lidé, kteří tvrdí, že následují Ježíše Krista, se vždy dělili do dvou skupin. Jedna skupina studuje život Spasitele, snaží se odstraňovat své nedostatky a podobat se svému Vzor, zatímco druhá skupina odmítá i základní praktické pravdy, které odhalují jejich chyby. Ani v nejlepších dobách netvořili církev pouze praví, čistí a upřímní členové. Náš Spasitel učil, že do církve nemají být přijímáni ti, kdo vědomě setrvávají v hříchu, přesto spolupracoval s lidmi, kteří vykazovali charakterové nedostatky, působil na ně blahodárným vlivem svého učení a osobního příkladu, aby měli příležitost poznat a napravit své nedostatky. Mezi dvanácti apoštoly byl také zrádce. Jidáš byl přijat ne proto, že vykazoval charakterové vady, ale navzdory tomu, že je měl. **GC 44** Byl připojen k učedníkům, aby pod vlivem učení a příkladu Pána Ježíše mohl poznat, co je to křesťanský charakter, a aby tak pochopil své nedostatky, prožil pokání a pod vlivem Boží milosti očistil své srdce „poslušností pravdy“. Jidáš však nechodil ve světle, které jej tak milostivě ozářilo. Hověl svým hříchům, a tím přivolával satanova pokušení. Začaly převládat nesprávné rysy jeho povahy. Svou mysl podřídil nadvládě mocností temna, rozzlobil se, když byly kárány jeho chyby, a tím byl veden k největšímu zločinu, ke zradě svého Mistra. Tak všichni, kdo se ústy hlásí ke zbožnosti, ale mají rádi zlo, nenávidí všechny, kteří ruší jejich pokoj tím, že je upozorňují na jejich hříšnost. Jakmile se jim naskytne vhodná příležitost, podobně jako Jidáš zradí ty, kdo jim v zájmu jejich dobra něco vytkli.

Apoštolové se v církvi setkávali s lidmi, kteří vyznávali zbožnost, ale tajně měli v oblibě nepravosti. Ananiáš a Safira jednali jako podvodníci, předstírali, že dávají Bohu všechno, zatímco si lakotně ponechali část pro sebe. Duch pravdy ukázal apoštolům skutečnou povahu těchto pokrytců a Boží soud zbavil církev této poskvrny na její čistotě. Tento jasný důkaz rozpoznávajícího Ducha Kristova v církvi nahnal strach všem pokrytcům a pachatelům zla. Nemohli nadlouho zůstat spojení s lidmi, kteří svými návyky a postoji trvale představovali Krista. A když pak na jeho následovníky dolehly zkoušky a pronásledování, stali se Kristovými učedníky pouze ti, kteří byli ochotni pro pravdu opustit všechno. Proto dokud trvalo pronásledování, zůstávala církev poměrně čistá. Jakmile však pronásledování skončilo, přidávali se k církvi ne zcela obrácení, kteří byli méně upřímní a oddaní, a tím se otevřela satanu možnost, aby získal oporu. **GC 45**

Mezi Knížetem světla a knížetem temna nemůže nastat jednota, stejně tak nemůže nastat jednota mezi jejich následovníky. Když křesťané přistoupili na sjednocení s poloobrácenými pohany, vydali se na cestu, která je vedla od pravdy stále dál a dál. Satan jásal, že se mu podařilo oklamat tolik Kristových následovníků. Ještě intenzivnější silou pak působil na polovičaté obráčené a vedl je, aby začali pronásledovat ty, kdo zůstali Bohu věrni. Nikdo nedokázal tak dobře potírat pravou křesťanskou víru jako lidé, kteří byli dříve její obhájci. A títo odpadlí křesťané spolu s polopohanskými spojenci zaměřili svůj útok na nejpodstatnější prvky Kristova učení.

Ti, kdo chtěli zůstat věrní, museli se pustit do zoufalého boje a pevně se postavit proti všem klamům a ohavnostem, které se zamaskovaly do kněžských rouch a vkrádaly se do církve. Bible nebyla uznávána jako měřítko víry. Učení o náboženské svobodě bylo označeno za kacířství a lidé, kteří se k němu hlásili, byli vystaveni nenávisti a pronásledování.

Po dlouhém a ostrém sporu se malá skupina věrných rozhodla přerušit veškeré spojení s odpadlou církví, pokud nebude ochotna rozloučit se s bludy a modlářstvím. Pochopili, že rozchod je naprosto nezbytný, mají-li zůstat poslušní Božího slova. Neměli odvahu přehlížet bludy, které byly smrtelné pro jejich vlastní duše, a dát tak příklad, který by ohrožoval víru jejich dětí a dětí jejich dětí. Byli ochotni přijmout jakékoli ústupky, které by byly slučitelné s věrností Bohu, aby zachovali pokoj a jednotu; pochopili však, že jednota a pokoj získané za cenu obětování zásad by byly příliš draze vykoupěny. Pokud by měla být jednota zachována pouze za cenu ústupků na úkor pravdy a spravedlnosti, pak je lepší rozchod, i když dojde k boji. **GC 46**

Církví i světu by prospělo, kdyby zásady těchto pevných duší ožily v srdcích těch lidí, kteří se hlásí k Bohu. Existuje znepokojivá lhotejnost, pokud jde o základní pilíře křesťanského učení. Rozšiřuje se názor, že vlastně nejsou tak podstatné. Tento úpadek posiluje ruce satanových přísluhovačů, takže falešné teorie a smrtelné svody, které věrní křesťané v minulých staletích odhalovali a potírali s nasazením vlastního života, jsou nyní podporovány tisíci těch, kteří tvrdí, že jsou následovníci Krista.

První křesťané byli opravdu zvláštní lidé. Jejich bezvadné jednání a neochvějná víra byly trvalou výčitkou, která rušila klid hříšníků. I když jich bylo málo, neměli bohatství, postavení ani tituly, přece se stávali postrachem pachatelů zla všude, kde lidé poznali jejich učení a povahy. Proto byli špatnými lidmi nenáviděni podobně, jako byl Ábel nenáviděn bezbožným Kainem. Ze stejného důvodu, ze kterého Kain zabil Ábela, zabýjeli Kristovy následovníky lidé, kteří zavrhli působení Ducha Svatého. Ze stejného důvodu Židé zavrhli a ukřižovali Krista - protože čistota a svatost jeho charakteru byla trvalou výčitkou jejich sobectví a zkaženosti. Od doby Ježíše Krista až podnes vyvolávají věrní Kristovi následovníci nenávist a odpor lidí, kteří milují hřích a jdou jeho cestou.

Jak může být evangelium nazýváno poselstvím míru? Když prorok Izaiáš předpovídal narození Mesiáše, přiřkl mu titul „Vládce pokoje“. Když andělé oznamovali pastýřům, že se narodil Kristus, zpívali nad Betlémskými pláněmi: „*Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle.*“ (L 2,14) Uvedené prorocké výroky se na první pohled zásadně liší od slov samotného Krista: „*Nedomnívejte se, že bych přišel pokoj dítí na zemi. Nepřišel jsem, abych pokoj uvedl, ale meč.*“ (Mt 10,34) Oba tyto výroky jsou však v naprostém souladu, pokud jim správně rozumíme. Evangelium je poselství míru. **GC 47** Křesťanství je systém, který, když je přijat a uposlechnut, by přinesl pokoj, soulad a štěstí celému světu. Kristovo náboženství spojuje do úzkého bratrského svazku všechny, kteří přijmou jeho učení. Posláním Pána Ježíše bylo smířit člověka s Bohem, a tím i lidi navzájem. Většina světa je však ovládána satanem, úhlavním nepřítelem Ježíše Krista. Evangelium předkládá lidem zásady života, které se naprosto liší od toho, na co jsou lidé zvyklí a co se jim líbí, a lidé se proti němu vzpírají. Nenávidí čistotu, která odhaluje a odsuzuje jejich hříchy, pronásledují a ničí ty, kdo jim předkládají spravedlivá a svatá tvrzení. V tomto smyslu, protože představená pravda vyvolává nenávist a odpor, je evangelium nazýváno mečem.

Tajemná prozřetelnost, která dopouští, aby spravedliví zakoušeli pronásledování z ruky

bezbožných, působí lidem slabé víry velké rozpaky. Někteří z nich mají dokonce sklon přestat důvěřovat Bohu, protože dopouští, aby se nejpodlejší lidem dařilo dobře, zatímco nejlepší a nejčistší jsou sklíčováni a týráni jejich krutou mocí. Kladou otázku, jak může Ten, kdo je spravedlivý a milosrdný a který je nekonečný ve své moci, tolerovat takovou nespravedlnost a násilí? Toto je otázka, se kterou nemáme co do činění. Bůh nám dal dostatečné důkazy své lásky a my nemáme právo pochybovat o jeho dobrotě jen proto, že nejsme schopni pochopit jednání jeho prozřetelnosti. Spasitel předvídal, jaké pochybnosti budou dorážet na duše jeho učedníků v dobách zkoušek a temnoty, proto jim řekl: „*Pamatujte na řeč mou, kterouž jsem já mluvil vám: Nenít služebník větší nežli pán jeho. Poněvadž se mně protivili, i vám se protiviti budou.*“ (J 15,20) Pán Ježíš pro nás vytrpěl více, než kolik může od zlých lidí vytrpět kterýkoli z jeho následovníků. Lidé, povolání k tomu, aby zakusili pronásledování a mučednictví, jdou pouze cestou drahého Božího Syna.

„*Nemeškát Pán s naplněním slibů.*“ (2 Pt 3,9) GC 48 Nezapomíná na své děti a nezanedbává je. Působí, že zlí lidé odhalí svou pravou povahu, aby nikdo, kdo touží konat jeho vůli, nemusel být zmaten. Stejně tak platí i to, že spravedliví se dostávají do výhně utrpení proto, aby byli očištěni, svým příkladem přesvědčili jiné o pravdivosti víry a zbožnosti a svým důsledným jednáním odsoudili bezbožné a nevěřící.

Bůh dopouští, aby se zlým lidem dařilo dobře a aby projevovali své nepřátelství vůči němu a aby - až naplní míru své nepravosti - mohli všichni lidé sledovat Boží spravedlnost a milost i ve své závěrečné zkáze. Blíží se den Boží odplaty, kdy všichni přestupníci Božího zákona a pronásledovatelé jeho lidu dostanou odplatu za své činy a kdy Pán potrestá každý projev krutosti a nespravedlnosti vůči svým věrným, jako kdyby byl spáchán proti samotnému Kristu.

Pozornost dnešních církví by měla zaujmout ještě další otázka. Apoštol Pavel napsal: „*A takž i všickni, kteříž chtějí zbožně živi býti v Kristu Ježíši, protivensví míti budou.*“ (2 Tm 3,12) Proč, jak se zdá, pronásledování do značné míry přestalo? Jedinou odpovědí je, že se církev přizpůsobila měřítkům světa, a proto nezbuzuje nepřátelství. Náboženství, které dnes běžně sledujeme, nevykazuje čistotu a svatost, jakou vykazovala křesťanská víra v době Krista a apoštolů. Je to důsledek ducha kompromisů s hříchem, je to důsledek lhostejnosti vůči velkým pravdám zjeveným v Písmu, důsledek nedostatku opravdové zbožnosti mezi křesťany. Proto je dnes křesťanství ve světě zdánlivě tak populární. Až znovu ožije víra a moc prvotní církve, ožije i odpor a znovu se rozhoří oheň pronásledování.

Koloseum v Římě

Nero Claudius César (37-68)

3 Doba duchovního temna

GC 49 Apoštol Pavel ve svém druhém listu Tessalonickým předpověděl velké odpadnutí, které vyústí v nastolení papežské moci. Napsal, že Kristův den nenastane, „než až prve přijde odstoupení, a zjeven bude ten člověk hříchu, syn zatracení, protivící a povyšující se nade všecko, což slove Bůh, anebo čemuž se děje Božská čest, takže se posadí v chrámě Božím, tak sobě počínaje, jako by byl Bůh.“ Dále apoštol upozorňuje své bratry, že „jž tajemství nepravosti působí“ (2 Te 2,3.4.7). Již ve své rané době viděl, jak se do církve vkrádají bludy, které připravují půdu pro vznik papežství.

Poznenáhlu, nejprve pokradmu a v tichosti, později už zjevněji, jak nabývalo na síle a získávalo nadvládu nad myšlením lidí, provádělo „tajemství nepravosti“ své podvodné a rouhavé dílo. Téměř nepozorovaně vnikaly do křesťanské církve pohanské zvyky. Kruté pronásledování církve od pohanů na čas utlumilo ochotu k ústupkům a přizpůsobování. Když však pronásledování ustalo a křesťanství proniklo na dvory a do paláců králů, vyměnilo skromnou prostotu Krista a jeho apoštolů za okázalost a pýchu pohanských kněží a vládců. Na místo Božích požadavků postavilo lidské názory a tradice. GC 50 Formální obrácení císaře Konstantina na počátku čtvrtého století křesťané přijali s velkým nadšením. A svět formálně oděný spravedlností vstoupil do církve. Rozklad pak postupoval velmi rychle. Zdánlivě poražené pohanství vlastně zvítězilo. Pohanské myšlení ovládlo církve. Pohanské nauky, obřady a pověry byly zapracovány do věrouky a bohoslužby formálních Kristových následovníků.

Kompromis mezi pohanstvím a křesťanstvím vedl k tomu, že se začal prosazovat „člověk hříchu“, o němž proctví předpovědělo, že se bude stavět proti Bohu a vyvyšovat se nad něj. Obrovská soustava falešného náboženství je mistrovským dílem satanovy moci - pomníkem jeho úsilí dosednout na trůn, aby vládl zemi podle své vůle.

Satan se kdysi pokusil dosáhnout dohody s Kristem. Přišel za Božím Synem na poušť pokušení, ukázal mu všechna království světa a jejich slávu a nabídl mu, že všechno odevzdá do jeho rukou, uzná-li Kristus nadvládu knížete temnoty. Kristus pokáral opovážlivého pokušitele a přinutil ho, aby odešel. Satan však dosahuje větších úspěchů, svádí-li stejným způsobem lidí. Církev byla vedena, aby hledala přízeň a podporu u mocných tohoto světa, aby tak získala světské výhody a pocty. Tím církve zavrhlá Krista a začala se podřizovat představiteli satana - římskému biskupovi.

Podle jednoho z hlavních bodů učení římského katolicizmu je papež viditelnou hlavou všeobecné Kristovy církve a je mu svěřena nejvyšší autorita nad biskupy a kazateli na celém světě. Nad to ještě dostal božské tituly. Byl oslovován „Pán Bůh Papež“ a byl prohlášen za neomylného (viz Dodatky). Vyžaduje úctu všech lidí. Stejný požadavek, který vyslovil na poušti pokušení, klade satan prostřednictvím římské církve stále a mnozí lidé jsou ochotni mu tuto poctu vzdávat. GC 51

Ale ti, kteří uctívají a respektují Boha, reagují na tuto rouhavou opovážlivost tak, jako Kristus odpověděl na požadavek Istivého nepřítele: „Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu samému sloužiti.“ (L 4,8) Bůh ve svém slovu ani v nejmenším nenaznačil, že ustanovuje nějakého člověka hlavou církve. Učení o papežské svrchovanosti je v přímém rozporu s učením Písma. Papež nemůže mít moc nad Kristovou církví, může se jen snažit ji uchvátit.

Římstí katolíci obviňují protestanty z kacířství a ze svévolné odluky od pravé církve. Takové obvinění však platí spíše jim. Římská církev odložila Kristovu korouhev a opustila „víru, kteráž jest jednou dána svatým“ (Ju 3). Satan dobře věděl, že Písmo lidem umožní, aby odhalili jeho podvody a odolali jeho moci. Vždyť i Spasitel světa odrážel jeho útoky slovy Písma. Proti každému útoku Kristus nastavil štít věčné pravdy; bránil se slovy: „Psáno jest.“ Proti každému návrhu protivníka Kristus postavil moudrost a sílu slova. Aby tedy satan udržel svou nadvládu nad lidmi a utvrdil moc papežského uchvatitele, musel lidi udržovat v neznalosti Písma. Bible vyvyšuje Boha a vymezuje lidem jejich místo, proto musí být jeho svaté pravdy utajeny a potlačeny. Římská církev přijala tento způsob argumentace. Po staletí bylo rozšiřování Bible zakázáno. Lidem bylo zakázáno Bibli číst nebo ji mít doma (viz Dodatky). Bezzásadoví kněží a preláti vykládali její učení tak, aby podepřeli svá domnělá práva. Tak se papež stal téměř všeobecně uznávaným zástupcem Boha na zemi a osoboval si moc nad církví i státem. Když byl odhalitel podvodů odstraněn, satan pak mohl jednat podle své vůle. Biblická proroctví předpovídala, že „*nadto pomýšleti bude, aby proměnil časy i práva*“ (Da 7,25). GC 52 A o to se také pokusil. Aby formálně obráceným pohanům poskytl náhradu za uctívání model, a tím usnadnil, aby přijali křesťanství, zavedl postupně do křesťanské bohoslužby uctívání obrazů a ostatků. Nakonec tento systém modloslužby zavedly svými rozhodnutími všeobecné církevní sněmy (viz Dodatky). Aby dokonal znesvěčující dílo, opovázil se Řím vymazat z Božího zákona druhé přikázání, zakazující uctívání obrazů a symbolů, a rozdělil desáté přikázání, aby zůstal zachován jejich počet. Ochota ustupovat pohanství otevřela cestu k ještě většímu přehlížení nebeské autority. Prostřednictvím neposvěcených vůdců církve satan pozměnil také čtvrté přikázání a pokusil se odstranit starobyrou sobotu, den, který Bůh požehnal a posvětil (1 M 2,2.3) a na její místo povýšit svátek zachovávaný pohany jako „ctihodný den slunce“. Pokus o tuto změnu nebyl zpočátku otevřený. V prvních staletích zachovávali sobotu všichni křesťané. Rozhodně uctívali Boha a věřili, že Boží zákon je neměnitelný, proto tak úzkostlivě dodržovali jeho předpisy. Satan však chytře působil prostřednictvím svých pomocníků, aby dosáhl svého cíle. Aby se pozornost lidu obrátila k neděli, byl tento den vyhlášen svátkem na počest Kristova vzkříšení. V neděli se pak konaly bohoslužby. Sobota byla dosud pokládána za den odpočinku a byla stále posvátně zachovávána. Aby si satan připravil cestu pro dílo, které si naplánoval dokončit, navedl Židy ještě před příchodem Pána Ježíše, aby sobotu zatížili nejpřísnějšími požadavky, takže se její zachovávání stalo břemenem. Pak, využívaje výhodu toho, že sobotu postavil do nesprávného světla, uvrhl na ni opovržení jako na židovské nařízení. Zatímco neděli považovali křesťané všeobecně dále za den radosti, vedl je satan přitom k tomu, GC 53 aby sobotu učinili dnem postu, dnem smutku a beznaděje, aby tak projevili svůj odpor k židovství.

Na počátku čtvrtého století vydal císař Konstantin nařízení, kterým vyhlásil neděli za veřejný svátek po celé Římské říši (viz Dodatky). Den slunce uctívali jeho pohanští poddaní a zachovávali jej i křesťané. Císař se záměrně snažil spojit protikladné zájmy pohanství a křesťanství. Vymáhali to na něm ctižádostiví a po moci toužící biskupové, kteří pochopili, že budou-li křesťané i pohané světit stejný den, usnadní se pohanům přestup ke křesťanství, a tím vzroste moc a sláva církve. I když mnozí bohobojní křesťané byli postupně vedeni k tomu, že začali považovat neděli za den do jisté míry posvátný, pravou sobotu stále pokládali za Hospodinův svatý den a zachovávali ji podle čtvrtého přikázání.

Velký podvodník své dílo neskončil. Rozhodl se, že shromáždí celý křesťanský svět pod svůj prapor a bude jej ovládat prostřednictvím svého zástupce, pyšného papeže, který se však prohlašoval za Kristova zástupce. Svého cíle dosáhl za pomoci polovičatě obrácených pohanů a ctižádostivých církevních hodnostářů milujících svět. Čas od času se konaly velké sněmy, na nichž se scházeli církevní hodnostáři z celého křesťanského světa. Téměř na každém sněmu byla Bohem ustanovená sobota o stupínek snížena, zatímco neděle byla úměrně tomu povýšena. Tak se stalo, že nakonec křesťané uctívali pohanský svátek jako Boží nařízení, zatímco biblická sobota byla prohlášena za pozůstatek židovství a ti, kdo ji zachovávali, byli prokleti.

Velkému odpadlíkovi se podařilo vyvýšit se „nade všecko, což slove Bůh, anebo čemuž se děje Božská čest“ (2 Te 2,4). Odvážil se změnit o přikázání Božího zákona, které neochvějně lidstvu připomíná pravého a živého Boha. Čtvrté přikázání představuje Boha jako Stvořitele nebe a země, a tím ho odlišuje od všech nepravých bohů. **GC 54** Bůh posvětil a oddělil sedmý den jako den odpočinku pro člověka právě proto, aby mu připomínal skutečnost stvoření. Měl lidem provždy představovat živého Boha jako zdroj života, předmět úcty a uctívání. Satan se snaží odvést člověka od věrnosti Bohu a od poslušnosti Božího zákona, proto je jeho úsilí namířeno především proti tomu přikázání, které ukazuje Boha jako Stvořitele.

Protestanti nyní tvrdí, že Kristovo zmrtvýchvstání v neděli učinilo z neděle křesťanskou sobotu. Ale důkaz Písma chybí. Ježíš Kristus ani jeho apoštolové tomuto dni nedávali takovou poctu. Zachovávání neděle jako křesťanského zřízení má svůj původ v oné „tajemné síle nepravosti“ (2 Te 2,7), která začala působit již za dnů apoštola Pavla. Kdy a jak uznal Pán tento výplod papežství? Jaké pevné odůvodnění může být dáno pro změnu, kterou Písmo nezná?

V šestém století bylo papežství již pevně nastoleno. Za své sídlo si zvolilo císařské město a římský biskup byl prohlášen za hlavu celé církve. Pohanství bylo nahrazeno papežstvím. Drak dal šelmě „*silu svou, a trůn svůj, a moc velikou*“ (Zj 13,2; viz Dodatky). A nyní začalo 1260 let papežského útlu, jak je předpověděla proctví knihy Daniel a Zjevení (Da 7,25; Zj 13,5-7). Křesťané byli nuceni rozhodnout se buď vzdát své čistoty a přijmout papežské obřady a bohoslužbu, anebo trávit život ve vězeních, podstoupit smrt na mučidlech, na hranici nebo pod katovou sekerou. Začala se plnit slova Ježíše: „*Budete pak zrazováni i od rodičů a od bratrů, od příbuzných i od přátel, a zmordují některé z vás. A budete v nenávisti všechněm pro jméno mé.*“ (L 21,16.17) Nad věrnými se rozhořelo pronásledování s větší zběsilostí než pronásledování dřívější. A svět se stal velkým bojištěm. **GC 55** Po staletí nalézala Kristova církev útočiště v ústraní a ve skrýších. Takto praví prorok: „*A žena utekla na poušť, kdež měla místo od Boha připravené, aby ji tam živila za dnů tisíc dvě stě a šedesát.*“ (Zj 12,6)

Nástup římské církve k moci znamenal počátek doby temna. Nakolik vzrůstala její moc, natolik se zvětšovala temnota. Z Krista, pravého základu, byla víra přenesena na římského papeže. Místo aby lidé věřili v Božího Syna a očekávali od něho odpuštění hříchů a věčnou záchranu, vzhlíželi k papeži, ke kněžím a prelátům, kterým papež udělil určitou moc. Lidé byli učeni, že papež je jejich pozemský prostředník a že k Bohu se mohou přiblížit pouze jeho prostřednictvím. Dále byli učeni, že papež stojí na Božím místě, a proto jej musí bezpodmínečně poslouchat. Neuposlechnutí jeho požadavků bylo dostatečným důvodem, aby na přestupníky byly uvaleny nejpřísnější tělesné i duchovní tresty. Tak byl zájem lidí odvrácen od Boha k omylným, bloudícím a krutým lidem,

a ještě hůře, k samému knížeti temnoty, který skrze ně projevoval svou moc. Hřích se zahalil do roucha svatosti. Kdykoli je Písmo zatlačeno do pozadí a člověk začne považovat sebe za nejvyšší autoritu, můžeme očekávat jen podvod, klam a nepravost. S vyvyšováním lidských nařízení a tradic se projevoval úpadek, který vždy bývá následkem toho, když lidé opomíjejí Boží zákon.

Pro Kristovu církev to byly dny nebezpečí. Skutečně věrných držitelů pravdy zůstalo málo. I když pravda nikdy nebyla ponechána bez svědků, v určitých dobách se zdálo, že bludy a pověry naprosto zvítězí a že pravé náboženství ze světa zmizí. Na evangelium se zapomínalo, přitom se však množily náboženské obřady a lidé byli zatěžováni břemenem přísných požadavků.

Bylo jim vštěpováno nejen to, aby vzhlíželi k papeži jako ke svému prostředníku, ale také aby věřili, že se mohou očistit od hříchu svými vlastními skutky. Daleké pouti, kající skutky, uctívání ostatků, budování kostelů, kaplí a oltářů, placení velkých příspěvků církvi – GC 56 tyto a mnohé podobné úkoly byly lidem ukládány, aby tak usmířily Boží hněv a získaly Boží přízeň - jako by Bůh byl jako člověk, hněval se pro malichernost nebo se dal usmířit dary či kajícími skutky.

I když vládla neřest, a to i mezi představiteli římské církve, zdálo se, že vliv církve stále roste. Koncem osmého století začali zastánci papežství tvrdit, že v prvních staletích měli římstí biskupové stejnou duchovní moc, jakou mají nyní. Aby toto tvrzení podepřeli, potřebovali je doložit nějakým autoritativním dokladem. K tomu je navedl otec lži. Mniši vyhotovili padělky starých spisů. Objevila se usnesení dávných koncilů, která do té doby nikdo nikdy neslyšel, a dokládala, že svrchovaná moc papeže trvá již od nejranějších dob. A církev, která odmítla pravdu, ochotně tyto podvrhy uznala. (viz Dodatky)

Malá skupina věrných, kteří stavěli na pravém základu (1 K 3,10.11), byla zmatena, když smetí falešného učení mařilo dílo. Někteří z nich - podobně jako stavitelé jeruzalémských hradeb za dnů Nehemiáše - řkali: „*Zemdlelat jest síla nosičů, a rumu (sutin KJV) ještě mnoho jest, neodolaliť bychom jim, stavějíce zed.*“ (Neh 4,10) Unaveni stálým bojem proti pronásledování, podvodům, zlu a všem ostatním překážkám, které mohl vymyslet jen satan, aby mařil jejich dílo, ztratili někteří z věrných stavitelů odvahu. A aby měli pokoj a zajistili své majetky i životy, odvrátili se od pravého základu. Jiní se však pronásledování nezalekli a nebojácně prohlašovali: „*Nebojte se jich, ale na Pána velikého a hrozného pamatujte.*“ (Neh 4,14) Pokračovali v díle s mečem po boku (Ef 6,17).

Stejná nenávisť a odpor vůči pravdě inspirovaly Boží nepřátele v každé době a také od Božích služebníků se vyžaduje stejná bdělost a věrnost. GC 57 Slova, která Ježíš Kristus řekl prvním učedníkům, platí i jeho následovníkům na konci času: „*A cožť vám pravím, všechněmť pravím: Bděte.*“ (Mk 13,37)

Zdálo se, že temnota houstne. Uctívání model zevšeobecnilo. Před obrazy byly rozsvěcovány svíčky, lidé se k nim modlili. Převažovaly naprosto nesmyslné pověry a zvyky. Pověry ovládly mysl lidí tak, že zdánlivě úplně potlačily zdravý rozum. Zatímco kněží a biskupové milovali zábavy, propadli smyslnosti a zkaženosti, tak se dalo jen čekat, že lid, který od nich očekával vedení, upadne do nevědomosti a zkázy.

Papežská domýšlivost postoupila o další krok, když v jedenáctém století papež Řehoř VII. vyhlásil dokonalost římské církve. V prohlášeních, která vydal, jedno tvrdilo, že církev se nikdy nemýlila a nikdy se nezmylí, jak to údajně praví Písmo. Ale v Písmu takové

tvrzení nenajdeme. Pyšný papež si zároveň osoboval právo sesazovat panovníky a prohlásil, že jeho rozhodnutí nemůže nikdo změnit, on však má právo zvrátit rozhodnutí všech (viz Dodatky).

Příkladnou ukázkou tyranické povahy tohoto obhájece neomylnosti je jeho jednání s německým císařem Jindřichem IV. Protože se opovážil nerespektovat autoritu Říma, bylo tomuto monarchovi jasně ukázáno, že bude vyloučen z církve a sesazen z trůnu. Jindřich se obával pohrůzek a opuštění svými knížaty, které proti němu povzbuzoval papežův vyslanec ke vzpouře, a cítil, že je nezbytné, aby se s Římem usmířil. V doprovodu své manželky a jednoho věrného sluhu překročil uprostřed zimy Alpy, aby se před papežem pokoril. Když dorazil k zámku, kde se Řehoř usídlil, uvedli ho bez jeho průvodců do vnějšího nádvoří a tam jej, v kruté zimě, s nepokrytou hlavou, bosýma nohama a v chatrných šatech, nechali čekat, až papež svolí, že před něj smí předstoupit. **GC 58** Teprve když se po tři dny postil a zpovídal, rozhodl se papež, že mu odpustí. Podmínil to ovšem tím, že císař vyčká, dokud mu papež nedovolí převzít vladařské žezlo a začít vládnout. Povzbuzený tímto vítězstvím, začal Řehoř prohlašovat, že je jeho povinností krotit pýchu králů.

V jakém protikladu je pýcha tohoto velekněze s pokorou a laskavostí Krista, který se představuje jako Ten, kdo prosí u dveří lidského srdce, aby mohl vstoupit a přinést odpuštění a pokoj, a který učil své učedníky: „*A kdož by koli mezi vámi chtěl býti první, buďž váš služebník.*“ (Mt 20,27)

Následující století byly svědky dalšího rozmnožování bludů předložených z Říma. Ještě před vznikem papežství vzbuzovalo učení pohanských filozofů pozornost a ovlivňovalo církev. Mnozí domněle obrácení křesťané i nadále lpěli na zásadách pohanské filozofie. A nejen oni sami ji dále studovali, ale přesvědčovali ostatní, aby ji používali jako prostředku pro šíření vlivu mezi pohany. Tím se do křesťanské víry dostaly závažné bludy. Mezi nimi zaujala přední místo nauka o přirozené nesmrtelnosti člověka a jeho vědomí po smrti. Toto falešné pohanské učení se stalo základem, na němž Řím vybuďoval vzývání svatých a uctívání Panny Marie. Z něho vzniklo také bludné učení o věčných mukách zatvrzelce, které bylo brzy zahrnuto do papežské věrouky.

Tak byla připravena cesta pro zavedení ještě dalšího pohanského výmyslu, který Řím nazývá očistcem a používá k zastrašování důvěřivých a pověřivých zástupů. Toto bludné učení tvrdí, že existuje jakési místo útrap, kde duše lidí, kteří si nezaslouží věčné zatracení, musí pykat trest za své hříchy a odkud budou vpuštěny do nebe, až budou osvobozeny od svých nečistot (viz Dodatky). **GC 59**

Řím potřeboval ještě další vynález, aby mohl těžit ze strachu a špatnosti svých přívrženců. Toto bylo podpořeno učením o odpustcích. Bylo slibované plné odpuštění hříchů, a to minulých, přítomných i budoucích, a osvobození od utrpení a trestů všem, kdo se zúčastní tažení a váleky za rozšíření pozemské vlády papeže, když budou trestat jeho nepřátele anebo hubit všechny, kdo se odvažují popírat duchovní nadvládu. Lidé byli také učeni, že dají-li církvi peníze, mohou se zbavit hříchů a mohou také vysvobodit duše svých zemřelých přátel, které byly odsouzeny k mučení v plamenech. Takto Řím plnil své pokladnice a vydržoval svou nádheru, přepych a nečestný způsob života lidí, kteří o sobě prohlašovali, že jsou zástupci Toho, který neměl kam složit hlavu. (viz Dodatky) Obřad večere Páně, který popisuje Písmo svaté, byl nahrazen modloslužebnou obětí mše. Papežští kněží předstírali, že svým nesmyslným mumláním proměňují obyčejný chléb a víno ve skutečné „tělo a krev Ježíše Krista“ (Kardinál Wiseman: Skutečná přítomnost

těla a krve našeho Pána Ježíše Krista v požehnané eucharistii, dokázaná z Písem, kap. 8, odd. 3, odst. 26). S rouhavou opovážlivostí veřejně prohlašovali, že mají moc tvořit Boha, Stvořitele všech věcí. Od křesťanů pak pod trestem smrti vyžadovali, aby vyznávali víru v tento blud, v toto nebe urážející kacírství. Mnozí, kteří to odmítli, byli vydáni plamenům (viz Dodatky).

Ve třináctém století byl zřízen nejstrašnější ze všech nástrojů papežství - inkvizice. Představitelé církevní hierarchie k tomu navedl sám kníže zla. Při jejich tajných poradách ovládal satan a jeho andělé mysl zlých lidí, zatímco neviděn stál uprostřed nich Boží anděl, který zaznamenával jejich ohavná usnesení a zapisoval tak strašné činy, které se nikdy neměly objevit před lidskými zraky. „Veliký Babylón“ byl „opojen krví svatých“. Zohavená těla milionů mučedníků volala k Bohu, aby nad touto odpadlickou mocí vykonal pomstu. GC 60

Papežství se stalo krutovládcem světa. Králové a císařové se klaněli nařízením římského papeže. Zdálo se, že papež rozhoduje o časném i věčném osudu lidí. Po staletí většina křesťanů přijímala učení Říma v plném rozsahu a bez výhrad, uctivě konala jeho obřady a zachovávala jeho svátky. Ctíla a štedře podporovala jeho kněze. Římská církev nikdy nedosáhla větší důstojnosti, velkoleposti a moci.

Avšak „poledne papežství bylo půlnocí světa“ (J. A. Wylie, Dějiny protestantizmu, díl 1, kap. 4). Nejen prostí lidé, ale ani kněží téměř vůbec neznali Boží slovo. Představitelé církve - tak jako kdysi farizeové - nenáviděli světlo, které by odhalilo jejich hříchy. Když odstranili Boží zákon, který je měřítkem spravedlnosti, uplatňovali neomezenou moc a oddávali se neřestem bez hranic. Převládal klam a podvod, hrabivost a prostopášnost. Lidé se neštítili žádného zločinu, aby dosáhli bohatství nebo postavení. Paláce papežů a prelátů byly místem nejohavnějších smilstev. Někteří z vládnoucích papežů se dopustili tak odporných zločinů, že se je světší vládci snažili sesadit jako příliš odporné netvory, jež pro přílišnou podlost nelze trpět. Po staletí nezaznamenala Evropa pokrok ve vědě, umění, ani v rozvoji civilizace. Křesťanstvo bylo ochromeno morálně i intelektuálně.

Stav, v jakém se nacházel svět pod římskou nadvládou, byl strašným naplněním slov proroka Ozeáše: „*Vyhlazen bude lid můj pro neumění. Poněvadž jsi ty pohrdl uměním, i tebou pohrdnu, abys mi kněžství nekonal; a že jsi zapomněl na zákon Boha svého, já také zapomenu se na syny tvé.*“ „*Není žádné věrnosti, ani žádného milosrdenství, ani žádné známosti Boží v této zemi. Proklínání a lži a vraždy, a zlodějství i cizoložství na vrch zrostlo, a vražda vraždu postihá.*“ (Oz 4,6.1.2) Takové následky přineslo odmítnutí Božího slova.

4 | Valdenští

GC 61 Temno, které přikrylo zemi během dlouhé doby papežské nadvlády, nemohlo zcela zastírat světlo pravdy. V každé době tu byli lidé, kteří svědčili o Bohu, věřili v Ježíše Krista jako jediného prostředníka mezi Bohem a člověkem, pokládali Bibli za jediné pravidlo života a světili pravou sobotu. Kolik svět vlastně vděčí těmto lidem, se jejich potomci nikdy nedovědí. Byli upalováni jako kacíři, jejich pohnutky byly zpochybňovány, jejich povahy očeřovány, jejich spisy byly ničeny nebo přerušovány. Přesto tito svědkové zůstali pevní a po dlouhá léta uchovávali ryzí víru jako svaté dědictví pro přicházející generace.

Dějiny Božího lidu během staletí temna, která následovala pod římskou nadvládou, jsou zapsány v nebi, lidské záznamy jim však věnují málo pozornosti. Několik zmínek o věrných Božích následovnících může být nalezeno, kromě žalob jejich pronásledovatelů. Řím se snažil potlačit každý náznak nesouhlasu se svým učením nebo se svými rozhodnutími. Snažil se zničit všechno, co považoval za kacířské, ať šlo o lidi nebo spisy. Projev nedůvěry nebo zapochybování o pravdivosti papežských dogmat stačil k tomu, aby byly mařeny životy bohatých i chudých, vysoce postavených či prostých lidí. Řím se také snažil odstranit záznamy o krutostech, kterých se dopouštěl vůči všem svým odpůrcům. Papežské koncily nařídily, že všechny knihy a spisy, které takové záznamy obsahují, mají být vydány plamenům. **GC 62** Před vynalezením tisku existovalo jen málo knih a to ještě ve formě, že se stěží daly dobře uchovat. Proto se dalo Římu těžko zabránit, aby svůj záměr provedl.

Žádné společenství věřících v dosahu pravomoci Říma se nemohlo dlouho těšit svobodě svědomí. Jakmile papežství získalo moc, snažilo se potlačit všechny, kdo odmítali uznat jeho nadvládu. Postupně se všichni věřící poddávali jeho moci.

Ve Velké Británii zapustilo křesťanství kořeny velmi záhy. Evangelium, které Britové přijali v prvních staletích, nebylo nakažené římským odpadlictvím. Jediným darem z Říma pro Brity bylo pronásledování vedené pohanskými císaři, které dolehlo až k těmto vzdáleným břehům. Mnozí křesťané, kteří prchali před pronásledováním z Anglie, našli útočiště ve Skotsku, odkud byla pravda přenesena do Irska. A ve všech těchto zemích ji lidé přijali radostně (viz Dodatky).

Když Británii obsadili Sasové, převládlo pohanství. Dobyvatelé nebyli ochotni nechat se poučovat svými otroky. A křesťané byli donuceni hledat útočiště v nepřístupných horách a močálech. Světlo - na čas skryté - však nepřestalo svítit. Ve Skotsku zazářilo o století později s takovým jasnem, že osvítilo i vzdálené země. Z Irska vyšel zbožný Columba a jeho spolupracovníci, kteří shromáždili kolem sebe rozptýlené věřící na osamělém ostrově Iona a učinili z něho středisko svého misijního působení. Mezi jeho evangelisty byl také člověk, který zachovával Biblickou sobotu, a tak se pravda o sobotě dostala mezi lid. Na ostrově Iona byla založena škola, ze které vycházeli misionáři nejen do Skotska a Anglie, ale i do Německa, Švýcarska a dokonce i do Itálie.

Řím se však zaměřil na Británii a rozhodl se, že ji přivede pod svou vládu. V šestém století se jeho misionáři ujali obrácení pohanských Sasů. **GC 63** Zpupní barbaři je ochotně přijali a misionářům se podařilo, že tisíce Sasů přijaly římské náboženství. Při své činnosti se vyslanci Říma a obrácení Sasové střetávali s původními křesťany.

Projevoval se mezi nimi zarážející rozdíl. Původní křesťané byli prostí, skromní, jejich povahy, učení a zvyky odpovídaly Písmu, zatímco misionáři a jejich následovníci věřili pověrám, projevovali okázalost a nadutost. Římský vyslanec požadoval, aby původní křesťanské sbory uznaly svrchovanost římského velekněze. Britové pokojně odpověděli, že chtějí milovat všechny lidi, že však papež není oprávněn vládnout nad církví a že mu mohou prokazovat jen takovou poddanost jako každému jinému Kristovu následovníku. Řím se pokusil ještě několikrát získat jejich poddanost. Ale tito skromní křesťané, udiveni zpupností římských vyslanců, vždy rozhodně odpověděli, že neznají jiného mistra než Krista. Pak papežství ukázalo svého pravého ducha. Římský vyslanec prohlásil: „Nechcete-li přijmout bratry, kteří vám přinášejí pokoj, setkáte se s nepřáteli, kteří vám přinesou válku. Nechcete-li se spojit s námi, abychom ukázali Sasům cestu života, dostanete od nich smrtelnou ránu.“ (J. H. Merle D' Aubigné, Dějiny reformace šestnáctého století, sv. 17, kap. 2) Nebyly to plané pohružky. Svědkové Biblické víry zakusili, co jsou to války, intriky a podvody, dokud nebyly sbory původních křesťanů v Británii zničeny nebo donuceny podřídit se papežské moci.

V zemích, kam nesažala moc Říma, žily po staletí skupiny křesťanů, které zůstaly téměř nedotčeny papežskou zkažeností. Byly však obklopeny pohanstvím a v průběhu staletí je ovlivnily pohanské bludy. Pokládali však stále Bibli za jediné pravidlo víry a zůstávali věrni mnoha jejím pravdám. Tito křesťané věřili v neměnnost Božího zákona a světili sobotu podle čtvrtého přikázání. Sbory, které uchovávaly tuto víru a žily podle ní, existovaly ve střední Africe a mezi Armény v Asii. **GC 64**

Mezi těmi, kdo vzdorovali papežské moci nejvíce, vynikli valdenští. Právě v zemi, kde mělo papežství své hlavní sídlo, projevil se nejdřívější odpor proti jeho bludům a zkaženosti. Po staletí si sbory v Piemontu udržely svou nezávislost. Nakonec však přišla doba, kdy Řím trval na tom, že se musí podřídit. Po neúspěšných bojích proti římské tyranii uznali vedoucí těchto sborů s nechtělou nadvládou moci, které se zdánlivě podrobil celý svět. Někteří z nich se však odmítli podřídit moci papežů nebo prelátů. Byli odhodláni zůstat věrni Bohu a uchovat si ryzost a prostotu své víry. Došlo k rozdělení. Ti, kdo se drželi prvotní víry, se oddělili. Někteří z nich opustili rodné Alpy a vztyčili prapor pravdy v jiných zemích. Jiní se uchýlili do odlehlých roklín a do skalních tvrzí v horách a tam svobodně uctívali Boha.

Víra, kterou po staletí uchovávali a šířili valdenští křesťané, se podstatně lišila od falešného učení Říma. Jejich náboženské učení vycházelo z psaného Božího slova, z pravé křesťanské věrouky. Ale tito chudí zemědělci, žijící v ústraní, odloučení od světa – spjatí každodenní těžkou prací se svými stády a na svých vinicích – nedospěli k pravdě vlastním zápasem proti bludům a dogmatům odpadlé církve. Neobdrželi nějakou novou víru. Jejich víra byla dědictvím po otcích. Zápasili o víru apoštolské církve - „*víru, kteráž jest jednou dána svatým*“ (Ju 3). „Církev na poušti“, a nikoli nadutá kněžská hierarchie trůnící v hlavním městě tehdejšího světa, byla pravou Kristovou církví, strážcem pokladů pravdy, který Bůh světil svému lidu, aby jej předal světu. **GC 65**

K hlavním příčinám, které vedly k odluce pravé církve od Říma, patřila nenávisť Říma k Biblické sobotě. Papežská moc opovrhla pravdou, jak to předpověděla Biblická prorocství. Boží zákon byl zašlapán do prachu, zatímco lidské tradice a zvyklosti byly vyvyšovány. Církve, které se podřídily papežské nadvládě, byly velmi brzy donuceny, aby uctívaly neděli jako den odpočinku. V záplavě bludů a pověr byli mnozí tak zmateni - a to i praví Boží následovníci -, že sice světili sobotu, ale nepracovali ani v neděli.

Toto ovšem papežské vůdce neuspokojilo. Požadovali nejen, aby světili neděli, ale také aby zneuctivali sobotu. Hrozili nejostřejšími slovy těm, kdo se opováží jí úctu prokázat. Pouze únik z moci Říma umožnil některým, že mohli v pokoji poslouchat Boží zákon (viz Dodatky).

Valdenští patřili mezi první skupiny lidí v Evropě, které měly překlad Písma svatého (viz Dodatky). Staletí před reformací vlastnili v rukopisech překlad Bible ve svém mateřském jazyce. Měli ryzí a nefalšovanou pravdu, a proto se stali terčem nenávisti a pronásledování. Prohlašovali, že římská církev je odpadlým Babylónem z knihy Zjevení a s nasazením vlastních životů čelili její zkaženosti. Pod tlakem dlouhotrvajícího pronásledování učinili některé ústupky ve víře a postupně upouštěli od zásad, jiní se však pevně drželi pravdy. Ve staletích temna a odpadlictví to byli valdenští, kdo popírali svrchovanost Říma, odmítali uctívání obrazů jako modloslužbu a zachovávali pravou sobotu. Uchovali svou víru i v nejlítějších bouřích pronásledování. Ačkoli byli ohrožováni savojskými zbraněmi a ničení římskými mučičími nástroji, stáli neochvějně za Božím slovem a za Boží ctí.

Za mohutnými horskými valy - útočištěm pronásledovaných a utlačovaných ve všech dobách - našli valdenští úkryt. **GC 66** Právě zde udržovali světlo pravdy hořící uprostřed temnoty středověku. Zde svědkové pravdy uchovali po tisíc let starou víru.

Bůh připravil pro svůj lid velkolepý chrám. Jeho mohutnost odpovídala velikosti pravdy, kterou střežili. Hory se staly pro věrné vyhnance symbolem Hospodinovy neměnné spravedlnosti. Ukazovali svým dětem na vrcholy tyčící se nad nimi v neměnné důstojnosti a vyprávěli jim o Tom, „*u něhožto není proměnění, ani jakého pro obrácení se někam jinam zastínění*“ (Jak 1,17) a jehož slovo je trvalé jako neměnné hory. Bůh stvořil hory a dal jim jejich stabilitu. Žádná ruka, ale pouze Nekonečná Moc jimi může pohnout z místa. Podobně Bůh ustanovil svůj zákon, základ své vlády na nebi i na zemi. Člověk svou rukou může zasáhnout své bližní a zmařit jejich životy, lidská ruka však nemůže vyrvat hory ze základů a vrhnout je do moře, stejně jako nemůže změnit přikázání Božího zákona nebo zmařit jediný z Božích slibů lidem, kteří plní jeho vůli. Boží služebníci mají tak pevně zachovávat Boží zákon, jak stálé jsou hory.

Hory, lemující hluboká údolí, byly stálými svědky Boží stvořitelské moci a trvalou připomínkou jeho péče a ochrany. Tito poutníci, se naučili milovat tiché symboly Hospodinovy přítomnosti. Nestěžovali si na svůj nesnadný úděl, nikdy nebyli na horských samotách osamoceni. Děkovali Bohu, že jim poskytl útulek před hněvem a krutostí lidí. Radovali se, že ho mohou svobodně uctívat. Když je nepřátelé pronásledovali, poskytl jim hory často bezpečnou ochranu. Z nejednoho strmého útesu zněly jejich chvály Bohu a římská vojska nemohla jejich písně dítvzdání umlčet.

Zbožnost těchto Kristových následovníků byla čistá a prostá. **GC 67** Pravdy si cenili více než domů a půdy, více než přátel, příbuzných, dokonce více než vlastního života. Tyto zásady se snažili upřímně vštípit do srdcí mladých. Od nejranějšího věku učili své děti znát Písmo a vedli je, aby úzkostlivě plnily požadavky Božího zákona. Opisy Bible byly vzácností, proto se textům Písma učili nazpaměť. Mnozí z nich uměli zpaměti značné části jak Starého, tak i Nového zákona. Myšlenky o Bohu se jim mísily s krásnými přírodními výjevy a s každodenním požehnáním. Malé děti se učily pohlížet vděčně na Boha jako na dárce všeho dobrého a veškerého utěšení.

Rodiče, přestože byli něžní a laskaví, milovali své děti příliš moudře, než aby jim dovolovali prosazování jejich vlastní vůle. Čekal je život plný zkoušek a těžkostí, možná

i mučednická smrt. Od dětství je vychovávali k tomu, aby snášely těžkosti, aby se dovedly podřídit, ale přitom myslely a jednaly samostatně. Od nejtělejšího věku se učily nést odpovědnost, mluvit opatrně a chápat moudrost mlčení. Jediné neprozřetelně pronesené slovo v přítomnosti nepřátel mohlo ohrozit život nejen toho, kdo je pronesl, ale i životy stovek jeho spolubratrů. Vždyť tak, jako vlci pronásledují svou kořist, pronásledovali nepřátelé pravdy ty, kdo se opovážovali vyžadovat náboženskou svobodu.

Valdenští obětovali pozemský blahobyt pro pravdu. S vytrvalou trpělivostí těžce dřeli na svůj chléb. Pečlivě obdělávali každý kousíček orné půdy mezi horami. Údolí i méně úrodné horské stráně obhospodařovali tak, aby dávaly co nejvyšší výnosy. Šetřnost a přísné odříkání tvořily součást výchovy, kterou předali svým dětem jako jediné dědictví. Naučili se, že život je podle Boží vůle kázní a že své potřeby mohou uspokojit jen vlastní prací, prozíravostí, pečlivostí a vírou. Tento postup byl pracný a únavný, ale bylo to zdravé a užitečné. Právě to, co potřebuje člověk ve svém padlém stádiu. Je to škola, kterou Bůh poskytuje, aby jej vychoval a rozvinul. GC 68 I když valdenští vedli mladé lidi k tvrdé práci, nezanedbávali rozvoj jejich intelektuálních schopností. Vštěpovali jim, že všechny jejich síly a schopnosti patří Bohu a že je mají zdokonalovat a rozvíjet pro Boží službu.

Valdenské sbory se čistotou a prostotou podobaly církvi apoštolské doby. Odmítaly nadvládu papeže a prelátů a pokládaly Bibli za jedinou, nejvyšší a neomylnou autoritu. Jejich kazatelé, na rozdíl od panovačných římských kněží, následovali příkladu svého Mistra, který „nepřišel, aby jemu slouženo bylo, ale aby on sloužil“ (Mt 20,28). Pásli Boží stádece, vodili je na zelené pastviny a k živým pramenům svatého Božího slova. Valdenští se neshromažďovali v nádherných chrámech nebo ve velkolepých katedrálách, nýbrž daleko od všech pomníků lidské pýchy a okázalosti - ve stínu hor, v alpských údolích a v dobách nebezpečí v některé ze skalních pevností, aby tam naslouchali slovům pravdy z úst Kristových služebníků. Kazatelé nejen hlásali evangelium, ale navštěvovali také nemocné, vyučovali děti, napomínali zbloudilé a pomáhali urovnávat spory a nastolovat soulad a bratrskou lásku. V dobách míru žili z dobrovolných darů členů. Každý z nich se však podobně jako Pavel, který zhotovoval stany, vyučil nějakému řemeslu nebo povolání, jímž si v případě potřeby vydělával na živobytí.

Kazatelé vyučovali také mládež. Učili ji všem oborům všeobecného vzdělání. Hlavní pozornost však věnovali studiu Bible. Matoušovu a Janovu evangelium se mládež učila nazpaměť, podobně jako řadě epištol. Mladí lidé také opisovali Bibli. Některé rukopisy obsahovaly celé Písmo, jiné jen výňatky spolu se srozumitelnými výklady textu, které napsal někdo, kdo dovedl vykládat Písmo. Tak se šířily poklady pravdy, které nepřátelé dlouho ukrývali a tajevali, protože se sami chtěli vyvyšovat nad Boha. GC 69

Trpělivým a neúnavným úsilím, často konaným v hlubokých, tmavých jeskyních za světla pochodní, opisovali Bibli verš po verši, kapitolu po kapitole. Boží dílo tak šlo kupředu a zjevená pravda zářila jako ryzí zlato, jehož skvělost, jasnost a působivost, právě díky zkouškám a utrpením, které pro ni lidé podstupovali, si mohli uvědomit pouze ti, kdo byli do díla přímo zapojeni. Tyto věrné pracovníky obklopovali nebeští andělé.

Satan podněcoval papežské kněze a preláty, aby pohřbili slovo pravdy pod nános smetí bludů, klamů a pověr. Podivuhodným způsobem však slovo pravdy zůstalo zachováno nezkažené po celou dobu temna. Slovo pravdy neneslo pečeť člověka, ale pečeť Boží. Lidé vyvíjeli neúnavné úsilí, aby zatemnili jasný a zřejmý smysl Písma a snažili se

jej postavit do rozporu s vlastními rčeními. Avšak podobně jako duha nad vzdutými hlubinami přetrvává Boží slovo bouře, které ho chtějí zničit. Podobně jako jsou bohaté žíly zlata a stříbra ukryté pod povrchem, takže všichni, kdo je chtějí získat, musí usilovně kopat, tak Písmo obsahuje poklady pravdy, které může odhalit pouze usilovný, pokorný a zbožný hledač. Bůh si přál, aby Bible byla učebnicí pro všechny lidi - v dětství, v mladém věku i v dospělosti, aby ji všichni studovali po celý život. Svěřil lidstvu své slovo jako zjevení sama sebe. Každá nově poznaná pravda ukazuje nově povahu jejího Původce. Bůh ustanovil, že se lidé studiem Bible mohou lépe seznámit se svým Tvůrcem a poznat jeho vůli. Bible je prostředkem komunikace mezi Bohem a člověkem. I když valdenští považovali „bázeň před Hospodinem“ za počátek moudrosti, nepřehlíželi význam styku se světem, důležitost poznání lidí i aktivního života, a proto stále rozšiřovali své vědomosti a zdokonalovali své poznání. **GC 70** Ze svých škol v horách vysílali některé mladé lidi do vzdělávacích ústavů ve městech ve Francii nebo v Itálii, kde získali větší možnost studovat, přemýšlet a pozorovat, než ve svých rodných Alpách. Mladí lidé takto vyslaní byli vystaveni pokušení, viděli různé neřesti, setkali se se lstivými satanovými pomocníky, kteří je sváděli nejnebezpečnějšími klamy a nejrafinovanějšími bludy. V dětství však dostali takovou výchovu, že na to všechno byli připraveni.

Ve školách, do nichž přicházeli, si nesměli udělat z nikoho důvěrníka. Oděv měli upravený tak, aby v něm mohli ukrýt svůj největší poklad - vzácné opisy Písma. Tyto rukopisy, ovoce usilovné práce trvající řadu měsíců, ba roků, nosili stále u sebe, aniž vzbudili podezření. Opatrně svěřovali části těchto opisů lidem, o kterých se domnívali, že jsou ochotni přijmout pravdu. Už na klíně svých matek byli mladí valdenští vychovávaní k tomuto cíli, svůj úkol pochopili a věrně plnili. Právě v těchto vzdělávacích ústavech získávali stoupence pravé víry a často se stalo, že zásady pravé víry pronikly do celé školy. Přitom však stoupenci papežství nemohli ani po nejpečlivějším pátrání zjistit, odkud takzvané „zhoubné kacířství“ pochází.

Kristův duch je duch misijní. Prvním přáním obráceného srdce je přivést také jiné lidi ke Spasiteli. To byl postoj valdenských křesťanů. Cítili, že Bůh od nich žádá více, než jen aby uchovali čistou pravdu ve svých sborech. Cítili, že na nich spočívá vážná odpovědnost za šíření světla lidem, kteří byli ve tmě. Mocí Božího slova se snažili zlomit jho, které na ně uvalil Řím. Valdenští kazatelé byli vychovávaní k misijní práci. Od každého, kdo se chtěl stát kazatelem, se očekávalo, že nejdříve získá zkušenosti jako evangelista. Každý musel sloužit tři roky v nějakém misijním poli, než se mohl ujmout práce ve sboru doma. **GC 71** Misijní služba vyžadovala sebezapření a oběti. Byla to vhodná příprava pro kazatelský život v těch dobách, kdy byl každý člověk podrobován zkouškám. Mladí lidé, kteří byli vysvěceni k duchovenské službě, neměli před sebou vyhlídky na pozemské bohatství nebo slávu. Čekal je život těžké práce a nebezpečí, a snad i údel mučedníků. Valdenští misionáři chodili vždy ve dvojicích, tak jako Pán Ježíš vyslal své učedníky. S každým mladým mužem obvykle odcházel starší a zkušenější pracovník, vedl jej a odpovídal za jeho další rozvoj. Od mladého pracovníka se očekávalo, že se bude řídit pokyny staršího. Tito spolupracovníci nebyli stále pospolu, ale často se scházeli k modlitbám a radám, a tak posilovali jeden druhého ve víře.

Kdyby prozradili účel svého působení, znamenalo by to jejich porážku. Proto tak pečlivě tajili svůj pravý charakter. Každý kazatel ovládal nějaké řemeslo nebo živnost a pod záminkou časného povolání plnili tyto misionáři své pravé poslání. Velmi často

vystupovali jako obchodníci nebo kupci. „Prodávali hedvábí, šperky a jiné zboží, které bylo k dostání jen na vzdálených trzích, a byli proto vítáni jako obchodníci tam, kde je jako misionáře nepřijali.“ (Wylie, díl 1, kap. 7) Přitom však v srdci prosili Boha, aby jim dal moudrost nabízet lidem poklady vzácnější než zlato a drahé kamení. Nosili s sebou dobře ukryté opisy Bible, buď její části, nebo celé Písmo a kdykoli se jim naskytla příležitost, upozorňovali své zákazníky na tyto rukopisy. Často tím vzbudili zájem o Boží slovo a rádi zanechali část Písma lidem, kteří zatoužili ho obdržet.

Působení těchto misionářů začalo v rovinách a údolích na úpatí jejich rodných hor, brzy se však rozšířilo mnohem dál. Bosí, v hrubých prostých šatech, v jakých chodil jejich Mistr, procházeli velkými městy a pronikali až do vzdálených zemí. Všude zasévali vzácné semeno pravdy. Kudy prošli, vznikaly sbory a krev mučedníků dosvědčovala pravdu. Kristův den ukáže bohatou žně spasených lidí, které přineslo působení těchto věrných mužů. **GC 72** Boží slovo si razilo tiše a nenápadně cestu v křesťanských zemích, lidé je radostně přijímali do svých domovů i srdcí.

Pro valdenské nebylo Písmo jen záznamem o tom, jak Bůh jednal s lidmi v minulosti, a zjevením toho, jakou mají nyní lidé odpovědnost a povinnost, nýbrž také sdělením, jaká nebezpečí i jakou slávu přinese budoucnost. Věřili, že konec všech věcí není daleko. Čím více s modlitbou a slzami zkoumali Bibli, tím více na ně působily její drahocenné výroky, a tím více si uvědomovali svou povinnost sdělovat druhým její zachraňující pravdy. Ze stránek Písma pochopili plán záchrany člověka a ve víře v Pána Ježíše nacházeli útěchu, naději a pokoj. Nakolik Boží světlo osvěcovalo jejich rozum a přinášelo radost do jejich srdcí, natolik toužili osvětit jeho světlem také ostatní lidi, kteří žili v temnotě papežských bludů.

Sledovali, jak se pod vedením papeže a kněží mnozí lidé marně snaží dosáhnout odpuštění tím, že trýzní svá těla za hříchy svých duší. Tito lidé byli zaměřeni na sebe, protože jim kněží vštěpovali, že spasení dosáhnou svými dobrými skutky. Stále mysleli na svou hříšnost, báli se, že neuniknou Božímu hněvu, trápili své duše i svá těla, a přesto nenacházeli úlevu. Řím svým učením takto spoutal lidi s citlivým svědomím. Tisíce takových lidí opouštěly přátele a příbuzné a trávily život v klášterních kobkách. Častými posty a krutým bičováním, nočním bděním a mnohahodinovými modlitbami v kleče na studených, vlhkých kamenech ve svých smutných celách, dlouhými poutěmi, pokořujícími kajícími skutky a strašným mučením se tisíce lidí marně snažily získat pokoj. Deptání vědomím hříchu a pronásledování strachem z Božího hněvu, prožívali tito lidé muka, dokud se vyčerpáním nezhroutili a bez jediného paprsku světla a naděje neklesli do hrobu. **GC 73**

Valdenští toužili přinést těmto hladovým duším chléb života, otevřít jim poselství pokoje obsažené v Božích slibech a říci jim, že Kristus je jedinou nadějí na záchranu. Učení, že dobré skutky mohou odčinit přestoupení Božího zákona, pokládali za falešné. Spoléhání na lidské zásluhy odporuje učení o nekonečné lásce Krista. Ježíš zemřel jako oběť za člověka, protože hříšné lidstvo nemůže učinit nic proto, aby se smířilo s Bohem. Zásluhy ukřižovaného a vzkříšeného Spasitele jsou základem křesťanství. Člověk je závislý na Kristu a jeho spojení s ním musí být tak těsné, jak těsné je spojení každý úd s tělem nebo jako je větev spojena s kmenem.

Učení církve vedlo lidi k tomu, že Boha i Ježíše Krista považovali za přísného, zachmuřeného a nepřístupného. Spasitele představovali tak, jako by neměl s hříšným člověkem soucit, a proto je třeba přímluv kněží a svatých. Lidé, jejichž mysl byla

osvícena Božím slovem, chtěli představit ostatním Ježíše jako soucitného a milujícího Spasitele, který s otevřenou náručí zve všechny lidi i s jejich břemeny hříchů, s jejich starostmi a obavami. Snažili se odstranit překážky, které satan navrhl těmto lidem do cesty, aby nemohli poznat Boží sliby, a nešli přímo ke Kristu, aby mu nevyznávali své hříchy, a nepřijali odpuštění a pokoj.

Valdenští misionáři nadšeně odhalovali zvědavým lidem vzácné pravdy evangelia. Obezřetně rozšiřovali pečlivě opsané části Písma svatého. Jejich největší radostí bylo poskytnout naději takovému hříšníkovi, který si uvědomoval svou hříšnost a který dosud znal jen Boha pomsty, chystajícího se vykonat spravedlnost. **GC 74** S chvějícím se hlasem a se slzami v očích, často na kolenou seznamovali své bližní s Božími slibmi, v nichž je pro hříšníka jediná naděje. Světlo pravdy tak pronikalo do zatemnělých myslí a odstraňovalo mraky sklíčenosti, až Ježíš Kristus - Slunce spravedlnosti - zazářilo v jejich srdcích a přineslo na svých paprscích uzdravení. Často museli některou část Písma předčítat několikrát, protože si ji posluchač přál slyšet opakovaně, jako by se chtěl ujistit, že slyšel správně. Zvláště často si posluchači přáli znovu slyšet slova: „*Krev Ježíše Krista Syna jeho očišťuje nás od všelikého hříchu.*“ (1 J 1,7) „*A jakož jest Mojžíš povýšil hada na poušti, takť musí povýšen býti Syn člověka, aby každý, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.*“ (J 3,14.15)

Mnozí lidé se nedali oklamat tvrzením Říma. Chápali, jak marné jsou přímluvy lidí nebo andělů za hříšníka. Když právě světlo proniklo do jejich myslí, radostně volali: „Kristus je mým knězem, jeho krev je mou obětí, jeho oltář je mou zpovědnicí.“ Spolehli se plně na zásluhu Pána Ježíše a opakovali si slova: „*Bez víry pak nemožné jest líbiti se Bohu.*“ (Žd 11,6) „*A není v žádném jiném spasení; neboť není jiného jména pod nebem daného lidem, skrze kteréž bychom mohli spasení býti.*“ (Sk 4,12)

Některým ztrápeným lidem se ujištění o lásce Spasitele zdálo příliš krásné, než aby mu mohli věřit. Přineslo jim však velkou úlevu, zalila je taková záplava světla, že si připadali jako v nebi. S důvěrou se uchopili Kristovy ruky, jejich nohy stanuly na „Skále věků“. Ztratili strach ze smrti. Nyní už byli ochotní jít do vězení nebo na hranici, kdyby tím mohli oslavit jméno svého Vykupitele.

Na tajných místech valdenští misionáři přednášeli a četli Boží slovo, někdy jen jednomu člověku, jindy malé skupince lidí, kteří toužili po světle a pravdě. Mnohdy takovým způsobem trávili celé noci. Úžas a obdiv posluchačů byl často tak velký, že hlasatelé Boží milosti museli přerušit čtení, aby posluchači mohli plně pochopit zvěst o spasení. **GC 75** Zněla i slova jako: „Přijme Bůh opravdu mou obětí? Usměje se na mne? Odpustí mi?“ Jako odpověď mohli slyšet slova Písma: „*Pojďtež ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vám odpočinutí dám.*“ (Mt 11,28)

Vírou přijali zaslíbení a radostně volali: „Už nemusím konat dlouhé poutě, nemusím chodit na svatá místa. Mohu přijít k Pánu Ježíši takový, jaký jsem, i když jsem hříšný a bídný, a Kristus neodmítne pokornou prosbu. Odpouštějí se ti tvé hříchy. I mně, i mně může být odpuštěno.“

Záplava čisté radosti naplňovala lidská srdce. Tito šťastní lidé oslavovali jméno Ježíše chválami a díkyvzdáním. Pak se šťastní lidé vraceli do svých domovů, aby šířili, jak nejlépe uměli, světlo a svou novou zkušenost - to, že našli pravou a živou „Cestu“. Ze slov Písma zaznívala k srdcům lidí, kteří toužili po pravdě, podivuhodná a posvátná moc. Byl to Boží hlas, který přesvědčoval posluchače.

Hlasatel pravdy pak pokračoval ve své pouti. Jeho skromný zjev, jeho upřímnost,

opravdovost a oddanost Bohu vzbuzovaly často pozornost. V mnoha případech se ho posluchači ani neptali, odkud přichází nebo kam jde. Byli tak ohromeni, nejdříve překvapením a později vděčností a radostí, že je ani nenapadlo, aby se ho na to zeptali. Když ho žádali, aby šel s nimi do jejich domovů, odpověděl, že musí navštívit ztracenou ovci ze stáda. Často si pak kladli otázku: Nebyl to náhodou anděl z nebe?

V mnoha případech už posla pravdy nikdy neviděli. Vypravil se do jiných krajů nebo dožil svůj život v nějakém vězení, možná jeho kosti zbělely na místě, kde vydal svědectví o pravdě. **GC 76** Slova, která zanechal, však nešlo zničit, působila v lidských srdcích dál a jejich blahodárné výsledky plně poznáme až v den soudu.

Valdenští misionáři vnikali do satanova království a vzbuzovali pozornost mocností temna. Kníže zla sledoval každé úsilí o šíření pravdy a vyvolával strach a obavy svých podřízených. Představitelé římské církve poznali v působení skromných počestných nebezpečí, které ohrožovalo jejich zájmy. Kdyby dovolili, aby světlo pravdy nerušeně zářilo, smetlo by těžké mraky bludu, které zastíraly lid. Lidé by se zaměřili jen na Boha, a to by mohlo nakonec podkopat nadvládu Říma.

Už samotná existence lidí, kteří si uchovali víru staré církve, trvale svědčila o odpadlictví Říma, a proto vyvolávala rozhořčenou nenávist a pronásledování. Řím také nemohl strpět urážku, že se odmítli vzdát Písma. Proto se rozhodl, že je zničí. Tak začalo strašné křížové tažení proti Božímu lidu, který našel domov v horách. Inkvizitoři se vydali po jejich stopách a případ nevinného Ábela, který padl vražednou Kainovou rukou, se mnohokrát opakoval.

Znovu a znovu byla pustošena jejich úrodná půda, jejich obydlí a modlitebny bořeny, takže tam, kde kdysi byla kvetoucí pole a domovy bohabojného, pracovitého lidu, zůstala jen poušť. Jako divoká šelma ještě více zdivočí, když ucítí krev, tak běsnění papeženců vzrostlo, když viděli utrpení svých obětí. Mnozí svědkové pravé víry byli pronásledováni po horách a štváni po údolích, skrývali se v hlubokých lesích a ve skalách.

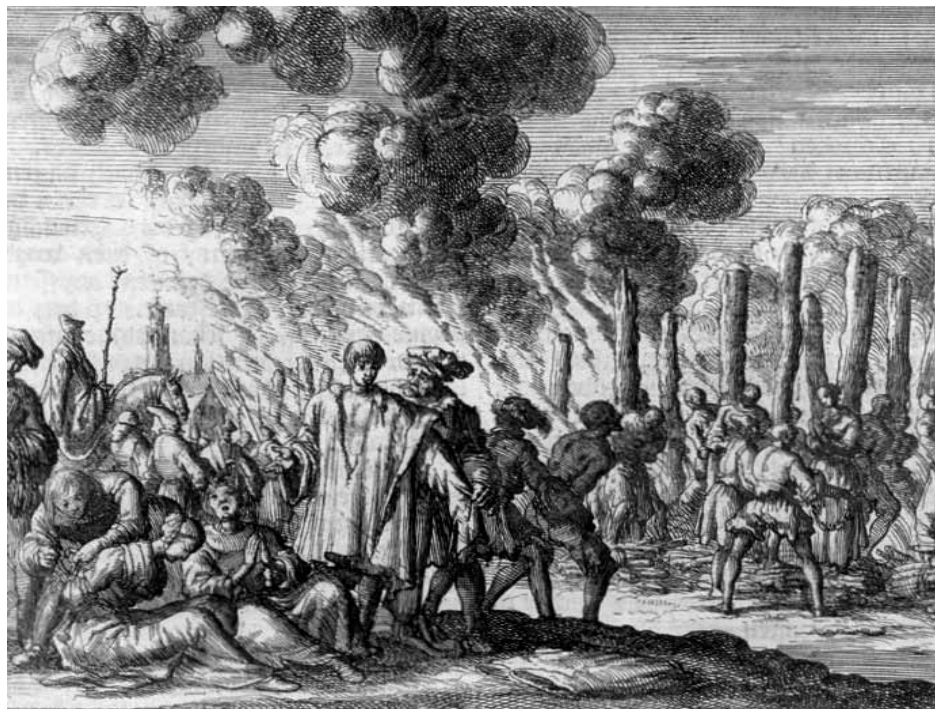
Proti mravnímu charakteru pronásledovaných nemohlo být vzneseno ani nejmenší námitky. I jejich nepřátelé o nich prohlašovali, že jsou mírumilovní, pokojní a zbožní lidé. Jejich jediným proviněním bylo, že neuctívali Boha tak, jak si to přála mocná církev. **GC 77** Za tento zločin byli pokořováni, uráženi a vystaveni všem způsobům mučení, jaké si člověk nebo ďábel dokáže vymyslet.

Když se Řím jednou rozhodl, že tuto nenáviděnou sektu vyhledá, vydal papež bulu, která je označila za kacíře a vynesla nad nimi rozsudek smrti (viz Dodatky). Nebyli obviňováni z toho, že vedou zahálčivý život nebo že jsou nepoctiví či nepořádní, prohlašovalo se však o nich, že jejich zdánlivá zbožnost a svatost svádí „ovce pravého stáda“. Proto papež nařídil, aby „tato zhoubná, ohavná sekta škůdců byla rozdracena jako klubko jedovatých hadů, odmítnou-li se podřídit.“ (Wylie, sv. 16, kap. 1) Předpokládal tento nadutý mocipán, že se se svými slovy ještě jednou setká? Uvědomoval si, že jsou zaznamenána v nebeských knihách a že se s nimi setká při soudu? „*Cožkoli jste činili jednomu z bratří těchto mých nejmenších*“, řekl Pán Ježíš, „*mně jste učinili*“ (Mt 25,40). Zmíněná bula vyzývala všechny členy církve, aby se připojili ke křížovému tažení proti kacířům. Aby přilákala lidi ke krutému dílu, „zprošťovala od všech církevních trestů, obecných i jmenovitých, oprostovala všechny, kdo se přidají ke křížovému tažení, od jakýchkoli přísah, které snad učinili, dávala jim právo na majetek, kterého snad nezákonně nabyli, a slibovala odpuštění všech hříchů každému, kdo usmrtí nějakého

kacíře. Bula rušila všechny smlouvy, které byly výhodné pro valdenské, nařizovala sloužícím, aby od nich odešli, zakazovala všem, aby jim poskytovali jakoukoli pomoc a dávala každému právo zmocnit se jejich majetku.“ (Wylie, sv. 16, kap. 1.) Tento dokument jasně odhaluje, jaký duch za tím stál. Je to řev draka, nikoli Kristův hlas, který je zde slyšet.

Papežští vůdcové nechtěli přetvořit své povahy podle velkých měřítek Božího zákona. Ale vytvořili si vlastní měřítka, která jim vyhovovala, a rozhodli se donutit všechny, aby se jimi řídili - protože si to Řím přeje. Tak vznikly hrozné tragédie. Zkažení a rouhaví kněží a papežové konali dílo, které jim uložil satan. Milosrdenství nemělo v jejich přirozenosti místo. **GC 78** Stejný duch, který ukřižoval Krista a popravil apoštoly, stejný duch, který podnítl krvežíznivého Nerona proti věřícím v jeho době, se nyní snažil sprovodit ze světa ty, kdo byli milí Bohu.

Pronásledování, které trvalo po mnoho staletí, snaželi tito bohabojní lidé s trpělivostí a neochvějností, která oslavovala jejich Vykupitele. Navzdory křížovým tažením a přes nelidské katanství, jemuž byli vystaveni, vysílali dále své misionáře, aby šířili vzácnou pravdu. Byli pronásledováni až k smrti, jejich krev však zavlažovala zaseté semeno a přinášela plody. Tak valdenští nesli svědectví o Bohu staletí před narozením Luthera. Rozptýleni do mnoha zemí, zasévali semeno reformace, které vzklíčilo v době Viklefa, rozrostlo se do šířky a do hloubky v době Luthera a bude hlášáno až do konce světa lidmi, kteří jsou stejně ochotni trpět „*pro slovo Boží a svědectví Ježíšovo*“ (Zj 1,9).

Vraždění Valdenských

5 Jan Viklef

GC 79 V době před reformací existovalo jen velmi málo opisů Bible. Bůh však nedopustil, aby bylo jeho slovo úplně zničeno. Pravdy jeho slova neměly zůstat ukryty navždy. Bůh mohl právě tak snadno rozšířit slovo života, jako mohl otevřít dveře žalářů a železné brány, aby osvobodil své služebníky. V různých zemích Evropy lidé pod vlivem Božího Ducha hledali pravdu jako skrytý poklad. Boží prozřetelnost je přivedla k Písmu, a oni studovali jeho posvátné stránky s velkým zájmem. Byli ochotni přijmout pravdu bez ohledu na následky. I když jim všechno nebylo jasné, odkryli mnoho dlouho zapomenutých pravd. Jako poslové nebes vycházeli do světa, lámali okovy bludů a pověr a vyzývali ostatní, tak dlouho zotročené, aby povstali a prosadili svou svobodu. Po staletí bylo Boží slovo uzavřeno v jazycích, které znali pouze vzdělanci. Výjimku představovali jen valdenští. Přišla však doba, kdy bylo třeba Písmo přeložit a předat různým národům v jejich mateřtině. Svět se dostal za půlnoc. Hodiny temna pomalu mýjely a v mnoha zemích se objevily příznaky nastávajícího svítání. **GC 80**

Ve čtrnáctém století v Anglii vzešla „jitřenka reformace“. John Viklef se stal hlasatelem reformace nejen v Anglii, ale pro celé křesťanstvo. Jeho rozhodný nesouhlas s Římem, který mu byl dopřán vyslovit, nebyl už nikdy zcela umlčen. Viklefov protest zahájil zápas, který vedl k osvobození jednotlivých lidí, církví i celých národů.

Viklef získal důkladné vzdělání, avšak počátkem moudrosti pro něj byla bázeň před Hospodinem. Už jako student vynikal zbožností, obdivuhodným nadáním a mimořádnými znalostmi. Po vzdělání zíznil tak, že se chtěl seznámit se všemi vědními obory. Nastudoval scholastickou filozofii, církevní i občanské právo, zvláště právní řád své vlasti. V jeho pozdější činnosti se projevila hodnota vzdělání získaného v mládí. Důkladná znalost tehdejší filozofie mu umožnila odhalit její bludy, studiem národního a církevního práva se připravil pro velký zápas za občanskou a náboženskou svobodu. Zatímco mohl používat jen zbraně získané z Božího slova, osvojil si i důslednost v myšlení pěstovanou na školách a obratnost v diskusích s učenci. Síla jeho génia, rozsah a důkladnost jeho znalostí vzbuzovaly úctu jeho přátel i odpůrců. Jeho přívrženci s uspokojením sledovali, že patří mezi přední myslitele národa, jeho nepřátelé nemohli tupit věc reformace tím, že by odhalovali nevědomost nebo slabost jejího obránce.

Když žil Viklef ve studentské koleji, věnoval se studiu Písem. Tehdy Bible existovala jen ve starých jazycích. Cestu ke zdroji pravdy mohli najít pouze vzdělanci, nevdělané vrstvě to bylo odepřeno. Už tím se Viklef připravoval pro budoucí práci reformátora. **GC 81** Učenci studovali Boží slovo a našli v něm velkou pravdu o Boží bezplatné milosti. Toto poznání šířili svými přednáškami a pomohli tak jiným, aby se obrátili k živým prorocstvím.

Když se Viklef začal zajímat o Písmo, zkoumal ho se stejnou důkladností, jaká mu umožnila získat mimořádné vzdělání. Do té doby měl pocit, že mu něco schází a tuto potřebu nemohlo uspokojit ani jeho studium ani učení církve. V Božím slovu našel to, co dříve marně hledal. Poznal plán spasení a pochopil, že Ježíš Kristus je jediný obhájce člověka. Odevzdal se do služby Krista a rozhodl se, že bude hlásat pravdu, kterou objevil.

Jako později reformátoři, ani Viklef na počátku nepředvídal, kam jej toto dílo dovede.

Nepostavil se proti Římu svévolně. Oddanost pravdě ho však nutně musela dovést ke střetu s klamem. Čím jasněji poznával bludy papežství, tím usilovněji a opravdověji hlásal Biblickou pravdu. Poznal, že Řím zaměnil Boží slovo za lidské tradice. Nebojálně obvinil kněze, že zavrhli Písmo, a požadoval, aby byla Bible vrácena lidu a aby byla v církvi obnovena její autorita. Byl to schopný učitel a výřečný kazatel. Jeho každodenní život potvrzoval pravdu, kterou hlásal. Znalost Bible, síla důkazů, čistota života a jeho nezlomná odvaha a bezúhonnost mu získaly všeobecnou úctu a důvěru. Mnozí lidé nebyli spokojeni se svým dosavadním náboženstvím, zvláště když poznali, jaké neřády panují v římské církvi. S neskrývanou radostí přijímali pravdy, které jim Viklef ukazoval. Představitelé církve však bouřili zlostí, když zpozorovali, že reformátor získává větší vliv, než mají oni sami. GC 82

Viklef důsledně odhaloval bludy a neohroženě napadal zlořády, které Řím schvaloval. Když působil jako králův kaplan, postavil se neohroženě proti placení poplatku, který papež požadoval od anglického panovníka, a dokazoval, že papežova snaha vládnout nad světskými panovníky se přičí rozumu a odporuje Biblickému zjevení. Papežovy požadavky vyvolaly velké znechucení, tím více však Viklefovo učení ovlivnilo představitele národa. Král spolu se šlechtou odmítli papežovy nároky na světskou moc a odmítli zaplatit požadovaný poplatek. Tím byla papežské svrchovanosti v Anglii zasazena účinná rána.

Dalším zlem, proti kterému reformátor vedl dlouhý a odhodlaný zápas, byly řády žebravých mnichů. Tito mniši zaplavili Anglii a ohrožovali rozvoj a blahobyt národa. Jejich neblahý vliv ohrožoval řemesla, výchovu i mravnost. Mniši, kteří trávili život zahálkou a žebráním, nejen odčerpávali hmotné prostředky národa, ale také způsobili, že si lidé přestali vážit užitečné práce. Nastal úpadek mravů mládeže. Pod vlivem mnichů mnozí mladí lidé vstupovali do klášterů a oddávali se mnišskému životu, a to nejen bez souhlasu rodičů, ale často i bez jejich vědomí nebo přes jejich zákaz. Jeden z raných otců katolické církve, který kladl požadavky mnišství nad lásku a povinnosti dětí vůči rodičům, prohlásil: „I kdyby tvůj otec ležel před tvými dveřmi, plakal a naříkal, i kdyby tvá matka ukazovala tělo, které tě zrodilo, a prsy, které tě živily, nesmíš se k nim sklonit, ale musíš kráčet vpřed přímou cestou ke Kristu.“ Tato „hrůzná nelidskost“, o které Luther později prohlásil, že „připomíná spíše vlka a tyrana než křesťana a člověka“, zatvrzovala srdce dětí proti rodičům. (Barnas Sears, Život Lutherův, str. 70, 69) GC 83 Představitelé papežství taktó svými výmysly znehodnocovali Boží přikázání, podobně jako kdysi farizeové. Tak se vyprazdňovaly domovy a rodiče ztráceli své syny a dcery. Mniši svými řečmi vábili i studenty univerzit a vyzývali je, aby vstupovali do jejich řádů. Mnozí z nich později tohoto kroku litovali, protože poznali, že si tím zkazili život a zarmoutili své rodiče. Jakmile se však jednou ocitli v poutech, nemohli znovu získat svobodu. Mnozí rodiče odmítali poslat své syny na univerzity, protože se obávali vlivu mnichů. Počet studentů velkých středisek vzdělanosti citelně poklesl. Školy upadaly a rozmáhala se nevzdělanost.

Papež udělil mnichům právo zpovídat a udělovat rozhřešení. To se stalo zdrojem velkého zla. Ziskuchtiví mniši ochotně udělovali rozhřešení, takže je vyhledávali zločinci všeho druhu. To mělo za následek další růst zločinnosti a neřesti. Nemocní a chudí lidé zůstali bez pomoci, protože dary, které mohly zmírnit jejich bídu, dostali mniši. Ti hrozbami vymáhali od lidí almužny a označovali za bezbožné všechny, kdo řádům odmítali dary dávat. Přestože mniši hlásali chudobu, jejich bohatství rostlo, jejich nádherné budovy

a plné stoly jen zvýrazňovaly rostoucí chudobu národa. Sami trávili život v přepychu a radovánkách a k lidem posílali nevzdělance, kteří uměli vyprávět jen pohádky, legendy a zábavné historiky, aby lid bavili a ještě více ohlupovali. Mniši tak ovládali pověřivé lidi a přesvědčovali je, že proto, aby si zajistili místo v nebi, stačí, budou-li uznávat svrchovanost papeže, uctívat svaté a dávat dary mnichům. GC 84

Vzdělání a zbožní muži se marně snažili zjednat nápravu mnišských řádů. Viklef, který měl větší rozhled, zasáhl kořen zla, když prohlásil, že vlastní podstata systému je nesprávná, a proto by mnišství mělo být zrušeno. Tím vzbudil zájem o danou otázku. Když pak mniši procházeli zemí a prodávali papežovy odpustky, vyslovovali mnozí lidé pochybnost, zda je vůbec možné koupit si odpuštění za peníze, a kladli otázku, zda nemají hledat odpuštění spíše u Boha než u papeže. Mnozí lidé byli pobouření chamtivostí mnichů, jejich hrabivost jim připadala nenasytná. „Římští mniši a kněží,“ říkali, „nás vyžírají jako rakovina. Bůh nás musí vysvobodit, jinak lid zahyne.“ (D'Aubigné, sv. 17, kap. 7) Aby zakryli svou chamtivost, tvrdili žebraví mniši, že se řídí příkladem Spasitele, a prohlašovali, že Pán Ježíš a jeho učedníci žili také z milodarů lidí. Tímto tvrzením nakonec ovšem uškodili sami sobě, protože mnozí právě proto sáhli po Bibli, aby zjistili, zda je to pravda, a to si Řím přál ze všeho nejméně. Lidé se tak zaměřili na Zdroj pravdy, který jim chtěl Řím utajit.

Viklef začal psát a zveřejňovat pojednání proti mnichům. Nedělal to proto, aby s nimi vedl spor, ale proto, aby obrátil pozornost lidí k učení Bible a k jejímu Původci. Tvrdil, že papež nemá o nic větší pravomoc odpouštět hříchy nebo vylučovat z církve než prostý kněz, a že nikdo nemůže být vyloučen z církve, jestliže před tím na sebe nepřivolal Boží zatracení. Účinněji už nemohl ničit hrůzný systém duchovní a pozemské nadvlády, kterou papež budoval a pomocí níž ovládal duše a těla milionů svých poddaných.

Znovu byl Viklef povolán, aby hájil práva anglické koruny proti zásahům Říma. Jako královský velvyslanec strávil dva roky v Nizozemí vyjednáváním s papežovými pověřenci. GC 85 Tam se setkal s duchovními z Francie, Itálie a Španělska, měl možnost nahlédnout do zákulisí a poznat mnoho věcí, které by v Anglii nikdy nepoznal. Naučil se mnohému, co mu posloužilo při jeho dalším působení. V představitelích papežského dvora poznal pravou povahu a cíle římské hierarchie. Po návratu do Anglie hlásal své dřívější názory ještě otevřeněji a horlivěji. Prohlašoval přitom, že hrabivost, pýcha a klam jsou bohové Říma.

V jednom ze svých traktátů napsal o papeži a jeho výběřcích: „Vydírají z naší země živobytí chudých a z královské pokladny každoročně mnoho tisíc marek za svátosti a duchovní služby. Je to zlořečený blud svatokupectví; vedou všechny křesťany, aby toto kacírství schvalovali a pěstovali. Ačkoli naše říše má zajisté velké zásoby zlata a až na výběřčeho vyslaného pyšným papežem z něho nikdo nikdy nevzal, musí se tato hora zlata v průběhu doby vyčerpát, neboť stále jen odváží peníze z naší země a neposílá za ně nic než Boží prokletí pro své svatokupectví.“ (John Lewis, Život a utrpení J. Viklefa, str. 37)

Krátce po návratu do Anglie dostal Viklef od krále faru v Lutterworthu. Král ho tím ujistil, že jeho výroky nevzbudily panovnickou nelibost. Viklefův vliv působil jak u dvora, kde ovlivňoval rozhodování o dalších opatřeních, tak mezi lidem při utváření jejich víry.

Brzy se však na jeho hlavu sneslo papežské hromobití. Papež do Anglie poslal tři buly - univerzitě, králi a církevním hodnostářům - a v nich nařizoval, aby byl tento

učitel kacířství neprodleně a rozhodně umlčen (Augustus Neander, Všeobecné dějiny křesťanského náboženství a církve, díl 6, odd. 2, část 1, odst. 8) Ještě dříve než byly do Anglie dorazily, předvolali biskupové ve své horlivosti Viklefa, aby ho soudili. K soudu ho doprovázeli dva z nejmocnějších šlechticů v království. **GC 86** Lidé obklopili soudní budovu, tlačili se dovnitř, a tak postrašili soudce, kteří jednání na čas odložili a Viklefovi dovolili v pokoji odejít. Krátce nato zemřel Eduard III., kterého se ke konci jeho života preláti pokoušeli poštvat proti hlasateli pravdy, a správcem království se stal Viklefov dřívější ochránce (viz Dodatky).

Zanedlouho byly doručeny papežské buly a celé Anglii naléhavě přikazovaly, aby kacíře zatkli a uvěznil. Tato opatření naznačovala, že ho čeká hranice. Zdálo se, že Viklef brzy padne za obět pomstě Říma. Avšak Pán, který kdysi prohlásil: „*Neboj se, já budu pavezá tvá*“ (1 M 15,1), opět vztáhl svou ruku a ochránil svého služebníka. Smrt udeřila, nezasáhla však reformátora, ale papeže, který nařídil jeho zničení. Řehoř XI. zemřel a duchovní, kteří se shromáždili, aby Viklefa soudili, se rozešli.

Boží prozřetelnost řídila běh událostí tak, aby se reformace mohla rozrůst. Po smrti Řehoře byli zvoleni dva papežové, kteří bojovali proti sobě. Každý z nich tvrdil, že je neomylný, a vyžadoval poslušnost. Jeden i druhý vyzýval věřící, aby mu pomáhali v boji proti jeho soupeři. Každý se snažil prosadit své požadavky hrozbami odpůrcům, že je stihnou strašná prokletí, zatímco svým přívržencům sliboval odměny v nebi. To značně oslabilo moc papežství. Soupeřící strany se stačily jen vzájemně napadat a Viklef měl na nějaký čas pokoj. Jeden papež dával druhého do klatby, neustále se navzájem obviňovali a potoky krve tekly na podporu jejich protichůdných nároků. Církev zaplavily zločiny a skandály. Reformátor v té době v tichém ústraní fary v Lutterworthu pilně pracoval, aby odvedl lid od soupeřících papežů k Pánu Ježíši, Knížeti pokoje.

Papežské schizma se všemi svými důsledky - rozkolem, sváry a zkázou, připravilo cestu pro reformaci, protože umožnilo lidem, aby poznali, jaké papežství ve skutečnosti je. **GC 87** V pojednání „O schizmatu papežů“ Viklef vyzýval lid, aby přemýšleli o tom, zda tito dva veleknězi nemluví pravdu, když označují jeden druhého za antikrista. Prohlásil: „Bůh déle nestrpí, aby satan vládl v jediném takovém knězi, a... způsobil rozštěpení mezi dva, aby je lidé ve jménu Kristově mohli snáze přemoci oba.“ (R. Vaughan; Život a názory Jana Viklefa sv. 2, str. 6)

Viklef, podobně jako jeho Mistr, hlásal evangelium chudým. Nespokojil se tím, že šíří světlo ve skromných domovech své farnosti v Lutterworthu, rozhodl se, že musí být zaneseno do celé Anglie. Aby tento záměr uskutečnil, ustanovil skupinu kazatelů, prostých oddaných mužů, kteří milovali pravdu a nepřáli si nic víc, než aby ji mohli šířit. Tito muži se dostali všude, učili na tržištích, na ulicích velkých měst i na venkovských cestách. Navštěvovali staré lidi, nemocné a chudé, a seznamovali je s dobrou zprávou o Boží milosti.

Později jako profesor teologie v Oxfordu kázal Viklef Boží slovo v přednáškových sáních univerzity. Přednášel svým studentům pravdu tak věrně, že mu začali říkat „doktor evangelia“. Jeho největším životním dílem však je překlad Písma do angličtiny. V díle „O pravdě a významu Písma“ vyslovil svůj úmysl přeložit Bibli, aby každý obyvatel Anglie mohl číst o podivuhodném Božím díle ve svém rodném jazyce.

Jeho dílo však bylo nečekaně zastaveno. I když mu nebylo ještě ani šedesát let, byly jeho síly neustálou námahou, pilnou prací a trvalými útoky nepřátel podlomeny, takže předčasně zestárl. Zachvátila ho nebezpečná choroba. Zpráva o tom způsobila mnichům

velkou radost. Mysleli si, že nyní bude hořce litovat všeho, čím uškodil římské církvi. Spěchali do jeho pokoje, aby vyslechli jeho zpověď. U lůžka muže, o němž se domnívali, že umírá, se sešli zástupci čtyř mnišských řádů, doprovázeni čtyřmi úředníky. **GC 88** „Máš smrt na jazyku,“ říkali mu, „uznej své chyby a odvolej před námi vše, čím jsi nás urazil.“ Reformátor je v klidu vyslechl, pak vyzval svého opatrovníka, aby ho v lůžku nadzvedl, upřeně pohlédl do očí těm, kdo čekali na jeho odvolání, a pevným a silným hlasem, před nímž se tak často třáslí, prohlásil: „Já nezemřu, ale budu žít, a znovu budu ukazovat zlořády mnichů.“ (D'Aubigné, sv. 17, kap. 7) Užaslí a vystrašení mniši spěšně místnost opustili.

Viklefova slova se splnila. Zůstal naživu, aby mohl vložit do rukou svých krajanů nejmocnější ze všech zbraní proti Římu - aby jim mohl dát Bibli, nebeský nástroj k osvobození, osvětlení a obnově lidstva. Musel překonat mnoho překážek, aby dílo mohlo být dokončeno. Viklef - sužován nemocemi - věděl, že mu na práci zbývá jen několik málo let. Uvědomoval si, jakému odporu musí čelit. Povzbuzovala jej však zaslíbení obsažená v Božím slovu. Bez strachu pokračoval ve svém díle. Když byl na vrcholu svých duševních sil, když měl nejvíce zkušeností, Boží prozřetelnost jej zázračně zachovala a připravila pro největší úkol. Zatímco se křesťanský svět zmítal v neklidu, věnoval se Viklef na své faře v Lutterworthu milovanému dílu a nenechal se znepokojit bouří, která zuřila venku.

Po čase dílo přece jen dokončil - první anglický překlad Bible byl hotov. Boží slovo bylo zpřístupněno Anglii. Nyní se už reformátor nebál žaláře ani hranice. Vložil do rukou lidu světlo, které už nezhasne. Dal svým krajanům Bibli, a učinil tím pro zlomení pout nevědomosti a hříchu i pro osvobození a povznesení své vlasti více, než kolik dokázala nejskvělejší vítězství na válečných polích.

Protože lidé tehdy ještě neznali knihtisk, mohla se Bible rozmnožovat jen pomalým a únavným opisováním. **GC 89** O Bibli byl tak velký zájem, že se mnozí ochotně dali do opisování - přesto však mohli opisovači jen stěží uspokojit poptávku. Někteří zámožnější zákazníci chtěli celou Bibli, jiní kupovali pouze její části. V mnoha případech se spojilo několik rodin a koupili si společně jeden opis. Tak Viklefova Bible našla záhy cestu do lidských domovů.

Dovolávání se lidského rozumu způsobilo, že se lidé přestali trpně podřizovat papežským dogmatům. Viklef šířil základní učení protestantizmu - spasení skrze víru v Ježíše Krista a neomylnost Písma. Kazatelé, které vysílal, rozšiřovali Bibli spolu s Viklefovými spisy, a to s takovým úspěchem, že novou víru přijala téměř polovina obyvatel Anglie.

Šíření Bible vyvolalo zděšení církevních úřadů. Nyní museli čelit mocnějšímu vlivu, než jaký měl Viklef - činiteli, proti němuž jim jejich zbraně nebyly nic platné. V té době neexistoval v Anglii zákon, který by šíření Bible zakazoval. Nebylo ho potřeba, protože do té doby Bible nebyla přeložena do jazyka lidu. Později byly takové zákony vydány a jejich poslušnost přísně vynucována. Nyní se však Boží slovo mohlo šířit, a to i přes odpor duchovenstva.

Pak se představitelé římské církve znovu pokusili umlčet reformátorův hlas. Předvolali ho postupně třikrát před soud, avšak bezvýsledně. Nejdříve sněm biskupů prohlásil jeho spisy za kacířské. Biskupové získali na svou stranu mladého krále Richarda II. a přiměli ho, aby vydal královský dekret, podle něhož měli být vsazeni do vězení všichni, kdo budou nadále vyznávat odsouzené učení.

Viklef se odvolal k parlamentu. Nebojácně obžaloval církevní hodnostáře před národní

radou a žádal nápravu hrozných zlořádů, které církev schvalovala. Přesvědčivě vylíčil touhu po moci a zkaženost papežství. Svě nepřátele tím přivedl do úzkých. GC 90 Viklefovi přátelé a přívrženci byli už předtím násilím donuceni podrobit se, a proto všichni očekávali, že se i starý a osamělý Viklef skloní před spojenou mocí koruny a mitry. Místo toho však zástupci římské církve poznali, že utrpěli porážku. Parlament, pobouřený Viklefovými burčujícími slovy, odvolal dekret o stíhání jeho přívrženců a reformátor byl opět volný.

Potřetí byl pohnán před nejvyšší církevní tribunál v království. Tam nebude slitování s kacířstvím, tam konečně Řím zvítězí a skončí dílo reformátora, uvažovali zastánci papežství. Kdyby mohli provést svůj úmysl, donutili by Viklefa, aby odvolal své učení, nebo by ho dostali na hranici.

Viklef však neodvolal, nebyl ochoten se přetvařovat. Neohroženě trval na svém učení a odmítl obvinění svých pronásledovatelů. Zapomněl na sebe, na situaci, v jaké se nacházel, i na to, že stojí před soudem, a povolal své posluchače před Boží soud, který zváží jejich výmysly a klamy na vahách věčné pravdy. Všichni v soudní síni pocítili moc Ducha Svatého. Poznali, že na ně působí Bůh. Zdálo se, že nemají sílu odejít ze soudní síně. Jako šípy z Božího toulce pronikla reformátorova slova do jejich srdcí. Obvinění z kacířství, které vznesli proti němu, přesvědčivě obrátil proti nim. Jak to, ptal se, že mají odvahu šířit bludy a kupčit s Boží milostí?

„S kým, myslíte, že vedete spor?“ zeptal se jich nakonec. „Se starým mužem na pokraji hrobu? Ne. S pravdou. S pravdou, která je silnější než vy, a proto vás porazí.“ (Wylie, sv. 2, kap. 13) S těmito slovy opustil shromáždění a žádný z jeho odpůrců se nepokusil mu v tom zabránit.

Viklefovo dílo bylo téměř dovršeno. Prapor pravdy, který tak dlouho zvedal, měl zanedlouho vypadnout z jeho rukou. Ještě jednou však měl vydat svědectví o evangeliu. Pravda měla být hlásána ze samé pevnosti království bludu. GC 91 Viklef byl povolán k soudu před papežský tribunál v Římě, který tak často proléval krev svatých. Nebyl slepý, aby neviděl nebezpečí, které mu hrozilo. Přesto by byl uposlechl, kdyby nebyl postižen mrtvicí. To mu znemožnilo vydat se na cestu. I když jeho hlas v Římě nemohl zaznít, mohl své názory vyjádřit písemně. Rozhodl se, že to udělá. Ze své fary poslal papeži dopis. V něm uctivě, v křesťanském duchu, ale otevřeně káral okázalost a pýchu papežského dvora.

Mimo jiné napsal: „Opravdově se raduji, když hlásám a vysvětluji komukoli víru, kterou vyznávám, zvláště pak, činím-li tak římskému biskupovi, který - pokud je, jak předpokládám, neklamný a věrný - jistě co nejochotněji potvrdí mou projevenou víru, nebo ji opraví, je-li bludná.

Za prvé se domnívám, že Kristovo evangelium je úplným souhrnem zákona Božího... Mám za to, že římský biskup, pokud je Kristovým zástupcem zde na zemi, je nejvíce ze všech lidí vázán zákonem evangelia. Neboť velikost mezi Kristovými učedníky nespočívala ve světské důstojnosti nebo ve světských počtech, nýbrž v poctivém a přesném následování Krista, jeho života a jeho jednání... Kristus byl v době svého putování po zemi velice chudý a odmítal všechnu světskou vládu a pocty a pohrdal jimi...

Žádný věřící člověk by neměl následovat ani samotného papeže, ani nějakého svatého, leda v tom, když následují Pána Ježíše Krista, neboť Petr i synové Zebedeovi zhřešili, když se odchýlili od Kristových šlépějí a zatoužili po světských počtech, proto by

v těchto bludech neměli být následováni...

Papež by měl přenechat světským panovníkům všechnu časnou správu a vládu a k tomu účinně vést všechno duchovenstvo, neboť tak to činil Kristus zvláště skrze své apoštoly. Myslím-li se v některém z těchto bodů, podstoupím co nejpokorněji trest, ba přijmu i trest smrti, bude-li to třeba. GC 92 Kdybych mohl jednat podle své vůle nebo podle svého přání, jistě bych se osobně dostavil před římského biskupa. Pán mě však navštívil jinak a naučil mě, že je lépe poslouchat Boha než člověka.“

V závěru pak Viklef napsal: „Modleme se k našemu Bohu, aby ráčil podnítit našeho papeže Urbana VI. k tomu, aby tak jako na začátku svého úřadu následoval i se svým duchovenstvem Pána Ježíše Krista v jeho životě a díle - a aby působivě učili lid tak, aby činil totéž.“ (John Foxe, Činy a pomníky, sv. 3, str. 49.50) Viklef připomněl papeži a jeho kardinálům pokoru a skromnost Krista. Ukázal tak nejen jim, ale i celému křesťanstvu, jaký rozdíl je mezi Mistrem a jeho domnělými zástupci.

Viklef očekával, že za svou věrnost zaplatí životem. Král, papež a biskupové se spojili, aby ho zničili. Zdálo se, že do několika měsíců skončí na hranici. Jeho odvaha však zůstala pevná. Říkával: „Proč hledáte mučednickou korunu někde daleko? Každé Kristovo evangelium vysokým hodnostářům - a mučednictví vás nemine. To mám žít a mlčet?... Ne. To raději ať přijde rána, očekávám ji.“ (D'Aubigné, sv. 17, kap. 8)

Boží prozívatelnost však stále chránila svého věrného služebníka. Muž, který celý svůj život směle vystupoval na obranu pravdy a kterému denně hrozilo nebezpečí smrti, neměl padnout za obět nenávisť svých nepřátel. Viklef se nikdy nesnažil chránit sám sebe, ochránil ho však Pán. A nyní, když si jeho nepřátelé byli jisti svou kořistí, zasáhl Bůh a uklidil ho z jejich dosahu. Ve svém kostele v Lutterworthu, právě když se chystal rozdělovat Večeři Páně, padl zasažen mrtvicí, a krátce nato zemřel.

Bůh Viklefovi určil jeho dílo. GC 93 Vložil slovo pravdy do jeho úst a postavil kolem něho strážce, aby se toto slovo mohlo dostat k lidu. Ochraňoval jeho život a prodlužoval období, v němž mohl působit, dokud nebyly položeny základy pro velké dílo reformace. Viklef vyšel z šera temného středověku. Neměl předchůdce, podle jehož díla by mohl upravovat svou soustavu reforem. Objevil se jako Jan Křtitel, aby vykonal zvláštní poslání, a stal se ohlašovatelem nového údobí. Přesto se však soustava pravd, jež předkládal, vyznačovala jednotou a úplností. Nepřekonali ji ani reformátoři, kteří přišli po něm. Někteří z nich jí nedosáhli ani o sto let později. Položené základy byly tak široké a hluboké, celá stavba byla tak pevná a spolehlivá, že ji ti, kdo přišli po něm, nemuseli opravovat.

Velké hnutí zahájené Viklešem, které mělo vysvobodit svědomí a rozum lidí a dát svobodu národům tak dlouho porobeným Římem, vycházelo z Bible. Z ní pramenil proud požehnání, který od čtrnáctého století jako voda života protékal věky. Viklef přijal Písmo bezvýhradnou vírou jako vnuknuté zjevení Boží vůle, jako dostatečné pravidlo víry a života. Byl vychováván k tomu, aby římskou církev považoval za Boží neomylnou moc a aby přijímal s naprostou úctou učení a tradice, jak se vyvinuly během tisíce let. Od toho se však odvrátil a začal poslouchat Boží svaté slovo. Vyzýval lid, aby uznal tuto autoritu. Místo církve mluvící prostřednictvím papeže prohlásil za jedinou pravou autoritu Boží hlas promlouvající prostřednictvím Božího slova. Učil nejen to, že Bible je dokonalým zjevením Boží vůle, ale také, že jejím jediným vykladačem je Duch Svatý a každý člověk má osobním studiem Písma poznat, jaké jsou jeho povinnosti. Tím obracel mysl lidí od papeže a římské církve k Božímu slovu.

GC 94 Viklef byl jedním z největších reformátorů. Šíří vzdělání, pronikavostí myšlení, neochvějností při vyznávání pravdy a smělostí při její obraně se mu vyrovnal jen málokdo z těch, kdo přišli po něm. Tento první reformátor se vyznačoval čistotou života, neúnavnou pílí při studiu i práci, neochvějnou poctivostí, láskou a věrností, které projevoval ve své službě. A to přesto, že v době, kdy žil, panovala duchovní temnota a mravní zkaženost.

Viklefův charakter je důkazem, že Písmo svaté má výchovnou přetvářející moc. Bible udělala z Viklefa to, čím byl. Snaha pochopit velké pravdy Božího zjevení rozvíjí a posiluje všechny schopnosti člověka. Rozvíjí rozum, bystří chápavost a zlepšuje úsudek. Studium Bible zušlechťuje myšlení, citění a tužby lidského srdce více než jakékoli jiné studium. Posiluje cílevědomost, trpělivost, odvalu a sílu, zušlechťuje charakter a posvěcuje srdce. Opravdové, uctivé zkoumání Bible, které umožňuje, aby se mysl člověka, který ji studuje, bezprostředně setkávala s nekonečnou myslí Boha, dá světu muže s mocnějším a činorodějším intelektem, muže vznešenějších zásad, než jaké kdy připravilo to nejlepší vzdělání, které může poskytnout lidská moudrost. „*Začátek učení tvého osvětluje,*“ zvolal žalmista, „*vyučuje sprostné rozumnosti*“ (Ž 119,130).

Viklefovo učení se šířilo ještě nějakou dobu po jeho smrti. Jeho stoupenci, známí jako viklefovcí nebo lolardi, prošli nejen Anglií, ale rozešli se i do dalších zemí a všude přinesli poznání evangelia. Po smrti reformátora působili kazatelé s ještě větší horlivostí než předtím a jejich kázání přicházely poslouchat velké zástupy. Mezi obrácenými byli také někteří šlechtici, dokonce i manželka krále. Na mnoha místech se pronikavě změnilo zvyky lidu k lepšímu a z kostelů zmizely modloslužebné symboly. Záhy však vypukla nelítostná bouře pronásledování proti všem, kdo se opovážili přijmout Bibli za svého vůdce. **GC 95** Angličtí panovníci, kteří chtěli posílit svou moc podporou Říma, neváhali obětovat životy reformátorů. Poprvé v dějinách Anglie byly pro ty, kdo se řídili evangeliem, stavěny hranice. Přibývalo mučedníků. Obhájci pravdy, pronásledování a mučení, se mohli dovolávat jen Hospodina zástupů. Pronásledování jako nepřátelé církve a zrádci království, kázali dále na tajných místech, nacházeli přístřeší v domovech chudých a často se skrývali v jeskyních a doupatech.

Přes zběsilost pronásledování se po staletí nepřestávaly ozývat klidné, upřímné hlasy, které vážně a trpělivě protestovaly proti panující zkaženosti křesťanství. Křesťané tehdejší doby znali pravdu jen zčásti, naučili se však milovat Boží slovo, řídit se jím a ochotně pro ně trpět. Podobně jako věřící v době apoštolů obětovali mnozí z nich pro Kristova věc svůj pozemský majetek. Ti, kdo mohli dále bydlet ve svých domovech, rádi poskytovali přístřeší svým pronásledovaným bratrům, a když pak byli sami vyhnáni, radostně přijímali úděl vyhnanců. Je také pravda, že se tisíce nechaly zastrašit běsněním pronásledovatelů a vykoupily si svobodu tím, že obětovaly svou víru. Takoví lidé vycházeli z vězeňských kobek, oblečení do rouch kajícíků, aby veřejně odvolali své dřívější přesvědčení. Nemálo však bylo těch, - a byli mezi nimi jak muži urozeného původu, tak i poddaní a chudí - kteří neohroženě vydávali svědectví o pravdě ve vězeňských kobkách, v „lolardských věžích“, při mučení i v plamenech. Radovali se z toho, že mohou mít „podíl na Kristově utrpení“.

Papežencům se nepodařilo prosadit své záměry za Viklefova života a jejich nenávist se nemohla nasytit, ani když jeho tělo už klidně odpočívalo v hrobě. Rozhodnutím koncilu v Kostnici - vydaném více než čtyřicet let po jeho smrti - byly jeho kosti vyzdviženy z hrobu, veřejně spáleny a popel z nich vhozen do místního potoka. **GC 96** „Tento

potok.“ napsal jeden starý spisovatel, „odnesl jeho popel do řeky Avon, řeka Avon do řeky Severn, řeka Severn do moře. A tak Vikleřův popel je symbolem jeho učení, které je dnes rozšířeno po celém světě.“ (T. Fuller; Církevní dějiny Británie, sv. 4, odd. 2, odst. 54) Sotva si jeho nepřátelé uvědomovali symboliku svého pomstychtivého činu. Vikleřovy spisy přivedly v Čechách Jana Husa k tomu, že odmítl mnohé bludy římské církve a začal proces reformace. Ve dvou zemích, od sebe tak vzdálených, bylo tímto způsobem zaseto semeno pravdy. Z Čech se vliv reformace rozšířil do dalších zemí. Lidské mysli byly zaměřeny k Božím slovu, které bylo tak dlouho v zapomnění. Boží ruka připravovala cestu pro velkou reformaci.

Jan Vikleř (1321 - 1384)

Vikleř před lolardskými kněžími

6 Hus a Jeroným

GC 97 Evangelium se do Čech dostalo již v devátém století. Bible byla přeložena do jazyka lidu a v tomto jazyce se konaly také bohoslužby. Nakolik však rostla moc papežů, bylo Boží slovo zatemňováno. Řehoř VII., který si předsevzal, že pokoří pýchu králů, se stejně usilovně snažil porobit si lid, a proto vydal bulu, v níž zakazoval konání bohoslužeb v českém jazyce. Papež prohlásil, že „*Všemohoucím se líbí, aby bohoslužby byly konány v nějakém neznámém jazyku. Mnohé zlo a kacírství povstalo z toho, že se toto pravidlo nedodržovalo.*“ (Wylie, sv. 3, kap. 1) Tím Řím nařizoval, aby světlo Božího slova bylo uhašeno a lid aby byl uzamčen v temnotě. Bůh však poskytnul jiné prostředky, aby zachoval Boží lid. Do Čech přišlo několik valdenských a albigenských, které pronásledování vyhnalo z jejich domovů ve Francii a Itálii. Ačkoli se neodvažovali učit veřejně, působili tajně. Tak se po staletí uchovávala pravá víra.

Již před Husem povstávali v Čechách muži, kteří veřejně odsuzovali zkaženost církve a úpadek lidu. Jejich působení vzbudilo velkou pozornost. Vyvolalo však také strach církevních hodnostářů, a tak začalo pronásledování učedníků evangelia. GC 98 Byli nuceni konat bohoslužby po lesích a horách. Byli pronásledováni vojáky a někteří také zabiti. Po nějaké době vyšlo nařízení, aby byli upáleni všichni, kdo se odchýlí od římské bohoslužby. Křesťané obětovali své životy s nadějí, že jejich věc zvítězí. Jeden z těch, kdo „učili, že spásu lze najít jen ve víře v ukřižovaného Spasitele“, když umíral, prohlásil: „Zběsilost nepřátel pravdy nyní nad námi vítězí, avšak nebude tomu tak vždycky. Z obecného lidu povstane bez meče a bez moci člověk, nad nímž nebudou moci zvítězit.“ (Wylie, sv. 3, kap. 1) Lutherova doba byla ještě otázkou daleké budoucnosti. Vyrůstal však někdo jiný, jehož svědectví proti Římu mělo pohnout národy.

Jan Hus byl prostého původu. Záhy mu zemřel otec. Jeho zbožná matka považovala vzdělání a bohabojnost za nejcennější bohatství. Snažila se zajistit pro svého syna právě toto dědictví. Hus navštěvoval venkovskou školu a pak odešel do Prahy na univerzitu, kde byl přijat jako stipendista. Na cestě do Prahy ho doprovázela jeho matka. Jako chudá vdova nemohla svému synu dát žádné hmotné dary, když se však blížili k Praze, poklekla vedle mládence, který neměl otce, a vyprošovala pro něj požehnání od Otce na nebesích. Zřejmě si málo uvědomovala, jak Bůh její modlitbu vyslyší.

Na univerzitě na sebe Hus brzy upozornil neúnavnou pílí a rychlým pokrokem. Jeho bezúhonný život a laskavé, přívětivé chování mu získaly všeobecnou vážnost. Byl upřímným členem římské církve a opravdově hledal duchovní požehnání, které církev slibovala. O výročních svátcích chodil ke zpovědi, zaplatil posledních pár mincí ze svého chudého měšce, účastnil se procesí, aby získal slibované odpustky. Když dokončil univerzitní studia, stal se knězem. Rychle postupoval a záhy se dostal ke královskému dvoru. GC 99 Stal se také profesorem a později rektorem univerzity, na níž získal vzdělání. Během několika málo let se skromný stipendista stal pýchou své země a jeho jméno bylo známo po celé Evropě.

Hus však zahájil dílo reformace na jiném poli. Několik let po svém vysvěcení na kněze se stal kazatelem v Betlémské kapli v Praze. Zakladatel této kaple pokládal za velmi důležité, aby Boží slovo bylo kázáno v jazyce lidu. Přestože se Řím proti tomu stavěl, v Čechách taková kázání nikdy úplně nevymizela. Velká neznalost Bible však způsobila,

že se mezi lidmi všech stavů rozšířily nejhorší nečesti. Hus tyto zlořády neúnavně káral a přitom se dovolával Božího slova, aby prosadil zásady pravdy a čistoty, které hlásal. Pražský rodák Jeroným, který se později stal blízkým Husovým spolupracovníkem, přivezl s sebou z Anglie Viklefovy spisy. Anglická královna, která přijala Viklefovo učení, byla českou princeznou a jejím přičiněním se rozšířil vliv anglického reformátora v její rodné zemi. Hus si se zájmem přečetl Viklefovy spisy. Uvěřil, že jejich pisatel je upřímným křesťanem a reformy prosazované Viklefem se mu líbily. Aniž si to uvědomil, nastoupil cestu, která ho zavedla daleko od Říma.

Přibližně ve stejné době přicestovali do Prahy dva cizinci z Anglie, učenci, kteří přijali pravdu a přišli ji šířit v této vzdálené zemi. Zahájili své působení veřejným útokem na papežovu autoritu, ale úřady je brzy umlčely. Protože se nechťeli vzdát svého záměru, museli používat jiné metody. Byli právě tak dobří malíři jako kazatelé a svou dovednost začali využívat. Na veřejném místě namalovali dva obrazy. **GC 100** Jeden představoval Ježíše Krista, jak vjíždí do Jeruzaléma, „*tichý, a sedě na oslici*“ (Mt 21,5), provázený svými chudě oděnými a bosými učedníky. Druhý obraz znázorňoval papežský průvod - papeže, oblečeného do drahého roucha, s trojnásobnou korunou, sedícího na nádherně ozdobeném koni, před ním trubači a za ním kardinálové a preláti v nádherných oděvech. Bylo to kázání, které upoutalo pozornost příslušníků všech stavů. Obrazy si přicházely prohlédnout velké zástupy lidí. Nikdo nemohl přehlédnout jejich morální poselství. Na mnohé hluboce zapůsobil rozdíl mezi tichostí a pokorou Ježíše Krista a pýchou a zpupností papeže, který se vydával za Kristova služebníka. V Praze došlo k velkým nepokojům a cizinci po krátké době poznali, že je nutné, aby v zájmu vlastní bezpečnosti město opustili. Pražané však nezapomněli na naučení, které jim přinesli. Obrazy hluboce zapůsobily také na Husa a přivedly ho k hlubšímu studiu Bible a Viklefových spisů. Ačkoli ještě nebyl připraven přijmout všechny reformy prosazované Viklefem, poznával jasněji pravou povahu papežství a s ještě větší horlivostí káral pýchu, ctižádost a zkaženost kněžské vrchnosti.

Z Čech se světlo šířilo do Německa. Nepokoje na univerzitě v Praze způsobily, že z Prahy odešly stovky německých studentů. Mnozí z nich se poprvé seznámili s Biblií pod vlivem Jana Husa a po svém návratu šířili evangelium ve své vlasti. Zprávy o událostech v Praze došly také do Říma a Hus byl zanedlouho vyzván, aby se dostavil před papeže. Uposlechnout pozvání znamenalo vydat se jisté smrti. Český král a královna, univerzita, šlechta a správní úředníci poslali papeži společnou žádost, aby Hus směl zůstat v Praze a zodpovídat se prostřednictvím zástupce. Papež žádosti nevyhověl, nařídil, aby Hus byl souzen a odsouzen a pak vyhlásil nad celou Prahou klatbu. **GC 101**

Jan Hus (1370-1415)

V oněch dobách vyvolal podobný rozsudek všeobecné zděšení. Obřady, kterými byla klatba provázena, měly vyvolat hrůzu a strach mezi lidmi. Lid považoval papeže za zástupce samého Boha, který drží v ruce klíče nebe a pekla a má moc udílet časné i duchovní tresty. Lidé věřili, že zemřelí ze země postižené papežskou klatbou nemohou vejít do věčné blaženosti, protože nebeské brány jsou pro ně uzavřené, dokud se papeži nezlíbí klatbu sejmout. Na znamení této strašné pohromy papež zakázal provádět všechny náboženské obřady. Kostely byly uzavřeny. Svatební obřady se konaly před kostely. Mrtví, kterým byl

odepřen pohřeb do svěcené země, byli pochováváni bez pohřebních obřadů v příkopech nebo na polích. Takovými opatřeními, která působila na lidskou představivost, se Řím pokoušel ovládnout svědomí lidí.

V celé Praze nastalo vření. Mnoho lidí odsuzovalo Husa, že je příčinou všeho neštěstí, a žádalo, aby byl vydán Římu k potrestání. Aby utišil bouři, odešel Hus na čas z Prahy a uchýlil se do své rodné vsi. V listě přátelům, které zanechal v Praze, napsal: „Uprchl jsem z naučení Kristova, abych nebyl nepřátelům příležitostí věčného zatracení, spravedlivým také příčinou utrpení a strasti; rovněž aby pošetilí díla Božího nestavili. Že bych však od pravdy utíkal, doufám v Boha, že v téže pravdě zemřítí mi dá. (Husův list Pražanům z prosince 1412) Hus ve své činnosti však neustal. Procházel krajem a kázal zvědavým zástupům. Opatření, k nimž papež sáhl, aby kázání evangelia zastavil, způsobila, že se ještě více šířilo. „*Neboť nic nemůžeme proti pravdě, ale k pravdě.*“ (2 K 13,8) **GC 102**

„Zdalo se, jakoby se v Husově mysli v tomto období jeho života odehrával bolestný zápas. Ačkoli se ho církev snažila zastrašit svým hromobitím, Hus nepopíral její autoritu. Římskou církev stále považoval za Kristovu nevěstu a papeže za představitele a zástupce Boha. Hus varoval před zneužíváním moci, nikoli před vlastním principem. To vyvolalo hrozný rozpor mezi přesvědčením, k němuž dospěl úvahou, a požadavky svého svědomí. Jestliže je církevní moc spravedlivá a neomylná, a tomu věřil, jak je možné, že se cítí nucen ji neuposlechnout? Poznal, že uposlechnutí by byl hřích. Proč však by poslušnost neomylné církve měla vést k takovému rozporu? To byl problém, který neuměl vyřešit, to byly pochybnosti, které ho mučily dnem i nocí. Nejvíce se mohl k řešení přiblížit, když uvažoval, že znovu nastala situace podobná tomu, co se odehrálo již v době Spasitele. Kněží se stali bezbožnými a zneužívali svou zákonnou moc k nezákonným cílům. Proto přijal pro řešení svého problému zásadu, a v kázáních ji také nabízel jiným lidem, že svědomí se má řídit příkázáními Písma pochopenými rozumem. Jinými slovy, že Bůh, který promlouvá v Bibli, a nikoli církev, promlouvající prostřednictvím kněžstva, je jediným neomylným vůdcem.“ (Wylie, sv. 3, kap. 2)

Když se po nějaké době situace v Praze uklidnila, vrátil se Hus do své Betlémské kaple, aby kázal Boží slovo dál s ještě větší horlivostí a odvahou. Jeho nepřátelé stále působili a byli silní, ale královna a řada šlechticů a značná část lidu stála na jeho straně. Když porovnávali jeho čisté a povznášející učení a jeho svatý život s dogmaty, jež hlásali představitelé římské církve, a s hrabivostí a prostopášností jejich života, pokládali si mnozí za čest, že jsou jeho přívrženci.

Do té doby byl Hus ve svém díle osamocen. Nyní se však k němu a k jeho reformnímu úsilí přidal Jeroným, který za svého pobytu v Anglii přijal Viklefovo učení. Od té chvíle spojili tito dva muži své životy a ani smrt je nerozdělila. **GC 103** Jeroným měl výjimečně bystrého ducha, byl výřečný a učený - měl vlohy, které lidé obdivují. Hus však vykazoval ve větší míře vlastnosti, které tvoří velikost charakteru. Jeho uvážlivá soudnost brzdila impulsivnost Jeronýma, který Husa s pravou pokorou respektoval a podřizoval se jeho radám. Jejich společnou prací se reforma šířila rychleji.

Bůh dopřál, aby mysl jeho vyvolených nástrojů osvítilo velké světlo a odhalilo jim mnohé z bludů Říma. Nedostali však všechno světlo, které mělo být světu dáno. Prostřednictvím svých služebníků, Bůh vyváděl lidstvo z temnoty římské církve. Stálo jim však v cestě mnoho velkých překážek a Bůh je vedl krok za krokem tak, aby je byli schopni překonat. Nebyli připraveni přijmout celé světlo najednou. Kdyby se jim ho

dostalo, nutně by se od světla odvrátili jako lidé, kteří dlouho žili ve tmě a najednou pohlédli do plného jasu poledního slunce. Proto Bůh odhaloval iniciátorům reformace světlo poznenáhlu tak, jak je lidé mohli přijmout. V následujících staletích měli přijít další věrní pracovníci, aby vedli lid dále vpřed po cestě reformy.

Rozkol v církvi pokračoval dále. O moc soupeřili nyní tři papežové a jejich soupeření vneslo do křesťanstva zmatek a zločinnost. Nezůstali jen u vynášení klateb, sáhli také po světských zbraních. Každý z nich se snažil nakoupit zbraně a získat pro sebe vojáky. K tomu ovšem potřebovali peníze. Aby si je opatřili, prodávali různé výhody, úřady a církevní pozhénnání. (Viz Dodatky) Také kněží napodobovali své nadřízené. Aby pokořili své odpůrce a posílili svou vlastní moc, uchylovali se ke svatokupectví a násilí. S odvahou, která každým dnem rostla, káral Hus ohavnosti tolerované ve jménu náboženství. Veřejně obviňoval vedoucí římské církve, že jsou příčinou hrozného stavu, který zachvátil křesťanstvo. **GC 104**

Znovu se zdálo, že Praha je na pokraji krvavého sporu. Jako v dávných dobách byl Boží služebník obviněn: „Zdaliž ty nejsi ten, kterýž kormoutíš lid Izraelský?“ (1 Kr 18,17) Na město byla znovu uvalena klatba a Hus opět odešel do svého rodiště. Svědectví, jež tak věrně šířil ze své milované Betlémské kaple, bylo umlčeno. Nyní promluví z vyšší kazatelny, a to k celému křesťanstvu, dříve než položí svůj život jako svědek za pravdu. K nápravě zla, které ničilo Evropu, byl svolán do Kostnice všeobecný církevní sněm. Sněm svolal na přání císaře Zikmunda jeden ze tří soupeřících papežů, Jan XXIII. Žádost o svolání sněmu nebyla papeži Janu příliš po chuti, protože jeho povaha a činnost sotva mohly snést prověřování, i kdyby je vedli preláti s tak uvolněnou mravností, jakými církevní hodnostáři tehdy byli. Neodvážil se však postavit proti vůli Zikmunda. (Viz Dodatky)

Hlavními cíli, kterých měl sněm dosáhnout, bylo odstranění rozkolu v církvi a vymýcení kacířství. Proto byli před sněm předvoláni oba antipapežové i hlavní šířitel nových názorů Jan Hus. Antipapežové z obav o vlastní bezpečnost nepřišli osobně, dali se zastoupit svými vyslanci. Papež Jan byl sice navenek svolavatelem sněmu, přišel však na zasedání s velkou nedůvěrou, podezíral císaře, že má v úmyslu ho sesadit. Obával se, že bude brán k odpovědnosti za neřesti, jimiž zneuctil papežskou korunu, a za zločiny, které spáchal, aby ji získal. Přesto však přijel do Kostnice s velkou okázalostí, doprovázen nejvyššími církevními hodnostáři a průvodem dvořanů. Všechno duchovenstvo i hodnostáři města s obrovským zástupem měšťanů přišli, aby ho uvítali. Nad hlavou mu nesli zlatý baldachýn čtyři přední konšelé. Před ním nesli hostii. Bohatá roucha kardinálů a šlechticů nabízela velkolepou podívanou.

Mezitím se ke Kostnici blížil další poutník. Hus si byl vědom nebezpečí, které mu hrozilo. **GC 105** Rozloučil se se svými přáteli, jakoby je už nikdy neměl spatřit, a vydal se na cestu s pocitem, že ho vede na hranici. Přestože dostal od českého krále a císaře Zikmunda listy zaručující jeho ochranu a bezpečí, učinil všechna nutná opatření, protože svou smrt považoval za velmi pravděpodobnou.

V dopisu, který poslal svým přátelům v Praze, napsal: „Moji bratři, ... vypravil jsem se na cestu ... mezi velmi veliké a velmi mnohé nepřátele. ... Věřím svému milostivému, moudrému a mocnému Spasiteli, že skrze své zaslíbení a skrze vaši věrnou modlitbu

Jeroným (1365-1416)

dá mi moudrost a statečnost Ducha Svatého, abych setrval, a oni aby nemohli mne na křivou stranu uchýlit; ač mi dá pokušení, hanění, vězení neb smrt trpěti, jakož jest sám trpěl, a své nejmilejší sluhy v též poddal, a nám dal příklad, abychom pro něho a pro své spasení trpěli. On Bůh, a my jeho stvoření, on Pán a my sluhové, on všeho světa král a my lidičkové nestateční, on bez hříchu a my hříšní... On také trpěl i proč bychom my netrpěli? Vždyť naše utrpení v milosti jest naše vyčištění od hříchů... Protož, milí bratři a milé sestry, modlete se snažně, ať mi ráčí dáti setrvání, a aby mě ráčil ostříhati od poskvrnění. A jestli k jeho chvále a k vašemu prospěchu má smrt, ať mi ji ráčí dáti beze strachu zlého podstoupiti. Pak-li jest k našemu lepšímu, aby mě vám ráčil navrátiti... abychom ještě spolu v jeho zákoně se poučili, a antikristových sítí něco porušili, a budoucím bratřím po sobě dobrý příklad zůstavili. Již snad v Praze více mě před smrtí neuzříte; pak-li mocný Bůh mě vám ráčí vrátiti, tím se veseleji užíme; a ovšem když v radosti nebeské spolu se shledáme. (Husův list českým přátelům z 10. října 1414)

V jiném dopisu knězi, který se stal učedníkem evangelia, mluví Hus s hlubokou pokorou o svých vlastních chybách, vyznává, že „s potěšením nosil pěkné šaty a že marnil čas zbytečnými zábavami.“ GC 106 A pak přidává tyto důtklivé rady: „Čest Boží, spása duší a práce ať tebou vládnou, ne majetek prasat neb polností. Měj se na pozoru, abys nevzdělával více příbytek než duši svou; hled, abys byl vzdělavatelem stánku duchovního, jsa nakloněn k chudým a ponížen, a abys neprojídal statky v hodech. Bojím se také, nenapravíš-li života svého, pouštěje od krásných šatů a nadbytečných věcí, že těžce budeš pokárán od Pána, jakož i já nešťastný budu pokárán. ... Proto žes mé mluvení a hlásání veřejné od mládí svého znamenitě poznal, není mi třeba ti více psáti. Ale prosím tě pro milosrdenství Ježíše Krista, abys mne nenásledoval v žádné lehkomyšlnosti, kterou s na mně spatřil. Na obálce listu připsal: „Prosím tě, abys tohoto listu neotvíral, leč dostaneš-li zprávu o tom, že jsem mrtev. (Husův list Mistru Martínkovi z 10. října 1414)

Cestou Hus všude sledoval známky toho, jak se jeho učení šíří a jak jeho věc lidé příznivě přijímají. Sbíhaly se zástupy lidí, aby ho spatřily a v některých městech ho ulicemi provázeli úředníci města. Po příchodu do Kostnice byl Hus naprosto svobodný. K císařovu dopisu přidal papež svůj osobní ochranný list. Avšak tato slavnostní a opakovaná prohlášení byla porušena a reformátor byl v krátké době na příkaz papeže a kardinálů zatčen a zavřen do hrozného vězení. Později byl převezen na hrad na druhém břehu Rýna a tam uvězněn. Papež svou věrolomností mnoho nezískal, zanedlouho byl sám vězněn ve stejném vězení. (Bonnehose, sv. 1, str. 247) Zodpovídal se totiž před koncilem z toho, že se vedle vraždy, svatokupectví a cizoložstva dopustil nejdopornějších zločinů, „*hříchů, které se nesluší ani jmenovat.*“ To prohlásil sám koncil a papež nakonec zbavil tiáry a vsadil do žaláře. Koncil také sesadil antipapeže a zvolil papeže nového. (Viz Dodatky) GC 107

Ačkoli se papež dopouštěl větších zločinů, než z jakých kdy Hus obviňoval kněžstvo a kvůli nimž požadoval nápravu, přesto týž koncil, který později papeže sesadil, udělal všechno proto, aby reformátora zničil. Husovo uvěznění vyvolalo v Čechách velký hněv. Mocní šlechtici zaslali koncilu protest proti takovému postupu. Císař nelibě nesl, že jeho záruky byly porušeny, a vyslovil nesouhlas s opatřeními proti Husovi. Avšak nepřátelé reformátora byli plní zloby a umínění. Dovolávali se císařova zájmu o církev, snažili se vyvolat jeho předsudky a strach. Předložili dlouhý seznam argumentů, aby dokázali, že „není potřeba dodržovat přísahu danou kacířům, nebo osobám, podezřelým

z kacřřství, i když dostali záruky bezpečnosti od císařů a králů. (Jacques Lenfant: Dějiny kostnického koncilu, sv. 1, str. 516) Takto zvítězili.

Oslaben nemocí a vězněním - vlhké a zatuchlé prostředí žaláře mu přivodilo zimmnici, které málem podlehl - byl Hus konečně předveden před koncil. V řetězech stál před císařem, který se svou ctí zavázal, že ho ochrání. Během dlouhého procesu zastával Hus pevně pravdu a před shromážděnými církevními a světskými hodnostáři přednesl vážný a rozhodný nesouhlas se zkažeností kněžské vrchnosti. Když mu dali na vybranou, zda odvolá své učení nebo podstoupí smrt, zvolil úděl mučedníka.

Boží milost mu byla oporou. Během týdnů utrpení, než byl nad ním vynesena konečný rozsudek, plnil jeho duši nebeský pokoj. „Psal jsem list tento vám,“ napsal přátelům, „v žaláři v okovech, čekaje nazřítí na smrt odsouzení. ... Kterak se mnou Pán Bůh milostivě činil a se mnou jest v divných pokušeních, poznáte, až se u Boha v radosti z jeho milosti setkáme. (List Husův veškerému národu českému z 10. června 1415)

GC 108 V příšeři svého žaláře předvídal Hus vítězství pravé víry. V duchu se vracel do Betlémské kaple v Praze, kde dříve kázal evangelium, a ve snu uviděl papeže a jeho biskupy, jak ničí obrazy Krista, které namaloval na stěny kaple. „Vidění ho zarmoutilo; na druhý den však viděl ve snu mnoho malřřů, kteří znovu malovali tyto obrazy ještě krásnější a početnější. Když dokončili své dílo, volali malřři obklopeni nesmírným zástupem: Ať přijdou biskupové a kněží, a zkusí je zničit! Když popisoval svůj sen, Hus napsal: „Doufám, že Kristův život, který slovem jeho v Betlémě malován byl ode mne v lidských srdcích, který zničití chtěli, ... malován bude od četnějších kazatelů lepších než já. (D'Aubigné, díl 1, kap. 6)

Pak byl Hus předveden před koncil naposledy. Bylo to velké a skvělé shromáždění - císař, říšská knížata, vyslanci králů, kardinálové, biskupové a velký zástup lidí, kteří se přišli podívat na to, co se bude dít. Ze všech končin křesťanského světa se shromáždili svědkové této první velké oběti v dlouhém zápase, kterým měla být vybojována svoboda svědomí.

Když byl naposledy vyzván, aby se rozhodl, Hus prohlásil, že odmítá odvolat. Upřel pronikavý pohled na panovníka, který tak hanebně porušil své slovo, a prohlásil: „Rozhodl jsem se z vlastní svobodné vůle přijít před tento koncil s ochranným průvodním listem zde přítomného císaře.“ (Bonnechose, sv. 2, str. 84) Zikmund ve tváři zrudnul, když se zraky celého shromáždění obrátily na něj.

Jakmile byl vynesena rozsudek, začal obřad, kterým byl Hus zbaven kněžství. Biskupové oblekli vězně do kněžského roucha. Když ho měl Hus na sobě, prohlásil: „Náš Pán Ježíš Kristus byl oblečen do bílého roucha na posměch, když ho dal Herodes předvést před Piláta.“ (Bonnechose, sv. 2, str. 86) **GC 109** Když pak byl znovu vyzván, aby odvolal, obrátil se k lidu a odpověděl: „S jakou tváří bych hleděl na nebesa? Jak bych mohl pohledět do tváře těm mnoha lidem, kterým jsem kázal čisté evangelium? Ne, cením si jejich spásy více než tohoto ubohého těla, určeného nyní k smrti. Kus po kuse z něho svlékali kněžský oděv, přičemž každý biskup pronesl kletbu, když prováděl svou část obřadu. Nakonec mu na hlavu nasadili čepici z papíru ve tvaru špičaté biskupské mitry, pomalovanou odpornými obrazy ďáblů a s nápisem ‚Arcikacíř‘ na přední straně. „S největší radostí,“ prohlásil Hus, „ponesu tuto korunu hanby pro tebe, Pane Ježíši, jenž jsi pro mne nesl korunu trnovou.“

Když byl takto vystrojen, preláti vyhlásili: „Nyní poroučíme tvou duši ďáblu.“ „A já,“ odpověděl Jan Hus a pozdvihl zrak k nebi, „poroučím svého ducha do tvých rukou,

Pane Ježíši, neboť jsi mne vykoupil.“ (Wylie, sv. 3, kap. 7) Pak byl odevzdán světským úřadům a veden na místo poprav. Za ním kráčel obrovský zástup, stovky ozbrojenců, kněží a biskupové ve svých drahocenných hávech a občané Kostnice. Když byl přivázán ke kůlu a když bylo všechno připraveno k zapálení hranice, ještě jednou mučedníka vyzývali, aby se zachránil tím, že odvolá své bludy. „Jaké bludy,“ ohradil se Hus, „mám odvolat? Nejsem si vědom žádného bludu. Volám Boha za svědka, že všechno, co jsem psal a kázal, sledovalo záchranu duší před hříchem a zatracením. A proto s největší radostí chci pravdu, kterou jsem psal a hlásal, stvrditi svou krví.“ (Wylie, sv. 3, kap. 7) Když vzplály kolem něho plameny, začal zpívat: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou“ a zpíval, dokud jeho hlas nebyl umlčen navždy.

I jeho nepřátelé byli překvapeni jeho hrdinským chováním. Jeden z horlivých zastánců papežství popsal mučednictví Husa a Jeronýma, který zemřel krátce potom, slovy: **GC 110** „Oba byli pevné mysli, když se přiblížila jejich poslední hodina. Chystali se na hranici, jako by šli na svatební hostinu. Nevydali ze sebe jediný výkřik bolesti. Když plameny vzplály, začali zpívat žalmy, hluk ohně mohl stěží přehlušit jejich zpěv.“ (Wylie, sv. 3, kap. 7)

Když oheň zcela strávil Husovo tělo, byl popel i se zemí, na které ležel, sebrán a vhozen do Rýna a s vodami Rýna odplaven do moře. Husovi pronásledovatelé se darmo domnívali, že tím vymýtili pravdu, kterou hlásal. Sotva mohli tušit, že popel odplavený toho dne do moře, bude jako semeno roznesen do všech zemí světa a že v zemích dosud neznámých vydá bohatou žeň v podobě lidí, kteří budou svědčit o pravdě. Hlas, který zazněl na kostnickém sněmu, vyvolal ozvěny, které bude slyšet celá další staletí. Hus už nebyl, ale pravda, pro kterou zemřel, nemůže nikdy zahynout. Jeho příklad víry a pevnosti povzbudil další, aby stáli neochvějně za pravdou i tváří v tvář mučení a smrti. Jeho poprava ukázala celému světu věrolomnost a krutost Říma. Nepřátelé pravdy, ač si to neuvědomovali, napomohli vlastně věci, kterou se marně snažili zničit.

V Kostnici však byla postavena ještě jedna hranice. Ještě jeden svědek musel svou krví svědčit pro pravdu. Když se Jeroným loučil s Husem před jeho odjezdem na koncil do Kostnice, povzbuzoval ho ke statečnosti a pevnosti a slíbil, že octne-li se v nějakém nebezpečí, přispěchá mu na pomoc. Když uslyšel, že byl Hus uvězněn, snažil se věrný učedník ihned splnit svůj slib. Bez ochranného listu se vypravil jen s jedním průvodcem do Kostnice. Když tam dorazil, zjistil, že se jen sám vystavuje nebezpečí, aniž může něco udělat pro Husovo vysvobození. Utekl z města, ale na cestě domů byl zajat a dopraven zpět v poutech a v doprovodu vojenského oddílu. **GC 111** Když se poprvé objevil před koncilem a pokusil se odpovědět na vznášené žaloby, uvítaly ho výkřiky: „Do ohně s ním! Do ohně!“ (Bonnehose, sv. 1, str. 234) Uvěznili ho, spoutali řetězy v poloze, která mu působila veliké utrpení, a dávali mu jen chléb a vodu. Po několika měsících krutého vězení Jeroným onemocněl a jeho život byl ohrožen. Proto jeho nepřátelé z obavy, že by jim mohl zemřít, s ním nenakládali tak krutě, i když jej drželi ve vězení ještě celý další rok.

Husova smrt nepřinesla takové výsledky, jaké přívrženci papežství očekávali. Porušení ochrany, kterou Husovi zaručoval doprovodný list, vyvolalo bouři rozhořčení, proto se sněm rozhodl, že bude lepší Jeronýma neupalovat, ale pokud to bude možné, přinutit ho, aby odvolal. Jeroným byl předveden před koncil, kde byl postaven před volbu, buď odvolat, nebo zemřít na hranici. Na počátku jeho věznění by smrt byla bývala dobrodiním v porovnání se strašným utrpením, které musel podstoupit. Nyní však,

oslaben nemocí, útrapami pobytu v žaláři a ztrápený úzkostmi a nejistotou, odloučen od přátel a zarmoucen nad Husovou smrtí, byl Jeroným zlomený a podrobil se koncilu. Zavázal se, že bude vyznávat katolickou víru, a přijal rozhodnutí koncilu odsuzující Viklefovo a Husovo učení s výjimkou svatých pravd, které učili. (Bonnehose, sv. 2, str. 141) Touto výjimkou se Jeroným pokoušel uchlácholit hlas svědomí a uniknout tvrdému údělu. V samotě vězení však pochopil jasněji, co vlastně udělal. Přemýšlel o Husově odvaze a věrnosti, myslel přitom také na to, jak sám pravdu zapřel. Myslel na nebeského Mistra, kterému se zavázal sloužit a který pro něho zemřel na kříži. Před tím, než odvolal, nacházel v utrpení útěchu v jistotě, že je mu Bůh nakloněn. Nyní ho však mučily výčitky a pochybnosti. Uvědomoval si, že bude muset učinit ještě další odvolání, než bude moci dosáhnout smíru s Římem. **GC 112** Cesta, na niž vstoupil, mohla skončit jen úplným odpadnutím. Proto se rozhodl: Nezapře svého Pána, aby tím unikl krátkému utrpení. Zanedlouho byl znovu předveden před koncil. Jeho odvolání soudce neuspokojilo. Jejich krvežíznivost, podrážděná prolitou Husovou krví, volala po nových obětech. Jeroným mohl zachránit svůj život jen tím, že se pravdy vzdá bez jakýchkoli výhrad. Rozhodl se však, že vyzná svou víru a bude následovat svého bratra spolumučedníka do plamenů hranice.

Vzal zpět své dřívější odvolání a jako člověk odsouzený k smrti, požádal, aby mu byla poskytnuta příležitost se hájit. Preláti se obávali jeho slov, a proto trvali na tom, aby buď jen potvrdil, nebo popřel pravdivost obvinění, která proti němu byla vznášena. Jeroným se ohradil proti takové krutosti a nespravedlnosti: „Držíte mě zavřeného tři sta čtyřicet dní ve strašném vězení, ve špině, v odporném puchu, v krajním nedostatku všeho; a teď mě přivádíte sem a odmítáte mě vyslechnout, a přitom poskytujete sluchu mým úhlavním nepřátelům. ... Jste-li opravdu moudří, jste-li opravdu světlem světa, dbějte, abyste nehřešili proti spravedlnosti. Co se mne týče, jsem jen slabý smrtelník. Můj život má jen nepatrný význam. A napomínám-li vás, abyste nevynášeli nespravedlivý rozsudek, říkám to spíše ve vašem zájmu než ve svém.“ (Bonnehose, sv. 2, str. 146, 147) Nakonec jeho žádosti vyhověli. Před svými soudci Jeroným poklekl a modlil se, aby Boží Duch vedl jeho myšlenky i slova, aby nepromluvil nic, co by neodpovídalo pravdě nebo co by bylo nehodné jeho Mistra. Vyplnilo se na něm toho dne zaslíbení, které Pán dal prvním učedníkům: „*Ano i před vladaře i před krále vedeni budete pro mne, na svědectví jim, i těm národům. Kdyžť pak vás vydadí, nebudtež pečliví, kterak aneb co byste mluvili; dánoť bude zajisté vám v tu hodinu, co budete míti mluvití. Nebo ne vy jste, jenž mluvíte, ale duch Otce vašeho, jenž mluví v vás.*“ (Mt 10,18-20)

Jeronýmova slova vyvolala úžas a obdiv i jeho nepřátel. Po celý rok byl zavřen v žaláři, kde nebylo možno číst, ba ani vidět, a kde prožíval velké tělesné útrapy a velká duševní muka. **GC 113** Přesto se důkazy, které předložil, vyznačovaly takovou logikou a pádností, jako kdyby byl měl možnost je nerušeně studovat. Připomněl svým posluchačům dlouhou řadu svatých mužů, kteří byli odsouzeni nespravedlivými soudci. Téměř v každé generaci se vyskytují jedinci, kteří se snaží povznést lid své doby a jsou za to tupeni a odsuzováni. Později se však ukáže, že si zasluhují úctu. Sám Kristus byl odsouzen jako zlosyn nespravedlivým soudem.

Když Jeroným dříve odvolával své názory, vyslovil souhlas, že rozsudek odsuzující Husa je spravedlivý. Nyní však prohlásil, že toho lituje a podal svědectví o nevině a svatosti tohoto mučedníka: „Znal jsem ho od dětství. Byl to mimořádně znamenitý muž, spravedlivý a svatý; byl odsouzen přesto, že byl nevinen. ... Také já jsem hotov zemřít.

Nezaleknu se muk, která mi připravují moji nepřátelé, nezaleknu se falešných svědků, kteří se jednou budou muset odpovídat za své lži před velkým Bohem, jehož nic nemůže oklamat.“ (Bonnechose, sv. 2, str. 151)

Jeroným se sám pokáral za to, že zapřel pravdu: „Ze všech hříchů, které jsem spáchal od svého mládí, žádný tak netíží mou duši a nevyvolává tak ostré výčitky jako ten, který jsem spáchal na tomto osudném místě, když jsem schválil nespravedlivý rozsudek vynesený nad Viklešem a nad svatým mučedníkem Janem Husem, mým učitelem a přítelem. Ano. Doznávám a prohlašuji s hrůzou, že jsem hanebně ztratil odvahu, když jsem ze strachu před smrtí zatratil jejich učení. Proto prosím Všemohoucího Boha, aby mi ráčil odpustit mé hříchy, obzvláště pak tento, nejohavnější ze všech.“ Ukázal na své soudce a rozhodně řekl: „Odsoudili jste Viklefa a Jana Husa ne proto, že otráslí učení církve, ale prostě proto, že pranýřovali hanebnosti páchané duchovenstvem - jeho okázalost, nadutost a všechny neřesti prelátů a kněží. GC 114 To, co tvrdili a co nelze vyvrátit, tvrdím a hlásám i já.“

Jeho řeč byla přerušena. Preláti, třesoucí se vztekem, volali: „Což je zapotřebí dalšího důkazu? Zde vidíme na vlastní oči nejzatrvelejšího z kacířů!“ Jeroným si nevsímal vřavy a zvolal: „Jakže? Myslíte si, že se bojím zemřít? Drželi jste mě celý rok ve strašném vězení, hroznějším než sama smrt. Zacházeli jste se mnou krutěji než Turek, Žid nebo pohan, takže maso mi doslova uhnívá zaživa a odpadá od kostí; a přesto si nestěžuji, neboť nařikání nesluší zmužilému. Musím však vyslovit svůj úžas nad tak velkým barbarstvím vůči křesťanu.“ (Bonnechose, sv. 2, str. 151-153)

Znovu vypukla bouře vzteku a Jeroným byl rychle odveden do vězení. Ve shromáždění však bylo několik lidí, na něž Jeronýmova slova hluboce zapůsobila a kteří by ho rádi zachránili před smrtí. Tito církevní hodnostáři navštívili Jeronýma a naléhali na něho, aby se podřídil koncilu. Představili mu nejskvělejší vyhlídky jako odměnu za to, že se zřekne svého postoje proti Římu. Avšak Jeroným zůstal neoblomný jako jeho Mistr, když mu byla nabízena sláva celého světa.

Odpovídal: „Dokažte mi z Písma svatého, že se mýlím, a já odvolám.“

„Písmo svaté!“ zvolal jeden z těch, kdo jej přišli přesvědčovat. „Což se dá všechno dokázat z Písma? Kdo mu může porozumět, dokud je církev nevyloží?“

Jeroným odpověděl: „Zaslouží si lidské tradice, abychom jim věřili více než evangeliu našeho Spasitele? Apoštol Pavel nevybízel ty, jimž psal, aby poslouchali výmysly lidí, ale vyzval je: „Zkoumejte Písmo.““

„Jsi kacíř!“ Odpověděl mu jeho protivník. „Lituji, že jsem se s tebou tak dlouho přel. Vidím, že tě ovládá ďábel.“ (Wylie, sv. 3, kap. 10)

Brzy nato byl nad Jeronýmem vynesen rozsudek. Byl vyveden na totéž místo, na němž skončil svůj život Jan Hus. GC 115 Cestou si zpíval a jeho tvář zářila radostí a pokojem. Jeho pohled byl upřen na Krista a ztratil strach ze smrti. Když se kat chystal zapálit hranici, stoupl si za něho, Jeroným však na něj zavolal: „Jen přístup směle přede mne a zapal oheň před mým zrakem. Kdybych měl strach, nebyl bych tady.“

Poslední slova, která pronesl, když už kolem něho šlehal plameny, byla modlitba: „Pane, Všemohoucí Otče, slituj se nade mnou a odpusť mi mé hříchy, neboť ty víš, že jsem vždy miloval tvou pravdu. (Bonnechose, sv. 2, str. 168) Jeho hlas přestal znít, ale jeho rty se dále pohybovaly v modlitbě. Když oheň dokonala své dílo, byl popel i se zemí sebrán a jako popel Husův byl vhozen do Rýna.

Tak zemřeli věrní šířitelé světla. Avšak světlo pravdy, kterou hlásali - světlo jejich

hrdinského příkladu - nemohlo být uhašeno. Se stejným úspěchem by se lidé mohli pokusit obrátit slunce na jeho dráze, s jakým mohli zabránit příchodu onoho dne, který právě tehdy vzházel pro svět.

Upálení Jana Husa vyvolalo v Čechách rozhořčení a odpor. Celý národ cítil, že se Hus stal obětí zloby kněží a věrolomnosti císaře. Říkali o něm, že byl věrným učitelem pravdy, a koncil, který ho odsoudil k smrti, obviňovali z vraždy. Husovo učení budilo nyní větší pozornost než kdy předtím. Papežským výnosem byly Viklefovy spisy odsouzeny k spálení. Některé však unikly zničení a ty byly nyní vytahovány z úkrytů a lidé je zkoumali spolu s Biblií nebo alespoň s těmi částmi Bible, které mohli získat. Mnohé to přivedlo k přijetí reformované víry.

Husovi vrazi však nesledovali vítězný postup Husova učení se založenýma rukama. Papež a císař se spojili, aby husitské hnutí rozdrtili, a Zikmundova vojska napadla Čechy. **GC 116** Povstal však vysvoboditel. Do čela husitů se postavil Jan Žižka, který krátce po začátku války oslepl na obě oči, ale který přesto byl jedním z nejschopnějších vojevůdců své doby. Husité odolávali mnohem početnějším vojskům, která se proti nim stavěla, protože věřili v Boží pomoc a byli přesvědčeni, že jejich věc je spravedlivá. Znovu a znovu sbíral císař nová vojska a napadal Čechy. Jeho vojska však byla vždy potupně odražena. Husité neznali strach ze smrti a nikdo se jim nemohl postavit. Chrabří Žižka zemřel několik let po vypuknutí války. Jeho místo však zaujal Prokop, který byl právě tak statečný a zdatný vojevůdce jako Žižka a v určitých ohledech byl dokonce i schopnějším vůdcem.

Když se nepřátelé Čechů dověděli, že slepý vojevůdce zemřel, domnívali se, že nastala příznivá chvíle, aby dobyli zpět všechno, co dříve ztratili. Papež vyhlásil křížácké tažení proti husitům a do Čech vtrhlo obrovské vojsko. Utrpělo však hroznou porážku. Bylo vyhlášeno nové křížácké tažení. Všechny země Evropy podléhající papeži, dodávaly vojáky, peníze i zbraně. Pod papežův prapor se sebralo nesmírné vojsko, přesvědčené, že konečně husitské kacíře vyhladí. Jisté svým vítězstvím, vstoupilo obrovské vojsko do Čech. Národ se semkl, aby je zahnal. Dvě nepřátelská vojska se blížila k sobě, až byla mezi nimi pouze řeka. „Křížácká vojska byla mnohem silnější, ale místo aby vyrazila přes řeku a střetla se v boji s husity, za kterými tak daleko pochodovala, strnula a němě zírala na husitské bojovníky. (Wylie, sv. 3, kap. 17) Pak náhle dolehla na všechno vojsko tajemná hrůza. Aniž padla rána, obrovská vojenská síla se zhroutila, jakoby rozehnána neviditelnou mocí. Husitská vojska pobila mnoho nepřátelských vojáků a začala pronásledovat uprchlíky. Do rukou vítězů padla velká kořist, a tak válka, která měla Čechy zbídačit, je spíše obohatila.

O několik let později byla za nového papeže uspořádána ještě jedna křížová výprava. **GC 117** Jako předtím i tentokrát dodaly vojsko i prostředky všechny evropské země podléhající papeži. Všem, kdo se zúčastní tohoto nebezpečného podniku, papež slíbil velkou odměnu. Každému křížáku slíbil úplné odpuštění i nejhorších zločinů. Všem, kdo ve válce padnou, slíbil bohatou odměnu v nebi. Ti, kdo přežijí, měli sklidit pocty a bohatství na bitevním poli. Papež znovu svolal obrovské vojsko, překročilo hranice a vtrhlo do Čech. Husitská vojska před ním ustupovala, a lákala vetřelce, kteří pokládali své vítězství za jisté, dál a dál do vnitrozemí. Nakonec se Prokopovo vojsko zastavilo, obrátilo se čelem k nepříteli a připravilo se k bitvě. Křížáci, kteří nyní pochopili svůj omyl, očekávali ve svém táboře husitský útok. Když uslyšeli hluk blížícího se vojska, ještě než se husité vůbec objevili, padla na křížáky hrůza. Knížata, velitelé i prostí vojáci

odhazovali zbraně a prchali na všechny strany. Marně se papežský legát, který tažení vedl, snažil znovu zorganizovat vystrašené a rozprchlé vojsko. Přestože se o to snažil ze všech sil, byl nakonec sám stržen proudem prchajících. Celé vojsko se zmateně rozprchlo a do rukou vítězů padla opět velká kořist.

Obrovské vojsko, vyslané nejsilnějšími národy Evropy, vojsko statečných válečníků, vycvičených a vybavených k boji, tak po druhé uprchlo bez jediné rány před obránci malého a do té doby slabého národa. Byl to projev Boží moci. Vetřelce zachvátila nadpřirozená hrůza. Bůh, který porazil faraónova vojska u Rudého moře a obrátil na útěk Madjánská vojska před Gedeonem a jeho třemi sty muži, který jedné noci přemohl vojska pyšné Asýrie, napřáhl opět svou ruku, aby zmařil moc utlačovatele. „*Tuť se náramně strašiti budou, kdež není strachu. Bůh zajisté rozptýlí kosti těch, kteříž tě vojensky oblehli; zahanbíš je, nebo Bůh pohrdl jimi.*“ (Ž 53,6) **GC 118**

Představitelé papežství ztratili naději, že zvítězí silou, proto se nakonec uchýlili k diplomacii. Dosáhli kompromisu. Veřejně prohlašovali, že Čechům dávají svobodu svědomí, ve skutečnosti je však zradili a dostali pod moc Říma. Češi si jako podmínku usmíření s Římem kladli uznání čtyř požadavků: svobodné hlásání Božího slova, právo přijímat chléb i víno pro celou církev a používání mateřského jazyka při bohoslužbě, vyloučení duchovenstva ze všech světských úřadů, podřízení duchovenstva pravomoci civilních soudů. Papežské úřady nakonec „souhlasily s tím, že tyto čtyři artikule Husitů přijímají, avšak že právo jejich výkladu, tj. přesného určení jejich obsahu, náleží sněmu, čili jinými slovy papeži a císaři. (Wylie, sv. 3, kap. 18) Na tomto základě byla uzavřena smlouva. Řím tak dosáhl předstíráním a podvodem toho, čeho se mu nepodařilo získat bojem, protože prosazením vlastního výkladu husitských artikulí i Bible samé mohl převrátit jejich smysl tak, aby se hodily jeho cílům.

Značná část Čechů poznala, že byli připraveni o svou svobodu, a nemohli se smlouvou souhlasit. Vznikly spory, které vedly k bojům a krveprolití. Za těchto bojů padl ušlechtilý Prokop a Čechy ztratily svou svobodu.

Zikmund, který zradil Husa a Jeronýma, se stal králem Čech. Nedbal na své sliby, že bude zastávat práva Čechů, ihned začal v zemi zavádět a upevňovat papežství. Jeho podřízenost Římu mu však přinesla málo prospěchu. Celých dvacet let jeho života vyplnily starosti a válečné útrapy. Jeho vojska byla porážena a ničena, jeho pokladna vyčerpávána dlouhými a neplodnými válkami. A nyní, poté co jeden rok vládl, zemřel, zanechal své království na pokraji občanské války a odkázal svým potomkům zneuctěné jméno.

Spory, boje a krveprolévání pokračovaly. Cizí vojska opět napadla Čechy a vnitřní rozkol dál rozvracel národ. **GC 119** Lidé, kteří zůstali věrni evangeliu, byli vystaveni krvavému pronásledování.

Když jejich dřívější bratři, kteří uzavřeli dohodu s Římem, přijali bludy Říma, vytvořili ti, kdo usilovali o prvotní víru, novou církev, kterou nazvali „Jednota bratrská“. Tím proti sobě vyvolali nepřítelství všech vrstev národa. Jejich pevnost však zůstala neotřesená. Byli nuceni uchýlovat se do lesů a jeskyň, přesto se stále shromažďovali ke čtení Božího slova a k bohoslužbám.

Od poslů, které tajně vyslali do různých zemí, se dozvěděli, že tu a tam jsou „jednotliví vyznavači pravdy, několik v tom městě, několik v jiném, kteří jsou právě tak jako oni vystaveni pronásledování, a že v Alpách je starobylá církev, která je založena na Písmu svatém a bojuje proti modlářské zkaženosti Říma. (Wylie, sv. 3, kap. 19) Tuto zprávu

přijali s velkou radostí a navázali hned s valdenskými křesťany písemný styk. Češi zůstali věrni evangeliu, a byli proto krutě pronásledováni. I v nejtěmnější hodině vyhlíželi k obzoru jako lidé, kteří očekávají nové jitra. „Prožívali zlé časy, avšak ... nezapomínali na slova, která kdysi pronesl Hus a která pak opakoval Jeroným, že totiž ještě musejí uplynout staletí, než nastane nový den. Tato slova znamenala pro tábority (husity) totéž, co pro kmeny Izraele v zemi otroctví znamenala slova Josefova: „Já umírám, ale Bůh vás jistě navštíví.“ (Wylie, sv. 3, kap. 19) Koncem patnáctého století nastal sice pomalý, ale jistý růst bratrských sborů. Ačkoli se zdaleka netěšili plně svobodě, prožívali období poměrného klidu. Na počátku šestnáctého století bylo v Čechách a na Moravě asi dvě stě jejich sborů.“ (Ezra Hall Gillett: Život a doba Jana Husa, díl 2, str. 570) „Tak početný byl zbytek těch, kdo unikli ničivému běsnění ohně a meče a jimž bylo dopřáno, aby spatřili úsvit nového dne, který předpověděl Jan Hus.“ (Wylie, sv. 3, kap. 19)

Jan Hus před Koncilem v Kostnici

Přípravy k upálení Jana Husa (1415)

7 | Lutherův rozchod s Římem

GC 120 Martin Luther stojí mezi lidmi, kteří byli povoláni, aby vyvedli církev ze tmy papežství do světla čistší víry, na předním místě. Luther byl horlivý, nadšený a zanícený, bál se jedině Boha a uznával jediný základ pro víru, a to Písmo svaté. Byl to muž, kterého jeho doba potřebovala. Jeho prostřednictvím Bůh vykonal veliké dílo pro obnovu církve a šíření světla ve světě.

Podobně jako první hlasatelé evangelia také Luther vyšel z chudých poměrů. Dětství prožil ve skromné rodině německého venkovana. Prací v dolech jeho otec vydělával peníze na jeho výchovu. Chtěl z něho mít právníka. Bůh však chtěl, aby se z něho stal stavitel velkého chrámu, který byl budován postupně v průběhu mnoha staletí. Věčná moudrost připravovala Luthera pro jeho důležité životní poslání ve škole nesnází, odříkání a přísné kázně.

Lutherův otec byl muž velkého a bystrého ducha a výrazné povahy, čestný, rozhodný a přímočarý. Měl správný smysl pro povinnosti. Plnil je bez ohledu na možné následky. Jeho zdravý selský rozum ho vedl k tomu, že se díval na mnišské řády s nedůvěrou. Proto velmi nelibě nesl, když Martin Luther bez jeho svolení vstoupil do kláštera. Trvalo to dva roky, než se se synem znovu smířil, ale ani pak svůj názor nezměnil. **GC 121**

Lutherovi rodiče věnovali výchově a vzdělání svých dětí velkou pozornost. Snažili se jim poskytnout poznání Boha a vštípit jim křesťanské ctnosti. Syn často slyšel, jak se jeho otec modlí, aby si děti vštípily do paměti Hospodinovo jméno a jednoho dne mohly přispět k rozšíření Boží pravdy. Rodiče využívali každou příležitost, kterou jim život plný tvrdé práce mohl poskytnout, aby přispěli ke zvýšení mravní úrovně a k rozvoji rozumových schopností svých dětí. Opravdově a vytrvale se snažili připravit své děti pro zbožný a užitečný život. Byli důslední a neoblomní a jejich výchova byla někdy až příliš přísná. Avšak syn sám, i když si uvědomoval, že v některých věcech chybovali, nacházel v této přísné výchově více kladných než záporných stránek.

Ve škole, kam byl poslán v raném mládí, nakládali s Lutherem drsně až krutě. Jeho rodiče byli tak chudí, že když se odstěhoval z domova a chodil do školy v jiném městě, musel si vydělávat na stravu zpěvem po domech a přitom často trpěl hladem. Tehdejší ponuré a pověrami prostoupené náboženské představy v něm budily strach. Večer uléhal utrápený, měl strach z temné budoucnosti a hrůzu při pomýšlení na Boha, kterého znal spíše jako přísného, neúprosného soudce a krutého tyрана než jako laskavého nebeského Otce.

I za tak nepříznivých okolností Luther odhodlaně směřoval k vysoké mravní i rozumové úrovni, která jej přitahovala. Toužil po vědění. Jeho vážná a praktická povaha ho vedla k tomu, že toužil spíše po věcech trvalých a užitečných než po něčem okázalém a povrchním.

Když ve věku osmnácti let vstoupil na univerzitu v Erfurtu, bylo jeho postavení příznivější a jeho vyhlídky lepší než v předchozích letech. Jeho rodiče se šetrností a úsilím dopracovali k určitému majetku a mohli ho hmotně podporovat. **GC 122** Vliv jeho rozumných přátel poněkud potlačil neblahé účinky jeho dřívější výchovy. Studoval knihy nejlepších spisovatelů, pilně shromažďoval jejich nejzávažnější myšlenky a osvojoval si moudrost moudrých. Navzdory přísné výchově prvních učitelů se u něho

záhy projevily známky nadání a za příznivých okolností se jeho mysl rychle rozvíjela. Dobrá paměť, živá představivost, bystrý úsudek a neúnavná píle ho záhy vynesly na první místo mezi jeho spolužáky. Duševní kázeň zlepšovala jeho bystrost a vnímavost. Byla to příprava pro zápasy, které ho v životě čekaly.

Luther měl v srdci úctu k Bohu, a ta mu umožnila, že zůstal vytrvalý ve svých záměrech a vedla ho k hluboké pokoře před Bohem. Trvale si uvědomoval svou závislost na Boží pomoci a nikdy nezapomněl začít den modlitbou. Jeho srdce stále vysílalo prosby o radu a vedení. Často říkával: „Upřímná modlitba je tou lepší polovinou studia. (D'Aubigné, Dějiny reformace XVI. století, sv. 2, kap. 2)

Když jednou prohlížel knihy v univerzitní knihovně, objevil latinskou Bibli. Takovou knihu předtím nikdy neviděl. Nevěděl ani, že taková kniha vůbec existuje. Slýchal části z evangelií a epištol, které byly čteny lidu při bohoslužbách, a domníval se, že je to celá Bible. Nyní měl poprvé v rukou celé Boží slovo. Se smíšenými pocity posvátné úcty a úžasu listoval jejími stránkami. Se zrychleným tepem a tlukoucím srdcem četl slova života, co chvíli se zastavoval a volal: „Kéž by Bůh dal, abych takovou knihu vlastnil. (D'Aubigné, sv. 2, kap. 2) Po jeho boku stáli nebeští andělé a paprsky světla od Božího trůnu odhalovaly jeho rozumu poklady pravdy. Vždy se bál urazit Boha, nyní se ho však zmocnilo nebývale hluboké přesvědčení o tom, jak je hříšný. GC 123

Opravdová touha po osvobození od hříchu a po míru s Bohem, ho nakonec přivedla k tomu, že vstoupil do kláštera a stal se mnichem. Tam od něj vyžadovali, aby vykonával nejhrubší práce a aby žebrel po domech. Luther byl právě ve věku, kdy člověk nejvíce touží po úctě a uznání, a tyto ponižující úkony hluboce zasahovaly jeho citění. Trpělivě však snášel pokořování. Domníval se, že musí trpět za své hříchy.

Každou volnou chvíli, která mu zbyla po splnění všech denních povinností, věnoval studiu, vzdával se spánku a odpíral si i čas vymezený pro skrovnou stravu. Ze všeho nejraději studoval Boží slovo. Našel Bibli přikovanou řetězem ke klášterní zdi a k ní se často obracel. Čím více sílilo jeho přesvědčení o tom, jak je hříšný, tím více se snažil vlastními skutky získat odpuštění a pokoj. Vedl velice přísný život. Pomocí postů, nočních bdění a bičování se snažil potlačit své přirozené žádosti, kterých ho mnišský život nezbavil. Nezastavil se před žádnou obětí, která by mu dopomohla k takové čistotě srdce, aby se mohl postavit bez obav před Bohem. Později říkával: „Byl jsem opravdu zbožným mnichem a zachovával jsem pravidla svého řádu přísněji, než mohu vylicít. GC 124

Může-li se mnich dostat do nebe díky svým mnišským skutkům, pak bych na to měl jistě nárok. ... Kdyby to bylo pokračovalo dále, určitě bych si umrtvováním přivodil smrt.“ (D'Aubigné, sv. 2, kap. 4) Bolestivé umrtvování mělo za následek, že zeslábl a upadal do mdlob, toho se už nikdy zcela nezbavil. Přestože se snažil ze všech sil, jeho nitro nenacházelo pokoj. Nakonec se dostal až na pokraj zoufalství.

Když už se Lutherovi zdálo, že je všechno ztraceno, poslal mu Bůh přítele a pomocníka. Byl to zbožný Staupitz. Otevřel Lutherovi Boží slovo a vedl ho, aby přestal myslet na sebe a hloubat o věčném trestu za přestoupení Božího zákona a aby hleděl na Ježíše Krista, svého Spasitele, který odpouští hříchy. „Netrap se nad svými hříchy, ale raději se vrhni do náruče Vykupitele. Doufej v něho, ve spravedlnost jeho života, ve výkupnou moc jeho smrti. ... Poslouchej Božího Syna. Stal se člověkem, aby ti dal důkaz Boží lásky. Miluj Krista, který tě miloval jako první.“ (D'Aubigné, sv. 2, kap. 4) Byla to slova posla milosti. Na Luthera hluboce zapůsobila. Po mnoha bojích s bludy, které tak dlouho zastával, se mohl chopit pravdy a jeho soužené nitro naplnil pokoj.

Luther byl vysvěcen na kněze a povolán z kláštera na univerzitu ve Wittenberku jako profesor. Tam se věnoval studiu Bible v původních jazycích. Začal přednášet o Bibli, a kniha žalmů, evangelia a epístoly byly otevřeny porozumění zástupům nadšených posluchačů. Staupitz, jeho přítel a představený, na něj naléhal, aby vystoupil na kazatelnu a kázal Boží slovo. Luther váhal, cítil se nehodný mluvit k lidu na Kristově místě. Teprve po dlouhém zápasu se naléhání přátel podvolil. Tehdy již velmi dobře Písmo znal a spočívala na něm Boží milost. Posluchače uchvacovala jeho výřečnost. Jasnost a pádnost, s nimiž předkládal pravdy, je přesvědčovaly a jeho vroucnost ovlivňovala jejich srdce.

Luther byl stále věrným synem papežské církve a ani ho nenapadlo, že by mohl být někým jiným. Boží prozřetelnost ho vedla, aby navštívil Řím. Šel pěšky, cestou nocoval v kláštorech. V jednom italském klášteře jej udivilo bohatství, nádhera a přepych, který tam našel. Mniši zajištění knížecími příjmy žili v překrásných komnatách, oblékali se do nákladných a drahocenných šatů a hodovali u přeplněných stolů. S trapnými pocity srovnával Luther tuto podívanou s odříkáním a tvrdostí svého vlastního života. Byl zmaten.

Konečně v dálce uviděl město na sedmi pahorcích. V hlubokém pohnutí padl na zem a volal: „Svatý Říme, buď pozdraven.“ (D'Aubigné, sv. 2, kap. 6) **GC 125** Pak vešel do města, navštěvoval kostely, naslouchal podivným bajkám, které vyprávěli kněží a mniši, a konal všechny požadované obřady. Všude ale narážel na výjevy, které ho plnily úžasem a hrůzou. Poznal, že ve všech vrstvách duchovenstva vládne špatnost. Slyšel, jak preláti neslušně žertují, a zděsil se, když zaslechl, že se tak chovají dokonce i při mši. Když pak hovořil s mnichy a prostými lidmi, setkával se s nevázaností a zhýralostí. Ať se obrátil kamkoli, všude místo svatosti nacházel jen znesvěcování. Napsal: „Nikdo si neumí představit jaké hříchy a jaké hanebnosti se v Římě dějí. Je třeba to vidět a slyšet, aby se tomu dalo věřit. Obyvatelé Říma říkají: Existuje-li nějaké peklo, pak je Řím postaven na něm. Řím je propastí, z níž se šíří všechny druhy hříchu.“ (D'Aubigné, sv. 2, kap. 6)

Krátce předtím papež vydal výnos, kterým sliboval odpustky všem, kdo po kolenou vystoupí po „Pilátových schodech“, o nichž se tvrdilo, že prý po nich sestupoval náš Spasitel, když opouštěl Pilátovu soudní síň, a které byly údajně zázračným způsobem přeneseny z Jeruzaléma do Říma. Luther jednoho dne zbožně vylézal tyto schody po kolenou, když se mu náhle zdálo, že slyší hlas podobný hromu, který mu říká: „*Spravedlivý pak z víry živ bude.*“ (Ř 1,17) Luther rychle vyskočil, postavil se na nohy a spasal chvilky pryč z tohoto místa v hanbě a hrůze. Slova, která tehdy slyšel, na něj nikdy nepřestala silně působit. Od té doby chápal jasněji než kdykoli dříve, jak je nesmyslné věřit, že si člověk může spasení zasloužit svými skutky, a jak je důležité věřit v zásluhy Ježíše Krista. Otevřely se mu oči, aby poznal klam papežství, a zůstaly už otevřeny stále. Když pak opustil Řím, odvrátil se od něho také svým srdcem. Od té doby se rozhodl zvětšovat, až nakonec Luther veškeré styky s papežskou církví přerušil.

Po návratu z Říma, dosáhl Luther na wittenberkské univerzitě hodnosti doktora teologie. Nyní měl možnost jako nikdy před tím věnovat se studiu Písma, které tolik miloval. **GC 126** Učinil slavnostní slib, že bude po všechny dny svého života pilně studovat a věrně kázat Boží slovo, a nikoli výroky a učení římské církve. Už nebyl pouhým mnichem nebo profesorem, ale pověřeným hlasatelem Bible. Byl povolán, aby jako pastýř sytil Boží stádo, které hladoví a žízní po pravdě. S přesvědčením hlásal, že křesťané mají

přijímat jen takové učení, které se zakládá na autoritě Písma svatého. Tato slova otrásla samými základy papežské moci. Je v nich obsažena hlavní zásada reformace.

Luther pochopil, jaké nebezpečí představuje vyvyšování lidmi vymyšleného učení nad Boží slovo. Neohroženě napadal nevěru učenců a stavěl se proti filozofii a teologii, které svým vlivem tak dlouho ovládaly lid. Odsuzoval takové učení nejen jako bezcenné, ale také jako zhoubné a snažil se odvrátit mysl svých posluchačů od výmyslů filozofů a teologů k věčným pravdám, které hlásali proroci a apoštolové.

Přinášel drahocenné poselství dychtivým zástupům lidí, kteří ochotně přijímali jeho slova. Nikdy dříve neslyšeli podobné učení. Radostná zvěst o lásce Spasitele, ujištění o odpuštění a usmíření skrze prolitou krev Ježíše Krista potěšovalo jejich srdce a vzbuzovalo v nich nesmrtelnou naději. Ve Wittenberku se rozzářilo světlo, jehož paprsky pronikly až do nejzazších končin světa a jehož jas poroste až do konce času.

Světlo a tma se však nemohou snášet. Mezi pravdou a bludem je nepřekonatelný rozpor. Zachovávat a bránit jedno znamená napadat a vyvracet druhé. Náš Spasitel sám prohlásil: „*Nepřišel jsem, abych pokoj uvedl, ale meč.*“ (Mt 10,34) A Luther, několik let po zahájení reformace, prohlásil: „Bůh mě nevede, ale tlačí vpřed. Unáší mě. Nejsem svým pánem. Chtěl bych žít v klidu, avšak jsem vrhán do bouří a převratů.“ (D'Aubigné, sv. 5, kap. 2) **GC 127** Zanedlouho se měl stát účastníkem velkého sporu.

Římská církev učinila z Boží milosti zboží na prodej. Stoly penězoměnců (viz Mt 21,12) stály vedle oltářů a v chrámech zněly výkřiky prodávajících a kupujících. Pod záminkou opatrování prostředků na stavbu chrámu svatého Petra v Římě byly jménem papeže veřejně nabízeny ke koupi odpustky za hříchy. Za cenu takových zločinů měl být postaven chrám k Boží počtě, jeho úhelný kámen měl být položen za mzdu nepravosti. Avšak právě prostředek, který si Řím vybral, aby se povzněl k dalšímu rozmachu, způsobil smrtelnou ránu jeho moci a velikosti. Vzbudil nejrozhodnější a nejohratnější odpůrce papežství a vedl k boji, který otrásl papežským trůnem i trojitou korunou na papežově hlavě.

Úředník pověřený prodejem odpustků v Německu, Tetzel, byl usvědčen z nejhorších zločinů proti společnosti a proti Božímu zákonu. Unikl však trestu, který si za své zločiny zasloužil, a nechal se najmout, aby prosazoval zištné a bezohledné plány papeže. Nestoudně odříkával největší lži a vyprávěl bajky, aby oklamal neinformované, důvěřivé a pověřivé lidi. Kdyby lidé znali Boží slovo, nebyli by tak klamáni. Církev jim zakázala přístup k Bibli, aby zůstali pod nadvládou papežství a ještě více zvětšovali moc a bohatství ctižádostivých představitelů církve. (Viz John C. L. Gieseler: Přehled církevních dějin, díl 4, odd. 1, odst. 5.)

Martin Luther (1483-1546)

Když Tetzel vcházel do města, šel před ním posel a oznamoval: „Milost Boží a svatý otec vcházejí do vašich bran.“ (D'Aubigné, sv. 3, kap. 1) Lid vítal rouhavého podvodníka, jako by k nim sestoupil z nebe sám Bůh. Hanebný obchod se konal v kostele, kde Tetzel z kazatelny vychvaloval odpustky, jako nejcennější Boží dar. **GC 128** Prohlašoval, že jeho potvrzenky o odpuštění mají moc odpustit i hříchy, které bude kupující chtít spáchat v budoucnosti, a že nebude muset ani činit pokání. (D'Aubigné, sv. 3, kap. 1) Navíc své posluchače přesvědčoval, že odpustky mají moc zachránit nejen živé,

ale i mrtvé, a že v tom okamžiku, kdy peníze dopadnou na dno jeho pokladny, opustí duše, za niž bylo zapláceno, očistec a dostane se do nebe. (Viz K. R. Hagenbach: Dějiny reformace, díl 1, str. 96.)

Když Šimon Kouzelník nabízel apoštolům peníze, aby mu prodali moc konat zázraky, Petr mu odpověděl: „*Peníze tvé budtež s tebou na zatracení, protože jsi se domníval, že by dar Boží mohl býti zjednán za peníze.*“ (Sk 8,20) Tetzlovu nabídku ovšem ochotně přijímaly tisíce lidí. Do jeho pokladny proudilo zlato i stříbro. Spasení, které lze koupit za peníze, bylo možno získat snáze než spasení, které vyžaduje pokání, víru a trvalé úsilí odolávat hříchu a přemáhat ho. (Viz Dodatky)

Proti učení o odpustcích se postavili učení a zbožní členové římské církve. Mnozí tomu, co se o odpustcích říkalo, nevěřili, protože to odporovalo zdravému rozumu i Božímu slovu. Proti tomuto hříšnému obchodu se však neodvážil pozvednout svůj hlas žádný prelát. Mnozí lidé byli znepokojeni a kladli si otázku, zda Bůh nějakým způsobem svou církev neočistí.

Luther, přestože byl stále horlivým přívržencem papežství, se otrásal hrůzou, když slyšel rouhavé výroky prodavačů odpustků. Odpustky si koupilo také mnoho členů jeho sboru a brzy začali přicházet ke svému duchovnímu, zpovídali se mu z různých hříchů a očekávali rozhřešení ne proto, že svých hříchů litovali a chtěli se napravit, nýbrž proto, že si koupili odpustky. Luther jim rozhřešení odepřel a upozorňoval je, že bez pokání a nápravy života musejí zahynout ve svých hříších. GC 129 Bezradně se obrátili na Tetzela se stížností, že jejich zpovědník neuznává jeho potvrzenky o odpustcích. Někteří dokonce žádali, aby jim vrátil jejich peníze. Tetzl se rozzuřil. Hrozně klel, na náměstích dal zapálit ohně a prohlašoval, že „dostal od papeže příkaz upálit všechny kacíře, kteří se opovíží postavit se proti jeho nejsvětějším odpustkům.“ (D'Aubigné, sv. 3, kap. 4)

Nyní Luther směle zahájil své dílo jako bojovník za pravdu. Začal lidi varovat z kazatelny. Vysvětloval jim odpornost hříchu a učil je, že člověk nemůže svými skutky zmírnit svou vinu nebo se vyhnout trestu. Pouze lítost před Bohem a víra v Ježíše Krista mohou hříšníka zachránit. Kristovu milost nelze koupit, je to bezplatný dar. Luther lidem radil, aby nekupovali odpustky, ale aby ve víře vzhlíželi k ukřižovanému Vykupiteli. Vyprávěl jim svou vlastní bolestnou zkušenost, jak se marně snažil pokořováním a kajícími skutky zasloužit si spasení, a ujišťoval posluchače, že teprve tehdy, když se přestal zabývat sám sebou a začal věřit v Ježíše Krista, našel pokoj a radost.

Protože Tetzl dále prodával odpustky a hlásal svá bezbožná tvrzení, Luther se rozhodl, že proti těmto křiklavým zlořádům bude protestovat účinněji. Brzy se k tomu naskytla vhodná příležitost. V zámeckém kostele ve Wittenberku uchovávali mnoho ostatků a o některých svátcích je ukazovali lidu. Všichni, kdo v takové dny navštívili kostel a vyzpovídali se, dostali ujištění, že jim byly odpuštěny všechny hříchy. Proto v těchto dnech přicházelo do kostela mnoho lidí. Právě se blížil svátek Všech svatých, jeden z nejvýznamnějších svátků, kdy byly relikvie

Johan von Staupitz (1465-1524)

vystavovány. Den před tím se Luther připojil k zástupům, které již proudily do kostela, a přibil na dveře chrámu listinu, obsahující 95 tezí proti učením a odpustcům. GC 130 Prohlásil přitom, že je ochotný obhájit tyto teze příštího dne na univerzitě proti všem, kdo si myslí, že je mohou vyvrátit.

Jeho teze vzbudily všeobecnou pozornost. Lidé je četli znovu a znovu, všude se o nich mluvilo. Vyvolaly velké vzrušení na univerzitě a v celém městě. Články dokazovaly, že moc odpouštět hříchy nebo promíjet trest za ně nebyla nikdy dána ani papeži, ani žádnému jinému člověku. Celá věc odpustků je podvod – klam, jak vylákat z pověřivých lidí peníze – satanův plán, jak ničit lidi, kteří uvěří lživým slibům. Dokazovaly také, že Kristovo evangelium je nejcenějším pokladem církve a že Boží milost, která je v něm zjevena, je zdarma udělována všem, kdo ji pokáním a vírou přijímají.

Lutherovy teze vyzývaly k diskusi. Nikdo se však neodvažoval výzvu přijmout. Otázky, které Luther nadhodil, se v několika málo dnech rozšířily po celém Německu a v několika týdnech zněly v celém křesťanském světě. Mnozí oddaní katolíci, kteří věděli o hrozných zlořádech v církvi a bědovali nad nimi, avšak nevěděli, jak zastavit jejich postup, četli teze s velkou radostí a poznávali v nich Boží hlas. Cítili, že Pán milostivě vztáhl ruku, aby zastavil rychle se šířící záplavu zkázy, vycházející z Říma. Knížata a světská vrchnost se tajně radovali, že bude konečně zastavena domýšlivá síla, která neuznává právo odvolat se proti jejím rozhodnutím.

Lidé pověřiví a milující hřích se však děsili, když viděli, jak se rozplývají výmysly, které zaháněly jejich strach. Vychytralí duchovní, které Luther vyrušil při schvalování zločinů a kteří viděli, že jsou ohroženy jejich zisky, běsnili vztekem a spojili se, aby zachovali zdroje svých příjmů. Reformátor musel čelit rozhořčeným žalobcům. Někteří ho obviňovali, že jednal unáhleně, bez rozmyslu. Jiní ho obviňovali z opovázlivosti a prohlašovali, že není veden Bohem, ale že jedná z domýšlivosti a touhy prosazovat sebe. GC 131 Luther odpovídal: „Kdo neví, že člověk jen zřídka přichází s novými myšlenkami, aniž přitom vzbuzuje dojem domýšlivosti a aniž je obviňován, že vyvolává spory? ... Proč byl Kristus a všichni mučedníci vydáni na smrt? Protože se zdálo, že jsou domýšliví a pohrdají moudrostí své doby a protože prosazovali nové, aniž se nejdříve skromně poradili se starými názory.“

Jindy prohlásil: „Cokoli činím, děje se nikoli jako projev lidské moudrosti, nýbrž z Božího pověření. Je-li to Boží dílo, kdo je zastaví? Není-li, kdo je dokáže prosadit? Ani má vůle, ani jejich, ani naše; ale ať se stane tvá vůle, svatý Otče, jenž jsi na nebesích. (D'Aubigné, sv. 3, kap. 6)

I když Duch Svatý Luthera vedl, aby zahájil dílo obnovy, nemohl je konat bez vážných sporů. Nepřátelé ho pomlouvali, překrucovali jeho úmysly, nespravedlivě a zlomyslně se vyjadřovali o jeho povaze a pohnutkách, to vše se na něho nahrulo jako povodeň a nezůstalo bez následků. Luther si byl jist, že vůdcové lidu jak v církvi, tak na školách se k němu v úsilí o nápravu ochotně připojí. Slova povzbuzení z úst vysoce postavených lidí jej plnila radostí a nadějí. V duchu již viděl, jak církvi vzchází jasnější den. Povzbuzování se však změnilo ve výtky a odsuzování. Mnozí hodnostáři, církevní i světské, byli sice přesvědčeni, že jeho teze jsou pravdivé, brzy však pochopili, že přijetí těchto pravd by vyvolalo velké změny. Osvícení a reforma lidu by nutně vedly k podlomení moci Říma, zastavily by tisíce proudů vtékajících nyní do jeho pokladny, a tím by byl značně omezen přepych a výjimečnost papežského dvora. Naučit lid, aby myslel a jednal, jako myslí a jedná odpovědné bytosti, a aby očekával spasení jen od

Ježíše Krista, by znamenalo pád papežova trůnu a posléze také pád jejich vlastní moci. Z těchto důvodů odmítli poznání, které jim Bůh nabízel. GC 132 Spojili se proti Kristu a proti pravdě tím, že se postavili proti muži, kterého Bůh poslal, aby je osvítil.

Luther se chvěl, když viděl, že stojí sám proti nejmocnějším silám země. Někdy zapochyboval, zda ho opravdu vedl Bůh, aby se postavil proti autoritě církve. Napsal: „Kdo jsem byl, abych se postavil proti moci papeže, před kterým ... se třesou králové země a celý svět? ... Nikdo nemůže vědět, co jsem v těchto prvních dvou letech v srdci vytrpěl a do jaké malomyslnosti, ba mohu říci zoufalství, jsem upadal.“ (D'Aubigné, sv. 3. kap. 6) Nebyl však ponechán, aby úplně zmalomyslněl. Když jej nepodpořili lidé, vzhlížel k samému Bohu a poznal, že se může s naprostou jistotou opřít o jeho všemocnou ruku.

Příteli, který byl reformaci nakloněn, Luther napsal: „K porozumění Písma se nemůžeme dopracovat ani studiem ani moudrostí. Předně musíme začít modlitbou. Pros Pána, aby ti ze své veliké milosti dopřál správně pochopit svá slova. Nikdo jiný nemůže vyložit Boží slovo, než Původce tohoto slova, jak o tom sám řekl: ‚A budou všichni učeni od Boha.‘ Nic si neslibuj od své vlastní práce a od svého vlastního rozumu. Spolehej jen na Boha a na vliv Ducha Božího. Věř svědectví muže, který má zkušenost.“ (D'Aubigné, sv. 3. kap. 6) V uvedených slovech je nesmírně důležité poučení pro ty, kdo cítí, že je Bůh povolává, aby seznámili jiné s aktuálními pravdami pro tuto dobu. Tyto pravdy vyvolávají nepřátelství satana a lidí, kteří si oblíbili satanem vymyšlené bajky. V boji s mocnostmi zla je třeba více než sílu rozumu a lidského vědění.

Když se nepřátelé odvolávali na zvyklosti a tradice nebo na výroky a autoritu papeže, čelil jim Luther jen a jen Biblí. Takové důkazy nedokázaly vyvrátit. Tito otroci formalismu a pověr volali po jeho krvi, stejně jako Židé kdysi volali po krvi Ježíše Krista. „Je to kacíř,“ volali katoličtí horlivci. GC 133 „Nechat žít ještě jedinou hodinu takového kacíře je velezrada proti církvi. Dejte pro něho okamžitě postavit šibenici.“ (D'Aubigné, sv. 3. kap. 9) Luther se však nestal obětí jejich zuřivosti. Bůh měl pro něho úkol, který bylo třeba vykonat. Poslal anděly, aby ho chránili. Avšak mnozí lidé, kteří od Luthera přijali světlo, se stali oběťmi satanova hněvu a pro věc pravdy nebojácně podstupovali mučení i smrt.

Luthерово učení přitahovalo pozornost přemýšlivých lidí v celém Německu. Z jeho kázání a spisů zářily paprsky světla, které probouzely a osvěcovaly tisíce lidí. Místo mrtvého formalismu, v němž byla církev tak dlouho udržována, nastupovala živá víra. Lid postupně přestával věřit pověrám římské církve. Bořily se přehrády předsudků. Boží slovo, kterým Luther prověřoval každé učení a každý výrok, si jako dvoječuný meč prosekával cestu k srdcím lidí. Všude se probouzela touha po duchovním pokroku. Všude byl takový hlad a žízeň po pravdě, jaké se neprojevíly po celá staletí. Pozornost lidí tak dlouho zaměřená na obřady vytvořené člověkem a na pozemské prostředníky, se nyní s pokáním a vírou obracela ke Kristu, a to Kristu ukřižovanému.

Všeobecný zájem vyvolával stále větší obavy církevní vrchnosti. Luther dostal pozvání, aby se dostavil do Říma a odpovídal se z nařčení, že šíří kacířství. Tento příkaz vyvolal u jeho přátel hrůzu. Velmi dobře si uvědomovali, jaké nebezpečí by mu hrozilo v tomto zkaženém městě, opitém krví mučedníků pro Ježíše Krista. Nesouhlasili s tím, aby jel do Říma, a žádali, aby byl vyslýchán v Německu.

Nakonec to také tak dopadlo. Papež jmenoval vyslance, který měl případ vyšetřit. V písemných pokynech mu dal jasně na srozuměnou, že Luthera již prohlásil za kacíře,

a vyslanci uložil, „aby ho bez jakéhokoli otálení stíhal a trestal“. **GC 134** Kdyby Luther zůstal neoblomný a kdyby se vyslanci nepodařilo ho zajmout, byl zmocněn „prohlásit ho za psance po celém Německu, vyhnat, proklít a vyobcovat všechny, kdo se k němu připojili.“ (D'Aubigné, sv. 4, kap. 2) Dále papež svému vyslanci nařídil, aby vyhubil kacířskou nákazu tím, že vyobcuje z církve s výjimkou císaře všechny, bez ohledu na jejich postavení v církvi nebo ve státě, kdo nebudou ochotni Luthera a jeho přívržence zatknout a předat Římu k potrestání.

V tom se projevil skutečný duch papežství. V celém dokumentu není ani náznak křesťanských postojů, dokonce ani prosté spravedlnosti. Luther žil daleko od Říma, neměl možnost vysvětlit a hájit své stanovisko. Dříve, než byl jeho případ řádně vyšetřen, byl již prohlášen za kacíře a najednou obviněn, souzen a odsouzen, a to samozvaným „svatým otcem“, jedinou, nejvyšší, neomylnou autoritou v církvi a v říši.

V této době, kdy Luther tolik potřeboval nějakého přítele, který by jej povzbudil a radil mu, poslala Boží prozřetelnost do Wittenberka Filipa Melanchtona. Byl to mladý, skromný a ostýchavý muž. Zdravým úsudkem, rozsáhlými vědomostmi a působivou výřečností, povahovou ryzostí a spravedlností si však získal všeobecný obdiv a úctu. Výjimečnost jeho nadání se zcela vyrovnala jeho přirozené laskavosti. Záhy se stal opravdovým učedníkem evangelia a Lutherovým nejvěrnějším přítelem a nejužitečnějším příznivcem. Jeho laskavost, opatrnost a přesnost doplňovaly Lutherovu odvahu a činorodost. Jejich spolupráce posílila reformaci a pro Luthera se stala zdrojem velkého povzbuzení.

Jako místo církevního soudu byl vybrán Augsburg a reformátor se připravoval, že se tam vydá pěšky. Jeho přátelé se však o něj báli. Zcela otevřeně totiž zněly výhrůžky, že bude cestou zajat a zavražděn. Přátelé ho prosili, aby se na cestu nevydával. Naléhavě ho žádali, aby načas odjel z Wittenberka a ukryl se do bezpečí u lidí, kteří ho rádi ochrání. Luther však nechtěl opustit místo, kam ho postavil Bůh. Musí se dál věrně zastávat pravdy bez ohledu na bouře, které na něho dorážejí. Prohlašoval: „Jsem jako Jeremiáš, muž sporů a bojů, čím více však stoupají jejich hrozby, tím větší mám radost. ... Znevážili mou čest a dobré jméno. Zbývá ještě jedno, a to je mé ubohé tělo, ať si je vezmou, zkrátí tak můj život o několik hodin. Co se však týče mé duše, tu si vzít nemohou. Kdo chce hlásat světu Kristovo slovo, musí počítat v každém okamžiku se smrtí.“ (D'Aubigné, sv. 4, kap. 4) **GC 135**

Zpráva o tom, že se Luther dostavil do Augsburgu, papežského vyslance velice uspokojila. Zdálo se, že nepřijemný kacíř, který vzbuzoval pozornost celého světa, je nyní v moci Říma, a vyslanec si umínil, že ho nesmí nechat uniknout. Reformátor neměl s sebou ochranný list. Jeho přátelé ho prosili, aby před vyslance bez takového listu nepředstupoval a sami takový list od císaře vyžádali. Papežský vyslanec měl v úmyslu přinutit Luthera, pokud to bude možné, aby odvolal, a kdyby se to nepodařilo, dát ho dopravit do Říma, aby ho tam postihl stejný úděl jako Husa a Jeronýma. Proto se prostřednictvím svých agentů snažil Luthera přimět, aby ho navštívil bez ochranného listu a svěřil se jeho milosrdenství. Luther to však rozhodně odmítl. S listinou, slibující mu císařovu ochranu, v rukou se vydal za papežovým vyslancem.

Zástupci papeže se rozhodli, že budou nejdříve jednat laskavě a pokusí se tím Luthera získat. Vyslanec proto projevoval v rozhovorech s Lutherem velké přátelství, požadoval však, aby se Luther bez výhrad podrobil autoritě církve a aby odvolal všechny své články bez dokazování nebo vysvětlování. Nesprávně odhadl povahu muže, kterého měl před

sebou. **GC 136** Luther ve své odpovědi sice vyjádřil úctu k církvi, svou touhu po pravdě, svou ochotu odpovědět na všechny námitky proti svému učení a předložit své nauky k posouzení předními univerzitám, současně však vyslovil nesouhlas s kardinálovým požadavkem, aby své názory odvolal, aniž bude usvědčen z bludu.

Jedinou odpovědí na to bylo: „Odvolej, odvolej!“ Luther dokázal, že jeho stanovisko je opřeno o Písmo, a pevně prohlásil, že se nemůže zříci pravdy. Vyslanec, který nebyl s to vyvrátit Lutherovy důkazy, ho zahrnul záplavou výtek, posměšků a pošklebků, promíšených tradičními citáty a výroky Otců, a nedopřál Lutherovi vůbec možnost, aby promluvil. Když viděl, že další rozmluva by byla zbytečná, získal Luther nakonec od vyslance po jistém zdráhání povolení, aby svou odpověď mohl podat písemně.

„Učinil jsem tak, napsal Luther příteli, „protože je to pro mne jako utlačeného dvojnásob výhodné. Za prvé, co je psáno, je možno předložit k posouzení druhým, a za druhé, mám lepší možnost zapůsobit na rozvahu nebo dokonce na svědomí nadutého a žvanivého despoty, který by jinak zásluhou svého panovačného jazyka vyhrál.“ (Martyn: Život Lutherův a jeho doba, str. 271, 272)

Při další rozmluvě předložil Luther jasný, stručný a přesvědčivý výklad svých názorů, dobře podepřený mnoha citáty z Písma. Přečetl listinu nahlas a odevzdal ji kardinálovi. Ten ji však s opovržením odhodil a prohlásil, že je to jen spousta prázdných slov a bezvýznamných citátů. To Luthera pobouřilo a donutilo k tomu, že se utkal se zpupným prelátem na jeho vlastní půdě v disputaci o tradici a učení církve a naprosto vyvrátil jeho výroky.

Když vyslanec poznal, že Lutherovy důkazy jsou nevyvratitelné, přestal se ovládat a vztekle křičel: **GC 137** „Odvolej, nebo tě pošlu do Říma před soudce, kteří jsou příslušní rozhodnout o tvé věci. Exkomunikují z církve tebe a všechny tvé přívržence a každého, kdo tě kdy bude podporovat.“ A nakonec zpupně a vztekle dodal: „Odvolej, nebo se už nevracej.“ (D'Aubigné, sv. 4, kap. 8)

Reformátor se svými přáteli okamžitě odešel a dal tak jasně najevo, že nelze očekávat, že by odvolal. Situace se vyvinula jinak, než kardinál zamýšlel. Namlouval si, že dokáže Luthera násilím zastrašit, aby se podrobil. Když zůstal se svými pomocníky sám, díval se z jednoho na druhého a byl úplně vyveden z míry nečekaným nezdařem svých plánů. Lutherovo úsilí při jednání s papežovým vyslancem přineslo dobré plody. Jednání se účastnilo mnoho lidí a ti měli příležitost porovnat oba muže a udělat si úsudek o duchu, který projevovali, o síle a pravdivosti jejich argumentů. Jak pronikavě se lišili. Hlasatel reformace, prostý, skromný, avšak pevný, tu stál v Boží síle a měl na své straně pravdu. Zástupce papeže, domýšlivý, panovačný, nadutý a unáhlený, nepředložil jediný důkaz z Písma, avšak ze všech sil volal: „Odvolej, nebo budeš poslán do Říma a budeš potrestán.“

Přestože Luther měl ochranný list císaře, přemýšleli papeženci, jak ho zatknout a uvěznit. Přátelé jej prosili, aby se okamžitě vrátil do Wittenberka, protože jeho další pobyt v Augsburgu je již zbytečný, a aby záměr odejít co nejpečlivěji utajil. Luther této rady uposlechl a odjel z Augsburgu před svítáním na koni, doprovázen pouze stráží, kterou mu dal na cestu městský úřad. S obavami tajně projel temnými a tichými ulicemi města. Jeho krutí nepřátelé ho stále sledovali a připravovali jeho záhubu. Podaří se mu uniknout nástrahám, které na něho nachystali? Byly to pro něj chvíle úzkosti a opravdových modliteb. Dorazil k malé brance v městské hradbě. Branka se otevřela a Luther projel i se svou stráží bez překážky. **GC 138** Jakmile bezpečně vyšli z města,

zrychlili uprchlíci jízdu a dříve než se papežův vyslanec dozvěděl o Lutherově odjezdu, byl Luther již mimo dosah pronásledovatelů. Satan a jeho náhončí byli poraženi. Muž, o němž si mysleli, že je v jejich moci, unikl jako pták z klece.

Papežský vyslanec byl překvapením a vztekem bez sebe, když se dověděl, že Luther utekl. Očekával, že získá velké pocty za moudrost a rozhodnost, s jakou jednal s tímto „rušitelem církve.“ Jeho naděje však byly zmařeny. Svůj hněv si vyjil v dopisu saskému kurfiřtu Bedřichovi, ve kterém si na Luthera stěžoval a žádal, aby ho Bedřich poslal do Říma, nebo ho vypověděl ze Saska.

Na svou obhajobu Luther žádal, aby mu papežský vyslanec nebo papež dokázali jeho bludy z Písma, a slavnostně se zavázal, že své učení odvolá, dokáží-li mu, že je v rozporu s Božím slovem. Vyslovil také vděčnost Bohu za to, že byl uznán za hodného trpět za svatou věc.

Do té doby věděl kurfiřt o reformačním učení jen málo. Hluboce však na něho zapůsobila otevřenost, síla a jasnost Lutherových slov. Bedřich se rozhodl, že bude Luthera chránit, dokud se nedokáže, že se mýlí. Na vyslancovu žádost odpověděl dopisem, v němž napsal: „Mělo by vám stačit, že k vám dr. Martin Luther přijel do Augsburgu. Nečekali jsme, že se budete snažit přimět ho, aby odvolal, aniž ho přesvědčíte o jeho bludech. Žádný z učenců našeho knížectví mi neoznámil, že Lutherovo učení je bezbožné, protikřesťanské nebo kacířské.“ Kurfiřt odmítl poslat Luthera do Říma nebo ho vypovědět ze své země. (D'Aubigné, sv. 4, kap. 10)

Kurfiřt si uvědomoval, že nastal všeobecný úpadek mravních zásad ve společnosti a že je potřebné provést zásadní reformu. Nebylo by třeba složitých a nákladných opatření k zastavení a postihům zločinnosti, kdyby lidé uznali Boží požadavky a příkazy osvětleného svědomí a řídili se jimi. **GC 139** Věděl, že Lutherova činnost sleduje tento cíl, a vskrytu se radoval, že se její vliv začíná projevovat v církvi.

Věděl také, že jako univerzitní profesor je Luther mimořádně úspěšný. Ode dne, kdy Luther přibil své články na dveře zámeckého kostela, uplynul sice pouhý rok, avšak už bylo znát, jak silně poklesl počet poutníků, kteří navštěvovali tento kostel o svátku Všech svatých. Řím tak byl připraven o cítěle a o jejich dary. Jejich místo však zaujali jiní lidé, kteří do Wittenberku přicházeli. Nebyli to poutníci, aby ve Wittenberku uctívali ostatky, ale studenti, kteří plnili univerzitní posluchárny. Lutherovy spisy vzbuzovaly všude nový zájem o Písmo a na univerzitu ve Wittenberku proudili studenti nejen ze všech částí Německa, ale i z jiných zemí. Mladí muži, když poprvé přicházeli k Wittenberku, „zvedali ruce k nebesům a děkovali Bohu, že dal zazářit světlu pravdy z tohoto města jako kdysi dávno ze Siónu a že se odtud světlo šíří do nejvzdálenějších zemí.“ (D'Aubigné, sv. 4, kap. 10)

Do té doby Luther opustil bludy římské církve jen částečně. Když však srovnával Písmo svaté s papežskými dekrety a ustanoveními, žasl. Příležitostně napsal: „Právě čtu papežova nařízení a... nevím, je-li papež sám antikrist nebo jeho apoštol, tak velice je v nich Kristus zkeslován a křížován. (D'Aubigné, sv. 5, kap. 1) V té době byl však Luther ještě stále stoupencem římské církve a ani nepomyslel na to, že se kdy od ní odloučí.

Lutherovy spisy a jeho učení se šířily do všech křesťanských zemí. Jeho vliv se rozšířil do Švýcarska a Holandska. Opisy jeho prací se dostaly do Francie a Španělska. V Anglii bylo jeho učení přijato jako slovo života. Pravda se rozšířila také do Belgie a Itálie. Tisíce lidí se probudily ze smrtelné strnulosti k radosti a naději života víry. **GC 140**

Řím byl Lutherovými útoky stále podrážděnější. Někteří jeho fanatičtí odpůrci, a byli to i doktoři katolických univerzit, prohlašovali, že ten, kdo zabije tohoto vzpurného mnicha, nebude mít hřích. Jednou přistoupil k Lutherovi neznámý muž s pistolí ukrytou pod kabátem a ptal se ho, proč jde tak sám. „Jsem v Božích rukou,“ odpověděl Luther. „Bůh je má síla a můj štít. Co mi může udělat člověk?“ (D'Aubigné, sv. 6, kap. 2) Když neznámý uslyšel tato slova, zbledl a utekl, jako kdyby se setkal s andělem.

Řím se snažil Luthera zničit, Bůh jej však chránil. Jeho učení znělo všude - „v chalupách i v kláštorech, ... v zámcích šlechticů, na univerzitách i v královských palácích, všude povstávali ušlechtilí mužové, aby podpořili jeho úsilí.“ (D'Aubigné, sv. 6, kap. 2)

Právě v té době Luther četl spisy Jana Husa a objevil, že velkou pravdu o ospravedlnění z víry, kterou se sám snažil hájit a učit, zastával již tento český reformátor. Prohlásil: „My všichni, Pavel, Augustín a já, jsme husité, aniž o tom víme!“ Dále řekl: „Bůh jistě potrestá svět za to, že světu byla hlášána pravda už před sto lety a byla upálena.“ (Wylie, sv. 6, kap. 1)

Ve výzvě císaři a německé šlechtě k reformě křesťanství, Luther o papeži napsal: „Je hrozné sledovat muže, který sám sebe vydává za Kristova zástupce, ale žije v přepychu, v jakém se mu nemůže rovnat žádný císař. Podobá se chudému Ježíši nebo skromnému Petru? Tvrdí se o něm, že je pánem světa! Avšak Kristus, za jehož náměstka se vydává, prohlásil: ‚Mé království není z tohoto světa.‘ Může panství náměstka převyšovat panství jeho pána?“ (D'Aubigné, sv. 6, kap. 3)

Luther napsal univerzitám: **GC 141** „Velice se obávám, že univerzity se stanou velkými branami do pekla, nebudou-li pečlivě studovat Písmo svaté a vštěpovat je do srdcí mladých lidí. Neradím nikomu, aby dával své dítě tam, kde na nejpřednějších místě není Písmo svaté. Každá instituce, kde se lidé trvale nezabývají Božím slovem, se nutně zvrhne.“ (D'Aubigné, sv. 6, kap. 3)

Tato výzva se rychle rozšířila po celém Německu a měla na lid obrovský vliv. Celý národ se octl ve varu a zástupy se stavěly pod prapor reformace. Lutherovi odpůrci, kteří hořeli touhou po pomstě, naléhali na papeže, aby proti němu rázně zakročil. Řím vydal nařízení, že jeho učení má být okamžitě odmítnuto. Luther a jeho přívrženci dostali šedesát dnů na rozmyšlenou. Jestliže neodvolají, budou všichni z církve vyloučeni.

Pro reformaci nastala rozhodná chvíle. Po staletí naháněla hrozba exkomunikace z církve hrůzu i mocným panovníkům a velké říše dokázala naplnit strachem a nejistotou. Na lidi, které postihla kletba Říma, se ostatní dívali s odporem a hrůzou. Nesměli se stýkat se svými blízkými, byli postaveni mimo zákon, byli štváni až k smrti. Luther nebyl slepý, aby neviděl, že se nad ním hrozivě stahuje bouře. Žůstal však pevný a věřil, že Kristus je jeho oporou a záštitou. S vírou a odvahou mučedníka napsal: „Nevím, co se stane, a ani se o to nestarám... Nechť rána padne, kam padne, nebojím se. Vždyť ani jediný lístek nespadne bez vůle našeho Otce. Oč více se postará o nás. Je snadné zemřít za Slovo, neboť Slovo, které se stalo tělem, samo podstoupilo smrt. Zemřeme-li s ním, budeme s ním žít, a podstoupíme-li to, co podstoupil Kristus před námi, budeme tam, kde je on, a budeme s ním žít věčně.“ (D'Aubigné, sv. 6, kap. 9)

Když se Luther dozvěděl o papežské bule, prohlásil: „Odmítám ji a jsem proti ní, protože je bezbožná a nesprávná. ... V ní je odsouzen sám Kristus. ... **GC 142** Raduji se, že takové zlo snáším pro to nejlepší na světě. Nyní cítím ve svém srdci větší volnost, protože konečně vím, že papež je antikrist, že jeho trůn je trůnem samého satana.“ (D'Aubigné, sv. 6, kap. 9) Dokument vydaný Římem však nezůstal bez účinku. Vězení, mučení a popravčí meč

byly zbraně schopné vynutit si poslušnost. Slabí a pověřiví se třásli před papežovým nařízením. A tak zatímco se Luther těšil všeobecné oblibě, cítili mnozí, že život je příliš drahý, než aby se dával v sázku pro věc reformace. Všechno zdánlivě nasvědčovalo tomu, že Lutherovo dílo brzy skončí.

Luther však zůstal nebojácny. Řím proti němu vytasil své klatby a svět přihlížel a neměl nejmenší pochyby, že Luther zahyne nebo bude přinucen se podvolit. Luther však odpověděl Římu na odsouzení stejně rozhodně a veřejně prohlásil, že se rozhodl navždy se s ním rozejít. Před zástupem univerzitních studentů, učitelů a občanů ze všech společenských vrstev spálil papežovu bulu spolu s církevními zákony, dekretáliemi (tj. papežskými listy o právních otázkách) a několika spisy podporujícími papežskou autoritu. Prohlásil: „Mojí nepřátelé mohou spálením mých knih poškodit věc pravdy v myslích prostých lidí a přivést jejich duše do zkázy. Z toho důvodu pálim na oplátku jejich knihy. Právě začal skutečný boj. Dosud jsem si s papežem jen hrál. Začal jsem toto dílo v Božím jménu. Skončí beze mne, ale s Boží mocí.“ (D'Aubigné, sv. 6, kap. 10) Na urážky nepřátel, kteří se mu vysmívali, že jeho věc nemá dostatek zastánců, Luther odpovídal: „Kdo ví, zda si mne Bůh nevyvolil a nepovolal a zda se oni nemají obávat toho, že když pohrdají mnou, pohrdají samým Bohem? Mojžíš byl samotný při odchodu z Egypta. Eliáš byl sám za vlády krále Achaba, Izaiáš byl sám v Jeruzalémě a Ezechiel byl sám v Babylóně. ... Bůh nikdy nevyvolil za proroka velekněze nebo nějakou jinou velkou osobnost. Obvykle volil prosté muže, jimiž ostatní lidé pohrdají, jednou dokonce pastýře Amose. **GC 143** V každé době museli svatí lidé kárat velké tohoto světa, krále, knížata, kněze a moudré, a ohrožovali tím své životy. ... Neříkám, že jsem prorok. Říkám však, že by se měli bát právě proto, že já jsem sám a jich je mnoho. Jsem si jist, že Boží slovo je se mnou a ne s nimi.“ (D'Aubigné, sv. 6, kap. 10)

Luther se rozhodl pro konečný rozchod s římskou církví až po těžkém vnitřním zápasu. V té době napsal: „Každý den stále více cítím, jak je těžké zbavit se předsudků získaných v dětství. Kolik bolesti mi způsobilo, ač jsem měl na své straně Písmo, abych ospravedlnil sám před sebou, že se opovažuji postavit se sám proti papeži a považovat ho za antikrista. Jak jsem se v nitru soužil. Kolikrát jsem s hořkostí sám sobě kladl otázku, kterou tak často vyslovovali obhájci papežství: Což jsi moudrý jen ty? Je možné, aby se všichni ostatní mylili? Co když se mýlíš ty a zatahuješ do svého bludu tolik lidí, kteří pak budou na věky zatraceni? Tak jsem bojoval sám se sebou a se satanem, až Kristus svým neomylným slovem posílil mé srdce proti těmto pochybnostem.“ (Martyn, str. 372, 373)

Papež hrozil Lutherovi exkomunikací, jestliže neodvolá - a nyní se hrozba splnila. Vydal novou bulu, kterou ohlásil, že Luther byl vyloučen z římské církve, označil ho za nebem prokletého a rozšířil klatbu také na všechny, kdo přijmou jeho učení. Tím začal velký zápas. Odpor jiných lidí je údělem všech hlasatelů, kterým Bůh uložil zvěstovat pravdu pro jejich dobu. Pro Lutherovu dobu existovala dobová pravda, která měla tehdy zvláštní význam. Existuje také dobové poselství pro dnešní církev. **GC 144** Pán, který koná všechno podle své vůle, uvádí lidi do různých situací a ukládá jim povinnosti vhodné pro dobu, v níž žijí, a pro podmínky, kterým jsou vystaveni. Budou-li si vážit světla, které obdrželi, otevře se před nimi širší pohled na pravdu. Dnes však většina lidí netouží po pravdě, stejně jako po ní netoužili přívrženci papežství, kteří stáli proti Lutherovi. Dnes jsou lidé právě tak nakloněni přijímat názory a tradice vytvořené lidmi místo Božího slova, jako dříve. Lidé, kteří hlásají přítomnou pravdu pro tuto dobu, nemohou

očekávat, že budou přijímáni s větší přízní než dřívější reformátoři. Nakolik se blíží konec dějin tohoto světa, nabývá na intenzitě velký spor mezi pravdou a bludem, mezi Kristem a satanem.

Pán Ježíš svým učedníkům řekl: „*Byste byli z světa, svět, což jest jeho, miloval by; že pak nejste z světa, ale já z světa vyvolil jsem vás, protož vás svět nenávidí. Pamatujte na řeč mou, kterouž jsem já mluvil vám: Nenít služebník větší nežli pán jeho. Poněvadž se mně protivili, i vámí se protiviti budou; poněvadž jsou řeči mé šetřili, i vaší šetřiti budou.*“ (J 15,19.20) A na druhé straně náš Pán jasně prohlásil: „*Běda vám, když by dobře o vás mluvili všickni lidé; nebo tak jsou činívali falešným prorokům otcové jejich.*“ (L 6,26) Duch světa není dnes ve větším souladu s Kristovým duchem, než jak tomu bylo v dřívějších dobách, a lidé, kteří hlásají čisté Boží slovo, nejsou dnes přijímáni o nic příznivěji než kdysi jejich předchůdci. Formy odporu vůči pravdě se mohou měnit, nepřátelství se může projevovat mnohem zastřeněji, protože je rafinovanější. Rozpor je však stále stejný a bude se projevovat až do konce času.

Jan Tetzel (1465-1519)

Odpustek

8 Luther před sněmem

GC 145 Na německý trůn nastoupil nový císař, Karel V. Z Říma ihned spěchali vyslanci, aby panovníkovi blahopřáli a přiměli ho, aby svou mocí zakročil proti reformaci. Na druhé straně saský kurfiřt, jemuž Karel do značné míry vděčil za svou korunu, ho však žádal, aby proti Lutherovi nic nepodnikal, dokud ho nevyslechne. Císař se tak dostal do rozpaků a do nepříjemné situace. Papeženci se nespokojí s ničím jiným než s císařským výnosem, který Luthera odsoudí k smrti. Kurfiřt však důrazně prohlásil, že „ani jeho císařská výsosť ani nikdo jiný neprokázal, že Lutherovy spisy jsou nepravdivé“, a proto žádal o „ochranný list pro dr. Luthera, aby mohl předstoupit před tribunál vzdělaných, zbožných a nestranných soudců.“ (D'Aubigné, sv. 6, kap. 11)

V té době byla pozornost všech upřena na sněm německých států, který se sešel ve Wormsu krátce po nastoupení Karla na trůn. Tento národní sněm měl posoudit důležité politické otázky a státní zájmy. Po prvé se měla německá knížata sejít se svým mladým panovníkem na poradním shromáždění. Ze všech částí říše přišli církevní a státní hodnostáři. **GC 146** Ve Wormsu se shromáždili světší šlechtici, urození, mocní a žárlivě strážící svá dědičná práva, církevní knížata dávající najevo svou nadřazenost v postavení i moci, rytíři a jejich ozbrojené průvody, vyslanci cizích a vzdálených zemí. Největšímu zájmu tohoto shromáždění se však těšil případ saského reformátora.

Císař Karel předtím nařídil kurfiřtovi, aby na sněm přivedl Luthera s sebou, zaručil mu ochranu a slíbil mu, že bude moci vést otevřeně rozpravu o sporných otázkách s povolányými osobami. Luther si velice přál předstoupit před císaře. V té době bylo jeho zdraví silně podlomeno, přesto kurfiřtovi napsal: „Nemohu-li jít do Wormsu v dobrém zdraví, budu tam tedy dovezen nemocný. Jestliže mě volá císař, nemohu pochybovat, že je to volání samého Boha. Chtějí-li proti mně použít násilí, což je velmi pravděpodobné (vždyť to není z jejich hlavy, když mi nařídili, abych přišel), kladu svou při do Božích rukou. Ten, kdo zachránil život tří mládenců v ohnivě peci, stále žije a panuje. Jestliže mě nezachrání, má pro mne život malý význam. Zabraňme jen tomu, aby se evangelium stalo předmětem posměchu bezbožných, a prolijme svou krev za to, aby nezvítězili. Mně nepřísluší rozhodovat, zda můj život nebo má smrt přispěje ke spáse všech. ... Můžete ode mne očekávat všechno ... jen ne útěk nebo odvolání. Utíkat nemohu, tím méně odvolat.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 1)

Když se po Wormsu rozkřiklo, že Luther předstoupí před sněm, vyvolalo to všeobecné vzrušení. Aleander, papežský vyslanec, kterému byl případ svěřen, byl rozčilený a vzteklý. Viděl, že případ skončí pro papeže pohromou. Zahajovat vyšetřování případu, v němž papež už vynesl rozsudek, znamenalo vlastně odmítnout svrchovanou autoritu papeže. Navíc se obával, že výmluvné a pádné důkazy tohoto muže by mohly mnohé z knížat od papeže odvrátit. **GC 147** Proto u císaře Karla co nejnaléhavěji protestoval proti Lutherovu příjezdu do Wormsu. V té době byla uveřejněna papežská bula, která ohlašovala Lutherovu exkomunikaci z církve. To spolu s protestem papežského vyslance, přimělo císaře, aby ustoupil. Napsal kurfiřtovi, že pokud Luther neodvolá, musí zůstat ve Wittenberku.

Aleander se tímto vítězstvím nespokojil a vynakládal všechny své schopnosti a lstivost, aby byl Luther odsouzen. S vytrvalostí hodnou lepší věci zaměstnával případem knížata,

preláty a ostatní členy sněmu, obviňoval reformátora ze „svádění a vzpoury, bezbožnosti a rouhání“. Avšak úsilí a vášnivost, s jakými vystupoval, příliš otevřeně prozrazovaly ducha, který ho ovládal. „Žene ho nenávisť a pomstychtivost,“ soudilo se všeobecně, „více než horlivost a zbožnost.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 1) Většina členů sněmu byla ještě více než před tím nakloněna posuzovat Lutherův případ příznivě. **GC 148**

S dvojnásobnou horlivostí naléhal Aleander na císaře, že je jeho povinností provádět papežovy příkazy. Podle německých zákonů se to však nemohlo stát bez souhlasu knížat. Císař nakonec přemožený legátovou neodbytností ho vyzval, aby případ předložil sněmu. „Pro nuncia to byl slavný den. Sněm byl významný, případ ještě významnější.“ Aleander bude na něm zastupovat Řím, ... matku a paní všech církví. Měl obhájit Petrovu vládu před shromážděnými křesťanskými knížaty. „Měl dar výřečnosti a cítil, že na velikost události stačí. Prozřetelnost to zařídila tak, aby Řím byl zastupován nejschopnějším ze svých řečníků před nejvznešenějším soudem, dříve než bude sám odsouzen.“ (Wylie, sv. 6, kap. 4) Lutherovi příznivci očekávali s jistými obavami, jaký účinek bude mít Aleanderův projev. Saský kurfiřt se sněmování nezúčastnil, avšak z jeho příkazu bylo na sněmu přítomno několik jeho rádců, aby nunciovu řeč zaznamenali.

Aleander nasadil všechnu sílu své učenosti a výřečnosti, aby pravdu porazil. Vznášel proti Lutherovi jedno obvinění za druhým, označil ho za nepřítele církve a státu, živých i mrtvých, duchovenstva i světského stavu, členů rad i prostých křesťanů. „V Lutherových bludech je toho dost,“ prohlásil, „aby to ospravedlnilo upálení sta tisíců kacířů“.

V závěru se snažil představit vyznavače reformace jako lidi opovrženímohdné: „Kdo jsou všichni ti luteráni? Je to skupina drzých učitelů, zkažených kněží, zběhlých mnichů, prostomyslných právníků, zchudlých šlechticů a chudých lidí, které svedli a zmátli. Oč je převyšuje katolická strana v počtu členů, v síle a moci. Jednomyslné usnesení tohoto slavného shromáždění osvítlí nevědomé, bude varovat nerozvážené, dopomůže k rozhodnutí kolísavým a dá sílu slabým.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 3)

Takovými zbraněmi jsou zastánci pravdy napadáni v každé době. Stále stejné argumenty zaznívají proti všem, kdo se opovažují prosadit proti zavedeným bludům jasné učení Božího slova. „Kdo jsou ti kazatelé nového učení?“, volají obhájci populárního náboženství. „Jsou to nevzdělanci, příslušníci chudých vrstev, a je jich málo. Přesto tvrdí, že mají pravdu a že jsou vyvoleným Božím lidem. Jsou to oklamání lidé, kteří nic neznají. Oč početnější a vlivnější je naše církev. Kolik velikých a učených mužů je mezi námi. Oč více moci je na naší straně!“ To jsou argumenty, které ovlivňují svět. Nejsou však dnes o nic pravdivější, než byly v době Luthera.

Reformace neskončila Lutherem, jak se mnozí domnívají. Bude pokračovat až do konce dějin tohoto světa. Luther měl vykonat velké dílo. Měl dalším lidem předat světlo, kterým ho Pán ozářil. **GC 149** Neobdržel však všechno světlo, které má být světu dáno. Od té doby do dneška září na Písmo svaté neustále nové světlo a lidé stále objevují nové pravdy.

Vyslancův projev zapůsobil na sněm hlubokým dojmem. Nevystoupil tam žádný Luther, aby jasnými a přesvědčivými pravdami Božího slova překonal zastánce papežství. Nikdo se ani nepokusil Luthera hájit. Projevila se všeobecná nálada nejen Luthera a jeho učení odsoudit, ale pokud možno také vykořenit kacířství. Řím dobře využil vhodnou příležitost k obhajobě své věci. Všechno, co mohl pronést na své ospravedlnění, bylo řečeno. Avšak zdánlivé vítězství bylo předzvěstí porážky. Napříště bude jasněji vidět rozdíl mezi pravdou a bludem, jako by se střetly na bojišti v otevřené válce. Od toho dne

už Řím nebude stát tak jistě, jako stál tehdy. Ačkoli by většina členů sněmu neváhala Luthera vydat, aby jej Řím potrestal, byli mezi nimi také mnozí, kteří viděli a odmítali zkaženost v církvi a přáli si, aby byly odstraněny zlořády, kterými trpěl německý lid, protože církevní vrchnost byla zkažená a hrabivá. Vyslanec vylíčil papežskou vládu v co nejpříznivějším světle. Avšak Pán zapůsobil na jednoho z členů sněmu, aby přesně popsal následky papežské tyranie. V shromáždění knížat povstal saský vévoda Jiří, který s ohromnou přesností vypočítal klamy a zločiny papežství a jejich hrozná následky. V závěru své řeči prohlásil:

„To jsou některé ze zlořádů, které volají proti Římu. Všechny stud šel stranou, jeho jediným cílem jsou ... peníze, peníze, peníze, ... takže kazatelé, kteří mají učit pravdě, nešfíří nic jiného než lži a jsou nejen trpěni, ale jsou za to odměňováni, protože čím více lžou, tím větší jsou jejich zisky. Právě z tohoto zkaženého pramene vytékají nakažené vody. Prostopášnost si podává ruku s lakomstvím. ... Běda, pohoršení působené duchovenstvem vrhá mnoho ubohých duší do věčného zatracení. Musí být provedena všeobecná náprava.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 4) **GC 150**

Přiléhavější a pádnější odsouzení papežských zlořádů by nepodal ani samotný Luther. Skutečnost, že řečník patřil mezi rozhodné Lutherovy nepřátele, jen posílila účinek jeho slov.

Kdyby se oči shromážděných otevřely, uviděli by ve svém středu Boží anděly, jak pomocí paprsků světla prozařují tmu bludu a otevírají mysli a srdce pro přijetí pravdy. Síla Boží pravdy a moudrosti ovládla i odpůrce reformace, a tak připravila cestu pro velké dílo, které bylo třeba vykonat. Martin Luther sice při tom nebyl, ve shromáždění však zazněl hlas někoho ještě většího.

Sněm hned ustanovil výbor, který měl za úkol připravit seznam toho, čím papežství tak těžce utlačuje německý lid. Seznam obsahoval nakonec sto jednu položku a byl císaři předložen s žádostí, aby neprodleně učinil opatření pro nápravu těchto zlořádů. „Jakou ztrátu křesťanských duší,“ stálo v žádosti, „jaké loupení a vydírání má na svědomí pohoršení, jímž je obklopena duchovní hlava křesťanstva. Je naší povinností zabránit zkáze a zneuctění našeho lidu. Z toho důvodu vás co nejpokorněji avšak přitom co nejnaléhavěji žádáme, abyste nařídil všeobecnou nápravu a zajistil její provedení.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 4)

Nyní členové sněmu požadovali, aby se na sněm dostavil Luther. Přes prosby, protesty i hrozby Aleandra dal k tomu císař nakonec souhlas, a tak byl Luther pozván, aby před sněm předstoupil. S pozvánkou obdržel i ochranný list, který mu zajišťoval návrat na bezpečné místo. Pozvánku a ochranný list doručil do Wittenberka posel, který měl za úkol doprovodit Luthera do Wormsu.

Lutherovi přátelé byli zděšeni. Věděli o odporu a nepřátelství, obávali se, že ani na jeho ochranný list nebude brán ohled. Proto Luthera prosili, aby neohrožoval svůj život. Luther jim odpověděl: „Papeženci nechtějí, abych přišel do Wormsu, chtějí pouze mé odsouzení a mou smrt. Na tom nezáleží.“ **GC 151** Modlete se ne za mne, ale za Boží slovo. ... Kristus mi dá svého Ducha, abych přemohl služebníky bludu. Pohrdám jimi celým svým životem. Zvítězím nad nimi svou smrtí. Budou se ve Wormsu snažit, aby mě přiměli odvolat; a já odvolám toto: řekl jsem dříve, že papež je Kristovým zástupcem. Nyní prohlašuji, že je odpůrcem našeho Pána a satanovým apoštolem.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 6)

Na nebezpečnou cestu se Luther nevydal sám. Tři jeho nejvěrnější přátelé se rozhodli, že

ho budou doprovázet spolu s císařským poslem. Melanchton si opravdově přál jít s nimi. Byl srdcem spojen s Lutherem a chtěl ho následovat, bude-li to třeba, i do vězení nebo na smrt. Luther však jeho prosbu odmítnul. Kdyby zahynul, upřely by se naděje reformace na jeho mladého spolupracovníka. Když se loučil s Melanchtonem, řekl: „Nevrátím-li se a pošlou-li mě moji nepřítelé na smrt, uč dále a stůj dále pevně v pravdě. Pracuj na mém místě. ... Budeš-li ty žít, nebude mít moje smrt rušivé následky.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 7) Studenti a občané, kteří se shromáždili při Lutherově odjezdu, byli hluboce dojatai. Zástupy lidí, jejichž srdcí se dotklo evangelium, se loučily s Lutherem s pláčem. Pak se reformátor a jeho průvodci vydali na cestu z Wittenberka.

Cestou viděli, že lidi trápí chmurné obavy. V některých městech jim neprokazovali žádné pocty. Když se v jednom městě zastavili na noc, vyjádřil jistý kněz své obavy tím, že postavil před Luthera podobiznu jednoho italského reformátora, který zemřel mučednickou smrtí. Následujícího dne se dozvěděli, že ve Wormsu byly odsouzeny Lutherovy spisy. Říšští poslové vyhlašovali císařův výnos a vyzývali lid, aby přinášel zapovězené spisy na městský úřad. Posel, který Luthera provázel, se obával o Lutherovu bezpečnost na sněmu a myslel si, že Lutherova rozhodnost je již asi otřesena. Proto se ho zeptal, zda si ještě přeje pokračovat v cestě. Luther odpověděl: „Ačkoli je nade mnou vynesena klatba v každém městě, půjdu dále.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 7) **GC 152**

V Erfurtu Luthera přijali s poctami. Obklopen zástupy lidí, krácel ulicemi, jimiž tak často procházel se svou žebráckou mošnou. Navštívil svou bývalou klášterní celu a přemýšlel o tom, jak jeho nitro osvítilo světlo, které nyní svítí pro celé Německo. Vyzvali ho, aby promluvil. Luther to měl zakázáno, avšak posel, jenž ho provázel, mu dal svolení a mnich, který byl kdysi otrokem kláštera, vystoupil nyní na kazatelnu.

Velké shromáždění oslovil Kristovým pozdravem: „Pokoje vám,“ a pak pokračoval: „Filozofové, doktoři a spisovatelé se snaží naučit lidi způsobu, jak dosáhnout věčného života, a nedaří se jim to. Já vám jej nyní sdělím: ... Bůh vzkřísil z mrtvých Člověka, Pána Ježíše Krista, aby zničil smrt, odstranil hřích a zavřel brány pekla. To je dílo spasení. ... Kristus zvítězil. To je radostná zvěst. Jsme spaseni tím, co vykonal on, ne svými skutky. Náš Pán Ježíš Kristus řekl: Pokoj vám; hleďte na mé ruce. To znamená: Pohleď, člověče, já jsem z tebe sejmul hřích a vykoupil tě, nyní máš pokoj.

Dále ve své řeči ukázal, že pravá víra se projeví svatým životem. „Protože nám Bůh dává spásu, hleďme, aby naše skutky byly takové, aby našly u něho zalíbení. Jsi bohatý? Nechť tvé bohatství slouží potřebám chudých. Jsi chudý? Nechť tvé služby najdou uplatnění u bohatých. Je-li tvá práce užitečná jen tobě samému, pak služba, kterou se snažíš vykonávat pro Boha, je lží.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 7)

Lid naslouchal jako fascinovaný. Hladové duše přijímaly chléb života. Kristus byl před nimi vyvyšován nad papeže, legáty, císaře a krále. Luther se ani v nejmenším nezmínil o tom, v jak nebezpečném postavení sám je. Nesnažil se, aby o něm všichni mluvili nebo ho litovali. Když přemýšlel o Kristu, zapomínal na sebe. Ztratil se za Mužem z Golgoty a snažil se ukazovat jen na Pána Ježíše jako na Zachránce hříšníků. **GC 153**

Cestou se Luther všude setkával s velkým zájmem. Všude se kolem něj shromažďovaly zvědavé zástupy a přátelské hlasy ho upozorňovaly na záměry papeženců. „Upálí tě,“ říkali někteří, „promění tvé tělo v popel, jak to udělali s Janem Husem.“ Luther jim však odpovídal: „I kdyby po celé cestě z Wormsu do Wittenberka zapálili oheň, jehož plameny by dosahovaly až k nebi, projdu jím ve jménu Páně. Přijdu na sněm, vstoupím do tlamy toho netvora a vylámu mu zuby, protože vyznám Pána Ježíše Krista.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 7)

Zpráva o tom, že se blíží k Wormsu, vzbudila velký rozruch. Jeho přátelé se obávali o jeho bezpečí, jeho nepřátelé měli strach, že se jim jejich záměr nezdaří. S velkým úsilím se jej snažili přimět, aby do města nevstupoval. Zastánci papeže jej vyzvali, aby odešel na zámek jednoho rytíře, který mu byl příznivě nakloněn, kde se údajně měly všechny rozpory vyřešit v přátelském duchu. Jeho přátelé se pokusili vyvolat v něm strach tím, že mu lícili nebezpečí, která mu hrozí. Neuspěli však. Luther bez strachu prohlásil: „I kdyby bylo ve Wormsu tolik dáblů jako tašek na střechách domů, i tak bych tam šel.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 7)

Když dorazil do Wormsu, čekal ho u brány obrovský zástup lidí, aby ho přivítali. Tak velký dav se nesešel, ani když vítali císaře. Zavládlo velké vzrušení. Ze zástupu se ozval pronikavý, naříkavý hlas zpívající pohřební žalozpěv, jako by chtěl Luthera varovat před údělem, který ho očekává. „Bůh bude mou ochranou,“ prohlásil Luther, když vystoupil z vozu.

Zastánci papeže nevěřili, že se Luther opravdu odváží do Wormsu přijít, a proto byli jeho příjezdem zděšeni. Císař ihned svolal své rádce, aby uvážili, jaká opatření podniknout. Jeden z biskupů, horlivý obhájce papežství, prohlásil: „Už dlouho jsme se o tom radili. Nechtě se vaše císařská milost zbaví tohoto člověka co nejrychleji. Což nedal Zikmund upálit Jana Husa? Nejsme povinni vydávat ochranné listy kacfřům, ani nejsme povinni takové listy dodržovat.“ GC 154 „Nikoli,“ odpověděl císař, „musíme svůj slib dodržet.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8) Proto bylo rozhodnuto, že reformátor má být slyšen.

Celé město chtělo vidět tohoto podivuhodného muže, a tak zástup návštěvníků brzy naplnil pokoje, ve kterých se ubytoval. Luther se sotva zotavil po své nedávné nemoci, byl unaven putováním, které trvalo plné dva týdny, musel se připravit na ztřeštější závažné události a k tomu potřeboval klid a odpočinek. Avšak přání lidí uvidět ho bylo tak velké, že si mohl dopřát jen několik hodin odpočinku a už se kolem něho shromáždili šlechtici, rytíři, kněží i měšťané. Mezi nimi bylo mnoho šlechticů, kteří odvážně požadovali na císaři nápravu zlořádů v církvi a kteří - jak prohlásil Luther - „byli všichni vysvobozeni mým evangelium“. (Martyn, str. 393) Přátelé, ale i nepřátelé přicházeli, aby se podívali na neohroženého mnicha. Přijímal všechny s neochvějným klidem a všem odpovídal důstojně a moudře. Vystupoval rozhodně a odvážně. Jeho bleďá, hubená tvář, poznamenaná stopami nedávné nemoci a vyčerpání, měla laskavý, ba radostný výraz. Slavnostnost a hluboká opravdovost jeho slov mu dodávala sílu, které nemohli odolávat ani jeho nepřátelé. Jak jeho přátelé, tak nepřátelé žasli. Někteří byli přesvědčeni, že je naplněn Boží mocí, jiní prohlašovali, jako kdysi farizeové o Kristu: „Je posedlý ďáblem.“

Následujícího dne byl Luther vyzván, aby se dostavil na sněm. Určený císařský úředník jej měl přivést do sálu. Podařilo se mu to však jen s velkými obtížemi. Všechny ulice zaplnili diváci dychtiví vidět mnicha, který se odvážil odporovat moci papeže.

Právě když se chystal předstoupit před své soudce, oslovil ho laskavě staříčkový generál, hrdina mnoha bitev: „Ubohý mnichu, ubohý mnichu, nyní vstupuješ na vznešenější stanoviště, než jaké jsem já nebo kterýkoli jiný velitel kdy zaujímal v nejkrvavější z našich bitev. Je-li však tvá věc spravedlivá a máš-li jistotu, krácej vpřed v Božím jménu a niče se neboj. Bůh tě neopustí.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8) GC 155

Konečně stál Luther před sněmem. Císař zasedl na trůn. Kolem něho stály nejdůležitější osobnosti říše. Ještě nikdy nikdo nestál před významnějším shromážděním, aby se odpovídal ze své víry, než před jakým stál Martin Luther. „Předvolání před sněm už

samo o sobě předznamenalo vítězství nad papežstvím. Papež už vynesl rozsudek nad tímto člověkem a ten se nyní dostavil před soudní dvůr, který se už jen tím vyvýšil nad papeže. Papež uvalil na tohoto člověka klatbu a tím ho vyloučil z lidské společnosti. Ale nyní byl odsouzenec zdvořile pozván před nejvznešenější shromáždění na světě a pozvání přijal. Papež ho odsoudil k věčnému mlčení, ale on nyní promluví k tisícům pozorných posluchačů, svolaných z nejvzdálenějších končin křesťanstva. Tak se prostřednictvím Luthera uskutečňovala obrovská revoluce. Řím již sestupoval ze svého trůnu a byl to hlas mnicha, který ho tak pokořil.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Před slavným a vznešeným shromážděním vypadal neurozený reformátor bázně a rozpačitě. Několik knížat si všimlo jeho pocitů, přistoupilo k němu a jeden z nich mu pošeptal: „A nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo, ale duše nemohou zabítí.“ Jiný mu řekl: „*Ano i před vladaře i před krále vedeni budete pro mne, ... dánoť bude zajisté vám v tu hodinu, co budete míti mluvití. Nebo ne vy jste, jenž mluvíte, ale duch Otce vašeho, jenž mluví v vás.*“ (Mt 10,28,18-20) Velcí muži světa tak pomocí Kristových slov posílili Božího služebníka v hodině zkoušky. **GC 156**

Luther byl přiveden na místo přímo před císařovým trůnem. V přeplněném sále zavládlo hluboké ticho. Pak povstal císařský úředník, ukázal na hromadu Lutherových spisů a žádal, aby Luther odpověděl na dvě otázky: Zda se k nim hlásí jako ke svým spisům a zda je ochoten odvolat názory, které v nich hlásal. Když byly přečteny názvy knih, Luther odpověděl na první otázku a potvrdil, že je autorem zmíněných knih. Pak pokračoval: „Pokud jde o druhou otázku, ta se týká víry a spásy duší a jde v ní o Boží slovo, největší a nejvzácnější poklad na nebi i na zemi. Jednal bych neuváženě, kdybych odpověděl bez rozmýšlení. Mohl bych toho říci méně, než vyžadují okolnosti, nebo více, než žádá pravda, a tak bych se mohl prohřešit proti slovům Kristovým: „*Ale kdož by mne zapřel před lidmi, zapřímť ho i já před Otcem svým, kterýž jest v nebesích.*“ (Mt 10,33)

Luther ve Wormsu (17. duben 1521)

Proto žádám vaše císařské Veličenstvo ve vši pokoře, aby mi dopřalo času, abych mohl odpovědět, aniž se prohřeším proti Božímu slovu.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Luther si počínal moudře, když přednesl takovou žádost. Jeho postup přesvědčil shromáždění, že nejedná unáhleně a bez rozvahy. Taková rozvážnost a takové sebeovládání, nečekané u člověka, který se dříve projevil tak směle a neústupně, přispěly k jeho síle a umožnily mu později odpovídat uvážlivě, moudře, rozhodně a důstojně, což překvapilo a zklamalo jeho protivníky a bylo výčitkou jejich nestoudnosti a pyšle.

Následujícího dne se měl dostavit, aby podal konečnou odpověď. Zastavovalo se v něm chvílemi srdce, když pomyslel na to, jaké síly se spojily proti pravdě. Víra ho opouštěla, zmocňoval se ho strach. Nebezpečí před ním rostlo, zdálo se mu, že nepřátelé nad ním již vítězí a že mocnosti temna nabývají převahy. Stahovala se nad ním mračna a zdálo se mu, že ho oddělují od Boha. Toužil po ujištění, že Pán zástupů bude s ním. V úzkosti ducha se vrhl na zem a vyřázel ze sebe kusé, srdceryvné výkřiky, kterým mohl porozumět jen Bůh.

„Všemohoucí a věčný Bože,“ volal, „jak strašný je tento svět! Hle, otvírá svou tlamu, aby mě sežral, a já tak málo věřím v tebe ... jestliže musím vkládat svou důvěru jen v sílu tohoto světa, pak je vše ztraceno. ... GC 157 Přišla má poslední hodinka, můj rozsudek byl již vynesen. ... Bože, pomoz mi proti celé moudrosti světa. Pomoz mi, ... jen ty tak můžeš učinit; ... neboť tu nejde o mé dílo, ale o tvé. Já tu nemám co dělat, nemám zač bojovat s mocnými tohoto světa. ... Ale jde o tvou věc ... a je to spravedlivá a věčná věc. Pane, pomoz mi! Věrný a nezměnitelný Bože, neskládám svou důvěru v žádného člověka. Vše, co se zakládá na člověku, je nejisté; vše, co vychází z člověka, selhává... Ty jsi mne vyvolil pro toto dílo. ... Stůj při mně, pro tvého milovaného Ježíše Krista, který je mou ochranou, mou zástitou a mým pevným hradem.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Moudrá prozřetelnost dopustila, aby si Luther uvědomil, co mu hrozí, aby nespolehl na vlastní síly a nepouštěl se neuváženě do nebezpečí. Nebyly to však obavy z tělesného a duševního utrpení, nebyl to strach z mučení nebo smrti, co ho plnilo hrůzou. Dostal se do krajní situace a cítil, že není schopen v ní obstát. Věc pravdy by mohla utrpět jeho slabostí. Zápasil s Bohem ne o vlastní záchranu, ale o vítězství evangelia. Trpěl úzkostí jako Izrael oné noci, když zápasil u opuštěného potoka. A podobně jako Izrael také zvítězil. Ve své krajní bezmocnosti se vírou upnul ke Kristu, mocnému Vysvoboditeli. Posílilo ho ujištění, že nebude stát před sněmem sám. Do srdce se mu vrátil klid a začal se radovat, že mu bylo dopřáno vyvyšovat Boží slovo před vládci národů.

Luther se připravoval na nastávající zápas s myslí soustředěnou na Boha. Přemýšlel o tom, jak odpoví, zkoumal statě svých vlastních spisů a vypisoval si z Bible důkazy, jimiž by podepřel svá tvrzení. GC 158 Nakonec položil levou ruku na otevřené Písmo svaté, které leželo před ním, pravou ruku pozvedl k nebi a přísahal, že „zůstane věrný evangeliu a bude otevřen ě vyznávat svou víru, i kdyby měl své svědectví zpečetit vlastní krví“. (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Když jej znovu předvedli před sněm, nebylo na jeho tváři ani stopy po strachu nebo rozpacích. Klidně a pokojně, přitom však statečně a důstojně stál jako Boží svědek před mocnými světa. Císařský úředník od něj nyní žádal, aby oznámil, zda chce odvolat své učení. Luther na to odpověděl mírně a pokorně, bez unáhlenosti a citového vzplanutí. Choval se ostýchavě a uctivě, při tom ale projevoval odvahu a radost, což shromáždění překvapilo.

„Nejjasnější císaři, vznešená knížata, milostiví pánové,“ začal Luther, „stojím

dnes před vámi podle příkazu, který mi byl včera doručen. Milosrdenstvím Božím zapřísahám vaše Veličenstvo a vaše vznešené výsosti, abyste milostivě vyslechli obranu věci, o níž jsem přesvědčen, že je spravedlivá a pravdivá. Prosím, abyste mi odpustili, jestliže se z nevědomosti prohřeším proti dvorním zvyklostem a řádům, protože jsem nebyl vychován v královských palácích, ale v ústraní kláštera.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Pak přistoupil k položené otázce a prohlásil, že jeho uveřejněné spisy nejsou všechny stejného druhu. Některé pojednávají o víře a dobrých skutcích a i jeho nepřátelé o nich prohlašují, že jsou nejen neškodné, nýbrž prospěšné. Odvolat tyto spisy by znamenalo odsoudit pravdy, jež vyznávají všichni. Druhou skupinu tvoří knihy, které odhalují zkaženost a zlořády papežství. Odvolat tyto spisy by posílilo krutovládu Říma a doširoka by otevřelo dveře mnoha velkým nepravostem. Třetí skupina spisů napadá ty, kdo hájí panující zlořády. O těchto spisech ochotně uznal, že v nich byl tvrdší, než příslušelo. Netvrdil, že je neomylný, avšak ani tyto knihy nemohl odvolat, protože by to povzbudilo nepřátele pravdy, kteří by pak utlačovali Boží lid ještě krutěji. **GC 159**

„Jsem však jen člověk, ne Bůh,“ pokračoval Luther dále, „proto se budu hájit, jako se hájil Kristus: Řekl-li jsem něco špatného, prokaž, že je to špatné. ... Pro Boží milosrdenství zapřísahám vás, nejjasnější císaři, a vás, nejvznešenější knížata, a všechny příslušníky všech stavů, abyste dokázali ze spisů proroků a apoštolů, že jsem se mýlil. Jakmile o tom budu přesvědčen, odvolám každý blud a budu prvním, kdo vezme knihy, které jsem napsal, a hodí je do ohně.“

„Co jsem právě řekl, doufám, jasně ukazuje, že jsem pečlivě promyslel a zvážil nebezpečí, jemuž se vystavuji. To mi však strach nenahání, naopak, raduji se, když vidím, že evangelium je dnes, stejně jako v dřívějších dobách, příčinou sporů a zápasů. To je podstata a úděl Božího slova. Pán Ježíš Kristus řekl: „*Nepřišel jsem, abych pokoj uvedl, ale meč.*“ (Mt 10,34) Boží rozhodnutí jsou podivuhodná i nahánějí hrůzu. Střežte se, abyste ve snaze potlačit spory nepronásledovali svaté Boží slovo a nepřivodili tím na sebe hrozný příval nepřekonatelných nebezpečí, časných neštěstí a věčné záhuby. ... Mohl bych uvést mnoho příkladů z Božího slova. Mohl bych mluvit o faraónech, o králích Babylóna a o králích Izraele, kteří si působili zkázu zdánlivě nejmoudřejšími činy, kterými se snažili posílit své panství. „*On přenáší hory, než kdo shlédne, a podvrací je v prchlivosti své.*“ (Job 9,5)“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Luther mluvil německy. Když domluvil, byl požádán, aby přednesl totéž latinsky. Ačkoli byl vyčerpan předcházející námahou, vyhověl žádosti a pronesl svou řeč znovu stejně jasně a se stejnou silou jako poprvé. Boží prozřetelnost to takto vedla. Myšlení mnoha knížat bylo totiž tak zatemněno bludem a pověrami, že při prvním přednesu nepoznali závažnost Lutherových argumentů. Opakování jim však umožnilo jasně pochopit předložené body. **GC 160**

Lidé, kteří tvrdostí zavírali oči před světlem, rozhodnutí nedat se přesvědčit pravdou, byli rozzlobeni silou Lutherových slov. Když skončil svůj projev, řekl mu mluvčí sněmu zlostně: „Neodpověděl jsi na otázku, která ti byla položena. ... Žádá se od tebe, abys dal jasnou a přesnou odpověď. ... Odvoláš, nebo neodvoláš?“

Luther odpověděl: „Jelikož nejjasnější Veličenstvo a urozené panstvo žádá ode mne jasnou, prostou a přesnou odpověď, dám vám ji a zní takto: Nemohu podřídit svou víru ani papeži ani sněmům, protože je nad slunce jasné, že se často mýlí a navzájem si protirečí. Proto tedy dokud nebudu přesvědčen důkazy z Písma svatého nebo zdravým

rozumem, dokud nebudu přesvědčen těmi statěmi, jež jsem uváděl, a dokud se tím neuvolní mé svědomí vázané Božím slovem, nemohu odvolat a neodvolám, neboť se nesluší křesťanu, aby mluvil proti svému svědomí. Zde stojím a nemohu jinak. Bůh mi pomáhej. Amen.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Tento spravedlivý muž stál na pevném základě Božího slova. Nebeské světlo ozařovalo jeho tvář. Všichni poznali jeho velikost a povahovou ryzost, jeho vnitřní pokoj a radost, když mluvil proti bludu a o nadřazenosti víry, která přemáhá svět.

Celé shromáždění na chvíli oněmělo úžasem. Při svém prvním slyšení totiž Luther mluvil tiše a jeho jednání bylo uctivé a pokorné. Zastánci papežství si to vykládali jako znamení, že začíná ztrácet odvahu. Pokládali jeho žádost o odročení za předejchru k odvolání. **GC 161** Sám císař Karel si všiml mnichovy tělesné sešlosti, jeho chudého oděvu a prostého vystupování a napůl opovržlivě prohlásil: „Tento mnich ze mne nikdy neudělá kacíře.“ Odvaha a pevnost, jakou nyní Luther projevil, stejně jako pádnost a srozumitelnost jeho argumentů všechny posluchače překvapila. Císař s obdivem zvolal: „Tento mnich mluví srdnatě a s neochvějnou odvahou.“ Mnozí němečtí šlechtici sledovali s pýchou a obdivem tohoto představitele svého národa.

Přivrženci Říma byli zahrnutí do úzkých. Jejich věc se dostala do nepříznivého světla. Pokusili se udržet své postavení ne tím, že by se odvolali na Písmo, ale tím, že se uchýlili k osvědčenému prostředku Říma - k výhrůžkám. Mluvíci sněmu prohlásil: „Jestliže neodvoláš, císař a říšští stavové uváží, jak zakročí proti nenapravitelnému kacíři.“

Lutherovi přátelé, kteří s velkým potěšením naslouchali jeho skvělé obraně, se při těchto slovech zachvěli, avšak Luther klidně odpovídal: „Bůh buď mým pomocníkem, protože nemohu nic odvolat.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Dostal pokyn, aby opustil sněm, aby se knížata mohla poradit. Každý cítil, že nastala rozhodná chvíle. Lutherovo tvrdošíjné odmítání podrobit se může ovlivnit dějiny církve na celá staletí. Sněm rozhodl, že mu poskytne ještě jednu příležitost, aby odvolal. Znovu a naposledy byl přiveden do shromáždění. Znovu mu byla položena otázka, zda chce odvolat své učení. „Nemohu odpovědět jinak, prohlásil, „než jak jsem již odpověděl.“ Bylo zřejmé, že se ani sliby ani hrozbami nedá přimět k tomu, aby se podvolil příkazům Říma.

Obhájci papežství cítili zklamání, že jejich moc, před níž se třáslí králové a šlechtici, byla takto zlehčena prostým mnichem. Rádi by mu dali pocítit svůj hněv a umučili ho k smrti. Luther chápal, jaké nebezpečí mu hrozí, proto mluvil ke všem s křesťanskou důstojností a klidem. V jeho slovech nezněla pýcha, vášně a předstírání. Přestal myslet na sebe i na vrchnost, před kterou stojí, a cítil jen, že je v přítomnosti Někoho, kdo je nekonečně větší než papež, prelát, králové a císaři. Lutherovými ústy promluvil Kristus tak mocně a důstojně, že v té chvíli naplnila jak přátele, tak nepřátele posvátná úcta a úžas. **GC 162** Na sněmu byl přítomen Duch Svatý a zapůsobil na srdce nejvyšších mužů říše. Někteří z knížat odvážně uznali, že Lutherova věc je spravedlivá. Mnozí byli přesvědčeni, kde je pravda, někteří na to však brzy zapomněli. Byla tam i skupina lidí, kteří tehdy neprojevili své přesvědčení, ale později sami studovali Písmo svaté a stali se neohroženými přívrženci reformace.

Kurfürst Bedřich očekával Lutherovo vystoupení před sněmem s obavami, s hlubokým pohnutím pak poslouchal jeho projev. S potěšením a pýchou sledoval Lutherovu odvahu, jeho pevnost a sebeovládání a rozhodl se, že jej bude bránit ještě důrazněji. Poznal rozdíl mezi oběma stranami. Pochopil, že moc Boží pravdy porazila moudrost

papežů, králů a prelátů. Papežství utrpělo porážku, kterou bude cítit mezi všemi národy a ve všech dobách.

Když papežský legát poznal, jaký účinek měla Lutherova řeč, začal se ještě více obávat o osud Říma a rozhodl se, že použije všechny dosažitelné prostředky, aby Luthera zničil. Vynaložil celou svou výřečnost a diplomatický um, kterými byl tak známý, aby mladičkého císaře přesvědčil, jak bláhové a nebezpečné by bylo obětovat pro věc bezvýznamného mnicha přátelství a podporu mocného papeže.

Jeho slova nezůstala bez účinku. Den po Lutherově projevu dal císař Karel předložit sněmu poselství, v němž oznámil své odhodlání pokračovat v politice svých předchůdců zachovat a chránit křesťanství. Protože Luther odmítl zřít se svých „bludů“, budou použita nejpřísnější opatření proti němu a proti kacířství, které učil. „Prostý mnich, svedený svou vlastní počestností, se postavil proti křesťanské víře. Abych zadržel šíření takové bezbožnosti, obětuji své království, své poklady, své přátele, své tělo, svou krev, svou duši i svůj život. GC 163 Hodlám propustit Martina Luthera z úřadu a zakázat mu, aby vyvolával v národě nepořádky. Zakročím pak proti němu a proti jeho přívržencům jako proti zatvrzelým kacířům. Exkomunikuji je, dám je do klatby, abych je vyhubil. Vyzyvám příslušníky stavů, aby jednali jako věrní křesťané.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 9) Přesto císař prohlásil, že Lutherův ochranný list musí být nadále respektován a že než budou proti němu zahájena opatření, musí mu být dovoleno vrátit se bezpečně domů.

Členové sněmu zastávali protichůdné názory. Vyslanci a zástupci papeže znovu požadovali, aby nebyl brán ohled na ochranný list. Prohlašovali: „Jeho popel by měl být vhozen do Rýna, jako byl do něho vhozen před stoletím popel Jana Husa.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 9) Avšak němečtí šlechtici, ač sami zastávali papeže a stavěli se k Lutherovi nepřátelsky, nesouhlasili s porušením veřejné záruky, které by poskvnilo čest národa. Připomínali pohromy, které přišly po Husově smrti, a prohlásili, že se neodváží přivolat na Německo a na hlavu svého mladičkého císaře podobné hrůzy.

Císař Karel na tento proradný návrh odpověděl: „I kdyby čest a víra vymizely z celého světa, musí trvale zůstat v srdcích knížat.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 9) Když na něho nejzarytější Lutherovi odpůrci dále naléhali, aby s Lutherem naložil tak, jako Zikmund naložil s Husem, totiž aby ho vydal do rukou církve, vzpomněl si na výjev, kdy Hus na sněmu veřejně poukázal na své řetězy a připomněl císaři daný slib. A při této vzpomínce Karel V. prohlásil: „Nechtěl bych se červenat jako Zikmund.“ (Lenfant, díl 1, str. 422) Karel vědomě odmítl pravdy hlásané Lutherem. „Jsem pevně odhodlán řídit se příkladem svých předků, napsal tento panovník.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 9) Rozhodl se, že nesejde z vyšlapané cesty zvyků, i když by místo toho mohl kráčet po cestě pravdy a spravedlnosti. GC 164 Protože tak jednali jeho předci, bude také on podporovat papežství s celou jeho krutostí a převráceností. Takové stanovisko zaujal. Odmítl přijmout více světla, než přijali jeho otcové, a vzít na sebe jakoukoli další povinnost, než jaké na sebe vzali oni.

I dnes mnoho lidí podobně lpí na zvycích a tradicích svých předků. Když jim Pán posílá další poznání, odmítají je přijmout s tím, že co nebylo poskytnuto jejich otcům, nepřijmou ani oni. Nejsme ve stejné situaci jako naši otcové, proto také nemáme stejné povinnosti a odpovědnost jako oni. Nevzbudíme Boží přízeň, budeme-li měřit své povinnosti příkladem otců, místo abychom sami studovali Boží slovo. Máme větší odpovědnost než naši předkové. Jsme odpovědní za světlo, které přijali oni a které nám předali jako dědictví, a jsme odpovědní také za světlo, které nám nyní září z Božího slova.

Nevěřícím Židům Kristus řekl: „*Kdybych byl nepřítel a nemluvil jim, hřích by neměli; ale nyní výmluvy nemají z hříchů svého.*“ (J 15,22) Stejná Boží moc oslovila prostřednictvím Luthera císaře a německá knížata. Když zazářilo světlo z Božího slova, přesvědčoval Boží Duch mnohé členy sněmu v jejich životě naposledy. Podobně jako před staletími Pilát dovolil, aby pýcha a touha po oblibě uzavřely jeho srdce pro Vykupitele světa, jako třesoucí se Felix kdysi vyzval posla pravdy: „*Nyní odejdi, a v čas příhodný zavolám tě.*“ (Sk 24,25), jako pyšný Agrippa kdysi přiznal: „*Téměř bys mne k tomu naklonil, abych byl křesťanem.*“ (Sk 26,28), ale přesto odmítl Bohem seslané poselství, tak se nyní také Karel V. podřídil požadavkům světské pýchy a světského rozumu a rozhodl se odmítnout světlo pravdy.

Zprávy o tom, co se proti Lutherovi chystá, se záhy roznesly a vyvolaly v městě velké vzrušení. **GC 165** Reformátor si získal mnoho přátel, kteří si dobře uvědomovali proradnost a krutost Říma vůči všem, kdo se odvážili odhalit jeho zkaženost. Tito přátelé si umínili, že Luther mu nesmí padnout za oběť. Stovky šlechticů se zavázaly, že ho budou chránit. Nebylo málo těch, kdo otevřeně označovali královo poselství za projev slabošské poddanosti moci Říma. Na vratech domů a na veřejných prostranstvích se objevily plakáty, některé Luthera odsuzovaly, jiné ho podporovaly. Na jednom z nich byla napsána pouze tato slova Biblického mudrce: „*Běda tobě, země, když král tvůj dítě jest.*“ (Kaz 10,16) Nadšení lidu pro Lutherovu věc po celém Německu přesvědčilo císaře i sněm, že jakákoli nespravedlnost vůči němu, by ohrozila pokoj v říši a možná i pevnost trůnu.

Bedřich Saský se záměrně choval zdrženlivě, pečlivě skrýval své skutečné pocity vůči reformátorovi. Pozorně ho hlídal, sledoval každý jeho pohyb a zároveň každý čin jeho nepřátel. Mnozí se však nesnažili tajit svou náklonnost k Lutherovi. Luthera navštěvovala knížata, hrabata, baroni a další významné osobnosti církevní i laické. „Místnůstka doktora Luthera,“ napsal Spalatin, „nemohla pojmout všechny návštěvníky, kteří přicházeli.“ (Martyn, díl 1, str. 404) Lidé se na něho dívali, jako by byl něco víc než pouhý člověk. I lidé, kteří nepřijali jeho učení, museli obdivovat jeho čestnost a poctivost, která ho vedla k tomu, že raději chtěl zemřít, než by znásilnil své svědomí.

Mnozí lidé se usilovně snažili Luthera přesvědčit, aby přijal určitý kompromis s Římem. Někteří šlechtici ho varovali, že bude-li tvrději zastávat svůj názor proti názoru církve a koncilu, bude v krátké době vykázán z říše a nenajde zastání. Na to Luther odpověděl: „Kristovo evangelium nemůže být hlásáno, aniž vzbudí odpor. ... Proč by mě měl strach z nebezpečí odloučit od Pána a od Božího slova, jež jediné je pravdou? Ne, raději se vzdám svého těla, své krve a svého života.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 10) **GC 166**

Znovu jej vyzvali, aby se podřídil názoru císaře, že se pak nebude muset ničeho obávat. „Z celého svého srdce souhlasím s tím,“ odpověděl, „že císař, knížata, ba i nejposlednější křesťan by měl prozkoumat a posoudit má díla, avšak jen za podmínky, že je budou měřit Božím slovem. Člověk nepotřebuje nic jiného, než poslouchat Boží slovo. Neznásilňujte mé svědomí, které je vázáno a spoutáno s Písmem svatým.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 10) Na jiné varování odpověděl: „Jsem ochoten zřít se svého ochranného listu. Svěřím do rukou císaře sebe a svůj život, Boží slovo však nikdy!“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 10) Vyjádřil svou ochotu podřídít se rozhodnutí všeobecného koncilu, avšak jen za podmínky, že koncil bude rozhodovat na základě Písma svatého. „Pokud jde o Boží slovo a víru,“ prohlásil dále, „je každý křesťan právě tak dobrým soudcem jako papež, i kdyby měl podporu miliónu koncilů.“ (Martyn, díl 1, str. 410) Nakonec dospěli přátelé i nepřátelé

k přesvědčení, že další snahy o usmíření jsou zbytečné.

Kdyby se Luther podvolil jen v jediném bodě, satan a jeho pomahači by zvítězili. Jeho neochvějná pevnost byla však prostředkem k osvobození církve a počátkem nových a lepších časů. Vliv jediného muže, který se opovážil myslet a jednat o náboženských věcech samostatně, ovlivnil církve i celý svět, a to nejen své doby, ale i pozdějších generací. Jeho pevnost a věrnost bude posilovat až do konce času všechny, kdo budou prožívat podobné situace. Boží moc a svrchovanost triumfovala nad moudrostí lidí a nad silou satana.

Brzy nato Luther obdržel císařské nařízení, aby se vrátil domů. Luther dobře věděl, že záhy bude následovat jeho odsouzení. Nad jeho životem se začaly stahovat hrozivé mraky. Z Wormsu však odcházel naplněn radostí a vděčností vůči Bohu. Prohlásil: „Sám ďábel střežil papežovu tvrz. Kristus však do ní učinil široký průlom a satan byl donucen uznat, že Pán je mocnější než on.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 11) **GC 167**

Luther nechtěl, aby jeho neochvějnost byla chápána jako vzpoura, a proto po svém odjezdu napsal císaři dopis. Mimo jiné v něm stálo: „Bůh, jenž zkoumá srdce, je mým svědkem, že jsem hotov co nejochotněji uposlechnout Vaši Výsost, ač poctěn, či zneuctěn, ať živý, či umírající, ve všem bez výjimky, až na Boží slovo, kterým člověk žije. Ve všech věcech pozemského života Vám budu neotřesitelně věrný, neboť ztratit či získat něco tady na zemi nemá žádný význam pro spasení. Jde-li však o věčné zájmy, Bůh si nepřeje, aby se člověk podřizoval člověku, neboť takové podřizování v duchovních věcech je vlastně uctívání, a to přísluší jedině Stvořiteli.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 11)

Cestou z Wormsu byl Luther přijímán s ještě většími poctami, než když jel tam. Církevní hodnostáři exkomunikovaného mnicha vítali a světští vládcové prokazovali pocty muži, kterého císař odsoudil. Prosili ho, aby kázal, a přestože to měl zakázáno, vystupoval za kazatelnu se slovy: „Neslibil jsem, že spoutám Boží slovo a ani to neučiním.“ (Martyn, díl 1, str. 420)

Nedlouho po jeho odjezdu z Wormsu vymohli obháječi papežství na císaři, aby vydal proti Lutherovi edikt. V ediktu byl Luther označen za „samého satana v lidské podobě oblečeného v mnišské kutně“. (D'Aubigné, sv. 7, kap. 11) **GC 168** Edikt nařizoval, aby, jakmile přestane platit ochranný list, byly podniknuty kroky k zastavení jeho působení. Listina zakazovala, aby mu kdokoli poskytl přístřeší, dal mu najíst nebo napít, aby mu poskytl pomoc slovem nebo činem, veřejně či tajně. Měl být zajat, ať se zdržuje kdekoli, a vydán úřadům. Také jeho přívrženci měli být uvězněni a jejich majetky zabaveny. Jeho spisy měly být zničeny a konečně všichni, kdo by se opovážili jednat proti tomuto nařízení, měli být rovněž prokleti.

Bedřich I. Saský

Saský kurfiřt a knížata, která se k Lutherovi chovala nejpřátelštěji, opustili Worms krátce po Lutherově odjezdu, a tak císařovo nařízení získalo souhlas sňemu. Zastánci papežství jásal. Domnívali se, že osud reformace je tím zpečetěný.

Bůh se postaral, aby jeho služebník byl zachráněn i v této hodině nebezpečí. Bdělé oko sledovalo každý pohyb Luthera a věrné a šlechetné srdce se rozhodlo jej zachránit. Bylo jasné, že se Řím uspokojí pouze jeho smrtí, proto ho mohl před lví tlamou zachránit jen bezpečný úkryt. Bůh vnukl Bedřichu Saskému nápad, jak reformátora zachránit. Věrní přátelé kurfiřtův záměr provedli a Luther byl ukryt

tak dobře, že o něm nevěděli ani přátelé ani nepřátelé. Cestou domů, byl přepaden, zajat, odtržen od svých průvodců a rychle dopraven přes lesy na hrad Wartburg, osamělou tvrz v horách. Jeho únos i úkryt byly zahaleny tajemstvím, takže ani Bedřich sám dlouho nevěděl, kam byl Luther odveden. Toto utajení mělo svůj smysl. Pokud kurfiřt nevěděl, kde se Luther zdržuje, nemohl nic vyzradit. Spokojil se ujištěním, že reformátor je v bezpečí, a to mu stačilo.

Minulo jaro, uplynulo léto a podzim, přišla zima a Luther byl stále vězněn. Aleander a jeho přívrženci jásali, domnívali se, že světlo evangelia brzy zhasne. Místo toho však reformátor doplňoval svou lampu ze zásobárny pravdy a její světlo zanedlouho zazářilo ještě jasněji a skvěleji.

V bezpečí a přátelském ovzduší na Wartburgu se Luther po nějakou dobu zotavoval z napětí zápasů. Avšak v klidu a odpočinku nemohl najít uspokojení natrvalo. Byl navyklý na život plný činorodosti a tuhých zápasů, proto těžce snášel nečinnost. Ve dnech osamělosti mu vyvstával před očima stav církve a Luther zoufale volal: „Běda! Není nikoho, kdo by se v těchto dnech Božího hněvu postavil jako zeď před Pánem a zachránil Izraele!“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 2) **GC 169** Znovu se v myšlenkách zabýval sám sebou a začal se obávat, že by mohl být obviněn ze zbabělosti, protože utekl z boje. Vyčítal si lhostejnost a pohodlnost. Přitom však v té době vykonal za den více práce, než se zdálo, že může jeden člověk vykonat. Jeho pero nezhálelo. A tak jeho nepřátelé, kteří si namlouvali, že byl umlčen, byli překvapeni a zmateni, když dostali jasný důkaz, že v činnosti neustává. Po celém Německu se šířilo mnoho traktátů pocházejících z jeho pera. Prokázal také neobyčejně důležitou službu svým krajanům, když přeložil do němčiny Nový zákon. Ze svého skalnatého Patmosu bez přestání téměř celý rok hlásal evangelium a káral hříchy a bludy své doby.

Bůh ukryl svého služebníka z dějiště veřejného života nejen proto, aby ho zachránil před hněvem jeho nepřátel nebo aby mu dopřál období klidu pro důležitou práci. Šlo o něco ještě důležitějšího. V samotě a v ústraní horské pevnosti byl Luther odloučen od podpory světa a chráněn před lidskou chválou. Tím byl chráněn před pýchou a sebejistotou, které jsou tak často plodem úspěchu. Utrpením a pokořováním byl připravován na to, aby znovu zanedlouho bezpečně vystoupil na závratné výšiny.

Když se lidé těší svobodě, kterou jim přináší pravda, rádi oslavují ty, které Bůh vyvolil, aby rozlomili okovy bludu a pověry. Satan se snaží odvrátit myšlení a city lidí od Boha a zaměřit je na lidi. Vede je, aby uctívali nástroje a zapomínali na ruku, která prozřetelně všechno řídí. Náboženští vůdcové, kteří jsou oslavováni a ctěni lidmi, velmi často zapomínají na svou závislost na Bohu a začínají spoléhat na sebe. **GC 170** Pak se snaží ovládat myšlení a svědomí lidí, kteří jsou ochotni nechat se jimi vést, místo toho, aby hledali vedení v Božím slově. Dílo nápravy je často bržděno právě tímto jevem. Před takovým nebezpečím chtěl Bůh reformaci ochránit. Přál si, aby toto dílo neslo pečeť Boha, nikoli člověka. Lidé se na Luthera dívali jako na tlumočníka pravdy. Proto musel být odsunut do ústraní, aby se pohled všech mohl zaměřit na věčného Původce pravdy.

Melancthon (1497-1560)

9 Švýcarský reformátor

GC 171 Bůh vybíral pro reformaci církve své nástroje stejným způsobem jako při počátečním budování církve. Nebeský učitel pomínil velikány světa, muže bohaté a mocné, kteří byli navyklí přijímat chválu a pocty jako vůdcové lidu. Projevovali pýchu, sebejistotu a zakládali si na své nadřazenosti tak, že je Bůh nemohl přetvořit, aby soucítili se svými bližními a stali se spolupracovníky pokorného Muže z Nazareta. Pozvání „*pojďte za mnou, a učiním vás rybáře lidí*“ (Mt 4,19) dostali prostí, nevzdělaní galilejská rybáři. Byli to skromní a učenliví následovníci. Čím méně je ovlivnilo tehdejší falešné učení, tím lépe je mohl Kristus vyučit a vychovat pro svou službu. Podobně tomu bylo i v době velké reformace. Hlavní představitelé reformace pocházeli ze skromných poměrů, byli to lidé nejvíce vzdálení od pýchy na postavení, od vlivu fanatismu a klerikalismu. Bůh záměrně k uskutečnění velkých cílů používá skromné nástroje. Pak lidé neoslavují člověka, ale Pána, který působí, že lidé chtějí a konají to, co si přeje On. Několik týdnů poté, co se v chatrném hornickém domku v Sasku narodil Luther, narodil se v chatrči pastevece v Alpách Ulrich Zwingli. Prostředí, ve kterém žil jako dítě, a jeho výchova v dětství jej dobře připravily pro budoucí poslání. GC 172 Vyrůstal uprostřed krásné a vznešené přírody, a to mu do mysli vtisklo vědomí velikosti, moci a svrchovanosti majestátu Božího. Vyprávění o statečných činech, které se odehrály v jeho rodných horách, rozněcovala jeho mladické touhy. Zbožná babička mu vyprávěla několik krásných Biblických příběhů, které vybrala ze spousty legend a pověstí církve. Nedočkavě poslouchal vyprávění o velkých činech patriarchů a proroků, o pastýřích, kteří pásli svá stáda na pahorcích Palestiny, kde k nim mluvili andělé, o dítěti z Betléma a o Muži Golgoty.

Podobně jako Lutherův otec, také otec Zwingliho chtěl dát svému synkovi vzdělání, a proto musel chlapec záhy opustit rodné údolí. Rozumově se velmi rychle rozvíjel a brzy vystala otázka, kde najít učitele, kteří by ho mohli něčemu naučit. Když mu bylo třináct let, odešel do Bernu, kde byla tehdy nejlepší škola ve Švýcarsku. Zde však byl vystaven nebezpečí, které ohrožovalo všechno, co mohl v životě vykonat. Mniši se totiž velmi snažili, aby ho zlákali ke vstupu do kláštera. Dominikáni a františkáni soupeřili o oblibu lidu. Snažili se lidi přilákat honosně zdobenými kostely, okázalými obřady, prostřednictvím slavných ostatků svatých a zázračných obrazů.

Bernští dominikáni pochopili, že když získají tohoto mladého nadaného studenta, přinese jim to užitek i slávu. Jeho rané mládí, jeho vrozené řečnické a spisovatelské schopnosti, jeho hudební a básnické nadání by účinněji než všechna okázalost a nádhera přitahovaly lidi na jejich obřady a rozmnožily by příjmy jejich řádu. Různými úskoky a lichotkami se pokoušeli Zwingliho zlákat, aby vstoupil do jejich kláštera. Luther se jako student pohrbil do klášterní kobky a zůstal by pro svět ztracen, kdyby ho Boží prozřetelnost nevysvobodila. Zwingli nemusel prožít stejné nebezpečí. GC 173 Jeho otec se naštěstí dověděl o záměrech mnichů. Nemínil dopustit, aby jeho syn vedl zahálčivý a nesmyslný mnišský život. Pochopil, že je ohrožena jeho budoucí užitečnost, a proto mu nařídil, aby se okamžitě vrátil domů.

Syn uposlechl, ale v rodném údolí se nemohl trvale cítit spokojený. Po čase odešel do Basileje, kde pokračoval ve studiu. Tam také Zwingli poprvé slyšel evangelium o

nezasloužené Boží milosti. Učitel klasických jazyků Wittenbach se při studiu řečtiny a hebrejštiny dostal k Písmu svatému a ve svých přednáškách přenášel paprsky Božího světla do mysli svých žáků. Prohlašoval, že existuje pravda starší a mnohem hodnotnější než nauky, kterým učí teologové a filozofové. Je to stará pravda o tom, že smrt Ježíše Krista je pro hříšníka jediným výkupným. Pro Zwingliho to byly první paprsky světla, které předchází úsvit.

Zanedlouho byl Zwingli z Basileje povolán, aby nastoupil svou životní dráhu. Jeho prvním působištěm byla farnost v Alpách, nepřilíši vzdálená od jeho rodného údolí. Když byl ustanoven za kněze, jak napsal jeden z jeho pozdějších spolupracovníků, „věnoval se celou svou duší studiu Boží pravdy, protože si uvědomoval, kolik toho musí znát člověk, kterému bylo svěčeno Kristovo stáde.“ (Wylie, díl 8, kap. 5) Čím více zkoumal Písmo, tím jasněji poznával rozdíl mezi jeho pravdami a bludy Říma. Podřídil se Bibli jako Božímú slovu, jedinému, dostatečnému a neomylnému pravidlu. Poznal, že Písmo musí vykládat samo sebe. Neopovázil se vysvětlovat Písmo tak, aby to podpíralo předem vykonstruované učení. Považoval za svou povinnost poznat jeho původní a zřejmý smysl. Snažil se využít všechno, co mu mohlo pomoci plně a přesně poznat jeho smysl, prosil o pomoc Ducha Svatého, který - jak Pán Ježíš slíbil - zjeví pravdu všem, kdo ji hledají upřímně a s modlitbou. **GC 174**

Zwingli prohlásil: „Písmo pochází od Boha, ne od člověka, a sám Bůh, který osvětluje, ti umožní pochopit, že pochází od něj. Boží slovo ... nemůže selhat; je jasné, samo učí, samo se vykládá, osvětluje duši celou spásou a milostí, utěšuje ji v Bohu, pokořuje ji, takže se sama ztrácí, až propadá, aby přijala Boha.“ Pravdu těchto slov dokázal Zwingli vlastním životem. O tom, co v té době prožíval, později napsal: „Když ... jsem se začal plně věnovat Písmu svatému, tu mne filozofie a teologie stále naváděly, abych se s nimi přel. Nakonec jsem dospěl k závěru: Musíš nechat všech lží a poznat Boha jen z jeho vlastního slova. Pak jsem začal prosit Boha o jeho světlo a začal jsem Písmo chápat mnohem jasněji.“ (Wylie, díl 8, kap. 6)

Učení, které Zwingli hlásal, nepřevzal od Luthera. Bylo to učení Kristovo. Švýcarský reformátor prohlásil: „Káže-li Luther Krista, činí to, co činím já. Přivedl ke Kristu více lidí, než jsem jich přivedl já. To ale není důležité. Neponesu jméno nikoho jiného než Ježíše Krista, jsem jeho vojákem a On je můj jediný vůdce. Nikdy jsem Lutherovi nenapsal jediné slovo a Luther nenapsal mně. A proč? ... Aby se mohlo projevit, jak je Boží Duch jednotný, protože oba, aniž jsme se spolu domluvili, učíme o Kristu naprosto shodně.“ (D'Aubigné, sv. 8, kap. 9)

V roce 1516 dostal Zwingli nabídku, aby přijal místo kazatele v klášteře v Einsiedelnu. Tam měl možnost poznat ještě blíže zkaženost Říma a odtud mohl působit jako reformátor daleko za hranice svých rodných Alp. Do Einsiedelnu přitahoval lidi nejvíce obraz Panny Marie, o kterém se tvrdilo, že má zázračnou moc. Nad vstupem do kláštera bylo napsáno: „Zde lze získat úplné odpuštění hříčů.“ (D'Aubigné, sv. 8, kap. 5)

GC 175 Po celý rok přicházeli poutníci k oltáři Panny Marie a o velkém výročním svátku Panny Marie sem přicházely obrovské zástupy lidí ze všech částí Švýcarska, a dokonce i z Francie a Německa. Zwingliho tento pohled velmi rmoutil, využil proto danou příležitost, aby těmto otrokům pověř zvěstoval svobodu evangelia.

„Nemyslete si,“ prohlásil, „že Bůh přebývá v tomto chrámě víc než v kterékoli jiné části světa, který stvořil. Ať žijete v kterékoli zemi, Bůh je všude okolo vás a slyší vás. ... Mohou vám neužitečné skutky, dlouhé pouti, obětí, obrazy, vzývání Panny Marie nebo

svatých získat Boží milost? ... K čemu je dobré množství slov, do nichž odíváme své modlitby? Jaký smysl má nablýskaná kápě, dohola ostříhaná hlava, dlouhá vlající kutna nebo zlatem vyšívané střevice? ... Bůh hledí na srdce, a naše srdce jsou od něho na hony vzdálena. Kristus, kdysi obětovaný na kříži, je dostatečnou obětí a odplatou za hříchy věřících po celou věčnost.“ (D'Aubigné, sv. 8, kap. 5)

Mnoha posluchačům se toto učení nelíbilo. Byli zklamáni, když slyšeli, že jejich úmorná pouť je vlastně k ničemu. Nemohli pochopit, že se jim v Ježíši Kristu nabízí nezasloužené odpuštění. Více se jim líbil starý způsob, jak získat nebe, který jim vyznačil Řím. Zalekli se složitosti toho, že by měli hledat něco lepšího. Pro ně bylo jednodušší světit své spasení farářům a papeži, než usilovat o čistotu srdce.

Jiní však radostně přijali zvěst o vykoupení v Ježíši Kristu. Obřady předepisované Římem jim nepřinášely pokoj. Vírou přijímali krev Spasitele jako prostředek smíření a odpuštění. Tito lidé se vrátili do svých domovů a předávali dalším drahocenné světlo, které přijali. Tak se pravda šířila od vesničky k vesničce, od města k městu a počet poutníků k oltáři Panny Marie se citelně zmenšoval. Ubývalo obětí a darů, a v důsledku toho se zmenšoval i plat Zwingliho, který byl na nich závislý. **GC 176** To mu však působilo jen radost, protože mohl sledovat, jak se zmenšuje vliv fanatismu a pověr.

Církevní úřady nebyly slepé, aby neviděly dílo, které Zwingli koná, prozatím se však obávaly zakročit. Stále ještě doufaly, že ho získají pro svou věc a snažily se na něho zapůsobit lichocením. Mezitím si však pravda získávala lidská srdce.

Působení v Einsiedelnu připravilo Zwingliho pro práci ve větším měřítku, kterou měl brzy začít. Po třech letech působení v Einsiedelnu byl povolán jako kazatel do katedrály v Curychu. Curych byl tehdy nejvýznamnějším městem Švýcarské konfederace, odsud mohl jeho vliv zasahovat velmi daleko. Církevní představitelé, kteří ho do Curychu pozvali, chtěli zamezit jakýmkoli novotám a podle toho ho informovali, jaké jsou jeho povinnosti.

Poučovali ho: „Budeš vynakládat všechno úsilí, abys zajišťoval příjmy kapituly, a budeš brát ohled i na ty nejmenší. Budeš povzbuzovat a napomínat věrné, a to z kazatelny i ve zpovědnici, aby platili všechny desátky a poplatky a aby svými obětmi prokazovali oddanost církvi. Horlivě budeš usilovat o zvyšování příjmů ze služby nemocným, ze mší a vůbec z každého duchovního úkonu.“ Dále mu kněží, kteří ho uváděli do jeho nové práce, vysvětlovali: „Pokud jde o podávání svátostí, kázání a duchovenskou péči, to také

patří k povinnostem kaplana. Můžeš si však na to obstarat zástupce, zvláště pokud jde o kázání. Svátosti budeš podávat jen významným osobám a jen když o to budeš požádán, nesmíš tak činit komukoli bez rozlišování.“ (D'Aubigné, sv. 8, kap. 6)

Zwingli beze slova vyslechl poučení, poděkoval za čest, kterou mu prokázali povoláním na toto význačné místo, a potom začal vysvětlovat způsob, který chtěl zavést: **GC 177** „Kristův život byl lidem příliš dlouho skrytý. Budu o jeho životě kázat z Matoušova evangelia ... budu čerpat jen z pramene Písma svatého, zkoumat jeho hloubky, porovnávat jednu stať s druhou a snažit se jim porozumět prostřednictvím vytrvalých a opravdových modliteb. Svou službu zasvětim Boží slávě, chvále jeho jediného

Ulrich Zwingli (1484-1531)

Syna, skutečné spásy duší a jejich vzdělávání v pravé víře.“ (D'Aubigné, sv. 8, kap. 6) I když někteří kněží nesouhlasili s jeho plánem a pokoušeli se mu ho rozmluvit, zůstal Zwingli neoblomný. Prohlásil, že nehodlá zavádět žádné nové způsoby, nýbrž starý způsob používaný církví v dřívějších dobách.

Zájem o pravdy, které kázal, byl již vzbuzen. Lidé začali přicházet na jeho kázání ve velkém počtu. Mezi jeho posluchači byli mnozí, kteří už dávno přestali chodit na bohoslužby. Zwingli začínal svá kázání tím, že otevřel evangelium a pak svým posluchačům četl a vysvětloval inspirovaný záznam života, učení a smrti Ježíše Krista. Podobně jako v Einsiedelnu představoval i zde Boží slovo jako jedinou neomylnou autoritu a Kristovu smrt jako jedinou dokonalou oběť. Prohlašoval: „Chci vás přivést ke Kristu, k pravému zdroji záchrany.“ (D'Aubigné, sv. 8, kap. 6) Kolem kazatele se shromažďovali lidé všech vrstev, od veřejných činitelů a učenců po řemeslníky a rolníky. S hlubokým zájmem naslouchali jeho slovům. Zwingli nejen představoval nabídku nezaslouženého spásení, ale také nebojácně káral zlořády a zkaženost své doby. Mnozí lidé po návratu z chrámu chválili Boha. Říkali: „Tento muž je kazatelem pravdy. Bude naším Mojžíšem, aby nás vyvedl z této egyptské temnoty.“ (D'Aubigné, sv. 8, kap. 6) Zpočátku bylo jeho působení přijímáno s velkým nadšením, časem se však projevilo také nepřátelství. Mniši začali odsuzovat jeho učení a mařit jeho dílo. Někteří ho začali zesměšňovat a snižovat, jiní se uchýlili k osočování a výhrůžkám. GC 178 Zwingli všechno trpělivě snášel a říkal: „Chceme-li získat bezbožné pro Ježíše Krista, musíme nad mnoha věcmi zamhouřit oči.“ (D'Aubigné, sv. 8, kap. 6)

V té době se objevila nová pomoc dílu reformace. Do Curychu přišel jakýsi Lucian s některými Lutherovými spisy. Poslal ho tam jeden přítel reformace z Basileje. Měl za to, že prodej těchto knih by mohl být účinným prostředkem šíření světla. Zwinglimu napsal: „Zjistí, zda je to člověk dostatečně opatrný a obratný, a je-li takový, nech ho roznášet mezi Švýcary, od města k městu, od městečka k městečku, od vesnice k vesnici

a dokonce od domu k domu Lutherovy spisy, zvláště jeho výklad modlitby Páně, psaný pro křesťany laiky. Čím více se o nich bude vědět, tím více je budou lidé kupovat.“ (D'Aubigné, sv. 8, kap. 6) Tak se světlu podařilo proniknout. Když se Bůh chystá zlomit okovy nevědomosti a pověr, snaží se také satan ze všech sil, aby lidi zahalil tmou a spoutal jejich křídla ještě pevněji. Zatímco v různých zemích povstávali mužové a ukazovali lidem, že odpuštění a ospravedlnění lze získat jen díky oběti Ježíše Krista, Řím s obnoveným úsilím otevíral ve všech křesťanských zemích trh a nabízel odpuštění za peníze.

Církev stanovila za každý hřích poplatek a dovolovala lidem svobodně páchat zločiny, jen když církevní pokladna byla stále plná. Oba směry uplatňovaly stále větší vliv - jeden nabízel odpuštění hříchu za peníze, druhý odpuštění v Ježíši Kristu. Řím podporoval

Bible z Curychu 1531

hřích a udělal si z něho zdroj příjmů, reformátoři hřích odsuzovali a poukazovali na Krista jako na smiřující oběť a vysvoboditele.

V Německu svěřili prodej odpustků dominikánským mnichům a řídil jej neslavně proslulý Tetzl. Ve Švýcarsku dostali obchod s odpustky do rukou františkáni a dohlížel na něj italský mnich Samson. GC 179 Samson již vykonal pro církev dobrou službu, když zajistil pro papežskou pokladnu obrovské finanční částky z Německa a Švýcarska. Nyní projížděl křížem krázem Švýcarsko a vábil k sobě velké zástupy lidí. Obíral chudé rolníky o jejich skromné výdělky a vymáhal od zámožných bohaté dary. Vliv reformace se však již projevil. Obchod sice nešlo zastavit, vynášel však podstatně méně. Zwingli působil ještě v Einsiedelnu, když Samson krátce po svém příchodu do Švýcarska dorazil se svým zbožím do sousedního města. Když se Zwingli dozvěděl o jeho poslání, vystoupil okamžitě proti němu. Nikdy se nepotkali, ale Zwingli odhalil Samsonovy záměry tak, že mnich musel odjet a začít obchodovat jinde.

V Curychu Zwingli kázal proti kramářům s odpustky tak horlivě, že když se pak Samson blížil k Curychu, vyslala k němu církevní rada posla se vzkazem, aby se městu vyhnul. Samson se nakonec do města dostal lstí, neprodal tam však ani jediný odpustek a krátce nato opustil Švýcarsko nadobro.

V roce 1519 se přes Švýcarsko přehnal mor neboli „velká smrt“. Reformaci to ještě více posílilo. Lidé se octli tváří v tvář ničiteli a mnozí pochopili, jak marné a bezcenné jsou odpustky, které si krátce předtím koupili, a zatoužili po pevnějším základu pro svou víru. Zwingli žil v Curychu a ani jemu se mor nevyhnul. Nemoc ho tak zeslabila, že ztrácel naději na uzdravení. Začaly se šířit zprávy, že zemřel. I v této hodině zkoušky zůstala jeho naděje a odvaha neotřesená. Vzhlížel vírou ke golgotskému kříži a věřil v plné usmíření za hřích. Když se pak vrátil od bran smrti, hlásal evangelium ještě horlivěji než předtím a jeho slova působila nezvyklou mocí. Lidé uvítali s radostí svého milovaného kazatele, který se k nim vrátil z pokraje hrobu. GC 180 Sami přicházeli od lůžek nemocných a umírajících a cítili více než dosud, jakou hodnotu má evangelium. Zwingli dospěl k jasnějšímu pochopení pravd evangelia a sám na sobě plněji pocítil jeho obnovující sílu. Zabýval se nyní dvěma náměty: pádem člověka do hříchu a plánem vykoupení. Hlásal: „V Adamovi jsme všichni mrtví, propadli zkáze a odsouzení.“ (Wylie, díl 8, kap. 9) „Kristus ... však za nás zaplatil nekonečné vysvobození. ... Jeho utrpení ... je věčná oběť, má trvale uzdravující moc, činí navždy zadost Boží spravedlnosti pro všechny, kdo na ni spoléhají pevnou a neochvějnou vírou.“ Přitom učil, že lidé nesmějí s odvoláním na nezaslouženou Kristovu milost pokračovat v hříchu. „Kde je víra v Boha, tam je Bůh, a kde přebývá Bůh, tam je horlivost, která vede a nutí lidi k dobrým skutkům.“ (D'Aubigné, sv. 8, kap. 9)

Zájem o Zwingliho kázání byl takový, že katedrálu naplňovaly zástupy posluchačů až k prasknutí. Postupně, jak to mohli snést, jim odhaloval pravdu. Pečlivě dbal na to, aby zpočátku neuváděl články, které by je ohromily a vyvolaly předsudky. Jeho úkolem bylo získat jejich srdce pro Kristovo učení, proměnit je Kristovou láskou a ukázat jim Kristův příklad. Přijmou-li zásady evangelia, nutně zmizí jejich pověřivé názory a zvyky.

Reformace v Curychu postupovala krok za krokem. Zděšení nepřátelé se vzchopili k aktivnímu odporu. Rok předtím prohlásil mnich z Wittenberka své „ne“ papeži a císaři ve Wormsu a nyní se zdálo, že se podobný odpor vůči papežským požadavkům projeví také v Curychu. Opakovaně na Zwingliho útočili. V kantonech věrných papeži byli čas od času upalováni přívrženci evangelia. To však nestačilo. Měl být umlčen

učitel kacířství. Kostnický biskup proto poslal tři vyslance k městské radě v Curychu a obvinil Zwingliho, že učí lid přestupovat církevní zákony a tím ohrožuje pokoj a dobrý řád společnosti. GC 181 Jestliže nebude respektována autorita církve, tvrdil, nastane všeobecná anarchie. Zwingli odpověděl, že už čtyři roky káže evangelium v Curychu, „který je klidnější a pokojnější než kterékoli jiné město švýcarské konfederace.“ Pak se ptal: „Není právě křesťanství nejlepší ochranou obecného pořádku?“ (Wylie, díl 8, kap. 11)

Vyslanci naléhali na členy městské rady, aby zůstali věrni církvi, mimo níž, jak tvrdili, není spásy. Zwingli odpověděl: „Nedejte se zvíkat tímto obviňováním. Základem církve je táž Skála, týž Kristus, který dal Petrovi jeho jméno, protože ho Petr věrně vyznal. Každý, kdo celým srdcem věří v Pána Ježíše, ať je z kteréhokoli národa, je Bohu milý a Bůh ho přijímá. To je vpravdě církev, mimo níž nikdo nemůže být zachráněn.“ (D'Aubigné, londýnské vydání, sv. 8, kap. 11) Výsledkem zasedání rady bylo to, že jeden z biskupových vyslanců přijal reformovanou víru.

Městská rada odmítla podniknout proti Zwinglimu jakékoli opatření, proto se Řím chystal k novému útoku. Když se reformátor dozvěděl o úkladech svých nepřátel, zvolal: „Jen ať přijdou. Mám z nich takový strach, jako skalní útes z vln, které se vzdouvají u jeho paty.“ (Wylie, díl 8, kap. 11) Snahy kněží jen podpořily věc, kterou chtěli zničit. Pravda se šířila dále. Její přívrženci v Německu, zklamáni Lutherovým zmizením, se vzbouřili, když viděli, jakého pokroku dosahuje evangelium ve Švýcarsku.

Když reformace zapustila v Curychu kořeny, projevíly se její plody v tom, že začalo ubývat neřestí a začal růst pořádek a soulad. „V našem městě se usídlil pokoj,“ napsal Zwingli, „není tu sporů, nevyskytuje se tu pokrytectví, závist a řevnivost. Z čeho pramení taková jednomyslnost, z čeho pramení naše učení, které nás plní pokojem a zbožností, ne-li od Pána?“ (Wylie, díl 8, kap. 15)

Vítězství, kterých reformace dosáhla, podněcovala papežence, aby se ji snažili ještě odhodlaněji zničit. GC 182 Viděli, jak malé výsledky přineslo pronásledování, kterým se snažili potlačit Lutherovo dílo v Německu, a proto se rozhodli, že reformaci zničí jejími vlastními zbraněmi. Uspořádají s Zwinglim učenou rozpravu, a protože budou jejími pořadateli, zajistí si vítězství tím, že určí nejen místo, kde se bude rozprava konat, ale i rozhodčí, kteří posoudí, kdo zvítězil. Dostanou-li jednou Zwingliho do své moci, dají si dobrý pozor, aby jim neunikl. Bude-li vůdce umlčen, bude celé hnutí rychle potlačeno. Své plány ovšem pečlivě tajili.

Rozhodli, že se disputace bude konat ve městě Baden. Zwingli však přítomen nebyl. Městská rada v Curychu podezírala přívržence papežství z úkladů a poučena hranicemi zapálenými pro vyznaváče evangelia v kantonech věrných papeži, zakázala svému kazateli, aby se sám vystavoval takovému nebezpečí. Zwingli byl ochoten setkat se s kterýmkoliv záškodníkem, jakého Řím vyšle do Curychu. Jít však do Badenu, kde už tekla krev mučedníků pro pravdu, znamenalo jít na jistou smrt. Reformátora měli zastupovat Ecolampadius a Haller, zástupcem Říma byl proslulý dr. Eck, doprovázený zástupem učených doktorů a prelátů.

Jan Eck (1486-1543)

I když se Zwingli rozpravy neúčastnil, jeho vliv byl patrný. Všechny zapisovatele vybrali papeženci a ostatním pod trestem smrti zakázali psát si poznámky. Přesto Zwingli dostával každý den přesnou zprávu o tom, co bylo v Badenu řečeno. Disputace se totiž zúčastnil jeden student, který každý večer zapsal argumenty, které byly toho dne předloženy. Jiní dva studenti dodávali tyto záznamy každý den Zwinglimu do Curychu spolu s dopisy od Ecolampadia. Reformátor každý den odpovídal, podával rady a návrhy. Dopisy psal v noci a studenti se s nimi vraceli do Badenu ráno. Aby unikli pozornosti stráží u městské brány, nosili tito poslové na hlavách koše s drubeží, takže mohli procházet bez obtíží.

Tak Zwingli bojoval se svými lstivými protivníky. **GC 183** Myconius napsal: „Vykonal více svým přemýšlením, probdělými nocemi a radami, které posílal do Badenu, než by byl mohl vykonat tím, že by se rozpravy se svými nepřáteli účastnil osobně.“ (D'Aubigné, sv. 11, kap. 13)

Obhájci papežství se předem radovali z předpokládaného vítězství, proto přišli do Badenu v nejdražších šatech a ozdobili se šperky. Pořádali slavnostní hody, jejich stoly se prohýbaly pod nejváznějšími lahůdkami a nejvybranějšími víny. Břemeno svých duchovních povinností si ulehčovali radovánkami a hýřením. Zastánci reformace se od nich zásadně lišili. Pro obyčejné lidi to byla skupina jen o něco lepší než žebráci. Jejich skromné prostředky jim umožňovaly jen nejtřídnější živobytí. Majitel domu, v němž bydlel Ecolampadius, sledoval příležitostně svého nájemníka v jeho bytě a vždy ho našel buď při studiu, nebo při modlitbě. Velmi se tomu podívoval a sděloval, že kacíř je přinejmenším „velmi zbožný“.

Při rozpravě „vystoupil Eck nadutě za nádherně vyzdobený řečnický pult, zatímco skromný a prostě oblečený Ecolampadius se musel posadit před svým protivníkem na hrubě vyřezanou židli“. (D'Aubigné, sv. 11, kap. 13) Eckův pronikavý hlas neselhával a jeho bezmezná jistota ho neopouštěla. Jeho horlivost povzbuzovala naděje na odplatu a na slávu, protože obránce víry měl dostat slušnou odměnu. Když neuspěl se svými argumenty, uchýloval se k urážkám a dokonce k zapřísahání.

Ecolampadius, skromný a ostýchavý, se bál boje. Rozpravu zahájil slavnostním prohlášením: „Neuznávám žádné jiné kritérium než Boží slovo.“ (D'Aubigné, sv. 11, kap. 13) Ačkoli se choval jemně a zdvořile, prokázal, že je schopný a nezdolný. Zatímco obhájci papežství se podle svého zvyku dovolávali jako autority církevních zvyků, držel se reformátor pevně Písma svatého. Prohlásil: „Obyčeje v našem Švýcarsku neplatí, pokud nejsou v souladu s ústavou. Ve věcech víry je však náš ústavou Bible.“ (D'Aubigné, sv. 11, kap. 13)

Rozdíl mezi oběma diskutujícími nezůstal bez účinku. **GC 184** Klidné a jasné argumenty reformátora, přednášené skromně a laskavě, zapůsobily na mysl přítomných, takže se znechuceně odvraceli od Eckova hlučného napařování.

Rozprava trvala osmnáct dní. Když skončila, papeženci si mysleli, že zvítězili. Většina poslanců podpořila Řím, sněm označil reformátory za poražené a prohlásil, že jsou spolu se svým vůdcem Zwinglim vyobcováni z církve. Plody, které rozprava přinesla, však ukázaly, které straně prospěla. Rozprava významně posílila věc protestantismu, netrvalo dlouho a pro reformaci se vyslovila významná města Bern a Basilej.

10 Postup reformace v Německu

GC 185 Lutherovo tajuplné zmizení vyvolalo ohromení v celém Německu. Všude zaznívaly dotazy, co s ním je. Šířily se nejpodivnější pověsti a mnoho lidí se domnívalo, že byl zavražděn. Mnozí nařikali, a nebyli to jen jeho oddaní přátelé, ale i tisíce lidí, kteří se k reformaci veřejně nepřihlásili. Mnozí lidé přísahali, že jeho smrt pomstí.

Představitelé římské církve s hrůzou sledovali, jak se nálady zvedají proti nim. Nejprve nad domnělou Lutherovou smrtí jásal, ale brzy by se nejraději schoval před hněvem lidu. Ani jeho nejodvážnější činy nezpůsobily jeho nepřátelům takové starosti jako jeho zmizení. Lidé, kteří ve své nenávisti chtěli smělého reformátora zničit, dostali nyní, když se stal bezmocným zajatcem, strach. Jeden z nich prohlásil: „Jediné, co nám zbývá, abychom se zachránili, je zapálit pohodně a prohledat celý svět, abychom Luthera našli a vrátili ho národu, který po něm volá.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 1) Ukázalo se, že císařův výnos vyzněl naprázdno. Papežští legáti zuřili, když poznali, že se lidé o něj zajímají mnohem méně než o Lutherův osud.

Zprávy o tom, že je v bezpečí, i když jako vězeň, uklidnily obavy lidu a ještě více povzbudily jeho nadšení pro Luthera. Lidé četli Lutherovy spisy ještě horlivěji než před tím. **GC 186** Stále víc a více lidí se přidávalo k věci hrdiny, který hájil Boží slovo proti obrovské přesile. Reformace stále nabývala na síle. Semeno, které Luther zasel, klíčilo všude. Jeho nepřítomnost dokonala dílo, které by jeho přítomnost vykonat nedokázala. Ostatní pracovníci, když byl jejich vůdce v ústraní, cítili větší odpovědnost. S novou vírou a horlivostí se snažili konat vše, co bylo v jejich silách, aby se dílo, tak šlechetně započaté, nezastavilo.

Satan však nezahálel. Pokusil se o to, o co se pokoušel v každém jiném reformním hnutí - oklamat a ničit lidi tím, že jim podstrčí padělek, který vydává za originál. Tak jako povstávali falešní Kristové v prvním století křesťanské církve, tak vystupovali také falešní proroci v šestnáctém století.

Několik mužů, které hluboce zasáhlo náboženské vzrušení, se domnívalo, že dostali zvláštní zjevení z nebe. Tvrdili, že je Bůh pověřil, aby dokončili reformaci, kterou - jak prohlašovali - Luther pouze skromně zahájil. Ve skutečnosti však mařili dílo, které Luther vykonal. Odmítali velkou zásadu, která je základem reformace - totiž že Boží slovo je jediným a dostatečným pravidlem víry a života. Na místo tohoto neomylného měřítko stavěli své nestálé a nejisté pocity a dojmy. Tím, že dali stranou Písmo svaté, které odhaluje blud a klam, otevřeli satanovi cestu, aby k svému nejlepšímu potěšení ovládal myšlení lidí.

Jeden z takových proroků tvrdil, že dostal pokyny od anděla Gabriela. Jistý student, který se k němu přidal, zanechal studií a prohlašoval, že mu Bůh dal moudrost k výkladu jeho slov. K nim se pak připojili další lidé, kteří svou povahou tíhli k fanatismu. Vystupování těchto blouznivců vyvolalo velké vzrušení. **GC 187** Lutherova kázání vyburcovala lid, všichni cítili potřebu nápravy. Nyní však tvrzení falešných proroků svedla na sceně řadu skutečně čestných a poctivých lidí.

Vůdce tohoto hnutí se dostavili do Wittenberku a uplatňovali proti Melanchtonovi a jeho spolupracovníkům své domnělé nároky. Prohlašovali: „Bůh nás poslal, abychom učili lid. Měli jsme s Pánem důvěrné rozmluvy. Víme, co se stane; zkrátka, jsme

apoštolové a proroci a obracíme se na doktora Luthera.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 7) Reformátoři byli překvapení a bezradní. To bylo něco, s čím se dříve nesetkali, a nevěděli, jak se zachovat. Melancton prohlásil: „V těchto lidech je opravdu mimořádný duch, ale jaký to je duch? ... Varujme se, abychom na jedné straně neuhlašovali Božího Ducha, na druhé straně abychom nebyli svedeni satanovým duchem.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 7) Brzy se ukázaly výsledky nového učení. Lidé začali zanedbávat Bibli nebo ji úplně odložili. Na školách nastal zmatek. Studenti přestali zachovávat řád, opouštěli svá studia a odcházeli z univerzit. Lidem, kteří si mysleli, že jsou schopni oživit a řídit reformaci, se vlastně podařilo přivést ji na pokraj zničení. Přívrženci papežství získali znovu sebedůvěru a volali s jásotem: „Ještě jeden, poslední zápas a všechno bude naše.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 7)

Když se Luther na Wartburgu dověděl, co se děje, dělal si velké starosti: „Čekal jsem, že satan na nás takový mor pošle.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 7) Poznal pravou povahu těchto domnělých proroků a viděl nebezpečí, které ohrožovalo věc pravdy. Ani nepřátelství papeže a císaře mu nedělalo tak velkou starost, jakou cítil nyní. Z lidí, kteří se vydávali za příznivce reformace, se stali její nejhorší nepřátelé. **GC 188** Právě ty pravdy, které mu přinesly tolik radosti a útěchy, použili k tomu, aby vyvolali spory a zmatek v církvi.

Luthera inspiroval k reformaci Duch Svatý a vedl ho dál, než si Luther sám přál. Neměl v úmyslu zaujímat taková stanoviska, jaká zaujal, nebo dělat tak zásadní změny, jaké činil. Byl pouze nástrojem v rukou Nekonečné moci. Přesto se často chvěl o výsledek své práce. Jednou řekl: „Kdybych věděl, že mé učení škodí člověku, jednomu jedinému člověku, třeba tomu nejnižšímu a nejubožejšímu - což nemůže, protože je to evangelium - chtěl bych raději desetkrát zemřít než neodvolat.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 7)

I samotný Wittenberk, středisko reformace, se rychle dostával pod vliv fanatismu a bezzákonosti. Tento hrozný stav nebyl důsledkem Lutherova učení. Avšak nepřátelé po celém Německu z něj obviňovali Luthera. S hořkostí v srdci si Luther někdy kladl otázku: „Je možné, aby takto skončilo velké reformační dílo?“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 7) A pak znovu, když zápasil s Bohem v modlitbě, naplňoval jeho nitro pokoj. Prohlásil: „Není to moje dílo, ale tvé. Nestrpíš přece, aby se zkazilo pověřčivostí nebo fanatismem. Pomyšlení, že by měl v tak těžké chvíli zůstat stranou zápasů, se pro něj stalo nesnesitelným. Rozhodl se, že se vrátí do Wittenberku.

Bez meškání se vydal na nebezpečnou cestu. Stále pro něj platila říšská klatba. Nepřátelé ho mohli připravit o život. Přátelům bylo zakázáno poskytnout mu pomoc nebo přístřeší. Císařská vláda přijala nejpřísnější opatření proti jeho přívržencům. Luther však viděl, že dílo evangelia je ohroženo a v Božím jménu vyrazil nebojácně do boje za pravdu.

V dopisu saskému kurfiřtovi, v němž oznámil úmysl odejít z Wartburgu, Luther napsal: „Budiž známo Vaší Výsosti, že odcházím do Wittenberku pod ochranou, jež je daleko vyšší než ochrana knížat a kurfiřtů. Nemám v úmyslu žádat podporu Vaší Výsosti, vůbec netoužím po vaší ochraně, spíše budu chránit já vás. **GC 189** Kdybych věděl, že Vaše Výsost mě může nebo chce ochránit, nešel bych do Wittenberku vůbec. Není meče, který by mohl podpořit tuto věc. Bůh sám musí učinit vše, bez pomoci a součinnosti člověka. Ten, kdo má největší víru, ten může nejvíce ochránit.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 8)

Ve druhém dopisu, napsaném cestou do Wittenberku, Luther doplnil: „Vím, že vzbudím nelibost Vaší Výsosti a hněv celého světa. Avšak, což nejsou Wittenberští mé stádo? Což mi je Bůh nesvěřil? A což bych se pro ně neměl v případě nutnosti vystavit nebezpečí smrti? Ostatně se obávám, že v Německu nastane strašný výbuch, kterým Bůh potrestá

náš národ.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 7)

S velkou opatrností a pokorou, ale rozhodně a pevně zahájil Luther své dílo. Jak prohlásil: „Slovem musíme svrhnout a zničit to, co bylo ustaveno násilím. Nepoužiji sílu proti pověřčivým a nevěřícím. ... Nikdo nesmí být donucován. Pravou podstatou víry je svoboda.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 8)

Brzy se po Wittenberku rozkřiklo, že se Luther vrátil a že bude kázat. Posluchači přišli ze všech stran a kostel se naplnil k prasknutí. Luther vystoupil na kazatelnu a s velkou moudrostí a laskavostí učil, napomínal a káral. Když mluvil o jednání lidí, kteří se snažili násilně zrušit mše, pravil:

„Mše je věc nedobrá. Bůh s ní nesouhlasí. Měla by být zrušena a přál bych si, aby byla na celém světě nahrazena Večeří Páně. Nikdo však nesmí být od ní odtržen násilím. Musíme tuto věc nechat v Božích rukou. Musí jednat Boží slovo, ne my. Ptáte se, proč tomu tak má být? Protože nemáme srdce lidí ve svých rukou, jako má hrnčír v rukou jíla. Máme právo mluvit, nemáme však právo konat. Kážejme, ostatní je už na Bohu. Kdybych použil násilí, co bych získal? Předstírání, formálnost, napodobování, náboženské úkony vymyšlené člověkem a pokrytectví. ... Nebude však v tom ani upřímnost srdce, ani víra, ani láska. **GC 190** Kde chybějí tyto tři věci, chybí všechno, a za takový výsledek bych nedal zlámanou grešli. ... Bůh učiní pouhým slovem více než vy a já a než celý svět spojenými silami. Bůh se zmocňuje srdce. A je-li zasaženo srdce, je získáno všechno. ... Budu kázat, vést rozpravy a psát. Nebudu však nikoho nutit, protože víra je svobodný projev člověka. Víte, co jsem udělal. Povstal jsem proti papeži, odpustkům a obhájcům papežství, ale bez násilí a nevyvolával jsem rozruch. Prosazoval jsem Boží slovo. Kázal jsem a psal a to je všechno, co jsem dělal. A přece, zatímco jsem psal - slovo, které jsem kázal, svrhlo papežství. Žádné kníže ani císař mu tak neškodili. A přece jsem já neučinil nic. Pouhé slovo učinilo vše. Kdybych býval chtěl použít sílu, bylo by snad celé Německo zalito krví. Co by to však přineslo? Zkázu a zpusťování těla i duše. Proto jsem byl tiše a nechal jsem slovo, aby samo prošlo světem.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 8)

Po celý týden kázal Luther každý den pozorným zástupům. Boží slovo rozptýlilo ovzduší fanatického vzrušení. Moc evangelia přivedla svedené opět na cestu pravdy.

Luther netoužil setkat se s fanatiky, jejichž jednání přineslo tolik zla. Věděl, že jsou to lidé nesprávně myslící a neukáznění, kteří tvrdí, že dostali z nebe zvláštní osvětlení, přitom ale nesnesou nejmenší odpor ani nejmírnější pokárání nebo radu. Osobují si nejvyšší autoritu a od každého vyžadují, aby bez námitek uznal jejich nároky. Protože však žádali, aby s nimi hovořil, souhlasil. Přitom tak jasně odhalil zhoubnost jejich tvrzení, že títo domnělí proroci ihned opustili Wittenberk.

Fanatismus byl načas zastaven. O několik let později však vypukl s ještě větší silou a s ještě hroznějšími následky. O vůdcích tohoto hnutí Luther řekl: **GC 191** „Pro ně bylo Písmo svaté jen mrtvou literou, všichni hned volali: ‚Duch, Duch!‘ Zcela jistě nepůjdu tam, kam je vede jejich duch. Kéž mě Bůh ve svém milosrdenství uchrání před církví, v níž jsou jen samí ‚svatí‘. Chci žít s pokornými, slabými, bezmocnými, kteří vědí o svých hříších a kteří stále volají k Bohu z hloubi svých srdcí, aby od něho získali útěchu a pomoc.“ (D'Aubigné, sv. 10, kap. 10)

Tomáš Münzer, nejhroznivější z fanatiků, byl velmi schopný. Kdyby své schopnosti nechal správně usměrnit, mohl vykonat mnoho dobra. Münzer však nepřijal hlavní zásady pravého náboženství. „Byl posedlý touhou zreformovat svět a zapomínal na to, na co zapomínají všichni podobní počítelci, že totiž s reformací musí začít u sebe.“

(D'Aubigné, sv. 9, kap. 8) Toužil po tom, aby získal postavení a vliv. Nebyl ochotný být druhý, ani po Lutherovi. Tvrdil, že reformátoři místo papeže postavili autoritu Písma a tím vlastně vytvořili jiné papežství. Prohlašoval o sobě, že ho Bůh pověřil, aby zavedl skutečnou reformaci. Münzer tvrdil: „Kdo má tohoto ducha, má pravou víru, i kdyby nikdy v životě Bibli ani neviděl.“ (D'Aubigné, sv. 10, kap. 10)

Fanatičtí učitelé se poddávali svým dojmům a pokládali každý svůj pocit za Boží hlas. Proto zacházeli do extrémů. Někteří dokonce pálili své Bible a prohlašovali: „Litera zabíjí, ale Duch oživuje.“ GC 192 Münzerovo učení odpovídalo touze lidí po zázracích a přitom uspokojovalo jejich pýchu, protože lidské názory a představy kladlo nad Boží slovo. Jeho učení přijaly tisíce lidí. Zanedlouho Münzer veřejně při bohoslužbách odmítl jakýkoli společenský pořádek a prohlásil, že poslouchat vrchnost je totéž jako pokoušet se sloužit současně Bohu i satanu.

Lidé, kteří již začínali svrhávat jeho papežství, se stávali netrpěliví a nejradyji by se zbavili také světské vlády. Münzerovo revoluční učení, podle jeho tvrzení Bohem posvěcené, je svádělo k tomu, aby odmítli jakýkoli řád a popustili uzdu svým předsudkům a vášním. Následovaly hrozné vzpoury a boje, německá pole nasákla krví.

Vnitřní muka, která Luther prožíval kdysi v Erfurtu, jej nyní, když viděl, že takové plody fanatismu jsou připisovány reformaci, zasáhla znovu a s dvojnásobnou silou. Papeži nakloněná šlechta prohlašovala - a mnozí byli ochotni uvěřit jejímu tvrzení - že vzpoury jsou zákonitým důsledkem Lutherova učení. I když toto obvinění nemělo nejmenšího podkladu, způsobilo reformátorovi velký zármutek. Nemohl unést, že věc pravdy zneuctili tím, že ji srovnávali s nejhrušším fanatismem. Na druhé straně také vůdcové vzpoury nenáviděli Luthera, protože nejen odmítal jejich učení a upíral jim božské vnuknutí, ale označoval je za povstalce proti státní správě. Na oplátku ho nařkli, že je sprostý lhář. Zdálo se, že vyvolal proti sobě nepřátelství šlechty i lidu.

Katolíci jásalí a těšili se, že brzy uvidí konec reformace. Obviňovali Luthera z bludů, které se sám co nejoprávněněji snažil vymýtit. Skupině fanatiků, kteří lživě tvrdili, že se s nimi jedná velmi nespravedlivě, se podařilo získat sympatie značného množství lidí a jak se tak často stává v případech lidí, kteří sejdou na scesti, pokládali je za mučedníky. Lidé, kteří se všemožně stavěli proti reformaci, byli litováni a oslavováni jako oběti krutosti a útlatu. Byla to práce satana, vyvolaná stejným duchem vzpoury, který se poprvé projevil v nebi.

Satan se soustavně snaží klamat lidi a vést je k tomu, aby hřích nazývali spravedlností a spravedlnost hříchem. A jak se mu dílo daří! Jak často jsou věrní Boží služebníci kritizováni a hanobeni, protože odvážně stojí za pravdou! GC 193 Zatímco lidé, kteří konají satanovo dílo, jsou oslavováni a chváleni a dokonce pokládáni za mučedníky, ti, kteří si zaslouží úctu a podporu za svou věrnost Bohu, jsou opouštěni, podezírání a nevěří se jim.

Napodobeniny svatosti, nepravé, předstírané posvěcení stále matou lidi. V různých podobách se projevuje stále stejný duch jako v době Luthera, který odvádí mysl lidí od Písma svatého a svádí je, aby se řídili vlastními pocity a dojmy místo toho, aby poslouchali Boží zákon. Je to jeden z nejúspěšnějších nástrojů, jimiž satan hanobí čistotu a pravdu.

Luther neohroženě bránil evangelium proti útokům, které přicházely ze všech stran. Boží slovo se samo osvědčovalo jako mocná zbraň v každém boji. Tímto slovem bojoval Luther proti moci, kterou si přivlastňoval papež, proti racionalistické filozofii vzdělanců

a stál pevně jako skála proti fanatismu, který se snažil k reformaci přidružit.

Všichni tito protivníci reformace svým způsobem ignorovali Písmo a povyšovali lidskou moudrost na zdroj náboženské pravdy a poznání. Racionalismus zbožšťoval lidský rozum a považoval ho za měřítko náboženství. Římská církev tvrdila, že její nejvyšší kněz má nejvyšší autoritu díky přímé poslušnosti od apoštolů, a tím otevřela dokořán dveře pro všechny výstřednosti a špatnosti, které lze skrytě páchat pod rouškou svatosti apoštolského poslání. Münzer a jeho stoupenci tvrdili, že dostali vnuknutí, jejich vnuknutí však nebylo ničím jiným než jejich vlastními představami. Svým vlivem Münzer podkopával jakoukoli lidskou i Boží autoritu. Pravé křesťanství přijímá Boží slovo jako velkou pokladnici zjevené pravdy a jako měřítko pro posouzení všech vnuknutí.

Po návratu z Wartburgu dokončil Luther překlad Nového zákona a krátce nato německý lid dostal evangelia ve své mateřštině. Překlad přijali s velkou radostí všichni, kdo milovali pravdu. **GC 194** Opovržlivě jej však odmítli lidé, kteří dali přednost lidským výmyslům a lidským příkázáním.

Kněze děsilo pomyslení, že prostí lidé budou nyní moci s nimi diskutovat o požadavcích Božího slova a že tak vyjde najevo jejich vlastní nevědomost. Zbraně jejich světské argumentace byly bezmocné proti meči Ducha. Řím se pokusil celou svou autoritou zabránit šíření Písma, avšak dekrety, klatby a mučení nebyly nic platné. Čím více Řím odsuzoval a zakazoval Bibli, tím více lidé toužili poznat, čemu vlastně Bible učí. Všichni, kdo uměli číst, toužili seznámit se s Božím slovem. Nosili Bibli s sebou, četli ji znovu a znovu a nespokojili se, dokud neuměli celé části zpaměti. Když Luther viděl, jak byl přijat Nový zákon, začal ihned překládat Starý zákon a uveřejňoval jej po částech, jakmile některou z jeho knih dokončil.

Luthеровы spisy radostně vítali ve městech i na venkově. „Co Luther a jeho přátelé sepsovali, to druzí rozšiřovali. Někteří mniši přesvědčeni o nesprávnosti klášterních slibů, toužili vyměnit jednotvárný zahálčivý život za život činorodý. Neuměli však hlásat Boží slovo, a tak procházeli zemi, navštěvovali vesnice a osady a prodávali knihy, které napsal Luther a jeho přátelé. Záhy se Německo hemžilo lidmi, kteří odvážně šířili knihy.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 11) Knihy studovali s opravdovým zájmem bohatí i chudí, učení i prostí. Vesničtí učitelé je po nocích předčítali skupinám lidí, kteří se shromáždili u krbu. Na základě velkého úsilí se někteří posluchači přesvědčili o pravdě, přijali zvěst evangelia s radostí a zvěstovali ji pak dalším.

„*Začátek učení svého osvěcuje, a vyučuje sprostné rozumnosti.*“ (Ž 119,130)

GC 195 Skutečnost ověřila pravdivost těchto slov inspirovaných Duchem Svatým. Studium Písma způsobilo pronikavou změnu v myslích a v srdcích lidí. Církevní vláda nasadila poddaným papeže železný jho, které je udržovalo v nevědomosti a ponížení. Úzkostlivě je vedla k pověřivému dodržování obřadů a vnějších forem. Jejich srdce a rozum se takové služby téměř neúčastnily. Lutherovo kázání srozumitelně ukazovalo pravdy Božího slova, a pak slovo samo, když se dostalo do rukou prostého lidu, probudilo v nich dřímající síly, protože Boží slovo nejen očišťuje a zušlechťuje ducha, ale dává také novou sílu a účinnost rozumu.

Lidé všech tříd a postavení hájili s Bibli v rukou učení reformace. Papeženci, kteří ponechali studium Písma kněžím a mnichům, je nyní volali, aby vyvrátili nové učení. Avšak kněží a mniši, kteří neznali ani Písmo ani Boží moc, byli těmi, které označovali za nevzdělance a kacífce, naprosto poráženi. Jeden katolický spisovatel napsal: „Luther

našeťstí přesvědčil své stoupence, aby nevěřili ničemu jinému než Písmu svatému.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 11) Zástupy se shromažďovaly, aby poslouchaly pravdu, přednášenou muži, kteří sice neměli velké vzdělání, ale kteří dokázali oponovat učeným a výřečným teologům. Ostudná nevědomost význačných osobností se projevila, když se jejich argumenty střetly s prostým učením Božího slova. Dělníci, vojáci, ženy, ba i děti znali učení Bible lépe než kněží a učení doktoři.

Rozdíl mezi zastánci evangelia a zastánci papežských pověr byl v řadách vzdělaných patrný stejně jako mezi prostým lidem. GC 196 „Proti starým představitelům církevní hierarchie, kteří přestali studovat jazyky a pěstovat literaturu ... , stála ušlechtilé smýšlející mládež, která se zasvětila studiu, zkoumala Písma a seznamovala se s mistrovským dílem starověku. Tito mladí lidé, kteří měli bystrý rozum, ušlechtilou mysl a nebojácné srdce, získali záhy takové znalosti, že se s nimi dlouho nikdo nemohl měřit. ... Pochopitelně pokaždé, když se tito mladí obránci reformace setkali na nějakém shromáždění s katolickými doktory teologie, útočili na ně s takovou lehkostí a jistotou, že tito nevzdělaní doktoři tím byli zaskočení, bezradní a lidé jimi zaslouženě opovrhovali.“ (D'Aubigné, sv. 9, kap. 11)

Když katoličtí duchovní viděli, že se tenčí řady jejich posluchačů, zavolali na pomoc světské úřady a všemi dostupnými způsoby se snažili přivést své ovečky zpět. Lid však našel v novém učení to, co uspokojovalo potřeby jeho duše, a odvracel se od duchovních, kteří jej tak dlouho krmili bezcennými slupkami pověrečných obřadů a lidských tradic. Když se proti hlasatelům pravdy rozhořelo pronásledování, řídili se pronásledovaní Kristovými slovy: „*Když se pak vám budou protiviti v tom městě, utečte do jiného.*“ (Mt 10,23) Světlo pronikalo všude. Kde našli uprchlíci pohostinně otevřené dveře, zůstali tam a kázali Krista - někdy v kostele - a pokud jim to bylo odepřeno, pak v soukromých domech nebo pod širým nebem. Všude, kde našli posluchače, byl zasvěcený chrám. Pravda hlásaná s takovým úsilím a jistotou, se šířila s neodolatelnou silou.

Marně byly církevní a státní úřady vyzývány, aby kacírství vyhubily. Marně se pokoušely věznit, mučit, upalovat na hranicích a popravovat mečem. Tisíce věřících zpečetily svou víru krví, a přesto se dílo šířilo dál. Pronásledování jen pomohlo pravdu rozšířit a fanatismus, který do ní chtěl nepřítel přimíchat, způsobil jen to, že se jasněji projevil rozdíl mezi působením satana a Božím dílem.

*Lutherova studovna
na hradě Wartburg*

11 Protest knížat

GC 197 Jedním z nejskvělejších svědectví, která kdy zazněla ve prospěch reformace, byl protest německých křesťanských knížat na sněmu ve Špýru roku 1529. Odvaha, víra a pevnost těchto Božích mužů vydobily pro následující staletí svobodu myšlení a svědomí. Jejich protest dal reformační církvi název protestantská. Základní myšlenky jejich protestu tvoří „nejvlastnější podstatu protestantismu“. (D'Aubigné, sv. 13, kap. 6) Pro reformaci nastalo chmurné, hrozivé období. Přes wormský edikt, který postavil Luthera mimo zákon a zakazoval šířit jeho učení nebo mu věřit, vládla dosud v německé říši náboženská snášlivost. Boží prozřetelnost zadržovala síly, které se stavěly proti pravdě. Karel V. chtěl reformaci rozdrtit, ale pokaždé, když se rozpráhl, aby udeřil, byl nucen úder zadržet. Znovu a znovu se již zdálo, že nevyhnutelně přichází konec pro všechny, kdo se opovážili postavit proti Římu, ale v rozhodný okamžik se na východní hranici objevila turecká vojska, podruhé vyhlásil německému císaři válku francouzský král, nebo dokonce sám papež, žárlivý na jeho rostoucí vliv. Zatímco zuřily šarvátky a rozbíje mezi národy, mohla reformace sílit a šířit se.

Nakonec však katoličtí panovníci urovnali své spory, aby mohli proti reformátorům zakročít společně. Sněm ve Špýru, konaný v roce 1526 poskytl každému státu plnou svobodu ve věcech náboženských až do svolání všeobecného koncilu. **GC 198** Jakmile však pominula nebezpečí, která vedla k tomuto ústupku, svolal císař v roce 1529 do Špýru druhý sněm, který měl kacířství vyhladit. Na něm měla být knížata pokud možno pokojným způsobem přivedena k tomu, aby se postavila proti reformaci. Kdyby se to nepodařilo, byl Karel připraven sáhnout po meči.

Papeženci jásalí. Přišli do Špýru ve velkém počtu a veřejně projevovali své nepřátelství vůči reformátorům a všem, kdo stáli na jejich straně. Melancton o tom řekl: „Jsme vyvrheli a smetli světa. Kristus však shlédne na svůj ubohý lid a zachrání ho.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5) Evangelická knížata, která se sněmu účastnila, nesměla nechat kázat evangelium ani ve svých domovech. Obyvatelé Špýru však toužili po Božím slovu a přes zákaz se v tisících shromažďovali k bohoslužbám, které se konaly v kapli saského kurfiřta.

To uspišilo příchod rozhodné chvíle. Císař poslal sněmu poselství, v němž ho žádal, aby zrušil usnesení zaručující svobodu svědomí, protože toto usnesení přineslo velké nepořádky. Tento svévolný počín císaře pobouřil evangelíky a vzbudil v nich obavy. Jeden z nich řekl: „Kristus znovu upadl do rukou Kaifáše a Piláta.“ Obhájci papežství se rozzuřili. Jeden fanatický katolík prohlásil: „Turci jsou lepší než luteráni, protože Turci dodržují postní dny, kdežto luteráni je nezachovávají. Budeme-li muset volit mezi Písmem svatým a starými církevními bludy, zavrhneme raději Písmo svaté.“ Melancton k tomu poznamenal: „Každý den zde na sněmu hodí Faber po nás, evangelících, nějaký nový kámen.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5)

Náboženská tolerance byla zaručena zákonem a evangelické státy byly odhodlány postavit se proti porušování svých práv. Luther, pro něhož ještě stále platila klatba wormského ediktu, se nesměl sněmu ve Špýru zúčastnit. Jeho místo však zaujali jeho spolupracovníci a šlechtici, které Bůh povolal, aby hájili Boží věc v tak nebezpečné době. **GC 199** Šlechtný Bedřich Saský, bývalý Lutherův ochránce, zemřel, avšak vévoda

Jan, jeho bratr a nástupce, uvítal reformaci s radostí. I když chtěl mít klid a pokoj, projevil velkou rozhodnost a odvahu ve všem, co se týkalo víry.

Kněží požadovali, aby se státy, které přijaly reformaci, bezpodmínečně podrobily římské pravomoci. Reformátoři naproti tomu žádali svobodu, která jim byla předtím zaručena. Nemohli souhlasit s tím, že by Řím měl znovu vládnout nad státy, které tak radostně přijaly Boží slovo.

Nakonec byl podán kompromisní návrh, aby v těch zemích, kde se reformace ještě neprosadila, byl přísně dodržován wormský edikt a „v těch státech, kde se lid od něho odchýlil a kde nelze vynutit jeho dodržování bez nebezpečí vzpoury, aby nezaváděli žádné nové reformy, nedotýkali se sporných bodů, nestavěli se proti sloužení mše a nepřipustili, aby římská katolická církev přijímala luteránství.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5) Tato opatření sněm schválil k velké radosti papežských kněží a prelátů.

Kdyby dodržování tohoto ediktu bylo vynuceno, „nemohla by se reformace ani šířit tam, kde je dosud neznáma, ani by se nemohla upevnit na dobrých základech tam, kde se již rozšířila.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5) Svoboda projevu by byla potlačena. Nebylo by dovoleno přestoupit na jinou víru. A od přívrženců reformace se žádalo, aby se těmto omezením a zákazům ihned podřídili. Zdálo se, že svět bude brzy připraven o jakoukoli naději. „Znovuzavedení nadvlády Říma... by nezbytně znamenalo návrat starých zlořádů“ a pak už by se jistě našla příležitost, „aby se dokončila zkáza díla, ostatně již silně otřeseného fanatismem a rozkošem.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5)

Když se evangelíci sešli, aby se radili, díval se jeden na druhého se strachem a obavami v očích. Jeden se ptal druhého: „Co máme dělat?“ Šlo o otázky důležité pro celý svět. „Mají se vůdci reformace podříditi a přijmout edikt? GC 200 Jak snadno mohli v tak těžké a rozhodné chvíli sklouznout na nesprávnou cestu. Kolik přijatelných záminek, výmluv a důvodů mohli najít pro to, že je nutné se podrobit. Luteránská šlechta měla zaručenu svobodu vyznání. Stejně právo měli i všichni jejich poddaní, kteří ještě před vydáním tohoto dekretu přijali reformační víru. Copak se s tím nemohli spokojit? Kolika nebezpečím by se mohli vyhnout, kdyby se podrobili. Do kolika neznámých nebezpečí a sporů je neochota poslechnout přivede? Kdo ví, jaké možnosti přinese budoucnost? Proto přijmeme olivovou ratolest míru, kterou Řím podává, a zaceleme rány Německa. Podobnými argumenty mohli reformátoři ospravedlnit svůj souhlas s postupem, který by jistě v krátké době vedl k porážce jejich věci.“

„Naštěstí rozeznali, z jakého principu vychází navrhované řešení, a jednali na základě své víry. O jaký princip šlo? O právo Říma znásilňovat svědomí a zakazovat svobodné studium. Což se jim a jejich protestantským poddaným nenabízela náboženská svoboda? Ano, ale jen jako zvláštní výhoda vyjádřená daným ujednáním, nikoli jako právo. Pro všechny ostatní, kteří nebyli do ujednání zahrnuti, měla platit velká zásada moci - pro svědomí není místa, Řím je neomylným soudcem a je nutné jej poslouchat. Přijetí navrhované dohody by znamenalo, že náboženská svoboda se bude vztahovat jen na reformované Sasko a v celém ostatním křesťanském světě bude studium Písma a vyznávání reformační víry zločinem a bude trestáno vězením a smrtí na hranici. Mohou souhlasit, aby náboženská svoboda platila jen někde? Mohou souhlasit s prohlášením, že reformace už nesmí získat žádného přívržence, a připustit, že tam, kde Řím vládne v této chvíli, bude vládnout na věky? Mohli by pak reformátoři tvrdit, že jsou nevinní krví stovek a tisíců lidí, kteří v důsledku tohoto ujednání přijdou o život v papežem ovládaných zemích? GC 201 Znamenalo by to zradu věci evangelia a svobod křesťanstva

v nejrozhodnějším okamžiku.“ (Wylie sv. 9, kap. 15) „Rozhodli se raději obětovat všechno, i své státy, své koruny a své životy.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5) Knížata si řekla: „Odmítněme toto nařízení, v otázkách svědomí nerozhoduje většina.“ Prohlásili: „Za klid a pokoj, kterým se těší říše, vděčíme nařízení z roku 1526. Jeho zrušení by v Německu způsobilo rozbroje a rozkol. Sněm nemá právo zrušit náboženské svobody, dokud se nesejde koncil.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5) Povinností státu je chránit svobodu svědomí a tam také končí jeho pravomoc v náboženských otázkách. Každá vláda, která se pokouší usměrňovat nebo vynucovat náboženské přesvědčení mocí, opouští zásadu, za níž tak šlechetně bojovali evangeličtí křesťané.

Papeženci se rozhodli, že potlačí to, co nazývali „nebezpečnou tvrdošijností“. Nejdříve se pokusili způsobit rozkol mezi přívrženci reformace a zastrašit všechny, kdo se pro ni dosud otevřeně nevypravili. Nakonec byli před sněm pozváni zástupci svobodných měst a měli prohlásit, zda přistoupí na podmínky návrhu. Žádali o odklad, avšak nadarmo. Když měli přísahat, téměř polovina se jich postavila na stranu reformátorů. Ti, kteří takto odmítli obětovat svobodu svědomí a právo samostatně myslet, dobře věděli, že se tímto svým postojem vystavují budoucí kritice, odsouzení a pronásledování. Jeden z delegátů řekl: „Musíme buď zapřít Boží slovo, nebo se nechat upálit.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5.)

Král Ferdinand, který zastupoval na sněmu císaře, viděl, že nařízení by vyvolalo vážné neshody, nebude-li možné přimět knížata, aby je přijala a podporovala. Pokusil se je přesvědčit, dobře totiž věděl, že použití násilí proti takovým mužům by jen stupňovalo jejich odhodlanost. GC 202, „Prosil knížata, aby přijala nařízení, a ujišťoval je, že císař s nimi bude spokojen.“ Tito věrní mužové však uznávali moc, která převyšuje všechny pozemské vládců. Klidně odpověděli: „Uposlechneme císaře ve všem, co může přispět k zachování pokoje a ke cti Boží.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5)

Nakonec král kurfiřtovi a jeho přátelům před sněmem oznámil, že edikt „bude vydán formou císařského nařízení“ a že „jim nezbyvá nic jiného než se podřídit většině“. Po tomto vyhlášení král opustil shromáždění, aniž poskytl zastáncům reformace příležitost, aby o něm mohli jednat nebo na ně odpovědět. „Nadarmo vyslali poselstvo ke králi s prosbou, aby se vrátil.“ Na jejich námitky král jen odpověděl: „Je to hotová věc. Nezbyvá, než se podrobit.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5)

Císařská strana byla přesvědčena, že evangelická knížata se budou držet Písma svatého jako nadřazeného nad lidské nauky a požadavky. Věděli, že kdekoli přijmou tuto zásadu, tam bude papežství nakonec svrženo. Avšak jako tisíce lidí, kteří přišli po nich, viděli jen „to, co je možno vidět očima“, a namlouvali si, že věc císaře a papeže stojí dobře, kdežto věc reformátorů je na tom špatně. Kdyby zastánci reformace spoléhali na lidskou pomoc, byli by opravdu bezmocní, jak si to jejich nepřátelé mysleli. I když byli početně slabí a odporovali Římu, byli silní. Odvolali se „od sněmu k Božímu slovu a od císaře Karla k Ježíši Kristu, Králi králů a Pánu pánů.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 6)

Když Ferdinand odmítl brát ohled na jejich přesvědčení v otázce svědomí, rozhodla se knížata, že nebudou dbát jeho nepřítomnosti a předloží neprodleně svůj protest národnímu sněmu. Sepsali slavnostní prohlášení a předložili ho sněmu. Prohlášení znělo:

„Protestujeme tímto před Bohem, naším jediným Stvořitelem, Ochráncem, Vykupitelem a Spasitelem, jenž bude jednoho dne naším Soudcem, a před všemi lidmi a před veškerým stvořením, že my i náš lid, v žádném případě nesouhlasíme s navrhovaným nařízením

a nepřipojíme se k ničemu, co se jakkoli přičí Bohu, svatému Božímu slovu, našemu pravému svědomí, spásе našich duší.“ GC 203

„Neschvaluje vyhlášené nařízení! Jsme si jisti, že když všemohoucí Bůh povolá nějakého člověka, aby poznal Boha, přesto tento člověk nemůže Boha poznat! Bezpečné učení je jen to, které se shoduje s Božím slovem. ... Pán zakazuje hlásání každého jiného učení. ... Písmo svaté má být vykládáno jinými, jasnějšími texty Bible; ... tato svatá kniha je pro křesťana nezbytná, je snadná k pochopení a jejím posláním je odstraňovat temnotu. Jsme rozhodnuti z Boží milosti zachovávat ryzí a výlučné hlásání Božího slova jen tak, jak je obsaženo v Biblických knihách Starého a Nového zákona, a nepřipustit, aby se k němu cokoli přidávalo, co by mu mohlo odporovat. Toto slovo je jediná pravda. Je bezpečným měřítkem veškerého učení a života a nemůže selhat nebo nás zklamat. Kdo staví na tomto základě, odolá všem pekelným mocnostem a všechna lidská marnost, která se proti němu postaví, padne před Boží tváří.“

„Z toho důvodu odmítáme jho, jež se na nás vkládá.“ „Současně očekáváme, že Jeho císařská Milost se vůči nám zachová jako křesťanský vládce, který miluje Boha nade vše. Prohlašujeme, že budeme ochotně projevovat jemu i vám, milostiví páni, lásku a poslušnost, jak je naší spravedlivou a pravou povinností.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 6) Protest zapůsobil na sněm hlubokým dojmem. Většina členů sněmu žasla nad smělostí protestujících a naplnily je obavy. Budoucnost se jim jevila jako bouřlivá a nejistá. Rozkol, nesváry a krveprolévání se zdály neodvratitelné. Avšak zastánci reformace, jisti si spravedlností své věci a spoléhající na ruku Všemohoucího, byli „plni odvahy a odhodlání“.

„Zásady obsažené v tomto proslulém protestu ... jsou nejvlastnější podstatou protestantismu. Tento protest se staví proti dvojímu lidskému zneužívání moci ve věcech víry: prvním je zasahování státních úřadů do náboženských otázek a druhým je samozvaná moc církve. GC 204 Na místo těchto zlořádů klade protestantství právo svědomí nad moc úřadů a autoritu Božího slova nad moc církve. Především odmítá světskou moc v duchovních věcech a odvolává se na slova apoštolů: *„Lépe je poslouchat Boha než lidi.“* Nad korunu Karla V. vyvýšilo korunu Ježíše Krista. Šlo však ještě dále: vyhlásilo zásadu, že všechno lidské učení má být podřízeno Božímu slovu.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 6) Kromě toho vyhlásili protestující své právo svobodně vyslovit své přesvědčení o pravdě. Budou nejen věřit Božímu slovu a poslouchat je, ale budou i učit tomu, co Boží slovo říká, a neuznávají právo kněží nebo úřadu proti tomu zasahovat. Špýrský protest je slavnostním vystoupením proti náboženskému útlaku a požadavkem na právo všech lidí uctívat Boha podle vlastního svědomí.

Protest byl veřejně vyhlášen. Vepsal se do paměti tisíců lidí a zaznamenaly ho nebeské knihy, odkud ho nemůže nikdo vymazat. Celé evangelické Německo přijalo protest jako vyjádření své víry. Všude lidé chápali toto prohlášení jako příslib nové a lepší doby. Jeden ze šlechticů řekl špýrským protestantům: „Kéž Všemohoucí, který vám dal milost vyznat se tak důrazně, svobodně a neohroženě, vás zachová v této křesťanské pevnosti až po věčnost.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 6)

Kdyby si reformace po dosažení prvního úspěchu dovolila vyčkávat, až získá přízeň světa, zpronevěřila by se Bohu i sobě, a tím by si připravila vlastní zkázu. To, co tehdy prožili reformátoři, je poučením pro všechny následující věky. Satan působí proti Bohu a proti Božímu slovu stále stejným způsobem. Stejně jako v šestnáctém století se i dnes staví proti tomu, aby se Písmo svaté stalo měřítkem života. V naší době lidé

odešli daleko od jeho učení a příkazů a je třeba, aby se vrátili k vlastnímu základu protestantismu - k Bibli jako k jedinému pravidlu víry a života. GC 205 Satan stále působí všemi svými prostředky, aby zrušil náboženskou svobodu. Antikristovská mocnost, proti které vystoupili protestanti ve Špýru, se nyní s obnovenou silou pokouší znovu získat ztracenou vládu. Stejně neochvějná věrnost Božímu slovu, která se projevila v reformaci během tak kritické chvíle, je jedinou nadějí pro nápravu dnes.

Určitá znamení naznačovala, že protestantům hrozí nebezpečí. Jiná znamení však ukazovala, že Boží ruka ochrání věrné. V té době „Melanchton ve spěchu provázel ulicemi Špýru směrem k Rýnu svého přítele Šimona Grynaea a naléhal na něho, aby prchl za řeku. Grynaeus byl tímto spěchem udiven a Melanchton mu na vysvětlenou řekl: ‚Ukázal se mi jakýsi stařec, kterého jsem neznal, vážného a slavnostního vzezření, a řekl mi, že Ferdinand pošle za chvíli strážníky, aby Grynaea zatkli.‘ “

Toho dne totiž Faber, přední obhájce papežství, ve svém kázání napadl Grynaea. Grynaeus se proti osočení ohradil a nakonec Faberovi vytkl, že hájí „ohavné bludy“. „Faber potlačil svůj hněv, ale ihned šel ke králi a získal od něho zatykač na nepohodlného heidelbergského profesora. Melanchton nepochyboval o tom, že jeho přítele zachránil Bůh tím, že poslal jednoho ze svých andělů, aby ho varoval.“

„Na břehu Rýna pak nehybně čekal, dokud proud řeky nezachrání Grynaea před jeho pronásledovateli. ‚Konečně‘, zvolal Melanchton, když ho uviděl na protějším břehu, ‚konečně je vytržen z krutých spárů lidí, kteří touží po nevinné krvi.‘ Když se Melanchton vrátil domů, dozvěděl se, že biřici, kteří pátrali po Grynaeovi, prohledali dům od půdy až po sklepek.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 6)

Reformace však měla ještě více zazářit před mocnými tohoto světa. Král Ferdinand odmítl evangelická knížata přijmout. GC 206 Místo toho dostali příležitost předložit svou věc císaři a shromážděným církevním a státním hodnostářům. Císař Karel V. chtěl totiž urovnat spory, které po vyhlášení protestu ve Špýru zachvátily říši, a proto svolal do Augsburgu sněm, kterému hodlal podle svého oznámení sám předsedat. Na tento sněm pozval představitele protestantů.

Reformaci hrozilo velké nebezpečí. Její přívrženci však svěřili svou věc Bohu a slíbili, že zůstanou evangeliu věni. Saského kurfiřta jeho rádci varovali, aby na sněm nechodil. Tvrdili, že císař vyžaduje účast protestantských knížat, aby je vlákal do pasti. „Jít a dát se zavřít do hradec města a vydat se tak do rukou mocného nepřítele, to přece znamená riskovat všechno.“ Jiní však velkodušně prohlášovali: „Ať se jen knížata chovají odvážně a Boží věc bude zachráněna.“ „Bůh je věrný, neopustí nás“, prohlásil Luther. (D'Aubigné, sv. 14, kap. 2.) Kurfiřt se vypravil do Augsburgu i se svým doprovodem. Všichni byli seznámeni s nebezpečím, které jim hrozí. Mnozí se vydali na cestu s chmurami na čele a s obavami v duši. Luther, který je doprovázel až do Koburgu, povzbuzoval jejich slábnoucí víru tím, že jim zpíval chorál, který složil na tuto cestu: „Hrad přepevný je náš Bůh.“ Povzbudivá píseň zahrnala mnoho úzkostných předtuch, povzbudila mnohá skleslá srdce.

Evangelická knížata si přála předložit sněmu své názory systematicky seřazené a doložené důkazy z Písma. Přípravu dokumentu svěřili Lutherovi, Melanchtonovi a jejich spolupracovníkům. Takto vzniklé Vyznání přijali protestanti jako projev své víry a pak se sešli, aby tento významný dokument podepsali. Byla to slavnostní i nebezpečná chvíle. Reformátoři se obávali, aby věc reformace nebyla směřována s politickými otázkami. Měli za to, že reformace by měla působit jen vlivem, který vychází z Božího slova.

GC 207 Když chtěli Vyznání podepsat protestanští šlechtici, postavil se Melancton proti tomu s odůvodněním: „To je záležitost teologů a kněží, aby navrhovali tyto věci. Autoritu mocných země zachovejme pro jiné věci.“ Jan Saský se ohradil: „Chraň Bůh, abyste z toho vylučovali mne. Jsem rozhodnut učinit to, co je správné, i kdyby mě to mělo stát korunu. Chci vyznávat Pána. Kurfiřtský klobouk a hermelín mi nejsou tak drahé jako kříž Ježíše Krista.“ Po tomto prohlášení vzal pero a pod Vyznání se podepsal. Jiný ze šlechticů vzal do ruky pero a řekl: „Vyžaduje-li toho čest mého Pána Ježíše Krista, jsem ochoten ... opustit statky a položit svůj život.“ A pak pokračoval: „Spíše bych se vzdal svých poddaných a svých území a odešel ze země svých otců s holí v ruce, než bych přijal jiné učení, než které je obsaženo v tomto vyznání.“ (D'Aubigné, sv. 14, kap. 6) Takovou víru a odvahu měli tito Boží mužové.

Nadešla stanovená chvíle, kdy měli předstoupit před císaře. Karel V. přijal evangelické reformátory vsedě na svém trůnu a obklopený kurfiřty a knížaty. Evangelíci přečetli vyznání své víry. Před tak vznešeným shromážděním jasně vyložili pravdy evangelia a označili bludy katolické církve. Právem se tento den označuje za „největší den reformace a jeden z nejslavnějších dnů v dějinách křesťanstva a lidstva.“ (D'Aubigné, sv. 14, kap. 7)

Jen několik let uplynulo od chvíle, kdy mnich z Wittenberku stál ve Wormsu sám před národní radou. Nyní stála na jeho místě nejvznešenější a nejmocnější knížata říše. Lutherovi bylo zakázáno jet do Augsburgu, byl tam však přítomen svými slovy a modlitbami. „Jsem přešťastný,“ napsal, „že jsem se dožil této hodiny, v níž byl Kristus veřejně vyvýšen tak vynikajícími vyznavači a v tak slavném shromáždění.“ (D'Aubigné, sv. 14, kap. 7) Tak se naplnila slova Písma: „*Nýbrž mluvití budu o svědectvích tvých i před králi.*“ (Ž 119,46) **GC 208**

Za života apoštola Pavla se evangelium, pro které byl vězněn, dostalo právě Pavlovým uvězněním před knížata a šlechtu císařského města. Podobně i tehdy zněla v palácích zvěst, kterou císař zakázal hlásat z kazatelen. To, co mnozí pokládali za nevhodné, aby se říkalo poddaným, poslouchali nyní užaslí vládcí a panstvo říše. Králové a šlechtici tvořili posluchačstvo, korunovaná knížata byla kazateli a předmětem kázání byla královská Boží pravda. „Od apoštolských dob,“ poznamenal dobový spisovatel, „se nepříhodilo nic většího, ani nezaznělo velkolepější vyznání.“ (D'Aubigné, sv. 14, kap. 7) „Všechno, co luteráni říkají, je pravda, to nemůžeme popřít,“ prohlásil jeden katolický biskup. „Můžete rozumovými důkazy vyvrátit Vyznání, které přednesl kurfiřt a jeho druhové?“ zeptal se někdo doktora Ecka. „Pomocí spisů apoštolů a proroků nikoli,“ zněla odpověď, „avšak pomocí spisů církevních otců a vyjádření rad ano!“ Tazatel ovšem pokračoval: „Rozumím, luteráni vycházejí podle vás z Písma, kdežto my stojíme mimo Písmo.“ (D'Aubigné, sv. 14, kap. 8)

Některá další německá knížata se rozhodla pro reformovanou víru. Sám císař prohlásil, že články protestantů jsou ryzí pravda. Vyznání bylo přeloženo do mnoha jazyků a rozšířeno po celé Evropě. V dalších generacích je přijaly milióny lidí jako vyjádření své víry.

Věrní Boží služebníci však nemuseli pracovat sami. Když se proti nim spojovaly mocnosti a zlí duchové, Pán na svůj lid nezapomínal. Kdyby mohli vidět duchovním zrakem, viděli by jasně důkazy Boží přítomnosti a pomoci jako prorok v pradávných dobách. Když Elizeu služebník upozorňoval svého pána na nepřátelské vojsko, které obklíčilo město a odřízlo jim všechny ústupové cesty, prorok se modlil: „*Ó Hospodine,*

otevři, prosím, oči jeho, aby viděl.“ (2 Kr 6,17) Najednou sluha viděl, že straň je plná vozů a ohnivých koní. Nebeské vojsko stálo připraveno ochránit Božího muže. Tak andělé chrání ty, kdo pracují pro obnovu církve.

Luther důsledně prosazoval mimo jiné zásadu, že reformace nesmí žádat o podporu světskou moc a že nesmí být bráněná pomocí zbraní. Radoval se z toho, že evangelium vyznávají říšská knížata, když však knížata navrhovala vytvoření obranného svazu, prohlásil, že „učení evangelia má hájit sám Bůh. ... Čím méně se bude do díla mísit člověk, tím mocněji zasáhne Bůh. Podle jeho názoru byla všechna navrhovaná politická opatření projevem nedůstojného strachu a hříšné nedůvěry“. (D'Aubigné, sv. 10, kap. 14) **GC 209**

Když se mocní nepřátelé spojovali, aby reformaci zničili, a když se zdálo, že se proti ní pozvedne tisíce mečů, Luther napsal: „Satan stupňuje svou zuřivost. Bezbožní velekněží spřádají úklady, hrozí nám válka. Vybídněte lid, aby statečně bojoval před Božím trůnem vírou a modlitbou, tak aby naši nepřátelé, přemoženi Božím Duchem, byli přinuceni přistoupit na mír. Co hlavně potřebujeme, co hlavně musíme dělat, je modlit se. Oznamte lidem, že jsou nyní vystaveni ostří meče a satanově zlobě, a řekněte jim, ať se modlí.“ (D'Aubigné, sv. 10, kap. 14)

O něco později se Luther ještě jednou zmínil o svazu, který zamýšlela založit evangelická knížata, a prohlásil, že jedinou zbraní, kterou bychom měli používat, je „meč Ducha“. V listě saskému kurfiřtovi napsal: „Nemůžeme s dobrým svědomím schvalovat navrhovaný obranný svaz. Raději bychom desetkrát zemřeli, než bychom viděli, že pro věc evangelia byla prolita jediná kapka krve. Musíme být jako ‚ovce vedené na zabití‘. Musíme nést Kristův kříž. Vaše Výsost může být bez obav. Dosáhneme svými modlitbami více než všichni naši nepřátelé svým vychloubáním. Jen nepošpiňte své ruce krví svých bratrů. Jestliže císař žádá, abychom byli vydáni jeho soudům, jsme připraveni před ně předstoupit. Nemůžete bránit naši víru. Každý pro svou víru podstupuje vlastní nebezpečí.“ (D'Aubigné, sv. 14, kap. 1) **GC 210**

Ze skrytých modliteb vyšla síla, která v době velké reformace otřásla světem. V posvátném tichu vstupovali Boží služebníci na skálu Božích zaslíbení. V době zápasů v Augsburgu „se Luther každý den nejméně tři hodiny modlil a byly to právě hodiny nevhodnější pro studium.“ Ve své soukromé světnici otevíral svou duši před Bohem slovy „plnými úcty, strachu a naděje, jako když se mluví s přítelem“. Říkal: „Vím, že jsi náš Otec a náš Bůh, a že zaženeš pronásledovatele svých synů, protože s námi jsi ohrožen i ty. Celá tato věc je tvá a jen z tvého donucení se jí účastníme. Braň nás tedy, Otče!“ (D'Aubigné, sv. 14, kap. 6)

Melanchtonovi, kterého drtily obavy a úzkost, Luther napsal: „Milost a pokoj v Kristu - v Kristu, říkám, ne na světě. Amen. Velice nenávidím ty nesmírné starosti, které tě stravují. Jde-li o nespravedlivou věc, opusť ji, jde-li však o věc spravedlivou, proč nevěříš slibům Pána, který nám přikazuje, abychom spali beze strachu? ... Kristus neopustí dílo spravedlnosti a pravdy. Kristus žije, Kristus vládne, jakýpak strach tedy můžeme mít?“ (D'Aubigné, sv. 14, kap. 6)

Bůh vyslyšel volání svých služebníků. Dal knížatům a kazatelům milost a odvahu, aby zastávali pravdu proti vládcům tmy tohoto světa. Pán prohlásil: „*Aj, zakládámí na Sionu kámen úhelový, vybraný a drahý, a v kterýž kdokoli věří, nikoli nebude zahanben.*“ (1 Pt 2,6) Protestantští reformátoři stavěli na Kristu a brány pekla je nemohly přemoci.

Císař Karel V. (1500-1558)

Jan Saský (1468-1532)

12 Francouzská reformace

GC 211 Po špýrském protestu a augsburském vyznání, které znamenaly vítězství reformace v Německu, nastala léta sporů a temna. Zdálo se, že protestantismus, oslabený rozkolem svých přívrženců a napadaný mocnými nepřáteli, je odsouzen k úplnému zániku. Tisíce lidí zpečetilo své svědectví vlastní krví. Vypukla občanská válka. Někteří z dřívějších předních zastánců věc reformace zradili. Nejušlechtilejší z knížat, kteří se přidali k reformaci, padli do rukou císaře a byli vláčeni jako zajatci od města k městu. Ve chvíli zdánlivého vítězství, stihla císaře porážka. Musel se dívat, jak mu kořist uniká z rukou, a nakonec musel zákonem zaručit svobodu pro učení, jehož zničení si předsevzal jako životní cíl. Dal v sázku své království, poklady i vlastní život, aby kacířství zničil. Dožil se jen toho, že viděl svá vojska zničená v bojích, vyprázdňenou pokladnu, mnohá jeho území ohrožovaly vzpoury, zatímco víra, kterou se marně snažil potlačit, se šířila. Karel V. bojoval proti všemohoucí síle. Bůh prohlásil: „Buď světlo,“ avšak císař se pokoušel uchovat neporušenou tmu. Svě záměry nedokázal uskutečnit. Předčasně zestárlý, vyčerpaný dlouhým bojem, vzdal se nakonec trůnu a uchýlil se do samoty kláštera.

Ve Švýcarsku nastaly pro reformaci černé dny jako v Německu. Mnoho kantonů přijalo reformaci, jiné se však se slepou umíněností držely učení Říma. **GC 212** V katolických kantonech pronásledovali ty, kdo toužili poznat pravdu, a to vedlo nakonec k občanské válce. Zwingli a mnozí jeho spolupracovníci padli v krvavé bitvě u Kappelu. Ecolampadius zdrcený hroznými katastrofami zanedlouho zemřel. Řím slavil vítězství a na mnoha místech se zdálo, že znovu získá všechno, co ztratil. Avšak Pán, jehož rady jsou od věčnosti, neopustil svou věc a nezapomněl na své následovníky. Jeho ruka vysvobodí jeho lid. V dalších zemích povolal pracovníky, aby reformaci šířili.

Ve Francii začal svítat nový den ještě dříve, než tam zaznělo jméno Martina Luthera jako reformátora. Mezi první, kdo zahlédli světlo, patřil staříčkový Lefèvre, velmi vzdělaný profesor na pařížské univerzitě, upřímný a horlivý papeženc. Při studiu staré literatury upoutala jeho pozornost Bible a Lefèvre zavedl její studium mezi svými studenty.

Lefèvre byl nadšeným ctitelem svatých a připravoval dějiny světců a mučedníků, jak o nich hovoří církevní legendy. Dílo vyžadovalo mnoho práce, když však už měl značnou část knihy zpracovanou, napadlo ho, že by mu v práci mohla pomoci Bible a začal ji s tímto záměrem studovat. Objevil, že se v ní opravdu píše o svatých, ale jinak než v římském kalendáři. Jeho mysl ozářil proud Božího světla. Překvapený a znechucený přestal pracovat na úkolu, který si předsevzal, a věnoval se Božímu slovu. Brzy začal učit drahocenné pravdy, které v něm objevil.

V roce 1512, tedy ještě předtím, než Luther nebo Zwingli zahájili reformační dílo, Lefèvre napsal: „Bůh nám prostřednictvím víry dává spravedlnost, která nám jedine díky jeho milosti dává právo na věčný život.“ (Wylie, sv. 13, kap. 1) Když přemýšlel o tajemství vykoupení, zvolal: **GC 213** „Jak nevýslovně velká je to proměna - Bezhráňný je odsouzen a hříšník je vysvobozen - Požehnaný snáší zlořečení a zlořečený dostává požehnání - Život umírá a mrtvý žije - Sláva je překonána tmou a člověk, který neznal nic než tápání, je oděn slávou.“ (D'Aubigné, sv. 12, kap. 2)

Učil, že sláva za spasení patří jen Bohu, ale také, že člověk má povinnost poslouchat.

Prohlásil: „Jsi-li členem Kristovy církve, jsi částí Kristova těla, patříš-li ke Kristovu tělu, máš Boží přirozenost. ... Kdyby jen lidé dokázali pochopit tuto výsadu, jak čistě, svatě a bezhříšně by žili a s jakým opovržením by posuzovali všechnu slávu tohoto světa, když by ji porovnali se slávou, kterou dostali - se slávou, kterou lidské oko nedokáže vnímat.“ (D'Aubigné, sv. 12, kap. 2)

Někteří Lefévrovi žáci nadšeně naslouchali jeho slovům a později dále hlásali pravdu, i když hlas učitele umlknul. Patřil mezi ně také Vilém Farel, syn zbožných rodičů, vychovaný k tomu, aby s bezvýhradnou vírou přijímal učení církve. Mohl o sobě prohlásit jako kdysi apoštol Pavel: „*Vedle nejjistší sekty v našem náboženství byl jsem živ farizeu.*“ (Sk 26,5) Jako horlivý římský katolík by nejraději zničil každého, kdo by se opovážil postavit se proti církvi. Později, když vzpomínal na toto období svého života, napsal: „Skřípal jsem zuby jako vzteklý vlk, když jsem slyšel někoho mluvit proti papeži.“ (Wylie, sv. 13, kap. 2) Neúnavně uctíval svaté, spolu s Lefévrem obcházel pařížské kostely, modlil se u oltářů a zdobil je svými dary. Tyto obřady však nepřinesly mír jeho nitru. Svíralo jej vědomí vlastních hříchů, které všechny kající skutky nedokázaly odstranit. Jako hlas z nebe vnímal slova reformátora: „Spasení je z milosti. Nevinný je odsouzen a provinilý propuštěn. GC 214 Jen Kristův kříž otvírá brány nebes a zavírá brány pekla.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 2)

Farel radostně přijal pravdu. Prožil podobné obrácení jako apoštol Pavel, odvrátil se od otroctví tradicím ke svobodě Božích synů. Jak sám řekl, „místo hltavého vlka s vražedným srdcem“ se stal „pokojný a tichý jako neškodný beránek, jehož srdce už nepatřilo papeži, ale Ježíši Kristu.“ (D'Aubigné, sv. 12, kap. 3)

Zatímco Lefévře dál šířil světlo mezi svými studenty, vydal se Farel, který horlil pro věc Ježíše Krista stejně jako předtím pro papežství, hlásat pravdu veřejně. Zanedlouho se k nim přidal významný církevní hodnostář, biskup z Meaux. Pak se k hlásání evangelia přidali další učitelé, kteří vynikli svými schopnostmi a svým vzděláním. Evangelium získávalo stoupence ve všech vrstvách společnosti, v domech řemeslníků a rolníků i v královském paláci. Sestra Františka I., který tehdy vládl, přijala reformovanou víru. Zdálo se, že i sám král a královna matka jsou evangeliu příznivě nakloněni a reformátoři s největšími nadějemi očekávali, že celá Francie přijme evangelium.

Jejich naděje se však nesplnily. Kristovy následovníky čekaly zkoušky a pronásledování. Budoucnost však byla jejich očím milosrdně zastřena. Nastala doba míru, během níž mohli načerpat sílu, aby pak obstáli v bouři, a reformace postupovala rychle kupředu. Biskup z Meaux působil horlivě ve své vlastní diecézi, učil duchovenstvo i lid. Propouštěl nevzdělané a nemravné kněze a na jejich místo, pokud to jen bylo možné, přijímal vzdělané a zbožné muže. Biskup velmi toužil po tom, aby jeho lid měl přístup k Božímu slovu a brzy toho dosáhl. Lefévře přeložil Nový zákon. Ve stejné době, kdy vycházela Lutherova německá Bible z tiskárny ve Wittenberku, byl vydáván v Meaux francouzský překlad Nového zákona. Biskup nešetřil námahou ani penězi, aby se Bible rozšířila po jeho farnostech a zakrátko měli rolníci z Meaux Písmo svaté. GC 215

Jako poutníci umírající žízní vítají radostně pramen životodárné vody, tak přijímali tito lidé Boží poselství. Rolníci na polích, řemeslníci v dílnách se navzájem povzbuzovali při své každodenní dřině tím, že spolu mluvili o drahocenných pravdách Bible. Po večerech se už nescházeli jako dříve v krčmě u vína, ale shromažďovali se v bytech, společně četli Boží slovo, modlili se a oslavovali Boha. Brzy se projevila velká změna.

I když patřili k nejnižší vrstvě společnosti - byli to nevzdělaní a těžce pracující zemědělci

- projevila se v jejich životě obnovující a povznášející moc Boží milosti. Tito skromní, laskaví a svatí lidé byli důkazem toho, co může evangelium vykonat pro lidi, kteří je upřímně přijmou.

Světlo, které se rozzářilo v Meaux, proniklo svými paprsky široko daleko. Každý den rostl počet obrácených. Hněv církevní hierarchie po nějakou dobu brzdil král, který nenáviděl úzkoprsou bigotnost mnichů. Nakonec však zvítězili zastánci papežství a postavili hranice. Biskup z Meaux si musel vybrat mezi upálením a odvoláním. Rozhodl se pro snazší cestu. Přestože vůdce odpadl, stádece zůstalo pevné. Mnozí podali svědectví o pravdě uprostřed plamenů. Svou odvahou a věrností na hranici promluvili tito prostí křesťané k tisícům lidí, kteří nezaslechli jejich svědectví v době pokoje.

Nebyli to však jen prostí a chudí lidé, kteří se v utrpení a za posměchu odvážili svědčit pro Krista. I v panských komnatách zámků a paláců žili ušlechtilí lidé, kteří pravdu cenili více než bohatství, postavení i vlastní život. Ve šlechtickém brnění chodil silnější a pevnější duch, než jaký chodil v biskupském rouchu a mitře. Louis de Berquin byl šlechtického původu. Byl to udatný, dvorní rytíř, zajímající se o studium a vědění, uhlazeného chování a mravně bezúhonný. Dobový spisovatel o něm řekl: „Byl to nadšený vykonavatel papežských usnesení, pilně se účastnil mší a kázání; ... nad všechny ostatní své ctnosti vynikal mimořádnou nenávistí vůči luteránství.“ **GC 216** Boží prozíravost jej však, podobně jako mnoho dalších, přivedla k Bibli, aby v ní ke svému úžasu našel „nikoli učení Říma, ale učení Lutherovo“ (Wylie, sv. 13, kap. 9) Od té doby se plně dal do služeb evangelia.

Schopnosti a výřečnost tohoto „nejvzdělanějšího z francouzských šlechticů“, jeho nezdolná odvaha a hrdinská horlivost, jeho vliv u dvora - byl totiž královým oblíbencem - způsobily, že ho mnozí pokládali za člověka předurčeného stát se reformátorem své země. Beza o něm řekl: „Berquin by se byl stal druhým Lutherem, kdyby byl našel ve Františku I. druhého kurfiřta.“ „Je horší než Luther,“ volali papeženci (Wylie, sv. 13, kap. 9) Francouzští katolíci se ho opravdu báli. Uvěznili ho jako kacíře, ale král ho propustil na svobodu. Boj trval léta. František kolísal mezi Římem a reformací, střídavě snašel zuřivost mnichů a jindy ji zase tlumil. Papežské úřady Berquina třikrát uvěznily, ale panovník jej vždy opět propustil na svobodu, obdivoval totiž jeho génia a ušlechtilou povahu a odmítl ho obětovat zlobě církevní hierarchie.

Berquin byl několikrát upozorněn na nebezpečí, které mu ve Francii hrozí. Přátelé ho prosili, aby se jako jiní zachránil dobrovolným odchodem ze země. Bojácný a přizpůsobivý Erasmus, který přes své jedinečné vzdělání neměl onu mravní velikost, která podřizuje život a čest pravdě, Berquinovi napsal: „Požádej, aby tě poslali jako vyslance do některé cizí země. Jdi a cestuj po Německu. Znáš Bedeho a jemu podobné - je to tisícíhlavý netvor, chrlí jed na všechny strany. Tvých nepřátel jsou pluky. I kdyby tvé učení bylo lepší než učení Ježíše Krista, nenechají tě na pokoji, dokud tě potupně nezahubí. Nevěř příliš králově ochraně. V žádném případě mě neuváděj v podezření v souvislosti s náboženskými otázkami.“ (Wylie, sv. 13, kap. 9)

Jak rostlo nebezpečí, sílila i Berquinova horlivost. Odmítl radu Erasma, aby začal chytračit a uhýbat. **GC 217** Rozhodl se, že vystoupí ještě směleji, bude nejen bránit pravdu, ale bude také napadat bludy. Obvinění z kacířství, které se papeženci stále snaží vznést proti němu, vznesl sám proti nim. Jeho nejhorlivějšími a nejrozhořčenějšími odpůrci byli učení profesori a mniši z teologické fakulty pařížské univerzity, jedné z nejvyšších církevních autorit ve městě i celé zemi. Ze spisů těchto profesorů Berquin

vybral dvanáct tvrzení a veřejně prohlásil, že „odporují Bibli a jsou kacířská“. Pak vyzval krále, aby rozsoudil jejich spor.

Panovník byl ochoten uspořádat měření sil obou stran. Těšil se, že bude mít příležitost pokořit pýchu nadutých mnichů a přikázal zastáncům papežství, aby svou věc obhájili pomocí Bible. Dobře věděli, že jim tato zbraň nepomůže. Daleko lépe uměli používat jiné zbraně - vězení, mučení, upalování na hranicích. Nyní se karty obrátily a katolíci poznali, že padají sami do jámy, kterou kopali pro Berquina. Zděšení hledali možnost úniku.

„V té době kdosi poškodil sochu Panny Marie na rohu jedné z ulic.“ Celé město bylo ve varu. K místu se sběhly zástupy lidí a projevovaly zármutek a rozhořčení. Také krále se to hluboce dotklo. Mnichům se tak naskytla jedinečná příležitost, kterou také pohotově využili. Začali volat: „To jsou plody Berquinova učení. Toto luteránské spiknutí brzy zničí všechno - náboženství, zákony i samotný trůn.“ (Wylie, sv. 13, kap. 9)

Znovu Berquina zatkli. Král odjel z Paříže a mniši proto mohli jednat podle své vůle. Postavili reformátora před soud a odsoudili ho k smrti. Aby král nemohl zasáhnout a osvobodit jej, ještě téhož dne rozsudek vykonali. **GC 218** V poledne byl Berquin veden na popraviště. Shromáždil se obrovský dav lidí, kteří chtěli popravu vidět. Mnozí si uvědomovali s úžasem a nevolí, že oběť patří k nejlepší a nejstatečnější z francouzských šlechtických rodin. Tváře lidí v davu se chmuřily zděšením, rozhořčením, pohrdáním a nenávistí, jen jediná tvář zůstala klidná. Mučedník byl ve svých myšlenkách daleko odtud, uvědomoval si jediné přítomnost svého Pána.

Nevšímal si rozlámané káry, na které ho vezli, nevšímal si zamračených tváří svých katů, nebál se ani hrozně popravu, ke které se blížil. Po boku mu stál Pán, který zemřel, ale žije a bude živ navěky a má klíče smrti a pekla. Berquinova tvář vyzářovala nebeské světlo a pokoj. Oblékl se do krásných šatů, měl na sobě „sametový plášť, kabát ze saténu a damašku a zlatem prošívané punčochy“. (D'Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 2, kap. 16) Dosvědčí svou víru před Králem králů a před celým vesmírem, proto ani náznak smutku nesmí zkazit jeho radost.

Když průvod pomalu projížděl přeplněnými ulicemi, sledovali lidé s údivem naprostý klid, radost a pocit vítězství v jeho pohledu a chování. Říkali: „Vypadá jako někdo, kdo sedí v chrámě a přemýšlí o svatých věcech.“ (Wylie, sv. 13, kap. 9)

Když přijeli až k hranici, pokusil se Berquin říci lidu několik slov, ale mniši, protože se báli následků, začali hlučet, vojáci začali řinčet zbraněmi, aby přehlušili hlas mučedníka. Tímto jednáním v roce 1529 dala nejvyšší církevní moc kulturní Paříže „obyvatelstvu, které bude žít v roce 1793, hanebný příklad, jak umlčet na popravišti poslední slova umírajícího“. (Wylie, sv. 13, kap. 9)

Berquin byl uškrcen a jeho tělo spaleno. Zpráva o jeho smrti zarmoutila příznivce reformace v celé Francii. Jeho příklad však nebyl zbytečný. **GC 219** „Také my jsme připraveni,“ říkali zastánci pravdy, „podstoupit smrt s radostí, s pohledem upřeným na život, který nás čeká.“ (D'Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 2, kap. 6)

Za pronásledování v Meaux odebrali zastánci papežství učitelům reformovaného vyznání povolení kázat, a proto museli přijmout jiná zaměstnání. Lefèvre odešel po nějaké době do Německa. Farel se vrátil do svého rodného města ve východní Francii, aby šířil světlo tam, kde strávil své dětství. Zprávy o tom, co se stalo v Meaux, se donesly i tam a pravda, kterou směle a horlivě hlásal, nacházela i zde posluchače. Nepřátelé brzy

požádali úřady, aby ho umlčely, a Farel byl vykázán z města. I když pak už nemohl působit veřejně, chodil po vesnicích a učil v soukromých bytech nebo na loukách a sám se skrýval v lesích a v jeskyních, které bývaly místem jeho dětských her. Bůh ho připravoval na větší zkoušky. Jak sám napsal: „Zkoušky, pronásledování a satanovy útoky, na které jsem byl předem upozorněn, se také dostavily, a byly krutější, než jsem dokázal snášet. Avšak Bůh je můj Otec, dal mi a vždy mi dá sílu, kterou potřebuji.“ (D'Aubigné, Dějiny reformace šestnáctého století, sv. 12, kap. 9)

Podobně jako v době apoštolů pronásledování sloužilo „*k většímu prospěchu evangelia*“ (Fp 1,12). Vyhnaní z Paříže a z Meaux, „*ti pak, kteříž se byli rozprchli, chodili, kážíce slovo Božě*“ (Sk 8,4). A tak světlo našlo cestu do mnoha zapadlých končin Francie.

Bůh i dále připravoval pracovníky, kteří budou šířit jeho dílo. V jedné pařížské škole tehdy studoval přemýšlivý, tichý mládenec, který prokázal silný a pronikavý úsudek. Vynikal bezúhonností života, právě tak jako inteligencí a náboženskou horlivostí. Svým nadáním a pílí se stal brzy chloubou celé školy a všeobecně se očekávalo, že se tento mladý muž, jménem Jan Kalvín, stane jedním z nejspokornějších a nejváženějších obhájců církve. **GC 220** Avšak paprsek Božího světla pronikl i za hradby filozofické scholastiky a pověr, které Kalvína obklopovaly. Když slyšel o novém učení, třásl se hrůzou a nepochyboval, že kacíři zaslouží smrt na hranici. Náhodně se však setkal s kacířstvím a musel změřit sílu římské teologie s protestantským učením.

V Paříži žil jeden z Kalvínových bratranců, který se přidal k reformátorům. Kalvín se s ním často setkával a hovořil o otázkách vzrušujících křesťanstvo. Olivetan, který přijal protestantismus, tvrdil: „Na světě existují jen dva druhy náboženství. První skupinu tvoří náboženství vymyšlená člověkem. Podle nich se člověk může zachránit sám pomocí obřadů a dobrých skutků. Ve druhé skupině je jediné náboženství, zjevené v Bibli, a vede člověka, aby spasení hledal pouze v nezasloužené Boží milosti.“

Kalvín zvolal: „Nechci žádné z tvých nových učení, myslíš si, že jsem žil celý život v bludu?“ (Wylie, sv. 13, kap. 7) V hlavě se mu však objevily myšlenky, kterých se nedokázal zbavit. Když zůstal v pokoji sám, musel přemýšlet o slovech svého bratrance. Vědomí hříchu ho svazovalo. Představoval si, jak stojí bez přímluvce před svatým a spravedlivým Soudcem. Přímluvy svatých, dobré skutky a církevní obřady nemohly odčinit hřích. Před sebou viděl jen tmou věčného zoufalství. Marně se mu snažili pomoci učitelé teologie, ani zpověď a pokání nepomáhaly, nemohly smířit jeho duši s Bohem.

V době, kdy takto vnitřně bez úspěchu zápasil, dostal se jednoho dne náhodou na veřejné prostranství a stal se svědkem upálení kacíře. Žasl nad tím, jaký pokoj vyzářoval z tváře mučedníka. V utrpení hrozně smrti a ještě hroznější církevní klatby projevoval víru a odvahu. **GC 221** Mladý student ji bolestně srovnával s beznadějí a temnotou, kterou prožíval, přestože co nejpřísněji poslouchal církev. Věděl, že kacíři odvozují svou víru z Bible. Rozhodl se, že ji bude studovat a že odhalí, pokud to dokáže, tajemství jejich radosti.

V Bibli našel Krista. Zvolal: „Otče, Kristova oběť usmiřuje tvůj hněv. Jeho krev smývá mou nečistotu. Jeho kříž snímá mé hříchy. Jeho smrt odčinila moji vinu. Vymysleli jsme si mnoho zbytečných pošetilostí, ty jsi však přede mne postavil své slovo jako pochodeň a dotýkáš se mého srdce, abych mohl odmítnout všechny zásluhy kromě zásluh Ježíše Krista.“ (Martyn, díl 3, kap. 13)

Kalvín se připravoval pro kněžství. Už ve dvanácti letech byl ustanoven kaplanem malého kostela a biskup mu ostříhal hlavu podle církevních předpisů. Nebyl vysvěcen,

ani neplnil povinnosti kněze, počítali ho však k duchovenstvu, měl oficiální titul a dostával plat.

Protože cítil, že se nemůže stát knězem, věnoval se nějaký čas studiu práv, nakonec se však tohoto úmyslu vzdal a rozhodl se zasvětit svůj život evangeliu. Váhal ale, zda se má stát učitelem. Byl přirozeně plachý a ostýchavý a tížil ho pocit odpovědnosti, spojené s tímto povoláním. Navíc se chtěl dále věnovat studiu. Nakonec však dal na naléhání svých přátel. Prohlásil: „Je podivuhodné, že člověk tak nízkého původu může být povýšen do tak vysokého postavení.“ (Wylie, sv. 13, kap. 9)

Kalvín začal své dílo tiše, ale jeho slova působila jako rosa osvěžující zemi. Odešel z Paříže a usídlil se v malém městě, které chránila kněžna Markéta. Oblíbila si evangelium a poskytovala ochranu i jeho učedníkům. Kalvín byl tehdy mladý muž, laskavého a skromného chování. GC 222 Své působení začal tím, že navštěvoval lidi v jejich domovech. Když se kolem něho shromáždila celá rodina, četl jim z Bible a vysvětloval pravdu o spasení. Lidé, kteří slyšeli toto poselství, je předávali dalším, a tak zanedlouho rozšířil své působení z města do okolních městeček a vesnic. Navštěvoval zámky i chudé chaloupky a budoval základy pro sbory, které měly později neohroženě svědčit o pravdě.

Po několika měsících se vrátil do Paříže. Mezi učenci vládlo nezvyklé vření. Studium starých jazyků je přivedlo k Bibli a mnozí, které její pravdy dosud nezasáhly, o nich horlivě diskutovali a dokonce se přeli se stoupenci římské církve. Kalvín, i když byl schopný bojovník v oblasti teologických sporů, měl splnit vyšší poslání než se účastnit hlučných rozprav učenců. Mysl lidí byla probuzena a nastal čas, kdy jim měl někdo ukázat pravdu. A tak zatímco v univerzitních halách zněly rušné teologické rozpravy, chodil Kalvín dům od domu, ukazoval lidem Bibli a vyprávěl jim o ukřižovaném Kristu. Boží prozřetelnost dala Paříži další příležitost, aby přijala evangelium. Lefévrovo a Farelovo volání lidé odmítli, poselství však měli nyní znovu vyslechnout obyvatelé všech tříd tohoto velkého města. Král ovlivňovaný politickými hledisky se ještě nepostavil plně na stranu Říma proti reformaci. Markéta stále doufala, že ve Francii zvítězí protestantismus. Rozhodla, že v Paříži bude hlásáno reformované křesťanství. Když král nebyl přítomen, přikázala evangelickému knězi, aby kázal v pařížských kostelech. Protože to ale katoličtí hodnostáři zakázali, dala kněžna k dispozici palác. Jednu místnost paláce nechala upravit na kapli a dala oznámit, že každý den v určenou hodinu se zde bude konat kázání a že jsou zváni lidé všech stavů a postavení. GC 223 Na bohoslužby přicházely tisíce posluchačů - šlechtici, státníci, právníci, obchodníci a řemeslníci. Král, místo aby tato shromáždění zakázal, nařídil, aby pro ně byly v Paříži vyhrazeny dva kostely. Ještě nikdy nebylo město tak vyburcováno Božím slovem. Zdálo se, že na obyvatelstvo působí Boží Duch. Místo opilství, prostopášnosti, řevnivosti a zahálky se začala projevovat střídmost, cudnost, pořádek a píle.

Církevní vrchnost však nelenila. Protože král nechtěl zasáhnout a zakázat kázání, obrátili se církevní hodnostáři na lid. Všemi prostředky se snažili vyvolat strach, předsudky a fanatismus nevědomých a pověřivých davů. Paříž slepě poslouchala představitele církve, jako kdysi Jeruzalém, a „nepoznala, co vede k pokoji“. Dva roky bylo v hlavním městě hlásáno Boží slovo, mnoho lidí sice evangelium přijalo, ale většina je odmítla. František projevoval náboženskou snášenlivost, jen aby tím posloužil vlastním záměrům, a katolíkům se podařilo získat opět převahu. Kostely byly znovu zavřeny a znovu vzplály hranice.

Kalvín se v té době v Paříži připravoval studiem, přemýšlením a modlitbami na své budoucí působení a dále šířil světlo. Nakonec však upadl do podezření. Úřady rozhodly, že má být upálen. Domníval se, že je v ústraní a v bezpečí, a netušil, jaké mu hrozí nebezpečí, když do jeho bytu přiběhli přátelé se zprávou, že strážníci jsou již na cestě, aby ho zatkli. V tom okamžiku někdo silně klepal na domovní dveře. Nemohl ztratit ani vteřinu. Zatímco někteří přátelé zdrželi strážníky u dveří, jiní mu pomohli, aby se dostal z domu oknem a rychle zmizel na předměstí. Našel úkryt v domku jednoho dělníka, který přijal reformaci, převlékl se do šatů svého hostitele a s motykou na rameni se vydal na cestu. GC 224 Šel na jih, až našel opět útočiště na panství Markéty. (viz D'Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 2, kap. 30)

Prožil tam několik měsíců v bezpečí pod ochranou mocných přátel a jako dříve se věnoval studiu. Myslel však stále na evangelizaci Francie a nedokázal zůstat dlouho nečinný. Jakmile bouře trochu polevila, hledal si nové působiště v Poitiers, kde byla univerzita a kde se nové názory již setkaly s příznivou odezvou. Lidé všech vrstev ochotně a rádi naslouchali evangelium. Kázání se nekonala na veřejnosti. Kalvín otevíral slovo věčného života ochotným poslouchačům v domě vysokého městského hodnostáře nebo ve veřejných zahradách. Když se počet posluchačů zvětšil, došli k názoru, že bude bezpečnější scházet se za městem. Jako místo shromáždění byla vybrána jeskyně, do níž se vcházelo z hlubokého a úzkého průsmyku, zakrytého stromy a převislými skalními výčnělky. Tam přicházely malé skupiny lidí, které odcházely z města různými cestami. Na tomto odlehlém místě nahlas předčítal Bibli a pak ji vykládal. Zde slavili francouzští protestanté poprvé večeři Páně. Tento malý sbor vyslal také několik věrných evangelistů. Kalvín se do Paříže vrátil ještě jednou. Nemohl se vzdát naděje, že Francie jako národ přijme reformaci. Našel však téměř všechny dveře pro svou činnost uzavřeny. Hlásat evangelium znamenalo jít přímo na hranici, proto se nakonec rozhodl, že odejde do Německa. Jen co opustil Francii, rozpoutala se proti protestantům bouře, která by jistě smetla i jej, kdyby tam zůstal.

Francouzští zastánci reformace chtěli, aby jejich země držela krok s Německem a Švýcarskem, proto se rozhodli zasadit římským pověrám pádnou ránu, která by vyburcovala celý národ. Jedné noci byly po celé Francii vylepeny plakáty napadající mši. GC 225 Tento horlivý, ale neuvážený čin nepřispěl k pokroku evangelia, naopak přinesl zkázu nejen lidem, kteří plakáty vylepili, ale všem přívržencům reformace v celé Francii. Poskytl totiž římským katolíkům to, po čem dlouho toužili - záminku, aby mohli požadovat úplné vyhubení kacířů jako agitátorů, kteří ohrožují bezpečnost trůnu a míru v národě.

Něčí ruka - nikdy se nezjistilo, zda to byla ruka nerozvážného přítele nebo ruka úskočného nepřítel - přilepila jeden takový plakát na dveře králova pokoje. Panovník se zděsil. List papíru hrubě napadal pověry, které lidé po celé věky uznávali a ctili. Bezpříkladná smělost vnutit králi tyto názory vzbudila jeho hněv. Král zůstal chvíli stát beze slova a třásl se vztekem. Pak svou zlost vyjádřil strašnými slovy: „Zatkněte bez rozdílu všechny, kdo jsou podezřelí z luteránského kacířství. Všechny je zničím.“ (D'Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 4, kap. 10) Stalo se, král se přidal plně na stranu Říma.

Všichni luteráni v Paříži měli být okamžitě zatčeni. Nejdříve zatkli jednoho chudého řemeslníka, přívržence reformace, který obvykle vodil věřící na tajná shromáždění. Pod hrozbou, že bude ihned upálen, musel uposlechnout rozkaz a vodit papežského

pověřence po bytech protestantů v městě. Nejprve se hrůzou nad tak podlým rozkazem zhroutil, nakonec však podlehl strachu a svolil, že své bratry zradí. Zrádce a královský detektiv Morin, doprovázeni zástupem lidí, kněží, nosiči kadidla, mnichy a vojáky, se brali pomalu a tiše ulicemi města. Průvod měl být okázalým projevem úcty k „svátosti oltářní“, projevem pokání za to, jak protestanté urazili mši. Divadlo však mělo zakrýt pomstychtivý záměr. **GC 226** Když přišli před dům, kde bydlel luterán, udělal zrádce beze slova znamení. Průvod se zastavil, do domu vstoupila stráž, vyvekla celou rodinu ven a spoutala ji, pak se hrozný průvod vydal za další obětí. „Nevynechali jediný dům, velký ani malý, nezapomněli ani na kolej pařížské univerzity. ... Díky Morinovi se celé město roztrásló. ... Nastala hrůzovláda.“ (D'Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 4, kap. 10)

Zajatci byli krutě mučeni a popravováni. Podle zvláštního nařízení musely hranice hořet jen slabým ohněm, aby odsouzcenci trpěli co nejdéle. Ti však umírali jako vítězové. Zůstávali pevní a klidní. Jejich pronásledovatelé s nimi nedokázali pohnout a cítili se poraženi. „Ve všech pařížských čtvrtích stály šibenice, každý den plály ohně hranic, postupné popravy měly ještě více šířit hrůzu z kacířství. Nakonec to však prospělo jen evangeliu. Celá Paříž mohla vidět, jaké muže vytváří nové učení. Mučednický kůl se stal nejučinnější kazatelnou. Klid a radost vyzařující z tváří odsouzených, když kráčeli ... na popraviště, hrdinství, které projevovali uprostřed plamenů, laskavost, s jakou odpouštěli urážky, proměnily v mnoha případech hněv v lítost, nenávist v lásku a výmluvně promluvily ve prospěch evangelia.“ (Wylie, sv. 13, kap. 20)

Kněží, ve snaze udržovat v lidech hrůzu a děs, rozšiřovali o protestantech nejstrašnější obvinění. Nařkli je, že připravovali vyhlazení katolíků, svržení vlády a zavraždění krále. Svá tvrzení nemohli doložit sebemenším důkazem. Přesto se jejich tvrzení měla jednou splnit jako neblahá předpověď. Stalo se to ovšem za naprosto jiných okolností a z úplně opačných příčin. Krutosti, které katolíci páchali na nevinných protestantech, měly jednou přinést odplatu. O několik staletí později se stalo to, co předpovídali králové, jeho vládě i poddaným. Krutosti i potom páchali lidé nevěřící a sami přívrženci papežství. **GC 227** Nikoli šíření, ale potlačování protestantismu přinesly o tři staletí později ve Francii jmenované pohromy.

Ve všech vrstvách společnosti zavládlo podezírání, nedůvěra a strach. Přes všeobecné vzrušení bylo zřejmé, jak hluboce zasáhlo Lutherovo učení ty, kdo dosáhli nejvyššího vzdělání, měli největší vliv a projevíli nejšlechtetnější charakter, protože nejvyšší funkce zůstaly najednou neobsazené. Odcházeli řemeslníci, tiskaři, učenci, univerzitní profesori, spisovatelé i dvořané. Paříž opouštěly stovky lidí, kteří dobrovolně odcházeli z rodné země, v mnoha případech tím dali poprvé najevo, že jsou stoupenci reformace. Papeženci žasli, když si uvědomili, kolik mezi sebou trpěli kacířů, aniž to tušili. Zlost si pak vylévali na obětech, které zůstaly v dosahu jejich moci. Vězení se naplnila a zdálo se, že vzduch ztmavnul kouřem hranic, zapálených pro vyznavače evangelia.

František I. se proslavil podporou velkého hnutí za obnovu vědeckého bádání, kterým se vyznačoval začátek šestnáctého století. Rád shromažďoval u svého dvora vzdělané muže ze všech zemí. Protože měl rád vzdělanost a pohrdal nevědomostí a pověřčivostí mnichů, reformaci do určité míry toleroval. Snaha zničit kacířství však vedla tohoto příznivce vzdělanosti až k tomu, že zakázal v celé Francii tisk knih. František I. je jedním z mnoha příkladů, které dokazují, že intelektuální úroveň neochrání před náboženskou nesnášenlivostí a pronásledováním.

Francie se měla veřejně slavnostně zavázat, že protestantismus zničí. Kněží požadovali, aby urážka nebes, způsobená zesměšněním mše, byla odčiněna krví a aby král v zájmu svého národa veřejně hrozné dílo schválil. GC 228

Určili, že hrůzný obřad se bude konat 21. ledna 1535. V celém národě rozdmýchali pověřený strach a fanatickou nenávisť. Pařížské ulice naplnily zástupy lidí, kteří přišli ze všech okolních krajů. Obřad měl začít ráno okázalým průvodem. „Domy, kolem nichž průvod procházel, zdobily smuteční prapory a na určených místech stály oltáře.“ Předě dveřmi každého domu plála pochodeň na počest „svátosti“. Průvod se seřadil před svítáním u královského paláce. „V čele nesli prapory a kříže z několika farností, pak šli ve dvojicích měšťané s pochodněmi.“ Potom následovali příslušníci čtyř mnišských řádů ve svých hábitech. Za nimi nesli velkou sbírku slavných ostatků. Za ostatky jeli církevní hodnostáři v purpurových rouchách, ozdobených drahými kameny. Byla to jedinečná a zářivá podívaná.

„Hostii nesl pařížský biskup pod nádherným baldachýnem, který drželi čtyři šlechtici. ... Za hostií kráčel král ... František I., na hlavě neměl korunu, ani nebyl oblečený do královských šatů. S „nepokrytou hlavou, s očima sklopenýma k zemi, se zapálenou svící v ruce“ kráčel král Francie „jako kající“. (Wylie, sv. 13, kap. 21) Před každým oltářem se pokorně sklonil, ne za vlastní hříchy ani za nevinnou krev, kterou si poskrvnil ruce, ale za smrtelný hřích poddaných, kteří se opovážili zavrhnout mši. Za ním kráčela královna a ostatní hodnostáři, vždy ve dvojici, každý se zapálenou svící.

Součástí obřadu byl také panovníkův projev k vysokým hodnostářům království ve velkém sále biskupského paláce. Vystoupil před ně se zarmoucenou tváří a pohnutými slovy naříkal nad „zločiny, rouháním, nad dnem žalu a hanby“, který přišel na národ. Vyzval každého věrného poddaného, aby pomáhal vyhladit „mor kacířství“, který hrozí Francii zkázou. Prohlásil: „Jakože jsem, pánové, vaším králem, kdybych věděl, že jeden z mých údů je poskrvněn nebo nakažen touto hnusnou hnilobou, požádal bych vás, abyste jej utali. ... GC 229 Ba více, kdybych viděl, že jedno z mých dětí je tím poskrvněno, neušetřil bych je. ... Sám bych se ho vzdal a obětoval bych ho Bohu.“ Slzy přerušily jeho projev. Celé shromáždění naříkalo a jedním hlasem volalo: „Dáme život za katolické náboženství!“ (D' Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 4, kap. 12)

Nad národem, který pohrdnul světlem pravdy, zavládla strašná temnota. Projevila se milost, „která přináší spásu“, a Francie viděla její moc a svatost, obyvatele oslovila její krása, města i vesnice osvětila její záře, ale Francie ji odmítla a před světlem dala přednost tmě. Odmítla nabízený nebeský dar. Nazvala zlo dobrem a dobro zlem, až se stala obětí vlastního sebeklamu. I když se Francouzi mohli domnívat, že slouží Bohu, když pronásledují jeho lid, jejich upřímnost ve zlu je nezbavila viny. Vědomě odmítli světlo, které je mohlo ochránit před klamem a zabránit, aby se nepošpinili krví nevinných lidí.

Slavnostní přísaha o vymýcení kacířství se konala ve velké katedrále, v níž o tři staletí později národ, který zapomněl na živého Boha, nastolil na trůn bohyni rozumu. Pak se průvod znovu seřadil a představitelé Francie se dali do díla, ke kterému se přísahou zavázali. „V krátkých vzdálenostech od sebe byly postaveny hranice, na nichž měli být zaživa upáleni protestanté. Hranice měly být zapalovány v okamžiku, kdy se přiblíží král s průvodem a bude přihlížet popravě.“ (Wylie, sv. 13, kap. 21) Utrpení těchto svědků Ježíše Krista se nedá ani vylíčit. Oběti však nezakolísaly. Když byl vyzván, aby odvolal,

odpověděl jeden z mučedníků: „Věřím jen tomu, co dříve hlásali proroci a apoštolové a čemu věřili všichni svatí. **GC 230** Má víra je zakotvena v Bohu a odolá všem pekelným mocnostem.“ (D'Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 4, kap. 12) Znovu a znovu se průvod zastavoval na místech, kde byli mučeni protestanté. Když dorazil zpátky ke královskému paláci, dav se rozešel a král a preláti se odebrali do svých komnat spokojeni s tím, co se toho dne odehrálo. Ubezpečovali se navzájem, že započaté dílo bude pokračovat až do úplného vykořenění kacířství.

Evangelium pokoje, které Francie odmítla, bude vykořeněno, přinese to však strašlivé následky. 21. ledna 1793, dvě stě padesát osm let po té, co Francie začala pronásledovat zastánce reformace, procházeli ulicemi Paříže jiný průvod se zcela jiným záměrem. „Hlavní postavou byl opět král. Opět nastala vřava a opět se ozývaly výkřiky. Opět bylo slyšet volání po dalších obětech. Opět byly postaveny černé šibenice a opět den skončil hroznými popravami. Ludvík XVI. se rval se svými vězniteli a katy. Násilím ho dovlekli ke špalku a přinutili pokleknout, pak dopadla sekera a jeho hlava se skutálela na pódium.“ (Wylie, sv. 13, kap. 21) Král nebyl jedinou obětí, nedaleko od jeho popraviště zemřelo pod gilotinou během doby hrůzovlády dva tisíce osm set lidí.

Reformace otevřela světu Bibli, rozpečetila předpisy zákona Božího a ukázala, jaké požadavky klade na svědomí člověka. Nekonečná láska odhalila lidem Boží zákony a zásady. Bůh radil: „*Ostříhejtež tedy a čiňte je, nebo to jest moudrost vaše a opatrnost vaše před očima národů, kteříž, slyšíce všecka ustanovení tato, řeknou: Jistě lid moudrý a rozumný národ veliký tento jest.*“ (5 M 4,6) Francie odmítla Boží dar a tím zasela semena anarchie a sebezničení. Jako nevyhnutelný následek přišla revoluce a hrůzovláda.

GC 231 Ještě před tím, než plakáty proti mši vyvolaly pronásledování, musel odvážný a horlivý Farel uprchnout ze své rodné země. Odešel do Švýcarska. Svým působením podpořil práci Zwingliho a napomohl reformaci získat oblibu. I když další léta strávil ve Švýcarsku, nadále rozhodujícím způsobem ovlivňoval reformační hnutí ve Francii. V prvních letech vyhnanství usiloval o to, aby se v jeho rodné zemi šířilo evangelium. Značnou část svého času trávil tím, že kázal svým krajanům žijícím blízko hranic. Neúnavně sledoval, co se ve Francii děje, pomáhal radami a povzbuzoval. Spolu s dalšími exulanty přeložil spisy německých reformátorů do francouzštiny a nechal je vytisknout ve velkých nákladech podobně jako francouzský překlad Bible. Kolportéři roznesli tyto knihy po celé Francii. Dostávali je za velmi nízké ceny a zisk z prodeje jim umožňoval pokračovat v práci.

Farel zahájil své dílo ve Švýcarsku jako skromný učitel. Odešel do odlehlejší farnosti a věnoval se výchově dětí. Učil je obvyklým předmětům, přitom je však opatrně seznamoval s pravdami Bible a doufal, že prostřednictvím dětí naváže styk s rodiči. Někteří uvěřili, ale kněží okamžitě zasáhli, aby dílo překazili. Zburcovali pověřivý venkovský lid, aby se postavil proti němu. Tvrdili: „To nemůže být Kristovo evangelium, protože jeho hlásání nepřináší pokoj, ale válku.“ (Wylie, sv. 14, kap. 3) Podobně jako první učedníci když byli pronásledováni v jednom městě, odešel i Farel do jiného města. Chodil pěšky od vesnice k vesnici, od města k městu, snášel hlad, zimu a únavu, všude byl jeho život ohrožen. Kázal na tržištích, v kostelech, někdy i z kazatelen chrámů. Někdy našel kostel prázdný, bez posluchačů. Někdy bylo jeho kázání přerušováno výkřiky a posměšky. Někdy byl dokonce násilím odveden z kazatelny. Nejednou ho přepadla lůza a zbila ho téměř k smrti. Přesto pokračoval ve své práci dál. **GC 232** I když se často setkával s odmítáním, nastupoval znovu a znovu s neumdlévající vytrvalostí

k útoku. Mohl však sledovat, jak města a městečka, která byla dříve baštou papežství, jedno po druhém otevírají své brány evangeliu. Malá farnost, kde zahájil své působení, přijala brzy reformovanou víru. Také města Morat a Neuchatel se zřekla římských obřadů a odstranila ze svých kostelů modloslužebné obrazy a sochy.

Farel dlouho toužil zasít protestantství v Ženevě. Kdyby mohlo být získáno toto město, stalo by se střediskem reformace pro Francii, Švýcarsko a Itálii. S tímto předsevzetím pokračoval v práci a získal mnoho okolních měst a vesnic. Pak spolu s jedním spolupracovníkem odjel do Ženevy. Bylo mu však povoleno přednést pouze dvě kázání. Kněží, kteří se marně snažili, aby ho odsoudily státní úřady, jej pozvali před církevní radu, na kterou si přinesli zbraně ukryté pod kabáty, a byli odhodláni připravit ho o život. Před vchodem do síně se shromáždil rozvášněný dav s klacky a meči, aby ho sprovodil ze světa, kdyby se mu podařilo uniknout z rady. Zachránila ho přítomnost státních úředníků a vojáků. Druhého dne časně ráno jej i jeho druha převezli na druhou stranu jezera na bezpečné místo. Tak skončil jeho první pokus evangelizovat Ženevu.

Pro další pokus byl vybrán prostší nástroj - mladý muž jménem Froment, tak skromný a nenápadný, že i přátelé reformace s ním jednali chladně. Čeho ale dosáhne tam, kde odmítli Farel? Jak mladík bez odvahy a zkušenosti odolá bouři, před kterou musel utéct i nejsilnější a nejodvážnější muž? „*Ne silou, ani mocí, ale Duchem mým, praví Hospodin zástupů.*“ (Za 4,6) „*Což jest u světa mdlé, Bůh vyvolil, aby zahanbil silné.*“ „*Nebo to bláznovství Boží jest moudřejší nežli lidé a mdloba Boží jest silnější než lidé.*“ (1 K 1,27.25)

Jan Calvin (1509-1564)

Froment začal pracovat jako učitel. Pravdy, kterým učil děti ve škole, opakovaly děti doma. GC 233 Zanedlouho přicházeli rodiče, aby si poslechli výklad Bible a brzy školní třídu zaplnili pozorní posluchači. Rozdával zdarma výtisky Nového zákona a různých traktátů. Dostaly se do rukou mnoha dalších, kteří neměli odvalu přijít veřejně, aby si nové učení poslechli. Po nějaké době musel i on utéct, ale pravdy, kterým učil, zakořenily v myslích lidí. Reformace zapustila kořeny, rostla a šířila se dále. Kazatelé se vrátili a nakonec v Ženevě zavedli protestantské bohoslužby.

Když do ženevských bstr po dlouhém putování a mnoha útrapách vstoupil Kalvín, město se už přihlásilo k reformaci. Vracel se z poslední návštěvy svého rodiště do Basileje, ale zjistil, že přímá cesta je obsazena vojsky Karla V., a byl nucen jít oklikou přes Ženevu.

Farel v této návštěvě rozpoznal Boží vedení. Ženeva sice přijala reformaci, ale bylo třeba vykonat ještě mnoho práce. Lidé se k Bohu obraceli jako jednotlivci, nikoli jako skupiny. Proces obnovy může uskutečnit v srdcích a svědomích lidí Duch Svätý, nikoli úřední rozhodnutí. Obyvatelé Ženevy sice odmítli nadvládu Říma, nebyli však už tak ochotni vzdát se nepravostí, které kvetly za jeho vlády. Zavést skutečné zásady evangelia a připravit lidi, aby plnili poslání, ke kterému je povolala prozřetelnost, to nebyl snadný úkol.

Farel si byl jistý, že v Kalvínovi našel člověka, se kterým může při realizaci tohoto díla spolupracovat. V Božím jménu důrazně vyzval mladého evangelistu, aby v Ženevě zůstal a pracoval. Kalvín se polekal. Byl ostýchavý a miloval klid, bál se smělých, nezávislých až prudkých ženevanů. Měl křehké zdraví a rád se věnoval studiu, proto vyhledával spíše ústraní. Věřil, že reformaci může nejlépe posloužit svým perem. Toužil najít tiché místo, odkud by prostřednictvím tisku mohl učit a budovat sbory. **GC 234** Farelovu slavnostní výzvu považoval za Boží povolání, proto se ji neodvážil odmítnout. Jak sám prohlásil, měl pocit „jako by se z nebe vztáhla Boží ruka, aby ho uchopila a postavila neodvolatelně na místo, odkud chtěl odejít“. (D' Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 9, kap. 17)

V té době hrozilo reformaci velké nebezpečí. Papež hřímal proti Ženevě klatbami a velké národy jí vyhrožovaly zničením. Jak mohlo malé město odolat moci, která tak často donutila krále a císaře, aby se podrobili? Jak se mohlo postavit proti vojskům velkých dobyvatelů?

V celém křesťanském světě ohrožovali reformaci mocní nepřátelé. První úspěchy reformace skončily. Řím sbíral nové síly a doufal, že reformaci zničí. V té době byl založen jezuitský řád, nekrutější, nejbezohlednější a nejmocnější ze všech bojovníků za papežství. Odříznuti od všech pozemských svazků a lidských zájmů, zbaveni přirozených citů, s dokonale umlčeným rozumem a svědomím neznali jezuité žádnou vládu, žádný svazek, kromě vlády svého řádu, neznali jinou povinnost kromě povinnosti rozšiřovat jeho moc. (Viz Dodatky) Kristovo evangelium uschopňovalo lidi, kteří v ně věřili, aby obstáli v nebezpečí, snášeli utrpení, aby se nelekali zimy, hladu, námahy ani bídy, aby nesli prapor pravdy a nedbali hořících hranic, vězení a mučení. Aby překonali tyto síly, vyzbrojili jezuité své přívržence fanatismem, který jim umožnil obstát v nebezpečích a postavit proti moci pravdy všechny zbraně klamu a podvodu. Neštíteli se sebevětšího zločinu, používali nejpodlejší klamy, jakoukoli přetvářku. Slibovali sice věčnou chudobu a pokoru, cílevědomě však usilovali o bohatství a moc. Oddali se plně záměru vymýtit protestantismus a znovu nastolit papežskou vládu. **GC 235**

Členové řádu se navenek chovali jako svatí. Navštěvovali věznice a nemocnice, sloužili nemocným a chudým, předstírali, že se zřekli světa a nosí svaté jméno Pána Ježíše, který chodil po světě, aby konal dobro. Pod bezvadným zevnějškem se často skrývaly nejzločinnější a nejhorší úmysly. Řád se řídil hlavní zásadou, že účel světí prostředky. Podle této zásady považovali lži, krádeže, křivopřísežnictví a vraždy nejen za přípustné a omluvitelné, ale přímo hodné doporučení, pokud sloužily zájmům církve. Různě maskovaní jezuité se vkrádali do státních úřadů, stávali se poradci králů a usměrňovali politiku národů. Stávali se sluhy, aby mohli sledovat jednání svých pánů. Zřizovali lycea pro syny knížat a šlechticů a školy pro prostý lid. Nutili děti protestantských rodičů účastnit se římskokatolických obřadů. Vnější okázalost a přepych římské bohoslužby měly zmást mysl lidí, oslnit a zaujmout představivost. A tak se stávalo, že synové zrazovali svobodu, o níž bojovali a pro níž krváčeli jejich otcové. Jezuité se rychle rozšířili po celé Evropě a všude, kam přišli, znovu ožil vliv papežství.

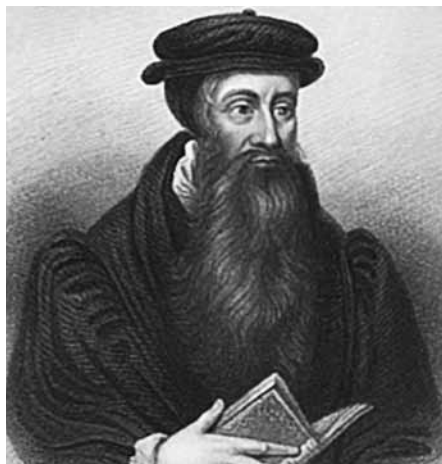
Aby měli větší moc, vydal papež bulu, kterou obnovil inkvizici. (Viz Dodatky) Přestože inkvizice vzbuzovala všeobecný odpor i v katolických zemích, zastánci papežství znovu zavedli tento hrozný soud a v jeho tajných žalářních kobkách se znovu odehrávaly krutosti příliš strašné, než aby mohly snést denní světlo. V mnoha zemích popravili nebo přinutili odejít do exilu tisíce lidí. Obvykle to byl výkvět národa, nejryzejší

a nejušlechtlejší, nejučenější a nejuzdělanější lidé, zbožní a věrní kazatelé, pilní a vlastenečtí občané, vynikající učenci, nadaní umělci a zruční řemeslníci.

Takovými prostředky se Řím snažil uhasit světlo reformace, vyrvat lidem Bibli a znovu nastolit nevědomost a pověrčivost doby temna. GC 236 Avšak díky Božím požehnáním a působením ušlechtilých mužů, které Bůh povolal, aby pokračovali v díle započatém Lutherem, nebyl protestantismus zničen. Za svou sílu nevděčil přízni knížat ani jejich zbraním. Jeho pevnostmi se staly nejmenší země, nejskromnější a nejméně mocné národy. Byla to malá Ženeva mezi mocnými nepřáteli usilujícími o její zničení, Holandsko na březích Severního moře, které bojovalo proti tyranii Španělska, tehdy největšího a nejbohatšího království, ponuré a chudé Švédsko, které dobylo vítězství pro reformaci.

Kalvín působil v Ženevě téměř třicet let. Nejprve tam založil církev, která se řídila mravními zásadami Bible, a pak odtud řídil šíření reformace po celé Evropě. Jako veřejný činitel se dopustil řady chyb, ani jeho učení nebylo bez nedostatků. Stal se však nástrojem pro hlásání pravd, které byly v jeho době zvláště důležité, aby zůstaly uchovány zásady reformace proti novému náporu papežství, pro šíření životní prostoty a ryzosti v evangelických sborech místo pýchy a zkaženosti živé učením Říma.

Ze Ženevy vycházeli učitelé i knihy a šířili reformační učení. Sem se obraceli o radu, poučení a povzbuzení pronásledovaní lidé ze všech zemí. Kalvínovo město se stalo útočištěm pro pronásledované z celé západní Evropy. Na útěku před strašnou bouří, která trvala staletí, přicházeli uprchlíci k branám Ženevy. Hladovějící, zkrvavení, oloupení o domovy a rodiny byli vřele vítáni a dostali potřebnou péči. Našli tu nový domov a jejich zručnost, učenost a zbožnost přinesly městu, které je přijalo, požehnání. Mnozí z lidí, kteří tu našli útočiště, se později vrátili do svých rodných zemí, aby tam bojovali proti tyranii Říma. Jan Knox, statečný reformátor Skotska, mnoho anglických puritánů, protestantů z Holandska a ze Španělska, ale také francouzští hugenoti - ti všichni odnášeli ze Ženevy pochodeň pravdy, aby osvětili temnotu svých rodných zemí.

Jan Knox (1514-1572)

Faber Stapulensis (1450-1536)

13 | Holandsko a Skandinávie

GC 237 V Holandsku vyvolala papežská krutovláda velmi záhy rozhodný odpor. Sedm set let před Lutherem odhalili podstatu římského papežství dva stateční biskupové, kteří byli posláni do Říma jako vyslanci a poznali skutečnou podstatu „svaté stolice“. Obvinili ho slovy: Bůh „učinil svou církev, svou královnu a choť, vznešeným a věčným opatřením pro její dítky, dal jí věno, které nepomíjí ani se nekazí, dal jí věčnou korunu a žezlo; ... z toho všeho žijete jako chycený zloděj. Usadil jste se v Božím chrámě, stal jste se vlkem ovčím, místo abyste jim byl pastýřem; ... chcete, abychom uvěřili, že jste nejvyšším knězem, chováte se však spíše jako tyran. ... Místo co byste měl být služebníkem služebníků, jak se sám nazýváte, usilujete stát se pánem pánů. ... Kvůli vám lidé opovrhují Božími příkázáními. ... Duch Svatý buduje všechny církve na celé zemi. ... Město našeho Boha, jehož jsme občany, sahá do všech končin nebes a je větší než město, nazvané svatými proroky Babylón, které tvrdí, že je Boží, vyvyšuje se až do nebe a chvástá se, že jeho moudrost je nesmrtelná, a bez odůvodnění prohlašuje, že se nikdy nezmýlilo a ani zmýlit nemůže.“ (Gerhard Brandt: Dějiny reformace v Nizozemí a v okolních zemích, sv. 1, str. 6) **GC 238**

V následujících staletích povstávali další lidé, aby opakovali stejný protest. První učitelé, kteří procházeli různými zeměmi pod různými jmény, nesli charakter valdenských misionářů a všude šířili známost evangelia, přišli také do Holandska. Jejich učení se rychle šířilo. Přeložili valdenskou Bibli ve verších do holandštiny. Prohlašovali, že „má velkou přednost - nejsou v ní smyšlenky, klamy, podvody, nýbrž jen slova pravdy, ledacos je v ní tu a tam sice řečeno tvrdě, snadno se však v ní dá nalézt jádro toho, co je dobré a svaté“. (Gerhard Brandt: Dějiny reformace v Nizozemí a v okolních zemích, sv. 1, str. 14) Tak popisovali její působení přátelé staré víry ve dvanáctém století.

Pak začalo pronásledování. Ale přes mučení a hranice počet věřících stále rostl. Prohlašovali, že Bible je v náboženských záležitostech jedinou neomylnou autoritou a že „nikdo nesmí být k víře nucen, ale má být pro víru získáván kázáním“. (Martyn, sv. 2, str. 87)

Lutherovo učení našlo v Holandsku příznivou půdu. Povstávali upřímní a věrní muži a hlásali evangelium. Z jednoho kraje Holandska přišel Menno Simons. I když byl vychován jako římský katolík a vysvěcen na kněze, Bibli vůbec neznal a nechtěl ji číst ze strachu, aby ho nesvedla ke kacířství. Když v něm začaly klíčit pochybnosti, zda je pravdivé učení o proměňování vína a chleba, považoval je za pokušení od satana. Modlitbou a pokáním se pokoušel pochybností zbavit, ale marně. Snažil se umlčet hlas svědomí tím, že se účastnil různých zábav a radovánek, aby přišel na jiné myšlenky, avšak bez účinku. Po nějakém čase byl přiveden ke studiu Nového zákona. Po přečtení Nového zákona a Lutherových spisů přijal reformovanou víru. Krátce nato viděl, jak v sousední vesnici stáli muže jen proto, že se dal znovu pokřtít. Začal proto studovat, co se v Bibli píše o křtu dětí. Nemohl pro to najít v Písmu jediný důkaz, naopak poznal, že Bible jako podmínku křtu požaduje pokání a víru. **GC 239**

Menno vystoupil z římské církve a zasvětil svůj život vyučování toho, co přijal. V Německu i v Holandsku se objevili fanatici, kteří hlásali nesmyslné a buřičské učení, které podkopávalo pořádek a slušnost a vedlo k násilnostem a vzpourám. Menno

pochoopil, k jak strašným následkům by tato hnutí nevyhnutelně vedla, proto se horlivě stavěl proti bludnému učení a ztřeštěným názorům fanatiků. Mnoho lidí, kteří byli těmito fanatiky svedeni, se zřeklo jejich zhoubného učení. V Holandsku zůstalo také mnoho potomků původních křesťanů, lidí, kteří přijali valdenské učení. Mezi nimi Menno horlivě a úspěšně pracoval.

Celých dvacet pět let cestoval i se svou manželkou a dětmi, prožíval velké těžkosti a strádání, často byl vystaven nebezpečí života. Prošel Holandsko a severní Německo, působil hlavně mezi prostými lidmi. Měl však dalekosáhlý vliv. I když získal jen omezené vzdělání, byl přirozeně výmluvný, neochvějně poctivý, skromný a laskavý, upřímně a opravdově zbožný. Vlastním životem dával příklad, jak plnit zásady, kterým učil, a tím vzbuzoval v lidech důvěru. Jeho následovníci byli rozehnáni a pronásledováni. Trpěli tím, že je zaměňovali s fanatickými münsterovci. Přesto byl jeho působením obrácen velký počet lidí.

Nikde nebylo reformační učení přijímáno tak všeobecně jako v Holandsku. A jen v málo zemích byli jeho přívrženci tak strašně pronásledováni. V Německu zakázal reformaci Karel V., který by nejraději poslal všechny její přívržence na hranici, avšak knížata se postavila proti této tyranii jako hradba. V Holandsku měl však větší moc a jedno nařízení o pronásledování protestantů stíhalo druhé. Číst Bibli, poslouchat ji nebo kázat o ní či dokonce jen mluvit o ní znamenalo vystavovat se nebezpečí trestu smrti upálením. **GC 240** Modlit se k Bohu tajně, přestat se klanět obrazům a sochám nebo zazpívat žalmy bylo rovněž trestáno smrtí. I ti, kdo se zřekli svých „bludů“, byli odsouzeni k smrti

Upalování stoupenců reformace

stětím, pokud šlo o muže, nebo pohřbením zaživa, pokud šlo o ženu. Za vlády Karla V. a Filipa II. takto zahynuly tisíce lidí.

Jednou byla před inkvizitory přivlečena celá rodina obviněná z toho, že se neúčastní mše v kostele a uctívá Boha doma. Když byli vyslýcháni, jak uctívají Boha, nejmladší syn odpověděl: „Poklekne na kolena a modlíme se, aby Bůh osvětlil naši mysl a odpustil nám naše hříchy. Modlíme se za našeho panovníka, aby jeho vláda byla úspěšná a jeho život šťastný, modlíme se za vrchnost, aby ji Bůh zachoval.“ (Wylie, sv. 18, kap. 6) Někteří soudci tím byli hluboce dojatí, přesto však byl otec a jeden z jeho synů odsouzen k upálení.

Zběsilost pronásledovatelů byla tak veliká jako víra mučedníků. Nejen muži, ale i ženy a mladé dívky projevovaly neochvějnou odvahu. „Ženy stávaly při svých mužích, když je upalovali a když trpěli žárem ohně, šeptaly jim slova útěchy nebo jim zpívaly žalmy, aby je potěšily.“ „Mladé dívky se ukládaly do svých hrobů, v nichž je pochovávali zaživa, jako by se ukládaly k spánku ve svých ložnicích, nebo vstupovaly na popraviště a na hranici oblečeny do nejlepších šatů, jako by šly na svou svatbu.“ (Wylie, sv. 18, kap. 6)

Jako v době, kdy se pohanství snažilo zničit evangelium, stala se krev křesťanů semenem. (Viz Tertullianus: Apologie, odst. 50) Pronásledování mělo za následek jen to, že počet svědků pravdy rostl. Panovník rozzuřený nezdolnou odhodlaností lidu, neustával ve svém krutém díle, ale nadarmo. Pod vedením ušlechtilého Viléma Oranžského nakonec revoluce Holandsku přinesla náboženskou svobodu.

V horách Piemontu, na francouzských rovinách a na pobřeží Holandska poznamenala pokrok evangelia krev mučedníků. **GC 241** Naopak severské země přijaly evangelium v klidu. Studenti při návratu z Wittenberku přinesli reformační víru domů do Skandinávie. Také vydání Lutherových spisů napomáhalo šíření světla. Prostý, tvrdý lid Severu se odvracel od zkaženosti, přepychu a pověr Říma a vítal čistotu, prostotu a životodárné pravdy Bible.

Tausen, „reformátor Dánska,“ byl synem rolníka. Už jako malý chlapec prokázal bystrý rozum. Toužil po vzdělání, ale majetkové poměry rodičů mu to neumožnily, proto vstoupil do kláštera. Čistotou svého života, pílí a věrností si získal přízeň představeného. Při zkouškách se ukázalo, že má nadání, které by církvi mohlo prokázat v budoucnu dobré služby. Představení rozhodli, že mu poskytnou vzdělání na některé německé nebo holandské univerzitě. Mladý student si mohl vybrat školu sám s jedinou výhradou, že to nesmí být Wittenberk. Stipendista církve nesmí být ohrožován jedem kacířstvím, tvrdili mniši.

Tausen si vybral Kolín nad Rýnem, který byl tehdy stejně jako dnes jednou z bašt katolictví. Tady ho ovšem záhy znechutila mystika vzdělanců. Tehdy se mu dostaly do rukou Lutherovy spisy. Přečetl je s údivem a s nadšením a velice zatoužil, aby mohl na vlastní uši slyšet učení z úst reformátora. Tím by ovšem mohl pobouřit svého představeného v klášteře a ztratit jeho podporu. Přesto se však rozhodl a zakrátko byl zapsán jako student ve Wittenberku.

Když se vrátil do Dánska, vstoupil opět do svého kláštera. Nikdo ho do té chvíle nepodezřívával z luteránství. Sám si nechával své tajemství pro sebe, snažil se však vést své druhy k čistší víře a svatějšímu životu, aniž by v nich vzbudil nějaké předsudky. Otvíral Bibli a vysvětloval její pravý význam a nakonec jim kázal Krista jako jedinou spravedlnost pro hříšníka a jedinou naději na spasení. **GC 242** Představený kláštera,

který do něho vkládal velké naděje jako do statečného obránce církve, se na něj velmi rozzlobil. Okamžitě ho poslal do jiného kláštera, kde ho zavřeli do cely a drželi pod přísným dohledem.

Jeho strážci se zděsili, když se několik mnichů po krátké době přihlásilo k protestantství. Přes mříže své cely hlásal Tausen svým druhům pravdu. Kdyby se dánští církevní otcové vyznali v tom, jak církev potírá kacířství, okamžitě by Tausenův hlas umlčeli. Místo toho, aby ho zavřeli do kobky v nějakém podzemním vězení, vyhnali ho jen z kláštera. Nic jiného ani udělat nemohli. Král totiž právě vydal výnos, kterým poskytoval ochranu učitelům nového učení. Tausen začal kázat. Měl přístup do kostelů a lid se hrnul, aby poslouchal jeho kázání. Nebyl sám, kdo hlásal Boží slovo. Do dánštiny byl přeložen Nový zákon a byl rozšířen v mnoha výtiscích. Katolíci se snažili toto dílo mařit, nemohli však zabránit jeho šíření. Zanedlouho se Dánsko přihlásilo k reformaci.

Do Švédska přinesli vodu života také mladí lidé, kteří se napili ze studnice ve Wittenberku. Dva z vůdců švédské reformace, Olaf a Laurentius Petriovi, synové kováře v Orebro, studovali pod vedením Luthera a Melanchtona. Pravdy, které poznali, horlivě šířili. Olaf strhával lid jako velký reformátor svou horlivostí a výřečností, zatímco Laurentius povahou podobný Melanchtonovi, byl spíše přemýšlivý, hloubavý a rozvážný. Oba horlivě zbožní, měli hluboké teologické vzdělání a neochvějnou odvahu šířit pravdu. Katolíci ovšem jejich dílo mařili. Duchovní podněcovali nevědomý a pověřivý lid. Olaf Petri byl často napadán lůzou a v několika případech se na poslední chvíli zachránil útekem. Přitom reformátory podporoval a chránil král. GC 243

Za vlády římské církve upadl lid do chudoby a byl utlačovaný. Církev ho připravila o Písmo, nechala mu náboženství tvořené jen symboly a obřady, které nerozvíjely mysl, ale vracely lid k pověrám a pohanským zvykům předků. Národ se rozdělil na soupeřící tábory, jejichž neustálé třenice jen zvyšovaly bídu všech. Král se rozhodl, že provede reformu ve státě i v církvi, a vítal schopné pomocníky v boji proti Římu.

Olaf Petri přesvědčivě obhájil reformační učení proti zástupcům Říma před panovníkem a předními činiteli Švédska. Prohlásil, že učení církevních otců je možno přijmout jen tehdy, je-li v souladu s Písmem. Prohlásil, že podstata nauky o víře je vyložena v Bibli jasně a prostě, takže ji všichni mohou pochopit. Kristus řekl: „*Mé učení není mé, ale toho, jenž mne poslal.*“ (J 7,16) A Pavel prohlásil, že kdyby hlásal evangelium odchylné od toho, které přijal, nechť je proklet. (Gal 1,8) Reformátor prohlásil: „Jak se tedy mohou jiní odvažovat vydávat dogmata podle své libovůle a vnucovat je jako věci nutné ke spáse?“ (Wylie, sv. 10, kap. 4) Dokázal, že církevní dekrety nemají platnost, jestliže odporují Božím přikázáním, a hlásal velkou protestantskou zásadu, že „jedině Písmo je měřítkem víry a života.“

Tento zápas, ač se odehrával poměrně v ústraní, ukazuje, „jací lidé tvořili řady a šiky vojska reformátorů. Nebyli to lidé nevzdělaní, sektáři, hluční diskutéři, vyhledávající spory. Toho byli vzdáleni. Byli to lidé, kteří zkoumali Boží slovo a věděli jak zacházet se zbraněmi z Biblické zbrojnice. V učenosti předstihli svou dobu. GC 244 Vezmeme-li v úvahu tak skvělá střediska, jako byl Wittenberk a Curych, a tak slavná jména, jako je Luther a Melanchton, Zwingli a Ecolampadius, o nichž víme, že to byli vůdcové hnutí, budeme přirozeně očekávat, že měli neobyčejnou sílu a dosahovali velkých úspěchů. Jejich žáci se jim samozřejmě nemohli vyrovnat. Podíváme-li se však na odlehlé Švédsko a vezmeme-li v úvahu neznámá jména jako Olaf a Laurentius Petri, uředníky mistrů, co uvidíme? Učence a bohoslovce, kteří dokonale ovládli celou soustavu pravd

evangelia a kteří snadno zvítězili nad učiteli katolických škol a hodnostáři církve.“ (Wylie, sv. 10, kap. 4)

Výsledkem rozprav bylo to, že švédský král přijal protestantskou víru a o něco později se pro ni vyslovalo i národní shromáždění. Olaf Petri přeložil do švédštiny Nový zákon a na přání krále začali oba bratři překládat celou Bibli. Tak dostal švédský lid poprvé Boží slovo v rodném jazyce. Sněmovna nařídila, aby kazatelé v celém království vysvětlovali Písmo a aby se děti ve škole učily číst Bibli.

Požehnané světlo evangelia postupně a jistě zahánělo tmu nevědomosti a pověrčivosti. Osvobozen od římského útlaku, dosáhl národ takové síly a velikosti jako nikdy předtím. Švédsko se stalo jednou z pevností protestantismu. O sto let později, v době největšího ohrožení, se tento malý a do té doby slabý národ - a to jako jediný v Evropě - odvážil podat pomocnou ruku, aby vysvobodil Německo z hrozného sevření třicetileté války. Zdálo se, že celá severní Evropa se zakrátko dostane znovu pod krutovládu Říma. Švédská vojska však pomohla Německu zastavit nápor katolických vojsk, dobýt svobodu protestantům - kalvinistům i luteránům - a obnovit svobodu svědomí pro ty země, které přijaly reformaci.

14 Pozdější angličtí reformátoři

GC 245 Zatímco Luther otvíral neznámou Bibli lidem v Německu, vedl Duch Svatý Tyndala, aby totéž vykonal pro Anglii. Viklef přeložil Bibli z latinského textu, který obsahoval mnoho chyb. Tato Bible nebyla nikdy vytištěna a ruční opis měl tak vysokou cenu, že si jej mohlo opatřit jen několik bohatých a urozených lidí. Byla poměrně málo rozšířena také proto, že ji církev přísně zakázala. Roku 1516, rok před tím, než Luther vyhlásil své články, vydal Erasmus řecký a latinský text Nového zákona. Boží slovo tak bylo poprvé vytištěno v původním jazyku. V tomto díle opravil mnohé chyby předchozích rukopisů, smysl textu byl srozumitelnější. Mnoha vzdělaným lidem to pomohlo k lepšímu poznání pravdy a povzbudilo je to v díle reformace. Většina prostých lidí však i nadále k Božímu slovu neměla přístup. Tyndale měl pokračovat ve Viklefově díle tím, že dá svým krajanům Bibli v jejich jazyku.

Tyndale pilně studoval a usilovně hledal pravdu. Evangelium pochopil z řeckého Erasmova znění Nového zákona. Neohroženě hovořil o svém přesvědčení a žádal, aby každé učení bylo prověřováno Písmem. Na námitku katolíků, že Bibli vydala církev a že jen církev ji může vykládat, Tyndale odpověděl: „Víte, kdo naučil orly hledat kořist? **GC 246** A tentýž Bůh učí své hladovějící děti, aby hledaly svého Otce v jeho slově. Vy jste nám Písmo nedali, naopak, vy jste je před námi ukryli. Upalujete ty, kdo je hlásají a učí mu, a kdybyste mohli, upálili byste i Písmo.“ (D'Aubigné: Dějiny reformace šestnáctého století, sv. 18, kap. 4)

Tyndalova kázání vzbudila velký zájem. Mnoho lidí přijalo pravdu. Kněží však sledovali situaci, a jakmile se Tyndale vzdálil, snažili se jeho dílo hrozbami a překrucováním zmařit. V mnoha případech se jim to dařilo. Tyndale o tom řekl: „Co mohu dělat. Zatímco já zasévám, nepřítel pustoší pole, které jsem opustil. Nemohu být všude. Kdyby jen křesťané měli Písmo svaté ve vlastním jazyku, sami by těmto chytrákům odolali. Bez Bible laikové nemohou být utvrzeni v pravdě.“ (D'Aubigné: Dějiny reformace šestnáctého století, sv. 18, kap. 4)

Začal se zabývat novou myšlenkou. Říkal si: „V Hospodinově chrámě byly žalmy zpívány v jazyku Izraele, nemělo by tedy být evangelium hlášáno mezi námi v angličtině? ... Má mít církev méně světla v poledne, než měla ráno? ... Křesťané musí číst Nový zákon ve své mateřštině.“ Církevní učitelé a učenci se mnohdy ve svých názorech liší. Jen Bible může člověka přivést k poznání pravdy. „Jeden teolog hlásá to, druhý ono. ... Oba dva pak opravují ostatní. Jak můžeme poznat, kdo mluví pravdu a kdo hlásá lež? ... Jak? ... Opravdu jen podle Božího slova.“ (D'Aubigné, Dějiny reformace šestnáctého století, sv. 18, kap. 4)

Krátce nato jeden katolický teolog ve sporu s Tyndalem prohlásil: „Snadněji se objdeme bez Božích zákonů než bez papežových.“ Tyndale mu odpověděl: „Odmítám papeže i se všemi jeho zákony a dopřeje-li mi Bůh života, přičiním se o to - a nepotrvá to dlouho - aby každý zemědělský nádeník znal Písmo lépe než vy.“ (Anderson, Letopisy anglické Bible, str. 19)

Myšlenka dát lidem Písmo svaté, Nový zákon, v rodném jazyce, se kterou si do té doby jen pohrával, se nyní stala pevným rozhodnutím a Tyndale se hned pustil do práce. **GC 247** Když ho pronásledování vyhnalo z domova, odešel do Londýna a tam po nějakou

dobu nerušeně pokračoval v práci. Zloba obhájců papežství ho však znovu donutila utíkat. Měl pocit, že celá Anglie stojí proti němu, a proto se rozhodl hledat útočiště v Německu. Tam také začal s tiskem anglického překladu Nového zákona. Dvakrát musel práci přerušit. Když mu zakázali tisknout v jednom městě, odešel do jiného. Nakonec se dostal do Wormsu, kde o několik let dříve hájil Luther evangelium před sněmem. V tomto starobylém městě žilo mnoho přátel reformace a Tyndale tam pokračoval ve svém díle bez dalších potíží. Brzy byly vytištěny tři tisíce Nových zákonů a ještě téhož roku následovalo další vydání.

Tyndale pokračoval v práci svědomitě a vytrvale. Přestože anglické úřady velmi pečlivě hlídaly přístavy, dostávalo se Boží slovo různými tajnými cestami do Londýna a odtud se šířilo po celé zemi. Zastánci papežství se pokoušeli pravdu potlačit, ale marně. Durhamský biskup koupil od jednoho knihkupce, Tyndalova přítele, celou zásilku Biblí, aby je zničil, v naději, že tím do značné míry překaží celou věc. Dosáhl však pravého opaku. Takto získané peníze umožnily nákup materiálu pro nové a lepší vydání, ke kterému by jinak nemohlo dojít. Když byl Tyndale později uvězněn, nabídl mu svobodu za podmínky, že prozradí jména lidí, kteří mu pomáhali financovat tisk jeho Biblí. Odpověděl jim, že durhamský biskup udělal pro to víc než všichni ostatní. Tím, že zaplatil velkou částku za celou zásilku knih, umožnil, že Tyndale mohl pokračovat v činnosti ještě odvázněji.

Tyndale se zradou dostal do rukou svých nepřátel a po mnoho měsíců trpěl ve vězení. Nakonec zaplatil svou víru mučednickou smrtí. Avšak zbraně, které připravil, umožnily jiným bojovníkům, že mohli zápasit po dalších staletí až do dnešní doby. **GC 248**

Latimer hlásal z kazatelny, že se Bible má číst v jazyce lidu. Původcem Písma svatého, jak tvrdil, „je sám Bůh.“ a proto má Písmo také něco z moci a věčnosti svého Původce. „Všichni - král, císař, úředník i správce, ... jsou povinni poslouchat ... svaté Boží slovo.“ „Nechodme oklikami, řídme se Božím slovem. Nekrácejme cestami ... našich předků, nedělejme to, co dělali, ale to, co měli dělat.“ (Hugh Latimer: První kázání před králem Edvardem VI.)

Barnes a Frith, věrní Tyndalovi přátelé, vystoupili na obranu pravdy. Po nich přišli bratři Ridleyové a Cranmer. Tito představitelé anglické reformace byli lidé vzdělaní a namnoze v katolických kruzích pro svou zbožnost velice vážení. Postavili se proti papežství, protože poznali bludy „svaté stolice“. Protože znali tajemství „Babylóna“, mělo jejich svědectví o to větší sílu.

„Nyní vám položím podivnou otázku,“ prohlásil Latimer. „Kdo je nejpilnějším biskupem a prelátem v celé Anglii? ... Vidím, že posloucháte a očekáváte, že ho budu jmenovat. ... Řeknu vám to: je to ďábel. ... Nikdy neopouští svou diecézi. Zavolejte ho kdykoli, vždycky je doma. Je stále u svého pluhu ... Nikdy ho nepřistihnete při zahálce. O tom vás mohu ujistit. ... Tam, kde se zabydlí ďábel, tam mizí knihy a objevují se svíčky, mizí Bible a objevují se růžence, tam mizí světlo evangelia a nahrazuje ho světlo svíček, a to i v poledne. Tam se ztrácí Kristův kříž a objevuje se prodej odpustků, přestává odívání nahých, sycení chudých a pomoc bezmocným a nastává uctívání rytin a obrazů, zdobení dřeva a kamene, vyzdvihují se výmysly člověka a jeho zákony a odmítají se Boží přikázání a nejsvětější Boží slovo. ... Kéž by naši preláti stejně příčinlivě zasévali semeno dobrého učení, jako je satan pilný v zasévání koukolu a plevle!“

(Hugh Latimer: Kázání) **GC 249**

Tito reformátoři vyznávali velkou zásadu - stejnou zásadu, jakou uznávali Valdenští,

Viklef, Jan Hus, Luther, Zwingli a jejich spolupracovníci - že Písmo svaté je neomylným měřítkem víry a života. Odmítali domnělé právo papežů, sněmů, církevních otců a králů ovládat svědomí lidí ve věcech víry. Uznávali svrchovanou autoritu Bible a všechno učení a všechny názory posuzovali jejím učením. Víra v Boha a jeho slovo podpírala tyto svaté muže, když obětovali své životy na hranicích. Když plameny začaly umlčovat jejich hlas, obrátil se Latimer na svého druhu v utrpení se slovy: „Buď dobré mysli, ještě dnes zažehněme v Anglii z Boží milosti takovou svíci, která, doufám, nikdy nedohoří.“ (Dílo Hugh Latimera, díl 1, str. XIII)

Semeno pravdy, které zasel ve Skotsku Columba a jeho spolupracovníci, nebylo nikdy úplně zničeno. Staletí po tom, co se anglické sbory podrobily Římu, udržovaly si sbory ve Skotsku svou svobodu. Ve dvanáctém století tam však papežství získalo moc a řádilo tak neomezeně jako v žádné jiné zemi. Nikde nepanovala větší temnota. Ale i tam se dostaly paprsky světla, pronikly tmou a slibovaly příchod nového dne. Lolardi sem z Anglie přinesli Viklefovu Bibli a jeho učení. Vykonali mnoho pro to, aby evangelium neupadlo v zapomnění. Každé století mělo své svědky pravdy a své mučedníky.

Počátek velké reformace přinesl Lutherovy spisy a pak Tyndalův anglický Nový zákon. Tito hlasatelé tiše překračovali hory a údolí, aniž si toho všimla církevní vrchnost, a znovu zapalovali pochodň pravdy, která ve Skotsku téměř uhasla, a napravovali to, co Řím napáchal za čtyři staletí útlaku.

Krev mučedníků podnítila rozvoj reformačního hnutí. Představitelé římské církve si najednou uvědomili nebezpečí, které jim hrozilo, a přivedli na hranici některé z nejušlechtilějších a nejváženějších synů Skotska. **GC 250** Tím však jen postavili kazatelnu, z níž zněla po celé zemi slova umírajících svědků, která rozechvívala srdce posluchačů a naplňovala je pevnou touhou svrhnout okovy Říma.

Hamilton a Wishart, šlechtici povahou i rodem, kteří vychovali mnoho oddaných učedníků, položili své životy na hranici. Wishartova hranice však probudila muže, kterého plameny neumlčí a který pod Božím vedením odzvoní papežství ve Skotsku umíráčkem.

John Knox zavrhl církevní tradici a mystiku a začal se sytit pravdou Božího slova. Wishartovo učení ho utvrdilo v odhodlání rozejít se s Římem a přidat se k pronásledovaným reformátorům.

Jeho druhové na něj naléhali, aby přijal kazatelský úřad. Knox se třásl před takovou odpovědností. Teprve po dnech přemýšlení o samotě a po těžkém vnitřním zápase souhlasil. Jakmile však jednou úkol přijal, plnil jej s vytrvalou odhodlaností a s nezkrotnou odvahou po celý svůj život. Tento upřímný reformátor se nebál lidí. Mučednické hranice, které hořely kolem něj, jen posilovaly jeho horlivost. I když nad jeho hlavou výhrůžně visela sekyra pronásledovatelů, stál pevně a silnými ranami ničil modlářství.

Když ho předvedli před skotskou královnou, v jejíž přítomnosti ochladla horlivost nejednoho představitele protestantů, podal John Knox přímé svědectví o pravdě. Nedal se získat lichotkami, nezalekl se hrozeb a necouvl před nimi. Královna ho obvinila z kacířství. Prohlásila, že navádí lid, aby přijal náboženství zakázané státem, a tím přestoupil Boží příkázání, které nařizuje, aby poddaní poslouchali svou vrchnost. Knox rozhodně odpovídal:

„Protože právě náboženství neodvozuje svou sílu ani moc od světských knížat, ale jen od věčného Boha, nejsou poddaní povinni přizpůsobovat své náboženství podle své vrchnosti. **GC 251** Knížata často vědí o pravém náboženství méně než kdokoli jiný.

... Kdyby všichni Abrahámovi potomci přijali náboženství faraóna, kterému byli tak dlouho poddáni, řekněte, Vaše Veličenstvo, jaké náboženství by nyní na světě bylo? Nebo kdyby všichni lidé v době apoštolů přijali stejné náboženství jako římsští císařové, jaké náboženství by nyní bylo na zemi? ... Z toho je možno, Vaše Veličenstvo, vidět, že poddaní nejsou povinni vyznávat náboženství své vrchnosti, i když ji mají poslouchat.“ Královna Marie řekla: „Vy vykládáte Písmo tak, a oni (římskokatoličtí učitelé) jinak. Komu mám věřit a kdo to rozsoudí?“

„Máte věřit Bohu, který mluví jasně ve svém slovu,“ odpověděl reformátor. „A nad to, co Vás učí Boží slovo, nemáte věřit ani tomu ani onomu. Boží slovo je jasné a srozumitelné. Objeví-li se na některém místě nejasnost, vysvětluje Duch Svátý, který si nikdy neodporuje, tutéž věc srozumitelněji na jiných místech, takže nemůže zůstat žádná pochybnost, s výjimkou lidí, kteří chtějí mermomocí zůstat v nevědomosti.“ (David Laing: Sebrané spisy Johna Knoxe, díl 2, str. 281, 284)

Tuto pravdu přednesl neohrožený reformátor před královnou s nebezpečím ztráty života. Se stejně neochvějnou odvahou konal svůj záměr, modlil se a bojoval Boží boj, dokud Skotsko nebylo osvobozeno od papežství.

Pronásledování se v Anglii zavedením protestantství jako státního náboženství sice zmírnilo, úplně však neustalo. Anglikánská církev zavrhlá mnoho z učení Říma, nemálo věcí si však ponechala. Odstranila sice nadvládu papeže, ale na jeho místo se dostal panovník jako hlava církve. Její bohoslužba se stále ještě značně odchylovala od čistoty a prostoty evangelia. Nepochopila velkou zásadu náboženské svobody. GC 252 Protestantští králové se jen výjimečně uchýlovali ke krutostem, kterými Řím bojoval proti kacířství, neuznávali však právo každého člověka uctívat Boha podle hlasu svého vlastního svědomí. Od všech vyžadovali, aby přijali učení a zachovávali bohoslužebné formy předepsané státní církví. Po staletí byli lidé, kteří měli jiný názor, ve větší nebo menší míře pronásledováni.

V sedmáctém století vyhnali nepřátelé tisíce kazatelů z jejich domovů. Pod hrozbou těžkých pokut, vězení nebo vyhnanství zakazovali lidem účastnit se jakýchkoli náboženských shromáždění, která církev neschválila. Věrní lidé, kteří chtěli i nadále společně uctívat Boha, se museli shromažďovat v tmavých chodbách, na půdách a někdy i v noci po lesích. V hlubokém lese v tomto Božím chrámu se scházely pronásledované Boží děti, aby se modlily a oslavovaly Boha zpěvem. Přes všechnu opatrnost mnozí z nich pro víru trpěli. Plnila se vězení, rozpadaly se rodiny. Mnozí museli odejít do vyhnanství. Bůh však byl se svým lidem a jeho svědectví nemohlo umlčet žádné pronásledování. Mnoho lidí muselo odejít za moře do Ameriky, kde položili základy občanské a náboženské svobody, které tvoří bezpečí a slávu této země.

Podobně jako v době apoštolů, pronásledování jen podpořilo šíření evangelia. V odporném vězení naplněném zločinci, prožíval Jan Bunyan nebeskou atmosféru. Tam také napsal své podivuhodné dílo, alegorii o cestě poutníka ze země zkázy do nebeského města. Po tři staletí promlouvá tento hlas z bedfordského vězení a posiluje lidská srdce. Bunyanovy spisy „Cesta poutníka“ a „Milost dostatečná i pro největšího z hříšníků“ přivedly mnohé lidi na cestu života.

Baxter, Flavel, Alleine a další nadaní a hluboce vzdělaní lidé s velkou křesťanskou zkušeností vystoupili, aby statečně hájili víru, která byla svatým jednou provždy dána. GC 253 Dílo, které tito muži vykonali, nemůže být nikdy zničeno, i když je vládci tohoto světa pronásledují a stavějí mimo zákon. Flavelovy knihy „Pramen života“ a „Metody

milosti“ naučily tisíce lidí, jak se přiblížovat ke Kristu. Baxterův spis „Protestantský pastor“ se stal požeňáním pro mnohé, kteří toužili po oživení Božího díla. Jeho kniha „Věčný odpočinek vykoupených“ splnila své poslání a přivedla mnohé věřící k „odpočinku“, který má Boží lid ještě stále před sebou.

O sto let později, v době velké duchovní temnoty, vystoupili jako šířitelé Božího světla Whitefield a bratři Wesleyové. Státní církev přivedla anglický lid do stavu náboženského úpadku, který se příliš nelišil od pohanství. Duchovní velice rádi studovali přirozené náboženství, což tvořilo hlavní část jejich teologie. Příslušníci vyšších společenských tříd se posmívali zbožnosti a chlubili se, že jsou povzneseni nad to, co nazývali náboženským fanatismem. Nižší vrstvy byly nevzdělané, propadaly neřestem a církev neměla odvahu ani víru, aby bojovala za ztracenou věc pravdy.

Téměř úplně se zapomnělo na důležité učení o ospravedlnění z víry, kterému tak srozumitelně učil Luther. Jeho místo zaujala římská zásada spoléhat na to, že spasení lze získat dobrými skutky. Whitefield a Wesleyové byli příslušníky státní církve, upřímně však hledali Boží přízeň. Byli poučeni, že jí dosáhnou ctnostným životem a plněním náboženských předpisů.

Když Charles Wesley jednou onemocněl a cítil, že se blíží smrt, dostal otázku, z čeho odvozuje naději na věčný život. Jeho odpověď zněla: „Snažím se co nejlépe sloužit Bohu.“ Přítel, který mu otázku položil, nebyl s jeho odpovědí očividně vůbec spokojený. Wesley si pomyslel: „Jakže! Moje snaha není dostatečným důvodem k naději? Chce mi snad upřít moje úsilí? Vždyť na nic jiného spoléhat nemohu.“ (John Whitehead: Život kazatele Charlese Wesleyho, str. 102) **GC 254** Tak velké temno zahalilo církev a zastřelo učení o usmíření, oloupilo Krista o jeho slávu a odvrátilo pozornost lidí od jejich jedině naděje na spasení - od krve ukřižovaného Vykupitele.

Wesley a jeho přátelé dospěli k poznání, že pravé náboženství vychází ze srdce a že Božímu zákonu podléhají myšlenky právě tak jako slova a činy. Byli přesvědčeni, že svatost srdce je nutná právě tak jako bezúhonné chování, proto začali žít opravdu novým životem. Opravdově a s modlitbou se snažili potlačit přirozené zlé sklony lidského srdce. Žili nesobeckým, obětavým životem, v lásce a pokoře. Přísně dodržovali všechno, o čem se domnívali, že by jim mohlo pomoci dosáhnout toho, po čem nejvíce toužili - svatosti, která jim zaručí přízeň u Boha. Vytčeného cíle však nedosáhli. Marně se snažili osvobodit od vlivu hříchu nebo zlomit jeho moc. Bojovali stejně jako kdysi Luther v klášterní cele v Erfurtu. Trápila je stejná otázka – „*Nebo jak by mohl člověk spravedliv býti před Bohem silným?*“ (Jb 9,2)

Oheň Boží pravdy, který na protestantském oltáři téměř vyhasnul, měl být znovu zapálen ohněm staré pochodně, kterou po staletí udržovali čeští křesťané - Jednota bratrská. Po reformaci katolická církev v Čechách protestanismus udusila. Všichni, kdo se nechtěli vzdát pravdy, museli uprchnout. Někteří vyhnanci našli útočiště v Sasku a udrželi si starou víru. Potomci těchto křesťanů přinesli světlo Wesleymu a jeho přátelům.

John a Charles Wesleyové byli po svém vysvěcení ke kněžství poslání na misijní cestu do Ameriky. Stejnou lodí cestovala také skupina Moravanů (českých bratří). Plavbu provázely silné bouře a John Wesley tváří v tvář smrti poznal, že nemá jistotu smíření s Bohem. Moravané naproti tomu projevovali klid a důvěru, které on neznal. **GC 255**

Později napsal: „Mnohem dříve jsem si všiml, jak vážně a opravdově jednájí. Trvale projevovali pokoru, sloužili ostatním cestujícím tak, jak by to žádný Angličan nedělal. Za své služby nepožadovali a ani by nepřijali odměnu. Tvrdili, že je to užitečné pro jejich

pyšné srdce a že jejich milovaný Spasitel pro ně vykonal mnohem více. Každý den měli příležitost projevit tichost, kterou nedokázala překonat žádná urážka. Když je ostatní odstrkovali, odháněli nebo sráželi, vstali a odešli, ale nestěžovali si. Pak měli možnost prokázat, zda jsou oproštěni strachu, právě tak jako pýchy, hněvu a pomstychtivosti. Při zpěvu žalmu na počátku jejich bohoslužby se rozbourilo moře, hlavní plachta se roztrhla na kusy, voda zaplavila loď a vnikla do podpalubí, jako kdyby nás už pohlcovala hlubina. Angličané začali strachy křičet. Moravané však zpívali klidně dál. Ptal jsem se později jednoho z nich: „Neměl jste strach?“ Odpověděl: „Díky Bohu, nikoli.“ Zeptal jsem se: „Nebály se však vaše ženy a děti?“ Odpověděl klidně: „Ne, naše ženy a děti se nebojí smrti.“ (Whitehead: Život kazatele Johna Wesleyho, str. 10)

Když se dostal do města Savannah, žil Wesley nějaký čas s Moravany a jejich křesťanský život na něj hluboce zapůsobil. O jejich bohoslužbě, která se tak lišila od bezduchého formalismu anglikánské církve, napsal: „Když jsem viděl tu neobyčejnou prostotu a slavnostnost, téměř jsem zapomněl na to, že už uplynulo sedmáct staletí, a představil jsem si, že jsem v jednom z oněch shromáždění bez obřadů a okázalosti, které vedl apoštol Pavel, výrobce stanů, nebo rybář Petr, ve kterých se však projevoval Boží duch a moc.“ (Whitehead: Život kazatele Johna Wesleyho, str. 11,12)

Po návratu do Anglie Wesley pod vedením kazatele jednoty bratrské poznal jasněji Biblickou víru. Pochopil, že chce-li být spasen, nesmí spoléhat na vlastní skutky, ale musí plně důvěřovat „Božímu Beránku, který snímá hříchy světa“. GC 256 Na shromáždění Jednoty bratrské v Londýně četli Lutherův článek o změně, kterou Duch Boží působí v srdci věřícího. Wesley vyslechl Lutherův článek a v jeho srdci se probudila víra. Popsal to slovy: „Pocítil jsem v srdci zvláštní teplo. Cítil jsem, že věřím v Krista, jen v Krista, jako ve zdroj spasení. Získal jsem jistotu, že Kristus snal mé hříchy a vysvobodil mě od zákona hříchu a smrti.“ (Whitehead: Život kazatele Johna Wesleyho, str. 52)

Po dlouhá léta únavného bezútešného snažení - po léta přísného odříkání, pokání a pokořování - sledoval Wesley vytrvale svůj cíl nalézt Boha. Nyní ho našel a poznal, že milost, kterou si chtěl zasloužit modlitbami a posty, almužnami a odříkáním, je dar, „který si nelze koupit nebo zasloužit“.

Když plně přijal víru v Krista, celá jeho bytost zahořela touhou šířit všude známost evangelia o Boží milosti. „Celý svět chápu jako svou farnost,“ prohlásil, „ať jsem v kterékoli části světa, pokládám za vhodné, správné a za svou svatou povinnost hlásat všem, kdo jsou ochotni poslouchat, radostnou zvěst o spasení.“ (Whitehead: Život kazatele Johna Wesleyho, str. 74)

Žil dále přísným, odříkavým životem, nyní však už ne proto, aby si něco zasloužil, ale jako důsledek víry. Nebyla to podmínka, ale ovoce svatosti. Boží milost v Kristu je základem křesťanské naděje, tato milost však vede k poslušnosti. Wesley zasvětil svůj život hlásání velkých pravd, které poznal - ospravedlnění z víry v očisťující krev Pána Ježíše a proměňující moc Ducha Svatého v lidském srdci. Tato moc přináší v životě člověka ovoce a vede jej, aby se řídil příkladem Ježíše Krista.

Whitefield a Wesleyové byli ke svému dílu připraveni tím, že po dlouhou dobu žili v přesvědčení, jak jsou ztraceni a jak je jejich stav beznadějný. Aby mohli snášet těžkosti jako dobří bojovníci Ježíše Krista, byli vystaveni krutým zkouškám opovržení, výsměchu a pronásledování jak na univerzitě, tak ve své kazatelské práci. GC 257 Jejich bezbožní spolužáci na univerzitě je a několik dalších opovržlivě nazývali „metodisté“,

tedy jménem, které jedna z největších náboženských společností v Anglii a v Americe dnes považuje za hodné úcty.

Jako členové anglikánské církve lpěli na tradičních formách bohoslužby, Pán jim však ve svém slově ukázal lepší formy. Duch Svatý je vyzýval, aby kázali ukřižovaného Krista. Jejich snahu provázela Boží moc. Přivedli tisíce lidí k poznání pravdy a opravdovému obrácení. Tyto ovce bylo třeba chránit před dravými vlky. Wesley neměl v úmyslu založit novou náboženskou společnost, zorganizoval je však do útvaru, který nazval Jednota metodistů.

Tito kazatelé naráželi na skryté i otevřené nepřátelství státní církve, Bůh však ve své moudrosti způsobil, že právě díky tomu začala obnova působit v samotné anglikánské církvi. Kdyby reformační hnutí vzniklo zcela mimo církev, neproniklo by tam, kde ho bylo tak potřeba. Protože oživenectví kazatelé byli členy církve a působili jako kazatelé v řadách církve, kde k tomu jen našli příležitost, našla si pravda vstup tam, kde by jinak zůstaly zavřené dveře. Někteří další duchovní se probrali z mravní otupělosti a začali ve svých farnostech horlivě kázat. Sbory, které ustrnuly ve formalismu, se probudily k životu.

V době Wesleyů, podobně jako ve všech obdobích církve, vykonali lidé s různými dary dílo, ke kterému je Bůh povolal. Neshodovali se v každém bodu učení, všechny však vedl Boží Duch a všechny spojoval cíl získávat lidi pro Krista. V určité době hrozily názorové rozdíly mezi Whitefieldem a Wesleyovými, že zapříčiní jejich odcizení, **GC 258** protože se však učili v Kristově škole tichosti, usmířila je vzájemná snášenlivost a láska. Neměli čas se přít, vždyť všude okolo vládly bludy a nepravosti a hříšníci spěli ke zkáze.

Boží služebníci kráčeli po úzké cestě. Proti nim se postavili vlivní a vzdělaní muži. Po nějaké době někteří kněží zaujali vůči nim rozhodný nepřátelský postoj a zavřeli dveře kostelů před ryzí vírou a před těmi, kdo ji hlásali. Jednání duchovních, kteří je odsuzovali z kazatelen, vedlo k nevědomosti, temnotě a nepravosti. John Wesley opakovaně unikal smrti jen díky Boží milosti. Když vůči němu začal dav projevovat nenávisť a když se už zdálo, že neunikne, objevil se po jeho boku anděl v lidské podobě, lůza se zalekla a Boží služebník odešel bez úhony.

Po jednom takovém vysvobození před rozrušeným davem Wesley napsal: „Mnozí se mě pokoušeli srazit na zem, když jsme sestupovali s kopce po strmé, kluzké stezce do města. Dobře věděli, že octnu-li se na zemi, těžko se znovu postavím na nohy. Já jsem však neklopýtl, ani neuklouzl, dokud jsem nebyl zcela z jejich dosahu. Mnozí se mě snažili chytit za límec nebo za šaty, aby mě mohli srazit, ale nemohli mě uchopit. Jen jediný zachytil kapsu mého kabátu a za chvíli mu zůstala v rukou. Druhá kapsa, v níž jsem měl jednu bankovku, zůstala jen natržena. ... Jeden zuřivec, který stál těsně za mnou, mával velkou dubovou holí. Kdyby zasáhl můj zátylek, zbavil by mě všech dalších nesnází. Pokaždě však, když se rozpráhl, šla jeho rána vedle. Nevím, jak je to možné, protože jsem nemohl uhnout ani napravo ani nalevo. ... Jiný se protlačil kupředu a zvedl ruku, aby mě udeřil, náhle však jeho ruka zvolna klesla, takže mě jen pohladil po hlavě a řekl: ‚Jaké má hebké vlasy!‘ ... Celé město znalo tyto muže jako největší výtržníky, vždycky stáli v čele lůzy. Jeden z nich dokonce vyhrál v zápase s medvědem...“ **GC 259**
„Jak laskavě a poznenáhlu nás Bůh připravuje, abychom plnili jeho vůli. Před dvěma lety zasáhl kus cihly mé rameno. Rok nato jsem dostal kamenem mezi oči. Před měsícem jsem dostal ránu, dnes večer dvě, jednu, než jsme vešli do města, druhou, když jsme

odcházel. Necítil jsem však ani jednu. Jeden muž mě udeřil silně do prsou, druhý do úst tak prudce, že mi hned vytryskla krev. Necítil jsem však ani takovou bolest, jako kdyby se mne dotkli stěblem.“ (John Wesley: Dílo, díl 3, str. 297, 298)

První metodisté, prostý lid i kazatelé, se stali terčem posměchu. Pronásledovali je jak členové anglikánské církve, tak i nevěřící lidé, které poštvalo zkresené líčení jejich učení. Vláčeli je před soudy, které prosazovaly spravedlnost jen podle jména, spravedlnost byla tehdy u soudu vzácným hostem. Pronásledovatelé se na nich často dopouštěli násilí. Lůza pronikala do jejich domů, ničila jim nábytek a zařízení, kradla, co se jí zlíbilo, a týrala muže, ženy i děti. V několika případech se objevily plakáty a vyzývaly všechny, kdo se chtějí zúčastnit rozbíjení oken a rabování domů metodistů, aby se shromáždili v určenou dobu na určeném místě. Úřady trpěly a mlčky schvalovaly toto veřejné porušování lidských i Božích zákonů. Lidé, jejichž jediným přestupkem bylo to, že se snažili vést kroky hříšníků z cesty zkázy na cestu svatosti, byli soustavně pronásledováni.

John Wesley o obviněních vznesených proti němu a jeho přátelům prohlásil: „Některí lidé tvrdí, že učení těchto mužů je falešné, bludné a fanatické, že je nové a dosud neslychané, že je to kvakerství, fanatismus a papeženství. Všechna tato obvinění byla již vyvrácena a bylo podrobně dokázáno, že každý bod tohoto učení, jak je vykládá naše církev, vychází z Písma. **GC 260** Proto nemůže být ani falešné, ani bludné, přijímáme-li Písmo jako pravdivé.“ „Jiní tvrdí: ‚Jejich učení je příliš přísné, příliš zužující cestu do nebe.‘ To je opravdu první námitka (a byla to téměř jediná námitka po nějakou dobu) a skrývá se za tisíce dalších námitek, které mají nejrůznější podobu. Opravdu dělá cestu do nebe užší, než jak ji představil náš Pán a jeho apoštolové? Je opravdu jejich učení přísnější než učení Bible? Zamysleme se jen nad několika jasnými texty: *„Protož milovati budeš Hospodina Boha svého z celého srdce svého, a ze vsí duše své, a ze vsí síly své.“* „*Ale pravím vám, že z každého slova prázdného, kteréž mluvíti budou lidé, vydadí počet v den soudný.“* „*Protož buďte že jíte, nebo pijete, anebo cočkoli činíte, všecko k slávě Boží činite.“* (5 M 6,5; Mt 12,36; 1 K 10,31)

„Je-li jejich učení přísnější než toto, zaslouží si výtku. Vy však dobře víte, že tomu tak není. A kdo může být o puntík méně přísný, aniž by porušil Boží slovo? Mohl by být služebník Božích tajemství považován za věrného, kdyby změnil nějakou část svatého pokladu? Nikoli. Nemůže nic zmírnit, nemůže nic zeslabit, musí hlásat všem lidem: ‚Nesmím podřizovat Písmo vašemu vkusu. Vy se mu musíte podřídít, jinak zahynete.‘ Z toho vychází celý povyk, že tito lidé jsou ‚přísní a nemilosrdní‘. Opravdu jsou přísní a nemilosrdní? V jakém smyslu? Copak nesytí hladové a neoblakají nahé? ‚Ne, v tom to není: v tom jsou příčinliví, jsou však přísní a neúprosní v posuzování druhých lidí. Mysl si, že spasení budou jen lidé, kteří to dělají jako oni.“ (John Wesley: Dílo, díl 3, str. 152, 153)

Duchovní úpadek, který se projevil v Anglii krátce před tím, než vystoupil Wesley, byl do značné míry důsledkem učení bojujícího proti Božímu zákonu. Mnozí tehdy tvrdili, že Kristus zrušil mravní zákon a že křesťan ho už nemusí zachovávat, že věřící člověk nemusí konat dobré skutky. **GC 261** Jiní sice připouštěli, že zákon je věčný, avšak prohlašovali, že není třeba, aby kazatelé vedli lid k poslušnosti přikázání, protože ty, které Bůh vyvolil k spasení, „Boží milost neodolatelně vede k zbožnému a ctnostnému životu“, zatímco lidé předurčení k věčnému zatracení, „nemají sílu plnit požadavky Božího zákona“.

Ještě jiní, kteří tvrdili, že „vyvolený nemůže odpadnout od milosti nebo pozbýt Boží přízeň“, dospěli k ještě hrůznějšímu závěru, že totiž „bezbožné činy, které páchají, nejsou ve skutečnosti hříšné, že je nelze pokládat za přestupování Božího zákona a že tedy nemusejí ze svých hříchů činit pokání.“ (McClintock and Strong: Encyklopedie, heslo Antinomie) Tvrdili: „Proto ani ten nejodpornější hřích, považovaný všeobecně za přestoupení Božího zákona, není v Božích očích hříchem, jestliže se ho dopustí někdo z vyvolených, „protože jednou z podstatných a význačných vlastností vyvolených je, že nemohou činit nic, co by se nelíbilo Bohu nebo co by zakazoval jeho zákon.“

Toto hrozné učení se v podstatě shoduje s pozdějším učením lidových vychovatelů a teologů, kteří hlásali, že vlastně neexistuje neměnný Boží zákon jako měřítko pravdy, ale že měřítko mravnosti si určuje společnost sama a že je stále měnící. Všechna tato učení vymýšlí a podněcuje týž mistrný duch. Už mezi bezhříšnými obyvateli nebes zahájil kdysi své dílo, které si klade za cíl odstranit spravedlivé požadavky Božího zákona.

Takový pohled na Boží nařízení, která měla zušlechtit povahu lidí, vedl mnohé k tomu, že zavrhlí Boží zákon úplně. Wesley rozhodně vystupoval proti bludům hlasatelů učení odstraňujících Boží zákon a dokazoval, že učení, které pošlapává Boží zákon, odporuje Písmu. „*Zjevit se jest zajisté ta milost Boží spasitelná všechněm lidem.*“ **GC 262** „*Nebo toť jest dobré a vzácné před spasitelem naším Bohem, kterýž chce, aby všelijací lidé spasení byli a k známosti pravdy přišli. Jedent jest zajisté Bůh, jeden také i prostředník Boží a lidský, člověk Kristus Ježíš, kterýžto dal sebe samého mzdu na vykoupění za všecky.*“ (Tt 2,11; 1 Tm 2,3-6) Pán štědře uděluje svého Ducha všem lidem, kteří přijímají jeho nabídku spasení. Tak Kristus, „*pravé Světlo, ... osvěcuje každého člověka*“ (J 1,9). Lidé ztrácejí spasení tím, že dar života svévolně odmítají.

Na tvrzení, že smrt Ježíše Krista odstranila zákon o obřadech stejně jako příkázání desatera, Wesley odpověděl: „Mravní zákon, obsažený v desatera a potvrzený proroky, Kristus nezrušil. Účelem Kristova příchodu nebylo odvolat nějakou jeho část. Mravní zákon nemůže být nikdy zrušen, stojí pevně jako věrný svědek v nebi. ... Tak tomu bylo na počátku světa, kdy zákon ještě nebyl vytesán do kamenných desek, ale při stvoření byl vepsán do srdcí lidí. I když zákon, který kdysi napsala Boží ruka, je nyní do značné míry znetvořen hříchem, přesto nemůže být úplně vymazán, protože bychom nevěděli nic o dobru a zlu. Každá součást tohoto zákona musí platit pro všechny lidi ve všech dobách, zákon není závislý na čase ani na místě, ani na jiných okolnostech podléhajících změnám, ale jen na podstatě Boha a na přirozenosti člověka a na jejich vzájemném neměnném vztahu.

„*Nepřišel jsem rušiti, ale naplniti.*“ ... Není sporu, že tímto výrokem Ježíš Kristus myslí (shodně se vším, co předcházelo, a s tím, co bude následovat) - Přicházím, abych nastolil zákon v jeho plnosti a odstranil všechno, co k němu přidali lidé. Přicházím, abych objasnil, co je v něm zatemněného a nejasného. Přicházím, abych ukázal pravý a plný význam každé jeho části; abych ukázal délku a šířku a celý dosah každého příkázání, které zákon obsahuje, výšku a hloubku a nevýslovnou čistotu a duchovnost zákona ve všech jeho částech.“ (Wesley, kázání 25) **GC 263**

Wesley prohlásil, že zákon je v dokonalém souladu s evangeliem. „Zákon a evangelium pojí nejužší možný vztah. Na jedné straně zákon neustále připravuje cestu pro evangelium a odkazuje nás k němu. Na druhé straně nás evangelium trvale vede k důslednějšímu plnění zákona. Zákon například požaduje, abychom milovali Boha, abychom milovali svého bližního, abychom byli pokorní, tiší a svatí. Cítíme, že na to nestačíme, že ,pro

člověka je to nemožné'. Bůh nám však slíbil, že nám takovou lásku, pokoru, tichost a svatost dá. Přijímáme toto evangelium, tuto radostnou zvěst, a ono se v nás uskutečňuje na základě naší víry. ‚Spravedlnost zákona‘ se v nás naplňuje ... vírou, jež je v Kristu Ježíši. ...“

Wesley také napsal: „V prvních řadách nepřátel Kristova evangelia stojí lidé, kteří otevřeně a výslovně odmítají Boží zákon a pomlouvají jej, lidé, kteří učí ostatní, aby přestupovali ne jedno, ať už nejmenší nebo největší, ale všechna přikázání najednou. ... Nejpřekvapivější na tom je to, že lidé, kteří přijali tento hrozný blud, opravdu věří, že uctívají Krista, když odmítají jeho zákon, a že oslavují Boha, když ruší Boží učení. Uctívají Krista právě tak, jako ho pocítil Jidáš, když řekl: „Buď zdrav, Mistře,“ a políbil ho. A Kristus může zrovna tak právem říci každému z nich: „Zrazuješ Syna člověka políbením?“ Vždyť to není nic jiného než zrazování Krista polibkem, když někdo mluví o jeho krvi a bere mu jeho korunu, když někdo zlehčuje některou část jeho zákona pod záminkou, že pomáhá dílu evangelia. Odpovědnosti se nezbaví nikdo, kdo hlásá víru takovým způsobem, že přímo nebo nepřímo navádí k neposlušnosti, kdo káže Krista tak, že ruší nebo oslabuje třeba jen nejmenší z Božích přikázání.“ (Wesley, kázání 25)
GC 264 Lidem, kteří tvrdili, že „hlásání evangelia naplňuje všechny požadavky zákona“, Wesley odpověděl: „To naprosto odmítáme. Odporuje to prvotnímu požadavku zákona, totiž usvědčovat lidi z hříchu a probouzet ty, kdo dosud spí na pokraji záhuby.“ Apoštol Pavel napsal, že „*skrze Zákon přichází poznání hříchu*“ (Ř 3,20) a že dokud člověk nepozná svůj hřích, nepocítí potřebu smírující Kristovy krve. ... Pán Ježíš řekl: „Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní.“ „Je proto nesmyslné nabízet lékaře lidem zdravým nebo lidem, kteří jsou přesvědčeni o svém zdraví. Nejdříve je musíme přesvědčit, že jsou nemocní, jinak vám za vaši nabídku ani nepoděkují. Stejně nesmyslné je nabízet Ježíše Krista lidem, kteří mají pocit, že jsou dokonalí a nikdy neprožili lítost nad sebou.“ (Wesley, kázání 35)

Wesley podobně jako kdysi jeho Mistr hlásal evangelium o Boží milosti a přitom se snažil vyvýšit a „*zvelebit Boží zákon*“ (Iz 42,21b ČEP). Věrně plnil Bohem svěřený úkol a dožil se velkých výsledků. Na sklonku jeho dlouhého života - dožil se více než osmdesáti let a více než půl století prožil na cestách jako kazatel - se k jeho učení hlásilo přes půl miliónu věřících. Počet lidí, které jeho působení pozvedlo ze zkázy a otroctví hříchu k vyššímu a čistšímu životu, a počet lidí, kteří díky jeho učení prožili hlubší a plnější zkušenost s Bohem, se dovíme, až se celá rodina vykoupených jednou shromáždí v Božím království. Wesleyův život poskytuje každému křesťanu velmi cenné poučení. Kéž by se víra a pokora, neúnavná horlivost, obětavost a oddanost tohoto Kristova služebníka projevovala i v dnešních církvích!

15 Bible a francouzská revoluce

GC 265 V šestnáctém století se snažila proniknout do všech zemí Evropy reformace, která nabízela lidem otevřenou Bibli. Některé národy ji radostně přijaly jako posla z nebes. V jiných zemích papežská moc do značné míry zabránila jejímu vstupu a téměř zcela znemožnila, aby lidé poznali Biblické poselství a jeho povznášející vliv. Do jedné země sice světlo pronikalo, panující temnota však neumožnila, aby ho lidé pochopili. Po staletí tam pravda a blud zápolily o moc. Nakonec zvítězilo zlo a Boží pravda byla potlačena. „*Toto pak jest ten soud, že Světlo přišlo na svět, ale milovali lidé více tmu nežli Světlo.*“ (J 3,19) Onen národ musel sklídit plody toho, pro co se sám rozhodl. Duch Svatý přestal národu, který pohrdl darem Boží milosti, klást omezení. Zlo mohlo dozrát. A celý svět pak mohl sledovat, jaké ovoce to přináší, když lidé dobrovolně odmítnou světlo.

Boj proti Bibli, který probíhal ve Francii po několik staletí, vyvrcholil v hrůzách revoluce. Tento strašlivý výbuch byl jen zákonitým důsledkem toho, jak Řím ve Francii potlačoval Bibli. (Viz Dodatky) Je to nejpřesvědčivější ukázka důsledků papežské politiky, jakou kdy svět viděl, ukázka toho, kam učení římské církve po více než tisíc let vedlo. **GC 266**

Bibliční proroci předpověděli, že v době papežské nadvlády bude Písmo potlačováno. Apoštol Jan v knize Zjevení také ukazuje strašné následky, které přinese zvláště ve Francii vláda „muže hříchu“.

Boží anděl prohlásil: „*A budouť tlačiti město svaté za čtyřiceti a dva měsíce. Ale dám jej dvěma svědkům svým, kteříž budou prorokovati tisíc dvě stě a šedesáte dnů. ... Ale když dokonají svědectví své, šelma vystupující z propasti válku povede proti nim, a zvítězí nad nimi, i zmurduje je. A ležeti budou těla jejich mrtvá na rycích města velikého, kteréž slove duchovně Sodoma a Egypt, kdežto i Pán náš ukřižován jest. ... Anobřž ti, kteříž přebývají na zemi, radovati se budou nad nimi a veseliti se, a dary budou posílati jedni druhým; nebo ti dva proroci trápili ty, jenž přebývají na zemi. Ale po půl čtvrtu dni duch života od Boha poslaný vstoupil do nich, i postavili se na nohách svých, a bázeň veliká spadla na ty, kteříž je viděli.*“ (Zj 11,2-11)

Období, o kterých se tu mluví - „*čtyřiceti a dva měsíce*“ a „*tisíc dvě stě a šedesáte dnů*“ - jsou totožná a představují dobu, po kterou Řím utlačoval Kristovu církev. Papežská nadvláda, trvající 1260 let, začala v roce 538 a skončila v roce 1798. V tomto roce vstoupila francouzská armáda do Říma a zajala papeže, který potom zemřel ve vyhnanství. I když brzy nato byl zvolen nový papež, nedokázalo už papežství nikdy plně obnovit svou dřívější moc.

Pronásledování církve netrvalo celých 1260 let. Bůh z milosrdenství ke svému lidu zkrátil dobu jeho krutých zkoušek. **GC 267** Když předpovídal „velkou tíseň“, která přijde na církev, Spasitel řekl: „*A byt nebyli ukráceni dnové ti, nebyl by spasen nižádný člověk. Ale pro vyvolené ukráceni budou dnové ti.*“ (Mt 24,22) Vliv reformace ukončil pronásledování už před rokem 1798.

O dvou svědčích prorok dále napsal: „*Tiť jsou dvě olivy a dva svícnové, stojící před obličejem Boha Pána vsí země.*“ Žalmista vysvětluje: „*Svíce nohám mým jest slovo tvé, a světlo stezce mé.*“ (Zj 11,4; Ž 119,105) Dva svědkové znázorňují Písmo Starého

a Nového zákona. Oba podávají důležité svědectví o původu a věčném trvání Božího zákona. Oba také svědčí o plánu záchrany člověka. Předobrazy, oběti a prorocství Starého zákona ukazují na budoucího Spasitele. Evangelia a epištoly Nového zákona vyprávějí o Spasiteli, který přišel přesně tak, jak to předpověděly předobrazy a prorocství.

„Oblečení v smuteční šat budou prorokovat tisíc dvě stě šedesát dní.“ Po většinu této doby zůstávali Boží svědkové v skrytu. Papežská moc se snažila skrýt před lidmi slovo pravdy a dát jim falešné svědectví, které je v rozporu s pravdou. (Viz Dodatky) Věrní svědkové prorokovali tehdy, když Bibli zakazovaly církevní i světské úřady, když nepřátelé překrucovali její svědectví, když vynakládali všechno úsilí, aby lidé na ni nemysleli, když pronásledovali, zrazovali, mučili, zavírali do tmavých kobek, týrali pro jejich víru nebo vyháněli do hor a jeskyň každého, kdo se opovážil hlásat její svaté pravdy. Svědčili po celé období 1260 let. I v nejtemnějších dobách žili věrní lidé, kteří milovali Boží slovo a horlivě obhajovali Boží čest. **GC 268** Tito věrní Boží sluhové dostali moudrost, moc a autoritu, aby mohli hlásat Boží pravdu po celé uvedené období.

„*Jimžto jestliže by kdo chtěl ubližovati, oheň vyjde z úst jejich, a šíře nepřátely jejich; a takt' musí zabit býti, kdož by koli jim škoditi chtěl.*“ (Zj 11,5) Lidé nemohou beztrestně pošlapávat Boží slovo. Toto vážné varování vysvětluje závěrečná kapitola Zjevení:

„*Osvědčujit' pak každému, kdož by slyšel slova prorocství knihy této, jestliže by kdo přidal k těmto věcem, žeť jemu přidá Bůh ran napsaných v knize této. A jestliže by kdo ujal něco od slov prorocství tohoto, odejmeť Bůh díl jeho z knihy života, a z města svatého, a z těch věcí, kteréž jsou napsány v knize této.*“ (Zj 22,18.19)

Takovými výstrahami Bůh varuje člověka před tím, aby jakkoli měnil to, co Bůh zjevil nebo nařídil. Tato vážná varování platí pro všechny, kdo svým vlivem vedou jiné, aby nebrali Boží zákon vážně. Měla způsobit, aby se báli a třásli lidé, kteří lehkomyšlně prohlašují, že není důležité, zda respektujeme Boží zákon. Strašnou odpovědnost berou na sebe všichni, kdo kladou své vlastní názory nad Boží zjevení, kdo by chtěli měnit smysl Písma tak, jak se jim to hodí nebo aby vyhovoval světu. Psané slovo, Boží zákon, posuzuje povahu každého člověka a odsoudí všechny, které tato spravedlivá zkouška prohlásí za nedostatečné.

„Až ukončí své svědectví ...“ Období, ve kterém oba svědkové prorokovali oblečení do smutečního šatu, skončilo v roce 1798. Když se blížil konec jejich skrytého působení, rozpoutala proti nim válku mocnost, znázorněná v Písmu jako „dravá šelma“, která vystoupila z bezedné propasti. V mnoha evropských zemích řídil satan prostřednictvím papežství po celá staletí státní i církevní vládu. **GC 269** Zde se však satanská moc projevuje novým způsobem.

Řím z předstírané úcty uzavřel Bibli v neznámém jazyku a skryl ji před lidmi. Za jeho vlády svědkové prorokovali „oblečení do smutečního šatu“. Měla však povstat další mocnost - šelma vystupující z propasti - a vyhlásit otevřenou válku proti Božímu slovu.

„Veliké město“, v jehož ulicích jsou svědkové zabíjeni a kde leží jejich mrtvá těla, je „duchovně“ Egypt. Ze všech národů, o nichž se zmiňují Biblické dějiny, Egypt nejtroufaleji popíral existenci živého Boha a odmítal jeho nařízení. Žádný panovník se nikdy neodvážil postavit otevřeněji a nadutěji proti Boží moci než egyptský vládce. Když mu Mojžíš přednesl poselství ve jménu Hospodina, faraón pyšně odpověděl:

„*Kdo jest Hospodin, abych poslechl hlasu jeho a propustil Izraele? Hospodina neznám, Izraele také nepropustím.*“ (2 M 5,2) To je ateismus a národ představovaný Egyptem měl podobně popírat požadavky živého Boha a projevit podobnou nevíru a vzdor.

„Veliké město“ se také přirovnává v duchovním smyslu k Sodomě. Zkaženost Sodomy, její přestupování Božího zákona se zvláště projevovalo v nemravnosti. Stejný hřích se měl také projevat v národě, který naplní uvedené Biblické proroctví.

Podle proroctví měla krátce před rokem 1798 povstat nějaká moc satanského původu a rázu, která povede tažení proti Bibli. V zemi, kde byl hlas dvou Božích svědků umlčen, se mělo projevit faraónovo zatvrzení a nemravnost Sodomy.

Uvedené proroctví se s nápadnou přesností naplnilo v dějinách Francie. GC 270 Za revoluce, v roce 1793, „svět poprvé uslyšel, jak shromáždění mužů, kteří se narodili a byli vychováni v civilizovaném světě a přisvojili si právo vládnout jednomu z nejušlechtilejších evropských národů, zvedlo svůj hlas, aby jednomyslně odmítlo víru a uctívání Boha“. (Sir Walter Scott: Život Napoleonův, díl 1, kap. 17) „Francie je jediným národem na světě, který se zapsal do dějin tím, že jako národ pozvedl ruku ve zjevné vzpouře proti Stvořiteli vesmíru. Bylo a stále je mnoho rouhačů, mnoho nevěřících v Anglii, Německu, Španělsku a jinde, avšak Francie vystupuje v dějinách světa jako jediný stát, který výnosem svého Ústavodárného shromáždění prohlásil, že Bůh není, a jehož obyvatelé v hlavním městě i jinde, muži i ženy, tančili a zpívali radostí, když přijali toto prohlášení.“ (Blackwood's Magazine, listopad 1870)

Francie vykazovala příznačné rysy, kterými se vyznačovala Sodoma. Za revoluce se projevila mravní zvrhlost a zkaženost podobná stavu, který přivodil zkázu měst v Jordánské nížině. Dějepisec spojuje ateismus Francie s její nemravností, podobně jak je to uvedeno v proroctví: „Na zákony týkající se náboženství těsně navazovaly další zákony, které snižovaly manželský svazek - nejsvětější svazek, který mohou lidské bytosti navázat, a jehož stálost nejsilněji přispívá k upevnění pořádku ve společnosti - na úroveň dočasné občanské smlouvy, kterou mohou lidé snadno uzavřít a také kdykoli zrušit. ... Kdyby se nepřátelé snažili najít způsob, jak neúčinněji zničit všechno, co je v rodinném životě úctyhodné, krásné a trvalé, a současně zajistit, aby zkáza, kterou se snaží docílit, přecházela z pokolení na pokolení, nemohli vymyslet účinnější plán než snížit manželství. ... GC 271 Sophie Arnoutlová, herečka proslulá svými duchaplnými výroky, označila republikánské manželství za ‚svátost cizoložství‘. (Scott, díl 1, kap. 17) „Kdežto i Pán náš ukřižován jest.“ (Zj 11,8) Tuto část proroctví Francie také naplnila. V žádné jiné zemi se tak nápadně neprojevovalo nepřátelství vůči Kristu. V žádné jiné zemi se pravda nesetkala s tak rozhořčeným a krutým odporem. Pronásledováním vyznavačů evangelia přibýjela Francie na kříž Krista v osobě jeho následovníků.

Století za stoletím tekla krev mučedníků. Zatímco v horách Piemontu umírali „pro Boží slovo a svědectví Ježíše Krista“ valdenští, přinášeli ve Francii podobné svědectví pro pravdu jejich bratři, albigenští. Později byli stoupenci reformace krutým způsobem mučeni a ubíjeni. Král, šlechta, urozené dámy i křehké slečny, pýcha a výkvět národa, se bavili pohledem na smrtelný zápas mučedníků. Stateční hugenoti, kteří bojovali za nejposvátnější lidská práva, prolévali svou krev na mnoha bojištích. Protestanté byli pokládáni za psance, na jejich hlavy byly vypisovány odměny a byli štváni jako divá zvíř.

„Církev na poušti“, hrstka potomků prvotních křesťanů, která ve Francii žila v osmnáctém století, se skrývala v horách na jihu. Stále vyznávali víru svých otců. Když se odvážili scházet v noci v horách nebo na pustých vřesovištích, pronásledovalo je vojsko a odvlékalo je do doživotního otroctví na galejích. Nejšlechtnější, nejvzdělanější a

nejinteligentnější z Francouzů trpěli v okovech spolu s lupiči a vrahy. (Viz Wylie, sv. 22, kap. 6) S jinými jednali „milosrdněji“ - chladnokrevně je zastřelili, když neozbrojeni a bezmocní klesli na kolena, aby se modlili. GC 272 Stovky starců, bezbranných žen a nevinných dětí zůstaly bez života ležet na místě, kde se shromáždili k bohoslužbě. V horách nebo lesích, kde se obvykle shromažďovali, mohl tehdy návštěvník najít „na každém čtvrtém kroku mrtvá těla ležící v trávě nebo těla oběšená na stromech“. Jejich země, zpusťovaná mečem a sekerou, „se stala jedinou obrovskou pouští“. „Tato zvěrstva se neodehrávala ... v temném dávnověku, nýbrž za skvělé éry Ludvíka XIV. Tehdy se pěstovala věda, kvetla literatura a duchovními u dvora a v hlavním městě byli vzdělání a výřeční muži, kteří rádi vystavovali na odív svou laskavost a šlechtnost.“ (Wylie, sv. 22, kap. 7)

Avšak nejčernější na seznamu zločinů, nejstrašnější z dábelských počínů všech staletí, je bartolomějská noc. Svět si stále s hrůzou připomíná výjevy tohoto nejzbabělejšího a nekrutějšího vyvražďování. Francouzský král dal na naléhání představitelů římské církve k tomuto hroznému zločinu svůj souhlas. Zvon, vyzvánějící v noci umíráčkem, byl povel k vraždění. Protestanté, kteří klidně spali ve svých domovech, protože důvěřovali slibu svého krále, byli chladnokrevně vražděni po tisících.

Tak jako Kristus neviditelně vedl svůj lid z egyptského otroctví, satan neviditelně vedl své poddané v tomto strašném díle masového vraždění. Po sedm dní trvalo v Paříži vraždění, první tři dny se vyznačovaly nepochopitelnou zuřivostí. Vraždění se neomezilo jen na Paříž, zvláštní královský rozkaz je rozšířil do všech krajů a měst, kde protestanté žili. Nebral se ohled na věk ani pohlaví. Nešetřil ani nevinné dítě, ani šedovlasého starce. Šlechtic i sedlák, starý i mladý, matka i dítě, všichni byli společně popraveni. Vraždění po celé Francii pokračovalo dva měsíce. Zahynulo sedmdesát tisíc lidí, kteří představovali skutečný výkvět národa.

„Když zpráva o masakru došla do Říma, radost kněžstva neznala mezí. GC 273 Kardinál z Lorraine odměnil posla tisíci korunami; z děla andělského hradu byla vypálena slavnostní salva, z každé věže zněly zvony, slavnostní hranice proměnily noc v den. Papež Řehoř XIII. se v doprovodu kardinálů a dalších církevních hodnostářů odebral v dlouhém průvodu do chrámu sv. Ludvíka, kde kardinál z Lorraine zazpíval *Te Deum*. ... Na památku masakru byla vyražena medaile a ve Vatikánu je možno stále vidět tři fresky Vasariho, které zobrazují útok na admirála a krále, jak s radou připravuje masakr a samotné vraždění protestantů. Řehoř poslal císaři Karlovi Zlatou růži. A čtyři měsíce po masakru ... s uspokojením vyslechl kázání francouzského kněze, ... který mluvil o onom dni plném štěstí a radosti, kdy největšímu otci došla o tom zpráva a kdy se odebral v slavnostním průvodu, aby vzdal díky Bohu a svatému Ludvíkovi.“ (Henry White: Bartolomějská noc, kap. 14, odst. 34)

Duch, který vedl k bartolomějské noci, vedl také ke krutostem revoluce. Ježíš Kristus byl prohlášen za podvodníka a francouzští ateisté svorně volali: „Pryč s bídákem“, a mysleli tím Krista. Opovážlivé rouhání vůči Bohu šlo ruku v ruce s nejpodlejší zločinností. Lidé páchající největší krutostí a neřesti se dostávali na přední místa. Tím vším vzdávali nejvyšší poctu satanovi. Krista znovu přibýjeli na kříž tím, že pošlapávali pravdu, čistotu a nesobeckou lásku.

„Šelma vystupující z propasti válku povede proti nim, a zvítězí nad nimi, i zmorduje je.“ Ateistická moc, která vládla ve Francii za revoluce a za hrůzovlády, se opovážila vést proti Bohu a Božímu slovu válku, jakou svět nikdy před tím neviděl. Národní

shromáždění zrušilo uctívání Boha. Nechali sbírat Bible a s posměchem je veřejně pálit. Pošlapávali Boží zákon. **GC 274** Odmítli Biblická ustanovení. Zrušili den odpočinku jednou v týdnu a místo něho ustanovili každý desátý den jako den radovánek a rouhání. Zakázali konání křtů a večeře Páně. Oznámení vylepená na hřbitovech hlásala, že smrt je věčný spánek.

Tvrdili, že úcta k Bohu je tak vzdálena začátku moudrosti, že je vlastně začátkem hlouposti. Zakázali jakékoli náboženské uctívání kromě uctívání svobody a vlasti. „Povolali pařížského biskupa, aby sehrál hlavní roli v nejostudnější frašce, před národním shromážděním. ... Přišel s celým průvodem, aby před sněmem prohlásil, že náboženství, kterému mnoho let učil, je v každém bodě výmyslem kněží a že nevyplývá z dějin, ani ze svatých pravd. Slavnostně popřel existenci Boha, k jehož uctívání byl vysvěcen, a zavázal se, že nadále bude uctívat jen svobodu, rovnost, ctnost a mravnost. Potom položil na stůl odznaky své biskupské hodnosti a předseda sněmovny ho bratrsky objal. Několik odpadlých kněží jednalo podle příkladu tohoto preláta.“ (Scott: Život Napoleonův, díl 1, kap. 17)

Masakr v Bartolomějské noci (1572)

„Obyvatelé země budou z toho mít radost, budou jásat a navzájem si posílat dary; protože tito dva proroci jim nedopřáli klidu.“ Nevěrná Francie umlčela kárající hlas dvou Božích svědků. Slovo pravdy leželo mrtvé v jejích ulicích a ti, kdo nenáviděli omezení a požadavky Božího zákona, jásali. Lidé se veřejně stavěli proti nebeskému vládci. Jako hříšníci v dávných dobách volali: „*Jak má o tom vědět Bůh silný? Aneb zdaž jest to známé Nejvyššímu?*“ (Ž 73,11)

Jeden z kněží nového řádu prohlásil téměř s neuvěřitelnou troufalostí: „Bože, jestliže existuješ, pomsti své uražené jméno. Vyzývám tě k boji. Ty mlčíš, neodvažuješ se vyslat své hromy. Kdo uvěří, že existuješ?“ (Lacretelle: Dějiny, díl 11, str. 309; Archibald Alison: Dějiny Evropy, díl 1, kap. 10) **GC 275** Je to jen ozvěna faraónovy otázky: „*Kdo jest Hospodín, abych poslechl hlasu jeho ...? Hospodina neznám.*“ (2 M 5,2)

„Říká blázen v srdci svém: *Není Boha.*“ (Ž 14,1) Bůh však o lidech, kteří převraceli pravdu, říká: „*Nebo nemoudrost jejich zjevná bude všechněm.*“ (2 Tm 3,9) Jakmile Francie odmítla uctívání živého Boha, „Velkého a Vznešeného, který žije ve věčnosti“, netrvalo dlouho a klesla do ponižujícího modlářství. Začala uctívat bohyni rozumu v podobě nemravné ženy, a to ve shromáždění poslanců národa, nejvyššími občanskými a zákonodárnými představiteli. Dějepisec poznamenal: „Jeden z obřadů této šílené doby vyniká svou nesmyslností a bezbožností. Dveře sněmovny se doširoka otevřely a vstoupila skupina hudebníků. Následoval je slavnostní průvod členů městské rady zpívajících hymnu na oslavu svobody. Jako předmět svého budoucího kultu vedli ženu v závoji, kterou nazývali „bohyně rozumu“. Když ji přivedli na pódium, sňali jí obřadně závoj s tváře a posadili ji po pravici předsedy sněmu. Všichni v ní poznali baletku z opery. ... Těto osobě, jako nejvhodnější představitelce onoho rozumu, který uctívali, vzdalo národní shromáždění Francie veřejný hold.“

Pamětní mince k Bartolomějské noci

„Tato bezbožná a směšná maškaráda se stala jakýmsi vzorem. Uvedení ‚bohyně rozumu‘ se pak konalo na mnoha místech po celé zemi, kde

obyvatelé chtěli napodobit představitele revoluce. (Scott, díl 1, kap. 17)

Řečník, který uváděl uctívání rozumu, prohlásil: „Zákonodárci! Fanatismus ustupuje rozumu. Jeho zakalené oči nemohly snést jasnou zář světla. Dnes pod těmito gotickými klenbami, pod kterými se shromáždil obrovský zástup, poprvé zazněla pravda. GC 276 Francouzi tu projevují jedinou oprávněnou úctu - uctívají svobodu a rozum. Tady jsme vyslovili přání, aby se republika dobře vedla. Tady jsme odmítli neživé modly a přijali rozum, živé božstvo, mistrovský a vrcholný výtvar přírody.“ (M. A. Thiers: Dějiny francouzské revoluce, díl 2, str. 370, 371)

Když byla do sněmovny přivedena bohyně rozumu, vzal ji řečník za ruku, obrátil se ke shromáždění a prohlásil: „Smrtníci, přestaňte se třást před bezmocnými hromy Boha, kterého stvořil váš strach. Od této chvíle neuznávejte žádné božstvo, jedině rozum. Nabízím vám jeho nejkrásnější a nejryzejší symbol, chcete-li mít nějaké božstvo, obětujte jenom takovému. ... Skloňte se před vznešeným senátem svobody! Ať žije rozum!“

„Předseda senátu bohyni objal a pak ji posadili do nádherného vozu a vezli za doprovodu obrovského zástupu lidí do katedrály Notre Dame, aby tam nahradila Boha. Tam ji posadili na oltář a všichni přítomní jí projevili úctu.“ (Alison, díl 1, kap. 10)

Zanedlouho pak došlo k veřejnému pálení Biblí. Jednoho dne vešli členové Společnosti Národního muzea do sálu městské rady a provolávali „Ať žije rozum!“ Na dlouhé žerdi nesli napíchnuté ohořelé zbytky několika knih, mezi nimi breviáře, misály a Starý a Nový zákon, které „odpykaly v ohni“, jak prohlásil předseda, „za všechna bláznovství, ke kterým vedly lidstvo.“ (Pařížské noviny, 1793, č. 318)

Papežství zahájilo proces, který skončil otevřeným ateizmem. Politika Říma vytvořila takové sociální, politické a náboženské poměry, které vehnaly Francii do této situace. Spisovatelé, kteří popisovali hrůzy revoluce, tvrdili, že tuto situaci přivolali panovníci

a církev. (Viz Dodatky) Po pravdě řečeno, zavinila to církev. **GC 277** Papežství otrávil mysl králů proti reformaci jako nepříteli koruny, zdroji nepokojů, který ohrožuje mír a soulad v národě. Tímto způsobem genialita Říma inspirovala panovnický k největším krutostem a nejhroššímu útlaku.

S Biblií přicházel duch svobody. Všude, kde lidé přijali evangelium, probudil se v nich rozum. Začali lámat okovy, které je držely v otroctví nevědomosti, nemravnosti a pověr. Začali myslet a jednat jako lidé. Když to panovníci viděli, začali se bát o svůj absolutismus.

Řím se urychleně snažil vyvolávat v panovnicích žárlivé obavy. Papež řekl v roce 1525 francouzskému regentu: „Tato mánie (čímž myslel protestantství) nejen znehodnotí a zničí náboženství, ale zničí také všechnu vrchnost, šlechtu, zákony, pořádek a řád.“ (G. de Félice: Dějiny protestantů ve Francii, díl 1, kap. 2, odst. 8) O několik let později varoval papežský nuncius krále: „Veličenstvo, nemylte se. Protestanté převrátí všechen občanský pořádek právě tak jako pořádek náboženský. ... Trůn je ohrožen právě tak jako oltář. ... Zavedení nového náboženství musí nutně vést k zavedení nové vlády.“ (D'Aubigné: Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, díl 2, kap. 36) Teologové působili na předsudky lidí. Prohlašovali totiž, že protestantské učení „obrací lidi k novinkám a k pošetilstem, olupuje krále o oddanou lásku jeho poddaných a přivádí do záhuby jak církev, tak stát.“ Tak se Římu podařilo Francii proti reformaci poštvat. „Meč, který stíhal protestanty, byl poprvé tasen ve Francii, aby bránil trůn, zachránil šlechtu a zachoval zákony.“ (Wylie, díl 13, kap. 4)

Vládcí země mohli stěží předvídat, kam tato osudná politika povede. Učení Bible by vštěpovalo do myslí a srdcí lidí zásady spravedlnosti, střídmosti, pravdy, rovnosti a lásky, které jsou základními kameny prospěchu národa. „*Spravedlnost zvyšuje národ.*“ „*Spravedlností upevnován bývá trůn.*“ (Př 14:34; 16,12) **GC 278** „*Spravedlnost vytvoří pokoj*“ a jeho ovoce bude „*klid a bezpečí navěky*“ (Iz 32,17 ČEP). Člověk, který poslouchá Boží zákon, bude také věrně ctít a poslouchat zákony své země. Kdo se bojí Boha, respektuje také krále a jeho spravedlivou a zákonnou moc. Francie však zakázala Bibli a vyhnala její učedníky. Čestní, mravně silní a bystrí lidé, kteří měli odvahu přiznat se k svému přesvědčení a trpět za pravdu, byli po staletí posíláni do otroctví na galeje, hynuli na hranicích nebo pomalu umírali ve vězeňských kobkách. Tisíce z nich hledaly záchranu v útěku. Tak to pokračovalo ještě dvě stě padesát let po zahájení reformace.

„Po celé dlouhé období, mohla každá generace Francouzů sledovat, jak učedníci evangelia přchají před zběsilostí pronásledovatelů a odnášejí s sebou vzdělanost, řemeslnický um, píli a pořádkumilovnost, v nichž zpravidla vynikali, aby jimi obohatili země, ve kterých našli azyl. A nakolik obohacovali svým přínosem jiné země, natolik chudla jejich původní vlast. Kdyby všechno, co vyhnali, zůstalo ve Francii, kdyby píle a um vyhnanců po celých těch tři sta let obdělávaly její půdu, kdyby jejich umělecké nadání po celá tři staletí zdokonalovalo její řemeslnou výrobu, kdyby jejich tvůrčí nadání a bystrý úsudek obohacovaly její literaturu a její vědu, kdyby jejich moudrost řídila její záležitosti, kdyby se jejich statečnost projevovovala v bitvách, které Francie vedla, kdyby jejich smysl pro právo utvářel její zákony a kdyby se k tomu přidalo náboženství Bible, které posiluje rozum a řídí svědomí lidí, jakou slávu by to Francii přineslo. Jakou velkolepou, úspěšnou a šťastnou zemí - vzorem pro národy - mohla být.“ **GC 279** „Slepý a neúprosný fanatismus však vyhnal z její půdy každého učitele ctnosti, každého zastánce pořádku, každého čestného obránce trůnu. Mužům, kteří mohli udělat

ze své země ‚věhlas a slávu‘ světa, dal na vybranou - hranici nebo vyhanství. Nakonec dokonil zkázu státu. Nezůstalo svědomí, které by se dalo zatratit, náboženství, které by šlo dovléct na hranici, vlastenectví, které by šlo vyhnat ze země.“ (Wylie, díl 13, kap. 20) A revoluce se všemi svými hrůzami přišla jako zákonitý následek.

„S odchodem hugenotů nastal ve Francii všeobecný úpadek. Kvetoucí průmyslová města začala chátrat, úrodné oblasti se změnily v původní divočinu. Období nezvyklého pokroku vystřídalo období intelektuální tuposti a mravního úpadku. Paříž se stala jedním velkým chudobincem. Odhaduje se, že těsně před výbuchem revoluce dostávalo dvě stě tisíc chudých almužnu od dvora. Jedině jezuitům se v upadajícím národě dařilo, tyransky řídili kostely a školy, vězení a galeje.“

Evangelium by Francii přineslo řešení politických a sociálních problémů, které vyvstávaly před jejím duchovenstvem, králem a zákonodárci a které nakonec přivedly národ do anarchie a zkázy. Pod nadvládou Říma lid ztratil Spasitelovo blahodárné učení o sebeobětování a o nesobecké lásce. Byli odvedeni od projevů sebezapření pro blaho druhých. Církev nekárala bohaté za to, že utlačovali chudé, chudí nenacházeli pomoc ve svém útlaku a ponížení. Sobectví bohatých a mocných bylo stále otevřenější a krutější. Hrabivost a rozmařilost šlechty trvajících staletí vyústila v nelidské vydírání rolníků. Bohatí utlačovali chudé a chudí bohaté nenáviděli.

V mnoha oblastech vlastnila zemědělské usedlosti šlechta. Lidé, kteří v zemědělství pracovali, byli pouze nájemci, odkázaní na milost svých pánů, a museli se podřizovat jejich přemrštěným požadavkům. **GC 280** Břemeno udržování církve a státu leželo na ramenou středních a nižších tříd, kterým úřady a církve ukládaly těžké daně. „Názory šlechty byly pokládány za nejvyšší zákon. Zemědělci a rolníci mohli třeba hladovět, o to se jejich utlačovatelé pramálo starali. ... Lidé byli nuceni při každém svém kroku dbát na zájmy svého pána. Život zemědělských dělníků byl životem nepřetržité práce a nekončící bídy. Jejich stížnosti, pokud si vůbec troufali stěžovat, byly odmítány s naprostým pohrdáním. Soudy se vždy vyslovovaly ve prospěch šlechty proti poddaným. Soudci běžně přijímali úplatky a pouhý rozmar aristokrata platil jako zákon v systému, kde vládlo všeobecné úplatkářství. Z daní, vyždímaných z prostých lidí světskými vládci na jedné straně a duchovenstvem na straně druhé, se do královské nebo církevní pokladny nikdy nedostala ani polovina. Všechno ostatní se ztratilo v rozmařilých radovánkách. Ti, kdo ožebračovali své poddané, byli sami osvobozeni od placení daní a podle zákona nebo podle zvyklostí jim patřily všechny úřady ve státě. Příslušníkům privilegovaných tříd bylo sto padesát tisíc, a aby uspokojily všechny jejich rozmary, byly milióny lidí odsouzeny k bídnému životu bez naděje.“ (Viz Dodatky)

Královský dvůr propadl přepychu a rozmařilosti. Lid a králové si vzájemně nedůvěřovali. Lid považoval všechna opatření vlády za podezřelá a sobecká. Více než půl století před vypuknutím revoluce seděl na trůnu Ludvík XV., který i v oněch zlých časech proslul jako líný, smyslný panovník nevázaných mravů. Stát se zvrhlou a krutou aristokracií a se zbídačenými a nevědomými nižšími vrstvami obyvatelstva se ocitl v těžké finanční situaci. Lid ztratil naději a trpělivost. Nebylo třeba prorockého jasnozření, aby bylo jasné, že situace spěje ke strašnému výbuchu. **GC 281** Na varovné hlasy svých rádců král odpovídal: „Snažte se, aby všechno šlo tak dlouho, pokud budu žít, po mé smrti ať se děje cokoli.“ Nemělo smysl stále mu opakovat, že je třeba provést reformy. Král viděl všeobecné rozšíření zla, neměl však odvahu ani sílu, aby je odstranil. Úděl, který čekal Francii, až příliš dobře vyjadřovalo jeho nestoudné a sobecké heslo: „Po mě potopa!“

Řím podněcoval pýchu králů a vládnoucích tříd a vedl je, aby drželi lid v otroctví. Dobře věděl, že právě tím stát oslabí a bude si moci tím více k sobě připoutat vládce i lid. Řím jednal chytře, dobře chápal, že mají-li být lidé opravdu zotročeni, musí být spoutáni a zotročeny jejich duše. Nejjistější způsob, jak jim zabránit, aby se zbavili otroctví, je vychovat je tak, aby nebyli schopni těšit se ze svobody. Tisíckrát hroznější než tělesné utrpení, které politika Říma přinášela, byla mravní zkáza. Lid, kterému vzali Bibli a který vychovávali učením plným fanatismu a sobectvím, byl vydán napospas nevědomosti a pověřivosti, upadl do neřestí a naprosto nebyl schopný vládnout si sám.

Konečný výsledek se však podstatně lišil od toho, co si Řím přál. Nedokázal udržet lidové masy ve slepé poslušnosti svých dogmat, vychoval z nich nevěrce a revolucionáře, kteří viděli v římském katolicismu jen opovržení hodné kněžské intriky. Duchovenstvo chápali jako součást svého útlaku. Jediný bůh, kterého znali, byl bůh Říma. Učení Říma bylo jejich jediným náboženstvím. Hrabivost a krutost Říma považovali za zákonitě ovoce Bible, a s tím nechtěli nic mít.

Řím nesprávně představoval Boží povahu a převrátil Boží požadavky a lidé nyní odmítli Bibli i jejího Původce. Řím vyžadoval slepou víru ve svá dogmata a přitom se dovolával Bible. Voltaire a jeho spojenci na to reagovali tím, že úplně odmítli Boží slovo a začali šířit jed ateizmu. Řím srazil lid k zemi svou železnou patou, a nyní se tento ponižovaný a znásilňovaný lid, začal nejen zbavovat tyranie Říma, ale odhodil také všechny zábrany. **GC 282** Natolik se rozzuřil proti podvodnému pozlátku, které tak dlouho uctíval, že pak spolu s bludem odmítl i pravdu; otroci neřestí zaměnili volnost za nevázanost a jásali nad svou domnělou svobodou.

Na počátku revoluce král udělal ústupek a poskytl lidu větší zastoupení, než byl počet zástupců šlechty a duchovenstva dohromady. Jazyček na vahách moci dostal do rukou lid, který však nebyl připraven jej moudře a prozíravě využít. V touze odčinit bezpráví, kterým trpěl, rozhodl se lid, že společnost přebuduje. Pokořovaný lid, který vzpomínal jen na dlouhou dobu křivd, se rozhodl, že revolucí změní svou nesnesitelnou bídu a že se pomstí těm, které považoval za původce svého utrpení. Utlačovaní pak dělali to, čemu se za útlaku naučili, a stali se utlačovateli těch, kdo dříve utlačovali je.

Nešťastná Francie sklízela krvavou žeň své setby. Podrobení se nadvládě Říma přineslo strašné následky. Na místě, kde Francie pod vlivem římského katolicismu založila na počátku reformace první hranici, tam revoluce vztyčila svou první gilotinu. Na stejném místě, kde byli v šestnáctém století upáleni první protestantští mučedníci, byly v osmnáctém století státy gilotinou první oběti. Tím, že vyhnala evangelium, které by ji uzdravilo, otevřela Francie dveře nevíře a zkáze. Tam, kde lidé odmítli zábrany vyplývající z Božího zákona, se ukázalo, že lidmi vydané zákony nestačí zdržet přívál uvolněných vášní. Národ se vydal na cestu revoluce a anarchie. Boj proti Bibli zahájil období, které je v dějinách označována jako „hrůzovláda“. Mír a štěstí zmizely z lidských domovů i srdcí. Nikdo si nebyl ničím jistý. Ten, kdo se dnes radoval z vítězství, padl následujícího dne do podezření a odsouzení. Vládlo násilí a lidské vášně. **GC 283**

Král, kněží a šlechta se museli podrobit nesmyslným požadavkům zfanatizovaných davů. Poprava krále jen podnítila touhu lidu po pomstě. Lidé, kteří jej odsoudili, ho brzy sami následovali na popraviště. Popraveni měli být všichni domnělí a podezřelí nepřátelé revoluce. Zaplnila se vězení. Jednu dobu v nich bylo více než dvě stě tisíc vězňů. Ve městech po celém království se odehrávaly hrůzné výjevy. Část revolucionářů se postavila proti jiné skupině a Francie se stala velkým bojištěm zneprátených skupin,

ovládaných nespoutanými vášněmi. „V Paříži docházelo k jedné bouři za druhou, občané se rozdělili do různých stran a skupin, které - jak se zdálo - usilovaly jen o to, aby se navzájem vyhubily.“ Všeobecnou bídu zvyšovalo ještě to, že se Francie zapletla do dlouhé a ničivé války s evropskými velmocemi. „Země dospěla na pokraj zkázy, vojska se domáhala žoldu, Pařížané hladověli, venkov pustošili lupiči a civilizace téměř zanikala v anarchii a nevázanosti.“

Lid si příliš dobře osvojil krutost a násilí, jak ho to svědomitě učil Řím. Konečně nastal den odplaty. Tentokrát už to ale nebyli následovníci Ježíše Krista, kdo byli vlečeni do vězení a na hranice. Ti už dávno vymřeli nebo byli vyhnáni do ciziny. Nemilosrdný Řím začal nyní pociťovat smrtící sílu lidí, které vychovával, aby si líbovali v krvavém násilí. „Příklad pronásledování, který francouzské duchovenstvo tak dlouhou dobu předvádělo, se nyní obrátil s ještě větší silou proti nim. Popraviště rudla krví kněží. Galeje a vězení, kdysi plná hugenotů, se nyní zaplnila jejich pronásledovateli. Příkování ke galejní lavici museli tvrdě veslovat, nyní římskokatoličtí kněží zakoušeli utrpení, které jejich církev tak štědře rozdávala šlechtným kacířům.“ (Viz Dodatky) **GC 284**

„Pak přišly dny, kdy nejbarbaršnější tribunály vydávaly nejbarbaršnější zákony, kdy se nikdo nemohl pozdravit se sousedy, ani se pomodlit, aniž by riskoval, že se tím dopustí smrtelného zločinu, kdy špiclové nahlíželi do všech koutů, kdy každé ráno pracovala gilotina, kdy byla vězení přeplněná jako podpalubí otrokářské lodí, kdy krev proudila kanály do Sény. ... Vozy plné obětí projížděly denně ulicemi Paříže ke svému cíli a prokonzulové, které státní výbor vyslal do krajů, projevovali takovou krutost, jakou nepoznala ani Paříž. Jejich vražedné horlivosti ani gilotina nestačila. Dlouhé řady odsouzců kosily kartáčové střely z děla. Do lodí naplněných lidmi dělali díry, aby se potopily. Lyon se změnil v pustinu. V Arrasu zajatcům odepřeli i milost rychlé smrti. Podél řeky Loiry, od Saumuru až k moři, se slétala velká hejna vran a dravých ptáků, aby hodovala na nahých tělech propletených v příšerném objetí. Popravčí nebrali zřetel ani na pohlaví ani na věk. Tato hanebná vláda nechala popravít mnoho stovek chlapců a děvčat, kteří nedosáhli ještě sedmnácti let. Nemluvňata vyrvaná ženám z náručí nabodávali jakobíni na hroty svých pík.“ (Viz Dodatky) V krátké době deseti let zahynulo nesmírné množství lidí.

Všechno se vyvíjelo podle satanova přání. Po celá staletí o to usiloval. Celé jeho působení je od počátku do konce založeno na podvodu a stále se snaží přivádět lidi do bídy a úpadku, znetvořovat a kazit Boží dílo, mařit působení jeho milosrdenství a lásky a působit tím v nebi zármutek. Svým uměním oslepuje mysl lidí a vede je, aby svůj nezdar sváděli na Boha, jako by všechna bída byla důsledkem plánu Stvořitele. **GC 285** Když pak lidé, které ponižoval a znásilňoval svou krutou mocí, získají svobodu, vede je, aby páchali výstřednosti a násilí. Případy takové nevázanosti používají pak tyraní a utlačovatelé, aby ukazovali, kam vede svoboda.

Když lidé prohlédnou klam v jedné podobě, oblékne ho satan do jiného šatu a lidé jej přijímají stejně nadšeně, jak jej přijali poprvé. Když lidé poznali, že římské katolictví je klam a když je už satan nemohl tímto nástrojem vést, aby přestupovali Boží zákon, sváděl je k tomu, aby viděli v každém náboženství podvod a aby Bibli pokládali za bajku. Zavrhli Boží ustanovení a oddali se nekontrolovanému zlu.

Obyvatelé Francie nepochopili velkou pravdu, že skutečná svoboda spočívá v dodržování požadavků Božího zákona. Tento osudný omyl jim přinesl tolik bídy. „*Ó kdybys byl šetril přikázání mých, byl by jako potok pokoj tvůj, a spravedlnost*

tvá jako vlny mořské.“ „*Nemajíť žádného pokoje, praví Hospodin, bezbožní.*“ „*Ale kdož mne poslouchá, bydlení bude bezpečně, pokoj máje před strachem zlých věcí.*“ (Iz 48,18.22; Př 1,33)

Ateisté, lidé nevěrní a odpadlí, neuznávají a odmítají Boží zákon. Důsledky jejich vlivu však ukazují, že prospěch člověka závisí na poslušnosti Božího řádu. Kdo se nechce poučit z Boží knihy, může se přesvědčit z dějin národů.

Když satan prostřednictvím římskokatolické církve vedl lidi k neposlušnosti, působil tak skrytě a nenápadně, že lidé v ponížení a bídě, které přišly jako následek neposlušnosti, nepoznali plody přestoupení Božích zákonů. Duch Svatý natolik působil proti satanově moci, že zabránil, aby satan mohl plně uskutečnit své úmysly. Lidé neobjevili skutečnou příčinu svého stavu a neodhalili zdroj svého utrpení. **GC 286** Za revoluce národní rada veřejně zavrhla Boží zákon. Za hrůzovlády, která následovala, mohli pak všichni poznat zákon příčiny a následku.

Když Francie veřejně zavrhla Boha a odmítla Bibli, začali bezbožní lidé a duchové temnoty jásat, protože dosáhli cíle, po kterém tak dlouho toužili - království, v němž neplatí meze stanovené Božím zákonem. Protože trest za zlo nepřichází okamžitě, je srdce lidí nakloněno tomu, „*aby činili zlé věci*“ (Kaz 8,11). Přestupování správného a spravedlivého zákona musí nevyhnutelně skončit bídou a zkázou. Ačkoli lidskou hříšnost nepostihl okamžitě trest, připravovala si zákonitě svůj úděl. Staletí odpadlictví a zločinu hromadila hněv pro den odplaty. Když se míra jejich nepravosti naplnila, ti, kdo pohrdli Bohem, poznali příliš pozdě, jak strašné je překročit hranici Boží trpělivosti. Boží Duch, který krotil krutou satanovu moc, byl ve velké míře odňat a ďábel, jehož jedinou rozkoší je hříšnost člověka, mohl konat, co se mu zlíbilo. Satanovi sluhové mohli sklízet ovoce vzpoury, až zemi naplnily hrozné zločiny, které nelze ani popsat. Ze zpusošených krajů a pobořených měst zněl hrůzostrašný pláč - pláč vyvěrající z největší úzkosti. Francie se otřásla jakoby zemětřesením. Náboženství, zákon, společenský řád, rodinu, stát i církev - všechno smetly bezbožné ruce, které se pozvedly proti Božímu zákonu. Starozákonní mudrc řekl pravdu: „*Pro bezbožnost svou padá bezbožný.*“ „*A ačkoli hříšník činí zle na stokrát, a vždy se mu odkládá, já však vím, že dobře bude bojícím se Boha, kteříž se bojí obličje jeho. S bezbožným pak nedobře se dítí bude.*“ (Př 11,5; Kaz 8,12.13) „*Proto že nenáviděli umění, a bázně Hospodinovy nevyvolili, ... protož jstí budou ovoce skutků svých, a radami svými nasyceni budou.*“ (Př 1,29.31) **GC 287**

Věrní Boží svědkové, které zabila rouhačská moc „vystupující z propasti“, neměli být umlčeni nadlouho. „*Ale po třech a půl dnech duch života od Boha poslaný vstoupil do nich, i postavili se na nohách svých, a bázeň veliká spadla na ty, kteříž je viděli.*“ (Zj 11,11)

V roce 1793 přijalo francouzské Národní shromáždění dekret, kterým zrušilo křesťanské náboženství a odmítlo Bibli. O tři a půl roku později stejné shromáždění tento dekret zrušilo a opět povolilo šíření Biblí. Svět se zděsil velikostí zla, které přišlo jako důsledek odmítnutí Písma, a lidé poznali, jak důležitá je víra v Boha a v Boží slovo jako základ ctnosti a mravnosti. Pán řekl: „*Kohož jsi zhaněl? A komus se rouhal? A proti komus povýšil hlasu, a pozdvihl zhůru očí svých? Proti Svatému Izraelskému.*“ (Iz 37,23) „*Protož aj, já způsobím to, aby poznali té chvíle, způsobím, aby poznali ruku mou i moc mou, a zvědíť, že jméno mé jest Hospodin.*“ (Jr 16,21)

O dvou svědčích prorok dále řekl: „*Potom slyšeli hlas veliký s nebe, řkoucí k nim: Vstupte sem! I vstoupili na nebe v oblace, a hleděli na ně nepřátelé jejich.*“ (Zj 11,12)

Od doby, kdy Francie rozpoutala válku proti dvěma Božím svědkům, dostalo se jim

takových poct jako nikdy předtím. V roce 1804 byla založena Britská a Zahraniční Biblická společnost. Nato začaly vznikat podobné společnosti s četnými pobočkami na evropské pevnině. V roce 1816 byla založena Americká Biblická společnost. V době založení Britské společnosti byla Bible přeložena již do 50 jazyků a v nich tištěna a rozšiřována. Od té doby byla přeložena do mnoha set jazyků a dialektů. (Viz Dodatky) Padesát let před rokem 1792 nikdo vlastně nevěnoval pozornost práci misíí v zahraničí. Nebyly zakládány žádné nové společnosti a jen několik církví usilovalo o šíření křesťanství v pohanských zemích. GC 288 Koncem osmnáctého století však došlo k velké změně. Výsledky racionalismu lidi neuspokojily. Uvědomovali si, jak potřebné je Boží zjevení a náboženství. Od té doby dosáhla činnost misíí v cizích zemích nebývalého rozmachu. (Viz Dodatky)

Zdokonalení tisku podnítilo zvýšené rozšiřování Bibli. Zlepšené možnosti kontaktu mezi různými zeměmi, stržení starých přehrad předsudků a národní výlučnosti a ztráta světské moci římského papeže otevřely cestu pro postup Božího slova. Po několik let se Bible prodávala bez omezení na římských ulicích a dnes je Bible šířena do všech částí světa.

Nevěřící Voltaire jednou chvástavě prohlásil: „Už mě unavuje poslouchat lidi, jak stále opakují, že křesťanství založilo dvanáct mužů. Dokážu, že stačí jeden muž, aby je překonal.“ Od jeho smrti žilo na světě už mnoho generací. Milióny lidí se zúčastnily tažení proti Bibli. Bible však není zdaleka poražena. Tam, kde byly v době Voltaira stovky, jsou dnes desetitisíce, ba statisíce výtisků Boží knihy. Jeden z prvních reformátorů o křesťanské církvi prohlásil: „Bible je kovářina, o níž se zničilo nejedno kladivo.“ Pán říká: „*Žádný nástroj proti tobě udělaný nepodaří se, a každý jazyk, povstávající proti tobě na soudu, potupíš.*“ (Iz 54,17)

„Slovo Boha našeho zůstává na věky.“ „Skutkové rukou jeho pravda a soud, a nepohnutelní všickni rozkazové jeho. Upevnění na věčnou věčnost; učinění jsou v pravdě a v pravosti.“ (Iz 40,8; Ž 111,7.8) Cokoli je postaveno na moci člověka, bude svrženo, avšak to, co je založeno na skále neměnného Božího slova, potrvá navěky.

16 Otcové Poutníci

GC 289 Angličtí reformátoři se sice zřekli učení římského katolicismu, ponechali si však mnohé jeho formy. I když odmítli vyznání víry a autoritu Říma, přejali do bohoslužeb anglikánské církve nemálo římskokatolických zvyků a obřadů. Tvrdili, že se dané věci netýkají svědomí. Nejen, že je Písmo nepožaduje, a proto nejsou důležité, ale také je ani nezakazuje, a proto nejsou ani špatné. Zachovávání těchto zvyků a obřadů mělo zmenšit propast mezi reformovanými církvemi a Římem. Tvrdili, že tím usnadní katolíkům přijetí protestantské víry.

Lidé konzervativní a lidé ochotní ke kompromisům považovali tyto argumenty za naprosto přesvědčivé. Někteří však měli jiný názor. Právě to, že obřady a zvyky „zmenšovaly rozdíl mezi Římem a protestantismem“ (Martyn, díl 5, str. 22), považovali za dostatečný argument proto, aby je odmítli. Považovali je za znamení otroctví, z něhož se osvobodili a do něhož neměli chuť se vrátit. Byli přesvědčeni, že Bůh stanovil ve svém slovu pravidla, kterými se má bohoslužba řídit, a lidé k tomu nemají nic přidávat ani z toho ubírat. Velké odpadnutí začalo tehdy, když se lidé pokusili nahradit Boží autoritu autoritou církve. **GC 290** Řím začal tím, že přikazoval to, co Bůh nezakázal, a skončil tím, že zakazoval to, co Bůh výslovně nařídil.

Mnozí lidé si opravdově přáli vrátit se k čistotě a prostotě, kterou se vyznačovala prvotní církev. Mnohé z obřadů anglikánské církve považovali za pozůstatky modlářství a svědomí jim nedovolovalo se jich účastnit. Avšak církev, podporovaná světskými úřady, nepřipouštěla, aby někdo nesouhlasil s jejími formami. Zákon přikazoval účast na bohoslužbách a zakazoval jakákoli náboženská shromáždění bez úředního povolení pod trestem vězení, vyhnání nebo smrti.

Začátkem sedmáctého století prohlásil panovník, který právě nastoupil na anglický trůn, že je odhodlán přimět puritány, „aby se podřídili, ... nebo je vyhnat za země nebo ještě něco horšího.“ (George Bancroft, Dějiny Spojených států amerických, část 1, kap. 12, odst. 6) Zavržení, pronásledování a věznění - bez naděje na budoucí zlepšení - dospěli mnozí z nich k přesvědčení, že pro lidi, kteří chtějí sloužit Bohu podle vlastního svědomí, „přestala být Anglie navždy vhodným domovem“ (J. G. Palfrey, Dějiny Nové Anglie, kap. 3, odst. 43). Někteří se nakonec rozhodli, že budou hledat útočiště v Holandsku. Prožívali mnoho potíží, přicházeli o majetek, dostávali se do vězení. Ostatní často překrucovali jejich úmysly, zrazovali je a vydávali do rukou nepřátel. Jejich pevnost a vytrvalost nakonec zvítězily. Ve spřáteleném Holandsku našli útočiště.

Při útěku opouštěli domovy, majetek i zdroje obživy. Stali se cizinci v neznámé zemi, museli žít mezi lidmi, kteří mluvili jiným jazykem a dodržovali jiné zvyky. Aby se užívali, museli vykonávat práce, které neuměli. Muži, kteří strávili celý život obděláváním půdy, se nyní museli učit řemeslům. Přijali to však radostně a nemarnili čas lenošením nebo naříkáním. **GC 291** I když je často sužovala chudoba, děkovali Bohu za pozhnání, která obdrželi, a radovali se z toho, že mohou vést nerušený duchovní život. „Chápali, že jsou poutníky, proto nehleděli na bídu, ale pozvedali oči k nebesům, ke své nejdražší vlasti, a získávali pokoj srdce.“ (Bancroft, část 1, kap. 12, odst. 15)

Ve vyhnání a v těžkostech sílila jejich láska a víra. Věřili Božím slibům a Bůh je v době nouze nezklamal. Boží andělé stáli při nich, povzbuzovali je a pomáhali jim.

A když se zdálo, že Boží ruka jim ukazuje cestu přes oceán, do země, kde by pro sebe mohli najít vlast a zanechat svým dětem drahocenné dědictví náboženské svobody, bez váhání se vydali na cestu, kterou jim Boží prozřetelnost ukazovala.

Bůh dopustil na svůj lid zkoušky a tím jej připravil, aby mohl splnit milostivé záměry, které s ním měl. Ponižil svou církev, aby ji mohl povýšit. Bůh se chystal zasáhnout v její prospěch a projevit svou moc, aby dal světu další důkaz, že nezapomíná na lidi, kteří mu důvěřují. Změnil běh událostí tak, že nakonec satanův hněv a úklady bezbožných lidí jen zvýraznily Boží slávu a dovedly Boží lid na bezpečné místo. Pronásledování a vyhnanství otevřelo cestu ke svobodě.

Když byli puritáni poprvé donuceni oddělit se od anglikánské církve, zavázali se slavnostním slibem, že budou jako svobodný Boží lid „společně chodit po všech Božích cestách, které znají nebo v budoucnu poznají“ (J. Brown, Otcové Poutníci, str. 74). Projevili pravého ducha reformace, hlavní zásadu protestantismu. Poutníci z Holandska odcházeli s úmyslem najít domov v Novém světě. Jejich kazatel John Robinson, kterému prozřetelnost nedovolila, aby je doprovázel, ve svém proslovu na rozloučenou s vystěhovalci řekl:

„Bratři, na krátkou chvíli se spolu rozloučíme a jen Pán ví, zda vás ještě někdy uvidím. Ať to Pán dovolí nebo ne, vyzývám vás před Bohem a jeho svatými anděly, abyste mne následovali jen tam, kam já následuji Krista. GC 292 Jestliže vám Bůh něco zjeví prostřednictvím jiného nástroje, přijměte to právě tak ochotně, jako jste ochotně přijímali každou pravdu ode mne. Jsem si naprosto jist, že Bůh nám ještě odhalí další pravdy a dá více světla, které je obsaženo v jeho svatém slovu.“ (Martyn, díl 5, str. 70)

„Nenalézám slov, jimiž bych dostatečně vyjádřil své politování nad stavem reformovaných církví, které dospěly ve svém náboženském vývoji do určitého stavu a nepostupují dále, než kam se dostali reformátoři. Luteráni se nemohou dostat dále, než kam dospěl Luther; ... a kalvinisté, jak víte, ustrnuli tam, kam je dovedl velký Boží muž, který ovšem nepoznal všechno. To je bída, nad kterou je třeba naříkat, vždyť reformátoři ve své době hořeli a šířili světlo, nepoznali však dokonale celou Boží pravdu. Kdyby byli dnes naživu, přijali by právě tak ochotně další poznání, jak ochotně přijali první světlo.“ (D. Neal, Dějiny puritánů, díl 1, str. 269)

„Pamatujte na svůj církevní slib, kterým jste se zavázali, že budete chodit po všech cestách Páně, které znáte nebo v budoucnu poznáte. Pamatujte na svůj slib a smlouvu s Bohem i mezi sebou navzájem, že přijmete každé světlo a každou pravdu, která vysvitne z psaného Božího slova. Zapřísahám vás však, kdykoli budete přijímat nějakou pravdu, porovnávejte ji a poměřujte s ostatními pravdami Písma, dříve než ji přijmete. Vždyť není možné, aby křesťanský svět vyšel tak brzy z tak husté protikřesťanské temnoty a aby náhle dospěl k naprosto dokonalé znalosti.“ (Martyn, díl 5, str. 70.71)

Touha po svobodě svědomí dala „poutníkům“ sílu, aby statečně snášeli riziko dlouhé cesty přes moře i nesnáze a nebezpečí v nové zemi a aby s Božím požehnáním mohli v Americe položit základy pro velký národ. GC 293 Přes svou upřímnost a zbožnost nepochopili „poutníci“ velkou zásadu náboženské svobody plně. Svobodu, pro kterou tolik obětovali, nebyli ochotni poskytnout druhým. „Jen velmi málo lidí, i nejpřednějších myslitelů a moralistů sedmnáctého století, správně chápalo velkou zásadu, vyplývající z Nového zákona, že jedině Bůh má právo posuzovat lidskou víru.“ (Martyn, díl 5, str. 297) Nauka, že Bůh pověřil církev dozorem nad svědomím a dal jí právo určovat, co je kacífství, a trestat je, je jedním z nejhluběji zakořeněných papežských bludů.

Reformátoři sice zavrhovali učení Říma, nezabavili se však úplně jeho nesnášenlivosti. Hustá temnota, do níž papežství za dlouhou dobu své vlády celé křesťanstvo zahalilo, nebyla ještě úplně odstraněna. Jeden z předních kazatelů osady v Massachusettském zálivu prohlásil: „Právě tolerance udělala svět protikřesťanským. Trestání kacířů církvi neuškodilo.“ (Martyn, díl 5, str. 335) Osadníci přijali zásadu, že při volbách do samosprávy mají hlasovací právo jen členové církve. Založili jakýsi nový druh státní církve a od všech požadovali, aby podporovali duchovní. Úřady měly právo potlačovat kacířství. Světská moc se tak dostala do rukou církve. Tato opatření zanedlouho vedla k nevyhnutelnému následku - k pronásledování jiných.

Jedenáct let po založení první osady přijel do Nového světa Roger Williams. Podobně jako první Poutníci přišel proto, aby mohl prožívat náboženskou svobodu. Pochopil však, co tehdy pochopili jen nemnozí - že totiž svoboda je nezczizitelným právem všech, bez ohledu na jejich náboženské přesvědčení. Opravdově hledal pravdu a stejně jako Robinson předpokládal, že ještě nepřijali všechno světlo z Božího slova. Williams „jako první v moderním křesťanstvu ustanovil světskou správu založenou na zásadě svobody svědomí a rovnosti názorů před GC 294 zákonem.“ (Bancroft, část 1, kap. 15, odst. 16) Tvrdil, že státní správa má za úkol potlačovat zločiny, nikoli však znásilňovat svědomí. Prohlašoval: „Veřejnost nebo úřady mohou rozhodovat, co je povinnost člověka vůči člověku, jestliže se však pokouší předepisovat povinnosti člověka vůči Bohu, překračují svou pravomoc a vytváří nebezpečné prostředí. Je totiž jasné, že má-li státní správa takovou moc, může dnes nařídít určité názory nebo víru a zítra zase jiné. Tak se v Angli chovali různí králové a královny a v římské církvi papežové a koncily. Tak by z víry vznikl zmatek.“ (Martyn, díl 5, str. 340)

Účast na bohoslužbách státní církev vyžadovala pod hrozbou pokuty nebo vězení. „Williams se proti tomuto zákonu postavil a kritizoval jej. Nejhorším ustanovením anglického zákoníku bylo, že nařizoval příslušnost ke státní církvi. Nutit lidi, aby se sdružovali s lidmi odlišné víry, pokládal Williams za zjevné porušování jejich přirozených práv. Nutit násilím nevěřící a ty, kterým se nechce, k účasti na bohoslužbách je totéž jako vyžadovat od nich pokrytectví. ... Tvrdil: ‚Nikdo nemá být nucen účastnit se bohoslužeb proti své vůli.‘ Jeho protivníci, ohromeni jeho učením, volali: ‚Cože, není snad dělník hoden své mzdy?‘ ‚Ano,‘ odpovídal, ‚je hoden mzdy, ale od těch, kdo ho najímají.‘“ (Bancroft, část 1, kap. 15, odst. 2)

Současníci si Rogera Williamse vážili a milovali jej jako věrného Božího služebníka, může výjimečného nadání, mimořádně čestného a opravdově laskavého. Nemohli však tolerovat, že vytrvale upíral státní správě právo vládnout nad církví a prosazoval požadavky náboženské svobody. Tvrdili, že kdyby se toto nové učení zavedlo v praxi, „zničilo by základy státu a vlády v zemi.“ (Bancroft, část 1, kap. 15, odst. 10) Nakonec Williamse odsoudili k vyhnanství z osad. Aby ho neuvěznili, musel uprchnout uprostřed mrazivé zimy do divokých lesů.

„Čtrnáct týdnů jsem prožil v drsné přírodě, neměl jsem co jíst a kde spát,“ napsal později. „Krkavci mě živili v pustinách,“ a dutiny stromů mu sloužily jako přístřeší. (Martyn, díl 5, str. 349.350) GC 295 Tak pokračoval jeho namáhavý útěk sněhem a divokým lesem, až našel útočiště u jednoho kmene Indiánů, jejichž důvěru a náklonnost si získal tím, že jim zvěstoval evangelium.

Když se konečně po měsících putování dostal k břehům Narragensetského zálivu, položil tam základy prvního novodobého státu, který v plném rozsahu uznával právo na

náboženskou svobodu. Základní zásadou osady Rogera Williamse bylo, „že každý smí uctívat Boha podle vlastního svědomí.“ (Martyn, díl 5, str. 354) Jeho malý stát, Rhode Island, se stal útočištěm pronásledovaných a utlačovaných. Rostl a prospíval, až se jeho zásady - občanská a náboženská svoboda - staly nejdůležitějšími zásadami Americké republiky.

Ve slavném starém dokumentu, který naši předkové vydali jako svou chartu práv - v Prohlášení nezávislosti - se říká: „Pokládáme za samozřejmé, že všichni lidé byli stvořeni sobě rovni a Stvořitel jim dal nezczizitelná práva, mezi něž patří právo na život, svobodu a úsilí o štěstí.“ Ústava zaručuje nedotknutelnost a neporušitelnost svědomí naprosto jasnými slovy: „Jako kvalifikace pro jakýkoli veřejný úřad ve Spojených státech nesmí být nikdy vyžadována náboženská příslušnost.“ „Kongres nesmí vydat zákon, který by ustanovoval nějaké náboženství nebo omezoval svobodné vyznávání náboženství.“

„Tvůrci ústavy uznávali věčnou zásadu, že vztah člověka k Bohu je mimo rámec lidského zákonodárství a že jeho právo na svobodu svědomí je nezadatelné. Tuto pravdu není nutné dokazovat, vyplývá z podstaty naší bytosti. Právě toto vědomí dalo mnoha lidem sílu postavit se proti lidským zákonům a nepovolit ani v plamenech hranic. Pochopili, že jejich odpovědnost vůči Bohu je nadřazena nad lidská nařízení a jiní lidé nemají právo ovládat jejich svědomí. GC 296 Je to přirozená zásada, která nemůže být ničím odstraněna.“ (Kongresové dokumenty USA, série 200, dokument č. 271)

Když se po Evropě rozšířily zprávy o zemi, kde každý může užívat plodů své práce a žít podle hlasu svého svědomí, vydaly se k břehům Nového světa tisíce lidí. Počet osad rychle narůstal. „Stát Massachusetts vydal zvláštní zákon, který poskytoval volný vstup a pomoc z veřejných prostředků křesťanům jakékoli národnosti, kteří utíkali za Atlantický oceán před válkami, hladem nebo před útlakem pronásledovatelů.“ Tak se uprchlíci a utlačovaní stali podle ustanovení zákona hosty státu.“ (Martyn, díl 5, str. 417) Během dvaceti let od prvního přistání v Plymouthu se v Nové Anglii usadily tisíce „poutníků“.

Pro dosažení cíle, po kterém toužili, „se spokojili s tím, že uhájili holou existenci skromným životem v pilné práci. Nepožadovali od půdy nic víc než úrodu úměrnou vynaložené práci. Neutěšovali se klamnými představami o zářivé budoucnosti. ... Byli spokojeni s pozvolným, ale stálým pokrokem svého společenského řádu. Trpělivě snášeli útrapy a odříkání života v divočině, svými slzami a svým potem zavlažovali strom svobody, až hluboko zakořenil.“

Bibli pokládali za základ víry, zdroj moudrosti a chartu svobody. Její zásady pilně učili v rodinách, ve školách a v kostelech. Důsledky se projevíly v dobrém hospodaření, moudrosti, poctivosti a střídmosti. Člověk mohl v osadě puritánů žít léta, „aniž spatřil opilce, uslyšel proklínání nebo potkal žebračka.“ (Bancroft, část 1, kap. 19, odst. 25) Prokázalo se, že zásady Bible jsou nejjistější zárukou národní velikosti. Slabé a izolované osady vyrostly v konfederaci silných států a svět s údivem sledoval „církve bez papeže a stát bez krále“, jak žije v pokoji a prosperitě.

Břehy Ameriky však také lákaly stále větší počet přistěhovalců, kteří sem přicházeli ze zcela jiných pohnutek, než jaké sem přivedly první „poutníky“. GC 297 Ačkoli jejich prostá víra a čistota měly velkou, přetvářející sílu, jejich vliv se nyní stále zmenšoval, úměrně stoupajícímu počtu obyvatel, kteří hledali jen hmotné výhody.

Zásada, přijatá prvními osadníky, že jen členové církve mohou volit nebo být voleni

do státní správy, vedla k hrozným koncům. První osadníci ji původně přijali proto, aby uchovali čistotu státu, v důsledku však přivedla rozklad církve. Protože členství v církvi bylo podmínkou účasti při volbách i podmínkou k získání úřadu, připojili se k církvi mnozí, kteří neprožili změnu srdce a ovládaly je pouze světské pohnutky. Tak se církve postupně měnily; do značné míry je tvořili neobrácení lidé. Dokonce i kazateli se stávali lidé, kteří nejen učili bludy, ale ani neznali přetvářející moc Ducha Svatého. Tím se znovu potvrdilo, co se už tolikrát projevilo v dějinách církve od doby Konstantina až do dnešních dnů, totiž jak neblahé následky přináší každý pokus budovat církev pomocí státu, snaha prosadit světskou mocí evangelium Ježíše Krista, který prohlásil: „*Království mé není z tohoto světa.*“ (Jan 18,36) Jakékoli spojení církve se státem, byť jen nepatrné, nepřibližuje svět církvi, i když se to tak může jevit, ale ve skutečnosti vždy přibližuje církev světu.

Další generace téměř úplně zapomněla na velkou zásadu hláсанou Robinsonem a Rogerem Williamsem, že poznání pravdy postupně roste a že věřící mají ochotně přijímat všechno světlo, které vyzařuje z Božího slova. Protestantské církve v Americe - právě tak jako v Evropě - , které přijaly bohatá požehnání reformace, nepokračovaly v započaté cestě. Ačkoli čas od času povstávali věrní muži, kteří odhalovali staré bludy, většina lidí se - jako Židé v době Pána Ježíše nebo jako zastánci papežství v době Luthera - spokojila s tím, že věřila tomu, čemu věřili jejich otcové, a žila tak, jak žili oni. GC 298 Proto náboženství znovu upadlo do formalismu. Projevovaly se v něm bludy a pověry, které by církev odmítla, kdyby šla dále ve světle Božího slova. Duch vzbuzený reformací se postupně vytrácel, až vznikla téměř tak velká potřeba reformace v protestantských církvích, jaká byla v době Lutherově v římskokatolické církvi. Projevovalo se v nich právě tolik světskosti a duchovní otupělosti, stejný obdiv lidských názorů a nahrazování zásad Božího slova lidskými výmysly.

Rozšiřování Bible na počátku devatenáctého století a velké světlo takto šířené po světě nepřineslo odpovídající pokrok v poznání zjevené pravdy a prakticky prožívaného náboženství. Satan už nemohl zatajovat před lidem Boží slovo, jak to dělal v dřívějších dobách, protože k Božímu slovu měli přístup všichni. Svého cíle však dosahoval tím, že vedl mnohé k tomu, aby nebrali Boží slovo vážně. Lidé přestali studovat Písmo a dále přijímali nesprávné výklady a učení, které nevycházejí z Bible.

Když satan poznal, že se mu nedaří ničit pravdu pronásledováním, znovu použil metodu kompromisů, která již dříve vedla k velkému odpadnutí a vzniku římské církve. Vedl křesťany, aby se spojili, tentokrát nikoli s pohany, ale s lidmi, kteří se lpěním na světských věcech projevovali jako skuteční modláři, stejně jako kdysi ctitelé soch. Výsledek tohoto spojení byl neméně zhoubný než výsledek obdobného spojení v dobách minulých. Pod rouškou náboženství se projevovaly pýcha a výstřednosti a církve se rozkládaly. Satan dále převracel učení Bible. Tradice, které miliony lidí ničí, zapouštěly hluboké kořeny. Církev podporovala a obhajovala tradice, místo aby usilovala „o víru, jednou provždy odevzdanou Božímu lidu“. Tak odložila zásady, pro které reformátoři tolik vykonali a vytrpěli.

17 Ohlašovatelé nového jitra

GC 299 Jednou z nejvznešenějších a nejslavnějších pravd zjevených v Bibli je zpráva o tom, že Ježíš Kristus přijde podruhé, aby dokončil velké dílo záchrany člověka. Boží lid, který musí tak dlouho putovat „údolím stínu smrti“, dostává radostnou naději v zaslíbení o příchodu Pána, který je „vzkříšení a život“ a který přijde, aby „přivedl vyhnance domů“. Učení o druhém příchodu Ježíše Krista je základní myšlenkou Písma svatého. Ode dne, kdy první lidé museli smutně odejít z ráje, očekávali věřící příchod slíbeného zachránce, který zlomí moc jejich odpůrce a uvede je znovu do ztraceného ráje. Věřící lidé v dávných dobách očekávali slavný příchod Mesiáše - jako naplnění své naděje. Enochovi, který patřil k sedmé generaci potomků obyvatel ráje a který po tři sta let chodil tady na zemi s Bohem, Pán dovolil, aby z dálky spatřil příchod Vysvoboditele. Prohlásil: „*Aj, Pán s svatými tisíci svými běře se, aby učinil soud všechněm.*“ (Ju 1.14.15) Praotec Job zvolal ve svém utrpení s neochvějnou důvěrou: „*Ačkoli já vím, že vykupitel můj živ jest, a že v den nejposlednější nad prachem se postaví. ... Kteréhož já užřím sobě, a oči mé spatří jej, a ne jiný, jakkoli zhybnula ledví má u vnitřnosti mé.*“ (Jb 19,25.27)

GC 300 Příchod Ježíše Krista, který nastolí vládu spravedlnosti, inspiroval pisatele Bible k překrásným i plamenným výrokům. Bibličtí básníci a proroci o něm psali slovy planoucími nebeským ohněm. Žalmista zpíval o moci a slávě krále Izraele: „*Z Siona v dokonalé kráse Bůh zastkvěl se. Běřeť se Bůh náš, a nebude mlčeti. ... Zavolal nebes a hůry i země, aby soudil lid svůj.*“ (Ž 50,2-4) „*Rozveseltež se nebesa, a pléšej země ... před tvář Hospodina; neboť se běře, běře se zajisté, aby soudil zemi. Budeť souditi okršlek světa v spravedlnosti, a národy v pravdě své.*“ (Ž 96,11-13)

Prorok Izaiáš napsal: „*Oživouť mrtví tvoji, těla mrtvá má vstanou. Procítte a prozpěvujte, obyvatelé prachu. Nebo rosa tvá jako rosa na bylinách, ale bezbožné k zemi zporážíš!*“ „*Sehlť i smrt u vítězství, a setře Panovník Hospodin slzu s všeliké tváři, a pohanění lidu svého odejme ze vsí země; (nebo Hospodin mluvil). Pročež řekne v ten den: Aj, Bůh náš tento jest, očekávaliť jsme na něj, a vysvobodil nás. Onť jest Hospodin, jehož jsme očekávali; plésati a veseliti se budeme v spasení jeho.*“ (Iz 26,19; 25,8.9)

Abakuk sledoval ve vidění Kristův příchod: „*Když se Bůh bral od poledne, a Svatý s hory Fáran, Sélah, slávu jeho přikryla nebesa, a země byla plná chvály jeho.*“ „*Zastavil se, a změřil zemi; pohleděl, a rozptýlil národy. Zrozrážiny jsou hory věčné, sklonili se pahrbkové věčné, cesty jeho jsou věčné.*“ „*Když jsi jel na koních svých a na vozích svých spasitelných?*“ „*Viděly tě hory, trásly se, ... vydala propast hlas svůj, hlubina rukou svých pozdvihla. Slunce a měsíc v obydlí svém zastavil se, při světle střely tvé létaly, při blesku stkvoucí kopí tvé.*“ **GC 301** „*Vyšel jsi k vysvobození lidu svého, k vysvobození s pomazaným svým.*“ (Abk 3,3.4.6.8.10.11.13)

Když se Spasitel chystal k odchodu od svých učedníků, utěšoval je ujištěním, že znovu přijde: „*Nermutiž se srdce vaše. ... V domu Otce mého přibytkové mnozí jsou. ... Jduť, abych vám připravil místo. A odejdu-liť, a připravím vám místo, zaseť přijdu, a poberu vás k sobě samému.*“ (J 14,1-3) „*A když přijde Syn člověka v slávě své, a všickni svatí andělé s ním, tedy se posadí na trůnu velebnosti své a shromáždění budou před něj všickni národové.*“ (Mt 25,31.32)

Andělé, kteří se ukázali nad Olivovou horou po Kristově nanebevstoupení, opakovali

učedníkům slib o Kristově návratu: „*Tento Ježíš, který byl od vás vzat do nebe, znovu přijde právě tak, jak jste ho viděli odcházet.*“ (Sk 1,11) A apoštol Pavel, který mluvil pod vlivem Ducha Svatého, dosvědčil: „*Nebo Pán náš s zvukem ponoukajícím, s hlasem archanděla a s troubou Boží sstoupí s nebe.*“ (1 Te 4,16) Prorok na ostrově Patmos praví: „*Aj, běže se s oblaky, a uzříť jej všeliké oko.*“ (Zj 1,7)

S příchodem Krista se spojuje sláva „*až do času napravení všech věcí; což byl předpověděl Bůh skrze ústa svých svatých proroků od věků*“ (Sk 3,21). Tehdy bude zlomena dlouhotrvající vláda zla. „*Učiněnat jsou království všeho světa Pána našeho a Krista jeho, a kralovati bude na věky věků.*“ (Zj 11,15) „*Nebo se zjeví sláva Hospodinova, a uzříť všeliké tělo spolu, že ústa Hospodinova mluvila.*“ „*Panovník Hospodin vyvede spravedlnost a chválu přede všemi národy.*“ „*V ten den bude Hospodin zástupů korunou ozdoby, a korunou okrasy ostatkům lidu svého.*“ (Iz 40,5; 61,11; 28,5) **GC 302**

Tehdy bude všude nastoleno dlouho očekávané Mesiášovo království míru. „*Nebo potěší Hospodin Siona, potěší všech pustin jeho, a učiní poušť jeho přerozkošnou, a pustinu jeho podobnou zahradě Hospodinově.*“ „*Sláva Libánská dána jí bude, okrasa Karmelská a Sáronská.*“ „*Nebudeš více slouti opuštěná, a země tvá nebude více slouti pustinou, ale ty nazývána budeš rozkoší, a země tvá vdanou; nebo rozkoš mítí bude Hospodin v tobě, a země tvá bude vdaná. ... A jakou má radost ženich z nevěsty, tak radovati se bude z tebe Bůh tvůj.*“ (Iz 51,3; 35,2; 62,4,5)

Příchod Pána pánů byl ve všech dobách nadějí jeho věrných následovníků. Slib, že opět přijde, který Spasitel dal při loučení na Olivové hoře, ozařoval budoucnost jeho učedníků. Naplňoval jejich srdce radostí a nadějí, kterou nemohly uhasit nebo zkazit žádné útrapy a zkoušky. V utrpení a během pronásledování byl „*příchod velkého Boha a našeho Spasitele blaženou nadějí.*“ Když zarmoucení křesťané v Tessalonice pochovávali své milované, kteří doufali, že se dožijí příchodu Pána Ježíše, připomínal jim jejich učitel, apoštol Pavel, zmrtvýchvstání, ke kterému dojde při příchodu Spasitele. Tehdy mrtví v Kristu vstanou a spolu s živými budou uchvázeni, aby se potkali s Pánem v oblacích. „*A tak vždycky se Pánem budeme. A protož potěšujtež jedni druhých těmito slovy.*“ (1 Te 4,16-18)

Na ostrově Patmos slyšel milovaný učedník Pána Ježíše slib: „*Jistě přijdu brzo,*“ a jeho toužebná odpověď vyjádřila to, zač se modlí církev během celé své pouti: „*Amen. Přijdiž tedy, Pane Ježíši.*“ (Zj 22,20)

Ze žalářů, z hranic a popravišť, kde praví věřící a mučedníci svědčili pro pravdu, zní po staletí hlas jejich víry a naděje. Protože „byli přesvědčeni o tom, že Kristus vstal z mrtvých, a že tudíž i sami vstanou z mrtvých, až Kristus přijde, pohrdali smrtí,“ jak napsal jeden z těchto křesťanů, „a byli nad ní povzneseni.“ (Daniel T. Taylor, Kristova vláda na zemi čili Hlas církve ve všech dobách, str. 33) **GC 303** Ochotně sestupovali do hrobu, aby z něho mohli „svobodně vstát.“ (Tamtéž, str. 54) Toužili setkat se s Pánem, „který přijde z nebe v oblacích a se slávou svého Otce“, „aby přinesl spravedlivým království“. Valdenští vyznávali tutéž víru. (Tamtéž, str. 129-132) Viklef očekával příchod Vykupitele jako nadějí církve. (Tamtéž, str. 132-134)

Luther prohlásil: „*Jsem opravdu přesvědčen, že nebude trvat ani tři sta let a dostaví se den soudu. Bůh nebude a nemůže již déle strpět tento bezbožný svět.*“ „*Blíží se velký den, v němž bude svrženo království zla.*“ (Tamtéž, str. 158, 134)

„*Tento starý svět není daleko od svého konce,*“ prohlásil Melancton. Kalvín vyzval křesťany, „aby si bez váhání přáli příchod Kristova dne jako událost ze všech

nejžádoucější“. Jindy prohlásil, že „na tento den bude stále myslet celá rodina věřících“. „Musíme toužit po Kristu, musíme ho hledat a přemýšlet o něm, až do úsvitu toho velkého dne, kdy náš Pán plně zjeví slávu svého království.“ (Tamtéž, str. 158, 134)

„Nevzal snad Pán Ježíš lidské tělo s sebou do nebe?“ prohlásil skotský reformátor J. Knox. „Cožpak se nevrátí? Víme, že se vrátí, a to brzy.“ Ridley a Latimer, kteří položili své životy za pravdu, vyhlíželi ve víře příchod Pána. Ridley napsal: „Svět se nepochybně blíží ke svému konci - v to věřím, a proto to říkám. Volejme s Janem, služebníkem Páně, ve svých srdcích k našemu Spasiteli Kristu: „Přijď, Pane Ježíši, přijď.“ (Tamtéž, str. 151, 145)

„Pomyšlení na příchod Pána,“ napsal Baxter, „je pro mne nejmilejší a nejradostnější.“ (Richard Baxter, Dílo, díl 17, str. 555) „Výsledkem víry a charakteristikou pravých věřících je očekávat Kristův příchod a radovat se z této blažené naděje.“ „Je-li smrt posledním nepřítelem, který má být zničen při zmrtvýchvstání, pak až se prosadí toto konečné vítězství, zřejmě pochopíme, jak opravdově věřící měli toužit a modlit se za druhý příchod Ježíše Krista.“ (Tamtéž, díl 17, str. 500) **GC 304** „To je ten den, po němž mají všichni věřící toužit, v něj mají doufat a na něj mají čekat jako na dokončení svého vykoupení a splnění všech přání a tužeb své duše.“ „Urychli, Pane, tento blažený den.“ (Tamtéž, díl 17, str. 182, 183) To byla naděje apoštolské církve, „církve na poušti“ i reformátorů.

Proroctví předpovídá nejen způsob a účel druhého příchodu Ježíše Krista, ale udává také znamení, podle kterých lidé poznají, že se blíží. Pán Ježíš řekl: „*A budouť znamení na slunci a na měsíci i na hvězdách.*“ (L 21,25) „*V těch pak dnech, po soužení tom, slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého. A hvězdy nebeské budou padati, a moci, které jsou na nebi, pohnou se. A tehdažť užří Syna člověka, an se běře v oblacích s mocí velikou a s slávou.*“ (Mk 13,24-26) Jan v knize Zjevení popisuje první ze znamení, která budou předcházet druhý příchod, takto: „*A aj, země třesení veliké stalo se, a slunce učiněno jest černé jako pytel žíněný, a měsíc všecken byl jako krev.*“ (Zj 6,12)

Tato znamení se ukázala před začátkem devatenáctého století. V roce 1755 se toto proroctví splnilo do té doby nejstrašnější známým zemětřesením. Všeobecně se o něm hovoří jako o lisabonském zemětřesení, i když zasáhlo velkou část Evropy, Afriky i Ameriky. Otřesy byly pozorovatelné i v Grónsku, v Západní Indii, na ostrově Madeira, v Norsku a ve Švédsku, ve Velké Británii a v Irsku. Zemětřesení zasáhlo území nejméně deseti milionů čtverečních kilometrů. V Africe se zemětřesení projevilo téměř stejně silně jako v Evropě. Zničena byla velká část Alžírka. Nedaleko hranic s Marokem zmizela celá vesnice s osmi nebo deseti tisíci obyvatel. Obrovská přílivová vlna zasáhla pobřeží Španělska a Afriky, zaplavovala města a působila hroznou zkázu.

Nejsilnější se zemětřesení projevilo ve Španělsku a Portugalsku. Město Kádiz zasáhla přílivová vlna vysoká téměř dvacet metrů. **GC 305** Trásl se hory, „některé z největších v Portugalsku otevřely své vrcholky, podivuhodným způsobem pukly, rozpadaly se na kusy a obrovské skalní masivy se valily do údolí. Očití svědkové tvrdili, že z některých hor šlehal plameny.“ (Sir Charles Lyell, Základy geologie, str. 495)

V Lisabonu „bylo z hlubin země slyšet jakoby dunění hromu. Vzápětí zpusťošil velkou část města prudký otřes. Během šesti minut zahynulo na šedesát tisíc lidí. Moře nejprve ustoupilo a obnažilo široký pruh písčitého pobřeží. Za chvíli se však přitřítlo zpátky. Přílivová vlna vystoupila patnáct i více metrů nad obvyklou úroveň hladiny.“ „Mezi neobyčejné události, ke kterým v Lisabonu za této katastrofy došlo, patří také zmizení

nové přístavní hráze, vybudované s obrovskými náklady z mramoru. Na tuto hráz se seběhl velký zástup lidí v domnění, že tam jsou v bezpečí před padajícími zříceninami domů. Přístavní hráz se však najednou propadla se všemi lidmi, kteří na ní byli, do moře a ani jediné mrtvé tělo nevyplavalo na hladinu.“ (Tamtéž, str. 495)

V důsledku zemětřesení se zhroutily všechny kostely a kláštery, většina velkých veřejných budov a více než čtvrtina obytných domů. Asi dvě hodiny po zemětřesení vypukly v různých částech města požáry a zuřily téměř tři dny s takovou prudkostí, že město úplně zničily. K zemětřesení došlo ve svátek, kdy byly kostely a kláštery plné lidí, jen málokdo se zachránil.“ (Encyclopedia Americana, heslo Lisabon) „Zděšení lidí se nedá popsat. Nikdo neplakal, nebylo slz. Ti, kdo přežili, šílení hrůzou pobíhali sem a tam, bili se do tváří i prsou a volali: ‚Slitování, to je konec světa!‘ Matky zapomínaly na své děti a utíkaly pro obrazy nebo sochy Ukřižovaného. Mnozí lidé utíkali do kostelů, aby tam našli ochranu. Nadarmo však vystavovali Ukřižovaného, nadarmo objímali oltáře. Obrazy, sochy, kněží i návštěvníci kostelů byli společně pohřbeni v jedné zřícenině.“ Odhaduje se, že onoho osudného dne přišlo o život celkem devadesát tisíc lidí. (Viz Dodatky) GC 306

O dvacet pět let později se ukázalo další znamení, o kterém se zmiňuje proroctví - zatmění slunce a měsíce. Zvláštní bylo to, že proroctví přesně předpovědělo čas jeho naplnění. Když Spasitel mluvil se svými učedníky na Olivové hoře, popsal dlouhé období zkoušek církve - tj. 1260 roků papežského pronásledování, které mělo být podle Kristova slibu zkráceno, a potom vyprávěl o některých jevech, které budou předcházet jeho příchod. Vymezil rovněž dobu, kdy se ukáže první z nich: „V těch pak dnech,

Zemětřesení v Lisabonu v roce 1755

po soužení tom, slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého.“ (Mk 13,24) Období 1260 prorockých dnů, neboli let, skončilo v roce 1798. O čtvrt století dříve téměř přestalo jakékoli pronásledování. Po skončení pronásledování mělo podle slov Ježíše Krista nastat zatmění slunce. Dne 19. května 1780 se toto proroctví splnilo.

„Temný den 19. května 1780 je, ne-li naprosto ojedinělý, pak jistě nejtajuplnější úkaz svého druhu. Bylo to naprosto nepředvídatelné a nejzáhadnější zatmění celé viditelné oblohy v Nové Anglii.“ (R. M. Devens, Naše první století, str. 89)

Očitý svědek, který žil ve státě Massachusetts, popisuje událost takto: „Ráno vyšlo jasné slunce, brzy se však schovalo. Mraky potemněly a záhy začaly šlehat blesky, ozývalo se hromové dunění a začalo drobně pršet. K deváté hodině mraky prořídly a zbarvily se do žlutočervena. Země, skály, stromy, budovy, voda i lidé změnili v tomto divném, nepřirozeném světle svou podobu. Po několika minutách se po celé obloze, až na úzký proužek na obzoru, rozestřel těžký černý mrak a nastala taková tma, jaká je obvyčejně v létě v devět hodin večer.“

„Lidi postupně zachvacoval strach, úzkost a posvátná bázeň. Ženy stály ve dveřích a rozhlížely se po ztemnělé krajině. Muži se vraceli z práce na polích, tesaři odložili nástroje, kováři opustili kovadliny, obchodníci pulty. GC 307 Ve školách přerušili vyučování a ustrašené děti se rozeběhly do svých domovů. Pocestní se uchýlovali do nejbližších usedlostí. Každý se ptal, co se bude dít. Vypadalo to, jako by se krajem měl přehnat uragán nebo jako by přicházel konec světa.“

„Lidé zapalovali svíčky a oheň v krbech jako za bezměsíčního večera na podzim. ... Slepičky zalezly do kurníků a šly spát, dobytek na pastvě se shromažďoval u ohrad a bučel, žáby kvákaly, ptáci zpívali večerní písně a začali poletovat netopýři. Lidé však věděli, že to nepřichází noc ...“

„Dr. Nathanael Whittaker, kazatel v Salemu, zorganizoval v modlitebně shromáždění a ve svém kázání tvrdil, že se jedná o nadpřirozenou tmu. Na mnoha dalších místech se konala shromáždění. Kazatelé spontánně mluvili o tom, že tma je zřejmě naplněním Biblického proroctví. ... Kolem jedenácté hodiny byla tma největší.“ (The Essex Antiquarian, duben 1899, roč. 3, č. 4, str. 53, 54) „Na většině území Nové Anglie byla ve dne taková tma, že lidé nemohli bez svíček poznat, kolik je vlastně hodin, nemohli obědovat ani konat domácí práce...“

„Tma zasáhla neobyčejně velkou oblast. Na východě zasáhla až do Falmouthu. Na západě zahrnovala nejvzdálenější části státu Connecticut a město Albany. Na jihu dosáhla až k mořskému pobřeží a na severu až tam, kam sahají americké osady.“ (William Gordon, Dějiny boje za nezávislost USA, díl 3, str. 57)

Po naprosté tmě, která trvala téměř celý den, se hodinu nebo dvě před příchodem večera obloha zčásti vyjasnila a objevilo se slunce, zahalené stále ještě tmavou, hustou mlhou. „Po západu slunce se znovu vytvořily mraky a velmi rychle se setmělo.“ GC 308 „I noční tma však byla neobyčejná a naháněla hrůzu jako tma během dne. Přestože byl téměř úplněk, nedaly se bez umělého světla rozpoznat žádné předměty. Zdálo se, že ani umělé světlo ze sousedních domů nebo ze vzdálenějších míst nemůže proniknout hustou temnotou; jako by to byla egyptská tma.“ (Isaiah Thomas v časopisu Massachusetts Spy, roč. 10, č. 472 z 25. května 1780) Očitý svědek vyprávěl: „Napadlo mě, že tma by nemohla být větší, ani kdyby byla všechna světelná tělesa ve vesmíru zahalena neproniknutelným závojem nebo kdyby přestala existovat.“ (list dr. Samuela Tenneye z Exeteru, New Hampshire, z prosince 1785, uveřejněný v Massachusetts Historical

Society Collections, 1792, sv. I, díl 1, str. 97) Ačkoli v devět hodin večer nastal úplněk, ani v nejmenším to nezměnilo tmu.“ Teprve po půlnoci tma zmizela a poprvé se ukázal měsíc, měl krvavou barvu.

Dějiny zaznamenaly 19. květen 1780 jako „temný den“. Od doby Mojžíše nebylo zaznamenáno tak husté, rozsáhlé a dlouhotrvající zatmění. Popis této události, jak jej podal očitý svědek, je ozvěnou Božího výroku, který zaznamenal prorok Joel dvacet pět staletí před jejich naplněním: „*Slunce obrátí se v tmu a měsíc v krev, prvé než přijde den Hospodinův veliký a hrozný.*“ (Jl 2,31)

Ježíš Kristus vyzýval své následovníky, aby sledovali znamení jeho návratu a radovali se, až uvidí příznaky, že jejich Král přichází. „*A když se toto počne dítí, pohleďtež a pozdvihnětež hlav vašich, protože se přibližuje vykoupení vaše.*“ Poukázal svým následovníkům na pučící stromy na jaře a řekl: „*Když se již pučí, vidouce to, sami to znáte, že blízko jest léto. Takž i vy, když uzříte, ano se tyto věci dějí, věztež, že blízko jest království Boží.*“ (L 21,28.30.31) **GC 309**

Nakolik však pýcha a formalismus nahradily v církvi skromnost a lásku, ochladla láska ke Kristu a víra v jeho příchod. Lidi, kteří se hlásí ke křesťanství, tak naplnil zájem o tento svět a touha po radovánkách, že přestali myslet na Spasitelovu výzvu, aby sledovali znamení jeho příchodu. Učení o jeho druhém příchodu dali stranou. Písmo, které o něm hovoří, zatemnili falešným výkladem, až na něj do značné míry zapomněli. Zvláště to platí o církvích v Americe. Svoboda a blahobyť, kterým se těšily všechny vrstvy společnosti, ctižádostivá touha po bohatství a přepychu, snaha vydělat co nejvíce peněz, touha po popularitě a moci, ke kterým měli zdánlivě přístup všichni, vedly lidi k tomu, že se soustředili na zájmy a naděje tohoto života a slavný den, kdy pomine dnešní řád věcí, odsunovali do daleké budoucnosti.

Když Spasitel představoval svým následovníkům znamení svého návratu, předpověděl, že právě před jeho druhým příchodem nastane odpadnutí. Jako v době Noeho lidi plně zaujme světská činnost a touha po zábavě - budou kupovat a prodávat, sázet a stavět, ženit se a vdávat - a nikdo nebude myslet na Boha a budoucí život. Pro ty, kdo budou v té době žít, platí Kristovo napomenutí: „*Pilně se pak varujte, aby snad nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím a pečováním o tento život, a vnahle přikvačil by vás ten den.*“ „*Protož bděte všelikého času, modléce se, abyste hodni byli ujíti všech těch věcí, kteréž se budou dítí, a postaviti se před Synem člověka.*“ (L 21,34.36)

Stav církve v uvedené době popisují slova Pána Ježíše zaznamenaná v knize Zjevení: „*Máš jméno, že jsi živ, ale jsi mrtvý.*“ **GC 310** Na adresu lidí, kteří se nechtějí dát vyrušit ze svého bezstarostného klidu, vyslovil vážné varování: „*Pakli bdíti nebudeš, přijduť na tě jako zloděj, a nezvíš, v kterou hodinu na tě přijdu.*“ (Zj 3,1.3)

Bylo nezbytné lidi vyburcovat, aby si uvědomili, že jim hrozí nebezpečí a aby se připravili na závažné události, které budou označovat konec doby milosti. Boží prorok vyhlásil: „*Nebo veliký bude den Hospodinův a hrozný náramně, i kdož jej bude moci snéstí?*“ Kdo obstojí, až se zjeví Pán, neboť „*čistětí jsou tvé oči, tak že na zlé věci hledětí, a na bezpráví se dívati nemůžeš?*“ (Jl 2,11; Abk 1,13) Pro lidi, kteří volají „*Bože můj, znát tebe Izrael*“ a přitom přestupují Boží smlouvu a běhají za cizími bohy, ve svých srdcích ukrývají nepravost a mají rádi cesty nepravosti, bude den Kristova návratu „*tmou, a ne světlem, temnotou bez jasu*“ (Oz 8,2.1; Ž 16,4; Am 5,20 ČEP). Pán prohlásil: „*I stane se v ten čas, že přehledávati budu Jeruzalém s lucernami, a navštívím muže, kteříž ulnuli v kvasnicích svých, kteříž říkají v srdci svém: Nečinit dobře Hospodin, aniž zle činí.*“

(Sf 1,12) „A navštívím na okršlku země zlost, a na bezbožných nepravost jejich; a káži přestati pyše pyšných, a vysokomyslnost tyranů snížím.“ (Iz 13,11) „Ani stříbro jejich, ani zlato jejich nebude jich moci vytrhnouti ... nebo přijde statek jejich na rozchvátání, a domové jejich na zpuštění.“ (Sf 1,18.13)

Prorok Jeremiáš prorockým zrakem sledoval tuto dobu a zvolal: „Ó osrdí mé, kormouti se ve mně srdce mé, nemohuť mlčeti. Nebo hlas trouby slyšíš, duše má, a prokřikování vojenské. Potřetí za potřetí provolává se.“ (Jr 4,19.20)

„Den rozhněvání bude ten den, den úzkosti a trápení, den zpuštění a to hrozného, den temnosti a mračna, den oblaku a mrákoty, den trouby.“ (Sf 1,15.16) GC 311 „Aj, den Hospodinův přichází přísný,... aby obrátil tu zemi v poušť, a hříšníky její z ní vyhladil.“ (Iz 13,9)

Popisem onoho velikého dne vyzývá Boží slovo nejvážnějším a nejpůsobivějším způsobem Boží lid, aby se probral ze své duchovní strnulosti a hledal s lítostí a pokorou Boží tvář: „Trubte trubou na Sionu, a křičte na hoře svaté mé, necht' se třesou všickni obyvatelé této země, nebo přichází den Hospodinův, nebo blízký jest.“ „Uložte půst, svolajte shromáždění. Shromažďte lid, posvěťte shromáždění, shromažďte starce, shromažďte maličké ..., necht' vyjde ženich z pokojíka svého a nevěsta z schrany své. Kněží, služebníci Hospodinovi, ať plačí mezi síňcí a oltářem.“ „Obráťte se ke mně samému celým srdcem svým, a to s postem a s pláčem i s kvílením. A roztrhněte srdce vaše, a ne roucha vaše, a navraťte se k Hospodinu Bohu vašemu; neboť jest on milostivý a lítostivý, dlouhočekající a hojný v milosrdenství.“ (Jl 2,1.15-17.12.13)

Aby lidé mohli obstát v Boží den, muselo být vykonáno velké dílo duchovní obnovy. Bůh viděl, že mnozí z jeho vyznavačů nebudují pro věčnost. Ve své milosti jim chtěl poslat varovné poselství, aby je vyburcoval z jejich otupělosti a připravil je na příchod Pána Ježíše.

Toto výstražné poselství je obsaženo ve 14. kapitole knihy Zjevení. Popisuje se zde trojnásobné poselství, které symbolicky vyhlásují nebeské bytosti. Pak následuje popis návratu Ježíše Krista, který přichází, aby sklidil „žeň světa“. První z těchto varovných poselství ohlašuje začátek Božího soudu. Apoštol Jan viděl „anděla letícího po prostředku nebe, majícího evangelium věčné, aby je zvěstoval těm, jenž bydlí na zemi, a všelikému národu, i pokolení, i jazyku, i lidu, řkoucícího velikým hlasem: „Bojte se Boha, a vzdejte jemu chválu, neboť přišla hodina soudu jeho; a klanějte se tomu, kterýž učinil nebe i zemi i moře i studnice vod.“ (Zj 14,6.7) GC 312

Bible uvádí, že toto poselství je součástí „věčného evangelia“. Bůh nesevěřil hlásání evangelia andělům, ale lidem. Boží andělé mají řídit toto dílo, mají na starosti velká hnutí pro záchranu lidí; skutečné hlásání evangelia však uskutečňují Kristovi služebníci na zemi.

Věrní lidé, kteří se řídili hlasem Božího Ducha a učením Božího slova, měli hlásat varovné poselství světu. Byli to lidé, kteří přijali pevné „prorocké slovo“ a stáli „jako svíce, jenž svítí v temném místě, ... až by se den rozednil a dennice vzešla v srdcích vašich“ (2 Pt 1,19). Usilovali o poznání a Boží moudrost více než o všechny poklady světa. Byli přesvědčeni, že „lépeť jest zajisté těžeti jí, nežli těžeti stříbrem, anobrž nad výborné zlato užitek její“ (Př 3,14). A Pán jim zjevil velké věci svého království. „Tajemství Hospodinovo zjevné jest těm, kteříž se jeho bojí, a v známost jim uvodí smlouvu svou.“ (Ž 25,14)

Nebyli to učení teologové, kdo porozuměli této pravdě a pak ji hlásali. Kdyby byli

věrnými strážci, kdyby usilovně a s modlitbou studovali Písmo, poznali by, že přichází noc. Proroctví by jim odhalila události, ke kterým mělo brzy dojít. Nebyli takoví, a proto poselství světu ohlásili mnohem skromnější lidé. Pán Ježíš řekl: „*Chodte, dokud Světlo máte, ať vás tma nezachvátí.*“ (J 12,35) Lidé, kteří odmítají Bohem nabízené světlo, nebo lidé, kteří se je nesnaží hledat, i když je mají na dosah, zůstávají ve tmě. Spasitel však prohlásil: „*Kdož mne následuje, nebude chodit v temnostech, ale bude mít Světlo života.*“ (J 8,12) Kdo se upřímně snaží konat Boží vůli a řídí se přesně světlem, které už obdržel, dostane větší světlo. Takovému člověku Bůh pošle „hvězdu nebeské záře“, aby ho uvedla do celé pravdy. **GC 313**

V době prvního Kristova příchodu mohli jeruzalémští kněží a zákoníci, kteří měli k dispozici Písmo, poznat znamení doby a ohlásit příchod slíbeného Mesiáše. Micheášovo proroctví uvádí jeho rodiště, kniha Daniel určuje dobu jeho příchodu. (Micheáš 5,2; Daniel 9,25) Bůh světil tato proroctví židovským vůdčům. Ničím nemohou omluvit to, že nevěděli a neoznámili lidu blížící se příchod Mesiáše. Jejich nevědomost byla důsledkem hříšné netečnosti. Stavěli pomníky popraveným Božím prorokům, ale nerespektováním velkých Božích mužů uctívali vlastně služebníky satana. Pohlčení svými ambicemi a bojem o pozice a moc nad lidmi, zapomněli na Boží pocty, které jim nabízel Král nebes.

Vedoucí izraelského národa měli s hlubokým zájmem a úctou studovat, kdy, kde a za jakých okolností dojde k největší události v dějinách světa - příchodu Božího Syna, který měl přijít, aby zachránil člověka. Všichni ho měli očekávat a vyhlížet, aby mohli jako první uvítat Vykupitele světa. Avšak běda, Betlémem prošli dva unavení poutníci z Nazareta - celou úzkou uličkou až na východní konec města - a marně hledali místo k odpočinku a přístřeší pro přenocování. Neotevřely se žádné dveře, aby je přijaly. Nakonec našli útulek v chatrném chlévě, připraveném pro dobytek. Tam se také narodil Spasitel světa.

Andělé znali slávu, kterou sdílel Boží Syn s Otcem, dříve než byl stvořen svět. S velkým zájmem sledovali, jak se Pán Ježíš objeví na zemi a jak tato událost vyvolá u všech lidí největší radost. Někteří andělé byli určeni, aby donesli radostnou zvěst lidem, kteří byli ochotni ji přijmout a radostně sdělit ostatním obyvatelům světa. **GC 314** Kristus sestoupil z nebe, aby přijal lidskou přirozenost. Vzal na sebe nekonečné břemeno zla, aby svůj život vydal jako oběť za hříš. Andělé si však přáli, aby se Syn Nejvyššího i ve svém ponížení představil lidem s důstojností a slávou, jaká odpovídá jeho podstatě. Shromáždí se v hlavním městě Izraele velikáni světa, aby uvítali jeho příchod? Představí ho zástupy andělů čekajícím davům lidí?

Jeden anděl navštívil zemi, aby se přesvědčil, kdo je připraven uvítat Pána Ježíše. Nikde nenašel známky toho, že Mesiáše někdo očekává. Nezaslechl žádné chvalozpěvy a fanfáry, že nadešel čas Mesiášova příchodu. Nějakou dobu zůstal nad vyvoleným městem a nad chrámem, kde se po staletí projevovala Boží přítomnost, ale i tady pozoroval stejnou lhostejnost. Okázalí a pyšní kněží obětovali v chrámě poskvřené oběti. Farizeové mluvili k lidu a modlili se na nárožích ulic. V palácích králů, ve shromážděných filozofů, ve školách rabinů se nikdo nezabýval mimořádnou událostí, která naplňovala celá nebesa radostí a chválou, že na zem přijde Vykupitel lidí.

Nikde se nenašel důkaz, že Mesiáš je očekáván, nikde nebylo vidět přípravy na uvítání Knížete života. Překvapený Boží posel se chtěl vrátit do nebe, ale objevil několik pastýřů hlídajících v noci stáda. Pozorovali hvězdnou oblohu, přemýšleli o proroctvích, která

předpovídala příchod Mesiáše na zem, a toužili, aby Vykupitel světa už přišel. Byla to malá skupinka lidí připravených přijmout nebeské poselství. Náhle se jim ukázal Boží anděl a oznámil jim tu radostnou dobrou zprávu. Nebeská sláva ozářila celou rovinu, ukázal se nespočetný zástup andělů a jako by to pro jednoho posla byla příliš velká radost, množství hlasů propuklo v chvalozpěv, který budou jednou zpívat zástupy spasených lidí: „*Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle.*“ (L 2,14) Jaké poučení nabízí tato zvláštní událost z Betléma! GC 315 Jak se v ní ukazuje také naše nevěra, naše pýcha i naše samolibost. Varuje nás, abychom trestuhodnou lhovostí nepřehlíželi znamení doby a nepropásli den, kdy se k nám Bůh skloní.

Andělé našli jedince, kteří čekali na Mesiášův příchod, nejen na judských kopcích, nejen mezi prostými pastýři. Také v pohanské zemi žili lidé, kteří očekávali Zachránce. Byli to mudrci, bohatí a urození - filozofové Východu. Protože zkoumali přírodu, poznali tyto mudrci Boha z jeho díla. Z hebrejských Písem se dověděli o hvězdě, která má vzejít z Jákoba, a napjatě očekávali příchod toho, kdo má být nejen „*potěšením Izraele*“, ale také „*světlo, jež bude zjevením pohanům*“ a spásou „*až do konců země*“ (L 2,25.32 ČEP; Sk 13,47). Hledali světlo, a světlo z Božího trůnu osvětlovalo cestu, po níž kráčeli. Zatímco jeruzalémští kněží a rabíni, ustanovení strážci a vykladači pravdy, tonuli ve tmě, vedla tyto cizince hvězda seslaná nebem k místu, kde se právě narodil Král.

Kristus „*podruhé pak bez hříchu ukáže se těm, kteříž ho čekají k spasení*“ (Žd 9,28). Podobně jako zvěst o narození Spasitele nebylo ani poselství o druhém příchodu Ježíše Krista svěřeno náboženským vůdcům. Ti totiž přestali udržovat spojení s Bohem a odmítli Boží světlo. Proto nebyli zahrnuti mezi lidi, o nichž apoštol Pavel napsal: „*Ale vy, bratří, nejste ve tmě, aby vás ten den jako zloděj zachvátil. Všichni vy synové světla jste a synové dne; nejste synové noci, ani tmy.*“ (1 Te 5,4.5)

Strážci na hradbách Božího města měli být prvními, kdo zaslechnou zvěst o druhém příchodu Spasitele; měli být prvními, kdo pozvedne hlas a oznámí, že se blíží; měli být prvními, kdo upozorní lid, aby se připravil na jeho příchod. Byli však pohodlní, snili o pokoji a jistotě, zatímco lid „*spal*“ ve svých hříších. GC 316 Pán Ježíš viděl svou církev jako neplodný fíkovník, pokrytý sice okázalým listovím, ale bez hodnotného ovoce. Dodržují se okázalé náboženské formy a obřady, schází však skutečná pokora, pokání a víra, díky nimž by jediné mohly být bohoslužby pro Boha přijatelné. Místo plodů Ducha se projevují pýcha, formalismus, okázalost, sobectví a útlak. Upadající církev zavírá oči před znameními doby. Bůh na ni však nezapomněl, ani nepřestal být věrný. Křesťané se však vzdálili od Boha a odloučili se od jeho lásky. Protože odmítli plnit podmínky, nenaplnily se na nich ani Boží sliby. To je neodvratný následek toho, když si člověk nevází světla a výsad, které mu Bůh dává, a nepřijímá je. Jestliže církev nebude plnit záměr, který Bůh sledoval jejím založením, nepřijme-li každý paprsek světla a přestane-li plnit všechny povinnosti, které jí Bůh uložil, zákonitě se celá její bohoslužba zvrhne v pouhé zachovávání forem a vytratí se skutečná zbožnost. Dějiny křesťanské církve tuto pravdu několikrát doložily názornými příklady. Bůh vyžaduje od svého lidu projevy víry a poslušnosti - úměrné pozhánáním a výsadem, které jim svěřil. Poslušnost vyžaduje obět a je v ní obsažen kříž. Proto tolik vynávajících Kristových následovníků odmítlo přijmout Boží světlo, a jako kdysi Židé nepoznali „*čas navštívení svého*“ (L 19,44). Pán je pominul, protože byli pyšní a nevěřili, a zjevil svou pravdu lidem, kteří podobně jako betlémské pastýři a mudrci z Východu brali vážně světlo, které jim Bůh seslal.

18 Americký reformátor

GC 317 William Miller, poctivý a čestný farmář, původně pochyboval o Boží autoritě Písma, upřímně však toužil poznat pravdu. Bůh jej vybral, aby hlásal druhý Kristův příchod. Podobně jako mnoho jiných reformátorů potýkal se William Miller v mládí s chudobou, a tak se naučil pracovat a snášet nedostatek. Pocházel z rodiny, jejíž členové se vyznačovali nezávislostí a svobodomyšlností, vytrvalostí a horlivým vlastenectvím - tedy vlastnostmi, které se výrazně projeví i v jeho povaze. Jeho otec byl kapitánem v revoluční armádě a skromné poměry, které provázely Millerovo dětství, byly dány obětmi a strádáním oné bouřlivé doby. (viz Dodatky)

Miller byl tělesně velmi zdatný a od dětství také projevoval nadprůměrnou inteligenci. Čím byl starší, tím to bylo výraznější. Měl bystrého ducha a velkou touhu po poznání. Ačkoli neměl možnost studovat na vysoké škole, díky lásce k poznání a návyku všechno pečlivě promýšlet a kriticky zkoumat se z něho stal člověk se zdravým úsudkem a velkým rozhledem. Vyznačoval bezúhonný charakter a těšil se záviděníhodné pověsti. Lidé si ho všeobecně vážili pro jeho poctivost, hospodárnost a dobročinnost. **GC 318** Osobním úsilím a pilnou prací záhy získal dobré postavení, přitom se však dále vzdělával. Úspěšně zastával několik civilních i vojenských úřadů a zdálo se, že se před ním doširoka otevírá cesta k bohatství a slávě.

Jeho matka byla velmi zbožná, proto byl v dětství vystaven náboženskému vlivu. V raném mládí se však dostal do společnosti deistů, kteří na něj měli velký vliv, byli to totiž převážně vážení občané a muži ušlechtilých vlastností. Protože žili v křesťanském prostředí, byli křesťanstvím do určité míry ovlivněni. Bibli mohli vděčit za vynikající povahové vlastnosti, které jim získaly uznání a důvěru ostatních. Přesto však těmito vlastnostmi působili proti Božímu slovu. Miller se s takovými lidmi stýkal a postupně přijal jejich názory. Tehdy běžný výklad Bible představoval problémy, které se mu zdály nepřekonatelné. Jeho nová víra, která dala Bibli stranou, mu však místo ní nenabídla nic lepšího a zdaleka ho neuspokojovala. Přesto se jí držel asi dvacet let. Když dosáhl věku třiceti čtyř let, oslovil ho Duch Svatý, takže si uvědomil svou hříšnost. Jeho dosavadní přesvědčení mu nepřineslo jistotu, co bude po smrti. Budoucnost se mu zdála temná a chmurná. Později o svých tehdejších pocitech napsal:

„Pomyšlení na smrt mě mrazilo; jestliže budou lidé vydávat počet ze svého života, bude to znamenat záhubu pro všechny. Nebe nad mou hlavou mi připadalo jako z bronzu a země pod mýma nohama jako železo. Věčnost - co to je? A smrt - proč je? Čím více jsem o tom uvažoval, tím méně jsem tomu rozuměl. Čím více jsem na to myslel, docházel jsem ke stále zmatenějším závěrům. Pokoušel jsem se přestat o tom přemýšlet, ale nedokázal jsem své myšlenky ovládnout. Byl jsem opravdu zoufalý, ale nemohl jsem pochopit, čím to je. Nadával jsem a stěžoval si, ale nevěděl jsem na koho. Věděl jsem, že se mýlím, nevěděl jsem ale, jak nebo kde najít pravdu. Byl jsem smutný, bez naděje.“ V takovém stavu žil několik měsíců. **GC 319** A pak napsal: „Najednou jsem začal velmi intenzivně přemýšlet o povaze Spasitele. Uvědomoval jsem si, že by opravdu mohla existovat bytost tak dobrá a soucitná, která by se obětovala za naše hříchy, a tím nás zachránila před trestem za hřích. Okamžitě jsem pocítil, jak laskavá by musela taková bytost být, a představoval jsem si, jak bych se schoval do její náruče a důvěřoval jejímu

milosrdenství. Napadlo mě však: Jak lze dokázat, že taková bytost existuje? Dospěl jsem k přesvědčení, že kromě Bible nemám jediný důkaz o existenci takového Spasitele, ani o tom, co přijde v budoucnu... “

„Poznal jsem, že Bible představuje právě takového Spasitele, jakého jsem potřeboval. Nemohl jsem pochopit, jak je možné, že obyčejná kniha obsahuje zásady tak dokonale přizpůsobené potřebám hříšného světa. Musel jsem připustit, že Písmo je zjevení od Boha. Oblíbil jsem si je a v Pánu Ježíši jsem našel přítele. Spasitel se pro mne stal nejprřednějším mezi desetitisíci. Bible, o které jsem si dříve myslel, že je nesrozumitelná a že si odporuje, se nyní stala ‚světlem pro mé nohy ... a osvěcuje mou stezku‘. Vnitřně jsem se uklidnil a uspokojil. Poznal jsem, že Pán Bůh je pevnou Skálou uprostřed oceánu života. Bible se stala hlavním předmětem mého studia a mohu popravdě říci, že jsem ji studoval s velkým potěšením. Pochopil jsem, že jsem z ní neznal ani polovinu. Divil jsem se, proč jsem předtím neviděl její krásu a vznešenost, a žasl jsem, že jsem ji kdy mohl zavrhnout. Nacházel jsem v ní odpověď na všechno, po čem toužilo mé srdce, lék pro každou nemoc duše. Ztratil jsem chuť číst cokoli jiného a jen jsem toužil získat moudrost od Boha.“ (S. Bliss, Paměti Willama Millera, str. 65-67)

Miller začal veřejně vyznávat svou víru v náboženství, které dříve zavrhoval. Jeho bývalí přátelé však okamžitě začali přinášet důkazy, které také on dříve uváděl, aby dokázal, že Bible není inspirována Bohem. Tehdy jim nebyl schopen odpovědět. Uvažoval však: Je-li Bible zjevením od Boha, musí tvořit nedílný celek a její jednotlivé části si nesmějí navzájem odporovat. Jestliže byla dána pro poučení lidí, musí být pro lidi srozumitelná. **GC 320** Rozhodl se, že Písmo prozkoumá a zjistí, zda lze najít řešení pro všechny zdánlivé rozpory.

Rozhodl se, že nebude brát v úvahu tehdy všeobecně přijímané názory a nebude používat ani současné komentáře k Bibli, ale že bude porovnávat jednu část Písma s druhou pomocí odvolávek uvedených na spodním okraji stránek Bible a konkordance. Ve svém studiu postupoval systematicky a metodicky, začal první knihou Mojžíšovou, četl verš po verši a nepostoupil dále, dokud mu smysl několika přečtených vět nebyl úplně jasný. Kdykoli narazil na něco nejasného, podle svého zvyku porovnal nejasné místo se všemi ostatními místy, o kterých se domníval, že řeší stejnou otázku. Připouštěl, že každé slovo v textu má význam. Když měl pocit, že studovaný text zapadá do rámce všech ostatních obdobných textů, považoval problém za vyřešený. Kdykoli tedy narazil na těžce srozumitelnou stať, našel vysvětlení v některé jiné části Písma. Protože se při zkoumání Písma opravdově modlil, aby ho Pán osvětil, objasnilo se mu všechno, co dříve považoval za nesrozumitelné. Ověřil si pravdivost slov žalmisty: „*Začátek učení tvého osvěcuje, a vyučuje sprostně rozumnosti.*“ (Ž 119,130)

S velkým zájmem studoval knihy Daniel a Zjevení a používal pro jejich výklad stejnou zásadu jako při výkladu ostatních částí Bible. Ke své velké radosti zjistil, že prorockým symbolům lze porozumět. Poznal, že proctví - pokud se již splnila - se naplnila do posledního písmene a že všechny obrazy, symboly, různá přirovnání a podobně vysvětluje buď samotný oddíl, nebo je vysvětlují jiné části Bible a lze jim porozumět. Později napsal: „Tak jsem se přesvědčil, že Bible je soustava zjevených pravd, podaných tak jasně a jednoduše, že ani prostý člověk v nich nemusí zabloudit.“ (Bliss, str. 70) **GC 321** Článek po článku v řetězu pravdy se mu ukazoval jako odměna za úsilí, kdy krok za krokem zkoumal Biblická proctví. Andělé ovlivňovali jeho mysl a zpřístupňovali Písmo jeho chápání.

Způsob, jakým se proroctví splnila v minulosti, vzal za měřítko, jímž posuzoval splnění všech proroctví, jež se teprve mají naplnit v budoucnu. Došel k přesvědčení, že tehdy obecný názor na duchovní vládu Ježíše Krista - tisícileté království tady na zemi před koncem světa - nemá Biblické opodstatnění. Nauka, že před osobním příchodem Pána Ježíše bude na zemi tisíc let spravedlnosti a pokoje, odsouvá do vzdálené budoucnosti naléhavost Božího dne. I když se lidem může líbit, odporuje učení Ježíše Krista a jeho apoštolů, kteří tvrdili, že pšenice a plevel mají růst spolu až do žní, tedy do konce světa, „*zlí pak lidé a svůdcové prospívají budou ze zlého v horší*“ a „*v posledních dnech nastanou časové nebezpečí*“. Království temnoty potrvá až do příchodu Pána Ježíše a bude zničeno, neboť „*Pán zabije duchem úst svých a zkazí zjevením jasné přítomnosti své*“ (Mt 13,30.38-41; 2 Tm 3,13.1; 2 Te 2,8).

Prvokřesťanská církev neučila, že se celý svět obrátí a Pán Ježíš bude vládnout na této zemi. Toto učení přijala většina křesťanů až počátkem osmnáctého století. Následky nebyly dobré, ostatně jako přijetí každého jiného bludu. Příchod Ježíše Krista odsouvalo do daleké budoucnosti a vedlo lidi k tomu, aby nebrali vážně znamení, která ohlašují, že se blíží. Dávalo lidem falešný pocit jistoty a bezpečí, a mnohé vedlo k tomu, že naprosto zanedbávali přípravu na setkání s Pánem.

Miller poznal, že Bible hovoří jednoznačně o osobním příchodu Ježíše Krista. Apoštol Pavel napsal: „*Nebo Pán náš s zvukem ponoukajícím, s hlasem archanděla a s troubou Boží sstoupí s nebe*“ (1 Te 4,16) **GC 322** *Spasitel řekl: „Uzřít Syna člověka přicházejícího na oblacích nebeských s mocí a slávou velikou.“ „Neb jakož blesk vychází od východu slunce, a ukazuje se až na západ, takť bude i příchod Syna člověka.“* (Mt 24,30.27) Budou jej doprovázet všechny nebeské zástupy. „*A když přijde Syn člověka v slávě své, a všickni svatí andělé s ním.*“ (Mt 25,31) „*Kterýž pošle anděly své s hlasem velikým trouby, a shromáždíť vyvolené jeho ode čtyř větrů, od končin nebes až do končin jejich.*“ (Mt 24,31)

Při jeho příchodu budou spravedliví mrtví vzkříšeni a spravedliví živí budou proměněni. Apoštol Pavel napsal: „*Ne všickni zajisté zesneme, ale všickni proměněni budeme, hned pojednou, v okamžení, k zatroubení poslednímu. Neboť zatroubí, a mrtví vstanou neporušitelní, a my proměněni budeme.*“ (1 K 15,51-53) Ve svém listu Tessalonickém, když vylíčil příchod Páně, napsal: „*A mrtví, kteříž jsou v Kristu, vstanou nejprve. Potom my živí pozůstavení spolu s nimi zachvácení budeme do oblaků, vstříc Pánu v povětří, a tak vždycky se Pánem budeme.*“ (1 Te 4,16.17)

Teprve až Ježíš Kristus přijde osobně, může jeho lid obdržet království. Spasitel řekl: „*A když přijde Syn člověka v slávě své, a všickni svatí andělé s ním, tedy se posadí na trůnu velebnosti své, a shromáždění budou před něj všickni národové. I rozdělí je na různu, jedny od druhých, tak jako pastýř odděluje ovce od kozlů. A postaví ovce zajisté na pravici své, kozly pak na levici. Tedy dí Král těm, kteříž na pravici jeho budou: Pojdte požehnaní Otce mého, dědičně vládněte královstvím, vám připraveným od ustanovení světa.*“ (Mt 25,31-34) Z citovaného textu vyplývá, že až Syn člověka přijde, mrtví vstanou „k nepomíjitelnosti“ a živí budou proměněni. Touto velkou změnou budou připraveni přijmout království. **GC 323** Apoštol Pavel napsal: „*Že tělo a krev království Božtího dědictví nedosáhnou, aniž porušitelnost neporušitelnosti dědičně obdrží.*“ (1 K 15,50) Člověk ve svém dnešním stavu je smrtelný, pomíjející, Boží království je ale nepomíjející, potrvá navždy. Proto člověk ve svém současném stavu nemůže vstoupit do Božího království. Až Pán Ježíš přijde, dá svému lidu nesmrtelnost a pak jej povolá, aby

přijal království, jehož byl dosud jen dědicem.

Tyto a další části Bible Millerovi jasně ukázaly, že události, které podle všeobecného očekávání měly nastat před příchodem Ježíše Krista - jako je celosvětová vláda pokoje a nastolení Božího království na zemi - , nastanou až po druhém příchodu Pána Ježíše. Dále poznal, že znamení doby a poměry na světě odpovídají prorockému popisu posledních dnů. Miller musel dospět k závěru, a to jen na základě studia Písma, že doba, vyhrazená pro existenci země v jejím současném stavu, se chýlí k závěru.

„Jiný důkaz, který mě zásadně ovlivnil,“ napsal Miller, „byly časové údaje uvedené v Písmu. ... Zjistil jsem, že předpovězené události, které v minulosti nastaly, se často udály v určeném čase. Sto dvacet let do potopy (1 M 6,3), sedm dní, jež ji budou předcházet, a čtyřicet dní předpovězeného deště (1 M 7,4), čtyři sta let, které stráví Abrahámovo potomstvo v cizí zemi (1 M 15,13), tři dny, o nichž se zdálo ve snu číšníkovi a pekaři (1 M 40, 12-20), sedm faraónových let (1 M 41,28-54), čtyřicet let na poušti (4 M 14,34), tři a půl roku hladu (1 Kr 17,1; v 4,25), ... sedmdesát let zajetí (Jr 25,11), sedm let Nebúkadnesara (Da 4,13) a sedm týdnů, šedesát dva týdnů a jeden týden, celkem sedmdesát týdnů oddělených pro Židy (Da 9,24-27) - všechny tyto předpovězené události se splnily v udaných lhůtách.“ (Bliss, str. 74.75) **GC 324**

Když tedy při studiu Bible narazil na různé časové údaje, které se podle jeho chápání vztahovaly k druhému příchodu Ježíše Krista, považoval je za „časy předem stanovené“, které Bůh ukázal svým služebníkům. Mojžíš napsal: „Skruté věci patří Hospodinu, našemu Bohu, zjevné však patří navěky nám a našim synům.“ Prostřednictvím proroka Ámose nám Pán sdělil, že Hospodin „nečiní nic, aniž by zjevil své tajemství prorokům, svým služebníkům.“ (5 M 29,29; Am 3, 7) Ti, kdo zkoumají Boží slovo, mohou pak s důvěrou očekávat, že nejužasnější událost, ke které dojde v dějinách lidstva, je jasně oznámena v Písmu.

„Protože jsem byl plně přesvědčen,“ napsal Miller, „že veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré (2 Tm 3,16), že nikdy nevzniklo z lidské iniciativy, ale bylo napsáno z popudu Ducha Svatého (2 Pt 1,21) pro naše poučení, abychom z trpělivosti a z povzbuzení, které nám dává Písmo, čerpali naději (Ř 15,4), musel jsem pokládat časové údaje obsažené v Bibli za právě tak důležitou součást Božího slova, jako kteroukoli jinou část Písma, kterou je nutno vážně zkoumat. Proto jsem cítil, že snažím-li se pochopit, co nám Bůh ve své milosti zjevil, nemám právo, abych přešel bez povšimnutí časová období udaná v prorocích.“ (Bliss, str. 75)

Prorocví, které podle jeho názoru nejjasněji určovalo čas druhého příchodu Ježíše Krista, je prorocví z knihy Daniel 8,14: „*A řekli mi: „Až do dvou tisíc a tří set večerů a jiter, a přijdou k obnově svému svatě služby.”*“ Podle pravidla, které přijal, že Písmo se musí vysvětlovat jen Písmem, Miller zjistil, že den v symbolických prorocích představuje rok. (4 M 14,34; Ez 4,6) Pochopil, že období 2300 prorockých dnů neboli skutečných let sahá daleko za konec židovského období, a nemůže se tedy týkat židovské svatyně. **GC 325** Miller převzal všeobecně rozšířený názor, že v křesťanské době je svatyně celá země, a proto prorocví porozuměl tak, že očištění svatyně předpovězené v knize Daniel 8,14 znamená očištění země ohněm při druhém příchodu Ježíše Krista. Důsledně pak vyvodil, že kdyby mohl být přesně určen výchozí bod pro období 2300 prorockých dnů, mohla by být přesně stanovena doba druhého příchodu Pána Ježíše. Tak by se zjistila doba velkého závěru, čas, kdy současný stav „se vši svou pýchou a mocí, okázalostí a marností, zkažeností a útlakem skončí“, kdy bude ze země odňata kletba, smrt zahubena

a kdy Pán odmění své služebníky proroky a všechny, kdo jsou svatí a mají úctu k Božímu jménu, a kdy zahubí ty, kdo hubili zemi.“ (Bliss, str. 76)

Miller pokračoval ve studiu proroctví s novou a ještě větší opravdovostí. Celé dny i noci se věnoval studiu toho, co nyní považoval za tak nesmírně důležité a zajímavé. V osmé kapitole knihy Daniel nenašel klíč k tomu, odkdy počítat 2300 prorockých dnů. Anděl Gabriel, který dostal příkaz, aby objasnil Danielovi vidění, mu k tomu poskytl jen částečné vysvětlení. Když prorok ve vidění sledoval strašné pronásledování, které zasáhne církev, opustily ho síly. Více už nedokázal snést a anděl ho na chvíli opustil. Daniel zůstal bez sebe a byl „těžce nemocen po řadu dní.“ Jak napsal: „*Byv předěšen nad tím viděním, čehož však žádný na mně neseznal.*“ (Da 8,27) Bůh pak vybídl svého posla: „*Vylož tomuto vidění to.*“ Tento příkaz musel být splněn. Proto se anděl po nějaké době k Danielovi vrátil a řekl: „*Danieli, nyní jsem vyšel, abych tě naučil vyrozumívati tajemství,*“ „*pročež pozoruj slova toho, a rozuměj vidění tomu.*“ (Da 8,16; 9,22.23) Ve vidění popsaném v osmé kapitole zůstal nevysvětlen jeden důležitý bod týkající se uvedeného údobí 2300 dnů, proto se anděl při svém dalším vysvětlování zabýval hlavně otázkou času. **GC 326**

„*Sedmdesáte téhodnů odečteno jest lidu tvému a městu svatému tvému. ... Věziž tedy a rozuměj, že od vyjití výpovědi o navrácení a o vystavení Jeruzaléma až do Mesiáše vývody bude téhodnů sedm, potom téhodnů šedesáte dva, když již zase vzdělána bude ulice a příkopa, a ti časové budou přenesnadní. Po téhodnech pak těch šedesáti a dvou zabit bude Mesiáš, však jemu to nic neuškodí. ... Utvrdí však smlouvu mnohým v téhodni posledním, u prostřed pak toho téhodne učiní konec oběti zápalné i oběti suché.*“ (Da 9,24-27)

Anděl přišel k Danielovi proto, aby mu vysvětlil, čemu Daniel neporozuměl ve vidění popsaném v osmé kapitole, totiž časový údaj – „až po dvou tisících a třech stech večerech a jitrech dojde k očištění svatyně“. Nejdříve vybídl Daniela, aby „pochopil a porozuměl vidění,“ jeho další slova pak zněla: „*Sedmdesáte téhodnů odečteno jest lidu tvému a městu svatému tvému.*“ Slovo „*odečteno*“ doslova znamená „odseknuť“. Sedmdesát prorockých týdnů, tedy doslovných 490 let, je podle prohlášení anděla odečteno Židům. Od čeho však mají být odečteny? Protože údobí 2300 prorockých dnů je jediným časovým údajem, který osmá kapitola uvádí, musí to tedy být doba, od níž se odečítá zmíněných sedmdesát týdnů. Sedmdesát týdnů je tedy součástí 2300 dnů, a obě období musí mít společný začátek. Anděl prohlásil, že období sedmdesáti týdnů začíná vydáním příkazu k obnově Jeruzaléma. Dá-li se zjistit, kdy byl takový příkaz vydán, bude tím stanoven výchozí bod pro velké období 2300 prorockých dnů.

O příkazu k obnově Jeruzaléma se mluví v sedmé kapitole knihy Ezdráše (Ezd 7,12-26). Nejúplnější takový příkaz vydal perský král Artaxerxes v roce 457 př. Kr. Kniha Ezdráš 6,14 ovšem uvádí, že Židé stavěli Boží dům v Jeruzalémě „podle rozkazu Kýra, Daria a Artaxerxa, králů perských.“ **GC 327** Tito tři králové vydali, potvrdili nebo doplnili příkaz, až splňoval požadavky proroctví, aby se podle něho mohl počítat začátek období 2300 let. Přijmeme-li rok 457 př. Kr. - tedy rok, kdy byl příkaz rozšířen také na stavbu celého města - jako rok vydání příkazu, zjistíme, že každý údaj proroctví, který se měl stát v sedmdesáti týdnech, se přesně vyplnil.

„Od vyjití slova o navrácení a vybudování Jeruzaléma až do Mesiáše vévody uplyne sedm týdnů, potom šedesát dva týdnů“ - celkem tedy šedesát devět týdnů neboli 483 let. Artaxerxův výnos vstoupil v platnost na podzim roku 457 př. Kr. Počítáme-li od toho

roku 483 let, dostaneme se k podzimu roku 27 po Kr. (viz Dodatky). V tom roce se proroctví splnilo. Slovo „Mesiáš“ znamená „Pomazaný“. Na podzim roku 27 po Kr. byl Kristus pokřtěn Janem Křtitelem a byl „pomazán“ Duchem Svatým. Apoštol Petr dosvědčuje, že „*Ježíše od Nazaréta pomazal Bůh Duchem svatým a mocí*“ (Sk 10,38). A Spasitel sám prohlásil: „*Duch Páně nade mnou, protože pomazal mne, kázati evangelium chudým poslal mne.*“ (L 4,18) Po svém křtu Pán Ježíš odešel do Galileje, „*zvěstuje evangelium království Božího, pravě: Že se naplnil čas.*“ (Mk 1,14.15).

„*Utvrdí však smlouvu mnohým v téhodni posledním.*“ (Da 9,27) „Poslední týden“, o kterém se tu hovoří, je posledním ze sedmdesáti týdnů. Je to posledních sedm let z období určeného Židům. V této době, která trvala od roku 27 do roku 34 po Kr., hlásal Pán Ježíš evangelium zvláště Židům, nejprve osobně a později prostřednictvím svých učedníků. Když se apoštolové vydali na cestu s radostnou zvěstí o království, dostali od Spasitele rozkaz: „*Na cestu pohanů nechodte, a do měst Samaritánských nevcházejte. Ale raději jděte k ovce zahynulým z domu Izraelského.*“ (Mt 10,5.6)

„*U prostřed pak toho téhodne učiní konec oběti zápalné i oběti suché.*“ (Da 9,27) V roce 31 po Kr., tři a půl roku po svém křtu, byl náš Pán ukřižován. **GC 328** Velkou obětí na Golgotě skončil obětní systém, který po čtyři tisíce let ukazoval na Božího Beránka. Symbol došel naplnění, které představoval, a všechny zápalné a suché oběti podle obřadního systému mohly být zrušeny.

Sedmdesát týdnů neboli 490 let, určených zvláště Židům, skončilo, jak jsme poznali, v roce 34 po Kr. Tehdy zpečetil židovský národ rozhodnutím velerady své odmítnutí evangelia tím, že umučil Štěpána a začal pronásledovat Kristovy následovníky. Poselství o záchraně se pak přestalo omezovat na vyvolený národ a začalo se šířit do celého světa. Pronásledování donutilo učedníky uprchnout z Jeruzaléma, a „*chodili, kázíce slovo Boží*“ . „*A Filip všed do města Samaří, kázal jim Krista.*“ Petr vedený Duchem zvěstoval evangelium bohobojnému Kornéliovi, římskému setníkovi v Cezareji, a horlivý Pavel, který přijal víru v Ježíše Krista, dostal příkaz, aby nesl radostnou zvěst „*ku pohanům daleko*“ (Sk 8,4.5; 22,21).

Tím se beze zbytku vyplnily všechny údaje proroctví a začátek období sedmdesáti týdnů je možno s naprostou jistotou stanovit na rok 457 př. Kr. a jeho konec na rok 34 po Kr. Známe-li výchozí bod, je velmi snadné vypočítat, kdy období 2300 prorockých dnů skončí. Odečteme-li sedmdesát týdnů, tj. 490 dní od 2300 dní, zbývá 1810 dní. Od roku 34 po Kr. uplyne 1810 let v roce 1844. Po vypršení této velké prorocké lhůty podle výroku anděla „*dojde svatyně svého očištění*“. Tak Miller přesně určil dobu očištění svatyně, o níž se tehdy téměř všeobecně věřilo, že nastane při druhém příchodu Ježíše Krista.

Miller a jeho přátelé se nejdříve domnívali, že období 2300 dnů skončí na jaře roku 1844. Proroctví však odkazovalo na podzim toho roku. **GC 329** Toto nepochopení přineslo zklamání a rozčarování lidem, kteří stanovili dřívější datum příchodu Pána Ježíše. Ani v nejmenším však nezpochybnilo, že období 2300 dní skončí v roce 1844 a že tehdy dojde k velké události znázorněné očištěním svatyně.

Když Miller začal studovat Písmo, aby dokázal, že je Božím zjevením, ani v nejmenším nepředpokládal, že dojde k takovému závěru. Sám dokázal jen stěží věřit výsledkům svého studia. Biblické důkazy však byly příliš jednoznačné a přesvědčující, než aby je mohl odložit.

Dva roky věnoval studiu Bible, až v roce 1818 došel k pevnému přesvědčení, že přibližně za dvacet pět let Kristus přijde, aby vykoupil svůj lid. Miller o tom napsal: „Nemohu ani vypovědět, jaká radost naplnila moje srdce, když jsem pomyslel na tu skvělou naději, a jak opravdově jsem zatoužil, abych mohl prožívat radost vykoupených. Bible se pro mne stala novou knihou. Představovala hody pro můj rozum. Všechno, co v jejím učení bylo pro mne nejasné, tajemné nebo neznámé, se v mé mysli rozplynulo před jasným světlem, které nyní zazářilo z jejích svatých stránek. Pravda mi připadala jasná a slavná. Všechny rozpory a nesrovnalosti, které jsem dříve v Božím slově nacházel, nyní zmizely, a přestože jsem ještě nebyl spokojen s tím, jak jsem chápal řadu míst, vyzářovalo nyní z Bible pro mne tolik světla a osvětlovalo mou dosud zatemněnou mysl, že jsem při studiu Písma prožíval uspokojení, o jakém bych nikdy před tím nepředpokládal, že může ze studia Bible plynout.“ (Bliss, str. 76,77)

„Byl jsem opravdově přesvědčen, že nejzávažnější událost předpovězená v Písmu se brzy splní, a silně jsem pocítil odpovědnost vůči světu, abych o tom řekl ostatním.“ (Bliss, str. 81) **GC 330** Miller se nemohl zbavit pocitu odpovědnosti, že musí dalším lidem předat světlo, které přijal. Očekával, že narazí na odpor nevěřících lidí, očekával však také, že všichni křesťané se budou radovat z naděje, že se brzy setkají se Spasitelem, kterého, jak tvrdili, milují. Obával se jen toho, že díky velké radosti z naděje na slavné vysvobození, které přijde tak brzy, mnozí lidé toto učení přijmou, aniž budou dostatečně studovat Písmo, aby se o pravdě přesvědčili. Váhal, zda má o svém objevu hovořit; aby nepřivedl jiné lidi k pádu, kdyby se snad dopustil omylu. Proto znovu prověřil všechny důvody, z nichž vyvodil své závěry, a pečlivě zvažoval všechny námitky, které ho napadly. Dospěl k závěru, že všechny námitky ve světle Božího slova mizí jako mlha před slunečními paprsky. Po pěti letech dalšího studia dospěl ke skálopevnému přesvědčení o správnosti svého stanoviska.

Pak na něj znovu s novou silou dolehl pocit odpovědnosti oznámit druhým, co bylo podle jeho přesvědčení jasným učením Písma. Jak napsal: „Když jsem pracoval, znělo mi stále v uších: ‚Jdi a pověz světu, jaké mu hrozí nebezpečí.‘ Stále se mi vracel výrok: *‚Když bych já řekl bezbožnému: Bezbožníče, smrti umřeš, a nemluvil bys, vystříhaje bezbožného od cesty jeho: ten bezbožný pro nepravost svou umře, ale krve jeho z ruky tvé vyhledávatí budu. Pakli bys ty vystříhal bezbožného od cesty jeho, tak aby se od ní odvrátil, a však neodvrátil by se od cesty své: onť pro nepravost svou umře, ale ty duši svou vysvobodíš.‘* (Ez 33,8.9) Měl jsem pocit, že kdyby bezbožní lidé byli účinně varováni, činili by mnozí pokání, a že kdyby nebyli upozorněni, budu volán k odpovědnosti.“ (Bliss, str. 92)

Začal své názory šířit soukromě, kdykoli se k tomu naskytla vhodná příležitost, a modlil se, aby některý kazatel uznal jejich přesvědčivost a začal je hlásat. Nemohl se však zbavit přesvědčení, že je povinen varovat ostatní osobně. **GC 331** Stále mu v mysli zněla slova: „Jdi a pověz světu; ... za jeho krev budu volat k odpovědnosti tebe.“ Čekal devět let, ale svědomí ho tak tížilo, že v roce 1831 poprvé veřejně vysvětloval a zdůvodňoval své přesvědčení.

Podobně jako byl prorok Elizeus povolán, aby opustil své voly na poli a přijal plášť, který jej zasvěcoval k prorockému úřadu, tak byl William Miller povolán, aby opustil svůj pluh a ukazoval lidem tajemství Božího království. S obavami přistoupil k úkolu vést posluchače krok za krokem prorockými údobími až k druhému příchodu Ježíše Krista. Pokusil se o to, a když viděl, jak velký zájem vzbuzují jeho slova, rostla jeho síla a odvaha.

Jen na naléhání svých spoluvěřících, v jejichž slovech rozpoznal Boží volání, se Miller nechal přimět, aby vyložil své názory veřejně. Bylo mu tehdy padesát let, nebyl zvyklý mluvit a vystupovat na veřejnosti. Tížil ho pocit, že se nehodí pro dílo, které je třeba vykonat. Od samého počátku však Bůh žehnal jeho působení; vedlo lidi mimořádným způsobem k záchraně. Jeho první vystoupení vyvolalo náboženské probuzení, při němž se obrátili s výjimkou dvou osob všichni členové třinácti rodin. Okamžitě dostal pozvání, aby promluvil na jiných místech, a téměř všude přispěla jeho vystoupení k rozvoji a oživení Božího díla. Hříšní lidé se obraceli, křesťané se probouzeli k většímu posvěcení, deisté a bezvěrci přijímali Písmo a křesťanské náboženství. Lidé, mezi nimiž působil, potvrzovali: „Získal mnohé, na něž jiní nezapůsobili.“ (Bliss, str. 138) Ve svých kázáních se snažil vést lidi k velkým pravdám křesťanství a zastavit růst bezbožnosti a požívačnosti oné doby. **GC 332**

Téměř v každém městě byly desítky, v některých i stovky lidí, které přivedl k obrácení. Na mnoha místech se mu otevíraly protestantské kostely skoro všech vyznání, aby v nich kázal, a pozvání přicházela obvykle od kazatelů několika sborů najednou. Přijal zásadu, že bude mluvit jen tam, kam ho pozvou. Brzy však zjistil, že nemůže vyhovět ani polovině pozvání. Mnozí lidé, kteří nepřijali jeho výpočet přesného data druhého příchodu, dospěli k přesvědčení, že Kristův příchod se blíží a je třeba se na něj připravit. V některých velkých městech zanechalo jeho působení velký vliv. Obchodníci s lihovinami přestávali prodávat alkohol a proměňovali výčepy ve shromažďovací místnosti a rušili hazardní herny, bezvěrci, deisté, univerzalisté, dokonce i lidé bez jakýchkoli zásad, z nichž někteří nenavštívili celá léta žádný kostel, měnili svůj způsob života. Některé církve konaly modlitební shromáždění v různých čtvrtích téměř každou hodinu, pracující lidé se shromažďovali v poledne, aby se modlili a oslavovali Boha. Nedošlo k nějakému mimořádnému vzrušení, ale v myslích lidí téměř všeobecně panovala vážnost a slavnostnost. Millerovo působení - podobně jako činnost dřívějších reformátorů - se snažilo přesvědčit lidi, vyburcovat jejich svědomí, nikoli vzbuzovat nějaké citové vzrušení.

V roce 1833 dostal Miller povolení kázat od baptistické církve, jejímž byl členem. Mnoho kazatelů tohoto vyznání schvalovalo jeho činnost, s jejich souhlasem pokračoval Miller ve svém působení. Bez ustání cestoval a kázal, i když jeho osobní práce se zaměřovala především na Novou Anglii a státy Středozápadu. Po několik let hradil všechny náklady sám a ani později nepřijal nikdy tolik, aby to plně pokrylo náklady spojené s cestou na místo, kam byl pozván. Veřejná činnost tedy silně zatěžovala jeho rozpočet, takže v tomto období života jeho majetek postupně mizel. Měl početnou rodinu, a jen díky tomu, že všichni byli skromní a pracovití, stačila farma jeho rodinu uživit. **GC 333**

Roku 1833, tedy dva roky poté, co začal veřejně předkládat důkazy o brzkém příchodu Ježíše Krista, se objevilo poslední ze znamení, které mělo podle slov Spasitele ohlásit druhý příchod. Pán Ježíš řekl: „*Hvězdy budou padatí s nebe.*“ (Mt 24,29) A Jan v knize Zjevení napsal, když ve vidění sledoval výjevy, které budou ohlašovat Boží den: „*A hvězdy nebeské padaly na zemi, podobně jako dřevo fíkové smítá s sebe ovoce své, když od velikého větru kláceno bývá.*“ (Zj 6,13) Toto proroctví se překvapujícím a jasným způsobem splnilo 13. listopadu 1833, kdy došlo k velkému meteorickému dešti. Bylo to největší a nejpodivuhodnější „padání hvězd“, jaké kdy dějiny zaznamenaly: „Celá obloha nad územím Spojených států byla řadu hodin v pohybu. Od chvíle, kdy tuto zemi osídlili první lidé, neukázal se na obloze podobný úkaz, který by jedni

sledovali s tak velkým obdivem a druzí s takovou hrůzou a zděšením.“ „Velkolepost úkazu a jeho děsivá krása se mnohým zapsaly do paměti a nikdy z ní nevymizí. ... Nikdy nepadal déšť hustěji jako tehdy meteority. Na východě, západě, na severu i jihu - všude mohli lidé pozorovat stejný úkaz. Zdálo se, že se pohybuje celé nebe. ... Úkaz, jak jej popsal ve svém Deníku profesor Silliman, pozorovali obyvatelé na celém území Spojených států. ... Od dvou hodin v noci až do rozednění se na celé obloze, která byla úplně jasná a bezmračná, odehrával skvělý úkaz, nepřetržitá hra oslnivě zářících světél.“ (R. M. Devens, Americký pokrok neboli Velké události největšího století, kap. 28, odst. 1-5)

„Lidský jazyk nedokáže vylíčit nádheru této velkolepé podívané; ... kdo ji neviděl, nedokáže si vytvořit ani přibližnou představu o té nádheře. Vypadalo to, jako by se celé hvězdné nebe soustředovalo v jednom místě u středu oblohy a současně odtud rychlostí světla vystřelovalo na všechny strany. Tisíce záblesků stihaly v rychlém sledu další tisíce, a přesto jim nebylo konce, jako by byly pro tuto příležitost stvořeny.“ (F. Reed v listu Christian Advocate and Journal, z 13. prosince 1833) **GC 334** „Není možné si představit přesnější zobrazení symbolu fíkového stromu, který shazuje své plody, když jím zatřeše silný vítr.“ (Portlandský list Evening Advertiser z 26. listopadu 1833)

Newyorské noviny Journal of Commerce ze 14. listopadu 1833 o tomto podivuhodném úkazu otiskly obsáhlý článek. Uvádí se v něm: „Myslím, že žádný filozof nebo učenec dosud nepopsal a nezaznamenal událost, jaká se stala včera ráno. Přesně ji předpověděl prorok před osmnácti sty lety. Kdybychom snad nechtěli pochopit, že padání hvězd je opravdu padáním hvězd..., pak včerejší úkaz doslovně odpovídá významu jeho slov.“

Tak se ukázalo poslední ze znamení příchodu Pána, o nichž Ježíš Kristus řekl svým učedníkům: „*Takéž i vy, když užřeli byste toto všecko, vězte, žeť blízko jest a ve dveřích království Boží.*“ (Mt 24,33) Po těchto znameních uviděl apoštol Jan ve vidění další velkou událost - nebe se rozestoupilo jako rozvinutá kniha, nastalo silné zemětřesení, každá hora a každý ostrov se pohnul ze svého místa a bezbožní se v hrůze pokoušeli prchnout a skrýt před Synem člověka. (Zj 6,12-17)

Mnozí lidé, kteří padání hvězd viděli na vlastní oči, je považovali za předzvěst přicházejícího soudu, „strašný symbol, nezvratný náznak, milostivé znamení onoho velkého a hrozného dne.“ (Portlandský list Evening Advertiser z 26. listopadu 1833) Tak se lidé začali zajímat o splnění proroctví a mnozí začali brát vážně upozornění na blízký druhý příchod Ježíše Krista.

V roce 1840 vzbudilo zájem široké veřejnosti další podivuhodné naplnění proroctví. O dva roky dříve uveřejnil Josiah Litch, jeden z hlavních kazatelů, kteří hlásali druhý příchod Ježíše Krista, výklad deváté kapitoly knihy Zjevení a předpověděl v něm pád osmanské říše. Podle jeho výpočtů měla být tato mocnost poražena „v roce 1840, někdy v měsíci srpnu“. Jen několik dnů před uvedeným datem napsal: „Vycházíme-li z toho, že první údobí 150 let skončilo přesně tehdy, když nastoupil na trůn se souhlasem Turků Konstantin XI., a období 391 let a 15 dnů začalo po skončení prvního údobí, pak prorocké období skončí 11. srpna 1840, kdy se rozpadne osmanská říše, která má hlavní město v Konstantinopoli. **GC 335** A to se také, jak věřím, stane.“ (Josiah Litch v časopisu Signs of the Times z 1. srpna 1840)

Přesně v určené době přijalo Turecko prostřednictvím svých vyslanců ochranu spojeneckých velmocí Evropy, a tím se podrobilo křesťanským národům. Tato událost přesně naplnila předpověď (viz Dodatky). Když se tato zpráva rozšířila v Americe,

mnoho lidí to přesvědčilo, že zásady vypracované Millerem a jeho společníky pro výklad Biblických proctví jsou správné a přesné. Adventní hnutí dostalo nový impuls. K Millerovi se přidali vzdělaní a vlivní lidé, kteří hlásali a zveřejňovali jeho názory. Od roku 1840 do roku 1844 se toto hnutí rychle šířilo.

William Miller projevoval velkou sílu ducha, vycvičenou myšlením a studiem. Přidal k ní nebeskou moudrost, protože se spojil se zdrojem moudrosti. Byl to muž ryzí povahy, budil úctu a vážnost všude, kde si cenili poctivosti a mravní bezúhonnosti. Spjoval opravdovou laskavost srdce s křesťanskou pokorou a sebeovládáním. Byl pozorný a vlídný ke všem, vždy ochotný vyslechnout názory druhých a zvážit jejich argumenty. Bez předpojatosti a rozčilování posuzoval všechny názory a každé učení Božím slovem. Jeho zdravý úsudek a dokonalá znalost Písem mu umožňovaly odmítnout bludy a odhalit klam.

Přesto i jeho působení naráželo na rozhořčený odpor. Podobně jako v případě dřívějších reformátorů, nesetkaly se pravdy, které hlásal, s příznivým ohlasem u populárních náboženských učitelů. Protože nemohli doložit své názory Písmem, uchýlovali se k výrokům lidí a k tradicím otců. Hlasatelé adventní pravdy přijímali pouze důkazy z Božího slova. „Jedině Písmo“ - znělo jejich heslo. Odpůrci nahrazovali nedostatek důkazů z Písma zesměšňováním a pošklebkou. GC 336 Věnovali svůj čas, prostředky i důvtip, jen aby škodili lidem, kteří se provinili pouze tím, že radostně očekávali návrat svého Pána, snažili se žít čistým životem a vybízet druhé, aby se připravili na Kristův druhý příchod.

Nepřátelé vynakládali velké úsilí, aby lidi odvedli od myšlenek na druhý příchod Pána Ježíše. Tvrdili, že studovat proctví, která se vztahují k příchodu Ježíše Krista a konci světa, je hřích a něco, zač by se lidé měli stydět. Tím podkopávali víru v Boží slovo. Tak duchovní různých církví způsobili, že se lidé odvraceli od víry a mnozí z nich se oddali hříchu a

William Miller (1782-1849)

Millerová mapa proctví

vydali se na cestu špatnosti. Tyto důsledky pak jejich původci svalovali na adventisty. I když Millerova kázání přitahovala zástupy inteligentních a pozorných posluchačů, objevovalo se Millerovo jméno jen výjimečně na stránkách náboženského tisku, a jen jako předmět posměchu a odsuzování. Lehkomyslní a bezbožní lidé, kterým názory představitelů církví dodávaly odvahy, Millera i jeho působení zesměšňovali hanlivými přívlastky, nemravnými a rouhavými vtipy. Šedovlasého muže, který opustil pohodlí domova a cestoval na vlastní náklady od města k městu, od vesnice k vesnici, který bez odpočinku pracoval, aby svět upozornil na blížící se soud, posměšně nazývali bláznem, lhářem a vypočítavým podvodníkem.

Zesměšňování, lži a nadávky používané proti Millerovi vyvolaly rozhořčený odpor, a to i světského tisku. „Chovat se k předmětu tak neobyčejně vznešenosti, který má tak strašné následky,“ lehkomyslně a sprostě, psalo se v tisku, „znamená nejen vysmívat se citům lidí, kteří o něm káží a zastávají jej,“ ale „tropit si žerty ze dne soudu, vysmívat se samému Bohu a zlehčovat závažnost Božího soudu.“ (Bliss, str. 183)

Původce všeho zla se snažil nejen mařit vliv adventního poselství, ale také zničit jeho hlasatele. Když Miller přednášel svým posluchačům pravdy Písma, káral jejich hříchy a rušil jejich sebeuspokojení, vzbudila jeho přísná a otevřená slova jejich nepřátelství. GC 337 Odpor, který projevovali k jeho poselství členové církví, povzbuzoval spodinu společnosti, aby si troufala ještě více. Jeho nepřátelé se rozhodli, že až bude odcházet ze shromáždění, zabijí ho. Andělé však stáli na stráží a jeden z nich v podobě muže vzal Božího služebníka za ruku a vyvedl ho z rozzuřeného davu do bezpečí. Svě dílo ještě nedokončil, a tak satan a jeho pomahači zažili jen zklamání, když se jim nepodařilo provést, co měli v úmyslu.

Navzdory všemu odporu zájem o adventní hnutí stále rostl. Počet přívrženců vzrostl z desítek a stovek na mnoho tisíc. Různé církve zaznamenaly velký přírůstek členstva. Po krátké době se však začal projevovat odpor i proti těm nově obráceným a církve začaly proti členům, kteří přijali Millerovy názory, zavádět kázeňská opatření. Miller na to reagoval písemným provoláním ke křesťanům všech vyznání. Požadoval v něm, aby mu dokázali z Písma, v čem se mýlí.

Miller napsal: „Cožpak věříme něčemu, co nepřikazuje Písmo, které vy sami prohlašujete za jediné pravidlo víry a života? Co jsme provedli, že se na nás sypou zlomyslná odsouzení z kazatelen i ze stránek novin a jsme vylučováni z vašich církví a společenství?“ „Nemáme-li pravdu, ukažte nám, prosím, v čem se mýlíme. Dokažte nám z Božího slova, že zastáváme bludy. Zakusili jsme dost posměchu, nemůže nás však přesvědčit, že se mýlíme. Jedině Boží slovo může změnit naše názory. Dospěli jsme k svým závěrům po zralé úvaze a modlitbách, když jsme našli důkazy v Písmu.“ (Bliss, str. 250.252)

Varování, která Bůh posílá světu prostřednictvím svých služebníků, jsou někdy přijímána se stejnou nedůvěrou. GC 338 Když zkaženost lidí před potopou přiměla Boha, aby na zemi seslal potopu, nejprve oznámil svůj záměr lidem, aby jim poskytl příležitost odvrátit se od zla. Po sto dvacet let slyšali varování, aby činili pokání, jinak že se projeví Boží trest a oni zahynou. Poselství však považovali za nesmyslnou báčorku a nevěřili mu. Utrzení ve své bezbožnosti, posmívali se Božímu poslu, tropili si posměch z jeho proseb a dokonce ho obvinili z nafoukanosti. Jak se může jeden člověk stavět proti všem velikanům světa? Kdyby poselství Noeho bylo pravdivé, proč je nepřijal celý svět, proč mu neuvěřil? Tvrzení jednoho člověka proti moudrosti tisíců! Proto varování

nepřijali a nehledali úkryt v arše.

Odpůrci ukazovali na přírodu - na neměnné střídání ročních období, na modrou oblohu, ze které ještě nikdy nepršelo, na zelená pole, osvěžovaná noční rosou - a volali: „Nemluví snad v podobenstvích?“ A s opovržením prohlašovali, že hlasatel pravdy je naprostý pomatenec, a ještě více se oddávali svým radovánkám, nevzdávali se svých zlých činů. Jejich nevěra nezabránila tomu, aby se předpovězená událost stala. Bůh dlouho snášel jejich bezbožnost a dal jim mnoho příležitostí k pokání. Ve stanovený čas však lidi, kteří odmítli jeho milost, postihl trest.

Ježíš Kristus prohlásil, že podobně lidé nebudou věřit v jeho druhý příchod. Jako současníci Noeho „nevzdědli, až přišla potopa, a zachvátila všechny, takť bude i příští Syna člověka“ (Mt 24,39). Až se lidé, kteří se považují za Boží lid, začnou směřovat se světem, žít tak, jak žije svět, a účastnit se zapovězených zábav, až se rozmařilost světa stane rozmařilostí církve, až budou znít svatební zvony a všichni se budou radovat, že je čeká na zemi mnoho let blahobytu - tehdy, náhle - jako blesk z nebe - přijde konec jejich slibných vidin a klamných nadějí. **GC 339**

Tak jako Bůh poslal svého služebníka, aby upozornil svět na přicházející potopu, tak také poslal vyvolené posly, aby ohlásili, že se již blíží poslední soud. A jako se Noemovi současníci posmívali předpovědím hlasatele pravdy, tak se v Millerově době vysmívali mnozí lidé - a to i členové křesťanských církví - varovným slovům.

Proč se učení i hlásání o druhém příchodu Ježíše Krista církvím nelíbilo? Zatímco pro bezbožné lidi znamená druhý příchod Ježíše Krista hrozbu a záhubu, pro věřící je radostí a nadějí. Tato velká pravda povzbuzovala Boží věrné následovníky ve všech dobách. Proč se tedy stala - podobně jako sám Ježíš Kristus - „kamenem úrazu“ a „skálou pohoršení“ pro Boží lid? Náš Pán slíbil svým učedníkům: „*A odejdu-liť, a připravím vám místo, zaseť přijdu, a poberu vás k sobě samému.*“ (J 14,3) Laskavý a soucitný Spasitel předvídal, jak budou jeho následovníci osamělí a zarmoucení, proto přikázal andělům, aby je potěšili ujištěním, že se vrátí tak, jak odešel do nebe. Když učedníci pozorně hleděli vzhůru, aby zachytili poslední pohled na Pána, kterého milovali, slyšeli tato slova: „*Muži Galilejští, co stojíte, hledíte do nebe? Tento Ježíš, kterýž vzhůru vzat jest od vás do nebe, takť přijde, jakž jste spatřili způsob jeho jdoucího do nebe.*“ (Sk 1,11) Poselství andělů v nich vzbudilo novou nadějí. Učedníci „*se navrátili do Jeruzaléma s radostí velikou. A byli vždycky v chrámě, chválíce a dobrořečíce Boha*“ (L 24,52.53). Neradovali se proto, že Pán Ježíš od nich odešel, a tedy zůstali sami, aby bojovali se zkouškami a pokušeními světa, ale proto, že je anděl ujistil, že se Pán Ježíš opět vrátí.

Zvěst o návratu Ježíše Krista by měla být i dnes, podobně jako v Betlémě, když ji andělé oznámili pastýřům - dobrou zprávou, která přináší velkou radost. **GC 340** Lidé, kteří opravdu milují svého Spasitele, musí s radostí uvítat zprávu vycházející z Božího slova, že Pán, k němuž se upínají jejich naděje na věčný život - znovu přichází, ne proto, aby snášel urážky, posměch a opovržení - jak tomu bylo při jeho prvním příchodu - ale v moci a slávě, aby vysvobodil svůj lid. Pouze lidé, kteří nemají rádi Spasitele, si přejí, aby se nevrátil. Neexistuje jasnější důkaz, že se církev odklonila od Boha, než podráždění a odpor, který v nich vyvolává toto Bohem seslané poselství.

Věřící, kteří přijali učení o brzkém příchodu Ježíše Krista, si uvědomili nutnost pokání a pokory před Bohem. Mnozí dlouho váhali mezi Kristem a světem, nyní však cítili, že nastal čas, aby se rozhodli. „Věčnost se pro ně stala nezvyklou skutečností. Nebe se

přiblížilo, začali cítit svou vinu před Bohem.“ (Bliss, str. 146) Křesťané se probouzeli k novému duchovnímu životu. Uvědomovali si, že zbývá málo času a že to, co mají vykonat pro své bližní, musí vykonat rychle. Svět ustupoval do pozadí, zdálo se jim, že se před nimi otevírá věčnost. Cítili, že život se vším, co patří k jeho trvalému blahu nebo záhubě, zastíňuje všechno časné. Spočinul na nich Boží Duch a dodal sílu jejich vážným výzvám, když se obraceli na své bratry i hříšníky, aby se připravili na Boží den. Svědectví beze slov, které dávali svým každodenním životem, představovalo trvalou výčitku neposvěceným členům církvi, kteří ustrnuli na formalitách. Ti si nepřáli, aby je někdo rušil z jejich radovánek, honby za penězi a úsilí po světských počtech. Odtud pramenilo nepřátelství a odpor proti víře v příchod Ježíše Krista i proti těm, kdo ho hlásali. Když odpůrci poznali, že důkazy z proctví nelze vyvrátit, pokoušeli se odrazovat lidi od dalšího studia tvrzením, že proctví jsou zapečetěna. Tím se protestanté vydali cestou římských katolíků. Zatímco papežství Bibli lidem zakazovalo (viz Dodatky), protestantské církve tvrdily, že důležitým částem Božího slova - a to částem, které odhalují pravdy zvláště důležité pro dnešní dobu - nelze rozumět. **GC 341**

Kazatelé i členové církvi prohlašovali, že proctví z knihy Daniel a Zjevení jsou nesrozumitelná tajemství. Pán Ježíš však upozorňoval své následovníky na výroky z knihy proroka Daniela, které se uskuteční v určené době. Řekl: „*Kdo čte, rozuměj.*“ (Mt 24,15) Tvrzení, že kniha Zjevení je tajemstvím, kterému nelze rozumět, odporuje samotnému názvu této knihy. Kniha Zjevení začíná slovy: „*Zjevení Ježíše Krista, kteréž dal jemu Bůh, aby ukázal služebníkům svým, které věci měly by se díti brzo. ... Blahoslavený, kdož čte, i ti, kteříž slyší slova proctví tohoto a ostríhají toho, což napsáno jest v něm; nebo čas blízko jest.*“ (Zj 1,1-3)

Prorok napsal: „*Blahoslavený, kdož čte.*“ Někteří lidé tedy nebudou chtít číst, pro ně požehnání neplatí. „*I ti, kteříž slyší.*“ - jiní lidé odmítají poslouchat cokoli, co se týká proctví, pro ně požehnání také neplatí. „*Ostríhají toho, což napsáno jest v něm.*“ - mnozí lidé odmítají dbát na upozornění a pokyny obsažené v knize Zjevení. Žádný z nich nemůže počítat se slíbeným požehnáním. Všichni lidé, kteří zesměšňují proctví a zlehčují vážně míněné prorocké symboly, všichni, kdo odmítají změnit svůj život a připravit se na příchod Božího Syna, zůstanou bez požehnání.

Jak mohou přes toto svědectví Písma tvrdit, že kniha Zjevení je tajemstvím, které člověk nemůže pochopit? Kniha Zjevení je odhalené tajemství, otevřená kniha. Její studium vede mysl k proctví Daniela a obě tyto prorocké knihy poskytují nejdůležitější Boží pokyny ohledně událostí, k kterým v závěru dějin tohoto světa dojde.

Pán Janovi ve vidění ukázal pozoruhodné a zajímavé události z dějin církve. Jan viděl stav Božího lidu, hrozící nebezpečí, zápasy i jeho konečné vysvobození. **GC 342** Zaznamenal závěrečná poselství, která povedou k dozrání žně světa buď do snopů pro nebeskou sýpku, nebo do otepí pro oheň zkázy. Jan viděl nesmírně důležité skutečnosti - zvláště pro církve posledních dnů -, aby lidé, kteří se odvrátí od bludu k pravdě, mohli vědět o nebezpečích a bojích, jež je čekají. Nikdo nemusí žít v nejistotě, co přijde na tento svět.

Proč tedy lidé tak málo vědí o tak důležité části Písma svatého? Proč se projevuje tak všeobecná nechuť studovat její poselství? Je to výsledek záměrného úsilí knížete temnoty zatajovat před lidmi to, co odhaluje jeho podvody a klamy. Proto Ježíš Kristus, který Janovi zjevil budoucnost - protože předvídal odpor proti studiu knihy Zjevení -, slíbil požehnání všem, kdo budou číst, poslouchat a zachovávat slova tohoto proctví.

19 Světlo proniká tmou

GC 343 Ve všech dobách i velkých reformačních nebo náboženských hnutích na této zemi působil Bůh nápadně stejným způsobem. V jednání s lidmi se řídí stále stejnými zásadami. Dnešní významná hnutí mají obdobu v minulosti a to, co církev prožila kdysi, skýtá cenné naučení pro naši dobu.

Bible jasně učí, že Bůh prostřednictvím Ducha Svatého na zemi zvláštním způsobem vede své služebníky, aby pomocí velkých hnutí dovedl k závěru dílo záchrany. Lidé jsou nástroji v Božích rukou. Pán je povolává, aby jejich prostřednictvím uskutečnil záměry své milosti a svého milosrdenství. Každý člověk má určitý úkol. Pán dává každému tolik poznání, kolik potřebuje pro svou dobu, aby mohl splnit úkol, který mu Bůh svěřil. Žádný člověk - bez ohledu na to, jak jej Bůh poctil - nikdy plně nepochopil velký plán záchrany lidstva ani dokonale nedocenil Boží záměr, který se měl uskutečnit v jeho době. Lidé plně nerozumí, čeho chce Bůh prostřednictvím úkolu, který jim svěřil, dosáhnout. Nechápují dokonale všechny důsledky poselství, které v Božím jménu hlásají.

„Zdaliž ty stížitelnosti Boží dosáhneš, aneb dokonalost Všemohoucího vystihneš?“
„Nejsouť zajisté myšlení má jako myšlení vaše, ani cesty vaše jako cesty mé, praví Hospodin. Ale jakož vyšší jsou nebesa než země, tak převyšují cesty mé cesty vaše, a myšlení má myšlení vaše.“ **GC 344** *„Já jsem Bůh silný, a není žádného více Boha, aniž jest mně podobného. Kterýž oznamuji při počátku dokonání, a hned zdaleka to, což se ještě nestalo; řeknu-li co, rada má se koná, a vše, což mi se líbí, činím.“* (Jb 11,7; Iz 55,8,9; Iz 46,9.10)

Ani proroci, které Duch Svatý osvětlil mimořádným způsobem, plně neporozuměli důsledkům zjevení, které obdrželi. Význam jednotlivých poselství měl být odhalován postupně, nakolik bude Boží lid potřebovat naučení, která jsou v nich obsažena.

Apoštol Petr, když psal o záchraně, s níž se lidé seznamují prostřednictvím evangelia, prohlásil: *„O kterémžto spasení bedlivě přemýšlevali a je vystihati usilovali proroci, kteříž o té milosti, jenž se vám státi měla, prorokovali, snažující se tomu vyrozuměti, na který aneb jaký čas minil by ten, kterýž v nich byl, Duch Kristův, předpovídající o utrpeních Kristových a o veliké slávě za tím jdoucí. Kterýmž zjeveno jest, že ne sobě, ale nám tím přisluhovali.“* (1 Pt 1,10-12)

I když Bůh nedopřál prorokům plně porozumět tomu, co jim zjevil, tito Boží muži se usilovně snažili pochopit, co Bůh ve své milosti jejich prostřednictvím lidem sdělil. Proroci „zkoumali a ptali se“, „zkoumali, na který čas a na jaké okolnosti ukazuje Duch Kristův v nich přítomný“. Jaké naučení z toho vyplývá pro Boží lid křesťanské éry, kterému Pán poslal prostřednictvím svých služebníků dané proroctví? „Bylo jim zjeveno, že tím neslouží sami sobě, nýbrž vám.“ Všimněme si, že tito svatí Boží muži „zkoumali“ poselství, která Pán poslal teprve budoucím generacím. Porovnejme jejich zápal s netečností a nezájmem pozdějších „šťastnějších“ generací k tomuto daru nebes. Je to důsledek lhostejnosti, která miluje pohodlí a tento svět a spokojí se s prohlášením, že proroctvím nelze porozumět. **GC 345**

I když rozum omezeného člověka nemůže proniknout do myšlení nekonečného Boha, ani plně pochopit jeho záměry, velice často nejsou lidé schopni porozumět Božímu poselství proto, že se dopouštějí nějaké chyby nebo něco přehlížejí. Často je myšlení lidí

a dokonce i Božích služebníků tak zaslepeno lidskými názory, tradicemi a nesprávnými naukami, že dokáže velké pravdy zjevené v Božím slovu pochopit jen částečně. Podobně na tom byli také učedníci Ježíše Krista v době, kdy s nimi Pán Ježíš osobně žil. Přežali lidovou představu mesiáše jako pozemského vládce, který povýší Izrael na světovládný trůn, takže nebyli schopni rozumět jeho slovům, když předpovídal své utrpení a smrt. Ježíš Kristus je vyslal s poselstvím: „*Že se naplnil čas, a přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání, a věřte evangelium.*“ (Mk 1,15) Toto poselství bylo založeno na prococtví z knihy Daniel, deváté kapitoly. Anděl prohlásil, že po šedesáti devíti prorockých týdnech přijde „Pomazaný vévoda“. Apoštolové tedy s velkými nadějemi a s radostným očekáváním vyhlíželi, kdy už bude nastoleno v Jeruzalémě království mesiáše, které bude vládnout nad celým světem.

Hlásali poselství, které jim Kristus svěřil, i když mu sami správně nerozuměli. Jejich poselství sice vycházelo z textu Daniel 9,25, nechápali však smysl následujícího verše téže kapitoly, který předpovídá, že „Pomazaný bude zhlazen,“ jemu to však neublíží. Od nejtůlejšího dětství byla jejich srdce naladěna na očekávání slávy pozemské říše a to je tak zaslepilo, že nepochopili ani smysl prococtví, ani význam Kristových slov.

Splnili svou povinnost tím, že židovskému národu tlumočili nabídku milosti. Ale pak - když čekali, že uvidí svého Pána nastupovat na Davidův trůn - zděšeně sledovali jeho zatčení, bičování, zsměšňování, odsouzení a nakonec ukřižování. **GC 346** Jaká beznaděť a jaké zklamání naplňovalo jejich srdce, zatímco jejich Pán odpočíval v hrobě!

Kristus přišel přesně tehdy a tak, jak to předpověděla prococtví. Svou službou do podrobnosti naplnil Biblické záznamy. Kázal poselství o spasení a „jeho slovo bylo mocné“. Jeho posluchači ve svých srdcích pocítili, že toto poselství pochází z nebe. Písmo a Duch Svátý dosvědčovali, že Boží Syn splnil Boží poslání.

Učedníci milovali svého drahého Mistra opravdově, přesto jejich mysl zatemňovaly pochybnosti a nejistota. V zármutku si pak ani nevzpomněli, že Pán Ježíš své utrpení a smrt předpovídal. Mohli by prožívat takový zármutek a zklamání, kdyby Ježíš z Nazareta byl opravdu mesiášem? Tato otázka je trýznila během dlouhých beznadějných hodin oné soboty mezi jeho smrtí a vzkříšením, zatímco Spasitel odpočíval v hrobě.

I když tyto Kristovy následovníky zahalovala temná noc zármutku, přece nebyli opuštěni. Prorok napsal: „*Sedím-liť v temnostech, svítí mi Hospodin. ... Vyvedeť mne na světlo, budu viděti spravedlnost jeho.*“ „*Aniž ty tmy před tebou ukryti mohou, anobrž noc jako den tobě svítí, rovně tma jako světlo.*“ Bůh prohlásil: „*Vzchází ve tmách světlo upřímným.*“ „*I povedu slepé po cestě, kteréž neznali, a po stezkách, kterýchž neuměli, provedu je; obrátím před nimi tmu v světlo, a co nerovné, v rovínu. Toť jest, což jim učiním, a neopustím jich.*“ (Mi 7,8,9; Ž 139,12; 112,4; Iz 42,16)

Poselství, které učedníci hlásali v Kristově jménu, bylo v každé podrobnosti správné a předpovězené události se skutečně odehrály. „Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží,“ hlásali. **GC 347** Po uplynutí „času“ - šedesáti devíti týdnů podle prococtví knihy Daniel, deváté kapitoly, kdy měl vystoupit „Pomazaný“, tedy Mesiáš - byl Pán Ježíš skutečně pomazán Duchem Svátým, když ho Jan pokřtil v Jordánu. „Boží království“, které se přiblížilo, jak hlásali, bylo nastoleno smrtí Ježíše Krista. Toto království nebylo pozemskou říší, jak se tomu tehdy všeobecně věřilo a učilo. Nebude jí ani to budoucí, věčné Kristovo království, které bude nastoleno až „*království pak i panství, a důstojnost královská pode vším nebem dána bude lidu svatých výsostí*“ v němž „*všickni páni jemu sloužiti a jeho poslouchati budou*“ (Da 7,27). Bible označuje slovním spojením „Boží

království“ jak království milosti, tak i království slávy. O království milosti psal apoštol Pavel v listu Židům. Nejdříve ukázal Krista, laskavého Přímluvce, který je schopen „mít soucit s našimi slabostmi“, a pak prohlásil: „*Přistupmež tedy směle s doufáním k trůnu milosti, abychom dosáhli milosrdenství, a milost našli ku pomoci v čas příhodný.*“ (Žd 4,16) Trůn milosti představuje království milosti, protože existence trůnu předpokládá existenci království. Také v mnoha svých podobenstvích Pán Ježíš představoval „Boží království“ a popisoval působení Boží milosti na lidská srdce.

Podobně trůn slávy představuje království slávy. O tom království Pán Ježíš řekl: „*A když přijde Syn člověka v slávě své, a všickni svatí andělé s ním, tedy se posadí na trůnu velebnosti své. A shromáždění budou před něj všickni národové.*“ (Mt 25,31.32) Toto království patří ještě budoucnosti. Bude nastoleno až při druhém příchodu Ježíše Krista.

Království milosti bylo zřízeno hned po pádu prvních lidí do hříchu, když byl vypracován plán pro záchranu hříšného lidstva. Tehdy toto království existovalo jako Boží úmysl a slib, a přesto se lidé mohli už tehdy vírou stát jeho občany. Skutečně je nastolila smrt Ježíše Krista. GC 348 I když Spasitel už začal svou pozemskou službu, mohl unavený umíněností a nevděkem lidí odmítnout smrt na golgotském kříži. V zahradě Getsemane se kalich hořkosti v jeho ruku chvěl. Ještě i tehdy mohl setřít z čela krůpěje krvavého potu a nechat hříšné lidstvo, aby zahynulo ve svých vinách. Kdyby to byl udělal, nebyla by pro hříšníky možnost záchrany. Když však Spasitel obětoval svůj život a posledním dechem zvolal: „Dokonáno jest,“ zajistil uskutečnění plánu záchrany člověka. Zabezpečil tak uskutečnění slibu záchrany, který Bůh dal prvním lidem po pádu do hříchu. Boží království milosti, které do té doby existovalo jako Boží slib, bylo nyní skutečně nastoleno.

Tak se Kristova smrt - událost, v níž učedníci viděli konec svých nadějí - stala věčnou zárukou pravé naděje. I když jim přinesla kruté zklamání, představovala vrcholný důkaz správnosti jejich víry. Událost, která je naplnila zármutkem a zoufalstvím, otevřela dveře naděje pro každého Adamova potomka. Na ní závisí budoucí život a věčné štěstí věrných Božích následovníků všech věků.

Uskutečnily se záměry nekonečné milosti, i když apoštolům přinesly zklamání. Přestože jejich srdce uchvátila Boží milost a síla jeho učení - vždyť učil „jako ten, kdo má moc“ - , do ryzího zlata jejich lásky ke Kristu se přimíchala bezcenná struska světské pýchy a sobecké ctižádosti. Dokonce ještě ve slavnostní chvíli při večeři Velké noci, kdy Pán Ježíš vstupoval do temnoty Getsemane, „*stal se pak i svár mezi nimi, kdo by z nich zdál se býti větší*“ (L 22,24). Mysleli jen na trůn, na korunu a na slávu, zatímco před nimi stálo pohanění a utrpení v zahradě, soudní dvorana a golgotský kříž. GC 349 Pýcha a touha po světské slávě zapříčinily, že se tak křečovitě drželi nauk své doby, a nepochopili, co jim Spasitel vyprávěl o podstatě svého království, o svém utrpení a smrti. Tyto omyly jim přinesly utrpení - tvrdé, ale nezbytné -, aby našli správný směr. I když učedníci nepochopili smysl poselství, které hlásali, a nedočkali se splnění svých nadějí, kázali varovné poselství, které jim Bůh světil, a Pán odměnil jejich víru a poslušnost. Oni pak směli hlásat slavnou zvěst o zmrtvýchvstalém Spasiteli všem národům. Proto - aby byli připraveni pro tento úkol - Pán dopustil, aby prožili zklamání, které jim připadalo tak hořké.

Po svém zmrtvýchvstání se Pán Ježíš zjevil dvěma učedníkům na cestě do Emaus a „*počav od Mojžíše a všech Proroků, vykládal jim všecka ta písma, kteráž o něm byla*“

(L 24,27). Srdce učedníků zahořela. Jejich víra znovu vzplála. „Znovu zplodil nás v naději žít“ (1 Pt 1,3) - dokonce ještě dříve, než se jim Pán Ježíš nechal poznat. Chtěl osvětlit jejich mysl a upevnit jejich víru v pevné „prorocké slovo“. Prál si, aby pravda pevně zakořenila v jejich myslích, a to nejen proto, že se s ním osobně setkali, ale spíše na základě nepochybných důkazů, které představuje Písmo - na základě symbolů a předobrazů Starého zákona a na základě proroctví. Následovníci Pána Ježíše potřebovali víru založenou na rozumových důvodech, a to nejen pro sebe, ale proto, aby mohli zvěst o Kristu nést celému světu. Aby takovou víru získali, vedl je Pán Ježíš tak, že „začal od Mojžíše a všech proroků“. Takovým způsobem doložil zmrtvýchvstalý Spasitel hodnotu a důležitost Starého zákona.

Jakou proměnu učedníci prožili, když měli možnost znovu pohlédnout do milované tváře svého Mistra! (L 24,32). **GC 350** Mnohem plněji a dokonaleji než dříve „nalezi toho, o němž psal Mojžíš v zákoně i proroci.“ Nejistotu, pochybnosti, beznaději vystřídala dokonalá jistota, neochvějná víra. Není divu, že po jeho nanebevstoupení „A byli vždycky v chrámě, chválíce a dobrořečíc Boha.“ (L 24,53) Lidé, kteří věděli o potupné smrti jejich Pána, očekávali, že uvidí v jejich tvářích výraz zármutku, bezradnosti a porážky, viděli však radost a vítězství. To byla příprava učedníků pro jejich další úkol. Prošli nejtěžší zkouškou, jakou jen mohli snést, a zakusili, jak se Boží slovo vítězně naplnilo, i když podle lidského úsudku bylo již všechno ztraceno. Co mohlo později ohrozit jejich víru nebo zeslabit vřelost jejich lásky? I v největším zármutku měli „mocné povzbuzení“ a naději, v níž byli „pevně a bezpečně zakotveni“ (Žd 6,18.19 ČEP). Byli svědky Boží moudrosti a moci a měli jistotu, „že ani smrt, ani život, ani andělé, ani kněžatstvo, ani mocnosti, ani nastávající věci, ani budoucí, ani vysokost, ani hlubokost, ani kterékoli jiné stvoření, nebude moci nás odloučiti od lásky Boží, kteráž jest v Kristu Ježíši, Pánu našem.“ Vyznávali: „Ale v tom ve všem udatně vítězíme, skrze toho, kterýž nás zamiloval.“ (Ř 8,38.39.37) „Ale slovo Páně zůstává na věky.“ (1 Pt 1,25) „Kdo jest, ješto by je odsoudil? Kristus jest, kterýž umřel za ně, nýbrž i z mrtvých vstal, a kterýž i na pravici Boží jest, kterýž také i oroduje za nás.“ (Ř 8,34)

Pán prohlašuje: „Aniž zahanben bude lid můj na věky.“ (Jl 2,26) „Z večera potrvá pláč, ale z jitra navrátí se prospěvování.“ (Ž 30,6) **GC 351** Když se v den vzkříšení učedníci setkali s Pánem a jejich srdce hořelo; když na cestě do Emaus naslouchali jeho slovům; když se dívali na jeho hlavu, ruce a nohy, které nesly stopy ran; když je před svým nanebevstoupením zavedl k Betánii, pozvedl ruce, požehnal jim a vyzval je: „Jdouce po všem světě, kažte evangelium všemu stvoření,“ a dodal: „A aj, já s vámi jsem po všechny dny, až do skonání světa.“ (Mk 16,15; Mt 28,20) Když o letnicích přišel slíbený Utěšitel, učedníci obdrželi Boží moc a získali jistotu, že jejich Pán, který vystoupil na nebesa, je s nimi. Nebyli by ochotni vyměnit službu evangelia jeho milosti spolu s „korunou spravedlnosti“, kterou obdrží v den jeho druhého příchodu - i kdyby je tato služba vedla cestou oběti a mučednictví - za slávu světských trůnů, na které se zpočátku tak těšili. Pán, který „mocen jest nade všechno učiniti mnohem hojněji, nežli my prosíme aneb rozumíme,“ jim poskytl možnost účastnit se jeho utrpení a také sdílet jeho radost - radost „aby mnohé syny přivedl k slávě“, nevýslovnou radost „převelmi veliké věčné slávy“, které „utrpení nyníjší“ jak píše apoštol Pavel „nejsou rovná“ (Ef 3,20; Žd 2,10; 2 K 4,17; Ř 8,18).

Prožitek učedníků, kteří hlásali „evangelium o království“ při prvním příchodu Pána Ježíše, se podobá zkušenosti lidí, kteří hlásali zvěst o jeho druhém příchodu. Tak jako

apoštolové vyšli a začali kázat: „*Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží*“,“ vyšel i Miller a jeho spolupracovníci a hlásali, že se brzy naplní nejdelší časové proroctví Bible, že se blíží soud a brzy bude nastoleno Boží věčné království. Kázání apoštolů vycházelo z časového údaje o sedmdesáti týdnech z proroctví knihy Daniel, deváté kapitoly. Poselství Millera a jeho spolupracovníků upozorňovala na ukončení období 2300 večerů a jiter z knihy Daniel 8,14. Součástí tohoto údobí je i zmíněných sedmdesát týdnů. Obojí kázání bylo založeno na splnění různých částí téhož velkého prorockého údobí.

Podobně jako apoštolové ani Miller a jeho spolupracovníci plně nepochopili význam poselství, které hlásali. Bludy, tak dlouho zakořeněné v církvi, jim nedovolily správně pochopit důležité prvky proroctví. GC 352 I když kázali poselství, které měli z Božího pověření oznámit světu, nepochopili správně jeho význam, a proto zažili zklamání.

Při výkladu proroctví Daniela 8,14: „*Až do dvou tisíc a tří set večerů a jiter, a přijdou k obnovení svatě služby*“,“ přijal Miller, jak již bylo řečeno, tehdy všeobecně rozšířený názor, že svatyní je tato země. Domníval se, že očistění svatyně znamená očistění země ohněm při druhém příchodu Ježíše Krista. Když došel k závěru, že konec údobí 2300 večerů a jiter lze přesně určit, domníval se, že tím je nám oznámena doba druhého příchodu Ježíše Krista. Mýlil se, protože přijal obecně rozšířený názor na to, co v Bibli představuje svatyně.

V předobrazném systému, který znázorňoval obět a kněžskou službu Pána Ježíše, bylo očistění svatyně poslední službou, kterou velekněz podle ročního liturgického kalendáře konal. Byl to poslední akt procesu smíření - jím byly odstraněny nebo přeneseny hříchy Izraele. Tento svátek obrazně představoval závěrečné dílo našeho velekněze v nebi, odstraňování hříchů Božího lidu z nebeských záznamů. Tato služba zahrnuje vyšetřování, soud, a bezprostředně předchází příchod Pána Ježíše na nebeských oblacích s velkou slávou a mocí. Když bude Pán přicházet, bude už o každém člověku rozhodnuto. Pán Ježíš prohlásil: „*A aj, přijduť brzo, a odplata má se mnou, abych odplatil jednomu každému podle skutků jeho*.“ (Zj 22,12) První část soudu bude bezprostředně předcházet druhý příchod Pána Ježíše, jak to zvěstuje poselství prvního anděla ze Zjevení 14,7: „*Bojte se Boha, a vzdajte jemu chválu, neboť přišla hodina soudu jeho*.“

Lidé, kteří hlásali toto varování, kázali pravé poselství v pravý čas. GC 353 Podobně jako apoštolové, kteří zvěštovali: „*Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží*“ na základě proroctví z knihy Daniel deváté kapitoly, ale přitom nepochopili, že tato část Písma předpovídá smrt Mesiáše, hlásal Miller a jeho spolupracovníci poselství založené na proroctví z knihy Daniel 8,14 a Zjevení 14,7, a nepochopili, že ve Zjevení čtrnácté kapitole jsou ještě další proroctví, která je také třeba před druhým příchodem Pána Ježíše lidem oznámit. Tak jako se apoštolové mýlili v otázce království, které má být nastoleno na konci sedmdesáti týdnů, tak se první adventisté mýlili v tom, k jaké události dojde po uplynutí 2300 večerů a jiter. V obou případech myšlení lidí zatemnily tehdy běžné názory nebo spíše lpění na nich. V obou případech lidé splnili Boží vůli a hlásali poselství, které jim Pán svěřil, ale v obou případech zažili zklamání, protože své poselství správně nepochopili.

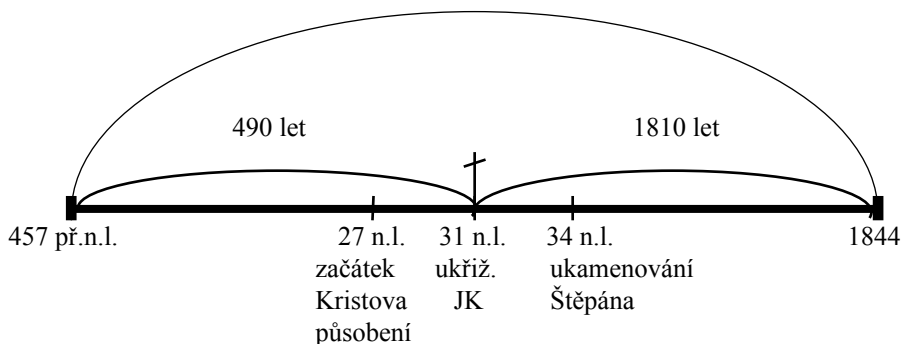
Přesto Pán uskutečnil svůj milostivý záměr. Zaznělo varování, že se blíží soud. Velký den se přiblížil a Pán ve své prozřetelnosti vyzkoušel lidi tím, že jim nechal oznámit určitý čas, aby se ukázalo, co je v jejich srdcích. Poselství mělo křesťanskou církev vyzkoušet a očistit. Mělo ukázat, zda členové církve milují tento svět, nebo svého nebeského Pána. Vyznávali, že milují svého Spasitele - nyní měli svou lásku dokázat.

Budou ochotni vzdát se světských nadějí a ambicí a radostně přijmout zvěst o druhém příchodu svého Pána? Poselství jim mělo umožnit poznat skutečný vlastní duchovní stav. Bylo jim posláno z milosti, mělo je vyburcovat, aby v pokání a pokoře hledali svého Pána.

Také zklamání - i když bylo výsledkem jejich nesprávného chápání poselství - jim mělo přinést užitek. Vyzkoušelo pohnutky lidí, kteří tvrdili, že varovné poselství přijali. Zavrhnou po zklamání všechno, co prožili, a přestanou důvěřovat Božímu slovu, nebo se pokorně a s modlitbou budou snažit poznat, v čem se dopustili chyby a budou se snažit pochopit smysl daného proroctví? **GC 354** Kolik z nich jednalo jen ze strachu, z chvilkového popudu nebo vzrušení? Kolik z nich vlastně věřilo jen polovičatě nebo vůbec? Mnoho lidí tvrdilo, že se těší na příchod Pána Ježíše, když však měli snášet posměch a odmítání ostatních, když byli vystaveni zkoušce - protože Pán nepřišel a oni zažili zklamání -, opustí to, čemu uvěřili? Zavrhnou pravdu doloženou jasným svědectvím Božího slova proto, že okamžitě nepochopí, proč Pán jedná tak, jak jedná? Zklamání také ukázalo skutečnou sílu lidí, kteří s opravdovou vírou uposlechli to, o čem byli přesvědčeni, že je učení Božího slova a Ducha Svatého. Naučili se, čemu může lidí naučit jen podobná zkušenost - totiž jak je nebezpečné přijímat názory a výklady lidí místo toho, abychom dovolili Bibli, aby se vykládala sama. Zklamání a zármutek, který byl výsledkem jejich vlastního omylu, vedl právě věřící k nápravě. Vedl je k důkladnějšímu studiu Biblických proroctví. Vedl je k tomu, že začali ověřovat základy své víry a odmítli všechno, co sice ostatní křesťané obecně uznávali, ale co se nezakládalo na Písmu.

To, co se zdálo těmto věřícím - podobně jako kdysi apoštolům - v hodině zkoušky těžko pochopitelné, bylo jim později jasné. Když pak viděli „*dokonání Páně*“ (Jk 5,11), pochopili, že se v jejich případě splnil Boží laskavý záměr, i když prožili zklamání, které bylo důsledkem jejich omylu. Na základě vlastní zkušenosti poznali, že Pán je lítostivý a milostivý a že „*Všecky stezky Hospodinovy jsou milosrdenství a pravda těm, kteříž ostřihají smlouvy jeho a svědectví jeho.*“ (Ž 25,10)

2 300 let z knihy Daniel 8,14

20 Velké náboženské probuzení

GC 355 Poselství prvního anděla ze čtrnácté kapitoly knihy Zjevení předpovídá velké náboženské probuzení, ke kterému dojde po hlásání brzkého příchodu Ježíše Krista. Jan viděl anděla letícího „prostředkem nebe, majícího věčné evangelium, aby je zvěštoval obyvatelům země, každému národu a kmeni, jazyku a lidu.“ Volal mocným hlasem: „*Bojte se Boha, a vzdejte jemu chválu, neboť přišla hodina soudu jeho; a klanějte se tomu, kterýž učinil nebe i zemi i moře i studnice vod.*“ (Zj 14,7)

Významné je to, že podle Bible je hlasatelem uvedeného poselství anděl. Boží moudrosti se zalíbilo znázornit čistotou, slávou a mocí nebeského posla vznešenost díla, které má toto poselství vykonat, a zároveň moc a slávu, jež je budou provázet. Andělův let „prostředkem nebe“, „mocný hlas“, který poselství zvěstuje, a hlásání poselství všem „obyvatelům země“ – „každému národu a kmeni, jazyku i lidu“ - naznačují, jak rychle se hnutí bude šířit i jeho celosvětový rozsah.

Poselství samo naznačuje dobu, kdy má hnutí nastat. Uvádí, že hnutí je součástí „věčného evangelia“ a ohlašuje začátek soudu. **GC 356** Poselství o záchraně člověka bylo hlášáno ve všech dobách, uvedené poselství je však část evangelia, která má být hlášána až v době konce, protože jen tehdy bude platit, že nastala hodina soudu. Proroctví ukazují řadu událostí, které budou předcházet zahájení soudu. To platí zvláště o Biblické knize Daniel. Pán však proroka Daniela vyzval, aby tu část proroctví, která se vztahuje na dobu konce, zavřel a zapečetil „*až do času jistého*“ (Da 12, 4). Teprve tehdy - až dospějeme do určené doby - může být hlášáno poselství o soudu, založené na splnění předchozích proroctví. V době konce, jak napsal prorok, „*mnozí budou zmateně pobíhat, ale poznání se rozmnoží*“ (Da 12,4).

Apoštol Pavel varoval církev, aby neočekávala příchod Ježíše Krista za jeho života. Ten den „*nenastane*“, napsal, „*než až prve přijde odstoupení, a zjeven bude ten člověk hřícha, syn zatracení*“ (2 Te 2,3). Teprve po velkém odpadnutí a dlouhém období vlády „člověka nepravosti“ můžeme očekávat příchod Pána. „Člověk nepravosti“, nazývaný také „tajemství nepravosti“, „syn zatracení“ a „ten hříšný“, představuje papežství, které - jak předpověděla proroctví - mělo vládnout 1260 let. Toto období skončilo v roce 1798. Druhý příchod Ježíše Krista nemohl tedy nastat před uvedeným rokem. Pavlovo varování platí pro celé křesťanské období až do roku 1798. Teprve po tomto datu má být hlášáno poselství o druhém příchodu Ježíše Krista.

Uvedené poselství nemělo být zvěstováno v předcházejících staletích. Apoštol Pavel, jak víme, toto poselství nehlásal. Pokud šlo o druhý příchod Pána Ježíše, odkazoval své bratry do tehdy vzdálené budoucnosti. Ani reformátoři nehlásali druhý příchod Ježíše Krista. Martin Luther očekával, že soud nenastane ani za tři sta let po něm. Po roce 1798 byla však Biblická kniha Daniel „odpečetěna“, někteří lidé proroctví pochopili a začali hlásat poselství o blížícím soudu. **GC 357**

Podobně jako velká reformace v 16. století, začalo i adventní hnutí současně v různých zemích. V Evropě i v Americe studovali věrní a zbožní lidé proroctví, zkoumali Duchem Svatým inspirované texty a nacházeli v nich přesvědčující důkazy, že se přiblížil konec světa. V různých zemích se nezávisle na sobě objevily skupiny křesťanů, kteří výhradně studiem Písma dospěli k přesvědčení, že se blíží příchod Spasitele.

V roce 1821, tři roky poté, co Miller dospěl studiem prorocství k přesvědčení, že se přiblížila doba soudu, začal o blízkém příchodu Ježíše Krista kázat dr. Josef Wolff, „misionář celého světa“. Wolff se narodil v Německu v židovské rodině, jeho otec byl rabín. Už jako velmi mladý byl přesvědčen o pravdivosti křesťanství. Čiperný a zvědavý chlapec pozorně naslouchal rozhovorům zbožných Židů, kteří se každý den scházeli v domě jeho otce a hovořili o nadějích a očekávání národa, o slávě přicházejícího Mesiáše a o obnově Izraele. Jednou zaslechl jméno Ježíše z Nazareta a začal se zajímat, kdo to je. „Byl to neobyčejně nadaný Žid. Když se však vydával za Mesiáše, odsoudil ho židovský soud k smrti,“ zněla odpověď. Zvědavý chlapec se však ptal: „Proč je Jeruzalém rozbořen a my v zajetí?“ Otec odpověděl: „Žel, žel, protože Židé vraždili proroky,“ odpověděl mu otec. Chlapci navždy utkvěla myšlenka: „Co když byl také Ježíš prorokem a Židé ho usmrtili, i když byl nevinný.“ (Cesty a dobrodružství Josefa Wolffa, sv. 1, str. 6) Ten pocit byl tak silný, že se často zastavil před křesťanským kostelem, do něhož mu bylo zakázáno vstupovat, a poslouchal kázání.

Když mu bylo sedm let, chlubil se před jedním starším křesťanským sousedem, jak Izrael zvítězí, až jednou přijde Mesiáš. Starý pán na to vlídně odpověděl: „Milý chlapče, řeknu ti, kdo byl skutečný Mesiáš: Byl to Ježíš z Nazareta ..., kterého tvoji předkové ukřižovali, podobně jako předtím zabíjeli proroky. GC 358 Jdi domů a přečti si padesátou třetí kapitolu z knihy proroka Izaiáše, a přesvědčíš se, že Ježíš Kristus je Syn Boží.“ (Tamtéž, díl 1, str. 7) Chlapce to přesvědčilo okamžitě. Šel domů, přečetl si udanou část Písma a s údivem zjistil, jak dokonale se předpověď splnila na Ježíši z Nazareta. Mají křesťané pravdu? Chlapec požádal otce, aby mu prorocství vysvětlil, ten však reagoval zarytým mlčením, takže se ho na to už neodvážil zeptat podruhé. To jen posílilo jeho touhu dovědět se o křesťanství více.

Informace, které hledal, byly před ním v jeho židovském domově pečlivě utajovány. Když mu bylo pouhých jedenáct let, opustil rodičovský dům a vydal se do světa, aby sám získal vzdělání a vybral si náboženství a životní povolání. Načas našel domov u příbuzných, brzy ho však jako odpadlíka vyhnali. Zůstal bez prostředků mezi cizími lidmi a musel se o sebe postarat sám. Stěhoval se z místa na místo, pilně studoval a vydělával si na živobytí vyučováním hebrejštiny. Vlivem jednoho katolického učitele se stal katolíkem a rozhodl se, že bude působit jako misionář mezi Židy. S tímto záměrem odešel o několik let později do Říma, aby pokračoval ve svých studiích v katolickém Ústavu pro šíření víry. I tam byl díky svému zvyku mysllet nezávisle a mluvit otevřeně nařčen z kacířství. Otevřeně napadal zlořády v církvi a zdůrazňoval potřebu nápravy. I když mu byli katolíci hodnostáři zpočátku velmi nakloněni, musel po nějaké době Řím opustit. Pod dohledem církve prošel různá místa, až bylo nakonec všem jasné, že se autoritě římské církve nikdy nepodřídí. Prohlásili ho za nepolepšitelného a nechali ho odejít, kam chtěl. Odešel do Anglie, přijal protestantství a přestoupil do anglikánské církve. Po dvou letech pilného studia zahájil v roce 1821 své veřejné působení. GC 359 Když Wolff přijal velkou pravdu o prvním příchodu Pána Ježíše, jako „muže bolesti, který zkusil nemoci,“ poznal, že prorocství stejně zřetelně předpovídají také jeho druhý příchod v moci a slávě. A tak se snažil přivést svůj národ k Ježíši z Nazareta jako k slíbenému Mesiáši a poukazoval na jeho první příchod v pokoře jako oběť za hříchy lidí a současně je učil, že přijde podruhé jako král a vysvoboditel.

Ježíš z Nazareta, pravý Mesiáš,“ hlásal, „jehož ruce a nohy byly probity, vedený jako beránek na porážku, muž bolesti, který zkusil nemoci, přišel poprvé, když Judovi bylo

odňato žezlo a zákonná moc, přijde podruhé v nebeských oblacích za zvuku trouby archanděla“ (Josef Wolff: Bádání a misijní činnost, str. 62), „postaví se na Olivové hoře a přijme panství nad tvorstvem, udělené kdysi Adamovi a Adamem promrhané. (1 M 1,26; 3,17) Ježíš Kristus bude králem nad celým světem. Pláč a nárek stvoření ustane, zaznějí písně chvály a díkůvzdání. ... Až Ježíš přijde v slávě svého Otce se svatými anděly ..., vstanou nejprve mrtví věřící. (1 Te 4, 16; 1 K 15,32) My, křesťané, to nazýváme prvním zmrtvýchvstáním. Pak změní říše zvířat svou povahu (Iz 11,6-9) a podřídí se Pánu Ježíši (Ž 8). Zavládne všeobecný mír.“ (Wolff: Deník, str. 378, 379) „Pán opět pohlédne na zemi a prohlásí: Hle, všechno je velmi dobré.“ (Tamtéž, str. 294) Wolff věřil, že příchod Ježíše Krista je blízko. Jeho výklad proroctví o posledních událostech se jen o několik let lišil od Millerova výkladu. Lidem, kteří mu na základě textu Písma „O onom dni nebo hodině neví nikdo“ tvrdili, že lidé nikdy nebudou znát čas Kristova příchodu, Wolff odpovídal: „Řekl nám Pán, že onen den a hodinu lidé nikdy nebudou znát? GC 360 Neoznámil nám znamení doby, abychom mohli přinejmenším poznat, že se jeho příchod blíží, podobně jako člověk poznává příchod léta, když říkovník vyráží listy? (Mt 24,32) Nemáme snad nikdy poznat onu dobu, i když nás sám vybízí, abychom proroctví knihy Daniel nejen četli, ale také abychom mu rozuměli? A právě v knize Daniel je napsáno, že její slova budou ‚zapečetěna‘ až do času konce (což platilo v jeho době) a že mnozí budou chodit sem a tam (to je hebrejský výraz pro uvažování a zkoumání o času) a že se rozmnoží lidské poznání (to znamená poznání o uvedeném času) - (Da 12,4). Náš Pán tím nechtěl říci, že nebudeme vědět, o jeho blížícím se příchodu, ale že nikdo nebude znát přesný den a přesnou hodinu jeho návratu. Řekl, že znamení doby by měla stačit, aby nás pohnula k přípravě na jeho příchod, jako se Noe připravoval tím, že stavěl koráb.“ (Wolff, Bádání a misijní činnost, str. 404,405)

O tehdy běžném výkladu Písma, nebo spíše o jeho nesprávném výkladu Wolff napsal: „Většina křesťanů opustila jasný smysl Písma svatého a přijala buddhistický způsob hledání jakéhosi tajemného smyslu jednotlivých pojmů: věří, že budoucí šťestí vykoupených spočívá v jakémsi poletování ve vzduchu, když slyší slovo Židé, rozumí tím pohany, když slyší o Jeruzalémě, rozumí tím církev, když se v Bibli píše o zemi, domnívají se, že se mluví o nebi, a když je řeč o příchodu Ježíše Krista, rozumějí tím pokrok misijních společností, výraz ‚jít na Boží horu‘ chápou jako ‚velké shromáždění metodistů.“ (Wolff, Deník, str. 96)

Během dvaceti čtyř let, od roku 1821 do roku 1845, procestoval Wolff mnoho zemí. V Africe navštívil Egypt a Etiopii, v Asii Palestinu, Sýrii, Persii, Bucharu a Indii. Navštívil také Spojené státy a cestou se zastavil na Ostrově svaté Heleny, kde kázal. Do New Yorku přijel v srpnu 1837. Nejdříve kázal tam, později také ve Philadelphii a Baltimore. Nakonec navštívil Washington. GC 361 Jak napsal: „Zde mi jedna ze sněmoven kongresu na návrh bývalého prezidenta Johna Quincy Adamse jednomyslně udělila povolení použít kongresový sál ke konání přednášky, kterou jsem měl v sobotu před všemi členy kongresu, před biskupem z Virginie a před duchovními a obyvateli Washingtonu. Tutéž poctu mi prokázali členové vlády v New Jersey a v Pensylvánii. Přednášel jsem jim o svých cestách po Asii, ale také o království Ježíše Krista.“ (Tamtéž, str. 398,399)

Dr. Wolff cestoval po nejméně civilizovaných zemích bez ochrany nějaké evropské vlády. Prožil mnoho nesnází a musel čelit nesčetným nebezpečím. Trpěl hladem, bili

ho, byl prodán do otroctví a třikrát byl odsouzen k smrti. Několikrát ho přepadli lupiči a několikrát téměř zemřel žízni. Jednou byl oloupen o všechno, co měl, a musel putovat stovky kilometrů pěšky přes hory, snít mu šlehal do tváře a jeho bosé nohy ztuhly, jak šel po zmrzlé zemi.

Když ho varovali, aby neozbrojen nechodil k divokým a nepřátelským kmenům, prohlášoval, že je ozbrojen – „modlitbou, horlivostí pro Krista a vírou v jeho pomoc“. Jak říkal: „Jsem také zásoben láskou k Bohu a láskou k bližním a mám v rukou Bibli.“ (W. H. D. Adams, Často v nebezpečí, str. 192) Ať šel kamkoli, vždy měl s sebou Bibli v hebrejštině a v angličtině. O jedné ze svých pozdějších cest napsal: „Držel jsem v ruce otevřenou Bibli. Cítil jsem, že v této knize je má síla a že její moc mi dává sílu.“ (Tamtéž, str. 201)

Ve své práci pokračoval, až se poselství o Božím soudu rozšířilo do velké části obydleného světa. Mezi Židy, Turky, Pársy, Hindy a mnoha jinými národy a kmeny šířil Boží slovo v různých jazycích a všude hlásal, že se blíží království Mesiáše. **GC 362** Na cestách se setkal u jednoho izolovaného kmene s učením o brzkém příchodu Pána. Napsal také, že „jemenští Arabové mají knihu, zvanou Seera, která podává zprávu o druhém příchodu Ježíše Krista a o jeho vládě ve slávě. Očekávají, že v roce 1840 dojde k velkým událostem.“ (Wolff, Deník, str. 377) „V Jemenu ... jsem strávil šest dní u rechabítů. Ti nepijí víno, nepěstují vinice, nesejí, žijí ve stanech a drží se slov Jonadaba, syna Rechabova. Našel jsem mezi nimi také Izraelce z kmene Dan ..., kteří spolu s rechabity očekávají brzký příchod Mesiáše na nebeských oblacích.“ (Tamtéž, str. 389) Podobnou víru našel jiný misionář u Tatarů. Jeden tatarský kněz položil misionáři otázku, kdy přijde Kristus podruhé. Když mu misionář odpověděl, že o tom nic neví, byl kněz velice překvapen takovou neznalostí člověka, který o sobě tvrdí, že je učitel Bible, a vysvětlil své přesvědčení založené na proroctvích, že Ježíš Kristus přijde asi v roce 1844.

Již od roku 1826 znělo adventní poselství v Anglii. Hnutí tady nemělo tak výraznou podobu jako v Americe, neučilo přesné datum Kristova druhého příchodu, přesto však hlásalo velkou pravdu o brzkém příchodu Ježíše Krista v moci a slávě, a to nejen mezi příslušníky anglikánské církve. Mourant Brock, anglický spisovatel, uvádí, že asi sedm set kazatelů anglikánské církve zvěstovalo „evangelium o království.“ Ve Velké Británii ovšem také zaznělo poselství, že Pán Ježíš přijde v roce 1844. Ze Spojených států sem přicházely tiskoviny o adventním hnutí. V Anglii byly také tištěny podobné knihy a časopisy. V roce 1842 se vrátil do své vlasti Robert Winter, rodilý Angličan, který přijal adventní víru v Americe, aby v Anglii hlásal blížký příchod Pána Ježíše. Přidali se k němu mnozí další a poselství o soudu znělo v různých částech Anglie. **GC 363**

V Jižní Americe, kde panovala naprostá nevědomost a kde vládli katoličtí kněží, se dostal k Písmu španělský jezuita Lacunza a vlastním studiem poznal pravdu o brzkém příchodu Ježíše Krista. Cítil nutnost sdělit své poznatky dalším lidem, nechtěl se však vystavovat nebezpečí, že ho Řím postihne církevním trestem, proto své poznatky zveřejnil pod pseudonymem „Rabbi Ben-Ezra“ a představil se jako obrácený Žid. Lacunza žil v 18. století a jeho kniha se přesto dostala do Anglie. Do angličtiny byla přeložena až v roce 1825. Její vydání přispělo k prohloubení zájmu o druhý příchod Ježíše Krista, který se v Anglii již tehdy probudil.

V Německu hlásal toto učení v osmnáctém století duchovní luterské církve Bengel, proslulý znalec Bible a kritik. Když dokončil své školní vzdělání, věnoval se Bengel

„studiu teologie, k níž ho přitahovala jeho vrozená vážná povaha a náboženské zaměření, umocněné jeho výchovou a vzděláním v mládí. Jako jiní hloubaví mladí lidé, kteří žili před ním i po něm, musel bojovat s náboženskými pochybnostmi a těžkostmi. Bengel s dojetím vzpomínal na mnohé šípy, které probodávaly jeho ubohé srdce a ztěžovaly mu jeho mládí.“ (Encyclopedia Britanica, heslo Bengel) Když se stal členem württemberské konzistoře (zemského církevního úřadu), zasazoval se o náboženskou svobodu. „Hájil práva a výsady církve, a současně se zasazoval o to, aby byla zaručena plná svoboda lidem, kteří cítí, že musí z přesvědčení vystoupit ze své církve.“ Blahodárné účinky jeho působení lze v kraji, odkud pocházel, dosud pocítovat.

Když si Bengel jednou pro adventní neděli připravoval kázání ze Zjevení dvacáté první kapitoly, najednou pochopil pravdu o druhém příchodu Ježíše Krista. Proroctví z knihy Zjevení začal chápat jasně jako nikdy předtím. Přemožen vědomím nesmírné důležitosti a nepřekonatelné slávy výjevů předpovězených prorokem, musel na chvíli zanechat uvažování. Když však vystoupil na kazatelnou, vnucovala se mu celá otázka znovu v celé živosti a síle. **GC 364** Od té chvíle se věnoval studiu proroctví, zvláště proroctví v knize Zjevení. Brzy dospěl k přesvědčení, že poukazují na blížící se příchod Ježíše Krista. Datum, které stanovil jako dobu druhého Kristova příchodu, se jen o několik roků lišilo od data, které později vypočítal Miller.

Bengelovy spisy se rozšířily mezi všemi křesťany. V jeho vlasti - ve Württemberku - a do jisté míry i v ostatních částech Německa lidé jeho výklady proroctví přijímali. Hnutí pokračovalo po jeho smrti a adventní poselství se v Německu šířilo ve stejné době, kdy znělo také v jiných zemích. V té době odešli někteří věřící z Německa do Ruska a založili tam kolonie. Víra v brzký příchod Pána Ježíše se v německých sborech v Rusku dlouho udržovala.

Světlo zazářilo také ve Francii a ve Švýcarsku. V Ženevě, kde Farel a Kalvín šířili pravdu reformace, kázal Gaussen poselství o druhém příchodu Ježíše Krista. Jako student přijal Gaussen racionalismus, který v druhé polovině osmnáctého a začátkem devatenáctého století zachvátil celou Evropu. Když nastoupil kazatelský úřad, nejen že nevěděl nic o pravé víře, ale měl sklon spíše ke skepticizmu. Jako mladý se začal zajímat o proroctví. Když si přečetl Rollinovy „Dějiny starověku“, upoutala ho druhá kapitola knihy Daniel. Udivilo jej, s jak obdivuhodnou přesností se proroctví splnilo, jak vyplývalo ze zprávy dějepisce. To byl pro něj důkaz Boží inspirace Písma, který mu v pozdějších letech posloužil ve chvílích nebezpečí jako kotva. Racionalismus jej přestal uspokojovat. Studium Bible a hledání většího poznání ho po určité době přivedly k pevné víře. **GC 365**

Během dalšího studia proroctví dospěl k přesvědčení, že příchod Pána Ježíše je blízko. Uvědomil si vážnost a význam této velké pravdy a chtěl ji sdělit lidem. Avšak obecně rozšířené přesvědčení, že proroctví knihy Daniel jsou tajemství, kterým nelze porozumět, se pro něj stalo vážnou překážkou. Nakonec se rozhodl - jak to před ním udělal Farel, když kázal evangelium v Ženevě - začít s dětmi a doufal, že jejich prostřednictvím vzbudí zájem rodičů.

Jak později řekl o smyslu svého úsilí: „Chtěl bych, aby bylo jasné, že tuto otázku předkládám v této formě a obracím se s ní k dětem ne proto, že jde o bezvýznamnou věc, nýbrž právě naopak, protože jde o věc velice závažnou. Chtěl jsem, aby mě lidé slyšeli, a obával jsem se, že bych nevzbudil pozornost, kdybych se obrátil nejprve k dospělým. Rozhodl jsem se proto, že získám ty nejmladší. Shromáždil jsem kolem sebe skupinu

dětí. Až se skupina rozroste, až se uvidí, že poslouchají, řečené se jim líbí a rozumějí mu, zajímají se o ně a umějí je samy vysvětlit, pak se jistě brzy utvoří druhá skupina posluchačů a dospělí uvidí, že se vyplatí věnovat tomu čas a studium. Až se to stane, bude vyhráno.“ (L. Gaussen, Prorok Daniel, sv. 2, úvod)

Gaussonova námaha přinesla úspěch. Když mluvil k dětem, přicházeli starší, aby poslouchali. Ochozy jeho kostela se plnily pozornými posluchači. Byli mezi nimi vážení a vzdělaní lidé i cizinci, kteří byli v Ženevě na návštěvě. Tak se poselství dostalo do jiných oblastí.

Povzbuzen tímto úspěchem, uveřejnil Gaussen své učení a doufal, že tím podpoří studium prorockých knih ve francouzsky mluvících sborech. Gaussen prohlásil: „Uveřejněním výkladu přednášeného dětem se obracíme k dospělým, kteří často takové knihy zanedbávají pod falešnou záminkou, že jsou nesrozumitelné. Jak mohou být nesrozumitelné, když jim rozumějí vaše děti? Velice jsem si přál pokud možno rozšířit známost proroctví v našich sborech. Neexistuje jiný předmět studia, který by podle mého soudu odpovídal lépe potřebám doby. Tím se musíme připravit na nastávající tříbení, být bdělí a očekávat Ježíše Krista.“ GC 366

I když Gaussen patřil mezi nejvýznačnější a nejoblíbenější francouzsky mluvící kazatele, byl po nějaké době zbaven úřadu hlavně proto, že místo katechismu, nudné a racionalistické učebnice, ve které zůstalo pramálo skutečné víry, používal při vyučování mládeže Bibli. Později se stal učitelem na teologické škole a o nedělích pokračoval v práci s dětmi - učil je znát Bibli. Jeho publikace o proroctví vzbudily velký zájem. Z profesorské katedry, v tisku i ve svém oblíbeném zaměstnání učitele dětí mohl dlouhá léta účinně působit na velký počet posluchačů a zaměřovat pozornost mnoha z nich na studium proroctví, která ukazují, že příchod Pána Ježíše je blízko.

Také ve Skandinávii zaznělo adventní poselství a vzbudilo velký zájem. Mnozí lidé se probudili z bezstarostné jistoty, vyznávali a opouštěli své hříchy a hledali u Krista odpuštění. Faráři státní církve se však postavili proti tomuto hnutí a kvůli nim se někteří hlasatelé poselství dostali do vězení. Na mnoha místech, kde byli hlasatelé brzkého příchodu Pána Ježíše tímto způsobem umlčeni, považoval Bůh za vhodné oznámit poselství zázračným způsobem - prostřednictvím malých dětí. Protože nebyly plnoleté, nešlo proti nim uplatnit zákon a směly nerušeně mluvit.

Toto hnutí se ujalo zvláště v lidových vrstvách. Lidé se shromažďovali v prostých bytech dělníků, aby vyslechli varovné poselství. Také dětské kazatelé pocházeli většinou z chudých obydlí. Některým nebylo více než šest nebo osm let. Svým životem dokazovali, že milují Spasitele a snaží se žít podle jeho svatých požadavků. Obvykle neprojevovali více inteligence a schopností než ostatní děti jejich věku. Když se však postavili před posluchače, bylo zřejmé, že je vede síla, která přesahuje jejich vrozené schopnosti. Jejich hlas i celý jejich vzhled se změnil. GC 367 Důrazně a naléhavě ohlašovali přicházející soud. Citovali přitom slova Písma: „*Bojte se Boha, a vzdejte jemu chválu, neboť přišla hodina soudu jeho; a klanějte se tomu, kterýž učinil nebe i zemi i moře i studnice vod.*“ (Zj 14,7) Kárali hříchy lidí, odsuzovali nemravnost a neřesti, vytýkali světský život a odpadlictví, napomínali své posluchače, aby si pospíšili a zachránili se před přicházejícím hněvem.

Posluchači se chvěli. Jejich srdce přesvědčivě oslovoval Boží Duch. Mnohé přivedl ke studiu Písma s novým a hlubším zájmem. Alkoholici a nemravní lidé začali měnit své životy, jiní se vzdali nečestného způsobu života. Výsledky byly tak zřejmé, že i

duchovní státní církve museli uznat, že je to dílo Boží.

Bůh si přál, aby se zpráva o druhém příchodu Spasitele rozšířila do skandinávských zemí. Když byly umlčeny hlasy Božích služebníků, vložil svého Ducha na děti, aby se dílo uskutečnilo. Když se Pán Ježíš blížil k Jeruzalému v doprovodu nadšených zástupů, které ho za jáсотu a mávání palmovými ratolestmi provolávali Synem Davidovým, vyzvali ho žárliví farizeové, aby je umlčel. Pán Ježíš jim však odpověděl, že se tím plní proroctví a kdyby lidé mlčeli, křičelo by kamení. Když vešli do jeruzalémských bran, přestali dospělí zastrašeni pohrůžkami kněží a vládců radostně provolávat, ale na nádvoří začaly zpívat a mávat palmovými ratolestmi děti a volaly: „*Aj syn Davidův!*“ (Mt 21,8-16) Nazlobení farizeové namítali: „*Slyšíš-liž, co tito praví?*“ Pán Ježíš jim odpověděl: „*I ovšem. Nikdá-liž jste nečtli, že z úst nemluvíátek a těch, jenž prsí požívají, dokonál jsi chválu?*“ (Mt 21,16) **GC 368** Tak jako Bůh působil prostřednictvím dětí v době prvního příchodu Ježíše Krista, tak jejich prostřednictvím působil při zvěstování jeho druhého příchodu. Musí se naplnit Boží výrok, že zprávu o druhém příchodu Spasitele uslyší celé lidstvo, všechny národy, kmeny a jazyky.

William Miller a jeho spolupracovníci měli hlásat varovné poselství v Americe. Tato země se stala střediskem velkého adventního hnutí. V ní se vyplnilo proroctví z poselství prvního anděla. Spisy Millera a jeho spolupracovníků se šířily do vzdálených zemí. Všude, kam pronikli misionáři, zazněla také radostná zvěst o brzkém příchodu Ježíše Krista. Poselství věčného evangelia: „*Bojte se Boha, a vzdejte jemu chválu, neboť přišla hodina soudu jeho*“ se rozšířilo velmi daleko.

Výklad proroctví, který ukazoval, že příchod Ježíše Krista se uskuteční na jaře roku 1844, na lidi velice zapůsobil. Když se poselství šířilo do jednotlivých států unie, všude vzbuzovalo velký zájem. Mnozí lidé přijali výklad prorockých období za správný, překonali vlastní pýchu a s radostí přijali pravdu. Někteří kazatelé se zřekli svých sektářských názorů a pocitů, vzdali se svých placených míst, opustili své sbory a začali hlásat příchod Pána Ježíše. Kazatelů, kteří poselství přijali, bylo poměrně málo, proto je většinou hlásali prostí laici. Farmáři pouštěli svá pole, řemeslníci své dílny, obchodníci své obchody, zaměstnanci svá zaměstnání, přesto však byl počet pracovníků malý v porovnání s úkolem, který měli splnit. Stav zesvětáčtělé církve a hříšného světa tížil mysl věrných strážců, kteří s radostí snášeli námahu, strádání a utrpení, jen aby přivedli lidi k pokání a záchraně. I když se satan stavěl proti nim, dílo vytrvale postupovalo a pravdu o příchodu Pána přijalo mnoho lidí. **GC 369**

Všude znělo poselství upozorňující hříšníky - jak nevěřící, tak členy církve - aby se před přicházejícím hněvem zachránili. Podobně jako Jan Křtitel, předchůdce Ježíše Krista, přikládali tito kazatelé „sekeru ke kořeni stromu“ a vyzývali všechny, aby přinášeli ovoce hodné pokání. Jejich naléhavé volání tvořilo naprostý protiklad k ujišťování, že je klid a bezpečí, které znělo z kazatelen. Kdekoli poselství zaznělo, zasáhlo posluchače. Prosté, přímé svědectví Písma, které mocí Ducha Svatého pronikalo do srdcí, mělo tak přesvědčující sílu, že mu dokázalo odolat jen málo lidí. Formální křesťany vyburcovalo z falešné jistoty. Začali si uvědomovat své odpadlictví, zesvětáčtělost a nevěru, svou pýchu a své sobectví. Mnozí lidé hledali Boha s lítostí a pokorou. Zájem, který tak dlouho zaměřovali na pozemské věci, upnuli nyní k nebi. Sestoupil na ně Duch Svatý a oni se s rozcitlivěným a pokorným srdcem přidávali k volání: „Bojte se Boha a vzdejte mu čest, neboť přišla hodina jeho soudu.“

Nejeden hříšník se s pláčem ptal: „*Co já mám činití, abych spasen byl?*“ (Sk 16,30)

Lidé, kteří v minulosti nejednali čestně, se snažili spáchané křivdy odčinit. Všichni, kdo našli v Kristu pokoj, toužili, aby stejné požehnání zakusili také ostatní. Srdce rodičů se obracela k dětem a srdce dětí se obracela k rodičům. Mizely bariéry, které vytváří pýcha a nezám. Lidé upřímně vyznávali své nedostatky a členové rodin usilovali o záchranu svých neblížších a nejdražších. Často zněly přimluvné modlitby. Všude lidé opravdově volali k Bohu. Někteří zápasili celou noc v modlitbě o ujištění, že jim Pán odpustil hříchy, nebo za obrácení příbuzných či známých.

Na shromáždění adventistů přicházely zástupy lidí všech vrstev. Bohatí i chudí, lidé vysoce postavení i prostí chtěli z různých důvodů sami slyšet učení o druhém příchodu. Pán zadržoval projevy nepřátelství, když jeho služebníci vysvětlovali důvody své víry. **GC 370** Často to byly slabé nástroje, ale Boží Duch dodal pravdě sílu. Shromáždění návštěvníci cítili přítomnost andělů a počet věřících každý den rostl. Velké zástupy posluchačů s napětím a bez dechu sledovaly důkazy o brzkém příchodu Ježíše Krista. Zdálo se, že se nebe přiblížilo k zemi. Boží působení vnímali mladí i staří. Lidé se vraceli do svých domovů a nahlas chválili Boha. Jejich šťastné hlasy zněly tichem noci. Kdo se zúčastnil těchto shromáždění, nedokázal na to nikdy zapomenout.

Hlásání přesného data Kristova příchodu narazilo na velký odpor u mnoha lidí ze všech vrstev, od duchovních až po nejtroufalejší hříšníky. Splnila se slova proroctví: „*Přijdou v posledních dnech posměvači, podle svých vlastních žádostí chodící a říkající: Kdež jest to zaslibování příchodu jeho? Nebo jakž otcové naši zesnuli, všecko tak trvá od počátku stvoření.*“ (2 Pt 3,3.4) Mnozí křesťané, kteří prohlašovali, že milují Spasitele, tvrdili, že nejsou proti učení o druhém příchodu, že jsou jen proti stanovení data. Bůh však viděl, co je v jejich srdci. Nechtěli slyšet o tom, že Kristus přijde, aby spravedlivě soudil. Byli to nevěrní sluhové, jejich činy nemohly obstát před zkoumavým Božím pohledem. Měli strach setkat se se svým Pánem. Stejně jako Židé v době Kristova prvního příchodu nebyli ani oni připraveni uvítat Pána Ježíše. Nejen že nechtěli slyšet jasné důkazy z Písma, ale navíc se vysmívali lidem, kteří Pána čekali. Satan a padlí andělé jásalí a posmívali se Kristu a jeho andělům, že lidé, kteří si říkají Boží lid, Ho milují tak málo, že po jeho návratu netouží.

„Nikdo nezná den ani hodinu,“ zněla nejčastější námitka lidí, kteří odmítli adventní poselství. Písmo říká: „*O tom pak dni a hodině té ni žádný neví, ani andělé nebesť, jediné sám Otec můj.*“ (Mt 24,36) **GC 371** Lidé, kteří očekávali svého Pána, tento text vysvětlovali prostě a přiléhavě, dokládali, že si ho jejich odpůrci nesprávně vykládají. Uváděli slova, která Pán Ježíš pronesl během památné rozmluvy se svými učedníky na Olivové hoře, když odešel naposledy z chrámu. Učedníci se tehdy ptali: „*Pověz nám, kdy to bude, a která znamená budou příchodu tvého a skonání světa?*“ Pán Ježíš jim představil znamení a řekl: „*Takéž i vy, když uvidíte byste toto všecko, vězte, žeť blízko jest a ve dveřích království Boží.*“ (Mt 24,3.33) Jeden výrok Spasitele nesmíme vykládat tak, aby odporoval jinému výroku. I když nikdo nezná den a hodinu Kristova příchodu, Pán nás poučuje a vyzývá, abychom poznali, kdy se určená doba blíží. Písmo nás dále učí, že nebrat vážně Kristovo upozornění a odmítat nebo ignorovat, že se blíží doba jeho příchodu, by pro nás bylo stejně tragické, jako bylo tragické pro současníky Noeho, že nevěděli, kdy nastane potopa. Podobenství, které srovnává věrného a nevěrného služebníka, uvádí, jak dopadne ten, který si v srdci říká: „*Můj pán dlouho nejde.*“ Ukazuje, jak bude Ježíš Kristus posuzovat a odměňovat ty, kdo jsou bdělí a hlásají jeho příchod, i ty, kdo jej popírají. „*Bdětež tedy!*“ Řekl: „*Blahoslavený služebník ten,*

keréhož, přijde pán jeho, nalezl by, an tak činí.“ (Mt 24,42,46) „Pakli bdíti nebudeš, přijduť na tě jako zloděj, a nezvíš, v kterou hodinu na tě přijdu.“ (Zj 3,3)

Apoštol Pavel mluví o lidech, pro které příchod Pána Ježíše nastane neočekávaně. *„Nebo vy sami výborně víte, že ten den Páně jako zloděj v noci, tak přijde. Neb když dějí: Pokoj a bezpečnost, tedy rychle přijde na ně zahynutí, ... a neujdouť toho.“* Pro ty, kdo berou Kristovo varování vážně, dodává: *„Všickni vy synové světla jste a synové dne; nejsmeť synové noci, ani tmy.“* (1 Te 5,2-5) **GC 372**

Ukazovali, že Písmo neomlouvá lidskou nevědomost, že příchod Pána Ježíše je blízko. Kdo však hledal jen důvod, aby mohl pravdu odmítnout, ten si zacpával uši, aby vysvětlení neslyšel. Výrok: „Nikdo nezná dne ani hodiny“ opakovali dále otevření posměvači, ale i domnělí Kristovi služebníci. Když se lidé probudili a začali se ptát na cestu k záchraně, postavili se představitelé církví mezi ně a pravdu a pokoušeli se uklidnit jejich obavy nesprávným výkladem Božího slova. Nevěrní „strážní“ se tak připojili k největšímu podvodníkovi a volali: „Klid, pokoj“, když Bůh nemluví o pokoji. Jako farizeové v době Pána Ježíše odmítali mnozí vejít do nebeského království a bránili jiným, kteří tam vejít chtěli. Bůh bude brát tyto lidi k odpovědnosti za ty, kteří zahynou. Jako první obvykle přijali poselství ti nejpokornější a nejvíce odevzdaní Bohu. Lidé, kteří zkoumali Bibli, museli nutně poznat, že obecné názory na proroctví odporují Písmu a že lidem, kteří nepodléhají vlivu duchovenstva a sami zkoumají Boží slovo, stačí, aby porovnali adventní poselství s Písmem, a poznají, že pochází od Boha.

Mnohé pronásledovali jejich nevěřící bratři. Aby neztratili postavení ve sboru, nechávali si někteří lidé své přesvědčení pro sebe. Jiní ovšem cítili, že jim věrnost Bohu nedovoluje, aby tajili pravdu, kterou jim Bůh světil. Mnoho lidí bylo z církví vyloučeno jen proto, že přiznali svou víru v druhý příchod Ježíše Krista. Lidé, kteří prošli takovou zkouškou víry, si vážili slov proroka: *„Říkávají bratři vaši, v nenávisti majíce vás, a vypovídajíce vás pro jméno mé: Nechť se zjeví sláva Hospodinova. Ukážet se zajisté ku potěšení vašemu, ale oni zahanbeni budou.“* (Iz 66,5)

Andělé s hlubokým zájmem sledovali, jaký výsledek hlásání varovného poselství přinese. **GC 373** Když církve všeobecně poselství odmítaly, andělé se smutně odvraceli. Mnozí lidé však neměli příležitost projevit k adventnímu poselství svůj postoj. Mnohé svedli jejich manželé, manželky, rodiče nebo děti, aby uvěřili, že už poslouchat takové kacířství, jakému učí adventisté, je hřích. Andělé dostali příkaz, aby takové jedince věrně sledovali, mělo je ozářit ještě další světlo od Božího trůnu.

Lidé, kteří poselství přijali, toužebně očekávali příchod svého Spasitele. Doba, kdy očekávali, že se s ním setkají, byla blízko. Blížili se k určenému času se slavnostním klidem. Žili ve společenství s Bohem, v předchuti pokoje, který budou prožívat během nádherné budoucnosti. Žádný, kdo prožil tuto naději a víru, nezapomene na nádherné hodiny čekání. Už několik týdnů před stanovenou dobou dala většina věřících stranou veškerou světskou činnost. Upřímní věřící pečlivě zkoumali každou myšlenku a každý pocit, jako by leželi na smrtelné posteli a měli v několika málo hodinách naposledy zavřít oči. Nevyráběli si žádné „šaty pro nanebevzetí“ (viz Dodatky). Všichni ovšem cítili potřebu vnitřní jistoty, že jsou připraveni setkat se s Pánem Ježíšem. Za bílý šat považovali čistotu duše, povahu očištěnou od hříchu krví Ježíše Krista. Kéž by Boží lid projevoval stejnou upřímnost a opravdovou víru i dnes. Kdyby se stále tak pokořoval před Pánem a vysílal své prosby k trůnu milosti, měl by nyní mnohem bohatší zkušenosti, než má. Boží lid se málo modlí, málo si uvědomuje své hříchy a projevuje nedostatek

živé víry. Proto mnozí přijímají tak málo milosti, kterou náš Vykupitel tak štědře nabízí. Bůh chtěl svůj lid vyzkoušet. Jeho ruka zakryla chybu, která vznikla při výpočtu prorockých období. **GC 374** Adventisté chybu neobjevili, neobjevili ji ani nejučenější z jejich odpůrců. I oni přiznávali: „Váš výpočet prorockých období je správný. Dojde k nějaké velké události, nebude to však ta, kterou předpovídá pan Miller, jedná se o obrácení celého světa a ne o druhý příchod Kristův.“ (viz Dodatky)

Očekávaná doba minula, a Kristus nepřišel, aby svůj lid vysvobodil. Lidé, kteří s upřímnou vírou a láskou očekávali svého Spasitele, zažili trpké zklamání. Boží záměr se však splnil. Bůh vyzkoušel srdce těch, kdo tvrdili, že čekají na Kristův návrat. Mnohé z nich nevedly jiné pohnutky než strach. Víra, kterou vyznávali, nezasáhla jejich srdce ani nepřinesla změnu jejich života. Když očekávaná událost nenastala, prohlašovali, že nejsou zklamáni, protože nikdy nevěřili, že Kristus přijde. Byli mezi prvními, kteří se posmívali bolesti opravdově věřících.

Pán Ježíš a zástupy nebeštanů s láskou a soucitem sledovali zkoušené a zklamané věřící. Kdyby mohl být odhalen závoj, který odděluje viditelný svět od neviditelného, lidé by viděli anděly, jak tyto věrné jedince chrání před satanovými útoky.

21 Odmítnuté varování

GC 375 William Miller a jeho spolupracovníci kázáním o druhém příchodu Ježíše Krista sledovali jediný cíl - chtěli lidi vyburcovat, aby se připravili na soud. Snažili se, aby formální věřící přijali pravou naději církve a poznali, že potřebují křesťanství plněji prožívat. Neobrácené lidi se snažili přesvědčit, že potřebují okamžitě prožít pokání a obrátit se k Bohu. „Nesnažili se přivést někoho k určité církvi nebo náboženské organizaci. Působili ve všech církvích a společenstvích věřících a nezasahovali do jejich organizace nebo řádů.“

Miller prohlásil: „Nikdy jsem neměl přání nebo zájem založit nějakou samostatnou organizaci vedle stávajících církví, nedával jsem přednost některé církvi na úkor ostatních. Snažil jsem se být prospěšný všem. Měl jsem za to, že se z naděje na příchod Ježíše Krista budou radovat všichni křesťané a že lidé, kteří se mnou nebudou souhlasit, nebudou mít méně rádi ty, kdo toto učení přijmou. Netušil jsem, že někdy bude třeba konat samostatná shromáždění. Měl jsem jediný cíl - obracet lidi k Bohu, oznamovat světu, že přichází soud, a přesvědčovat své bližní, že se musí připravit, aby se mohli setkat s Bohem v míru. Velká většina lidí, které jsem přivedl k obrácení, vstoupila do stávajících církví.“ (Bliss, Paměti Williama Millera, str. 328)

Protože Millerova činnost podporovala růst církví, církve ji po určitou dobu vítaly. **GC 376** Když se však kazatelé a představitelé církví rozhodli zakročit proti adventnímu učení a potlačit všechny diskuze na toto téma, začali vystupovat proti adventnímu hnutí nejen z kazatelen, ale zakazovali také členům svých církví, aby chodili na shromáždění, kde se kázalo o druhém příchodu Pána Ježíše. Dokonce jim zakazovali mluvit o této naději během církevních shromáždění. Tím se věřící ocitli v těžkém postavení. Měli rádi své sbory, a nechtěli se od nich odloučit. Když však viděli, jak církve odmítají svědectví Božího slova a jak jim upírají právo studovat proroctví, poznali, že jim věrnost k Bohu nedovoluje, aby se podvolili. Nemohli považovat za Kristovu církev, za „*sloup a utvrzení pravdy*“, (1 Tm 3,15) takové lidi, kteří zavrhli svědectví Božího slova. Proto považovali za správné ze svých dosavadních církví odejít. V létě roku 1844 vystoupilo z různých církví asi padesát tisíc členů.

V té době bylo možno pozorovat nápadnou změnu ve většině církví ve Spojených státech. Po mnoho let se církve pomalu ale jistě stále více přizpůsobovaly světským způsobům a zvyklostem, proto se v nich projevil úpadek opravdového duchovního života. V uvedeném roce se však téměř ve všech církvích ukázaly příznaky náhlého a výrazného úpadku. Hodně se o tom psalo v tisku, hovořilo z kazatelen, ale - jak se zdálo - nikdo tento jev neuměl vysvětlit.

Na jednom shromáždění presbyteriánské církve ve Philadelphii prohlásil pan Barnes, pastor jednoho z největších sborů ve městě a autor známého komentáře k Bibli, že „působí jako duchovní už dvacet let a s výjimkou posledního případu dosud nezažil slavnost večere Páně, při které by nebyl do církve přijat větší či menší počet nových členů. Nyní se však neprojevuje žádné probouzení, žádné obrácení, není vidět, že by věřící rostli v milosti, nikdo nepřichází do mé pracovny, aby se mnou mluvil o svém spasení.“ **GC 377** S růstem podnikání, se stoupajícími vyhlídkami na rozkvět obchodu a průmyslu jde ruku v ruce i růst zájmu o tento svět. Tak je tomu ve všech církvích.“ (Congregational Journal, 23. května 1844)

V únoru téhož roku prohlásil profesor Finney z Oberlin College: „Můžeme konstatovat, že protestantské církve v naší zemi jsou všeobecně lhotejné nebo se stavějí proti jakýmkoli mravním reformám této doby. Existují dílčí výjimky, není jich však dost na to, aby změnila všeobecnou situaci. Máme ještě jiný přesvědčivý důkaz: v církvích všeobecně nepůsobí probuzenecký vliv. Téměř všechno zachvátila hrozivě hluboká duchovní otupělost, potvrzuje to náboženský tisk celé země. ... Členové církví se do značné míry oddávají dnešní módě, spolu s nevěřícími se účastní různých nevázaných večírků, tanečních zábav, oslav atd. ... Není třeba tento smutný jev dále rozvádět. Máme o tom dostatek důkazů a velice nás tíží, že církve všeobecně upadají. Odešly daleko od Pána a Pán se vzdálil od nich.“

Jiný pisatel v časopisu Religious Telescope podává následující svědectví: „Nikdy jsme nezažili tak všeobecný úpadek náboženství, jaký nyní prožíváme. Církve by se měla probudit a hledat příčinu tohoto stavu, protože každý, kdo miluje Boží církev, musí daný stav pokládat za neštěstí. Když sledujeme, jak málo lidí se skutečně obrací k Bohu, a pozorujeme bezpříkladnou nevázanost a zatvrzelost hříšníků, musíme mimoděk zvolat: Přestal snad Bůh být milostivý? Zavřely se snad už dveře milosti?“

Příčiny takového stavu musíme vždy hledat také v samotné církvi. Duchovní temnota, která postihuje národy, církve i jednotlivce, není způsobena tím, že by Bůh svévolně odňal svou milost, ale tím, že lidé odmítají nebo neberou vážně Boží poselství. GC 378 Nápadný příklad této pravdy můžeme sledovat v dějinách Židů v době Ježíše Krista. Protože se zabývali pouze záležitostmi tohoto světa a zapomínali na Boha a jeho slovo, zatemnilo se jejich chápání a jejich srdce se zaměřila jen na svět a smyslnost. Proto nevěděli o příchodu Mesiáše a ve své pyšce a nevěře Spasitele zavrhlí. Ale ani tehdy Bůh nevezal židovskému národu možnost poznat záchranu nebo mít na ní podíl. Ovšem lidé, kteří pravdu zavrhlí, ztratili jakoukoli touhu po Božím daru. Považovali „*tmu za světlo a světlo za tmu*“ (Iz 5,20), až se světlo v nich změnilo v tmu, a byla to velká temnota.

Satanovým záměrem vyhovuje, když lidé zachovávají náboženské formy, jen když jim chybí opravdová živá zbožnost. Po odmítnutí evangelia Židé dále horlivě dodržovali staré obřady, přísně hlídali svou národní jedinečnost, museli však doznat, že se mezi nimi už neprojevuje Boží přítomnost. Danielovo proroctví ukazovalo na dobu příchodu Mesiáše tak přesně a předvíдалo jeho smrt tak jednoznačně, že rabíni lidi odrazovali od studia této knihy a nakonec vyhlásili klatbu nad každým, kdo by se pokoušel vypočítat dobu příchodu Mesiáše. Další staletí prožili Židé v slepotě a zatvrzelosti, stavěli se lhotejně k milostivě nabídkce záchrany, přehlíželi požeňání evangelia, slavnostní i vážně varování před nebezpečím, že odmítají to, co jim nabízí Bůh.

Stejně příčiny přinášejí všude stejné následky. Kdo úmyslně potlačuje vědomí povinnosti, protože to odporuje jeho sklonům, ztratí nakonec schopnost rozlišovat mezi pravdou a bludem. Jeho rozum se zatemní, svědomí otupí, srdce se zatvrdí a duše se odloučí od Boha. Tam, kde lidé zlehčují poselství Boží pravdy nebo jím pohrdají, tam církve zahalí temnota. Víra a láska ochladnou, projeví se odcizení a rozkol. GC 379 Členové církve věnují svůj zájem a své síly záležitostem tohoto světa a hříšníci se ještě více zatvrdí ve svém odporu vůči Bohu.

Poselství prvního anděla ze Zjevení čtrnácté kapitoly, které oznamuje příchod Božího soudu a vyzývá lidi, aby vzdávali úctu a poctu Bohu, mělo oddělit pravý Boží lid od zhoubného vlivu světa a probudit ho, aby poznal svůj zesvětáčtělý a odpadlý stav. Tímto poselstvím Bůh církve varoval. Kdyby poselství přijaly, mohlo to vést

k nápravě špatností, které je od něho oddělovaly. Kdyby členové církvi přijali Boží poselství, pokořili se před Pánem a upřímně se snažili připravit, aby mohli obstát v Boží přítomnosti, projevil by se mezi nimi Boží Duch a Boží moc. Církev by znovu dospěla k jednotě víry a lásky, v jaké byla za dnů apoštolů, kdy věřící „byli jedno srdce a jedna duše“ „a mluvili slovo Boží směle a svobodně“, kdy „Pán pak přidával církvi na každý den těch, kteříž by spaseni byli“ (Sk 4,32.31; 2,47).

Kdyby formální následovníci Ježíše Krista přijali zvěst, která vychází z Božího slova, dosáhli by jednoty, o níž se modlil Pán Ježíš a kterou apoštol označil za „jednotu Ducha v svazku pokoje“. „Jedno jest tělo, a jeden Duch,“ jak řekl, „jakož i povolání jste v jedné naději povolání vašeho. Jeden Pán, jedna víra, jeden křest“ (Ef 4,3-5).

Takové požehnání přineslo adventní poselství lidem, kteří je přijali. Tito věřící přišli z různých náboženských organizací, ale konfesijní přehrady padly, dali stranou, co je dělilo; přestali věřit v tisíciletou říši pokoje na zemi, protože to odporuje Písmu, opravovali své nesprávné názory na druhý příchod Pána Ježíše, zmizela pýcha a přizpůsobování se světu, napravovali křivdy a vytvářeli nejniternější společenství - vládla mezi nimi láska a radost. Jestliže toto učení vykonalo tolik pro těch několik lidí, kteří je přijali, vykonalo by totéž pro všechny, kdyby je přijali. **GC 380**

Církev však většinou poselství nepřijaly. Jejich duchovní, kteří jako strážci „Izraelského domu“ měli jako první poznat znamení příchodu Ježíše Krista, nerozpoznali pravdu ani z proroctví ani ze znamení doby. Protože jejich srdce naplnily světské tužby a ambice, ochladla jejich láska k Bohu a víra v jeho slovo. Když zaslechli adventní učení, vzbudilo v nich jen předsudky a nevěru. Skutečnost, že poselství hlásali většinou laikové, uváděli kritikové jako důkaz proti němu. Jako kdysi vyvolávalo i nyní svědectví Božího slova otázku: „Zdaliž kdo z knížat uvěřil v něho anebo z farizeů?“ (J 7,48) Když zjistili, že není snadné vyvrátit důkazy o časových údajích z proroctví, odrazovali jiné od jeho studia, protože - jak tvrdili - proročké knihy jsou zapečetěné a lidé jim nemají rozumět. Mnoho lidí slepě věřilo svým farářům a odmítlo vyslechnout poselství. Jiní - i když se přesvědčili, co je pravda - se to neodvážili přiznat ze strachu, „aby ze školy nebyli vyobcováni“ (J 12,42). Poselství, které Bůh poslal, aby vyzkoušel a očistil církev, jasně ukázalo, kolik lidí miluje spíše tento svět než Krista. Pouta, která je vázala k zemi, byla silnější než pouta k nebeskému domovu. Rozhodli se řídit raději světskou moudrostí a odmítli poselství, které ukazuje, co je v srdci.

Odmítnutím poselství prvního anděla zavrhli prostředky, které jim Bůh dal pro jejich nápravu. Nepřijali posla, který mohl napravit bludy, jež je odloučily od Boha, a ještě více usilovali o přízeň světa. To byla příčina zesvětáčnění, odpadlictví a duchovní smrti v církvích v roce 1844. **GC 381**

Podle čtrnácté kapitoly knihy Zjevení následuje prvního anděla druhý a volá: „*Padl, padl Babylon, město to veliké, nebo vínem hněvu smilství svého napájelo všechny národy.*“ (Zj 14,8) Slovo Babylón je odvozeno od slova „Bábel“ a znamená zmatek. Písmo tímto termínem označuje různé formy falešného nebo odpadlého náboženství. Zjevení sedmnáctá kapitola přirovnává Babylón k ženě - žena totiž v Bibli symbolizuje církev, ctnostná žena představuje pravou církev, hříšná žena církev odpadlou.

Svatý a trvalý vztah mezi Kristem a jeho církví znázorňuje Bible manželským svazkem. Pán připoutal svůj lid k sobě slavnostní smlouvou, v níž slíbil, že bude jeho Bohem, a v níž se lidé zavázali, že budou patřit jenom jemu. Pán řekl: „*I zasnoubím tě sobě na věčnost, zasnoubím tě sobě, pravím, v spravedlnosti a v soudu a v dobrotivosti a*

v hojném milosrdenství.“ (Oz 2,19) A jindy prohlásil: „*Já jsem váš manžel.*“ (Jr 3,14) Apoštol Pavel pak používá v Novém zákoně stejný obraz, když říká: „*Zasnoubil jsem zajisté vás jako čistou pannu oddati jednomu muži, Kristu.*“ (2 K 11,2)

Církev se dopouští nevěry vůči Kristu, když dovoluje, aby se její důvěra a láska od něho odvrátily a srdce ovládla láska k světským věcem. Bible to přirovnává k porušení manželského slibu. Také hřích, kterého se Izrael dopustil tím, že odešel od svého Boha, je znázorněn stejným obrazem. Obdivuhodná Boží láska, kterou odmítli, je popsána tak dojemně: „*Přísahou zavázav se tobě, všel jsem v smlouvu s tebou, praví Panovník Hospodin, a tak jsi má učiněna.*“ „*Krásná jsi učiněna velmi velice, a šťastnět se vedlo v království, tak že se rozešla pověst o tobě mezi národy pro krásu tvou; nebo dokonalá byla, pro slávu mou, kterouž jsem byl vložil na tebe. ... Ale úfalas v krásu svou, a smilnilas přičinou pověstí své.*“ **GC 382** „*Poněvadž jakož žena zpronevřuje se manželu svému, tak jste se zpronevřili mně, dome Izraelský, dí Hospodin.*“ „*A žena cizoložná, kteráž místo muže svého povoluje cizím.*“ (Ez 16,8.13-15.32 ; Jr 3,20)

Nový Zákon promlouvá podobnými slovy k vyznavačům křesťanství, kteří touží po přízni světa více než po přízni Boha. Apoštol Jakub napsal: „*Cizoložníci a cizoložnice, což nevíte, že přízeň světa jest nepřítelkyně Boží? A protož kdo by koli chtěl býti přítelem tohoto světa, nepřitelem Božím učiněn bývá.*“ (Jk 4,4)

Babylón, žena ze Zjevení sedmnácté kapitoly, je vylíčen jako žena „*odína šarlatem a brunátným rouchem, a ozdobena zlatem a kamením drahým i perlami, mající koflík zlatý v ruce své, plný ohavností a nečistoty smilstva svého. A na čele jejím napsané jméno: Tajemství, Babylon veliký, Máte smilstva a ohavností země.*“ Prorok dále popisuje: „*Viděl jsem ženu tu opilou krví svatých a krví mučedníků Ježíšových.*“ O Babylónu se také říká, že je „*město to veliké, kteréž má království nad králi země*“ (Zj 17,4-6.18). Moc, která po dlouhá staletí neomezeně vládla nad křesťanskými panovníky, je Řím. Purpur a šarlat, zlato, drahé kamení a perly živě zobrazují velkolepost a více než královskou okázalost, kterou pyšný Řím stavěl na odiv. O žádné jiné mocnosti než o římské církvi, která tak krutě pronásledovala Kristovy následovníky, se nedalo právem říci, že je „*opilá krví svatých*“. Babylónu se také vytýká nezákonné spojení „*s králi země*“. Tím, že se odloučila od Pána a spojila se s pohany, stala se nevěstkou židovská církev. Podobně upadla a zaslouží si stejné ohodnocení také římská církev, protože hledala oporu světských mocností.

O Babylónu se říká, že je to „*matka všeho smilstva*“. Jako její dcery jsou označeny církve, které přijaly její učení, její tradice a řídí se jejím příkladem tím, že obětují pravdu i Boží přízeň, aby mohly vytvořit protizákonné spojenectví se světem. **GC 383** Poselství ze Zjevení čtrnácté kapitoly, které ohlašuje pád Babylónu, musí označovat ty náboženské organizace, které byly kdysi čisté, ale které se zvrhly. Protože toto poselství následuje po upozornění na soud, bude hlášáno až v posledních dnech. Nemůže tedy označovat pouze římskou církev, protože ta od Boha odpadla už před mnoha staletími. Navíc, osmnáctá kapitola knihy Zjevení vyzývá Boží lid, aby „*vyšel z Babylóna*“. To znamená, že velká část Božího lidu je ještě stále v Babylónu. Ve kterých církvích můžeme dnes najít většinu Kristových následovníků? Nepochybně v různých protestantských církvích. V době svého vzniku se tyto církve postavily čestně k Bohu a k pravdě, proto je provázelo Boží požehnání. I nevěřící svět musel uznat, že přijetí zásad evangelia přináší blahodárné výsledky, jak to prorok slíbil Izraeli: „*Tak že se rozešla pověst o tobě mezi národy pro krásu tvou; nebo dokonalá byla, pro slávu mou, kterouž jsem byl vložil*

na tebe, praví Panovník Hospodin.“ Ztratily se však jako důsledek snahy napodobovat nevěřící a získat jejich přízeň. To se stalo kletbou a zhoubou Izraele. „Ale úfals v krásu svou, a smilnilas příčinou pověstí své.“ (Ez 16,14,15)

Mnohé protestantské církve napodobují příklad Říma v hříšném spolenectví s „králi země“ - státní církve spolenectvím se světskými vládami, jiné církve úsilím o přízeň světa. Označení „Babylón“ - zmatek - můžeme právem použít pro církve, které sice tvrdí, že své učení vyvozují z Bible, přesto se však rozštěpily na nespočet skupin a zásadně se liší svým vyznáním víry a svým učáním.

Kromě hříšného spojení se světem vykazují církve, které se oddělily od Říma, také další rysy římské církve. GC 384 Jistá římskokatolická kniha tvrdí: „Kdyby se římská církev uctíváním svatých dopouštěla modloslužebnictví, pak se její dcera, anglikánská církev, dopouští téhož, protože na deset kostelů zasvěcených Panně Marii připadá jen jeden zasvěcený Kristu.“ (Richard Challoner v The Catholic Christian Instructed, úvod, str. 21.22) A dr. Hopkins ve svém pojednání o tisíciletém království prohlašuje: „Není důvodu tvrdit, že antikristovské postoje a zvyky projevuje pouze římská církev. Protestantské církve mají v sobě mnoho antikristovského a jsou na hony vzdáleny tomu, aby se o nich mohlo říci, že jsou opravdu oprostěné od ... zkaženosti a bezbožnosti.“ (Samuel Hopkins, Dílo, díl 2, str. 328)

O odluce presbyteriánské církve od Říma dr. Guthrie napsal: „Před třemi sty lety opustila naše církev s otevřenou Bibli na svém praporu a s heslem ‚Zkoumejte Písmo‘ brány Říma.“ A pak klade důležitou otázku: „Vyšla čistá z bran Babylóna?“ (Thomas Guthrie, The Gospel in Ezekiel, str. 237)

Jak řekl Ch. Spurgeon: „Anglikánská církev je, jak se zdá, úplně prosáklá učním, že spasení záleží na svátostech. Ovšem lidé, kteří se od této církve odlučují, jsou téměř vždy naplněni filozofickou nevěrou. Lidé, od nichž bychom očekávali lepší postoje, se jeden po druhém odvracejí od základů víry. Obávám se, že srdce Anglie je skrznastrz prostoupeno zhoubnou nevěrou, která se navíc odvažuje vystupovat na kazatelnu a nazývat se křesťanskou vírou.“

Z čeho pramení takové odpadlictví? Jak církve na počátku opustila čistotu evangelia? Tím, že přijala pohanské zvyky, aby usnadnila pohanům přijmout křesťanství. Apoštol Pavel prohlásil už ve své době: „Nebo již tajemství nepravosti působí.“ (2 Te 2,7) Dokud žili apoštolové, zůstala církev poměrně čistá. „Koncem druhého století však většina sborů přijala novou podobu. Když zemřeli staří učedníci, jejich potomci spolu s nově obrácenými ... přijali nové formy a způsoby.“ (Robert Robinson, Ecclesiastical Researches, kap. 6, odst. 17, str. 51) GC 385 Aby získali nové členy, nevyžadovali dodržování vznešených křesťanských zásad. Následkem toho proudila do církve „pohanská krev a přinášela s sebou pohanské zvyky, názory a modly.“ (Gavazzi, Lectures, str. 278) Pokud si křesťanské náboženství získalo přízeň a podporu světských vládců, přicházely formálně do církve velké zástupy lidí. Byli to však křesťané jen navenek, ve skutečnosti mnozí z nich „zůstali v podstatě pohany, a dále tajně uctívali své bohy.“ (Tamtéž, str. 278)

Neopakuje se totéž téměř v každé církvi, která se nazývá protestantskou? Když zemřeli zakladatelé prodchnutí pravým duchem nápravy, nastoupila další generace a začala církev přetvářet. Potomci reformátorů obvykle slepě lpí na věrouce otců a odmítají uznat cokoli, co jejich otcové nepřijali, přitom se však rozcházejí s jejich příkladem pokory, sebezapření a odmítání světa. Tak „se vytrácí původní prostota“. Do církve pak

proniká záplava světa a „přináší s sebou světské zvyky, názory a modly“.

Žel, domnělí následovníci Ježíše Krista dnes do značné míry usilují o přátelství se světem, které je „nepřítelkyně Boží“ (Jk 4,4). Jak daleko odešla většina křesťanských církví od Biblického vzoru pokory, sebezapření, prostoty a zbožnosti. John Wesley jednou o správném používání peněz řekl: „Neplýtvajte ani nejmenší částí této hřivny, jen abyste uspokojili žádost oka zbytečným nebo drahým oblečením nebo nepotřebnou ozdobou. Nepromrhejte prostředky na výzdobu svých domů zbytečným nebo nákladným nábytkem, drahými obrazy, malbami, zlacením. ... Nevynakládejte peníze, abyste ukojili svou pýchu a dosáhli toho, aby vás lidé obdivovali nebo vychvalovali. ... GC 386 Pokud se budeš oblékat do purpuru a jemného prádla, každý den žít v přepychu a zábavách, budou mnozí lidé jistě chválit tvůj vybraný vkus, tvou štedrost a pohostinnost. Nekupuj si však jejich potlesk tak drazo, spokoj se raději s poctou, kterou dává Bůh.“ (Wesley, Dílo, kázání 50, Užívání peněz) V mnoha církvích se však dnes takové učení nebere vážně.

Ve světě se stalo populárním hlásit se k nějakému náboženství. Vládcí, politici, právníci, lékaři, obchodníci vstupují do církví, aby získali společenskou vážnost a důvěru, a tak podpořili své zájmy. Křesťanským vyznáním se snaží zakrýt nečestné jednání. Různé náboženské organizace, podporované dary a vlivem takových lidí, dělají všechno možné, aby získaly popularitu a příznivce. Stavějí co nejnápadněji vyzdobené kostely na hlavních ulicích. Návštěvníci přicházejí oblečení v drahých módních oděvech. Vyplácejí vysoké mzdy obratným kazatelům, aby lidi zaujali a pobavili. Kázání se nesmí dotýkat rozšířených hříchů, ale musí znít uším posluchačů příjemně a chlácholivě. Hříšníci pak vstupují do církve, protože je to módní, jejich hříchy pak kryje pláštík zbožnosti.

Přední světský americký časopis o současném postoji amerických křesťanů ke světu napsal: „Církev se nepozorovaně podrobila duchu doby a přizpůsobila bohoslužebné formy moderním požadavkům.“ „Využívá opravdu všechny dostupné prostředky, aby se náboženství stalo přitažlivým.“ Autor jednoho článku v newyorském časopisu Independent napsal, jaký je metodismus: „Dělicí čára mezi věřícími a bezbožnými vybledla do jakéhosi polostínu a horlivci na obou stranách se snaží smazat všechny rozdíly mezi jejich způsobem života a zábavy.“ „Obliba náboženství přispívá k tomu, že přibývá lidí, kteří chtějí získat pozhřebání, aniž by přijali nějaké povinnosti.“ GC 387

Howard Crosby prohlásil: „Je na pováženou, že Kristova církev tak málo plní záměry svého Pána. Právě tak jako kdysi staří Židé přátelskými svazky s pohanskými národy odvraceli svá srdce od Boha, tak i dnes Kristova církev nesprávným spojováním s nevěřícím světem opouští Boží směrnic správného života a přijímá škodlivé - i když často zdánlivě správné - zvyky nekřesťanské společnosti. Používá při tom argumenty a dospívá k názorům, které jsou Božímu zjevení cizí a neslučitelné s růstem v milosti.“ (Howard Crosby, The Healthy Christian, An Appeal to the Church, str. 141, 142)

V tomto přílivu světskosti a honby za požitky se téměř ztrácí sebezapření a sebeobětování pro věc Ježíše Krista. „Mnozí dnešní členové našich církví byli v dětství vychováni, aby přinášeli oběti a pro Krista něco vykonali.“ I když má dnes „církev nedostatek prostředků, ... nesmí nikoho vyzývat, aby něco dal. To se údajně nesmí! Je třeba konat burzy, výstavy, prodej starožitností nebo společenská setkání, prostě něco, aby se lidé bavili.“

Guvernér Washburn z Wisconsinu ve svém novoročním poselství z 9. ledna 1873 řekl: „Zdá se, že je třeba vydat zákon, aby se mohly uzavřít školy, kde se vychovávají

hazardní hráči. Nacházím to všude. I církve (jistě nevědomky) někdy konají ďáblovo dílo. Pořádají dobročinné koncerty, tomboly, loterie, soutěže o ceny - často pro náboženské nebo dobročinné účely, ale někdy také pro méně ušlechtilé cíle. To jsou všechno akce, které mají získat peníze, aniž se za ně poskytují odpovídající hodnoty. Nic není tak demoralizujícího, tak jedovatého - zvláště pro mladé - jako získávání peněz nebo majetku bez práce. Když se úctyhodní lidé angažují v takových vlastně hazardních podnicích, uklidňují své svědomí tím, že získané peníze poslouží dobrým účelům. Nelze se pak divit, že mládež tak snadno propadá vzrušení, které přinášejí hazardní hry.“ GC 388

Sklon přizpůsobovat se světu postupuje všechny církve. Robert Atkins vykreslil v jednom svém kázání v Londýně ponurý obraz duchovního úpadku, který zavládl v Anglii: „Opravdu spravedliví lidé se ztrácejí a nikdo si s tím nedělá starosti. Dnešní křesťané - ať patří k jakékoli církvi - milují svět, přizpůsobují se mu, usilují o osobní pohodlí a touží po tom, aby měli úctu a vážnost. Pán je povolal, aby trpěli s Kristem, oni se však hrouťí, už když slyší urážku. ... Odpadlictví, odpadlictví, odpadlictví je vytesáno nad vchodem do každého kostela. Kdyby si to uvědomovali, kdyby to cítili, byla by ještě naděje, ale běda, oni jen volají: Jsme bohatí, máme všeho dost a nic nepotřebujeme.“ (Robert Atkins, Second Advent Library, traktát č. 39)

Velký hřích, který Písmo vytýká Babylónu, spočívá v tom, že „vínem hněvu smilství svého napájelo všechny národy“ (Zj 14,8). Opojný pohár nabízený světu představuje falešné učení, které církev přijala jako důsledek svého nesprávného spojení s mocnými tohoto světa. Přátelství se světem znehodnocuje víru věřících a na druhé straně má na svět zhoubný vliv, protože šíří učení, které odporuje jasným výrokům Písma.

Řím vzal lidem Bibli a vyžadoval ode všech, aby přijali jeho učení. Úkolem reformace bylo vrátit lidem Boží slovo. Přesto však církve naší doby lidi učí, aby zakládali svou víru na vyznání a na učení své církve spíše než na Písmu. Charles Beecher o protestantských církvích prohlásil: „Děsí se každého tvrdšího slova proti své věrouce, stejně jako se svatí otcové děsili každého tvrdšího slova proti rostoucímu uctívání svatých a mučedníků, které zaváděli... Protestantské evangelické církve si tak svázaly navzájem i každá sobě ruce, že se u nich nemůže stát kazatelem nikdo, kdo kromě Bible neuzná také jejich další knihy. ... GC 389 Nepřeháním, řeknu-li, že moc církevních vyznání je tak velká, že začíná zakazovat Bibli, jako to dělal Řím, i když to dělá mnohem chytřeji.“ (Charles Beecher, kázání „Bible je dostatečnou věroukou“, přednesené ve Fort Wayne, ve státě Indiana, 22. února 1846).

Když věrní učitelé vykládají Boží slovo, povstávají vzdělanci a kazatelé, kteří tvrdí, že rozumějí Písmu, a označují správné učení za kacířství a odrážejí tak lidi, kteří hledají pravdu. Kdyby svět nebyl beznadějně opilý vínem Babylóna, pravdy Božího slova by přesvědčily a přivedly k obrácení mnoho lidí. Křesťanská věrouka se však jeví tak zmatená a rozporná, že lidé nevědí, čemu mají vlastně věřit. Vina za to, že svět se neobrací k Bohu, spočívá na církvích.

Poselství druhého anděla ze Zjevení čtrnácté kapitoly bylo poprvé kázáno v létě roku 1844. Tehdy se nejvíce hodilo na církve ve Spojených státech. Tam znělo nejvíce poselství o blížícím se soudu, církve ho také nejvíce zavrhovaly a nejrychleji se zde projevil úpadek církví. Poselství druhého anděla se v roce 1844 nenaplnilo úplně. Tehdy církve zažily mravní úpadek jako důsledek toho, že odmítly adventní poselství. Úpadek však nebyl úplný. Když pak dále zavrhovaly jednotlivé pravdy potřebné pro tuto dobu, klesaly stále hlouběji a hlouběji. Ani potom se však nedalo říci beze zbytku, že „padl Babylón, který

opojil všechny národy svým smilstvem“. Ještě k tomu nesvedl všechny národy. Snaha přizpůsobit se světu a lhostejnosti k aktuálním pravdám pro naši dobu stále vládne a získává v protestantských církvích ve všech zemích další půdu. Těmto církvím platí obvinění druhého anděla z knihy Zjevení, i když jejich odpadnutí ještě nedosáhlo vrcholu. **GC 390**

Bible varuje, že před příchodem Pána Ježíše bude satan konat *„se vší mocí a divy i zázraky lživými a se všelikým podvodem nepravosti v těch, jenž hynou, protože lásky pravdy nepřijali, aby spaseni byli. A protož pošle jim Bůh mocné dílo podvodů, aby věřili lži“* (2 Te 2,9-11). Teprve až nastane takový stav a až se křesťanské církve plně spojí se světem, bude pád Babylónu úplný. Církve k tomu spějí, ale prorocství z knihy Zjevení 14,8 se naplní teprve v budoucnosti.

I když v církvích, které jsou znázorněny Babylónem, vládne duchovní temnota a odcizení od Boha, žije v nich stále ještě většina pravých Kristových následovníků. Mnozí z nich ještě neslyšeli zvláštní pravdy pro tuto dobu. Mnoho z nich není spokojeno se svým stavem a touží po hlubším poznání. Marně hledají podobu Ježíše Krista v církvích, ke kterým patří. Nakolik se tyto církve stále více uchylují od pravdy a přibližují světu, zvětšuje se rozdíl mezi oběma skupinami, až nakonec skončí rozchodem. Přejde doba, kdy lidé, kteří milují Boha nade všechno, nebudou moci zůstat pospolu s lidmi, kteří budou *„rozkošit milovníci více nežli Boha. Mající způsob pobožnosti, ale moci její zapírajíce“* (2 Tm 3,4.5).

Osmnáctá kapitola Zjevení ukazuje dobu, kdy po odmítnutí trojího varovného poselství ze Zjevení 14,6-12 upadnou církve do stavu, jak jej předpověděl druhý anděl, kdy Boží lid, který bude ještě stále v Babylónu, bude vyzván, aby se od těchto církví oddělil. Bude to poslední poselství pro tento svět a svůj úkol splní. Až lidé, kteří *„neuvěřili pravdě, ale oblíbili sobě nepravost“* (2 Te 2,12), budou ponecháni vlivu klamů a uvěří lži, pak světlo pravdy zazáří všem, jejichž srdce jsou otevřena ji přijmout, a všechny Boží děti, které zůstaly v Babylónu, uposlechnou výzvu: *„Vyjděte z něho, lide můj.“* (Zj 18,4)

22 Splněná proroctví

GC 391 Když na jaře roku 1844 uplynulo první datum určené pro příchod Pána Ježíše, věřící, kteří na jeho příchod čekali, prožívali určité období pochybností a nejistoty. I když se ostatní lidé na ně dívali jako na naprosto poražené a jejich zklamání považovali za důkaz, že se živilí jen iluzemi, oni sami nacházeli stálý zdroj útěchy v Božím slově. Mnozí z nich dále hledali v Písmu, znovu prověřovali důvody pro svou víru a pečlivě studovali proroctví, aby získali další poznání. Zdálo se jim, že Bible jasně a jednoznačně potvrzuje jejich stanovisko. Znamení, která nebylo možné přehlížet, neklamně poukazovala, že příchod Ježíše Krista je blízko. Mimořádné Boží požehnání, které se projevilo obrácením hříšníků a oživením duchovního života mezi křesťany, svědčilo o nebeském původu poselství. I když věřící neuměli vysvětlit, proč došlo k jejich zklamání, cítili, že je v minulosti vedl Bůh.

Proroctví, o nichž se domnívali, že se vztahují na druhý příchod Ježíše Krista, obsahovala také naučení, která zvláštním způsobem promlouvala do jejich situace nejistoty a pochybností a povzbuzovala je, aby trpělivě čekali ve víře, dokud v pravý čas nepochopí to, čemu nyní nerozuměli. **GC 392**

Mezi taková proroctví patřil také výrok proroka Abakuka 2,1-4: „*Na stráži své státi budu, a postavím se na baště, vyhlédaje, abych viděti mohl, co mluvíti bude ke mně Bůh, a co bych odpovídati měl po svém trestání. I odpověděl mi Hospodin, a řekl: Napiš vidění, a to zřetelně na deskách, aby je přeběhl čtenář, proto že ještě do jistého času bude vidění, a směle mluvíti bude až do konce, a nesklamát. Jestliže by pak poprodlilo, posečkej na ně; neboť jistotně dojde, aniž bude meškati. Aj ten, kdož se zpíná, tohoť duše není upřímá v něm, ale spravedlivý z víry své živ bude.*“

Již v roce 1842 na základě výzvy proroctví „Zapiš to vidění, zaznamenej je na tabulky, aby si je čtenář mohl snadno přečíst,“ dostal Charles Fitch nápad sestavit „mapu prorockých symbolů“ z knih Daniel a Zjevení Jana. Uveřejnění této tabulky tiskem pokládali mnozí za splnění příkazu daného Abakukem. Nikdo si však tehdy nevšiml, že citované proroctví otevřeně hovoří o odkladu splnění prorocké předpovědi. Po zklamání dostala tato část Písma pro věřící velký význam: „Vidění už ukazuje k určitému času, míří neomylně k cíli; prodlévá-li, vyčkej, neboť přijde zcela jistě, zadržet se nedá. ... Spravedlivý bude žít pro svou věrnost.“

Zdrojem síly a útěchy se věřícím stala také stať z knihy proroka Ezechiela: „*Opět zdalo se slovo Hospodinovo ke mně, řkouc: Synu člověčí, jaké to máte přísloví o zemi Izraelské, řkající: Prodlí se dnové, aneb zahyne všeliké vidění? Protož rci jim: Takto praví Panovník Hospodin: ... Přiblížili se dnové ti a splnění všelikého vidění. ... Proto že já Hospodin mluvíti budu, a kterékoli slovo promluví, stane se.*“ „*Dům Izraelský řkají: Vidění to, kteréž vidí tento, ke dnům mnohým patří, a na dlouhé časy tento prorokuje. Protož rci jim: Takto praví Panovník Hospodin: Neprodlít se dlouho všeliké slovo mé, ale slovo, kteréž mluvíti budu, stane se.*“ (Éz 12,21-25.27.28) **GC 393**

Čekatelé na příchod Pána Ježíše se radovali z těchto slov a věřili, že Pán, jenž zná konec od počátku, viděl do budoucích staletí, viděl jejich zklamání a nechal jim napsat slova povzbuzení a naděje. Bez takových částí Písma, které je vyzývaly, aby trpělivě čekali a nepřestali věřit v Boží slovo, by zřejmě jejich víra v těžké zkoušce selhala.

Také podobenství o deseti družičkách z Matouše 25. kapitoly znázorňuje prožitek adventistů. Ve 24. kapitole Matoušova evangelia v odpovědi na otázku učedníků, kdy nastane zničení Jeruzaléma a jaká znamení tomu budou předcházet, Pán Ježíš předpověděl některé z nejdůležitějších událostí v dějinách světa a církve, které se měly odehrát v době mezi jeho prvním a druhým příchodem: Zničení Jeruzaléma, velké zatmění slunce i měsíce a padání hvězd. Potom vyprávěl o příchodu svého království formou podobenství o dvou služebnících, kteří očekávají příchod svého Pána. Následující 25. kapitola pak začíná slovy: „*Tehdy podobno bude království nebeské desíti pannám, kteréžto vzavše lampy své, vyšly proti Ženichovi. Pět pak z nich bylo opatrných, a pět bláznivých. Ty bláznivé vzavše lampy své, nevzaly s sebou oleje. Opatrné pak vzaly olej v nádobkách svých s lampami svými. A když prodléval Ženich, zdřímaly se všechny a zesnuly. O půlnoci pak stal se křik: Aj, Ženich jde, vyjděte proti němu.*“

Příchod Ježíše Krista, který podle jejich chápání ohlašovalo poselství prvního anděla z knihy Zjevení, chápali jako příchod ženicha z tohoto podobenství. **GC 394** Velké náboženské probuzení provázející zvěstování brzkého příchodu Ježíše Krista chápali jako dobu, kdy podle podobenství deset družiček vyšlo naproti ženichovi. Toto podobenství - stejně jako 24. kapitola Matoušova evangelia - představuje dvě různé skupiny lidí. Všechny družičky si vzaly lampy, to znamená Bibli, a s jejím světlem vyšly naproti ženichovi. Zatímco „*ty bláznivé vzavše lampy své, nevzaly s sebou oleje. Opatrné pak vzaly olej v nádobkách svých s lampami svými*“. Druhá skupina tedy přijala Boží milost, občerstvující, osvěčující moc Ducha Svatého, která z Bible dělá světlo pro naše nohy a osvětluje naši stezku. Bibli studovali s úctou k Bohu, aby poznali pravdu a opravdově usilovali o čistotu srdce a života. Tito lidé prožili osobní zkušenost. Jejich víru v Boha a jeho slovo nemohlo zlomit žádné zklamání ani odklady. Lidé znázorňující první skupinu družiček - jež „*vzaly lampy, ale nevzaly si s sebou olej*“ - jednali z chvilkového popudu. Varovné poselství v nich vyvolalo strach, byli závislí na víře svých bratrů a spokojili se s blikavým světlem dobrých pocitů, aniž dobře porozuměli pravdě nebo působení Boží milosti na lidská srdce. Vyšli Pánu naproti v naději, že za to budou okamžitě odměněni. Naprosto však nebyli připraveni na odklad nebo na zklamání. Když přišly zkoušky, zakolísali ve víře a jejich světlo pohaslo.

„*A když prodléval Ženich, zdřímaly se všechny a zesnuly.*“ To, že ženich dlouho nešel, znázorňuje, že doba, kdy očekávali Pána, uplynula, věřící prožívali zklamání a měli pocit, že se Pán opozdil. V této době nejistoty ochabl zájem povrchních a malověrných lidí, přestali se snažit. Naopak lidé, jejichž víra vycházela z osobního poznání Bible, stáli na skále, kterou nemohla vlna zklamání strhnout. „*Zdřímaly se všechny a zesnuly.*“ **GC 395** Jedny družičky zlostejněly, druhé trpělivě čekaly, až se jim věc vyjasní. V noci zkoušky se však zdálo, že i ty druhé do určité míry ztratily horlivost a oddanost. Malověrní a povrchní lidé se už nemohli opírat o víru svých spoluvěřících. Každý se musel postavit na vlastní nohy.

Tehdy se začal objevovat také fanatismus. Někteří lidé, kteří se vydávali za nadšené zastánce poselství, zavrhlí Boží slovo jako jedinou neomylnou autoritu. Tvrdili, že je vede Duch Svatý, ale přitom se řídili svými pocity, dojmy a představami. Někteří z nich projevovali slepou, fanatickou horlivost a odsuzovali všechny, kdo s nimi nesouhlasili. Většina adventistů jejich blouznivé nápady a jednání nepřijala. Dělalí však pravdě špatnou pověst.

Satan se tímto způsobem snažil mařit a ničit Boží dílo. Adventní hnutí vyburcovalo

mnoho lidí, přivedlo k obrácení tisíce hříšníků, věrní lidé hlásali poselství, i když Pán nepřišel tehdy, když jej očekávali. Vládce zla ztrácel poddané. Aby Boží dílo zdiskreditoval, snažil se některé věřící svést k extrémům. Jeho pomocníci pak využili každý omyl, každý chybný krok, každý nesprávný čin a přehnaně ho zvýraznili, aby lidem zošklivili adventisty i jejich víru. Podařilo se mu přivést značný počet lidí k tomu, že sice ústy vyznávali víru v druhý příchod Pána Ježíše, jejich srdce však ovládal satan. Další výhody získal tím, že na ně soustřeďoval pozornost jako na představitele všech věřících.

Satan je „žalobce svých bratří“. Vede lidi, aby sledovali chyby a nedostatky Božího lidu, aby o nich hovořili a aby přehlíželi všechny jejich dobré činy. Když Bůh působí pro záchranu lidí, projevuje aktivitu také satan. Když Boží synové předstupují před Pána, přichází s nimi i satan. **GC 396** Do každého oživeneckého hnutí přivádí lidi neposvěceného srdce a nevyrovnané mysli. Když takoví lidé přijmou některé body pravdy a získají si místo mezi věřícími, působí satan skrze ně, aby šířil učení, které oklame nerozvážené. Nikdo se nestane dobrým křesťanem tím, že se zdržuje ve společnosti Božích dětí, v Božím domě nebo dokonce u stolu Páně. Satan se často účastní i nejslavnostnějších příležitostí v podobě lidí, které může použít jako své nástroje.

Vládce zla bojuje o každou píď území, na kterém Boží lid pokročí na své cestě k Božímu království. V celých dějinách křesťanské církve nenajdeme jedinou reformaci, která by se nepotýkala s vážnými překážkami. Tak tomu bylo i v době apoštola Pavla. Kdekoli založil sbor, našlo se v něm několik lidí, kteří zdánlivě přijali víru, vnášeli však do sboru bludné učení, které - kdyby je lidé přijali - by nakonec vytlačilo lásku k pravdě. Luthera velmi trápilo a znepokojovalo jednání fanatiků, kteří tvrdili, že Bůh mluví přímo jejich prostřednictvím, a své vlastní myšlenky a názory kladli nad učení Písma. Mnozí lidé, kterým scházela víra i zkušenost, si zato dostatečně zakládali na sobě, rádi poslouchali a vyprávěli něco nového, byli okouzleni tvrzeními nových učitelů. Přidali se k satanovým pomahačům, aby mařili to, co Luther na základě Božího pověření vybudoval. Bratři Wesleyové a další, kteří svým vlivem a vírou přinesli světu požehnání, na každém kroku naráželi na nástrahy satana, který vhněl přepjaté, nevyrovnané a neposvěcené lidi do různých forem fanatismu.

William Miller vlivům, které k fanatismu vedly, nepřál. Prohlašoval podobně jako Luther, že „každý duch“ má být prověřen Božím slovem. Miller prohlásil: „Satan v dnešní době ovládá myšlení mnoha lidí.“ **GC 397** Jak poznáme, který duch je ovládá? Bible odpovídá: „*Po ovocích jejich poznáte je, ...*“ (Mt 7,16), „*nebo mnozí falešní proroci vyšli na svět*“ (1 J 4,1) a my je máme zkoušet. Duch, který nás nevede, abychom v tomto světě žili skromně, spravedlivě a zbožně, není Kristův Duch. Jsem stále víc a více přesvědčen o tom, že v těchto divokých hnutích má své prsty satan... Mnozí mezi námi předstírají úplné posvěcení, řídí se však lidskými tradicemi a zdá se, že vědí o pravdě právě tak málo jako jiní, kteří nic nepředstírají.“ (Bliss, Paměti Williama Millera, str. 236.237) „Duch bludu nás odvádí od pravdy, ale Duch Boží nás uvádí do pravdy; přesto říkáte, že člověk může být v bludu, a přitom si myslet, že je v pravdě. Jak to řešit? Odpovídáme: Boží Duch a Boží slovo se shodují. Jestliže člověk posuzuje sám sebe Božím slovem a neshledá rozpor, může věřit, že má pravdu. Jestliže však zjistí, že duch, který ho vede, se plně neshoduje se smyslem Božího zákona nebo celého Božího slova, ať jedná velmi opatrně, aby neuvízl v satanově léčce.“ (The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, roč. 8, č. 23 z 15. ledna 1845) „Vidím více důkazů o vnitřní

zbožnosti v slzách, které kanou z očí, ve zvlhlé tváři, ve slově proneseném tlumeným hlasem, než v celém hluku, který zní v křesťanství.“ (Bliss, str. 282)

V době reformace připisovali nepřátelé reformace vinu za všechny projevy fanatismu lidem, kteří proti fanatismu nejvíce bojovali. Podobně jednali odpůrci adventního hnutí. Nespokojili se jen s tím, že šířili přehnané zprávy o bludech extrémistů a fanatiků, ale rozšiřovali také pomluvy, které se ani v nejmenším nezakládaly na pravdě. Tito lidé jednali z pozice předsudků a nenávisti. Zvěst o blízkém příchodu Ježíše Krista je vyrušila z jejich klidu. Obávali se, že by to mohla být pravda. Doufali však, že tomu tak není, a to byla příčina jejich nepřátelského postoje vůči adventistům a jejich víře. **GC 398**

Skutečnost, že mezi adventisty proniklo několik fanatiků, je právě tak málo důvodem k tvrzení, že toto hnutí není od Boha, jako nebyla přítomnost fanatiků a podvodníků v církvi v době apoštola Pavla nebo Luthera důkazem, že jejich dílo je odsouzené. Jakmile se Boží lid probudí ze spánku a začne opravdově konat dílo pokání a obnovy, začne studovat Boží slovo, aby poznal pravdu, která je v Pánu Ježíši, a plně se odevzdá Bohu, okamžitě se ukáže, že také satan je stále aktivní a je stále na stráži. Svou moc projeví všemožným klamem a přivolá si na pomoc všechny padlé anděly.

Zdrojem fanatismu a rozkolu nebylo poselství o druhém příchodu Ježíše Krista. Tyto jevy se projevy v létě 1844, kdy adventisté znejistili a zapochybovali, zda zastávají správné stanovisko. Hlásání poselství prvního anděla a „půlnocního volání“ fanatismus a rozkolnictví potlačovalo. Lidé, kteří se do tohoto hnutí zapojili, byli jednotní, jejich srdce naplňovala vzájemná láska a láska ke Kristu, jehož příchod očekávali. Tato jediná víra, tato jediná blahoslavená naděje je pozvedla nad všechny lidské vlivy a chránila je před satanovými útoky.

„A když prodléval Ženich, zdřímaly se všechny a zesnuly. O půlnoci pak stal se křik: Aj, Ženich jde, vyjděte proti němu. Tedy vstaly všechny panny ty, a ozdobily lampy své.“

(Mt 25,5-7) V létě roku 1844 - tedy v době mezi datem, kdy mělo podle původních výpočtů skončit období 2300 prorockých dnů, a podzimem téhož roku, který byl později pokládán za dobu konce - hlásali poselství vyjádřené slovy Písma: „*Ženich jde.*“

Toto hnutí vyvolalo zjištění, že Artaxerxův výnos o obnově Jeruzaléma, který je výchozím bodem k výpočtu období 2300 prorockých dnů, začal platit od podzimu roku 457 př. Kr. a nikoli od počátku toho roku, jak se předtím věřilo. **GC 399** Začneme-li počítat od podzimu roku 457 př. Kr., skončí období 2300 roků na podzim roku 1844 (viz Dodatky).

Také symbolika starozákonní chrámové bohoslužby naznačuje, že událost znázorněná „očištěním svatyně“ by se měla odehrát na podzim. To se velmi zřetelně ukázalo, když začali věnovat pozornost tomu, jak se splnily předobrazy a symboly prvního příchodu Ježíše Krista.

Zabití velikonočního beránka bylo symbolem smrti Pána Ježíše. Apoštol Pavel napsal: „*Neboť jest Beránek náš velikonoční za nás obětován, Kristus.*“ (1 K 5,7) Snopek prvotín, který byl v době velikonoce obrácen před Pánem, byl symbolem zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Když apoštol Pavel mluví o zmrtvýchvstání Ježíše Krista a celého Božího lidu, píše: „*Ale jeden každý v svém pořádku: Prvotiny Kristus, potom ti, kteříž jsou Kristovi, v příští jeho.*“ (1 K 15,23) Jako tento první snop požatý před vlastní sklizní, byl Kristus prvotinou oné nesmrtelné sklizně vykoupených, která bude při budoucím zmrtvýchvstání shromážděna do Boží sýpky.

Tyto předobrazy se splnily, a to nejen tím, že došlo k vlastní události, kterou symbolicky

znázorňovaly, ale splnily se také v příslušném čase. Čtrnáctého dne prvního měsíce židovského kalendáře, tedy v den, kdy byl po dlouhých patnácti staletích zabíjen velikonoční beránek, jedl Pán Ježíš se svými učedníky velikonočního beránka a ustanovil obřad, který má být památkou jeho vlastní smrti jako „*Beránek Boží, kterýž snímá hříchy světa*“ (J 1,29). Téže noci se ho chopily bezbožné ruce, aby ho ukřižovaly a zabily. A jako naplnění symbolu snopu obráceného před Hospodinem byl náš Pán třetího dne vzkříšen z mrtvých, „*prvotiny těch, jenž zesnuli*“, „vzor všech vzkříšených spravedlivých, jejichž „*tělo poníženo*“, „promění „*v podobu těla své slávy*“ (1 K 15,20; Fp 3,21).

Podobně se musí splnit předobrazy, které ukazovaly na jeho druhý příchod, a to v době, kterou naznačuje symbolická starozákonní bohoslužba. **GC 400** V mojžíšovském řádu se očištění svatyně neboli velký Den smíření konal podle židovského kalendáře desátého dne sedmého měsíce (3 M 16,29-34). Tehdy velekněz, když vykonal smíření za celý Izrael, a očistil tak svatostánek od hříchu, vyšel a požehnal lidu. Domnívali se, že podobně se zjeví Ježíš Kristus, náš Velekněz, aby očistil zemi od zkázy způsobené hříchy a hříšnými, a požehná svůj čekající lid nesmrtelností. Desátý den sedmého měsíce - Den smíření - dobu očištění svatyně, který v roce 1844 připadl na 22. říjen, začali pokládat za datum příchodu Ježíše Krista. Odpovídalo to totiž výše zmíněnému zjištění, že období 2300 dní skončí na podzim. Zdálo se, že tento závěr je naprosto jistý.

V podobnosti uvedeném ve 25. kapitole Matoušova evangelia následuje příchod ženicha po době čekání a spánku. To jen doplňovalo právě uvedené důkazy jak z proroctví, tak i ze starozákonních předobrazů. Všechno to jen umocnilo přesvědčení tisíců věřících, kteří hlásali „*půlnoční volání*“.

Toto hnutí se přehnalo zemí jako přílivová vlna. Šířilo se od města k městu, od vesnice k vesnici, i na samoty, až plně vyburcovalo čekající lid. Toto poselství ničilo fanatismus, jako vycházející slunce rozpouští ranní jinovatku. Mizely pochybnosti a nejistota věřících a jejich srdce naplňovala naděje a odvaha. Hnutí se zbavilo všech extrémů, které se projevuje všude tam, kde se lidské vzrušení nenechá ovládat Božím slovem a Božím Duchem. Podobalo se oněm obdobím pokory a návratu k Pánu, která přicházela ve starém Izraeli, když je Bůh káral ústy svých proroků. Neslo charakteristické rysy, jimiž se Boží dílo vyznačuje ve všech dobách. **GC 401** Neprojevovalo se v něm extatické nadšení, ale spíše opravdové zpytování srdce, vyznání hříchů a odmítnutí světa. Zápasící lidé se toužili připravit na setkání s Pánem, vytrvale se modlili a bezvýhradně odevzdávali Bohu.

Miller o tomto hnutí napsal: „Neprojevuje se v něm velká radost, ta jako by se odkládala pro budoucnost, kdy bude nebe a země spolu jásat v nevýslovné radosti a v dokonalé slávě. Také se zde nekřičí - čekají na volání z nebe. Zpěváci nezpívají, čekají, až se budou moci připojit k andělským sborům... Nedochozí k citovým rozporům, všichni jsou jednoho srdce a jedné mysli.“ (Bliss, str. 270.271)

Jiný účastník hnutí podal toto svědectví: „Hnutí všude vyvolalo důkladné zpytování srdce a pokoru před Bohem. Způsobilo, že lidé přestali milovat věci tohoto světa, odstranilo spory a nepřátelství; lidé vyznávali své nepravosti, kořili se před Bohem a opravdově ho prosili o odpuštění a milost. Vedlo k pokoře a oddanosti, jaké jsme nikdy předtím neviděli. Jak Bůh předpověděl prostřednictvím proroka Joela, až se přiblíží velký den Hospodinův, lidé roztrhnou svá srdce, a ne šaty, obrátí se k Bohu s postem, pláčem a nařikáním. Jak Bůh slíbil prostřednictvím proroka Zachariáše, vylije na svůj lid ducha milosti a proseb o smilování; budou vzhlížeti k tomu, kterého probodli a bude

smutek v zemi ... a lidé, kteří očekávali Pána, se před ním pokořovali.“ (Bliss, v časopise Advent Shield and Review, leden 1845)

Ani jedno náboženské hnutí od doby apoštolů nebylo tak oproštěno od lidských nedokonalostí a satanových nástrah jako hnutí z podzimu roku 1844. Ještě po mnoha letech cítili všichni, kdo se ho účastnili a kdo stáli plně na straně pravdy, blahodárný vliv tohoto díla a mohli svědčit, že pocházelo od Boha.

Na výzvu „*aj, Ženich jde, vyjděte proti němu*“ čekající „*vstaly ... a ozdobily lampy své*“, a zkoumali Boží slovo znovu s dříve neznámým zájmem a úsilím. Bůh poslal anděly, aby zklamané vyburcovali a připravili je pro přijetí poselství. Hnutí nestálo na moudrosti a učenosti lidí, ale na Boží moci. Jako první nezaslechli a neuposlechli výzvu lidé nejučenější a nejnadanější, ale lidé nejskromnější a nejvíce odevzdaní Bohu. Farmáři nechali zrající obilí na polích, řemeslníci odložili své nástroje a se slzami i radostí vyšli, aby poselství šířili dál. Dřívější vedoucí hnutí se připojili až jako poslední. Církve všeobecně před tímto poselstvím uzavřely své dveře a mnoho lidí, kteří je přijali, se se svými církvemi rozloučilo. Boží prozřetelnost spojila toto hlásání s poselstvím druhého anděla a dodala mu tak zvláštní sílu. **GC 402**

Poselství „*aj, Ženich jde*“ nebylo ani tolik záležitostí důkazů, i když důkazy z Písma jsou jasné a přesvědčující. Provázela je síla, která si lidi podmaňovala. Neprojevily se pochybnosti, otázky. Když Kristus vjížděl vítězoslavně do Jeruzaléma, shromáždili se lidé, kteří přišli ze všech částí země k oslavě svátků na Olivové hoře, a když se připojili k zástupům, které provázely Pána Ježíše, strhlo je nadšení chvíle, takže rovněž provolávali: „*Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně!*“ (Mt 21,9) Stejně tak pocítovali nevěřící, kteří se zúčastnili shromáždění adventistů - někteří ze zvědavosti, jiní spíše z legrace - přesvědčující sílu provázející poselství „*Aj, Ženich jde!*“

Tehdy se projevovala víra, která přináší vyslyšení modliteb - víra, která „*upírá mysl k odplatě*“ (Žd 11,26 ČEP). Jako déšť na vyprahlou zemi tak sestupoval Duch milosti na ty, kdo ho opravdově hledali. **GC 403** Lidé, kteří očekávali, že se brzy postaví před svého Vykupitele, pocítovali nevýslovnou radost. Proměňující, podmaňující moc Ducha Svatého si podrobovala lidská srdce, když věrným věřícím udělovala bohaté Boží pozhnání.

Lidé, kteří přijali poselství, se pečlivě a slavnostně blížili k okamžiku, kdy se - jak doufali - setkají se svým Pánem. Každé ráno cítili, že je jejich první povinností ujistit se, že je Bůh přijímá. Vzájemně byli těsně spjati, hodně se modlili spolu a jeden za druhého. Často se scházeli na odlehlých místech, aby rozmlouvali s Bohem. Prosbly stoupaly k Bohu z polí i lesů. Více než potravu potřebovali každý den ujištění, že je Spasitel přijímá. Když jejich mysl zahalil mrak pochybností, nedopřáli si klidu, dokud nebyl zažehnán. Když cítili, že přijali odpouštějící milost, toužili už vidět Pána, kterého tolik milovali.

Znovu však měli prožít zklamání. Doba, kterou čekali, uplynula, a jejich Spasitel nepřišel. S tak pevnou vírou čekali na jeho příchod - a nyní prožívali to, co cítila Marie, když přišla k hrobu Spasitele, našla jej prázdný a zvolala: „*Vzali Pána mého, a nevím, kde ho položili.*“ (J 20,13)

Pocit posvátné úcty a strach, že by poselství mohlo být pravdivé, způsobil, že se nevěřící po nějakou dobu drželi zpátky. I když doba čekání minula, tento vliv ihned neustal. Zpočátku se nevěřící neodvažovali zklamaným posmívat, když se však neobjevovaly žádné příznaky Božího hněvu, setřásli ze sebe strach a začali je opět tupit a zesměšňovat.

Mnoho lidí, kteří věřili v brzký příchod Pána Ježíše, se nyní zřeklo své víry. Jiní si byli velice jistí a jejich raněná pycha by se nejraději schovala před světem. Stejně jako Jonáš si stěžovali na Boha a chtěli raději zemřít než žít. GC 404 Lidé, kteří svou víru zakládali na názoru druhých, a nikoli na Božím slovu, nyní opět ochotně měnili své názory. Posměvači získali na svou stranu slabé a zbabělé, všichni se pak shodli, že se není třeba ničeho obávat, ani není třeba nic očekávat. Doba minula, Pán nepřišel a svět půjde dál svou cestou po tisíce let.

Opravdoví, upřímní věřící se vzdali všeho pro Krista a prožívali jeho blízkost jako nikdy dříve. Věřili, že předali světu poslední varování. Protože očekávali, že brzy budou žít v přítomnosti svého nebeského Pána a jeho andělů, přerušili do značné míry styk se všemi, kdo poselství nepřijali. Toužebně se modlili: „Přiď, Pane Ježíši, přiď brzy!“ Pán Ježíš však nepřišel. Zvíť nyní na sebe znovu břemeno životních starostí a těžkostí, a k tomu snášet narážky a posměch nevěřících, to pro ně bylo strašnou zkouškou víry a trpělivosti.

Jejich zklamání však nebylo tak velké jako zklamání učedníků v době prvního příchodu Ježíše Krista. Když Pán Ježíš vjížděl vítězoslavně do Jeruzaléma, věřili jeho následovníci, že se chystá nastoupit na Davidův trůn a osvobodit Izrael od jeho utlačovatelů. S velkými nadějemi a s radostným očekáváním se navzájem předháněli v prokazování úcty svému Králi. Mnozí před něj kladli své pláště a koberce nebo mu stlali cestu palmovými ratolestmi. Ve svém nadšení a radosti svorně provolávali: „Hosana Synu Davidovu!“ Když farizeové, zneklidnění a podráždění těmito výkřiky radosti, chtěli po Pánu Ježíši, aby své učedníky pokáral, Pán Ježíš jim odpověděl: „*Budou-li tito mlčeti, kamení bude volati.*“ (L 19,40) Proroctví se muselo vyplnit. Učedníci plnili Boží vůli, přesto museli prožít trpké zklamání. Jen o několik dnů později se stali očividnými svědky mučednické smrti Spasitele a ukládali ho do hrobu. Jejich očekávání se nesplnila ani v jediném bodu. GC 405 Jejich naděje zemřely s Ježíšem Kristem. Teprve až jejich Pán vítězně vstal z hrobu, pochopili, že proroctví všechno předpověděla a „*měl Kristus trpěti a z mrtvých vstáti*“ (Sk 17,3).

Pět set let předtím Pán prostřednictvím proroka Zachariáše prohlásil: „*Pléšej velice, dcerko Sionská, prokřikuj, dcerko Jeruzalémská. Aj, král tvůj přijde tobě spravedlivý a spasení plný, chudý a sedící na oslu, totiž na oslátku mladém.*“ (Za 9,9) Kdyby učedníci pochopili, že se Pán Ježíš ubírá k soudu a smrti, nebyli by schopni toto proroctví naplnit. Podobně také Miller a jeho spolupracovníci splnili proroctví a šířili poselství, které mělo podle Písma ve světě zaznít. Nikdy by tento úkol nesplnili, kdyby porozuměli proroctvím, která předvíдалa jejich zklamání. Zvěstovali by jiné poselství, které má být hlášáno až před příchodem Pána všem národům. Poselství prvního a druhého anděla byla kázána v pravý čas a vykonala dílo, které Bůh skrze ně chtěl uskutečnit.

Okolí sledovalo celé dění a očekávalo, že se hnutí adventizmu zhroutí, jestliže v očekávanou dobu Kristus nepříjde. I když mnozí podlehli silnému pokušení a zřekli se své víry, jiní odolali a zůstali pevní. Ovoce adventního hnutí - duch pokory a zpytování srdce, zřeknutí se světa a změny života, - které adventní hnutí provázelo, dokazovalo, že je to Boží dílo. Neodvažovali se popírat, že kázání o druhém příchodu Ježíše Krista provázela moc Ducha Svatého. Ve výpočtu prorockých období nemohli také najít žádnou chybu. Ani jejich nejschopnější protivníci nedokázali vyvrátit jejich výklad proroctví. GC 406 Bez důkazů z Bible nemohli opustit stanovisko, k němuž dospěli upřímným studiem Písma, osvícení Božím Duchem a se srdcem planoucím živou mocí.

Stanovisko, které odolalo pronikavé kritice a rozhořčeným útokům ze strany všeobecně uznávaných náboženských učitelů i proslulých učenců a obstálo navzdory spojeným útokům učenosti, výřečnosti i výsměchu lidí úctyhodných i nízkých.

Je pravda, že očekávaná událost nenastala, ale to nemohlo otrást jejich vírou v Boží slovo. Když Jonáš hlásal v ulicích Ninive, že za čtyřicet dnů bude město zničeno, přijal Pán pokání jeho obyvatel a prodloužil jejich zkušební lhůtu. Přesto Jonáše poslal Bůh a Ninive bylo zkušeno podle jeho vůle. Adventisté věřili, že Bůh je vedl při šíření poselství o soudu stejným způsobem. Měli za to, že „poselství prověřilo srdce posluchačů, buď v nich vzbudilo lásku k příchodu Pána Ježíše, nebo vyvolalo otevřenou či skrytou nenávisť, kterou však Bůh zná. Vytvořilo dělicí čáru,... takže lidé, kteří chtěli poznat svá vlastní srdce, mohli mít jistotu, na které straně by byli, kdyby Pán tehdy přišel. Zda by byli volali: Hle, to je náš Bůh, na kterého čekáme, on nás spasí, nebo zda by byli volali hory a skály, aby je skryly před tváří Pána, který sedí na trůnu, a před hněvem Beránka. Máme za to, že je Bůh tímto způsobem zkoušel, vyzkoušel jejich víru, prověřil je a zjistil, zda v hodině zkoušky ustoupí z místa, kam je Pán postavil, zda se zřeknou světa a budou bezpodmínečně důvěřovat Božímu slovu.“ (The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, roč. 8, č. 14 z 13. listopadu 1844)

Pocity lidí, kteří i po zklamání věřili, že je vedl Bůh, vyjadřují následující slova Williama Millera: „Kdybych měl prožít svůj život ještě jednou a měl tutéž jistotu, jakou jsem měl, musel bych být stejně čestný k Bohu i lidem.“ GC 407 „Jsem přesvědčen, že nenesu žádnou vinu za druhé lidi. Mám za to, že jsem udělal všechno, co bylo v mých silách, abych nenesl vinu za odsouzení jiných lidí... I když jsem byl dvakrát zklamán,“ napsal tento Boží muž, „nejsem poražen a znechucen. ... Věřím v příchod Ježíše Krista stejně jako dříve. Udělal jsem jen to, co jsem po létech poctivého studia pokládal za svou povinnost. Pokud jsem se mýlil, pak jsem se mýlil na straně křesťanské lásky, lásky k bližním a přesvědčení o mé odpovědnosti vůči Bohu.“ „Jedno vím: kázal jsem jen to, čemu jsem věřil. Bůh byl se mnou, jeho moc se projevovala v celém hnutí, které přineslo mnoho dobrého.“ „Mnoho tisíc lidí začalo po kázání o konci času naprosto zřejmě studovat Písmo a vírou a krví Ježíše Krista byli smíření s Bohem.“ (Bliss, str. 256, 255,277,280,281) „Nikdy jsem se neucházel o přízeň pyšných, ani jsem neklesal na mysl, když mi svět hrozil. Ani teď se nebudu ucházet o jejich přízeň, ani nepůjdu za svou povinností, abych je dráždil k nenávisti. Nikdy nebudu hledat svůj život v jejich rukou, ani, jak doufám, nezaváhám, budu-li jej muset položit, jestliže tak Bůh ve své laskavé prozřetelnosti rozhodne.“ (J. White: Život Williama Millera, str. 315)

Bůh svůj lid neopustil. Boží Duch i nadále zůstával s lidmi, kteří dříve přijaté poznání zbrkle neodmítli a neopustili adventní hnutí. Dopis Židům přináší povzbuzení a varování pro zkoušené čekatele v době krize: „Protož neodmítejtež od sebe smělé doufanlivosti vaší, kterážto velikou má odplatu. Než potřebí jest vám trpělivosti, abyste vůli Boží činíce, dosáhli zaslíbení. Nebo ještě velmi, velmi maličko, a aj, ten, kterýž přijíti má, přijde, a nebudeť meškati. Spravedlivý pak z víry živ bude. Pakli by se kdo jinam obrátil, nezalibuje sobě duše má v něm. Ale myť nejsme poběhlci k zahynutí, ale věřící k získání duše.“ (Žd 10,35-39) GC 408

Toto napomenutí je určeno církvi v posledních dnech, vyplývá to ze slov, které ukazují na blízkost příchodu Ježíše Krista: „Nebo ještě velmi, velmi maličko, a aj, ten, kterýž přijíti má, přijde, a nebudeť meškati.“ Text jasně naznačuje, že dojde k zdánlivému prodlení a že se Pán zdánlivě opožďí. Podané naučení se velmi dobře hodí pro tehdejší adventisty.

Lidé, na které se text obrací, byli v nebezpečí, že jejich víra ztroskotá. Splnili Boží vůli tím, že se nechali vést Božím Duchem a jeho slovem. Přesto nechápali, proč je Pán vedl v minulosti takovou cestou, ani kudy mají jít dál. Byli v pokušení zapochybovat, zda je skutečně vedl Bůh. Tehdy i pro ně platilo: „Spravedlivý bude žít pro svou věrnost.“ Když jejich cestu ozařovalo jasné světlo „půlnočního volání“, když sledovali, jak jsou proroctví odpečetěna a rychle se střídající znamení svědčila, že příchod Ježíše Krista je blízko, „žili z toho, co viděli“. Ale nyní, pokořeni zklamanými nadějemi, mohli existovat jen z víry v Boha a jeho slovo. Okolí se jim posmívalo a říkalo: „Byli jste podvedeni. Vzdejte se své víry a přiznejte, že adventní hnutí pocházelo od satana.“ Boží slovo je však ujišťovalo: „*Pakli by se kdo jinam obrátil, nezalibuje sobě duše má v něm.*“ (Žd 10,38) Kdyby se zřekli své víry a popřeli, že hlásání poselství provázela moc Ducha Svatého, znamenalo by to, že se vrátili na cestu do záhuby. K vytrvalosti je povzbuzovala slova apoštola Pavla: „Neztrácejte proto odvahu, potřebujete však vytrvalost, vždyť už jen docela krátký čas, a přijde ten, který má přijít, a neopozdí se.“ Jediným bezpečím pro ně bylo držet se toho, co jim Bůh již sdělil, držet se pevně Božích slibů, dále studovat Písmo svaté, trpělivě čekat a sledovat, kdy jim Pán svěří další světlo.

23 | Co je to svatyně

GC 409 Základem i hlavním pilířem víry v příchod Ježíše Krista se stal především text: „*Až do dvou tisíc a tři set večerů a jiter, a přijdou k obnovení svému svatě služby.*“ (Da 8,14) Tato slova velmi dobře znali všichni, kdo věřili v brzký příchod Pána Ježíše. Tisíce úst opakovaly toto proroctví jako heslo své víry. Věřili, že na událostech předpovězených těmito slovy závisí splnění jejich nekrásnější naděje a největší touhy. Vypočítali, že lhůta určená proroctvím skončí na podzim roku 1844. Spolu s ostatními křesťany adventisté věřili, že svatyní je země nebo nějaká její část. Měli za to, že očistění svatyně bude znamenat očistění země ohněm posledního soudu a dojde k tomu při druhém příchodu Ježíše Krista. Proto došli k závěru, že se Kristus vrátí na tuto zem v roce 1844.

Stanovené datum ovšem uplynulo a Pán nepřišel. Věřící věděli, že Boží slovo nemůže selhat, že chyba musí být v jejich výkladu proroctví. V čem se ale mýlili? Někteří řešili problém prohlášením, že období 2300 dnů neskončilo v roce 1844. Neměli pro to však jiné zdůvodnění než to, že Pán Ježíš nepřišel tehdy, když ho čekali. GC 410 Dospěli k závěru, že kdyby lhůta předpovězená proroctvím skončila v roce 1844, Kristus by se vrátil, aby očistil svatyni - vyčistil zemi ohněm. Protože nepřišel, nemohla lhůta skončit. Přijmout takový závěr znamenalo zavrhnout dosavadní výpočet prorockých období. Dalším studiem zjistili, že období 2300 prorockých dnů začalo na podzim roku 457 př. Kr., kdy vstoupil v platnost Artaxerxův dekret o obnově Jeruzaléma. Vezmeme-li toto datum jako výchozí bod, souhlasí dokonale sled všech předpovězených událostí v knize Daniel 9,25-27. Šedesát devět týdnů, prvních 483 let z 2300 let, sahá k Mesiáši, Pomazanému. Kristův křest a jeho pomazání Duchem Svatým v roce 27 po Kr. se vyplnily přesně podle předpovědi. Uprostřed sedmdesátého týdne měl být Mesiáš zabit. Tři a půl roku po svém křtu, na jaře roku 31 po Kr., byl Kristus ukřižován. Sedmdesát týdnů, neboli 490 let, bylo odděleno přednostně pro Židy. Koncem tohoto období zpečetil národ zavržení Krista pronásledováním jeho učedníků a apoštolové se v roce 34 po Kr. obrátili k pohanům. Tehdy skončilo 490 let, první část z 2300 prorockých dnů, a zbývalo 1810 let. Období 1810 let od roku 34 po Kr. skončilo v roce 1844. Jak prohlásil anděl: „*A přijdou k obnovení svému svatě služby.*“ Všechny proroctvím předpovězené udaje se neklamně splnily v určenou dobu.

Všechno v tomto výkladu bylo srozumitelné a jasné až na to, že nevymezoval, jaká událost je očistěním svatyně, ke kterému došlo v roce 1844, předpovězena. Popřít, že prorocké období skončilo v uvedeném roce, by znamenalo vnést do celé věci zmatek a nebrat v úvahu, že se řada důležitých událostí odehrála přesně v době určené proroctvím. Bůh svůj lid ve velkém adventním hnutí vedl. Provázel toto dílo svou mocí a slávou a nepřipustil, aby skončilo zklamáním a aby lidé mohli tvrdit, že šlo o falešné a fanatické nadšení. Bůh nedovolí, aby se jeho slovo stalo předmětem pochybností a nejistoty. GC 411

I když po zklamání mnozí lidé odmítli výpočty prorockých lhůt a zavrhlí hnutí, které na jejich základě vzniklo, jiní věřící nebyli ochotni vzdát se své víry a svých prožitků, které stály na Písmu a svědectví Ducha Svatého. Věřili, že studiem proroctví došli ke správnému výkladu a jejich povinností je držet se poznání pravdy a pokračovat dál ve studiu Bible. S opravdovou modlitbou prověřovali svůj výklad Písma a snažili se odhalit

svou chybu. Protože ve svém výpočtu prorockých údobí nemohli najít žádnou chybu, začali se podrobněji zabývat otázkou svatyně.

Studiem zjistili, že v Písmu není jediný doklad podporující obecně přijatý názor, že svatyně znázorňuje naši zemi. Našli však v Bibli vysvětlení, co je to svatyně, jaký má účel, kde se nachází a jaká služba se v ní koná. Svědectví Biblických pisatelů je tak jasné a podrobné, že nedává prostor pro pochybnosti. Apoštol Pavel napsal v listě Židům: „*Mělat pak i první ona smlouva ustanovení z strany služeb a svatyni světskou. Nebo udělán byl stánek první, v kterémž byl svícen, a stůl, a posvátní chlebové, a ten sloul svatyně. Za druhou pak oponou byl stánek, kterýž sloul svatyně svatých, zlatou maje kadidlnici, a truhlu smlouvy, všudy obloženou zlatem, kdežto bylo věderce zlaté, mající v sobě mannu, a hůl Aronova, kteráž byla zkvetla, a dsky zákona, nad truhlou pak byli dva cherubínové slávy, zastěňující slitovnici.*“ (Žd 9,1-5)

Svatyní, o níž apoštol hovoří, byl stánek postavený na Boží příkaz Mojžíšem jako pozemský příbytek Nejvyššího. „*I udělajít mi svatyni, abych bydlil uprostřed nich.*“ (2 M 25,8) přikázal Bůh Mojžíšovi, když s ním byl na hoře. **GC 412** Když Izraelci putovali pouští, bylo možno svatyni stěhovat z místa na místo, přesto to však byla velkolepá stavba. Její stěny byly z prken bohatě obložených zlatem a zasazených do stříbrných soklů, střechu tvořila vrstva koberců a pokrývek, její vrchní část byla z kůže. Vnitřek byl z jemného plátna překrásně zdobeného postavami cherubínů. Kromě vnějšího nádvoří, na kterém stál oltář pro zápalné oběti, tvořily samotný svatostánek dvě místnosti, nazývané svatyně a svatyně svatých. Oddělovala je od sebe krásná a drahocenná opona, podobná oponě, která uzavírala vchod do první místnosti, do svatyně. Ve svatyni stál na jižní straně svícen se sedmi lampami a osvětloval svatyni ve dne i v noci. Na severní straně stál stůl s předkládanými chleby a před oponou, oddělující svatyni od svatyně svatých, byl zlatý kadidlový oltář, z něhož každý den stoupal k Bohu oblak příjemné vůně spolu s modlitbami Izraele.

Ve svatyni svatých stála truhla zhotovená ze vzácného dřeva, obloženého zlatem, schránka to pro dvě kamenné desky, na které Bůh vyryl Desatero přikázání. Truhlu příkrývala slitovnice, drahocenné umělecké dílo, které tvořilo víko posvátné schránky. Nad ní se vypínali dva cherubíni, každý na jedné straně, zhotovení z ryzího zlata. V této části svatyně se ukazovala Boží přítomnost v podobě oblaku slávy mezi cherubíny.

Když se Hebrejové usadili v Kanaánu, postavili jako náhradu za tento svatostánek Šalomounův chrám, tedy už pevnou stavbu mnohem větších rozměrů, zachovali však původní proporce a vnitřní zařízení. V této podobě svatyně existovala - s výjimkou doby proroka Daniela, kdy byla v sutinách - až do roku 70 po Kr., kdy ji zničili Římané.

Je to jediná pozemská svatyně, o níž Bible podává nějaké zprávy. Apoštol Pavel ji nazývá svatyní první smlouvy. **GC 413** Ale co nová smlouva, nemá žádnou svatyni?

Když se lidé, kteří hledali pravdu, znovu obrátili k listu Židům, zjistili, že již citovaná slova apoštola Pavla hovoří o existenci druhé svatyně neboli svatyně nové smlouvy: „*I ta první smlouva měla ovšem bohoslužebný řád i posvátné místo.*“ Spojkou „i“ apoštol Pavel naznačuje, že se o této svatyni zmínil již dříve. Když se vrátíme na počátek předchozí kapitoly dopisu Židům, můžeme číst: „*Ale summa toho mluvení tato jest, že takového máme nejvyššího kněze, kterýž se posadil na pravici trůnu velebnosti v nebesích. Služebník jsa svatyně, a pravého toho stánku, kterýž Pán vzdělal, a ne člověk.*“ (Žd 8,1.2)

Zde se hovoří o svatyni nové smlouvy. Svatyni první smlouvy vybudovali lidé, postavil

ji Mojžíš. Nebeskou svatyní postavil Pán a ne člověk. Ve starozákonní svatyni konali službu lidé jako kněží, v nebeské svatyni slouží Ježíš Kristus, náš velký Velekněz. První svatyně byla na zemi, druhá je v nebi.

Navíc, Mojžíš zhotovil svatostánek podle nebeského vzoru. Pán mu přikázal: „*Vedle všeho, jakž já ukazuji tobě podobenství stánku a podobenství všech nádob jeho, tak uděláte.*“ Tento příkaz dostal opakovaně: „*Hleďž pak, abys udělal podle podobenství toho, kteréž tobě ukázáno jest na hoře.*“ (2 M 25,9.40) Apoštol Pavel dodává, že první svatostánek byl „*věcí nebeských příkladové*“, že kněží, kteří obětují dary podle zákona, slouží podle „*podobenství a stínu nebeských věcí*“, „*neboť nevšel Kristus do svatyně rukou udělané, kteráž by byla příklad s pravou svatyní se srovnávající, ale právě v nebe všel, aby nyní přítomný byl tváři Boží za nás*“ (Žd 9,9.23; 8,5; 9,24). **GC 414**

Nebeská svatyně, ve které slouží Ježíš Kristus v náš prospěch, je originál, zatímco svatyně vystavená Mojžíšem byla její napodobeninou. Bůh vložil svého Ducha na stavitele pozemské svatyně. Řemeslnická zručnost a umění projevené při stavbě byly výrazem Boží moudrosti. Stěny vypadaly jako z jednoho kusu zlata a odrážely světlo sedmi lamp zlatého svícnu na všechny strany. Stůl s předkládanými chleby a kadidlový oltář zářily jako ryzí zlato. Nádherné koberce, které tvořily strop a v nichž byly vetkány postavy andělů v modré, purpurové a šarlatové barvě, zvýrazňovaly krásu stavby. Za druhou oponou se ukazovala záře nad slitovnicí, viditelný projev Boží slávy, do jejíž přítomnosti mohl přijít pouze nejvyšší kněz, kdokoli jiný by zemřel.

Nevyrovnatelná nádhera pozemské svatyně znázorňovala pro lidský pohled slávu nebeské svatyně, v níž Ježíš Kristus, náš Vůdce, slouží za nás před Božím trůnem. Velikost a nádheru příbytku Krále králů, kde „*tisícové tisíců sloužili jemu, a desetkrát tisícrát sto tisíců stálo před ním*“ (Da 7,10), onen chrám - naplněný slávou věčného trůnu, kde serafíni, jeho zářící strážci, zakrývají v úctě své tváře - mohla jen matně znázornit nejznamenitější stavba, jakou kdy vybudovaly lidské ruce. Přesto pozemská svatyně a služby, které se v ní konaly, učily důležitým pravdám o nebeské svatyni a velikém díle, které tam probíhá pro záchranu člověka.

Nebeskou svatyní znázorňovala dvě oddělení pozemského svatostánku. Když apoštol Jan směl ve vidění pozorovat Boží chrám v nebi, viděl „*sedm lamp ohnivých hořících před trůnem*“ (Zj 4,5). Viděl anděla „*maje kadidlnici zlatou. I dáni jsou jemu zápalové mnozí, aby je obětoval s modlitbami všechněch svatých na oltáři zlatém, kterýž jest před trůnem*“ (Zj 8,3). **GC 415** Apoštol Jan směl sledovat první oddělení nebeské svatyně; viděl tam „*sedm lamp ohnivých*“ a „*zlatý oltář*“, které ve svatyni na zemi znázorňoval zlatý svícen a kadidlový oltář. Nebeská svatyně se otevřela znovu (Zj 11,19) a Jan nahlédl za vnitřní oponu svatyně svatých. Tam uviděl „*truhlu (schránu) Boží smlouvy*“, kterou na zemi znázorňovala posvátná truhla, do níž Mojžíš uložil Boží zákon.

Lidé, kteří hledali řešení vzniklé otázky, našli neklamný důkaz, že v nebi existuje svatyně. Mojžíš postavil na zemi svatyni podle vzoru, který mu Pán ukázal. Apoštol Pavel učí, že vzorem je pravá svatyně, která je v nebi. A Jan dosvědčuje, že ji v nebi viděl.

V nebeském chrámu, v Božím příbytku, stojí Boží trůn spravedlnosti a soudu. Ve svatyni svatých je uložen Boží zákon, základní měřítko pravdy, podle něhož Pán posuzuje celé lidstvo. Schrána úmluvy, ve které jsou uloženy desky zákona, je přikrytá slitovnicí, před níž nabízí Kristus svou krev za hříšníka. Tím je znázorněno spojení spravedlnosti a milosti v plánu vykoupení člověka. Jen nekonečná moudrost mohla vymyslet takové

spojení a jen nekonečná moc je mohla uskutečnit. Toto spojení naplňuje celé nebe úžasem a úctou. Sochy cherubínů v pozemské svatyni shlížely uctivě na slitovnici a znázorňovaly zájem, s jakým nebeské zástupy sledují dílo vykoupění lidstva. To je tajemství milosti, které by i andělé chtěli pochopit: že totiž Bůh může zůstat spravedlivý, i když ospravedlňuje kajícího hříšníka a obnovuje spojení s hříšným lidstvem, že Kristus může sestoupit, aby zachránil nespočetné zástupy lidí z propasti zkázy, a přikrýt je neposkrvněným rouchem své spravedlnosti, aby spolu s anděly, kteří nepadli, mohli navždy žít v Boží přítomnosti.

Dílo Ježíše Krista jako Přímluvce za člověka jedinečně znázornil prorok Zachariáš v proroctví o muži, „*jehož jméno jest Výstřelek*“. GC 416 Napsal: „*Ten vystaví chrám Hospodinův. Nebo ten má vystavět chrám Hospodinův, a tentýž zase přinese slávu, a sedět i panovati bude na trůnu svém, a bude knězem na trůnu svém, a rada pokoje bude mezi nimi oběma.*“ (Za 6,12.13)

„*Ten vystaví chrám Hospodinův.*“ Svou obětí a službou prostředníka je Kristus zakladatelem a stavitelem Boží církve. Apoštol Pavel ukazuje na Krista, který je „*gruntovní úhelný kámen sám Ježíš Kristus, na němžto všecko stavení příslušně vzdělané roste v chrám svatý v Pánu; na kterémžto i vy spolu vzděláváte se v přítbytek Boží, v Duchu svatém.*“ (Ef 2,20-22)

„*Bude obdařen velebností.*“ Kristu náleží sláva za vykoupění lidského rodu, který padl do hříchu. Po věčnost bude znít zpěv vykoupěných: „*Kterýžto zamiloval nás a umyl nás od hříchů našich krví svou, ... jemužto buď sláva a moc na věky věků.*“ (Zj 1,5.6)

„*Bude sedět na svém trůnu a vládnout a bude na svém trůnu knězem.*“ Ještě nesedí na trůnu své slávy, protože království slávy ještě nebylo nastoleno. Teprve až ukončí své dílo prostředníka, „*dát jemu Pán Bůh stolicí Davida otce jeho*“ a „*království jeho nebude konce*“ (L 1,32.33). Jako kněz sedí nyní Ježíš Kristus se svým Otcem na Božím trůnu (Zj 3,21). Na trůnu s Věčným Bohem, který má život sám v sobě, sedí nyní Pán Ježíš, který „*nemoci naše vzal, a bolesti naše vlastní on nesl*“, „*zkušeneho ve všem nám podobně, kromě hříchu*“, proto „*může také pokušení trpícím spomáhati*“. „*Pakliť by kdo zhřešil, přímluvci máme u Otce.*“ (Iz 53,4; Žd 4,15; 2,18; 1 J 2,1) Přímlouvá se svým proboděným a ztýraným tělem, svým neposkrvněným životem. Raněné ruce, probodnutý bok, probité nohy prosí za padlého člověka, jehož spasení vykoupil za tak nezměrnou cenu.

„*Mezi obojím bude pokojná shoda.*“ Láska Otcova je stejně jako láska Syna zdrojem záchrany pro ztracené lidstvo. GC 417 Pán Ježíš řekl svým učedníkům, dříve než od nich odešel: „*Nepravím vám, že já budu prositi Otce za vás. Nebo sám Otec miluje vás.*“ (J 16,26.27) Bůh byl v Kristu, když „*smířuje svět s sebou*“ (2 K 5,19). A ve službě v nebeské svatyni je „*mezi oběma pokojná shoda*“. „*Nebo tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby každý, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.*“ (J 3,16)

Bible dává jasnou odpověď na otázku: Co je svatyně? Termínem „svatyně“ Bible označuje nejdříve svatyni postavenou Mojžíšem jako napodobeninu nebeské skutečnosti, a za druhé „pravou svatyni“ v nebi, kterou pozemská svatyně jako napodobenina znázorňovala. Smrtí Ježíše Krista skončila obrazná služba. „Pravá svatyně“ v nebi je svatyně nové smlouvy. A protože proroctví Daniel 8,14 se splnilo v nové smlouvě, musí být svatyně, k níž se proroctví vztahuje, svatyní nové smlouvy. Když v roce 1844 skončilo období 2300 prorockých dnů, na zemi už po mnoho století izraelská svatyně

neexistovala. Proto prorocí: „Až po dvou tisících a třech stech večerech a jitrech dojde svatyně spravedlnosti (očistění)“ se nepochybně týká svatyně v nebi.

Zbývá však ještě odpovědět na nejdůležitější otázku: Co je to očistění svatyně? Bible podrobně popisuje takovou službu v pozemské svatyni. Může však být v nebi něco, co je třeba očistit? V listu Židům 9. kapitole se hovoří o očistění pozemské i nebeské svatyně: „*A téměř všechno podle Zákona krví očišťováno bývá, a bez krve vylití nebývá odpuštění vin. Protož potřeby bylo, aby věci nebeských příkladově těmi věcmi očišťování byli, nebeské pak věci lepšími oběťmi, nežli jsou ty,*“ (Žd 9,22.23) totiž drahocennou krví Ježíše Krista.

Očistění, a to v obrazné i ve skutečné službě, musí být vykonáno krví. V obrazné službě krví zvířat, ve skutečné službě krví Pána Ježíše. **GC 418** Apoštol Pavel jako důvod, proč očistění musí být vykonáno krví, uvádí, že bez prolití krve není odpuštění. Odpuštění neboli vymazání hříchů je dílo, které je třeba vykonat. Jakou souvislost však mají hříchy se svatyní, ať už v nebi, nebo na zemi? To můžeme pochopit studiem obrazné služby v pozemské svatyni, jež je svatyně „*podobnosti a stínu nebeských věcí*“ (Žd 8,5).

Služba v pozemské svatyni se dělila do dvou fází. Kněží sloužili každý den ve svatyni a pak jednou za rok konal velekněz ve svatyni svatých zvláštní úkon smíření a očistění svatyně. Každý den přinášeli kající hříšníci své oběti ke dveřím svatostánku, pokládali ruku na hlavu obětního zvířete a vyznávali své hříchy. Tím obrazně přenášeli svoji vinu ze sebe na nevinnou oběť. Pak bylo zvíře usmrceno. „*Bez krve vylití,*“ vysvětluje apoštol, „*nebývá odpuštění vin.*“ „*Nebo duše všelikého těla ve krvi jest.*“ (3 M 17,11) Porušení Božího zákona vyžaduje smrt přestupníka. Krev znázorňuje život hříšníka propadlého odsouzení. Jeho vinu přenesenou na oběť zanesl kněz v krví obětního zvířete do svatyně a kropil jí před oponou, za níž byla truhla s deskami zákona, který hříšník přestoupil. Tímto obřadem byl hřích prostřednictvím krve obrazně přenesen do svatyně. V případě některých obětí nebyla krev vnášena do svatyně, ale její maso snědl kněz, jak Mojžíš přikázal Áronovým synům: „*Poněvadž ji dal vám, abyste nesli nepravost všeho množství.*“ (3 M 10,17) Oba obřady jsou symbolem přenesení hříchu z člověka, který hřích vyznal, do svatyně.

Taková služba probíhala ve svatyni každý den po celý rok. Hříchy Izraele byly přenášeny do svatyně a zvláštním obřadem je bylo třeba odstranit. Podle Božího příkazu bylo nezbytné vykonat smířící obřady pro každé oddělení svatyně. **GC 419** „*A očistí svatyni od nečistot synů Izraelských a od přestoupení jejich i všech hříchů jejich. Totéž učiní i stánku úmluvy, kterýž jest mezi nimi u prostřed nečistot jejich.*“ Smířící obřad bylo třeba vykonat také pro oltář, a tím „*očistí jej i posvětit ho od nečistot synů Izraelských*“ (3 M 16,16.19). Jednou za rok ve velký Den smíření vstoupil nejvyšší kněz do svatyně svatých, aby svatyni očistil. Tento úkon uzavřel celoroční cyklus služby ve svatyni. V Den smíření postavili před dveře svatostánku dva kozly. Potom určili „*los jeden Hospodinu, a los druhý Azazel*“ (3 M 16,8). Kozel, na kterého padl los pro Hospodina, měl být poražen jako oběť za hřích lidí a kněz měl jeho krev zaneš za oponu a pokropit jí slitovnici a před slitovnicí. Krví měl být pokropen také kadidlový oltář, který stál před oponou.

„*A vlože Aron obě ruce své na hlavu kozla živého, vyznávati bude nad ním všechny nepravosti synů Izraelských, a všechna přestoupení jejich se všemi hříchy jejich, a vloží je na hlavu kozla, a vyžene ho člověk k tomu zřízený na poušť. (Kozel ten zajisté ponese na sobě všechny nepravosti jejich do země pusté.) A pustí kozla toho na*

poušti.“ (3 M 16,21.22) Kozel určený k vyhnání se už do izraelského tábora nevrátil a muž, který ho odvedl do pouště, musel - dříve než se vrátil do tábora - omýt sebe a svůj oděv vyprat.

Celý obřad měl Izraelcům ukázat, jak je Bůh svatý a jak je pro něj hřích odporný. Navíc jim měl ukázat, že každý styk s hříchem je znečistí. Bůh požadoval, aby se každý Izraelec toho dne, kdy se konalo dílo smíření, pokořoval ve svém srdci. **GC 420** Museli odložit jakoukoli práci a prožít celý den v opravdové pokoře před Bohem, s modlitbami, postem a opravdovým zpytováním srdce.

Předobrazná služba v pozemské svatyni představovala důležité pravdy o smíření. Místo hřištníka byla v ní přijímána krev zástupné oběti. Krev obětí zvířat však nemohla odstranit hřích. Byl to jen prostředek, který přenášel hřích do svatyně. Obětováním krve hřištník uznal autoritu zákona, vyznal, že se provinil a vyjádřil touhu dosáhnout odpuštění vírou ve Vykupitele, který přijde. Tím ale ještě nebyl úplně osvobozen od odsouzení zákona. V Den smíření vešel velebně do svatyně svatých s krví obětího zvířete, které přineslo celé shromáždění, a pokropil jí slitovnici nad zákonem, aby učinil zadost požadavkům zákona. Potom jako prostředník vzal všechny hříchy na sebe a vynesl je ze svatyně. Položil ruce na hlavu živého kozla, vyznal nad ním všechny tyto hříchy, čímž je obrazně přenesl ze sebe na kozla, a ten pak byl vyhnán do pouště. Tím byly hříchy lidu symbolicky navždy odstraněny.

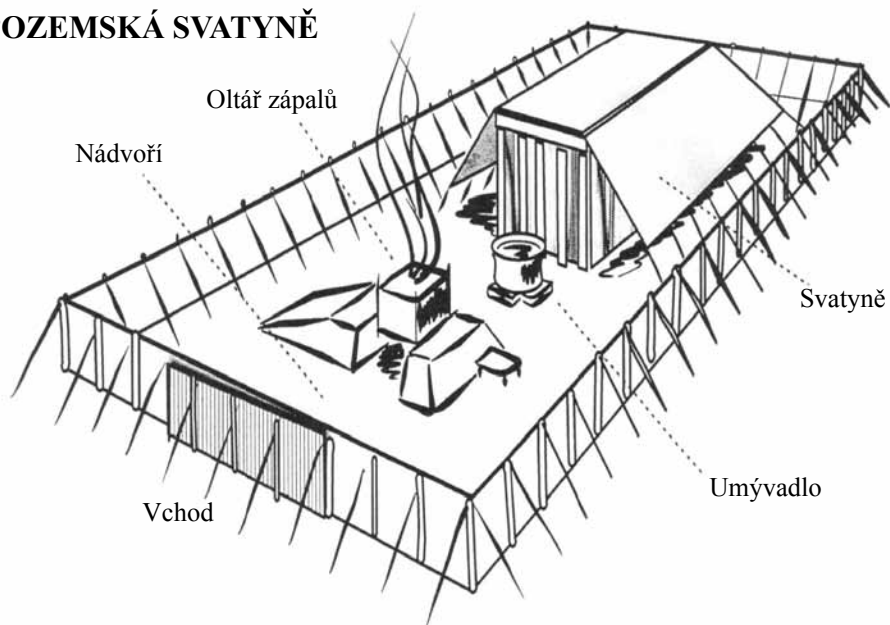
„Sloužíce podobenství a stínu nebeských věcí.“ (Žd 8,5) A co se při službě v pozemské svatyni konalo obrazně, koná se při službě v nebeské svatyni ve skutečnosti. Po svém nanebevstoupení začal náš Spasitel konat dílo jako náš velebný. Apoštol Pavel napsal: *„Neboť nevšel Kristus do svatyně rukou udělané, kteráž by byla příklad s pravou svatyní se srovnávající, ale právě v nebe všel, aby nyní přítomný byl tváří Boží za nás.“* (Žd 9,24)

Služba kněze během roku v prvním oddělení svatyně, „za oponou“, která oddělovala svatyni od nádvoří, představovala službu, kterou Ježíš Kristus zahájil po svém nanebevstoupení. **GC 421** Úkolem kněze při každodenní službě bylo přinášet před Boha krev oběti za hřích a kadidlo, jehož vůně stoupala s modlitbami Izraele. Kristus přinesl před Otce svou krev prolitou za hřištníky a předložil před něho také vzácnou vůni své spravedlnosti spolu s modlitbami kajících věřících. To byla služba v prvním oddělení nebeské svatyně.

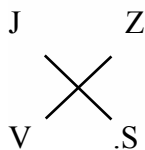
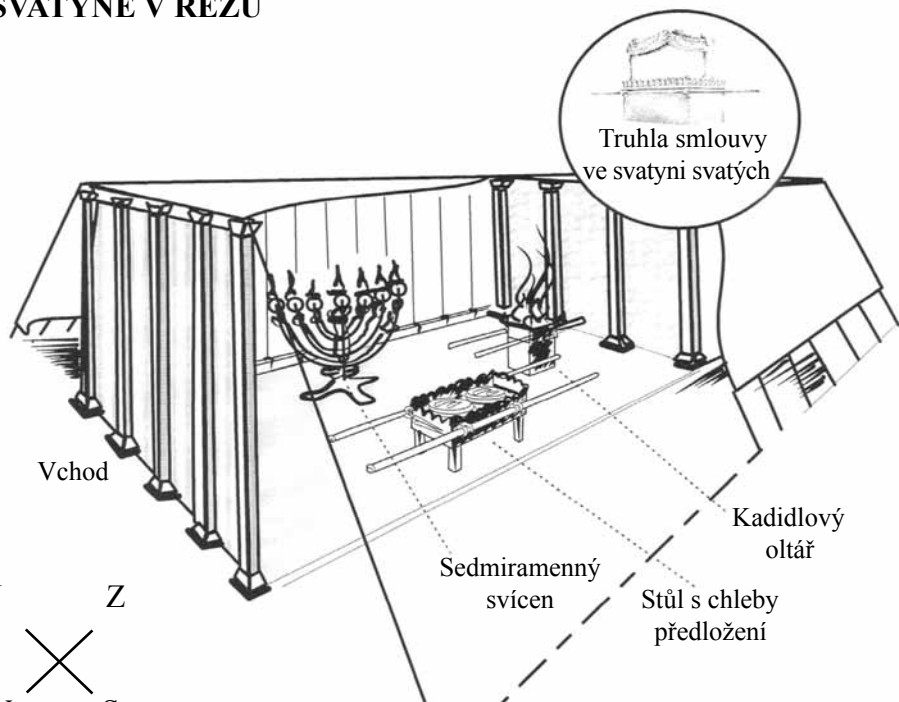
Tam provázela Ježíše Krista víra jeho učedníků, když od nich odešel do nebe. Tam se upírala jejich naděje a „v této naději“, jak napsal Pavel, *„kteroutož máme jako kotvu duše, i bezpečnou i pevnou, a vcházející až do vnitřku za oponu, kdežto předchůdce náš pro nás všel Ježíš, jsa učiněn podle řádu Melchisedechova nejvyšším knězem na věky“.* *„Ani skrze krev kozlů a telat, ale skrze svou vlastní krev, všel jednou do svatyně, věčně vykoupení nalezl.“* (Žd 6,19.20; 9,12)

Po osmnáct staletí trvala tato služba znázorněná prvním oddělením svatyně. Krev Ježíše Krista představovala přímluvu za věřící, kteří projevovali pokání, a zajišťovala jim odpuštění a přijetí u Otce. Jejich hříchy však zůstávaly stále zaznamenány v nebeských knihách. Jako v obrazné službě v pozemské svatyni se na konci roku konalo dílo smíření, tak se musí - dříve než skončí Kristovo dílo pro vykoupení člověka - vykonat smíření tím, že ze svatyně bude odstraněn hřích. Tato služba měla začít po uplynutí 2300 prorockých dnů. V určenou dobu, jak předpověděl prorok Daniel, vstoupil náš Velebný do svatyně svatých, aby vykonal poslední část svého slavného díla - očištění svatyně.

POZEMSKÁ SVATYNĚ

SVATYNĚ V ŘEZU

Kresba: Kai-Uve Beck

Jako byly kdysi hříchy lidu vírou přenášeny na oběť za hřích a pak obrazně její krví vnášeny do pozemské svatyně, tak jsou podle nové smlouvy hříchy kajících lidí vírou vkládány na Ježíše Krista a ve skutečnosti přenášeny do nebeské svatyně. Tak jako v obrazné službě očištěním pozemské svatyně byly odstraněny hříchy, které ji znečistily, tak musí být očištěna nebeská svatyně tím, že z ní budou odstraněny nebo vymazány záznamy hříchů. GC 422 Než se to však může stát, musí být záznamy prozkoumány, aby se rozhodlo, na koho se může vztahovat smíření v Ježíši Kristu, kdo je pokáním a vírou v Pána Ježíše přijal. Očištění svatyně proto zahrnuje také vyšetřování - soud. Toto dílo se musí uskutečnit dříve, než Ježíš Kristus přijde, aby vykoupil svůj lid. Protože až Ježíš Kristus přijde, přinese s sebou odplatu, aby odměnil každého podle jeho činů (Zj 22,12). Lidé, kteří sledovali světlo prorockého slova, poznali, že Kristus - místo aby přišel na tuto zem - zahájil po skončení údobí 2300 prorockých dnů v roce 1844 dílo v nebeské svatyni svatých, aby vykonal závěrečné dílo smíření před svým příchodem na zem. Pochopili také, že oběť za hřích předobrazně představovala Ježíše Krista jako oběť a velekněz znázorňoval Pána Ježíše jako Prostředníka, ale také, že kozel - určený k vyhnání, na něhož velekněz přenesl hříchy celého lidu - symbolizoval satana, původce hříchu, na něhož budou nakonec vloženy všechny vyznané hříchy lidí. Když velekněz krví oběti za hřích očistil svatyni od hříchů, vložil hříchy na kozla. Když Ježíš Kristus svou vlastní krví na konci své služby odstraní hříchy svého lidu z nebeské svatyně, vloží je na satana, který musí nést konečný trest uložený soudem. Kozel byl vyhnán do pouště, aby se už nikdy nemohl vrátit mezi Izraelce. Satan bude navždy odstraněn z přítomnosti Boha a jeho lidu. Bude zahuben při závěrečném zničení hříchu a hříšníků. GC 423

24 | Ve svatyni svatých

Otázka svatyně se stala klíčem k vysvětlení zklamání z roku 1844. Otevřela celou soustavu vzájemně spojených pravd, které ukazují, že velké adventní hnutí řídila Boží ruka, a odhalují, jaký má v současné době Boží lid úkol a postavení. Podobně jako se učedníci Pána Ježíše po strašné noci zármutku a zklamání „zaradovali, vidouce Pána,“ (J 20,20) tak se nyní zaradovali věřící, kteří očekávali druhý příchod Ježíše Krista. Čekali, že přijde ve své slávě, aby odměnil své služebníky. Když se ve svých nadějích zklamali, ztratili Pána Ježíše z očí a jako Marie u hrobu volali: „*Vzali Pána ..., a nevíme, kde jsou jej položili.*“ (J 20,2) Nyní jej viděli ve svatyni svatých jako svého milosrdného Velekněze, který brzy přijde jako jejich král a vysvoboditel. Světlo nebeské svatyně jim osvětlilo minulost, přítomnost i budoucnost. Pochopili, že je vedla Boží neomylná prozřetelnost. I když jako první učedníci nepochopili obsah poselství, které hlásali, nemění to nic na skutečnosti, že toto poselství bylo v každém ohledu správné. Hlásáním poselství plnili Boží záměr a jejich práce nebyla před Pánem marná. Znovuzrozeni „*v naději živé*“, radovali se „*radostí nevýmluvnou a oslavenou*“ (1 Pt 1,3,8). **GC 424**

Jak proroctví knihy Daniel: „*Až do dvou tisíc a tří set večerů a jiter, a přijdou k obnovení svému svaté služby*“, tak i poselství prvního anděla: „*Bojte se Boha, a vzdejte jemu chválu, neboť přišla hodina soudu jeho,*“ (Zj 14,7) odkazují na službu Ježíše Krista ve svatyni svatých, na vyšetřující soud, nikoli na příchod Pána Ježíše, kdy přijde, aby vysvobodil svůj lid a odstranil bezbožné. Omyl nebyl ve výpočtu prorockých lhůt, ale ve stanovení událostí, ke které mělo po uplynutí 2300 prorockých dnů dojít. Tento omyl způsobil, že věřící prožili zklamání, ačkoli se splnilo všechno, co proroctví předpovědělo a co mohli podle Písma očekávat. Právě v té době, kdy oplakávali konec svých nadějí, došlo k události, kterou poselství předpovídalo a k níž muselo dojít, dříve než bude Pán moci přijít, aby odměnil své služebníky.

Ježíš Kristus přišel nikoli na zem, jak očekávali, ale - jak ukazoval předobraz - do svatyně svatých Božího chrámu v nebi. Prorok Daniel popisuje, jak Kristus v určenou dobu přichází k „*Věkovitému*“: „*Viděl jsem u vidění nočním, a aj, s oblaky nebeskými podobný Synu člověka přicházel;*“ - ne na zem, ale - „*potom až k Starému dnu přišel, a před něj postaven byl*“ (Da 7,13).

Tento příchod předpovídá také prorok Malachiáš: „*V tom hned přijde do chrámu svého Panovník, kteréhož vy hledáte, a anděl smlouvy, v němž vy líbost máte. Aj, přijdeť, praví Hospodin zástupů.*“ (Mal 3,1) Pán přišel do svého chrámu náhle, jeho lid to nečekal. Tam ho nehledali. Čekali, že přijde na tuto zemi „*v plameni ohně, kterýž pomstu uvede na ty, jenž neznají Boha a neposlouchají evangelium Pána našeho Jezukrista*“ (2 Te 1,8). Lidé ještě nebyli připraveni setkat se se svým Pánem. Bylo třeba, aby se na to připravili. Museli poznat učení, které jejich pozornost nasměruje k Božímu chrámu v nebi. **GC 425** Až budou vírou sledovat svého velekněze, jak tam slouží, poznají nové povinnosti. Církev musí dostat další varovné poselství a další naučení.

Prorok napsal: „*Ale kdo bude moci snést den příchodu jeho? A kdo ostojí, když se on ukáže? Nebo on jest jako oheň rozpouštějící a jako mýdlo běličů. I sedna, přeháněti bude a přečišťovati stříbro, a přečistí syny Lévi, a vyčistí je jako zlato a jako*

stříbro. I budou Hospodinovi, obětující oběti v spravedlnosti.“ (Mal 3,2,3) Až se Kristus přestane přimlouvat za lidstvo v nebeské svatyni, budou muset lidé žijící na zemi stát před tváří svatého Boha bez prostředníka. Jejich šat musí být bez poskvrny, jejich povaha musí být očištěna od hříchu krví Pána Ježíše. Prostřednictvím Boží milosti a vlastním vytrvalým úsilím musejí zvítězit v boji se zlem. Zatímco v nebi probíhá vyšetřovací soud, zatímco vyznané hříchy věřících jsou odstraňovány ze svatyně, musí Boží lid na zemi vykonat zvláštní dílo očištění, odstranění hříchu. Tento proces je jasně popsán ve 14. kapitole knihy Zjevení.

Až bude toto dílo dokončeno, budou Kristovi následovníci připraveni na příchod svého Pána. „*I zachutná sobě Hospodin obět Judovu a Jeruzalémských, jako za dnů prvních, a jako za let starodávních.*“ (Mal 3,4) Pak bude církev, kterou Pán vezme k sobě při svém příchodu, „...*slavnou církev, nemající poskvrny, ani vrásky, neb cokoli takového*“ (Ef 5,27). Bude „*krásná jako měsíc, čistá jako slunce, hrozná jako vojsko s praporci*“ (Pís 6,10).

Vedle příchodu Mesiáše do jeho chrámu předpovídá Malachiáš také druhý příchod Pána, kdy přijde, aby vykonal soud: **GC 426** „*K vám pak přikročím s pomstou, a budu rychlým svědkem proti kouzelníkům, a proti cizoložníkům, a proti křivopřísežníkům, i proti těm, kteříž s útliskem zadržují mzdu nájemníka, vdově a sirotku, a příchozímu křivdu činíce, nebojí se mne, praví Hospodin zástupů.*“ (Mal 3,5) Juda popisuje stejnou událost, když říká: „*Pán s svatými tisíci svými běře se, aby učinil soud všechněm a trestal všechny, kteříž by koli mezi nimi byli bezbožní, ze všech skutků bezbožnosti jejich.*“ (Ju 1,14.15) Tento příchod a vstup Pána do chrámu jsou dvě různé a oddělené události.

Vstup Ježíše Krista jako našeho velekněze do svatyně svatých, aby ji očistil, jak je vylíčen v knize Daniel 8,14, příchod Syna člověka k Věkovitému, jak jej popisuje Daniel 7,13, a příchod Pána do jeho chrámu, předpovězený Malachiášem, představují stejnou událost. Tato událost je také znázorněna příchodem ženicha na svatbu, jak o tom Pán Ježíš vyprávěl v podobenství o deseti družičkách podle Matouše 25. kapitoly.

V létě a na podzim roku 1844 znělo volání: „*Ženich jde!*“ Tehdy se utvořily dvě skupiny lidí znázorněné rozumnými a pošetilými družičkami. Jedni radostně čekali na příchod Pána Ježíše a odpovědně se připravovali na setkání s ním, druhí jednali ze strachu a chvilkového popudu, spokojili se s teoretickým poznáním pravdy, nepřijali však Boží milost. V podobenství se vypráví, že když ženich přišel, ty, „*kteřé byly připraveny, vešly s ním na svatbu*“. Příchod ženicha, o kterém se tu mluví, předchází svatbu. Svatba znázorňuje, jak se Kristus ujímá svého království. **GC 427** Svaté město - nový Jeruzalém, který je hlavním městem a představitelem království - je nazýváno „*nevěstou, choť Beránkovou*“. Anděl Janovi řekl: „*Pojď, ukáží ti nevěstu, manželku Beránkovu.*“ Apoštol Jan pak popisuje: „*I vnesl mne v duchu na horu velikou a vysokou, a ukázal mi město veliké, ten svatý Jeruzalém, sstupující s nebe od Boha.*“ (Zj 21,9.10) Svaté město jednoznačně představuje Beránkovu nevěstu a družičky, které šly ženichovi naproti, znázorňují církev. V knize Zjevení se o Božím lidu říká, že jsou hosty na Beránkově svatbě (Zj 19,9). Jsou-li hosty, nemohou být současně nevěstou. Prorok Daniel popisuje, že mu „*Věkovitý*“ dal „*vladařskou moc, slávu a království*“. (Da 7,14) Dostane nový Jeruzalém - hlavní město svého království - „*připravený jako nevěstu okrášlenou muži svému*“ (Zj 21,2). Až přijme království, přijde Kristus ve slávě jako Král králů a Pán pánů, aby vykoupil svůj lid, který usedne „*s Abrahamem, Izákem a Jákobem*“ v jeho království k jeho stolu (Mt 8,11; L 22,30), aby se účastnil Beránkovy svatební večeře.

Volání „Ženich přichází,“ které zaznělo v létě roku 1844, vedlo tisíce lidí k tomu, že očekávali okamžitý příchod Páně. V určenou dobu Ženich přišel - ne však na zem, jak očekávali - , ale k „Věkovitému“ - v nebi, na svatbu - , aby přijal své království. Ty, „*kteřé hotovy byly, vešly s ním na svadbu, i zavřítiny jsou dveře*“. (Mt 25,10) Nemusely se osobně účastnit svatby, protože se konala v nebi, kdežto oni žili na zemi. Následovníci Ježíše Krista mají očekávat „*Pána svého, až by se vrátil z svadby*“. (L 12,36) Musí však rozumět tomu, co se děje, a ve víře ho následovat, když vchází před Boží trůn. V tomto smyslu se o nich může říci, že se svatby účastní.

V podobenství se svatby zúčastnily ty družičky, které měly kromě lamp také olej v nádobkách. Ti, kdo znali pravdu z Písma a přijali také Božího Ducha a milost, kdo v noci své trpké zkoušky trpělivě čekali a zkoumali Bibli, aby poznali jasnější světlo - pochopili pravdu o svatyni v nebi i změnu Spasitelovy služby a vírou sledovali jeho dílo v nebeské svatyni. **GC 428** Všichni, kdo na základě svědectví Písma přijali tuto pravdu a vírou sledovali Krista, jak předstupuje před Boha, aby vykonal poslední část prostřednického díla a přiblížil se k okamžiku, kdy přijme své království - všichni tito lidé se podle podobenství účastní svatby.

Podobenství z 22. kapitoly Matoušova evangelia také používá obrazu svatby a zřetelně ukazuje, že vyšetřovací soud probíhá před svatební hostinou. Před svatbou vchází král, aby si prohlédl stolovníky, zda si všichni oblékli svatební roucho, neposkvvrněné roucho povahy omyté a očištěné krví Beránka (Mt 22,11; Zj 7,14). Kdo si neoblékně takový šat, bude ze svatební hostiny vyloučen. Král však přijme všechny, které při vyšetřování najde oblečené ve svatebním šatu a uzná je za hodné, aby vstoupili do jeho království a usedli s ním na jeho trůnu. Toto zkoumání povahy, zjišťování, kdo je připraven pro Boží království, je vyšetřovací soud, závěrečný úkon v nebeské svatyni.

Až vyšetřování skončí, až budou prověřeny případy všech lidí, kteří se kdy hlásili k Bohu, až bude rozhodnuto o každém z nich, tehdy - a ne dříve - doba milosti pro lidstvo skončí a dveře milosti se uzavřou. Jediná kratičká věta: „*Které hotovy byly, vešly s ním na svadbu, i zavřítiny jsou dveře*.“ (Mt 25,10) nás provází celým údobím závěrečné služby našeho Spasitele až do chvíle, kdy velké dílo záchrany člověka skončí. V pozemské svatyni, která, jak jsme viděli, je obrazem služby v nebeské svatyni, končila služba v prvním oddělení - ve svatyni - tehdy, když velekněz v Den smíření vstoupil do druhého oddělení - do svatyně svatých. Bůh přikázal: „*Žádný pak člověk ať není v stánku úmluvy, když on vchází k očišťování do svatyně, dokudž by on zase nevyšel a očištěn za sebe, za dům svůj i za všecko množství Izraelské nevykonal*.“ (3 M 16,17) Stejně tak skončil Kristus první část své služby, když přešel do svatyně svatých, aby vykonal závěrečnou část díla smíření. **GC 429** Když však skončila služba v prvním oddělení, začala služba v druhém oddělení. Když v obrazné službě opustil velekněz v Den smíření svatyni, vstoupil na místo, které znázorňovalo Boží přítomnost, aby před něj předložil krev oběti za hříchy všech Izraelců, kteří svých hříchů upřímně litovali. Tak také Pán Ježíš skončil jen první část svého díla, které koná jako náš zástupce, a zahájil druhou část stejné služby, při níž stále předkládá před Otce svou krev jako obět za hříšníky.

V roce 1844 tomu adventisté neporozuměli. Když uplynula doba očekávaného příchodu Spasitele, nepřestali věřit, že jeho příchod je blízko. Domnívali se, že nastala rozhodná chvíle a služba Pána Ježíše jako zástupce lidstva před Bohem skončila. Měli za to, že podle Bible doba milosti pro lidstvo skončí krátce před příchodem Pána na nebeských

oblacích. Zdálo se jim, že to jasně vysvítá z textů Písma svatého, v nichž se hovoří o době, kdy lidé budou hledat, klepat a volat u dveří Boží milosti, nikdo jim však neotevře. Kladli si otázku, zda doba, kdy očekávali druhý příchod Ježíše Krista, není spíše začátkem tohoto období, které bezprostředně předchází jeho příchod. Protože hlásali poselství o přicházejícím soudu, domnívali se, že splnili svůj úkol vůči světu. Přestali cítit odpovědnost za záchranu hříšníků a zdálo se jim, že nafoukané a rouhavé posměšky bezbožných jsou dalším důkazem, že Boží Duch už na lidi, kteří odmítli Boží milost, nepůsobí. To všechno je utvrzovalo v přesvědčení, že doba milosti skončila neboli - jak to vyjadřovali – „dveře milosti se zavřely“.

Studiem otázek svatyně získali jasnější poznání. Pochopili, že správně určili, že konec období 2300 prorockých dnů v roce 1844 označuje rozhodný okamžik. I když se opravdu zavřely dveře naděje a milosti, jimiž lidé po osmnáct staletí přicházeli k Bohu, otevřely se jiné dveře a Bůh lidem nabízí odpuštění hříchů díky službě Ježíše Krista ve svatyni svatých. **GC 430** Jedna část služby Pána Ježíše skončila a začala druhá. Dveře do nebeské svatyně, kde Kristus slouží ve prospěch hříšníků, jsou stále otevřené.

Teprve nyní pochopili slova Ježíše Krista z knihy Zjevení, určená církvi v jejich době: „*Totoť praví ten svatý a pravý, jenž má klíč Davidův, kterýžto otvírá, a žádný nezavírá, a zavírá, žádný pak neotvírá: Víím skutky tvé. Aj, postavil jsem před tebou dveře otevřené, a žádnýť jich nemůže zavřítí.*“ (Zj 3,7.8)

Všichni, kdo vírou následují Ježíše Krista ve velkém díle smíření, mají prospěch z jeho prostřednické služby. Pochopitelně lidé, kteří zavrhnou světlo, jež objasňuje tuto Kristovu službu, nemají z něho žádný užitek. Podobně ani Židé, kteří odmítli světlo při prvním příchodu Ježíše Krista a neuvěřili v něho jako ve Spasitele světa, nemohli přijmout odpuštění, které nabízí. Když Pán Ježíš po svém nanebevstoupení vešel se svou krví do nebeské svatyně, aby své následovníky poctil pozhnáním své prostřednické služby, zůstali Židé v naprosté nevědomosti a dále přinášeli nepotřebné oběti a dary. Obrazná služba skončila. Dveře, jimiž lidé dříve mohli přicházet k Bohu, už nebyly otevřené. Židé odmítli hledat Boha jediným způsobem, kterým k němu mohli přijít, totiž prostřednictvím služby v nebeské svatyni. Proto už dále neměli s Bohem spojení. Pro ně se dveře zavřely. Nepoznali v Kristu pravou obět a jediného prostředníka před Bohem, a proto nedostali pozhnání jeho prostřednické služby.

Jednání nevěřících Židů je obrazem jednání lhotejných a nevěřících mezi křesťany, kteří záměrně nechťejí nic vědět o službě našeho milosrdného Velekněze. **GC 431** Když v obrazné starozákonní službě vstoupil velekněz do svatyně svatých, měli se všichni Izraelci shromáždit kolem svatyně a nejslavnostnějším způsobem se v srdci kořit před Bohem, aby jim mohlo být odpuštěno a nemuseli být vyloučeni ze shromáždění. Oč důležitější je pochopit službu našeho Velekněze ve skutečném Dni smíření a vědět, co od nás požaduje.

Lidé nemohou beztestně odmítat varování, která jim Bůh milostivě posílá. Bůh varoval lidi v době Noeho a jejich záchrana závisela na tom, jaký postoj k poselství zaujmou. Protože výstrahu odmítli, Bůh odňal hříšnému lidstvu svého Ducha a lidé zahynuli ve vodách potopy. V době Abrahama se Milost přestala přimlouvat za hříšné obyvatele Sodomy, a všechny - kromě Lota, jeho ženy a dvou dcer - zničil oheň seslaný z nebe. Podobně také v době Pána Ježíše slyšeli tehdejší nevěřící Židé varování z úst Božího Syna: „*Aj, zanechávat se vám dům váš pustý.*“ (Mt 23,38) Při pohledu do závěrečného období lidských dějin prohlásil věčný Bůh o lidech, kteří „*lásku k pravdě nepřijali, aby*

spaseni byli“, že „pošle jim Bůh mocné dílo podvodů, aby věřili lži, a aby odsouzeni byli všickni, kteříž neuvěřili pravdě, ale oblíbili sobě nepravost“. (2 Te 2,10-12) Když odmítají učení jeho slova, Bůh jim odjímá svého Ducha a ponechává je na pospas bludům, které mají rádi.

Kristus se však za lidstvo stále přimlouvá a dává světlo poznání všem, kdo po něm touží. I když to adventisté zpočátku nechápali, porozuměli tomu později, když pochopili texty Písma, které vymezují jejich postavení.

Po uplynutí určeného data v roce 1844 nastalo pro věřící, kteří se i nadále drželi adventní víry, období velké zkoušky. Jedinou pomocí, která jim pomohla pochopit jejich situací, bylo učení o nebeské svatyni. **GC 432** Někteří zavrhli svou dřívější víru ve výpočet prorockých období a mocný vliv Ducha Svatého, který provázel adventní hnutí, připisovali lidským nebo satanským silám. Jiní i nadále věřili, že je vedl Pán. Když čekali, hledali a modlili se, aby jim Pán ukázal svou vůli, pochopili, že jejich Velekněz zahájil druhou část své služby. Vírou ho sledovali a pochopili také, co je závěrečným úkolem církve. Plněji porozuměli poselství prvního a druhého anděla a byli připraveni přijmout a hlásat světu slavností varování třetího anděla ze Zjevení 14. kapitoly.

Služba Velekněze

25 Boží zákon je neměnný

GC 433 „*I otevřít jest chrám Boží na nebi, a vidína jest truhla smlouvy jeho v chrámě jeho.*“ (Zj 11,19) Schrána neboli truhla Boží smlouvy je ve svatyni svatých, v druhém oddělení svatyně. Při službě v pozemském svatostánku, který je „obrazem a stínem nebeské svatyně“, vstupoval velekněz do tohoto oddělení pouze ve veliký Den smíření, aby svatyni očistil. Proto sdělení, že se otevřel Boží chrám v nebi a bylo vidět truhlu jeho smlouvy, odkazuje na otevření svatyně svatých v nebeské svatyni v roce 1844, kdy tam vstoupil Kristus, aby vykonal závěrečné dílo smíření. Lidé, kteří vírou sledovali svého Velekněze, když zahájil službu ve svatyni svatých, postřehli také truhlu Boží smlouvy. Studium otázky svatyně pochopili změnu služby Spasitele a poznali, že nyní slouží před schránou Boží smlouvy a nabízí svou krev za hříšníky.

Truhla v pozemském svatostánku ukrývala dvě kamenné desky, na nichž byla vyryta přikázání Božího zákona. Truhla obsahovala pouze desky zákona a přítomnost Božích přikázání jí dodávala hodnotu a svatost. Když se v nebi otevřel Boží chrám, věřící uviděli schránu Boží smlouvy. GC 434 Ve svatyni svatých nebeské svatyně je uchováván Boží zákon - zákon, který Bůh vydal za hřmění hromu na Sinaji a zapsal svým prstem na kamenné desky.

Boží zákon v nebeské svatyni je velký originál. Přikázání zaznamenaná na kamenné desky a zapsaná Mojžíšem do knih jsou jeho přesným opisem. Lidé, kteří přijali tuto důležitou pravdu, pochopili svatost a neměnnost Božího zákona. Pochopili jako nikdy předtím význam Spasitelových slov: „*Dokudž nepomine nebe i země, jediná literka aneb jediný puňktík nepomine z Zákona.*“ (Mt 5,18) Boží zákon je zjevením Boží vůle a projevem jeho charakteru, proto musí trvat navěky „*jako věrný svědek v nebi*“. Bůh nezrušil ani jediné přikázání, nezměnil ani jediné písmeno nebo háček. Žalmista prohlásil: „*Na věky, ó Hospodine, slovo tvé trvánlivé jest v nebesích.*“ „*Nebo Hospodin spravedlivý jest, spravedlnost miluje, na upřímného oči jeho patří.*“ (Ž 119,89; 11,7)

Uprostřed Desatera je zapsáno čtvrté přikázání, jak bylo původně ohlášeno: „*Pomni na den sobotní, abys jej světil. Šest dní pracovati budeš, a dělati všeliké dílo své; ale dne sedmého odpočinutí jest Hospodina Boha tvého. Nebudeš dělati žádného díla, ty i syn tvůj i dcera tvá, služebník tvůj i děvka tvá, hovado tvé i přičhozí, kterýž jest v branách tvých. Nebo v šesti dnech učinil Hospodin nebe a zemi, moře a všecko, což v nich jest, a odpočinul dne sedmého; protož požehnal Hospodin dne sobotního, a posvětil ho.*“ (2 M 20,8-11)

Boží Duch zapůsobil na srdce lidí, kteří studovali Písmo. Došli k přesvědčení, že nevědomě přestupovali toto přikázání, protože nesvětili den odpočinku Boha Stvořitele. Začali hledat důvody, které vedly k zachování prvního dne týdne - neděle - místo dne, který posvětil Bůh. V Bibli nenašli jediný doklad, že Bůh zrušil čtvrté přikázání nebo přenesl požehnání ze soboty na jiný den. GC 435

Upřímně se snažili poznat a naplnit Boží vůli. Když poznali, že přestupují Boží zákon, pocítili hlubokou bolest v srdci a projevíli svou věrnost Bohu tím, že začali zachovávat svatou Boží sobotu.

Někteří lidé vynaložili mnoho opravdového úsilí, aby jejich přesvědčení vyvrátili. Všem bylo jasné, že byla-li pozemská svatyně kopií svatyně v nebi, pak zákon

uložený v pozemské truhle je přesným opisem zákona uloženého v nebi, a že přijmout pravdu o nebeské svatyni znamená také uznat požadavky Božího zákona a tím i závaznost zachovávání soboty podle čtvrtého přikázání. To je důvod, proč se projevil tak rozhořčený a rozhodný odpor proti výkladu Písma, který objasňoval Kristovu službu v nebeské svatyni. Lidé se pokoušeli zavřít dveře, které Bůh otevřel, a otevřít dveře, které Bůh zavřel. Avšak Pán, který „otvírá, a žádný nezavírá, a zavírá, žádný pak neotvírá,“ prohlásil: „*Aj, postavil jsem před tebou dveře otevřené, a žádnýť jich nemůže zavřít.*“ (Zj 3,7.8) Kristus otevřel dveře, to znamená, že zahájil službu ve svatyni svatých. Z otevřených dveří nebeské svatyně zazářilo světlo a ukázalo nám, že zákon, který je tam uschován, obsahuje také čtvrté přikázání. Co Bůh ustanovil, člověk nemá právo zrušit.

Lidé, kteří přijali poznání o prostřednické službě Ježíše Krista a o neměnnosti Božího zákona, pochopili, že tyto pravdy obsahuje kniha Zjevení ve 14. kapitole. Poselství uvedené kapitoly obsahuje trojnásobné varování (viz Dodatky) a mělo připravit obyvatele země na druhý příchod Pána Ježíše. Zpráva „nastala hodina jeho soudu“ ukazuje na závěrečné dílo Kristovy služby pro záchranu lidstva. **GC 436** Oznamuje pravdu, jež musí znít, dokud Spasitel neukončí službu Přímluvce a nevrátí se na tuto zemi, aby vzal svůj lid k sobě. Soud, který začal roku 1844, musí pokračovat tak dlouho, dokud nebude rozhodnuto o údělu všech lidí, živých i mrtvých, proto potrvá až do konce doby milosti. Aby se lidé mohli připravit na to, aby při soudu obstáli, poselství je vyzývá: „*Bojte se Boha, a vzdejte jemu chválu, „klanějte se tomu, kterýž učinil nebe i zemi i moře i studnice vod.*“ K jakému výsledku povede přijetí těchto poselství, ukazují slova: „*Tuť jest trpělivost svatých, tu jsou ti, kteříž ostříhají přikázání Božích a víry Ježíšovy.*“ Je nezbytné, aby lidé zachovávali Boží zákon, a tak se připravili na soud. Podle tohoto zákona bude při soudu Bůh posuzovat povahu lidí. Apoštol Pavel napsal: „*Kteřížkoli pod Zákonem byvše hřešili, skrze Zákon odsouzeni budou. ... Ten den ... souditi bude Bůh tajné věci lidské.*“ Dodává k tomu ještě: „*Činitelé Zákonu spravedliví budou.*“ (Ř 2,12-16) Člověk potřebuje víru, aby mohl plnit Boží zákon, protože „*bez víry pak nemožné jest líbiti se Bohu*“. A „*cožkoli není z víry, hřích jest.*“ (Žd 11,6; Ř 14,23)

Poselství prvního anděla lidí vyzývá, aby se „báli Boha a vzdali mu čest“, aby ho uctívali jako Stvořitele nebe a země. Naplnit to mohou pouze poslušností jeho zákona. Kniha Kazatel radí: „*Boha se boj, a přikázání jeho ostříhej, nebo na tom všechno člověku záleží.*“ (Kaz 12,13) Jestliže člověk neplní Boží přikázání, Pán od něj nemůže přijmout ani projev úcty. „*Nebo toť jest láska Boží, abychom přikázání jeho ostříhali.*“ „*Kdo odvrací ucho své, aby neslyšel zákona, i modlitba jeho jest ohavnost.*“ (1 J 5,3; Př 28,9)

Povinnost uctívat Boha vyplývá z toho, že je Stvořitel, jemu vděčí všichni za to, že existují. Kdykoli Bible uvádí, že Bůh má nárok na úctu a uctívání před pohanskými modlami, vždy to odůvodňuje doklady jeho stvořitelské moci. **GC 437** „*Všickni zajisté bohové národů jsou modly, ale Hospodin nebesa učinil.*“ (Ž 96,5) „*K komu tedy připodobníte mne, abych podobný byl jemu, praví Svatý? Pozdvihněte zřůru očí svých, a vizte, kdo to stvořil?*“ „*Nebo tak praví Hospodin stvořitel nebes, (ten Bůh, kterýž sformoval zemi a učinil ji): ... Já jsem Hospodin, a není žádného více.*“ (Iz 40,25.26; 45,18) Žalmista prohlásil: „*Vězte, že Hospodin jest Bůh; on učinil nás, a ne my sami sebe.*“ „*Podte, sklánějme se, a padněme před ním, klekejme před Hospodínem stvořitelem naším.*“ (Ž 100,3; 95,6) Nebeské bytosti uctívají Boha a udávají jako důvod, proč to považují za svou povinnost: „*Hoden jsi, Pane, přijítí slávu, a čest, i moc; nebo ty jsi stvořil všechny věci, a pro vůli tvou trvají, i stvořeny jsou.*“ (Zj 4,11)

Zjevení 14. kapitola vyzývá lidi, aby uctívali Stvořitele. Proroctví pak také popisuje skupinu lidí, kteří na základě trojnásobného poselství zachovávají Boží přikázání. Jedno z přikázání přímo ukazuje na Boha jako Stvořitele. Ve čtvrtém přikázání se totiž říká: „*Ale dne sedmého odpočinutí jest Hospodina Boha tvého. Nebudeš dělati žádného díla, ty i syn tvůj i dcera tvá, služebník tvůj i děvka tvá, hovado tvé i přitchozí, kterýž jest v branách tvých. Nebo v šesti dnech učinil Hospodin nebe a zemi, moře a všecko, což v nich jest, a odpočinul dne sedmého; protož požehnal Hospodin dne sobotního, a posvětil ho.*“ (2 M 20,10.11) O sobotě Pán také nechal napsat, že je „*znamením...*, aby známé bylo, že já jsem Hospodin Bůh váš.“ (Ez 20,20) Zdůvodnění zní: „*Šest dní činil Hospodin nebe i zemi, v den pak sedmý přestal a odpočinul.*“ (2 M 31,17)

„Význam soboty jako památníku stvoření spočívá v tom, že stále zpřítomňuje pravý důvod, proč Bohu náleží úcta“ - protože je Stvořitel a my jsme jeho stvoření. „Sobota je proto pravým základem bohoslužby, protože učí tuto velkou pravdu účinněji než cokoli jiného. **GC 438** Pravý důvod pro uctívání Boha - nejen pro uctívání sedmého dne, ale pro uctívání Boha vůbec - je dán rozdílem mezi Stvořitelem a jeho stvořeními. Tato úžasná skutečnost nemůže nikdy zastarat a nesmí upadnout v zapomnění.“ (J. N. Andrews, Dějiny soboty, kap. 27) Proto Bůh ustanovil sobotu už v ráji, aby tuto pravdu lidem provždy připomínal. Pokud skutečnost, že Bůh je náš Stvořitel, bude důvodem, proč ho máme uctívat, potud bude sobota znamením a památníkem této skutečnosti. Kdyby všichni lidé zachovávali sobotu, nasměrovala by jejich myšlenky a city ke Stvořiteli jako k předmětu úcty a uctívání a nikdy by se z nich nestali modláři, lidé Bohu nevěrní a nevěřící. Zachovávání soboty je znamením věrnosti pravému Bohu, tomu, „*kterýž učinil nebe i zemi i moře i studnice vod*“ (Zj 14,7). Z toho vyplývá, že poselství, které vyzývá lidi k uctívání Boha a zachovávání jeho přikázání, je zvláště vybízí k tomu, aby dodržovali čtvrté přikázání.

Vedle lidí, kteří zachovávají Boží přikázání a mají víru v Ježíše, představuje poselství třetího anděla další skupinu a vyslovuje proti jejím bludům důrazné varování: „*Bude-li se kdo klaněti šelmě a obrazu jejímu, a vezme-li znamení její na čelo své aneb na ruku svou, I tent' také bude píti víno hněvu Božtího.*“ (Zj 14,9.10) K porozumění uvedeného poselství je třeba správně pochopit použité symboly. Co představuje šelma, socha (nebo také obraz) a cejch neboli znamení?

Série proroctví, která používají uvedené symboly, začíná ve 12. kapitole knihy Zjevení drakem, který se pokusil zahubit Krista při jeho narození. Ve Zjevení 12,9 se vysvětluje, že drak je satan. To on podnítl Heroda, aby se snažil Ježíše zabít. Hlavním satanovým nástrojem v boji proti Kristu a jeho lidu v prvních staletích křesťanské éry byla římská říše a její převažující pohanské náboženství. Proto drak, i když především představuje satana, v druhé řadě symbolizuje pohanský Řím. **GC 439**

Trináctá kapitola (verše 1-10) popisuje jinou šelmu, která byla „*podobná pardovi*“. Drak jí dal „*sílu svou, a trůn svůj, a moc velikou*“. Tento symbol, jak věřila většina protestantů, představuje papežství, které převzalo moc, vládu a autoritu dřívější pohanské římské říše. O šelmě podobné levhartovi se říká: „*I dána jsou jí ústa mluvící veliké věci a rouhání. ... Protož otevřela ústa svá k rouhání se Bohu, aby se rouhala jménu jeho, i stánku jeho, i těm, kteříž přebývají na nebi. Dáno jí i bojovati s svatými a přemáhati je; a dána jí moc nad všelikým pokolením, nad rozličným jazykem, i nad národem.*“ Popis se téměř doslovně shoduje s popisem malého rohu z knihy Daniel 7. kapitoly a nepochybně představuje papežství.

„A dána jí moc vládnouti za čtyřiceti a dva měsíce.“ „A viděl jsem, ano jedna z hlav jejich jako zbitá byla až na smrt.“ Dále prorok uvádí: „Jestliže kdo do vězení povede, do vězení půjde; zabije-li kdo mečem, musí mečem zabit býti.“ Čtyřicet dva měsíců je tři a půl roku, neboli 1260 dnů ze 7. kapitoly knihy Daniel, doba, v níž měla papežská moc utlačovat Boží lid. Toto období, jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, začalo nadvládou papežství v roce 538 po Kr. a skončilo roku 1798. V uvedeném roce francouzská armáda zajala papeže, a papežská moc tím utrpěla smrtelnou ránu. Splnilo se proroctví: „Jestliže kdo do vězení povede, do vězení půjde.“

Pak proroctví uvádí další symbol. Prorok píše: „Potom viděl jsem jinou šelmu vystupující z země, a měla dva rohy, podobné rohům Beránkovým.“ (Zj 13,11) Vzhled této šelmy i způsob jejího zrodu naznačují, že představuje mocnost, která se od předchozích liší. Bůh představil proroku Danielovi velká království, která vládla světem, jako divé šelmy. **GC 440** Postupně povstávaly, když „čtyři větrové nebeští bojovali na moři velikém“ (Da 7,2). V 17. kapitole knihy Zjevení anděl vysvětlil, že „vody“ představují „lidy, a zástupové, a národové, a jazykové“ (Zj 17,15). Větry jsou symbolem válek a bojů. Čtyři nebeské větry bojující na velkém moři znázorňují dobovačné války a převraty, jimiž se jednotlivá království dostávala k moci.

Avšak šelma s beránčími rohy „vystala ze země“. Tato mocnost nemusela porazit jiné národy, aby se postavila na jejich místo. Takto představený národ musel vzniknout na dosud neobydleném území a postupně a v klidu vyrůst ve velký národ. Něco takového se nemohlo stát ve Starém světě, přelidněném národy soupeřícími mezi sebou, v rozbouraném moři „národů, davů, ras a jazyků“. Tuto mocnost musíme hledat na západní polokouli.

Který národ Nového světa nabýval v roce 1798 na moci, začal růst k síle a velikosti a upoutávat pozornost světa? Výklad symbolu neoponechává žádné otázky. Jediný národ odpovídá údajům tohoto proroctví, které zcela jistě odkazuje na Spojené státy americké. Když řečníci a dějepisci popisují vznik a vzestup tohoto národa, neuvědoměle opakují myšlenky i téměř doslovné znění prorockého popisu. Šelma podle proroctví „vystala ze země“. Jak uvádějí někteří překladatelé, slovo „vystala“ znamená doslova „vypučela nebo vyrostla jako rostlina“. A jak jsme již uvedli, musel tento národ vzniknout na dosud neosídleném území. Význačný spisovatel popisuje vznik Spojených států a mluví o „tajemství jejich vzniku z prázdna“. Říká: „Nehlučně jako semínko jsme vyrostli ve velmoc.“ (G. A. Townsend, *The New World Compared with the Old*, str. 462) Dublinský deník psal v roce 1850 o Spojených státech jako o podivuhodné mocnosti, která „se zrodila“ a „v tichu země nabývala denně na síle a hrdosti“ (*The Dublin Nation*).

GC 441 Edward Everett řekl v kázání o otcích poutníkůch, zakladatelích tohoto národa: „Hledali nějaké zapadlé místo, v jehož skrytosti a odlehlosti by byli bezpečni a kde by malá církev z Leidenu mohla prožívat svobodu svědomí. Pohleďte na rozsáhlá území, která dobyli bez boje, ... vztyčili na nich prapor kříže.“ (Projev pronesený v Plymouthu, Massachusetts, 22. prosince 1824, str. 11)

„Měla dva rohy jako beránek.“ Rohy podobné beránčím naznačují mládí, nevinnost a laskavost. Výstižně charakterizují Spojené státy v době, kterou prorok viděl jako dobu jejich vzniku, tedy rok 1798. Mnozí z křesťanských vyhnanců, kteří jako první přišli do Ameriky a tam hledali útočiště před útlakem králů a nesnášenlivostí kněží, chtěli založit vládu na pevném základu občanské a náboženské svobody. Své názory vyjádřili v Prohlášení nezávislosti, které vyslovilo velkou zásadu, že „všichni lidé se narodili sobě

rovní a mají nezadatelné právo na život, svobodu a úsilí o štěstí“. Ústava zaručuje všem lidem právo na sebeurčení. Předpokládá, že zástupci zvolení všeobecným hlasováním budou vydávat zákony a řídit se jimi. Ústava zaručila také náboženskou svobodu a každý směl uctívat Boha podle vlastního svědomí. Republikánství a protestantismus se staly základními zásadami národa. Tyto principy jsou tajemstvím jeho moci a úspěchu. Utlačovaní a pokořovaní lidé z celého křesťanského světa se obraceli k této zemi se zájmem a s nadějí. Miliony lidí se vydaly k jejím břehům a Spojené státy se zařadily mezi nejmocnější národy Země.

Šelma s beráncími rohy však „mluvila jako drak“. „Kterážto všecku moc první šelmy provozuje před tvář její; a působí to, že země i ti, kteříž přebývají na ní, klanějí se šelmě té první, jejížto rána smrtelná uzdravena byla ... říkající obyvatelům země, aby udělali obraz šelmě, kteráž měla ránu od meče, a ožila zase.“ (Zj 13, 11-14) **GC 442**

Beráncí rohy a dračí hlas symbolické šelmy ukazují na zásadní rozpor mezi tím, co tak představený národ říká a co dělá. „Mluvení“ národa představuje rozhodnutí jeho zákonodárných a soudních orgánů. V nich se popírají liberální a mírové zásady, které si tento národ vytyčil jako základ své politiky. Předpověď, že bude mluvit „jako drak“ a bude vykonávat „veškerou moc té první šelmy“ jasně naznačuje, že v tomto národě vyrostle nesnášenlivost a pronásledování jako u mocností, které představuje drak a šelma podobná levhartu. Proroctví, že šelma se dvěma rohy bude nutit „zemi i ty, kteříž přebývají na ní, klanět se šelmě té první,“ naznačuje, že tato mocnost silou prosadí určitá nařízení, která budou počtou papežství.

Toto nařízení bude v přímém rozporu se zásadami její vlády, jejími svobodnými institucemi, jasnými principy obsaženými v Prohlášení nezávislosti, s duchem ústavy. Zakladatelé Spojených států se moudře snažili zabránit, aby státní moc zasahovala do záležitostí církví, protože by to nevyhnutelně vedlo k nesnášenlivosti a pronásledování. Ústava stanoví, že „Kongres nevydává zákon, kterým by se zavádělo náboženství nebo kterým by se zakazovalo jeho svobodné vyznávání,“ a že „k přijetí do jakékoli veřejné funkce ve Spojených státech nebude požadováno žádné osvědčení o náboženské příslušnosti.“ Státní úřady mohou něco v oblasti náboženství nařídít jen tehdy, bude-li hrubým způsobem ohrožena zásada národní svobody. Rozpor mezi zásadami a jednáním není větší, než jak jej vyjadřuje proroctví. Šelma s beráncími rohy je sice na pohled čistá, laskavá a neškodná, ale přitom mluví jako drak.

„Říkající obyvatelům země, aby udělali obraz šelmě.“ Tím je jasně udána forma vlády, v níž zákonodárná moc spočívá v rukou lidu. **GC 443** Je to nejpřiléhavější potvrzení toho, že uvedené proroctví označuje Spojené státy.

Co však představuje socha nebo také obraz šelmy? Jak má vypadat? Jde o napodobení první šelmy, které zhotoví šelma s dvěma rohy. Říká se o ní, že je sochou šelmy. Abychom poznali, jak socha vypadá a jak má být vytvořena, musíme prozkoumat charakteristiku první šelmy - papežství.

Když raná církev tím, že opustila prostotu evangelia a přijala pohanské obřady a zvyklosti, přestala být čistou církví Ježíše Krista, pozbyla Božího Ducha a Boží moc. Pak hledala podporu u světské moci, aby ovládla svědomí lidí. Výsledkem bylo papežství, církev, která ovládla státní moc a používala ji k prosazování svých záměrů - zvláště pro trestání „kacířství“. Mají-li Spojené státy vytvořit sochu šelmy, musí náboženská moc ovládnout státní správu tak, že ji církev bude využívat k uskutečnění svých cílů.

Kdykoli církev dostala světskou moc, použila ji k trestání lidí, kteří se odchýlili od

jejího učení. Protestantské církve, které se řídily vzorem Říma tím, jak se spojovaly se světskými vládami, projevovaly podobnou snahu omezit svobodu svědomí. Příkladem toho je dlouhodobé pronásledování nekonformních členů anglikánskou církví. V šestnáctém a sedmnáctém století byly tisíce nekonformních (jinak smýšlejících) kazatelů nuceno opustit své sbory a mnozí z nich, kazatelé i prostí členové, byli trestáni pokutami, vězněni, mučeni i popraveni.

Odpadnutí vedlo ranou církev k tomu, že hledala podporu u světské moci, a tím připravila cestu ke vzniku papežství - šelmy. Apoštol Pavel napsal, že nastane odpadnutí a objeví se „*člověk hřicha*“ (2 Te 2,3). GC 444 Odpadnutí v církvi připraví také cestu pro vznik obrazu šelmy.

Bible říká, že před druhým příchodem Pána Ježíše nastane náboženský úpadek podobný náboženskému úpadku v prvních staletích. „*Toto pak věz, že v posledních dnech nastanou časově nebezpeční. Nebo nastanou lidé sami sebe milující, peníze milující, chlumni, pyšní, zlodejci, rodičů neposlušní, nevděční, bezbožní, nelitostiví, smluv nezdrželiví, utrači, nestřední, plaší, kterýmž nic dobrého milo není, zrádci, přívazčiví, nadutí, rozkoší milovníci více nežli Boha, mající způsob pobožnosti, ale moci její zapírající.*“ (2 Tm 3,1-5) „*Duch pak světle praví, že v posledních časích odvrátí se někteří od víry, poslouchajíce duchů bludných a učení dábelkých.*“ (1 Tm 4,1) Satan bude působit „*se vši mocí a divy i zázraky lživými*“. Lidé, kteří „*lásku k pravdě nepřijali, aby spaseni byli,*“ budou ponecháni „*mocnému dílu podvodů, aby věřili lži*“ (2 Te 2,9-11). Až nastane takový náboženský úpadek, přinese stejné ovoce, jaké zplodil v prvních staletích.

Velkou rozdílnost vyznání mezi protestantskými církvemi někteří lidé pokládají za jistý důkaz, že se nelze ani násilím pokusit tyto církve sjednotit. A přece po léta lze pozorovat v protestantských církvích silnou a stále rostoucí snahu dosáhnout jednoty na základě společných věroučných bodů. Pro dosažení takové jednoty by nutně musely být postaveny mimo diskuzi ty body věrouky, v nichž jsou patrné rozpory - i kdyby z Biblického hlediska byly sebedůležitější.

Charles Beecher (význačný americký kazatel) prohlásil ve svém kázání v roce 1846, že duchovenstvo „evangelikálních protestantských církví“ je „od počátku pod silným tlakem čistě lidského strachu, žije, pracuje a dýchá v prostředí naprosto zkaženém a musí se v každé hodině obracet k nižší složce své povahy, aby se přimělo nemluvit o pravdě, a sklonit se před mocí odpadlictví. GC 445 Neprožil něco podobného už Řím? Neprožíváme stejný vývoj jako římská církev? Jaký máme výhled? Další všeobecný koncil. Světové církevní shromáždění. Evangelickou alianci a všeobecné jednotné vyznání víry.“ (Kázání „The Bible a Sufficent Creed“, pronesené ve Fort Wayne, Indiana, dne 22. února 1846) Až k tomu všemu dojde, bude scházet už jen krok, aby se naprostá jednota prosadila násilím.

Až se přední církve Spojených států sjednotí v těch bodech věrouky, které stejně zachovávají, a ovlivní stát, aby prosadil jejich nařízení a podpořil jejich ustanovení, protestantská Amerika tím vytvoří obraz římské církevní vlády, jehož nevyhnutelným výsledkem bude zavedení civilních trestů pro lidi, kteří se nepodvolí.

Šelma se dvěma rohy „*rozkazuje všechněm, malým i velikým, bohatým i chudým, svobodným i v službu podrobeným, aby měli znamení na pravé ruce své, aneb na čelích svých a aby žádný nemohl kupovati ani prodávati, než ten, kdož má znamení aneb jméno té šelmy, anebo počet jména jejího.*“ (Zj 13,16.17) Varování třetího anděla zní: „*Bude-li*

se kdo klaněti šelmě a obrazu jejímu, a vezme-li znamení její na čelo své aneb na ruku svou, i tenť také bude píti víno hněvu Božího... .“ „Šelma“, o které mluví toto varování - k jejímuž uctívání nutí dvourohá šelma - , je první šelma podobná levhartu ze Zjevení 13. kapitoly, to znamená papežství. „Socha šelmy“ představuje onu formu odpadlého protestantismu, která vznikne, až budou protestantské církve hledat k prosazování své věrouky pomoc státu. Zbývá ještě vysvětlit termín „znamení šelmy“.

Proroctví varuje před uctíváním šelmy a její sochy a pak říká: *„Tuť jest trpělivost svatých, tu jsou ti, kteříž ostříhají přikázání Božích a víry Ježíšovy.“* (Zj 14,12) Protože lidé, kteří zachovávají Boží přikázání, jsou líčení jako protiklad těch, kdo uctívají šelmu, její sochu a přijímají její cejch, vyplývá z toho, že zachovávání Božího zákona na jedné straně a jeho nerespektování na druhé straně rozliší ctitele Boha a ctitele šelmy. GC 446 Zvláštním poznávacím znamením šelmy, a tím také její sochy, je přestupování Božích přikázání. O malém rohu, neboli o papežství, prorok Daniel napsal: *„Nadto pomýšleti bude, aby proměnil časy i práva.“* (Da 7,25) Apoštol Pavel označuje stejnou mocnost slovy „člověk hříchů“, který se bude vyvyšovat nad Boha. Jedno proroctví doplňuje druhé. Jedině tím, že změnilo Boží zákon, mohlo se papežství vyvyšovat nad Boha. Kdo bude vědomě zachovávat takto změněný zákon, bude vzdávat nejvyšší poctu moci, která změnu provedla. Poslušnost papežských zákonů bude znamením věrnosti papeži namísto věrnosti Bohu.

Papežství se pokusilo změnit Boží zákon. Druhé přikázání, které zakazuje uctívání obrazů a soch, ze zákona vypustilo a čtvrté přikázání pozměnilo tak, že nařizuje zachovávat první den v týdnu - neděli - místo sedmého dne, soboty. Obhájci papežství však tvrdí, že druhé přikázání vypustili proto, že je obsaženo už v prvním přikázání, a je tedy zbytečné. Snaží se všechny přesvědčit, že vykládají zákon přesně tak, jak Bůh chtěl, abychom mu rozuměli. Podle nich to přece nemůže být změna předpovězená prorokem. Prorok však mluví o úmyslné, záměrné změně: *„Nadto pomýšleti bude, aby proměnil časy i práva.“* Změna čtvrtého přikázání přesně odpovídá prorocké formulaci. Takovou změnu provedla pouze římská církev. Tím se papežská moc zjevně vyvýšila nad Boha. Praví ctitelé Boha se budou zvlášť vyznačovat zachováváním čtvrtého přikázání, protože je znamením stvořitelské Boží moci a svědectvím, že Bůh má právo na to, aby ho člověk uctíval. Ctitelé šelmy se naopak budou vyznačovat tím, že se budou snažit odstranit tento památník Stvořitele a budou vyvyšovat ustanovení Říma. Právě v otázce neděle papežství poprvé začalo prosazovat své opovážlivé požadavky (viz Dodatky) a poprvé požádalo státní moc o podporu, aby vynutilo zachovávání neděle jako „dne Páně“. GC 447 Když Bible mluví o „dni Páně“, mluví vždy o sobotě, nikoli o neděli. Ježíš Kristus prohlásil: *„Syn člověka jest páнем také i soboty.“* (Mk 2,28) Čtvrté přikázání říká: *„Sedmý den je den odpočinutí Hospodina.“* Ústy proroka Izaiáše označuje Hospodin sobotu jako *„můj svatý den.“* (Iz 58,13 ČEP)

Často opakované tvrzení, že sobotu změnil Ježíš Kristus, vyvracejí jeho vlastní slova. V Kázání na hoře Pán Ježíš prohlásil: *„Nedomnívejte se, že bych přišel rušiti Zákon anebo Proroky. Nepřišel jsem rušiti, ale naplniti. Amen zajisté pravím vám: Dokudž nepomine nebe i země, jediná literka aneb jediný puntík nepomine z Zákona, až se všecky věci stanou. Protož zrušil-li by kdo jedno z přikázání těchto nejmenších a učil by tak lidi, nejmenší slouti bude v království nebeském. Kdož by pak koli činil i jiné učil, ten veliký slouti bude v království nebeském.“* (Mt 5,17-19)

Protestanté všeobecně uznávají, že Písmo neposkytuje oprávnění ke změně soboty.

ZÁKON BOŽÍ

ZMĚNA BOŽÍHO ZÁKONA LIDSKÝM ZÁSAAHEM

I
Já jsem Hospodin Bůh tvůj, kterýž jsem tě
vyvedl z země Egyptské, z domu služby.
Nebudeš mít bohu jiných přede mnou.

II
Neučíš sobě rytiny, ani jakého podobnoství
těch věcí, kteréž jsou na nebi svrchu, ani těch,
kteréž na zemi dole, ani těch, kteréž u vodách
pod zemí. Nebudeš se jim klanět, ani jich ctít.
Nebo já jsem Hospodin Bůh tvůj, Bůh silný,
horlivý, navštěvující nepravost otců na synech
do třetího i čtvrtého pokolení těch, kteříž
nenávidí mne. A činici milosrdenství nad tisíci
tými, kteříž mne milují, a ošťihají příkázání
mých.

III
Nevezmeš jména Hospodina Boha svého
nadarmo; neboť nenechá bez pomsty Hospodin
toho, kdož by bral jméno jeho nadarmo.

IV
Pomni na den sobotní, abys jej světil.
Šest dní pracovatí budeš, a děláš všeliké dílo
své. Ale dne sedmého odpočinutí jest
Hospodina Boha svého. Nebudeš dělati
žádného díla, ty i syn tvůj i dcera tvá,
služebník tvůj i děvka tvá, hovado tvé i
příchozí, kterýž jest v bramách tvých. Nebo v
šesti dnech učinil Hospodin nebe a zemi, moře
a všecko, což v nich jest, a odpočinul dne
sedmého; protož požádal Hospodin dne
sobotního a posvětil ho.

V
Ctí otce svého i matku svou, af se
prodlejí dnové tvoji na zemi, kterouž
Hospodin Bůh tvůj dá tobě.

VI
Nezabiješ.

VII
Nesesmilnáš.

VIII
Nepokradeš.

IX
Nepromluvíš proti bližnímu svému
krivého svědectví.

X
Nepožádáš domu bližního svého, aniž
požádáš manželky bližního svého, ani
služebníka jeho, ani děvky jeho, ani vola
jeho, ani osla jeho, ani cožkoli jest
bližního tvého

2 Mojžíšova 20,2-17
Podle Bible Králové z r. 1613

I
V jednoho Boha věřití budeš.

II
Nevezmeš jména Božího nadarmo.

III
Pomni, abys den sváteční světil.

IV
Ctí otce svého i matku svou, abys
dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.

V
Nezabiješ!

VI
Nesesmilnáš!

VII
Nepokradeš!

VIII
Nepromluvíš krivého svědectví
proti bližnímu svému.

IX
Nepožádáš manželku bližního svého.

X
Aniž požádáš statku jeho.

(Katolický katechismus 1985)

Podle tohoto zákona bude Bůh soudit každého človeka, buď k věčnému životu anebo k věčné smrti.

Jednoznačně se to přiznává v tiskovinách vydávaných americkými společnostmi „American Tract Society“ a „American Sunday School Union“. Jedna z těchto tiskovin přiznává, že „Nový zákon nikde výslovně nepřikazuje zachovávání neděle, prvního dne týdne, ani nedefinuje zásady, které se k ní vztahují.“ (George Elliott, *The Abiding Sabbath*, str. 184)

Jiná protestantská tiskovina uvádí: „Až do Kristovy smrti nedošlo k žádné změně dne odpočinku;“ a „z textu Nového zákona je zřejmé, že (apoštolové) nedali výslovný příkaz, aby byl zrušen sedmý den, sobota a zachováván první den týdne.“ (A. E. Waffle, *The Lord's Day*, str. 186-188)

Římští katolíci přiznávají, že sobotu změnila jejich církev, a prohlašují, že zachováváním neděle uznávají protestanté autoritu římské církve. GC 448 V „Katolickém katechizmu křesťanského náboženství“ se v odpovědi na otázku, který den se má zachovávat podle čtvrtého přikázání, říká: „Podle Starého zákona byla svátečním dnem sobota; avšak církev, poučená Ježíšem Kristem a řízená Duchem Božím, nahradila sobotu nedělí, takže nyní světíme první, a nikoli sedmý den. Neděle nyní nahrazuje den Páně a je dnem Páně.“

Jako důkaz autority katolické církve uvádějí katoličtí pisatelé „právě přeložení odpočinku ze soboty na neděli, čemuž se podrobují i protestanté; ... neboť zachováváním neděle uznávají autoritu církve zřizovat svátky a jejich nerespektování považovat za hřích.“ (Henry Tuberville, *An Abridgment of the Christian Doctrine*, str. 58) Co jiného je tedy změna soboty než znamením, cejchem moci římské církve – „znamením šelmy“? Římská církev se svých nároků na pozemskou vládu nevzdala. Jestliže svět a protestantské církve přijímají den odpočinku ustanovený touto církví a odmítají Biblickou sobotu, uznávají vlastně její mocenské nároky. I když se přitom odvolávají na tradici nebo na autoritu církevních Otců, popírají právě tu zásadu, která je dělí od Říma, že totiž „Bible, a jedině Bible, je náboženskou autoritou protestantů“. Katolíci mohou sledovat, jak se tyto církve samy obelhávají a úmyslně zavírají oči před skutečností. Když hnutí, které se snaží prosadit nucené zachovávání nedělního klidu, nachází kladnou odezvu, může se radovat a těšit se, že časem se možná celý protestantský svět vrátí pod prapor římské církve.

Katolíci prohlašují, že „když protestanté zachovávají neděli, uznávají tím proti své vůli autoritu (katolické) církve“ (Mgr. Segur, *Plain Talk About the Protestantism of Today*, str. 213). Vynucují-li protestantské církve zachovávání neděle, vynucují tím vlastně uctívání papežství, šelmy. GC 449 Kdo poznal požadavek čtvrtého přikázání, a přesto se rozhodne zachovávat nikoli pravý, ale falešný den odpočinku, uctívá moc, která ho ustanovila. Tím, že vynucují náboženskou povinnost státní mocí, zřizují církve šelmě sochu. Proto bude vynucené zachovávání neděle ve Spojených státech vynuceným uctíváním šelmy a její sochy.

Křesťané v minulých dobách však zachovávali neděli v domnění, že tím zachovávají Biblickou sobotu. I dnes jsou ještě v každé církvi, římskokatolickou církev nevyjímaje, opravdoví křesťané, kteří upřímně věří, že neděle je Bohem ustanovený den odpočinku. Bůh přijímá jejich upřímnost a poctivost. Když však bude zachovávání neděle přikázáno zákonem a svět bude seznámen s tím, co je to sobota - pravý den odpočinku, pak bude každý, kdo přestoupí Boží přikázání a bude poslouchat příkazy vydané Římem, uctívat papežství více než Boha. Bude uctívat římskou autoritu a moc, která vynutila zachovávání neděle, nařízené Římem. Bude uctívat šelmu a její sochu. Když lidé

odmítnou ustanovení - o němž Bůh prohlásil, že je znamením jeho moci - a budou místo něho uctívat to, co Řím považuje za znamení své svrchovanosti, přijmou tím znak oddanosti šelmě – „znamení šelmy“. Teprve až bude tato otázka lidem jasně vyložena a až lidé budou postaveni před volbu mezi Božími příkázáními a lidskými příkazy, tehdy ti, kdo přijmou lidskou autoritu, dostanou „znamení šelmy“.

Poselství třetího anděla přináší nejzávažnější varování, jaké kdy Bůh lidem poslal. Musí se jednat o hrozný hřích, když vyvolává Boží hněv bez milosti. Lidé nezůstanou o této důležité otázce v nejistotě. Dříve než na svět dopadnou Boží soudy, bude před tímto hříchem varován. Všichni lidé musí vědět, proč je Bůh bude trestat, aby měli možnost se trestu vyhnout. **GC 450** Podle proroctví první anděl přinese své poselství „každé rase, kmeni, jazyku i národu“. Varování třetího anděla, které je částí toho trojnásobného poselství, bude rozšířeno stejným způsobem. Proroctví také uvádí, že poselství bude hlásat mocným hlasem anděl letící prostředkem nebeské klenby, a proto na sebe upoutá pozornost celého světa.

V závěru zápasu mezi dobrem a zlem se celé křesťanstvo rozdělí na dvě skupiny - jednu budou tvořit lidé, kteří zachovávají Boží příkázání a víru v Ježíše, a druhou ti, kdo uctívají šelmu, její sochu a přijímají její cejch. Až církev a stát spojí svou moc, aby donutily „malé i veliké, bohaté i chudé, svobodné i v službu podrobené“ (Zj 13,16 KJV), aby přijali „znamení šelmy“, Boží lid vytrvá a „znamení šelmy“ nepřijme. Prorok na ostrově Patmos viděl, „jako moře sklené ... a ty, kteříž zvítězili nad šelmou a obrazem jejím a nad charakterem jejím i nad počtem jména jejího, ani stojí nad tím mořem skleným, majíce harfy Boží a zpívají píseň Mojžíše, služebníka Božího, a píseň Beránkovu.“ (Zj 15,2.3)

26 Dílo obnovy

GC 451 Obnovu zachovávání soboty, ke které má dojít v době konce, předpovídá proroctví Izaiáše: „*Toto praví Hospodin: Ostříhajte soudu, a činite spravedlnost; nebo brzo spasení mé přijde, a spravedlnost má zjevena bude. Blahoslavený člověk, kterýž činí to, a syn člověka, kterýž se přidrží toho, ostříhaje soboty, aby jí nepoškrvňoval, a ostříhaje ruky své, aby nic zlého neučinila.*“ „*Cizozemce pak, kteříž by se připojili k Hospodinu, aby sloužili jemu, a milovali jméno Hospodinovo, jsouce u něho za služebníky, všechny ostříhající soboty, aby jí nepoškrvňovali, a držící smlouvu mou, ty přivedu k hoře svatosti své, a obveselím je v domě svém modlitebném.*“ (Iz 56,1.2.6.7) Tato slova se vztahují na křesťanský věk, vyplývá to z kontextu: „*Pravíť Panovník Hospodin, kterýž shromažďuje rozehnané Izraelovy: Ještěť shromáždím k němu a k shromážděným jeho.*“ (Iz 56,8) Text naznačuje shromažďování pohanů prostřednictvím hlásání evangelia a vyslovuje pozhánání pro ty, kdo budou zachovávat sobotu. Závaznost čtvrtého přikázání platí i po ukřižování, vzkříšení a nanebevstoupení Ježíše Krista až do doby, kdy budou Kristovi služebníci kázat všem národům radostnou zvěst evangelia. GC 452

Pán prostřednictvím proroka Izaiáše přikazuje: „*Zavaž osvědčení, zapečeť zákon mezi ucedlníky mými.*“ (Iz 8,16) Pečeť Božího zákona se nachází ve čtvrtém přikázání. Je to jediné ze všech deseti přikázání, které uvádí jméno i titul Zákonodárce. Představuje Ho jako Stvořitele nebe i země a ukazuje, že proto Bohu náleží přede vším ostatním naše úcta a uctívání. Kromě tohoto údaje Desatero neuvádí nic, co by ukazovalo totožnost Zákonodárce. Když papežství změnilo sobotu, odstranilo tím z Božího zákona pečeť. Pán Ježíš vyzývá své následovníky, aby ji obnovili tím, že vyvýší sobotu čtvrtého přikázání na místo, které jí náleží jako památníku Stvořitele a symbolu jeho moci.

„K zákonu a svědectví!“ Setkáváme se s mnoha vzájemně si odporujícími naukami a teoriemi, Boží zákon je však jediné neomylné pravidlo, kterým máme měřit všechny názory, nauky a teorie. Proto prorok napsal: „*Což oni neříkají takové slovo, že mu z něho nevezjde jitřní záře?*“ (Iz 8,20 ČEP)

Bůh přikazuje: „*Volej vším hrdlem, nezadržuj, jako trouba povýš hlasu svého, a oznam lidu mému převrácenost jejich, a domu Jákobovu hříchy jejich.*“ Ne bezbožný svět, ale ti, které Pán považuje za svůj lid, mají být káráni za své přestupky. Dále Pán přikazuje: „*Jakkoli každého dne mne hledají, a znáti cesty mé jsou chtíví, jako by byli národ, kterýž spravedlnost činí, a soudu Boha svého neopouští.*“ (Iz 58,1.2) Prorok hovoří o lidech, kteří se pokládají za spravedlivé a okázale dávají najevo horlivost pro Boží věc. Přísné a vážné pokárání od toho, kdo zná jejich srdce, však dokazuje, že nerespektují Boží přikázání. GC 453

Prorok mluví o zapomenutém přikázání: „*A vzdělají od tebe zplození pustiny starodávný; základy od národu do pronárodu vyzdvihneš. I slouti budeš vzdělavatel zbořeniny, a napravovatel stezek k bydlení. Jestliže odvrátíš od soboty nohu svou, abys nevykonával líbosti své v den svatý můj, anobř nazůveš-li sobotu rozkoší, a svatou Hospodinu slavnou, a budeš-li ji slaviti tak, abys nečinil cest svých, ani vykonával, co by se líbilo, ani nemluvil slova: Tehdy rozkoš máti budeš v Hospodinu.*“ (Iz 58,12-14) Toto proroctví se také vztahuje na naši dobu. Římská církev změnila sobotu na neděli a tím narušila

Boží zákon. Nastal však čas, aby toto Boží ustanovení bylo obnoveno. Má být obnoveno to, co leželo po mnoho generací v troskách.

Sobotu, kterou Stvořitel posvětil pokojem a požehnáním, zachovával už Adam v rajské zahradě před pádem do hříchu. Zachovával ji také po pádu do hříchu, když musel jako kajícník odejít z původního šťastného domova. Zachovávali ji všichni patriarchové od Ábela po spravedlivého Noema, Abrahama a Jáкова. Když se vyvolený národ dostal do egyptského otroctví, ztratili mnozí Izraelci v pohanském prostředí povědomí o Božím zákonu. Když je však Pán vysvobodil, oznámil slavnostně svůj zákon celému shromáždění, aby všichni znali jeho vůli, vždycky mu prokazovali úctu a poslouchali Ho. Od onoho dne až dodnes někteří lidé stále uchovávali známost Božího zákona a zachovávali sobotu podle čtvrtého přikázání. I když se „člověku hříchu“ podařilo pošlapat Boží svatý den, zůstali i v době jeho největší nadvlády na skrytých místech věrní lidé, kteří sobotu zachovávali. Od dob reformace byli v každé generaci lidé, kteří ji světili. Navzdory častému posměchu a pronásledování stále svědčili o neměnnosti Božího zákona a o svaté povinnosti zachovávat sobotu, připomínku stvoření.

Tyto pravdy, o nichž mluví kniha Zjevení ve 14. kapitole v souvislosti s „věčným evangeliem“, budou charakteristickým rysem Kristovy církve v době před jeho příchodem. **GC 454** Výsledkem hlásání poselství tří andělů je: „*Trpělivost svatých, tu jsou ti, kteříž ostříhají přikázání Božích a víry Ježíšovy.*“ (Zj 14,12) Apoštol Jan viděl bezprostředně po ohlášení tohoto poselství přicházet Syna člověka ve slávě, aby sklidil žně země.

Když věřící, kteří přijali učení o svatyni a o neměnnosti Božího zákona, poznali krásu a soulad soustavy poznanych pravd, naplnila je radost a úžas. Přáli si, aby to, co považovali za drahocenné, poznali všichni křesťané, a pevně věřili, že to radostně přijmou. Avšak pravdy, které nesouhlasily s tím, co svět uznával, mnoho údajných následovníků Ježíše Krista nepřijalo. Poslušnost čtvrtého přikázání vyžadovala obět, před kterou většina lidí ustoupila.

Proti požadavku zachovávat sobotu stavěli mnozí lidé velmi přízemní námitky. Říkali: „Vždycky jsme zachovávali neděli, naši otcové ji světili a mnozí dobří a zbožní lidé zesnuli v pokoji a jistotě - i když světili neděli. Jestliže měli pravdu, máme ji i my. Zachováváním soboty bychom se odlišili od světa a neměli bychom pak na něj vliv. Co zmůže malá skupinka lidí, kteří světili sedmý den týdne - sobotu - proti celému světu, který zachovává neděli?“ Podobnými argumenty se kdysi pokoušeli Židé ospravedlnit své odmítnutí Ježíše Krista. Bůh přijímal jejich otce na základě přinášených obětí, proč by jejich děti nemohly dosáhnout spasení stejným způsobem? Podobně v době Luthera namítali zastánci papežství, že praví křesťané zesnuli v katolické víře, a proto katolické náboženství stačí ke spasení. Takové argumenty jsou účinnou překážkou jakéhokoli pokroku v náboženských otázkách.

Mnozí namítali, že zachovávání neděle patří mezi zavedené křesťanské nauky, rozšířenou a po mnoho staletí zachovávanou tradicí církve. **GC 455** Proti této námitce stojí argument, že zachovávání soboty je mnohem starší a rozšířenější, je tak staré jako svět sám. Potvrdili je andělé i samotný Bůh. Když byly položeny základy země, když jitřní hvězdy společně plesaly a všichni Boží synové propukli v hlahol, tehdy byl položen základ soboty (Jb 38,6.7; 1 M 2,1-3). Toto zřízení od nás právem vyžaduje úctu. Nezavedla je lidská autorita, nevychází z lidských tradic; ustanovil je „Věkovitý“ a nařídil je svým věčným slovem.

Když se lidé začali o sobotu zajímat, oblíbení kazatelé převraceli Boží slovo a vykládali je tak, aby uklidnili všechny, kdo se o tuto otázku zajímali. Lidé, kteří sami nestudovali Písmo, se spokojili s názory, které odpovídaly jejich přáním. Mnozí lidé se snažili pravdu překonat sofistickou, názory a tradicemi otců a autoritou církve. Její obhájci používali k doložení platnosti čtvrtého přikázání jen Bibli. Skromní lidé, vyzbrojeni pouze slovem pravdy, odolávali útokům vzdělanců. Ti s údivem a se zlostí poznávali, že jejich výřečnost nic nezmůže proti prostým a přímým důkazům lidí, kteří se vyznají spíše v Písmu než v intelektuálních klíčcích.

Protože neměli důkazy z Bible, argumentovali někteří lidé s neúnavnou tvrdošijností - a přitom zapomínali, že stejné argumenty použili kdysi jiní odpůrci proti Kristu a jeho apoštolům: „Proč nauku o sobotě nepřijali naši velikáni? Jen málo lidí věří tomu, čemu věříte vy. Není přece možné, abyste vy měli pravdu a všichni učenci světa aby se mylili.“

Všechny podobné argumenty vyvrací Písmo a poznání, jak Pán se svým lidem ve všech dobách jednal. **GC 456** Bůh působí prostřednictvím lidí, kteří slyší jeho hlas. Jsou poslušní a - pokud je to třeba - dokáží říkat i nepříjemné pravdy a nebojí se vytknout všeobecně rozšířené hříchy. Bůh častěji nevybírá učené a vysoce postavené muže za vůdce reformních snah, protože tito lidé věří svým vyznáním, teoriím a teologickým systémům a necítí potřebu učit se od Boha. Pouze lidé, kteří jsou osobně spojeni se Zdrojem moudrosti, mohou pochopit a vykládat Písmo. Někdy Bůh povolává k hlásání pravdy muže s nízkým školním vzděláním ne snad proto, že jsou nevzdělaní, ale proto, že nejsou ješitní a domýšliví a dají se Bohem poučit. Učí se v Kristově škole, svou pokorou a poslušností se stávají velikými. Bůh jim světuje poznání své pravdy a prokazuje jim tím poctu, proti níž jsou pozemské počty a lidská velikost naprosto nicotné.

Většina adventistů pravdu o svatyni a o Božím zákonu nepřijala. Mnozí z nich také ztratili důvěru v adventní hnutí a přijali bludné a nesmyslné názory na proroctví o druhém příchodu Ježíše Krista. Někteří se mylně pokoušeli opakovaně určovat datum Kristova příchodu. Biblické učení o svatyni jim mělo ukázat, že žádné proročké údobí nesahá až k druhému příchodu Ježíše Krista a Bible nepředpovídá přesné datum této události. Oni však odmítli poznání z Božího slova, pokračovali v určování data příchodu Pána Ježíše a prožívali stále nová zklamání.

Když Tesselonický sbor přijal mylné názory na příchod Ježíše Krista, radil jim apoštol Pavel, aby své naděje a očekávání pečlivě prověřili Božím slovem. Citoval jim proroctví, která předpovídají události před Kristovým příchodem, a ukázal jim, že nemají důvod očekávat příchod Spasitele za svého života. „*Nesvodíž vás žádný nížádným obyčejem,*“ (2 Te 2,3) zněla jeho varovná slova. **GC 457** Kdyby se utěšovali nadějemi nepodloženými Písmem, zvedlo by je to k nesprávnému jednání. Jejich zklamání by vyvolalo jen posměch nevěřících. Hrozilo by jim nebezpečí, že zmalomyslní a upadnou do pokušení pochybovat také o pravdách nezbytných pro spasení. Apoštolovo napomenutí věřícím v Tessalonice obsahuje důležité poučení pro ty, kdo žijí v poslední době. Mnoho adventistů si myslelo, že pokud nestanoví konkrétní datum Kristova příchodu, nebudou se ani horlivě a pilně připravovat. Jestliže se však znovu a znovu nadchnou nadějí, jen aby prožili další zklamání, dostává jejich víra takové rány, že je takřka nemožné, aby je oslovily velké pravdy proroctví.

Hlásání konkrétní doby jako začátku hodiny soudu - obsažené v poselství prvního anděla - nařídil Bůh. Výpočet proročké doby, na němž je toto poselství založeno a který

klade konec údobí 2300 prorockých dnů na podzim roku 1844, je nesporně přesný. Opakované pokusy stanovit nová data pro začátek a konec tohoto prorockého údobí a nesmyslné argumenty hájící nová stanoviska nejen odváděly pozornost lidí od dobově aktuálního poselství, ale navíc znevažovaly jakýkoli výklad prorocství. Čím častěji lidé stanoví data druhého příchodu Ježíše Krista a čím intenzivněji je rozhlásí, tím lépe to slouží záměrům satana. Když pak určené datum pomine a nic se nestane, vede satan ostatní, aby zesměšňovali zastánce takových názorů a odsoudili také velké adventní hnutí z let 1843 a 1844. Lidé, kteří setrvávají v tomto bludu, stanoví nakonec pro příchod Ježíše Krista na tuto zem velmi vzdálené datum. To je ukolébává ve falešné jistotě a mnozí poznají svůj omyl, až bude příliš pozdě.

Dějiny starého Izraele jsou příležitou ilustrací toho, co zažilo adventní hnutí. Bůh vedl svůj lid v adventním hnutí, podobně jako vedl Izraelce, když vycházeli z Egypta. Velké zklamání prověřilo jejich víru podobně, jako byla zkoušená víra Hebrejů u Rudého moře. Kdyby stále důvěřovali Boží ruce, která je v minulosti vedla a provázela, viděli by také Boží vysvobození. **GC 458** Kdyby všichni, kdo se aktivně účastnili adventního hnutí v roce 1844, přijali poselství třetího anděla a hlásali je s mocí Ducha Svatého, Pán by jejich prostřednictvím vykonal velké dílo. Svět by zalila záplava světla. Obyvatelé celého světa by už dávno byli varováni, závěrečné dílo by bylo dokončeno a Kristus by už přišel, aby vykoupil svůj lid.

Bůh nechtěl, aby Izrael bloudil čtyřicet let po poušti. Chtěl Izraelce vést přímou cestou do Kanaánu a usadit je v něm jako svatý a šťastný národ. Avšak „nemohli vjíti pro nevěru.“ (Žd 3,19) Protože se bouřili a odmítali Boha, zahynuli na poušti. Do zaslíbené země vešli jiní. Podobně si Pán nepřál, aby se příchod Ježíše Krista tak oddálil a jeho lid zůstal tolik let ve světě hříchu a zármutku. Jejich nevěra je však oddělila od Boha. Když odmítli splnit úkol, který jim Bůh svěřil, povolal k hlásání poselství jiné. Z milosrdenství ke světu Pán Ježíš odkládá svůj příchod, aby poskytl hříšníkům možnost vyslechnout varování a najít záchranu u Spasitele dříve, než na svět dopadne Boží soud.

Nyní stejně jako dříve hlásání pravdy, která kárá hříchy a vytýká bludy, vyvolává odpor a nepřátelství. „Každý zajisté, kdož zle činí, nenávidí světla, a nejde k světlu, aby nebyli trestáni skutkové jeho.“ (J 3,20) Když lidé poznají, že své názory neobhájí Písmem, snaží se mnozí hájit svá stanoviska za každou cenu a zlostně osočují povahu a pohnutky lidí, kteří obhajují nepopulární pravdy. To se dělo ve všech dobách. Eliáš byl obviněn z toho, že trápí Izrael, Jeremiáš označili za zrádce, Pavla obvinili, že zneuctil chrám. Od té doby až dodnes jsou lidé věrní pravdě označováni za svůdce, kacíře nebo rozkolníky.

GC 459 Zástupy lidí, kteří mají příliš málo víry, aby přijali pevné prorocké slovo, ochotně a bez výhrad důvěřují obviněním vznášeným proti těm, kdo se opovažují kárat obecně rozšířené hříchy. Tento jev bude stále častější. Bible učí, že se blíží doba, kdy budou státní zákony v takovém rozporu s Božím zákonem, že každý, kdo bude chtít zachovávat Boží nařízení, bude odsuzován a trestán jako zločinec.

Jaké povinnosti má v takové situaci posel pravdy? Má z toho vyvodit, že nemůže pravdu hlásat, protože lidi vede jen k tomu, aby se vyhýbali jejím požadavkům nebo proti ní bojovali? Ne, podobně jako dřívější reformátoři nemá právo ponechat si svědectví Božího slova pro sebe jen proto, že vyvolává odpor. Svědectví pro víru, které přinesli věrní a mučedníci, byla zaznamenána pro užitek následujících pokolení. Tyto životní příklady svatosti a vytrvalosti byly zachovány proto, aby budily odvahu v lidech, které Bůh nyní povolává, aby o něm svědčili. Bůh jim dal milost a poznání pravdy, ne aby si ji

nechali pro sebe, ale aby jejich prostřednictvím poznání Boha osvítilo celou zemi. Svěřil Bůh poselství také svým služebníkům v tomto pokolení? Pak by jim měli osvětit svět.

Kdysi Pán řekl proroku, který mluvil v jeho jménu: „*Ale dům Izraelský nebudou tě chtít poslouchati, poněvadž nechťi poslouchati mne.*“ Přesto Pán pokračoval: „*Ale mluv slova má k nim, již oni slyšte neb nechte.*“ (Ez 3,7; 2,7) Božím služebníkům v dnešní době platí příkaz: „*Volej vším hrdlem, nezadržuj, jako trouba povyš hlasu svého, a oznam lidu mému převrácenost jejich, a domu Jákobovu hříchy jejich.*“ (Iz 58,1)

Každý, kdo přijal světlo poznání pravdy, má v rámci svých možností stejně slavnou a závažnou odpovědnost jako prorok Izraele, kterému Pán řekl: „*Tebe pak synu člověčí, tebe jsem strážným ustanovil nad domem Izraelským. GC 460 Když bych já řekl bezbožnému: Bezbožníče, smrtí umřeš, a nemluvil bys, vystříhaje bezbožného od cesty jeho: ten bezbožný pro nepravost svou umře, ale krve jeho z ruky tvé vyhledávati budu. Pakli bys ty vystříhal bezbožného od cesty jeho, tak aby se od ní odvrátil, a však neodvrátil by se od cesty své: onť pro nepravost svou umře, ale ty duši svou vysvobodíš.*“ (Ez 33,7-9)

Velkou překážkou pro přijetí a hlásání pravdy je skutečnost, že přináší nepříjemnosti a odpor lidí. To je jediný argument proti pravdě, který její obhájci nikdy nemohli popřít. Věrné Kristovy následovníky to však nemůže zastavit. Nečekají, až se pravda stane populární. Jsou přesvědčeni o své povinnosti, ochotně berou na sebe kříž a vědí - jako kdysi apoštol Pavel - „že „*toto nynější lehoučké usouzení naše převelmi veliké věčné slávy břímě nám působí*“ a pokládají - jako kdysi Mojžíš - „*větší ... zboží nad Egyptské poklady pohanění Kristovo*“ (2 K 4,17; Žd 11,26).

Pouze lidé, kteří v srdci slouží světu - bez ohledu na to, jakého jsou vyznání - , jednájí v náboženských věcech vypočítavě a bezzásadově. Máme se rozhodovat pro to, co je správné, jen proto, že je to správné, a důsledky ponechat Bohu. Zásadním, věrným a statečným mužům vděčí svět za velké reformy. A právě takoví lidé musí pokračovat v díle reformace v naší době.

Pán prohlašuje: „*Poslouchejte mne, kteříž znáte spravedlnost, lidé, v jehož srdci jest zákon můj; nebojte se útržky lidí bídných, a hanění jejich neděste se. Nebo jako roucho zžítře je mol, a jako vlnu zžítře je červ, ale spravedlnost má na věky zůstane, a spasení mé od národu do pronárodu.*“ (Iz 51,7.8)

27 | Moderní probuzenecká hnutí

GC 461 Kdekoli lidé věrně hlásali Boží slovo, všude se dostavily výsledky, které dosvědčily jeho nebeský původ. Duch Svatý provázel poselství Božích služebníků a slovo mělo mocný účinek, pohnulo svědomím hříšníků. „Pravé světlo, které osvětluje každého člověka,“ ozářilo tajné kouty jejich nitra, odhalilo tajné hříchy. V mysli a srdci byli hluboce přesvědčeni. Duch Svatý je přesvědčil o hříchu, spravedlnosti i soudu, který přijde. Uvědomili si, jak spravedlivý je Hospodin, a prožívali hrůzu při pomýšlení, že by se tak hříšní a nečistí měli postavit před Pána, který zkoumá lidská srdce. V úzkosti volali: „Kdo nás vysvobodí z tohoto těla smrti?“ Když se pak seznámili s golgotským křížem a nezměrnou obětí za hříchy lidstva, poznali, že pouze zásluhy Ježíše Krista mohou odčinit jejich přestoupení, jen ony mohou smířit Boha s člověkem. S vírou a pokorou přijali Božího Beránka, který snímá hříchy světa. Jen díky krvi Pána Ježíše získali odpuštění svých hříchů.

Tito hříšníci projevíli skutečné ovoce pokání. UVĚŘILI, dali se pokřtít a začali nový život - jako nová stvoření v Kristu Ježíši, ne aby žili jako dříve podle svých hříšných sklonů, ale aby vírou v Božího Syna žili podle jeho vzoru, napodobovali jeho povahu a očišťovali se tak, aby byli čistí jako on. **GC 462** Věci, které kdysi nenáviděli, začali nyní milovat, co jim bylo kdysi příjemné, začali si nyní ošklivit. Dříve pyšní a panovační lidé se stali pokornými a laskavými. Dříve ješitní a domýšliví lidé se stali skromnými a zdrženlivými. Z bezbožných lidí se stávali zbožní, z opilců abstinenti, ze zhýralců lidé ctnostní. Odložili marnosti světa. Věřící nehledali ozdoby „v spleť vlasů, a províjení jich zlatem, anebo v odívání pláští, ale ten skrytý srdce člověk, záležející v neporušitelnosti krotkého a pokojného ducha, kterýžto před obličejem Božím velmi drahý jest“ (1 Pt 3,3,4).

Probuzenecká hnutí vedla k důkladnému sebezpytování a k pokoře. Vyznačovala se slavnostními, vážnými výzvami k hříšníkům a vřelým soucitem k lidem vykoupeným krví Pána Ježíše. Muži i ženy se modlili a prosili Boha, aby je zachránil. Plody takových probuzení se projevíly u lidí, kteří se nebáli sebezapření a obětí, ale kteří se radovali, že mají tu čest trpět výsměch a soužení pro Ježíše Krista. Změna nastala také v životě formálních křesťanů. Jejich vliv prospíval celé společnosti, ve které žili. „Shromažďovali s Kristem“ a „zasévali s Duchem Svatým“, aby sklidili věčný život.

Mohlo se o nich říci: „Že jste zarmoucení byli, ale že jste se ku pokání zarmoutili. ... Nebo zármutek, kterýž jest podle Boha, ten pokání k spasení působí takové, jehož nikdy líto nebude, ale zármutek světa způsobuje smrt. Ano hle, to samo, že jste podle Boha zarmoucení byli, kterakou v vás způsobilo snažnost, nýbrž jakou omluvu, nýbrž zažhnutí hněvu, nýbrž bázeň, nýbrž žádost vroucí, nýbrž horlivost, anobrž pomstu? A všelijak ukázali jste se nevinni býti v té přítomně.“ (2 K 7,9-11) **GC 463**

To je výsledek působení Božího Ducha. Jediným důkazem skutečného pokání je náprava života. Teprve když člověk splní, co slíbil, když vrátí, co uloupil, když vyzná své hříchy a začne milovat Boha a své bližní, může mít hříšník jistotu, že se smířil s Bohem. Takové výsledky se v minulosti vždy projevíly jako následek náboženského obrození. Podle plodů, které tato období přinesla, je zřejmé, že je Bůh požehnal pro záchranu člověka a pro pozvednutí lidstva.

Mnohá probuzenecká hnutí moderní doby se však zásadně liší od projevů Boží milosti, které v dřívějších dobách provázely působení Božích služebníků. Je sice pravda, že vyvolávají velký ohlas, mnozí lidé tvrdí, že se obrátili, a církve zaznamenávají přírůstek členů. Dlouhodobé výsledky nás však neopravňují k domněnce, že přinesla odpovídající vzrůst skutečného duchovního života. Světlo, které nakrátko vzplane, brzy opět uhasne a zanechá po sobě ještě větší temnotu, než jaká byla předtím.

Populární probuzenecká hnutí se příliš často dovolávají obrazotvornosti tím, že vzbuzují pocity a uspokojují touhu po něčem novém a vzrušujícím. Tímto způsobem obrácení lidé projevují malou touhu po Biblické pravdě, málo se zajímají o svědectví proroků a apoštolů. Bohoslužba pro ně není přitažlivá, pokud neobsahuje něco vzrušujícího. Poselství, jež se dovolává střizlivého rozumu, na ně nepůsobí. Nezájímají se o prostá varování Božího slova, která se přímo dotýkají jejich věčného života.

Nejvyšším životním zájmem každého opravdově obráceného je vztah k Bohu a k věčným hodnotám. Kde je však v dnešních církvích opravdová oddanost Bohu? Nově obrácení lidé neodkládají svou pýchu, ani lásku ke světu. Nejsou o nic ochotnější zapřít se, vzít na sebe svůj kříž a následovat milujícího a pokorného Ježíše, než byli před svým obrácením. Náboženství se pro nevěřící a pochybovače stalo předmětem posměchu, protože mnoho vyznavačů křesťanství neví nic o jeho zásadách. Z mnoha církví se téměř vytratila síla zbožnosti. Myšlenky na Boha vytlačily církevní výlety, divadelní představení, bazary, krásné budovy a okázalost. **GC 464** Majetek, bohatství a světské záležitosti zaměstnávají lidi tak, že si jen stěží povšimnou věci věčného zájmu.

Navzdory všeobecnému úpadku víry a zbožnosti jsou v těchto církvích stále ještě praví následovníci Ježíše Krista. Dříve než na zem dopadnou konečné Boží soudy, dojde mezi Božím lidem k takovému oživení původní zbožnosti, jaké se neprojevilo od doby apoštolů. Na Boží lid sestoupí Boží Duch a moc. Pak se mnoho lidí oddělí od těch církví, v nichž láska ke světu potlačila lásku k Bohu a jeho slovu. Mnozí - jak duchovní, tak členové těchto církví - radostně přijmou velké pravdy, které nechal hlásat Bůh, aby se lidé připravili na druhý příchod Pána Ježíše. Nepřítel spasení by toto dílo rád zmařil. Dříve než přijde doba pro toto hnutí, pokusí se je napodobit. V církvích, které dostane pod svou klamnou moc, vzbudí dojem, že na ně Bůh seslal své pozhnání, a projeví se něco, co budou považovat za velké náboženské probuzení. Zástupy lidí budou jásat, že Bůh pro ně koná úžasné věci, přitom však půjde o působení jiného ducha. Pod náboženským pláštíkem se satan pokusí rozšířit svůj vliv na celý křesťanský svět.

V mnoha probuzeneckých hnutích, ke kterým došlo v posledních padesáti letech, působily v menší či větší míře stejné vlivy, jaké se projeví v ještě větších hnutích v budoucnu. Je to citové vzrušení, směs pravdy a klamu dobře připravená k tomu, aby lidi zmátla. Nikdo se však nemusí nechat oklamat. Ve světle Božího slova není obtížné rozpoznat podstatu těchto hnutí. Můžeme si být jisti, že tam - kde lidé neberou vážně svědectví Bible, a odmítají prosté pravdy, které prověřují lidská srdce a vyžadují sebezapření i odmítnutí světa - Bůh své pozhnání neuděluje. A podle pravidla, které nám dal Pán Ježíš: „*Po ovocích jejich poznáte je.*“ (Mt 7,16), je zřejmé, že tato hnutí nejsou dílem Božího Ducha. **GC 465**

Bůh se lidem zjevuje v pravdách svého slova. Všem, kdo je přijímají, jsou štítem proti satanovým podvodům. Přehlížení těchto pravd, které je dnes v náboženském světě tak rozšířené, otevírá dveře všemu zlému. Lidé do značné míry ztrácejí ze zřetele podstatu a důležitost Božího zákona. Nesprávné chápání povahy, trvalé platnosti a závaznosti

Božího zákona vede k mylným názorům na obrácení a posvěcení a působí v církvích úpadek zbožnosti. Tady hledíme tajemství, proč v oživeneckých hnutích naší doby schází Boží Duch a jeho moc.

V různých církvích jsou lidé známí svou zbožností, kteří to vědí a trápí se nad daným stavem. Profesor Edwards A. Park vyjmenovává nebezpečí, která církve v současné době ohrožují, a výstižně píše: „Jedním zdrojem nebezpečí je to, že se z kazatelen nezdůrazňuje Boží zákon. V dřívějších dobách bývala kazatelna ozvěnou hlasu svědomí. ... Naši nejskvělejší kazatelé dávali svým kázáním jedinečnou vznešenost tím, že po vzoru Mistra vyzvedali Boží zákon, jeho přikázání a jeho varování. Opakovali dvě velké zásady, totiž že zákon je projevem Boží dokonalosti a člověk, který nemiluje zákon, nemiluje ani evangelium, protože zákon - stejně jako evangelium - je zrcadlem, které odráží Boží povahu. Toto nebezpečí vede k dalšímu, totiž k podceňování závažnosti hříchu, jeho rozšíření a zlobnosti. Význam neposlušnosti zákona je přímo úměrný důležitosti zákona...“

„Se zmíněným nebezpečím se pojí nebezpečí podceňování Boží spravedlnosti. V současné době mají kazatelé sklon oddělovat Boží spravedlnost od jeho dobroty, nevyzdvihují Boží dobrotu jako zásadu, ale snižují ji na pouhý cit. GC 466 Tyto nové teologické názory rozdělují to, co Bůh spojil. Je Boží zákon dobrý, nebo špatný? Je dobrý. Pak je i spravedlnost dobrá, protože se snaží zákon plnit. Ze zvyku podceňovat Boží zákon a spravedlnost, z rozsahu a zlobnosti lidské neposlušnosti člověk snadno dojde ke zvyku nedoceňovat Boží milost, která přináší odpuštění hříchu.“ Tím evangelium ztrácí v myslích lidí cenu a význam, a lidé jsou zakrátko ochotni vlastně dát Bibli stranou.

Mnozí náboženští učitelé tvrdí, že Kristus svou smrtí zákon zrušil a že od té doby lidé požadavky zákona nemusí plnit. Jiní pokládají zákon za těžké břemeno a jako protiklad závaznosti zákona vyzdvihují svobodu evangelia.

Proroci a apoštolové však posuzovali svatý Boží zákon úplně jinak. David prohlásil: „*A bez přestání choditi na širokosti, neboť jsem se dotázal rozkazů tvých.*“ (Ž 119,45) Apoštol Jakub, který psal po Kristově smrti, nazývá Desatero „*Zákon královský*“ a „*dokonalý zákon svobody*“. (Jk 2,8; 1,25) A Jan, více než půl století po ukřižování, vyslovuje požehnání těm, „*kteříž zachovávají přikázání jeho, aby měli právo k dřevu života a aby branami vešli do města*“ (Zj 22,14).

Tvrzení, že Kristus svou smrtí zrušil zákon svého Otce, postrádá jakýkoli základ. Kdyby bylo možné zákon změnit nebo zrušit, pak by Kristus nemusel zemřít, aby zachránil člověka od trestu za hřích. Kristova smrt zdaleka neruší zákon, naopak dokazuje, že zákon je nezměnitelný. Boží Syn přišel, aby „*vyvýšil a zvelebil zákon*“. (Iz 42,21) Prohlásil: „*Nedomnívejte se, že bych přišel rušiti Zákon ... Dokudž nepomine nebe i země, jediná literka aneb jediný puňktík nepomine z Zákona.*“ (Mt 5,17.18) Sám o sobě Pán Ježíš řekl: „*Abych činil vůli tvou, Bože můj, líbost mám; nebo zákon tvůj jest u prostřed vnitřností mých.*“ (Ž 40,9)

Boží zákon je ve své podstatě nezměnitelný. Je zjevením vůle a charakteru Zákonodárce. Bůh je láska a jeho zákon je láska. Dvě velké zásady zákona jsou láska k Bohu a láska k člověku. „*Láska je naplněním zákona.*“ (Ř 13,10) Boží charakter je spravedlnost a pravda, to je také podstata Božího zákona. Žalmista napsal: „*Zákon tvůj pravda. ... Všecka přikázání tvá jsou spravedlnost.*“ (Ž 119,142.172) A apoštol Pavel prohlásil: „*A tak Zákon zajisté svatý, a přikázání svaté i spravedlivé a dobré jest.*“ (Ř 7,12) Zákon, který je výrazem Božího myšlení a Boží vůle, musí být právě tak trvalý jako Zákonodárce.

GC 467 Obrácení a posvěcení smiřuje lidi s Bohem tím, že je vede k souladu se zásadami Božího zákona. Na počátku žil člověk stvořený k Božímu obrazu v dokonalém souladu s Božím charakterem a zákonem. Zásady spravedlnosti byly vepsány v jeho srdci. Hřích však člověka odcizil Stvořiteli. Pak už člověk Boží obraz nenesl. „*Protože smýšlení těla jest nepřátelské Bohu; nebo Zákonu Božímu není poddáno, a aniž hned může býti.*“ (Ř 8,7) Vždyť „*Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna,*“ aby se člověk mohl smířit s Bohem. Zaslouhou Ježíše Krista můžeme být znovu přivedeni v soulad se svým Stvořitelem. Lidské srdce musí proměnit Boží milost, člověk musí přijmout nový život od Boha. Tato změna je znovuzrození, bez něhož - jak řekl Pán Ježíš - nikdo „nemůže spatřit Boží království“.

Prvním krokem ke smíření s Bohem je přesvědčení o vlastní hříšnosti. „*Hřích je přestoupení zákona.*“ „*Skrze Zákon přichází poznání hřícha.*“ (1 J 3,4; Ř 3,20) Má-li hříšník poznat svou vinu, musí posuzovat svůj charakter podle Božího měřítká spravedlnosti. Zákon je zrcadlo, které ukazuje dokonalost spravedlivého Božího charakteru a umožňuje člověku, aby poznal své nedostatky.

Zákon ukazuje člověku jeho hříchy, neposkytuje však žádné řešení. **GC 468** Slibuje život poslušnému, ale ukazuje, že údělem přestupníka je smrt. Jen Kristovo evangelium může člověka osvobodit od trestu za hřích nebo od znečištění hříchem. Musí projevit lítost před Bohem, jehož zákon přestoupil, a věřit v Krista a jeho zástupnou obět. Tím, že mu budou hříchy odpuštěny, „*stane se účastným božské přirozenosti*“. (2 Pt 1,4 ČEP) Stává se Božím dítětem, protože přijal ducha synovství, jehož mocí volá: „*Abba, Otče!*“ (Ř 8,15) Smí člověk přestupovat Boží zákon? Apoštol Pavel napsal: „*Což tedy Zákon vyprazdňujeme skrze víru? Nikoli, nýbrž Zákon tvrdíme.*“ „*Kterých jsme zemřeli hříchu, kterakž ještě živi budeme v něm?*“ A apoštol Jan uvádí: „*Nebo toť jest láska Boží, abychom přikázání jeho osřhlali; a přikázání jeho nejsou těžká.*“ (Ř 3,31; 6,2; 1 J 5,3) Při znovuzrození se srdce člověka ztotožní s Bohem, protože se ztotožní s Božím zákonem. Když se v hříšníku odehrála tato pronikavá změna, přešel ze smrti do života, z hříchu do svatosti, z neposlušnosti a vzpoury k poslušnosti a věrnosti. Starý život odcizení od Boha skončil, začal nový život usmíření, víry a lásky. Tehdy „*spravedlnost Zákona vyplněna byla v nás, kteříž nechodíme podle těla, ale podle Ducha*“. (Ř 8,4) A lidské srdce vyjádří: „*Ó jak miluji zákon tvůj, tak že každého dne on jest mé přemýšlování.*“ (Ž 119,97)

„*Zákon Hospodinův jest dokonalý, očerstvující duši.*“ (Ž 19,8) Bez zákona člověk nemůže správně pochopit Boží čistotu a svatost ani svou vlastní vinu a nečistotu. Není přesvědčen o hříchu a necítí potřebu činit pokání. Nevidí, že je jako přestupník Božího zákona ztracen, a neuvědomuje si, že potřebuje usmiřující krev Ježíše Krista. Přijímá naději na záchranu bez pronikavé změny srdce a nápravy života. Proto je tak mnoho povrchně obrácených, proto do církvi přichází tolik lidí, kteří nepřišli ke Kristu. **GC 469**

V soudobých náboženských hnutích také převládají mylné názory na posvěcení, které vycházejí z přehlížení nebo odmítání Božího zákona. Tyto teorie jsou věroučně falešné a v praktických důsledcích nebezpečné. Protože se těší tak široké oblibě, je dvojnásob potřebné, aby všichni přesně věděli, co o tom učí Písmo.

Učení o opravdovém posvěcení je Biblické. Apoštol Pavel v listu Tessalonickým napsal: „*Tať jest zajisté vůle Boží, totiž posvěcení vaše.*“ A modlil se: „*On pak Bůh pokoje posvětit vás ve všem.*“ (1 Te 4,3; 5,23) Bible jasně učí, co to posvěcení je a jak ho můžeme dosáhnout. Spasitel se modlil za své učedníky: „*Posvětiž jich v pravdě své,*

slovo tvé pravda jest.“ (J 17,17) Apoštol Pavel učí, že věřící mají být „posvěceni ... skrze Ducha svatého“ (Ř 15,16). Co působí Duch Svátý? Pán Ježíš řekl svým učedníkům: „Ale když přijde ten Duch pravdy, uvedet vás ve vší velikou pravdu.“ (J 16,13) Žalmista napsal: „Zákon tvůj je pravda.“ Boží slovo a Boží Duch seznamují lidi s velkými zásadami spravedlnosti vyjádřenými v Božím zákonu. Protože Boží zákon je „svatý, spravedlivý a dobrý“, protože je projevem Boží dokonalosti, vyplývá z toho, že povaha formovaná poslušností tohoto zákona bude svatá. Dokonalým příkladem takové povahy je Ježíš Kristus, který řekl: „Jakož i já přikázání Otce svého zachoval jsem.“ „Nebo což jest jemu libého, to já činím vždycky.“ (J 15,10; 8,29) Následovníci Pána Ježíše se mu mají podobat - z Boží milosti mají utvářet svou povahu shodně se zásadami svatého Božího zákona. To je Biblické posvěcení.

Posvěcení se uskutečňuje pouze vírou v Ježíše Krista, mocí Božího Ducha, který v člověku působí. Apoštol Pavel věřící napomíná: „S bázní a s třesením spasení své konejte. Bůh zajisté jest, kterýž působí v vás i chění i skutečné činění, podle dobře libé vůle své.“ (Fp 2,12.13) Křesťan prožívá pokušení k hříchu, trvale však proti němu bojuje. K tomu potřebuje Kristovu pomoc. **GC 470** Lidská slabost se spojí s Boží silou a víra zvolá: „Ale Bohu díka, kterýž dal nám vítězství skrze Pána našeho Jezukrista.“ (1 K 15,57)

Písmo také jasně ukazuje, že dílo posvěcení je postupné. Když hříšník při obrácení získává díky usmiřující krvi pokoj s Bohem, jeho křesťanský život teprve začíná. Pak k „dokonalosti se nesme“ a „v muže dokonalého, v míru postavy plného věku Kristova“. (Žd 6,1; Ef 4,13) Apoštol Pavel napsal: „Bratří, jáť nemám za to, že bych již dosáhl. Ale to jedno činím, na ty věci, kteréž jsou za mnou, zapomínáje, k těm pak, kteréž jsou přede mnou, úsilně chvátáje, k cíli běžím.“ (Fp 3,13.14) A Petr nám ukazuje, co je zapotřebí učinit k dosažení Biblického posvěcení: „A na to pak vy všecku snažnost svou vynaložíce, prokazujte u víře své ctnost, a v ctnosti umění. V umění pak zdrželivost, a v zdrželivosti trpělivost, v trpělivosti pak zbožnost. V zbožnosti pak bratrstva milování, a v milování bratrstva lásku ... nebo to činíce, nepadnete nikdy.“ (2 Pt 1,5-10)

Lidé, kteří prožívají Biblické posvěcení, projevují pokoru. Uvědomí si - jako kdysi Mojžíš - úžasnou velikost Boží svatosti a uvidí svou vlastní nehodnost jako protiklad čistoty a vznešené dokonalosti Hospodina.

Příkladem pravého posvěcení je prorok Daniel. Celý jeho dlouhý život naplňuje ušlechtilá služba pro Pána. Z Božího pohledu byl „muž velmi milý (vzácný)“. (Da 10,11) Přesto však o sobě netvrdil, že je čistý a svatý. Naopak, tento nebem počtený prorok se považoval za součást hříšného Izraele, když prosil před Bohem za svůj národ: „Ne pro nějaké naše spravedlnosti padající, pokorně prosíme tebe, ale pro milosrdenství tvá mnohá.“ „Zhřešili jsme, bezbožně jsme činili.“ Jak sám napsal: „Ještě jsem mluvil a modlil se, a vyznával hřích svůj i hřích lidu svého Izraelského.“ A když se mu později zjevil Boží Syn, aby mu podal vysvětlení, Daniel prohlásil: „Nezůstalo i ve mně síly, a krása má změnila se, a porušila na mě, aniž jsem mohl zadržeti síly.“ (Da 9,18.15.20; 10,8) **GC 471**

Když Job uslyšel Boží hlas z vichru, zvolal: „Pročež mrzí mne to, a želím toho v prachu a v popele.“ (Jb 42,6) Když Izaiáš spatřil Boží slávu a zaslechl volání cherubína: „Svatý, svatý, svatý Hospodin zástupů,“ zvolal: „Běda mně, jižť zahynu.“ (Iz 6,3.5) Apoštol Pavel poté, co byl vyzdvižen do třetího nebe a slyšel věci, které žádný člověk nemůže vyslovit, mluví o sobě jako o někom, kdo je „nejmenší ze všech svatých“. (2 K 12,2-4;

Ef 3,8) Milovaný Jan, který se kdysi opíral o Ježíšovu hrud, padl jako mrtvý k nohám Syna člověka, když uviděl jeho slávu (Zj 1,17).

Lidé, kteří chodí ve stínu golgotského kříže, se nepovyšují, ani se nevychloubají, že zvítězili nad hříchem. Uvědomují si, že jejich hřích zavinil smrtelný zápas, který zlomil srdce Božího Syna. Tyto myšlenky je vedou k pokoře. Lidé, kteří žijí v blízkosti Pána Ježíše, nejlépe poznávají, jak je člověk křehký a hříšný; jejich jedinou nadějí jsou zásluhy ukřižovaného a vzkříšeného Spasitele.

Posvěcení, jak mu křesťanský svět dnes rozumí, je Biblickému náboženství naprosto cizí. Přináší sebepovyšování a pohrdání Božím zákonem. Obhájci tohoto pojetí učí, že posvěcení je dílo okamžiku a člověk dosahuje svatosti jen vírou. „Jen věř,“ říkají, „a dostaneš Boží požehnání.“ Mají za to, že člověk nemusí pro získání posvěcení vynaložit žádné další úsilí. Popírají závaznost Božího zákona a tvrdí, že jsou osvobozeni od povinnosti zachovávat přikázání. Může však být člověk svatý a žít v souladu s Boží vůlí a povahou, aniž by se ztotožnil se zásadami, které jsou projevem Boží povahy i vůle a ukazují, co se Bohu líbí? **GC 472**

Touha po snadném a pohodlném náboženství, které nevyžaduje žádnou námahu, sebezapření a zřeknutí se nesmyslnosti světa, velmi zpopularizovala učení o víře jako jediné podmínce. Co však o tom říká Boží slovo? Apoštol Jakub napsal: „*Co prospěje, bratří moji, praví-li se kdo víru mítí, a nemá-li skutků? Zdaliž jej ta víra může spasiti? ... Ale chceš-liž věděti, ó člověče marný, že víra bez skutků jest mrtvá? Abraham otec náš zdali ne z skutků ospravedlněn jest, obětovav syna svého Izáka na oltář? Vidíš-li, že víra napomáhala skutkům jeho a z skutků víra dokonalá byla? ... Vidíte-liž tedy, že z skutků ospravedlněn bývá člověk a ne z víry toliko?*“ (Jk 2,14-24)

Boží slovo svědčí proti tomuto falešnému učení o víře bez skutků. Požadovat přízeň nebes, a přitom neuznávat podmínky, za nichž Bůh milosrdenství uděluje, to není víra, ale troufalost. Pravá víra je založena na zaslíbeních a nařízeních Písma svatého.

Ať se nikdo neklame přesvědčením, že se může stát svatým, když svévolně porušuje být jediným Boží požadavek. Vnitřní souhlas s jediným vědomým hříchem umlčuje hlas Ducha Svatého a odlučuje člověka od Boha. „*Hřích je přestoupením zákona.*“ A „*každý, kdož hřeší, neviděl ho, aniž ho poznal.*“ (1 J 3,6) I když Jan ve svých listech mluví tak obšírně o lásce, neváhá odhalit skutečnou povahu lidí, kteří tvrdí, že jsou posvěceni, a přitom stále přestupují Boží zákon. „*Dí-liť kdo: Zním jej, a přikázání jeho neostřihá, lhářt jest, a pravdy v něm není. Ale kdožt ostríhá slova jeho, v pravděť láska Boží v tom jest dokonalá.*“ (1 J 2,4,5) To je zkušební kámen každého vyznání. Nemůžeme pokládat za posvěceného někoho, kdo neobstojí při posuzování jediným Božím měřítkem svatosti na nebi i na zemi. Jestliže lidé neuznávají závažnost mravního zákona, podceňují a zlehčují Boží přikázání, jestliže přestupují být i nejmenší z těch přikázání a učí tomu ostatní, Bůh je nepřijímá a my z toho poznáme, že jejich tvrzení není pravdivé. **GC 473**

Jestliže někdo o sobě tvrdí, že je bez hříchu, tak už to je důkaz, že je od svatosti na hony daleko. Vůbec nechápe nekonečnou Boží čistotu a svatost, ani to, jaký je člověk, který odpovídá vzoru Boží povahy. Nechápe čistotu a vznešenost lásky Pána Ježíše a zhoubnost a špatnost hříchu, proto může sám sebe pokládat za svatého. Čím je vzdálenější od Krista a čím má nesprávnější představy o Boží povaze a požadavcích, tím spravedlivější si připadá.

Posvěcení, o němž mluví Písmo, zahrnuje celého člověka - ducha, duši i tělo. Apoštol Pavel se modlil za Tessalonické: „*On pak Bůh pokoje posvětiž vás ve všem, a celý*

váš duch i duše i tělo bez úhony ku příští Pána našeho Jezukrista zachováno budiž.“ (1 Te 5,23) Jindy napsal: „*Protož prosím vás, bratří, skrze milosrdenství Boží, abyste vydávali těla svá v obět živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu vaši.*“ (Ř 12,1) V době starého Izraele byla každá obět přinášená Bohu pečlivě prohlédnuta. Pokud byla na přinášeném zvířeti odhalena nějaká vada, bylo zvíře odmítnuto, protože Bůh přikázal, že oběti musí být „bez vady“. Proto Pán i křesťanům přikazuje, aby „*vydávali těla svá v obět živou, svatou, Bohu libou*“. Má-li být tato obět přijatelná, musí všechny své síly uchovávat v nejlepším stavu. Všechno, co oslabuje tělesné nebo duševní síly, zneschopňuje člověka pro službu Stvořiteli. Může mít Bůh radost, jestliže mu nenabízíme to nejlepší, čeho jsme schopni? Pán Ježíš prohlásil: „*Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a ze vši duše své a ze vši mysli své.*“ (Mt 22,37) Lidé, kteří milují Boha celým srdcem, budou mu chtít svým životem co nejlépe sloužit a budou stále ze všech sil usilovat o to, aby žili v souladu se zákony, které rozvíjejí jejich schopnost plnit Boží vůli. Nebudou hověním svým choutkám a vášním oslabovat nebo poskvřňovat obět, kterou přináší svému nebeskému Otci. **GC 474**

Apoštol Petr píše: „*Prosím vás, abyste jakožto přičozí a pohostinní zdržovali se od tělesných žádostí, kteréž rytěřují proti duši.*“ (1 Pt 2,11) Každé uspokojování hříšných tužeb vede k otupení duchovních sil a k oslabení duchovní a duševní vnímavosti, takže Boží slovo nebo Boží Duch mohou působit na srdce jen slabě. Apoštol Pavel napsal věřícím v Korintu: „*Očišťujmež se od všeliké poskvrnny těla i ducha, konajíce posvěcení naše v bázni Boží.*“ (2 K 7,1) A nesme plody Ducha, jimiž jsou „*láska, radost, pokoj, tichost, dobrotivost, dobrota, věrnost, krotkost, středmost*“ (Ga 5,22).

Jak mnoho z těch, kdo si říkají křesťané, nedbá na tyto inspirované výpovědi a oslabuje své síly honbou za majetkem nebo uctíváním módy. Kolik z nich snižuje své lidství stvořené k Božimu obrazu obžerstvím, pijanstvím a zapovězeným požitkářstvím! A církve, místo aby zlo káraly, mu často ještě napomáhají tím, že podporují požitkářství a povzbuzují touhu po majetku nebo požitcích, aby znovu naplnily své pokladny, protože láska ke Kristu to nedokáže. Kdyby Pán Ježíš přišel dnes do některých církví a viděl tam hodování a světské kramaření podnikané ve jménu náboženství, nevyhnal by znesvěcovatele, jako kdysi vyhnal z chrámu penězoměnce?

Apoštol Jakub napsal, že moudrost pocházející od Boha je „*především čistá*“. (Jk 3,17) Kdyby se setkal s lidmi, kteří berou vzácné jméno Pána Ježíše do úst poskvřněných tabákem, jejichž dech a tělo jsou prosyceny odporným tabákovým zápachem, kteří jím znečišťují vzduch a nutí všechny kolem sebe, aby vdechovali jed - kdyby se apoštol setkal se zlovykem tak odporujícím čistotě evangelia, neodsoudil by jej jako „*přízemní, smyslný, ďábelský*“? Otroci tabáku mohou tvrdit, že prožili pozhnání úplného posvěcení, mohou mluvit o naději na nebe, Boží slovo však praví, že „*nevejdeť do něho nic poskvřňujícího*“ (Zj 21,27). **GC 475**

„*Zdaliž nevíte, že tělo vaše jest chrám Ducha svatého, jenž přebývá v vás, kteréhož máte od Boha, a nejste sami svoji? Nebo koupeni jste za velikou mzdu. Oslavujtež tedy Boha tělem vaším.*“ (1 K 6,19.20) Člověk, který ví, že jeho tělo je chrámem Ducha Svatého, se nedá zotročit zločinnými zlovyky. Jeho síly patří Kristu, který ho vykoupil vlastní krví. Jeho majetek náleží Pánu. Jak by mohl beztrestně mrhat svěceným majetkem? Lidé, kteří se považují za křesťany, vydávají každoročně obrovské částky na zbytečné a škodlivé požitky, zatímco vnitřně odumírají a stávají se necitliví ke slovu života. Okrádají Boha o desátky a dary, a dávají na oltář zločinných požitků více, než kolik věnují na pomoc

chudým nebo pro šíření evangelia. Kdyby všichni, kdo se považují za následovníky Ježíše Krista, byli opravdu posvěceni, nevydávali by své prostředky na zbytečné nebo škodlivé požitky, ale věnovali by je do Boží pokladnice. Křesťané by pak byli příkladem střídmosti, sebezapření a obětavosti. Byli by světlem světa.

Svět se oddává požitkářství. „*Po čem dychtí člověk a co chtějí jeho oči a na čem si v životě zakládá,*“ to ovládá lidi. Pán Ježíš však volá své následovníky ke svatosti: „*A protože vyjděte z prostředku jejich a oddělte se od nich, ... a nečistého se nedotýkejte, a já přijmu vás.*“ (2 K 6,17) Ve světle Božího slova smíme prohlásit, že posvěcení, které nepůsobí naprosté zřeknutí se hříšných zlovyků a světských vášní, není pravé.

Lidem, kteří uposlechnou výzvy: „*A protože vyjděte z prostředku jejich a oddělte se od nich, ... a nečistého se nedotýkejte,*“ platí Boží slib: „*Já přijmu vás. A budu vám za Otce, a vy mi budete za syny a za dcery, praví Pán všemohoucí.*“ (2 K 6,18) Každý křesťan má právo a povinnost prožít bohaté zkušenosti v náboženských věcech. „*Já jsem Světlo světa.*“ prohlásil Pán Ježíš. GC 476 „*Kdož mne následuje, nebudeť choditi v temnostech, ale budeť míti Světlo života.*“ (J 8,12) „*Ale stezka spravedlivých jako světlo jasné, kteréž rozmáhá se, a svítí až do pravého dne.*“ (Př 4,18) Každý krok víry a poslušnosti přivádí člověka do užšího spojení se Světlem světa, v němž není „nejmenší tmy“. Boží služebníky osvěcují paprsky Slunce spravedlnosti. Oni mají odrážet jeho paprsky. Jako nás planety učí, že je na nebi velké světlo, jehož září odrážejí, tak mají křesťané ukazovat, že na trůnu vesmíru je Bůh a zaslouží si, abychom ho chválili a napodobovali. V jeho následovnících se projeví plody Božího Ducha, čistota a svatost jeho povahy.

Apoštol Pavel v listu Koloským píše o pozhánáních, která Bůh uděluje svým dětem: „*Nepřestáváme modliti se za vás a žádati, abyste naplněni byli známostí vůle jeho ve vši moudrosti a rozumnosti duchovní, abyste chodili hodně Pánu ke vši jeho libleznosti, v každém skutku dobrém, ovoce vydávající a rostouce v známosti Boží, všelikou mocí zmocnění jsouce, podle síly slávy jeho, ke vši trpělivosti a dobrotivosti s radostí.*“ (Ko 1,9-11)

Jindy napsal o své touze, aby bratři v Efezu mohli plně poznat velikost výsady být křesťanem. Líčí jim nejsrozumitelnějším jazykem, jakou podivuhodnou moc a jaké poznání mohou dosáhnout jako Boží synové a dcery. Mají možnost, aby byli „*mocí posílněni ... skrze Ducha svého na vnitřním člověku*“, aby byli „*v lásce vkořeněni a založeni*“, aby mohli „*poznati přenesmírnou lásku Kristovu, abyste tak naplněni byli ve všelikou plnost Boží*“. O vrcholné přednosti křesťanů se však apoštol zmiňuje ve své modlitbě, aby „*naplněni byli ve všelikou plnost Boží*“ (Ef 3,16-19). GC 477

Zde vidíme vrcholný prožitek, kterého můžeme dosáhnout vírou ve sliby našeho nebeského Otce, splníme-li jeho požadavky. Díky zásluhám Ježíše Krista máme přístup k trůnu nekonečné moci. „*Kterýž ani vlastnímu Synu svému neodpustil, ale za nás za všechny vydal jej, i kterakž by tedy nám s ním všech věcí nedal?*“ (Ř 8,32) Otec dal Synovi plnost svého Ducha a my smíme mít podíl z této plnosti. Pán Ježíš řekl: „*Poněvadž tedy vy, zlí jsouce, umíte dobré dary dávatí dětem svým, čím více Otec váš nebeský dá Ducha svatého těm, kteříž ho prosí?*“ (L 11,13) „*Budete-li zač prositi ve jménu mém, jáť učiním.*“ „*Prostež, a vezmete, aby radost vaše doplněna byla.*“ (J 14,14; 16,24)

Život křesťana se má vyznačovat pokorou, ale to neznamená, že se v něm má projevovat smutek a sebedoceňování. Každý člověk má žít tak, aby ho Bůh přijal a požehnal mu. Náš nebeský Otec si nepřeje, abychom žili stále s pocitem odsouzení a zármutku.

Důkazem pokory není to, že někdo chodí se svěřenou hlavou a se srdcem plným myšlenek zaměřených na sebe. Máme možnost přijít k Pánu Ježíši a dát se jím očistit, pak smíme stát před zákonem beze studu a výčitek svědomí. „*A protož není již žádného odsouzení těm, kteříž jsou v Kristu Ježíši.*“ (Ř 8,1)

Díky Pánu Ježíši se synové Adama, kteří padli do hříchu, stávají „*syny Božími*“. „*Nebo i ten, jenž posvěcuje, i ti, kteříž posvěceni bývají, z jednoho jsou všickni. Pro kteroužto příčinu nestydí se jich nazývati bratřími.*“ (Žd 2,11) Život křesťana má být životem víry, vítězství a radosti v Bohu. „*Všecko zajisté, což se narodilo z Boha, přemáhá svět; a toť jest to vítězství, kteréž přemáhá svět, víra naše.*“ (1 J 5,4) Boží služebník Nehemiáš řekl pravdu: „*Radost Hospodinova budiž síla vaše.*“ (Neh 8,10) A apoštol Pavel prohlásil: „*Radujte se v Pánu vždycky; opět pravím, radujte se.*“ „*Vždycky se radujte, bez přestání se modlte, ze všeho díky činite; nebo ta jest vůle Boží v Kristu Ježíši, aby se tak dále od vás.*“ (Fp 4,4; 1 Te 5,16-18) **GC 478** To jsou plody Biblického obrácení a posvěcení. Tyto plody lze vidět jen výjimečně, protože křesťané jsou většinou lhostejní k velkým zásadám spravedlnosti, které obsahuje Boží zákon. Proto se projevuje tak málo skutečných, trvalých účinků působení Božího Ducha, kterými se vyznačovala dřívější probuzenecká hnutí.

Měníme se tím, že se zaměříme na Pána Ježíše. Protože lidé nedbají na Biblické předpisy, jimiž Bůh zjevuje lidem dokonalost a svatost svého charakteru, a protože mysl lidí se zaměřuje na lidská učení a teorie, není divu, že se živá zbožnost z církví vytrácí. Pán prohlásil: „*Mne opustili pramen vod živých, aby sobě vykopali čisterny, čisterny děravé, kteréž nedrží vody.*“ (Jr 2,13)

„*Blahoslavený ten muž, kterýž nechodí po radě bezbožných, a na cestě hříšníků nestojí, a na stolici posměvačů nesedá. Ale v zákoně Hospodinově jest líbost jeho, a v zákoně jeho přemýšlí dnem i nocí. Nebo bude jako strom štípený při tekutých vodách, kterýž ovoce své vydává časem svým, jehožto list nevadne, a cožkoli činiti bude, šťastně mu se povede.*“ (Ž 1,1-3) Původní víra a zbožnost mezi Božím lidem může ožít pouze tehdy, když Boží zákon zaujme opět místo, které mu náleží. „*Když takto říkával Hospodin: Zastavte se na cestách, a pohleďte, a vyptejte se na stezky staré, která jest cesta dobrá, i chodte po ní, a naleznete odpočinutí duši své.*“ (Jr 6,16)

28 Tváří v tvář soudu

GC 479 Prorok Daniel napsal: „*Hleděl jsem, až trůnové ti svržení byli, a Starý dnů posadil se, jehož roucho jako sníh bílé, a vlasové hlavy jeho jako vlna čistá, trůn jako jiskry ohně, kola jeho jako oheň hořící. Potok ohnivý tekł a vycházel od něho, tisícové tisíců sloužili jemu, a desetkrát tisíckrát sto tisíců stálo před ním; soud zasedl, a knihy otevřeny byly.*“ (Da 7,9.10)

Tímto způsobem Bůh prorokovi ve vidění představil velký a slavný den, kdy před Soudcem země budou předvedeny povahy a životy lidí a každý člověk bude souzen „podle skutků“. „Věkovitý“ je Bůh Otec. Žalmista říká: „*Prvé, než hory stvořeny byly, nežlis sformoval zemi, a okršlek světa, ano hned od věků a až na věky, ty jsi Bůh silný.*“ (Ž 90,2) On, původce všeho živého, zdroj všech zákonů, bude předsedat soudu. A „desetitisíce desetitisíců“ svatých andělů budou jako služebníci a svědkové přítomni tomu velkému soudu.

„*A aj, s oblaky nebeskými podobný Synu člověka přicházel; potom až k Starému dnů přišel, a před něj postaven byl. I dáno jest jemu panství a sláva i království, aby všickni lidé, národové a jazykové sloužili jemu; jehož panství jest panství věčné, kteréž nepomítí, a království jeho, kteréž se neruší.*“ (Da 7,13.14) GC 480 Příchod Ježíše Krista, který se tu popisuje, není jeho druhý příchod na zem. Ježíš Kristus přichází k „Věkovitému“ v nebi, aby přijal panství, slávu a království, které mu bude dáno na závěr jeho prostřednické služby. Tuto událost, nikoli jeho druhý příchod na zem, předpovědělo proctví o 2300 prorockých dnech, které skončilo v roce 1844. V doprovodu nebeských andělů vstoupil náš Velekněz do svatyně svatých a předstoupil před nebeského Otce, aby vykonal závěrečné dílo své služby pro člověka - aby uskutečnil vyšetřování a smířil s Bohem všechny, kdo jeho dílo smíření přijali.

V obrazné starozákonní službě měl Den smíření význam je pro ty, kdo předstoupili před Boha s vyznáním svých hříchů a s pokáním a jejichž hříchy byly prostřednictvím krve oběti přeneseny do svatyně. Podobně také i ve velký den konečného smíření a vyšetřujícího soudu budou přicházet v úvahu jen případy těch, kdo se hlásí k Božímu lidu. Soud nad bezbožnými je naprosto odlišná záležitost a bude se konat později.

„*Neboť jest čas, aby se začal soud od domu Božího. A poněvadž nejprv začíná se od nás, jakž bude konec těch, kteříž nejsou povolni evangelium Božímu?*“ (1 Pt 4,17)

Nebeské knihy, v nichž jsou zaznamenána jména a činy lidí, jsou podkladem pro rozhodnutí soudu. Prorok Daniel napsal: „*Soud zasedl, a knihy otevřeny byly.*“ (Da 7,10) Apoštol Jan, popisuje ve Zjevení stejný výjev a dodává: „*A jiné knihy také jsou otevřeny, to jest knihy života, i souzení jsou mrtví podle toho, jakž psáno bylo v knihách, totiž podle skutků svých.*“ (Zj 20,12)

Kniha života zachycuje jména všech lidí, kteří kdy vstoupili do Boží služby. Pán Ježíš vyzýval své učedníky: „*Raději se radujte, že jména vaše napsána jsou v nebesích.*“ (L 10,20) GC 481 Apoštol Pavel mluví o svých věrných spolupracovnících, „*jejichžto jména napsána jsou v knize života.*“ (Fp 4,3) Daniel prorockým zrakem viděl „*čas ssouzení, jakéhož nebylo*“ a ujišťuje, že Boží lid bude vysvobozen, „*kdožkoli nalezen bude zapsaný v knize.*“ Pisatel knihy Zjevení zaznamenal, že do Božího města vstoupí jen ti, „*kteříž napsaní jsou v knihách života Beránkova.*“ (Da 12,1; Zj 21,27)

Před Bohem je psána „pamětní kniha“. Jsou v ní zaznamenány dobré činy lidí, „*kteříž se bojí Hospodina, a myslí na jméno jeho*“ (Mal 3,16). Jejich skutky víry, jejich činy lásky jsou zaznamenány v nebi. Nehemiáš se o tom zmiňuje, když volá: „*Budiž pamětliv na mne, Bože můj, ... nevyhlazuj dobrodiní mých, kteráž jsem prokázal k domu Boha svého i k službám jeho.*“ (Neh 13,14) V Boží pamětné knize je zachycen každý spravedlivý čin. Je tam přesně zaznamenáno každé odmítnuté pokušení, každé překonané zlo, každé vyslovené soucitné slovo. Je tam zapsána každá oběť, každá bolest a zármutek vytrpěný pro Ježíše Krista. Žalmista volá: „*Ty má utíkáni v počtu máš, schovej slzy mé do láhvice své, a což bys jich v počtu neměl?*“ (Ž 56,9)

Nebeské knihy také zaznamenávají hříchy lidí. „*Poněvadž všeliký skutek Bůh přivede na soud, i každou věc tajnou, buďto dobrou, buďto zlou.*“ „*Z každého slova prázdného, kteréž mluviti budou lidé, vydadí počet v den soudný.*“ Spasitel prohlásil: „*Nebo z slov svých spravedliv budeš učiněn, a z řečí tvých budeš odsouzen.*“ (Kaz 12,14; Mt 12,36.37) Tento neomylný záznam zachytí i tajné úmysly a pohnutky, protože Bůh „*osvítí to, což skrytého jest ve tmě, a zjeví rady srdcí.*“ (1 K 4,5) „*Aj, zapsáno jest to přede mnou, ... nepravosti vaše, a spolu ... nepravosti otců vašich, praví Hospodin.*“ (Iz 65,6.7) **GC 482**

Bůh zkoumá skutky každého člověka a zaznamenává je jako skutky věrné nebo nevěrné. Ke každému jménu v nebeských knihách je s naprostou přesností zapsáno každé nesprávné slovo, každý sobecký čin, každá nesplněná povinnost, každý tajný hřích i každé nečestné jednání. Všechna nebem poslaná varování nebo napomenutí, která člověk ignoroval, všechny promrhané okamžiky, nevyužitá příležitosti, každý vliv, který působil k dobrému nebo k zlému se svými dalekosáhlými následky, to všechno zapisuje anděl, který vede nebeské knihy.

Boží zákon je měřítkem, podle něhož bude Boží soud posuzovat povahu a život každého člověka. Starozákonní mudrc prohlásil: „*Boha se boj, a přikázání jeho ostříhej, nebo na tom všecko člověku záleží. Poněvadž všeliký skutek Bůh přivede na soud.*“ (Kaz 12,13.14) Apoštol Jakub napomíná své bratry: „*Tak mluvte a tak číňte, jakožto ti, kteříž podle zákona svobody souzeni býti máte.*“ (Jk 2,12)

Soud rozhodne o tom, kdo bude „hoden“, aby byl vzkříšen se spravedlivými. Pán Ježíš řekl: „*Ale ti, kteříž hodni jmíni budou dosáhnouti onoho věku a vzkříšení z mrtvých, ... andělům zajisté rovni budou. A jsou synové Boží.*“ (L 20,35.36) Jindy Spasitel prohlásil, že „*půjdou ti, kteříž dobré věci činili, na vzkříšení života.*“ (J 5,29) Spravedliví mrtví budou tedy vzkříšeni až po první části soudu, na němž budou shledáni hodni „vstát k životu“. Osobně se tedy - když budou zkoumány jejich záznamy a rozhodováno o jejich případu - soudu neúčastní.

Pán Ježíš vystoupí jako jejich obhájce a bude je zastupovat před Bohem. „*Paklit by kdo zhřešil, přímluvcí máme u Otce, Ježíše Krista spravedlivého.*“ (1 J 2,1) „*Neboť nevšel Kristus do svatyně rukou udělané, kteráž by byla příklad s pravou svatyní se srovnávající, ale právě v nebe všel, aby nyní přítomný byl tváři Boží za nás.*“ „*A protož i dokonale spasiti může všechny přistupující skrze něj k Bohu, vždycky jsa živ k orodování za ně.*“ (Žd 9,24; 7,25) **GC 483**

Až budou při soudu otevřeny knihy záznamů, budou před Bohem vyšetřeny životy všech, kdo věřili v Pána Ježíše. Náš přímluvec začíná těmi, kteří žili na zemi nejdříve, pak předkládá případy následujících generací a skončí žijícími. Na pořad přijde každé jméno, každý případ bude podrobně prozkoumán, některé Bůh přijme, jiné odmítne. Jestliže se u některých jmen najdou záznamy hříchů, které nebyly vyznány a odpuštěny,

budou taková jména odstraněna z knihy života a záznam o jejich dobrých skutcích bude vymazán z Boží pamětné knihy. Hospodin řekl Mojžíšovi: „*Kdo zhrěšil proti mně, toho vymaži z knihy své.*“ (2 M 32,33) A prorok Ezechiel doplňuje: „*Pakli by se odvrátil spravedlivý od spravedlnosti své, a činil by nepravost ..., na žádné spravedlnosti jeho, kteréž činil, nebude pamatováno.*“ (Ez 18,24)

Záznam o odpuštění bude v nebeských knihách zanesen u všech, kdo opravdově litovali svých hříchů a vírou přijali krev Ježíše Krista jako očišťující obět. Protože přijali Kristovu spravedlnost a jejich charakter je v souladu s Božím zákonem, budou jejich hříchy vymazány a oni sami budou považováni za hodné vstoupit do věčného života. Prostřednictvím proroka Izaiáše Pán prohlásil: „*Já, já sám shlazuji přestoupení tvá pro sebe, a na hříchy tvé nezpomínám.*“ (Iz 43,25) Pán Ježíš řekl: „*Kdo zvítězí, tentě bude oděn rouchem bílým; a nevymažít jména jeho z knih života, ale vyznámt jméno jeho před obličejem Otce svého i před anděly jeho.*“ „*Kdožkoli tedy vyzná mne před lidmi, vyznámt i já jej před Otcem svým, jenž jest v nebesích. Ale kdož by mne zapřel před lidmi, zapřímť ho i já před Otcem svým, kterýž jest v nebesích.*“ (Zj 3,5; Mt 10,32.33)

I ten největší zájem lidí o rozhodnutí pozemských soudů je jen slabým odleskem zájmu, který mezi obyvateli nebes vzbudí, **GC 484** až se před Soudcem celé země začnou probírat jména zaznamenaná v Beránkově knize života. Náš Přímluvce bude žádat, aby všem, kdo zvítězili vírou v jeho krev, byla odpuštěna přestoupení a mohli se vrátit do svého rajskeho domova a dostat korunu jako spoludědici jeho „*panování prvního*“. (Mi 4,8) Satan se snažil klamáním a pokoušením lidí zmařit záměr, který Bůh stvořením člověka sledoval. Kristus však nyní žádá, aby se tento plán uskutečnil, jako kdyby člověk nikdy nepadl. Žádá pro svůj lid nejen plné odpuštění a ospravedlnění, ale také podíl na své slávě a místo na svém trůnu.

Zatímco se Pán Ježíš přimlouvá za ty, kdo přijali jeho milost, satan je před Bohem obviňuje jako přestupníky. Velký podvodník se je snažil svést, aby začali pochybovat, aby přestali věřit v Boha, aby se odvrátili od Boží lásky a nerespektovali jeho zákon. Nyní ukazuje na záznam o jejich životě, na jejich povahové nedostatky, na to, jak málo se podobají Kristu, čímž svého Vykupitele zneuctili, na všechny hříchy, k jejichž spáchání je navedl a pro něž je pokládá za své poddané.

Pán Ježíš neomlouvá jejich hříchy, ale ukazuje jejich lítost a jejich víru, a žádá pro ně odpuštění. Ukazuje před Otcem a svatými anděly své raněné ruce a říká: Známt je jménem. Vyrýl jsem je na dlaních svých rukou. „*Oběti Boží duch skroušený; srdcem skroušeným a potřebným, Bože, nezhrzíš.*“ (Ž 51,19) Žalobci svého lidu říká: „*Potresciž tě Hospodin, satane, potresciž tě, pravím, Hospodin, kterýž vyvoluje Jeruzalém. Zdaliž tento není jako hlavě vychvácená z ohně?*“ (Za 3,2) Kristus přikryje své věrné svou spravedlností, aby je mohl představit svému Otcovi jako „*slavnou církev, nemající poskvrnny, ani vrásky, neb cokoli takového, ale aby byla svatá a bez úhony*“ (Ef 5,27). Jejich jména jsou zapsána v knize života a je o nich napsáno: „*Budouť se procházeti se mnou v bílém rouše; nebo jsou hodni.*“ (Zj 3,4) **GC 485**

Tak se plně uskuteční slib nové smlouvy: „*Milostiv zajisté budu nepravosti jejich, a na hřích jejich nezpomenu více.*“ „*V těch dnech a toho času, dí Hospodin, byla-li by vyhledávána nepravost Izraelova, nebude žádné, a hříchové Judovi, však nebudou nalezeny.*“ (Jr 31,34; 50,20) „*V ten den bude výstřelek Hospodinův ušlechtilý a slavný, a plod země výtečný a krásný, totiž ti, kteříž zachování budou z Izraele. I stane se, že kdož bude zanechán na Sionu, a pozůstaven bude v Jeruzalémě, svatý slouti bude, každý, kdož jest zapsán k životu v Jeruzalémě.*“ (Iz 4,2.3)

Úkol vyšetřujícího soudu a vymazání hříchů skončí před druhým příchodem Pána Ježíše. Protože mrtví budou souzeni podle toho, co je o nich zapsáno v knihách, je nemožné, aby byly hříchy lidí vymazány před skončením soudu, který vyšetřuje jejich případy. Apoštol Pavel jednoznačně říká, že hříchy věřících budou vymazány, až nastanou „časové rozvážení od tváři Páně,“ a až Bůh pošle toho, „kterýž vám kázán jest, Ježíše Krista“ (Sk 3,19.20). Až skončí vyšetřující soud, přijde Ježíš Kristus a přinese s sebou svou odplatu každému podle jeho skutků.

Když v obrazné starozákonní službě velekněz dokončil smíření pro Izrael, vystoupil ze svatyně a požehnal shromážděným věřícím. Podobně se po dokončení svého prostřednického díla objeví Kristus „ne už kvůli hříchu, ale ke spáse“ (Žd 9,28 ČEP), aby jako požehnaný dal věčný život svému lidu, který ho očekával. Tak jako kněz vyčistil svatyni od hříchů a vložil je na hlavu kozla určeného k vyhnání, tak Kristus vloží všechny vyznané hříchy na satana, původce a podněcovatele hříchu. Kozel, nesoucí hříchy Izraele, byl zahánán „na poušť“ (3 M 16,22), satan ponese vinu za všechny hříchy, k nimž Boží lid svedl. Po tisíc let bude uvězněn na zemi, která bude v té době pustá a neobydlená. Nakonec podstoupí plný trest za hříchy v ohni, který zničí také všechny bezbožné. GC 486 Konečným odstraněním hříchu a osvobozením všech, kdo dobrovolně odmítli zlo, se uskuteční a dovrší velký plán záchrany člověka.

V předpovězené době - po uplynutí 2300 prorockých dnů, v roce 1844 - začal vyšetřovací soud a odstraňování hříchů. Všichni, kdo se kdy hlásili k Pánu Ježíši, musí podstoupit vyšetřování. Živí i mrtví jsou souzeni „jakž psáno bylo v knihách, totiž podle skutků svých“ (Zj 20,12).

Hříchy, kterých hříšník nelitoval a nezanechal, nebudou odpuštěny a vymazány z knih, naopak budou v Boží den svědčit proti hříšníkovi. Ať hříšník spáchal své hříchy za denního světla nebo v noční tmě, Pán, v jehož jsme rukou, je zná. Boží andělé byli svědky každého hříchu a zaznamenali jej do neomylných knih. Člověk může hřích skrýt, popřít, zatajit před otcem, matkou, ženou, dětmi nebo přáteli, nikdo kromě viníka nemusí mít nejmenší podezření o spáchaném zlu, nebeské bytosti však vědí o každém hříchu. Tma nejtemnější noci, největší podvodná tajemství nestačí ukrýt ani jedinou myšlenku před vševědoucností Hospodina. Bůh má přesný seznam všech nespravedlivých činů a každého nečestného jednání. Nedá se oklamat předstíranou zbožností. Při posuzování charakteru člověka se nemýlí. Zkažení lidé mohou podvést člověka, Boha však nikoli. Prohlédne každou přetvářku a vidí do srdce lidí.

Jak závažné je to zjištění! Den po dni ubíhá do věčnosti a nebeské knihy zaznamenávají všechno, co se v nich odehrálo. Pronesené slovo, vykonaný čin nelze už nikdy vzít zpět. Andělé zaznamenávají dobré i špatné činy. Ani nejmocnější dobyvatel na této zemi nemůže zrušit záznam jediného dne. Všechny naše činy, všechna naše slova, dokonce i naše nejtajnější myšlenky přispívají k rozhodování o našem údělu a to buď k dobrému, nebo ke zlému. I když jsme je třeba už zapomněli, jednou promluví, aby nás ospravedlnily, nebo odsoudily. GC 487 Tak jako umělec přesně zachytí rysy tváře, zaznamenávají nebeské knihy charakter člověka. Jak málo si však lidé dělají starosti o tyto záznamy, které prohlížejí nebeské bytosti. Kdyby mohl být odstraněn závoj, který dělí viditelný svět od neviditelného, kdyby lidé mohli vidět anděla, jak zaznamenává každé slovo a každý skutek, kdyby si uvědomovali, že se s těmi záznamy setkají u soudu, kolik slov, která denně pronesou, by zůstalo nevyřčeno, kolik činů by zůstalo nevykonáno!

Při soudu bude Pán pečlivě posuzovat, jak kdo využil nadání, které dostal. Jak jsme naložili s prostředky, které nám Pán propůjčil? Odevzdáme Pánu při jeho návratu jeho vlastnictví i s úroky? Využili jsme schopnosti, které svěřil do našich rukou, srdcí a mozků, k oslavě Boha a k prospěchu světa? Jak jsme využili svůj čas, jak jsme používali své pero, hlas, peníze nebo svůj vliv? Co jsme učinili pro Ježíše Krista v osobě chudých, postižených, sirotků nebo vdov? Bůh nám svěřil své svaté slovo, co jsme učinili s poznáním a pravdou, kterou nám svěřil, abychom vedli ostatní k záchraně? Pán nebude brát vážně pouhé vyznání víry v Krista, uznává jediné lásku, která se projevuje skutky. Čin má v Božích očích cenu jen tehdy, je-li vykonán z lásky. Cokoli konáme z lásky, Bůh přijme a odmění, i když jde podle úsudku člověka o sebenepatrnější čin.

Nebeské knihy zaznamenávají skryté sobectví lidí. Zachycují nesplněné povinnosti vůči lidem, zlehčování požadavků Spasitele. Z nich lidé poznají, jak často věnovali satanu čas, myšlenky a síly, které patřily Kristu. Zprávy, které andělé zaznamenávají, nejsou radostné. Rozumné bytosti, lidé, kteří se vydávají za Kristovy následovníky, pohlcuje úsilí hromadit pozemský majetek nebo holdování světským radovánkám. Plýtvají penězi, časem a silami, aby se předváděli nebo ukájeli své choutky. Jen málo času věnují modlitbě, studiu Písma, sebepokořování a vyznávání hříchů. **GC 488**

Satan se snaží stále novými podněty zaměstnat naši mysl, aby se nemohla zabývat tím, co bychom měli znát nejlépe. Velký podvodník nenávidí pravdy, které ukazují zástupnou obět a všemocného prostředníka. Uvědomuje si, že všechno závisí na tom, jak se mu daří odvracet mysl lidí od Ježíše a jeho pravdy.

Kdo chce mít užitek z přímluvné služby Spasitele, nesmí dovolit, aby mu něco mařilo jeho úkol rozvíjet v úctě před Bohem posvěcení. Nesmí věnovat drahocenný čas zábavě, rozmařilosti nebo hromadění majetku, ale opravdovému studiu slova pravdy a modlitbě. Boží lid musí jasně a správně pochopit podstatu svatyně a vyšetřujícího soudu. Všichni potřebují osobně znát, co koná náš Velekněz, jinak nebudou schopni uchovat si víru, která je v této době tak důležitá, a zaujmout postoj, který podle Boží vůle zaujmout mají. Každý člověk má život, který může zachránit nebo ztratit. Každý se musí postavit před Boží soud. Případ každého člověka bude jednou projednáván. Je tedy důležité, aby každý člověk často a vážně přemýšlel o situaci, kdy soud zasedne a otevrou se knihy, kdy na konci dnů bude muset každý člověk, podobně jako Daniel, přijmout svůj úděl.

Všichni lidé, kteří o tom vědí, mají podávat svědectví o velkých pravdách, jež jim Bůh svěřil. Nebeská svatyně je nejvlastnějším středem Kristovy služby ve prospěch lidí. Jeho dílo se týká každého člověka žijícího na světě. Ukazuje nám plán vykoupení, který se završí na konci času, a ukazuje vítězný závěr boje mezi spravedlností a hříchem. Je neobyčejně důležité, abychom se s tím všichni podrobně seznámili a mohli odpovědět každému, kdo by se ptal na naději, kterou máme. **GC 489**

Kristova prostřednická služba za člověka v nebeské svatyni je právě tak podstatná součástí plánu vykoupení jako jeho smrt na kříži. Svou smrtí zahájil Kristus své dílo a po svém zmrtvýchvstání vystoupil na nebesa, aby je dokončil v nebi. Vírou smíme vstoupit za oponu, kam „*předchůdce nás pro nás všel Ježíš*“ (Žd 6,20) Tam se odráží světlo z golgotského kříže. Tam můžeme plněji pochopit tajemství vykoupení. Záchrana člověka stála Boha nesmírnou obětí. Zástupná obětí odpovídá maximálním požadavkům přestoupeného Božího zákona. Pán Ježíš otevřel cestu ke trůnu Otce a díky jeho prostřednické službě mohou být Otcí předložena upřímná přání všech, kdo k němu přicházejí s vírou.

„Kdo přikrývá přestoupení svá, nepovede se jemu šťastně; ale kdož je vyznává a opouští, milosrdenství důjde.“ (Př 28,13) Kdyby lidé, kteří omlouvají a zakrývají své chyby, mohli vidět, jak nad nimi a jejich jednáním satan jásá, jak se pošklebuje Kristu a jeho andělům, snažili by se co nejrychleji vyznat své hříchy a vzdát se jich. Satan využívá povahové nedostatky a pokouší se ovládnout myšlení člověka. Ví, že se mu to podaří, jestliže se s těmi nedostatky nebojuje. Proto se trvale snaží klamat následovníky Kristovy svými výmysly, kterým nedokáží odolat. Pán Ježíš se za ně přimlouvá svými probitými rukama a svým raněným tělem a všechny, kdo ho chtějí následovat, ujišťuje: „Dostí máš na mé milosti.“ (2 K 12,9) „Vezměte jho mé na se, a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete odpočinutí dušem vašim. Jho mé zajisté jestiž rozkošné, a břímě mé lehké.“ (Mt 11,29.30) Nikdo nemá právo považovat své nedostatky za nenapravitelné. Bůh nabízí víru a milost, abychom je překonali.

Žijeme v době velkého Dne smíření. **GC 490** Když velekněz v předobrazné starozákonní službě konal obřad smíření za Izrael, požadovalo se ode všech, aby v srdci litovali svých hříchů a kořili se před Pánem, jinak by byli z národa vyloučeni. Podobně by měli dnes - v posledních dnech doby milosti - všichni, kdo chtějí mít svá jména zaznamenána v knize života, pokořovat svá srdce před Bohem a opravdově litovat svých hříchů. Musejí opravdově a důkladně zkoumat svá srdce. Musí odložit lehkomyšlnost a bezstarostnost, kterou projevuje tolik vyznavačů křesťanství. Před všemi, kteří chtějí překonat zlé náklonnosti, jež se je snaží ovládnout, stojí těžký boj. Připravit se musí každý sám. Spasení nebude kolektivní. Čistota a zbožnost jednoho člověka nemůže nahradit nedostatek těchto vlastností u druhého. I když před Božím soudem musí projít všechny národy, bude Bůh zkoumat případ každého jednotlivce tak podrobně a přesně, jako by to byl jediný člověk na zemi. Každý musí být posouzen a shledán bez vady, bez vrásky nebo něčeho podobného.

Závěrečné události díla vykoupení jsou slavné a mají závažné důsledky. Nyní se soud odehrává v nebeské svatyni. Probíhá už řadu let. Brzy - a nikdo neví, jak brzy - se budou projednávat případy žijících. Ve vznešené přítomnosti Boha bude projednáván i náš život. V této době je předně třeba, aby každý plnil napomenutí Spasitele: „Vizte, bděte a modlte se; nebo nevíte, kdy bude ten čas.“ (Mk 13,33) „Pakli bdíti nebudeš, přijduť na tě jako zloděj, a nezvíš, v kterou hodinu na tě přijdu.“ (Zj 3,3)

Až skončí vyšetřující soud, bude rozhodnuto o věčném údělu všech lidí, o jejich životě nebo smrti. Doba milosti skončí krátce před tím, než se na nebeských oblacích ukáže Pán Ježíš. Kristus předpověděl ten okamžik v knize Zjevení: „Kdo škodí, škodíž ještě; a kdo smrdí, smrdíž ještě; a kdo jest spravedlivý, ospravedlníž se ještě; a svatý posvětiž se ještě. A aj, přijduť brzo, a odplata má se mnou, abych odplatil jednomu každému podle skutků jeho.“ (Zj 22,11.12) **GC 491**

Spravedliví i bezbožní pak budou ještě žít na zemi jako smrtelníci - budou orat i stavět, budou jíst a pít a nikdo nebude vědět, že v nebeské svatyni bylo vyneseno konečné, neodvolatelné rozhodnutí. Když Noe vstoupil před potopou do korábu, Bůh za ním zavřel dveře a bezbožně nechal venku. Po sedm dní žili lidé v nevědomosti - ač o jejich údělu už bylo rozhodnuto, pokračovali ve svém bezstarostném, rozmařilém životě a posmívali se varováním o hrozícím soudu. Pán Ježíš řekl: „Takti bude i příští Syna člověka.“ (Mt 24,39) Tíše, nepozorovaně - jako zloděj o půlnoci přijde rozhodující hodina, kdy se naplní úděl každého člověka a navždy skončí nabídky Boží milosti hříšníkům.

„Bděte tedy, ... aby snad přijda v nenadále, nenalezl vás, a vy spíte.“ (Mk 13,35.36)

Ve velkém nebezpečí jsou lidé, kteří se unavili bděním a přijali nabídky světa. Právě tehdy, když bude podnikatel plně zaměstnán honbou za ziskem, kdy se bude milovník radovánek oddávat požitkům, kdy se marnivá žena bude ověšovat šperky, se může stát, že Soudce celé země vynese rozsudek: „Zvážen jsi na váze, a nalezen jsi lehký.“ (Da 5,27)

Zčetl jsem, zčetl, zvážil a rozdělují. Da 5,25

29 | Původ zla

GC 492 Mnohé lidi znepokojuje otázka, jak vzniklo a proč existuje zlo. Vidí, jak zlo působí, jaké přináší strašné následky - utrpení a zkázu - a kladou si otázku, jak se něco takového může stát, jestliže vládne nekonečně moudrý, laskavý a mocný Bůh. Narážejí na tajemství, pro které nenacházejí vysvětlení. Nejistota a pochybnosti je zaslepují natolik, že nevidí pravdy, jasně zjevené v Božím slovu a nezbytné pro záchranu. Někteří lidé se při hledání odpovědi na otázku, proč existuje zlo, zabývají věcmi, které nám Bůh nezjevil, a proto na své otázky nenacházejí odpovědi. Lidé, kteří mají sklon k pochybování a chytračení, tím omlouvají svůj odmítavý postoj k Bibli. Jiní nenacházejí uspokojivé vysvětlení otázky zla, protože přežívající tradice a nesprávné výklady zatemnily učení Bible o tom, jaký Bůh je, jaké jsou zásady jeho vlády a jak Bůh řeší problém zla a hříchu.

Není možné vysvětlit původ zla tak, abychom zdůvodnili, proč vůbec existuje. Můžeme však získat dostatek informací jak o vzniku, tak také o konečném řešení otázky zla, aby se prokázalo, že Bůh řeší problém zla spravedlivě a laskavě. GC 493 Nic jiného nezdůrazňuje Písmo tak výrazně jako skutečnost, že Bůh za vznik zla nenese odpovědnost, že vzpoura v nebi nevznikla proto, že Bůh svévolně odňal některé bytosti svou milost nebo se dopustil nějaké chyby v řízení vesmíru. Zlo je vetřelec, jehož existenci nelze zdůvodnit. Je tajemné a nelogické; omlouvat je, znamená je hájit. Kdybychom je mohli omluvit, kdybychom našli příčinu, proč vzniklo, přestalo by zlo být zlem. Jedinou definici zla, hříchu, nám podává Boží slovo: je to „přestoupení zákona“. Je to projev postoje, který stojí v nepřátelském vztahu k velkému zákonu lásky, základu Boží vlády.

Než se objevilo zlo, vládl v celém vesmíru mír a radost. Všechno bylo v dokonalém souladu s vůlí Stvořitele. Lásky k Bohu byla nade vším, stvořené bytosti si vzájemně projevovaly nesobeckou lásku. Kristus, Slovo, jednorozený Boží Syn, byl jedno s věčným Otcem - jedno v podstatě, jedno v povaze, jedno v úmyslu - jediná bytost v celém vesmíru, která mohla znát všechny Boží plány a úmysly. Skrze Krista stvořil Otec všechny nebeské bytosti. „*Nebo skrze něho stvořeny jsou všechny věci, kteréž jsou na nebi i na zemi, viditelné i neviditelné, buďto trůnové nebo panstva, buďto knížatstva nebo mocnosti.*“ (Ko 1,16) Celé nebe uznávalo vládu Krista stejně jako vládu Otce.

Protože zákon lásky je základem Boží vlády, záviselo štěstí všech stvořených bytostí na jejich dokonalém souladu se vznešenými zásadami spravedlnosti. Bůh si přeje, aby mu celé stvoření sloužilo z lásky a úcty, která vyvěrá z uvědomělého ocenění Božího charakteru. Nemá zájem o vynucenou věrnost a oddanost. Všem dává svobodnou vůli, aby mu mohli sloužit dobrovolně.

Jedna stvořená bytost se však rozhodla, že tuto svobodu zneužije. Hřích vznikl u toho, koho Bůh nejvíce poctil hned po Kristu, kdo mocí a slávou převyšoval ostatní obyvatele nebes. Před svým pádem do hříchu byl Lucifer (Světloňoš) prvním z cherubínů, svatý a neposkvrněný. GC 494 „*Takto praví Panovník Hospodin: Ty, jenž zapečetuješ summy, plný moudrosti a nejkrásnější, v Eden, zahradě Boží, byl jsi, všelijaké drahé kamení přikrývalo tě. ... Ty jsi cherubem od pomazání. Jakž jsem tě za ochránce představil, na hoře svaté Boží jsi byl, u prostřed kamení ohnivého ustavičně jsi chodil. Byl jsi dokonalý*

na cestách svých, hned jakžs se narodil, až se našla nepravost při tobě.“ (Ez 28,12-15) Lucifer mohl mít i nadále Boží přízeň, zástupy andělů by jej dále milovaly a ctily, dále mohl používat své velké nadání pro blaho druhých a k oslavě svého Stvořitele. Prorok však říká, „*Pozdvihlo se srdce tvé slávou tvou, k zlému jsi užíval moudrosti své příčinou jasnosti své.*“ (Ez 28,17) Poznenáhlu Lucifer v sobě začal pěstovat touhu po sebepovýšení. „*Sobě přivlastňuješ srdce podobné srdci Božímu.*“ „*Však jsi ty říkával v srdci svém: ... nad hvězdy Boha silného vyvýším stolicí svou, a posadím se na hoře shromáždění k straně půlnocní. Vstoupím nad výsosti oblaku, budu rovný Nejvyššímu.*“ (Ez 28,6; Iz 14,13.14) Místo aby vyvyšoval Boha jako svrchovaný objekt lásky a věrnosti všech stvořených bytostí, usiloval Lucifer o to, aby získal jejich službu a pocty pro sebe. Tento kníže andělů bažil po poctě, kterou dal věčný Otec svému Synu, a zatoužil po moci, která příslušela výhradně Kristu.

Celé nebe s radostí odráželo slávu Stvořitele a oslavovalo Jej. Všichni uctívali Boha a všechno naplňovalo mír a radost. Nebeský soulad však začal rušit falešný tón. V myslích bytostí, pro něž byla oslava Boha tím nejvyšším, vyvolávaly snahy po sebevyvyšování neblahé předtuchy. Nebeská rada se snažila Lucifera přesvědčit. Boží Syn mu představil velikost, dobrotu a spravedlnost Stvořitele, svatost a neměnnost jeho zákona. Bůh stanovil řád v nebi, a Lucifer by zneuctil svého Stvořitele a zničil sám sebe, kdyby se tímto řádem neřídil. Avšak varování, vyslovené v nekonečné lásce a milosti, vyvolalo jen odpor. **GC 495** Lucifer dovolil, aby ho ovládla žárlivost vůči Kristu, a začal jednat ještě rozhodněji.

Lucifer začal být pyšný na svou slávu a to živilo jeho touhu po nadvládě. Pocty, které mu nebešťané prokazovali, nechápal jako Boží dar a nebyl za ně vděčný svému Stvořiteli. Vyžíval se ve své slávě a vznešenosti a usiloval o to, aby se vyrovnal Bohu. Zástupy nebešťanů ho milovaly a ctily. Andělé radostně prováděli jeho příkazy, byl nejvíce obdařen moudrostí a slávou. Božího Syna však nebešťané uznávali za knížete nebes, vždyť byl jedno s Otcem v síle a moci. Kristus se podílel na všech Božích plánech, kdežto Lucifer nebyl do Božích záměrů tak hluboce zasvěcen. „Proč,“ ptal se tento mocný anděl, „má být Kristus vyvýšenější? Proč má vznešenější postavení než já?“

Opustil své místo v bezprostřední blízkosti Boha a začal mezi anděly zasévat nespokojenost. Působil tajuplně a skrytě, po určitou dobu kryl svůj skutečný úmysl předstíranou úctou k Bohu, přitom se snažil vzbudit nespokojenost se zákony, kterými se nebeské bytosti řídily, a tvrdil, že jsou to zbytečná omezení. Hlásal, že andělé by se měli řídit svou vlastní vůlí, protože jsou přirozeně svatí. Snažil se v nich vyvolat soucit nad sebou tím, že líčil věci tak, jako by s ním Bůh jednal nespravedlivě, když prokazoval nejvyšší čest Kristu. Tvrdil, že mu nejde o větší moc a čest, aby se vyvýšil, ale že chce získat svobodu pro všechny obyvatele nebes, aby se tím dostali na vyšší úroveň bytí.

Bůh ve svém velkém milosrdenství Luciferovo jednání dlouho snášel. Nesesadil ho z jeho vysokého postavení ihned, jakmile poprvé projevil nespokojenost, ani když později začal šířit své lživé důvody mezi anděly. **GC 496** Trpěl ho v nebi ještě dlouho. Znovu a znovu mu nabízel odpuštění za podmínky, že uzná svou chybu a podřídí se. Bůh vynaložil úsilí, jaké může projevit jen nekonečná láska a nekonečná moudrost, aby ho přesvědčil, že nejedná správně. Do té doby v nebi nikdo neznal nespokojenost. Lucifer sám zpočátku nevěděl, kam ho zavede, nepochopil skutečnou podstatu svých pocitů. Když se však ukázalo, že jeho nespokojenost není odůvodněná, přesvědčil se Lucifer, že není v právu, že Boží požadavky jsou spravedlivé a měl by je veřejně uznat.

Kdyby to udělal, zachránil by sebe i mnoho andělů. V té době ještě zcela neodložil věrnost Bohu. I když opustil své místo cherubína, Bůh by ho jistě znovu dosadil do jeho služebnosti, kdyby byl ochotný navrátit se k němu, uznat jeho moudrost a spokojit se s úkolem, který mu Bůh ve svém plánu vyhradil. Pýcha mu však nedovolila, aby se podrobil. Uminěně hájil své stanovisko, tvrdil, že nepotřebuje činit pokání, a dal se plně do boje proti svému Stvořiteli.

Všechny své mistrovské síly a schopnosti použil nyní k tomu, aby oklamal anděly, kteří mu podléhali, a získal jejich sympatie. Dokonce i to, že ho Kristus varoval a radil mu, převrátil tak, aby to sloužilo jeho zrádným záměrům. Andělům, kteří ho milovali nejvšeleji a nejvíce mu věřili, namluvil, že s ním Bůh jedná nespravedlivě, nectí jeho postavení a omezuje jeho svobodu. Od nesprávného výkladu Kristových slov přešel k překrucování a k hrubému falšování. Obvinil Božího Syna, že ho chce pokorit před obyvateli nebes. Pokusil se také vyvolat roztržku mezi sebou a anděly věrnými Bohu. Všechny, které nedokázal svést a přetáhnout na svou stranu, obvinil, že jim nezáleží na blahu nebeských bytostí. Obviňoval je přesně z toho, co sám dělal. **GC 497** Aby podepřel svá obvinění, že Bůh s ním jedná nespravedlivě, překrucoval slova i činy Stvořitele. Snažil se zmást anděly rafinovanými argumenty o Božích záměrech. Prosté skutečnosti zahalil tajemstvím a zručným překrucováním zpochybnil i nejsrozumitelnější Boží výroky. Jeho původní vysoké postavení tak úzce spjaté s Boží vládou, dodávalo jeho výmyslům větší váhu a svedlo mnohé anděly k tomu, že se k němu připojili ve vzpouře proti Stvořiteli vesmíru.

Bůh ve své moudrosti dopustil, aby satan pokračoval ve svém díle, až nespokojenost přerostla v otevřenou vzpuru. Bylo třeba, aby satan plně rozvinul své plány, aby všichni mohli poznat jejich podstatu a skutečné záměry. Lucifer zaujímal jako pomazaný cherubín vysoké postavení. Nebeské bytosti ho milovaly a on měl na ně velký vliv. Boží vláda zahrnovala nejen obyvatele nebes, ale také všechny světy, které Bůh stvořil. Satan doufal, že podaří-li se mu vtáhnout do vzpoury anděly, podaří se mu to i v případě ostatních stvořených bytostí. S mimořádnou obratností představoval problém ze svého hlediska, snažil se dosáhnout svého cíle lstí a sofistikou. Vyvinul velké úsilí, aby druhé oklamal. Získal velký náskok tím, že používal podvod a klam. Ani věrní andělé nedokázali prohlédnout jeho povahu a rozeznat, kam jeho působení směřuje.

Satan dostal tak vysoké pocty a své jednání tak zahalil tajemstvím, že pro anděly bylo velmi těžké odhalit pravou podstatu jeho vlivu. Pokud se hřích plně nerozvinul, nevypadal tak zlý, jaký ve skutečnosti je. Do té doby se v Božím vesmíru hřích nevyskytl a bezhříšné bytosti neměly ponětí o jeho podstatě a zhoubnosti. Nemohly vědět, jak strašné následky bude mít odmítnutí Božího zákona. Satan zpočátku maskoval své působení zdánlivou věrností Bohu. Tvrdil, že chce hájit Boží čest, stálost jeho vlády a dobro všech obyvatel nebes. **GC 498** Rozdmýchal mezi svými podřízenými anděly nespokojenost, ale obratně vzbuzoval dojem, že chce nespokojenost odstranit. Když požadoval, aby Bůh změnil nařízení a zákony své vlády, dělal to pod záminkou, že tyto změny jsou nutné pro zachování jednoty v nebi.

Bůh mohl při jednání s hříchem uplatnit pouze spravedlnost a pravdu. Satan mohl používat také prostředky, které Bůh používat nemůže - lichocení a lež. Snažil se zfalšovat Boží slovo a nesprávně vykládat andělům záměry Boží vlády. Tvrdil, že Bůh není spravedlivý, když pro obyvatele nebes vydává zákony a nařízení, a že vyžadováním podřízenosti a poslušnosti stvořených bytostí se chce sám vyvýšit. Proto bylo třeba

jasně ukázat obyvatelům nebes i všech světů, že Boží vláda je spravedlivá a jeho zákon dokonalý. Satan vzbudil zdání, že se pokouší hájit dobro vesmíru. Proto budou muset všichni pochopit, jaká je jeho skutečná povaha a oč mu jde. Musel dostat čas, aby se sám projevil svým zlým působením.

Rozkol, který vyvolal v nebi svým jednáním, svaloval satan na Boží zákon a vládu. Prohlašoval, že všechno zlo je výsledkem Boží vlády. Tvrdil, že chce zlepšit Hospodinovy řády. Proto bylo třeba, aby ukázal podstatu svých požadavků a předvedl, jak budou změny Božího zákona, které navrhoval, působit. Odsoudit ho budou muset jeho vlastní činy. Satan od počátku tvrdil, že nevyvolává vzpouru. Podvodník se bude muset odhalit před celým vesmírem.

I když Boží nekonečná moudrost rozhodla, že nemůže déle zůstat v nebi, nebyl satan zahuben. Protože Bůh přijímá jen službu z lásky, musí oddanost stvořených bytostí vycházet z přesvědčení, že Bůh je spravedlivý a laskavý. Obyvatelé nebes a ostatních světů nebyli připraveni pochopit podstatu zla a jeho důsledky a nemohli by zničení satana chápat jako projev Boží spravedlnosti a milosti. **GC 499** Kdyby byl satan okamžitě zničen, sloužili by Bohu spíše ze strachu než z lásky. Vliv původce zla by nebyl plně odstraněn, nebyl by úplně vymýcen ani duch vzpoury. Bylo třeba nechat zlo dozrát. Pro věčné dobro celého vesmíru musí satan plněji rozvinout své myšlenky, aby všechny stvořené bytosti mohly poznat skutečnou podstatu jeho vzpoury proti Boží vládě a aby Boží spravedlnost a milost, i neměnnost Božího zákona byly obhájeny jednou provždy. Satanova vzpoura měla být pro celý vesmír poučením pro všechny budoucí věky, stálým svědectvím o podstatě hříchu a o jeho strašných následcích. Působení satanových myšlenek a jejich následky na lidi i anděly ukáže, jaké plody přináší vzpoura proti Boží autoritě. Dosvědčí, že prospěch všech stvořených bytostí zajišťuje Boží vláda a Boží zákon. Tak se dějiny tohoto strašného pokusu o vzpouru stanou pro všechny stvořené bytosti trvalým varováním, které je uchrání, aby nepodlehly lžím o podstatě zla, budou je chránit, aby se nedopustily zla a nemusely nést následky.

Až do konce sporu v nebi se velký uchvatitel nepřestával ospravedlňovat. Když Bůh oznámil, že musí být se všemi svými příznivci z nebe vyhnán, vůdce vzbouřenců otevřeně prohlásil, že pohrdá zákonem Stvořitele. Znovu opakoval své tvrzení, že andělé nepotřebují žádný dozor, že mají mít svobodu jednat podle své vůle, která je povede vždy správně. Odsoudil Boží nařízení jako omezování svobody a prohlásil, že chtěl dosáhnout zrušení zákona, aby obyvatelé nebes zbavil tohoto omezení a aby mohli dosáhnout vyššího a vznešenějšího stupně bytí.

Satan a jeho přívrženci jednomyslně svalovali odpovědnost za svou vzpouru na Krista a prohlašovali, že kdyby je nenapomínal, že by se nikdy nevzbourili. **GC 500** Protože původce vzpoury a všichni jeho přívrženci umíněně a vyzývavě trvali na svém postoji, neúspěšně se pokusili svrhnout Boží vládu a přitom rouhavě tvrdili, že jsou oběťmi nespravedlivého útlaku, byli nakonec z nebe vyhnáni.

Stejný postoj, který způsobil vzpouru v nebi, dodnes podněcuje odpor vůči Bohu na zemi. Satan jedná s lidmi podobně, jako jednal s anděly. Jeho myšlenky nyní ovládají lidi, kteří odmítají Boha. Tito lidé se podobně jako satan pokoušejí odstranit omezení Božího zákona a slibují jiným, že přestupováním Božích požadavků získají svobodu. Jestliže jim někdo hřích vytkne, vyvolá to v nich nenávist a odpor. Když Boží varovná poselství zasáhnou jejich svědomí, svádí je satan, aby se obhajovali a snažili se získat pro své jednání podporu druhých. Místo aby napravili své chyby, projevují odpor vůči

tomu, kdo je pokáral, jako by byl jedinou příčinou všech nesnází. Od doby spravedlivého Ábela až podnes se projevuje stejný odpor proti těm, kdo se opovažují vytknout jiným jejich hřích.

Satan svádí lidi k hříchu také tím, že jim falešně představuje Boha, jak to dělal v nebi, když označoval Boha za přísného a panovačného. A když se mu to podařilo, tvrdil, že příčinou pádu člověka do hříchu jsou nespravedlivé Boží požadavky, právě tak jako zapříčinily jeho vzpouru.

Věčný Bůh však zjevuje svou povahu, sám o sobě říká, že je „*Hospodin, Hospodin, Bůh silný, lítostivý a milostivý, dlouhočekající a hojný v milosrdenství a pravdě, milosrdenství čině tisícům, odpouštěje nepravost a přestoupení i hřích, a kterýž nikoli neospravedlňuje vinného*“ (2 M 34,6.7).

Vyhnáním satana z nebe Bůh projevils svou spravedlnost a uchoval čest své vlády. Když se však dopustil hříchu člověk, protože podlehl lži odpadlého knížete andělů, Bůh prokázal svou lásku tím, že dal svého jednorozeného Syna, aby zemřel za lidstvo, které padlo do hříchu. V nabídce záchrany člověka se projevils Boží charakter. **GC 501** Kristův kříž dokazuje celému vesmíru, že Bůh není odpovědný za to, že se Lucifer vydal cestou zla.

Skutečná povaha původce zla se naplno odhalila během zápasu mezi ním a Pánem Ježíšem v době, kdy Spasitel žil na této zemi. Nic nemohlo satana tak účinně připravit o sympatie andělů a celého věrného vesmíru jako jeho krutý boj proti Vykupiteli světa. Rouhavá žádost, aby se mu Kristus poklonil, jeho troufalost, když vynesl Krista na vrchol vysoké hory a na střechu svatyně, jeho zákeřný návrh, aby Kristus skočil dolů, neutuchající zloba, se kterou ho pronásledoval z místa na místo a podněcoval kněze a lid, aby odmítli Kristovu lásku a aby nakonec volali: „Ukřijž ho! Ukřijž ho!“ - to všechno vzbuzovalo údiv a odpor vesmíru.

To satan naváděl tehdejší svět, aby odmítl Krista. Kníže zla vynaložil všechnu svou moc a prohnanost, aby Pána Ježíše zničil. Věděl totiž, že milosrdenství a láska Spasitele, jeho soucit a dobrota ukazovaly světu, jaký Bůh je. Satan se snažil popírat všechno, co Boží Syn řekl, a použil lidi jako své nástroje, aby život Spasitele naplnil utrpením a zármutkem. Lež a překrucování, jimiž se snažil mařit dílo Ježíše Krista, nenávisť projevovaná neposlušnými lidmi, kruté obžaloby Spasitele, jehož život byl nedostižným příkladem služby lásky, to vše vycházelo z hluboko zakořeněné pomstychtivosti. Dlouho zadržovaný oheň závisť a zloby, nenávisť a pomsty se proti Božímu Synu naplno projevil na Golgotě, celé nebe to sledovalo v němě hrůze.

Když byla přinesena velká oběť a Kristus vystoupil na nebesa, odmítl přijmout uctívání andělů, dokud nepředloží Otcí prosbu: „*Otče, kterěž jsi mi dal, chcít, kdež jsem já, aby i oni byli se mnou.*“ (J 17,24) **GC 502** Tehdy zazněla s nevýslovnou láskou a mocí z Otcova trůnu odpověď: „*A klanějte se jemu všickni andělé Boží.*“ (Žd 1,6) Na Pánu Ježíši nezůstala jediná poskvrna. Když skončilo jeho ponížení, když přinesl svou oběť, bylo mu dáno jméno nad každé jiné jméno.

Teď už bylo jasné, že satan nemá pro své provinění žádnou omluvu. Odhalil svou pravou povahu lháře a vraha. Ukázalo se, že by stejného ducha, který ovládal lidi pod jeho mocí, projevils sám také v nebi, kdyby mu bylo dovoleno vládnout obyvatelům nebe. Tvrdil, že přestoupení Božího zákona přinese svobodu a vyšší úroveň života, ukázalo se však, že přináší jen otroctví a zkázu.

Satanova lživá obvinění Božího charakteru a vlády se ukázala v pravém světle. Satan

obvinil Boha, že vyžaduje od stvořených bytostí poslušnost a podřízenost jen proto, aby se sám vyvyšoval; prohlásil, že Stvořitel vyžaduje od všech sebezapírání, sám však žádné oběti nepřináší. Ukázalo se, že Vládce vesmíru přinesl pro spásu lidstva, které padlo do hříchu, největší oběť, jakou může láska přinést, „v Kristu smířuje svět s sebou“ (2 K 5,19). Prokázalo se také, že Lucifer svou touhou po počtách a vládě otevřel dveře pro vstup hříchu, kdežto Kristus se pokořil a byl poslušný až do smrti, aby hřích zničil. Bůh projevil svůj odpor ke vzpouře. Celé nebe pochopilo, že se v odsouzení satana a v záchraně člověka projevila Boží spravedlnost. Lucifer tvrdil, že je-li Boží zákon neměnný a trest nevyhnutelný, musí být každý přestupník navždy vyloučen z Boží přízně. Prohlášený lidstvo nemůže být vykoupeno, a je proto jeho pravoplatnou kořistí. Kristova smrt však byla důkazem svědčícím pro člověka, který nelze vyvrátit. **GC 503** Trest vyžadovaný zákonem padl na toho, který je roven Bohu, a člověk může přijmout Kristovu spravedlnost a životem pokání a pokory zvítězit nad mocí satana, podobně jako zvítězil Boží Syn. Tak Bůh zůstal spravedlivý a současně ospravedlňuje všechny, kdo věří v Ježíše Krista.

Ježíš Kristus však nepřišel na zemi, aby tu trpěl a zemřel jen proto, aby zachránil člověka. Přišel také, aby „vyvyšil a zvelebil zákon“ (Iz 42,21 ČEP). Nejen aby obyvatelé tohoto světa zákon správně chápali, ale aby dokázal všem světům ve vesmíru, že Boží zákon je nezměnitelný. Kdyby požadavky Božího zákona bylo možné obejít, Boží Syn by nemusel obětovat svůj život jako trest za jeho přestoupení. Smrt Ježíše Krista dokazuje neměnnost zákona. A oběť, k níž Otce a Syna vedla nekonečná láska, aby hříšníci mohli být zachráněni, ukazuje celému vesmíru - a nic jiného to nemohlo ukázat lépe než tento plán vykoupení - že spravedlnost a milosrdenství jsou základem Božího zákona a vlády. Při konečném soudu se ukáže, že hřích nelze omluvit. Až se Soudce celé země zeptá satana: „Proč ses vzbouřil proti mně a proč jsi mě oloupil o občany mého království?“ nebude původce zla moci uvést žádnou omluvu. Všechna ústa zůstanou zavřena a všechny zástupy vzbouřenců oněmí.

Golgotský kříž hlásá, že zákon je neměnný, a současně pro celý vesmír demonstruje, že zdou hříchu je smrt. Ve smrtelném zvolání Spasitele „Dokonáno jest“ zazněl satanovi umíráček. Dlouhotrvající velký spor byl tak s konečnou platností rozhodnut a bylo zaručeno konečné odstranění zla. Boží Syn prošel branami smrti, „aby skrze smrt zahladil toho, kterýž má vladařství smrti, to jest dábla“. (Žd 2,14) Touha po sebebopovýšení přivedla Lucifera k prohlášení: „Vstoupím do nebe, nad hvězdy Boha silného vyvyším stolicí svou. ... Budu rovný Nejvyššímu.“ Bůh mu odpověděl: „Obrátím tě v popel na zemi. ... Nebude tě na věky.“ (Iz 14,13; Ez 28,18.19) **GC 504** Až přijde „den ten ... hořící jako pec, v němž budou ... všickni pášící bezbožnost jako strniště. I zažhne je ten den, kterýž přijíti má, praví Hospodin zástupů, tak že neostaví jim ani kořene ani ratolesti“ (Mal 4,1).

Celý vesmír pozná podstatu i následky hříchu. Konečné a dokonalé odstranění hříchu, které by na počátku vzbudilo v andělech strach a zneuctilo by Boha, nyní ospravedlní Boží lásku a upevní jeho čest před všemi bytostmi vesmíru, které s nadšením plní Boží vůli a mají v srdcích Boží zákon. Zlo se už nikdy neobjeví. Boží slovo slibuje: „Nezdvihne druhé rány.“ (Na 1,9) Stvořené bytosti budou ctít Boží zákon, který satan označil za otrocké břemeno, jako zákon svobody. Prošly zkouškou a obstály v ní, nikdy nepřestanou být věrné Bohu, jehož povaha se před nimi plně prokázala jako nezměrná láska a nekonečná moudrost.

Výhnání satana a jeho andělů z nebe. (Zjevení 12,7-12)

30 Nepřítelství mezi člověkem a satanem

GC 505 „*Nad to, nepřítelství položím mezi tebou a mezi ženou, i mezi semenem tvým a semenem jejím; ono potře tobě hlavu, a ty potřeš jemu patu.*“ (1 M 3,15) Boží rozsudek vynesený nad satanem po pádu člověka do hříchu byl současně proroctvím, které ukazuje na velký zápas probíhající po všechny věky až do konce času, jehož se zúčastní všechna lidská pokolení, která budou na zemi žít.

Bůh prohlásil: „*Nepřítelství položím*“. Toto nepřítelství není tedy přirozené. Když člověk přestoupil Boží zákon, zkazila se jeho povaha a shodl se satanem - nebyli v nepřátelském poměru. Nepřítelství mezi hříšným člověkem a původcem hříchu není přirozené. Oba se odpadnutím stali zkaženými. Odpadlík není nikdy spokojen, pokud nesvede svým příkladem druhé a nezíská jejich sympatie a podporu. Z toho důvodu se padlí andělé a bezbožní lidé spojují do beznadějných společenství. Kdyby Bůh nezasáhl, spojili by se satan a člověk do jednoho spolku proti nebi. Místo toho, aby se všechno lidstvo postavilo na odpor satanovi, spojilo by se s ním ve vzpouře proti Bohu.

Satan naváděl člověka k hříchu podobně, jako sváděl ke vzpouře anděly, aby ve svém boji proti Bohu získal spojence. Pokud jde o nenávisť ke Kristu, panuje mezi ním a padlými anděly naprostá shoda; i když v ostatních bodech se plně neshodovali, v odporu vůči Vládci vesmíru byli naprosto jednotní. **GC 506** Když však satan uslyšel prohlášení, že Bůh položil nepřítelství mezi ním a ženou a mezi jeho semeno a její semeno, pochopil, že jeho úsilí zkazít lidskou povahu bude mít své meze a člověk nějakým způsobem obdrží sílu odolávat jeho moci.

Satanovo nepřítelství proti lidem vyvolává skutečnost, že lidé jsou díky Kristu předmětem Boží lásky a milosrdenství. Satan by rád zmařil Boží plán záchrany člověka, rád by zneuctil Boha tím, že znetvoří a poskvrní jeho dílo. Rád by způsobil zármutek v nebi a zemi naplnil bídou a zkázou. Všechno zlo pak představuje jako důsledek toho, že Bůh stvořil člověka.

Nepřítelství proti satanovi vyvolává v člověku milost, kterou Kristus vkládá do lidského srdce. Bez této milosti a obnovující síly by člověk zůstal satanovým zajatcem, sluhou vždy ochotným vykonávat jeho rozkazy. Avšak nový prvek v nitru člověka vytváří nepřítelství tam, kde dosud vládla shoda. Moc, kterou dává Kristus, umožňuje člověku, aby odolal tyranovi a uchvatiteli. Na kom se ukazuje, že si oškliví hřích, místo aby jej miloval, kdo odolává a vítězí nad vášněmi, které ho chtějí ovládnout, na takovém člověku se projevuje působení síly, která přichází jen od Boha.

Rozpor mezi duchem Kristovým a duchem satana se nejnápadněji projevil v tom, jak svět přijal Pána Ježíše. Židé ho zavrhlí - ani ne proto, že přišel bez světského bohatství, bez okázalosti a velikosti. Poznali totiž, že má moc, která bohatě nahradí nedostatek těchto vnějších výhod. Nenávisť bezbožných lidí nejvíce vyvolávala čistota a svatost Ježíše Krista. Kristův život, plný sebezapření a bezhříšné zbožnosti, byl stálou výčitkou pyšnému a smyslnému národu a vyvolal nepřítelství proti Božímu Synu. Satan a zlí andělé se spojili se zlými lidmi. Všechny síly zla se spojily proti Zastánci pravdy.

GC 507 Proti následovníkům Ježíše Krista se projevuje stejné nepřítelství, jaké zakoušel

jejich Mistr. Kdo vidí odpornou podstatu hříchu a silou z nebe odolává pokušení, vzbudí jistě hněv satana a jeho přívrženců. Návist proti čistým zásadám pravdy, tupení a pronásledování jejích obhájců potrvá tak dlouho, pokud bude existovat hřích a hříšníci. Následovníci Ježíše Krista a satanovi sluhové nemohou žít v souladu. Urážka, kterou působí kříž, nepřestala. „*A takž i všickni, kteříž chtějí zbožně živi býti v Kristu Ježíši, protivensství míti budou.*“ (2 Tm 3,12)

Satanovi přísluhovači neustále působí pod jeho vedením, aby nastolili jeho vládu a budovali jeho království navzdory Boží vládě. Proto se pokoušejí oklamat následovníky Ježíše Krista a lákat je, aby přestali být věrní Spasiteli. Jako jejich vůdce překrucují a převracejí Písmo, aby dosáhli svého cíle. Jako se satan pokoušel obvinít Boha, tak se jeho následovníci pokoušejí zostudit Boží lid. Nepřítel, který přivedl Krista na kříž, vede bezbožné lidi, aby ničili Kristovy následovníky. To všechno je naznačeno v onom prvním prorocství: „*Nad to, nepřátelství položím mezi tebou a mezi ženou, i mezi semenem tvým a semenem jejím.*“ To potrvá až do konce času.

Satan sbírá všechny své síly a vrhá se plně do boje. Proč nenaráží na větší odpor? Proč jsou bojovníci Ježíše Krista tak malátní a lhostejní? Protože nejsou dostatečně spojeni s Kristem, protože se tak málo nechají vést Duchem Svátým. Hřích jim nepřipadá odporný a hrozný jako jejich Mistr. Nevystupují proti němu tak rozhodně a odhodlaně, jak to činil Kristus. Neuvědomují si hroznou špatnost a zhoubnost hříchu, nechápou povahu knížete temna a jeho moc. Cítí malý odpor proti satanu a jeho dílu, protože nevědí o jeho moci a zlobě a o obrovském rozsahu jeho boje proti Kristu a Kristově církvi. V tom se mylí mnoho lidí. **GC 508** Neuvědomují si, že jejich nepřítel je mocný vojevůdce, který ovládá mysl zlých andělů a podle dobře promyšlených plánů obratnými tahy vede válku proti Kristu, aby znemožnil záchranu lidí. Mezi vyznavači křesťanství, dokonce mezi služebníky evangelia se jen výjimečně mluví o satanovi, snad jen s výjimkou okrajových zmínek z kazatelny. Přehlížejí důkazy jeho soustavné činnosti a jeho úspěchy. Neberou vážně varování o jeho prohnání. Zdá se, jako by úplně ignorovali, že existuje.

Zatímco lidé nevědí nic o jeho lstivých úmyslech, je jim tento bdělý nepřítel stále v patách. Proniká do každé domácnosti, do každé ulice našich měst, do kostelů, do národních shromáždění, do soudních síní, všude mate, klame, svádí a ničí muže, ženy a děti tělesně i duševně, narušuje rodiny, zasévá nenávist, závist, spory, rozkol a vraždy. A zdá se, že křesťanský svět se na tyto jevy dívá, jako by je ustanovil Bůh a jako by musely existovat.

Satan se stále pokouší přemoci Boží lid tím, že strhává přehradu, které jej dělí od světa. Staré Izraelce svedl k hříchu, když se opovážili navázat zakázané spojení s pohany. Podobným způsobem svádí Boží lid nové doby. „*V nichžto Bůh světa tohoto osleplil mysl, totiž v nevěrných, aby se jim nezasvítilo světlo evangelium slávy Kristovy, kterýž jest obraz Boží.*“ (2 K 4,4) Každý, kdo není vědomě následovníkem Ježíše Krista, je služebníkem satana. V neproměněném srdci vládne láska k hříchu, sklon hovět hříchu a omlouvat ho. Naproti tomu obnovené srdce cítí nenávist k hříchu a odhodlaný odpor proti němu. Když křesťané vyhledávají společnost bezbožných a nevěřících lidí, vystavují se pokušení. Satan se před nimi ukrývá a přikrývá jim oči rouškou klamu. Nejsou pak schopni rozeznat, že taková společnost jim může jen škodit. Mezitím se ovšem stále více přizpůsobují světu povahou, svými slovy i činy, a stávají se stále více a více zaslepenými. **GC 509**

Tím, že se církev přizpůsobuje světským zvykům, nevede svět ke Kristu, ale postupně

se světem splývá. Bližší styk s hříchem nevyhnutelně způsobuje, že hřích vypadá méně odporný. Kdo se druží se satanovými sluhy, přestane se brzy bát jejich pána. Když se na cestě povinnosti dostaneme do zkoušky, jako například Daniel na dvoře krále Nebukadnésara, můžeme mít jistotu, že nás Bůh ochrání. Jestliže se však vystavujeme pokušení sami, dříve nebo později mu podlehneme.

Pokušitel často dosahuje největších úspěchů prostřednictvím lidí, které nejméně podezíráme, že jsou pod jeho nadvládou. Nadané a vzdělané lidi ostatní obdivují a ctí, jako by nadání a vzdělanost mohly vyvážit nedostatek úcty k Bohu nebo člověka opravňovaly k nároku na Boží přízeň. Vzdělání a nadání jsou Boží dary, jestliže však nahrazují zbožnost, pak nepřivádějí člověka blíže k Bohu, ale od Boha jej odvádějí a stávají se člověku kletbou a léčkou. Lidé se obvykle domnívají, že všechno, co vypadá jako zdvořilé nebo jemné a ušlechtilé, musí nějak souviset s Kristem. Neexistuje větší omyl. Tyto vlastnosti mají zdobit povahu každého křesťana, mohly by dobře působit ve prospěch pravého náboženství, musejí však být zasvěceny Bohu, protože se mohou stát také silou vedoucí k zlému. Nejedna vzdělaná osoba s vybraným chováním, který by se nesnížil k něčemu, co se obecně považuje za nečestné jednání, je účinným nástrojem v rukou satana. Záludnost a přitažlivost jeho vlivu a příkladu z něho dělá nebezpečnějšího nepřítele pro Kristovu věc, než jsou nekultivovaní a nevzdělaní lidé. **GC 510**

Opravdovou modlitbou a vírou v Boha Šalomoun získal moudrost, která vzbuzovala úžas a obdiv světa. Když se však odvrátil od Zdroje své síly a začal spoléhat sám na sebe, podlehl pokušení a podivuhodně nadání propůjčené tomuto nejmoudřejšímu z králů z něho učinilo jen účinnější nástroj nepřítele člověka.

I když se satan snaží zaslepit mysl křesťanů, aby si to neuvědomovali, neměli by zapomínat na to, že nebojují „proti tělu a krvi, ale proti knížatstvu, proti mocnostem, proti světu pánům temnoty věku tohoto, proti duchovním zlostem“ (Ef 6,12). Po celá staletí až do naší doby zaznívá Boží varování: „Střízliví buďte, bděte; nebo protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by sežral.“ (1 Pt 5,8) „Oblectě se v celé oděně Boží, abyste mohli státí proti útokům ďábelským.“ (Ef 6,11)

Od doby Adama až po naše časy dělá náš velký nepřítel všechno proto, aby utlačoval a ničil. Nyní se připravuje na závěrečné tažení proti pravé církvi. Všichni, kdo chtějí následovat Pána Ježíše, se dostanou do sporu s tímto nelítostným nepřítelem. Čím důsledněji se křesťan řídí Božími požadavky, tím jistěji se stává cílem satanových útoků. Všichni, kdo aktivně pracují pro Boží věc, kdo se snaží odhalit klam nepřítele a ukázat lidem Krista, budou moci vydat svědectví jako apoštol Pavel, že slouží Pánu v pokoře ducha, v mnohých slzách a pokušeních.

Satan útočil na Ježíše Krista nejprudšími a nejrafinovanějšími pokušeními. Pán Ježíš však jeho útok odrazil. Bojoval za nás a svým vítězstvím umožnil, abychom zvítězili i my. Spasitel dá sílu každému, kdo o ni prosí. Satan nemůže člověka přemoci, pokud s tím člověk nesouhlasí. Pokušitel nemá moc ovládnout vůli nebo donutit člověka k hříchu. Satan může týrat, nemůže však poskvřnit. Může přivodit úzkost, nemůže však znečistit. To, že Kristus zvítězil, by mělo jeho následovníkům dát odvahu, aby zmužile bojovali proti hříchu a satanu.

31 Kdo jsou padlí andělé

GC 511 Písmo jasně ukazuje souvislost mezi viditelným a neviditelným světem, službu Božích andělů a působení zlých duchovních bytostí, které je nerozlučně spjato s dějinami lidstva. Lidé projevují stále větší sklon pochybovat o existenci zlých duchovních bytostí a Boží anděly vysílané „*k službě pro ty, jenž mají dědičně obdržeti spasení*“ (Žd 1,14) mnozí považují za duchy zemřelých. Písmo však učí, že existují dobří i zlí andělé. Podává také nezvratné důkazy o tom, že andělé nejsou bezhmotní duchové mrtvých lidí. Andělé byli už před stvořením člověka, protože když byly kladeny základy země, „*prozpěvovaly spolu hvězdy jitřní, a plésali všickni synové Boží*“ (Jb 38,7). Po pádu člověka do hříchu byli posláni andělé, aby hlídali strom života. Stalo se tak ještě dříve, než zemřel první člověk. Andělé jsou svou podstatou nadřazení lidem, proto žalmista prohlásil, že člověk byl stvořen „*málo menšího andělů*“ (Ž 8,6).

Písmo nás informuje o počtu, moci a slávě nebeských bytostí, o jejich vztahu k Boží vládě a dílu vykoupění. „*Hospodin na nebesích utvrdil trůn svůj, a kralování jeho nade vším panuje.*“ Prorok prohlásil: „*I viděl jsem ... andělů mnohých okolo trůnu.*“ V přítomnosti Krále králů stojí „*andělé, silní bohatýři, kteří plní, co řekne*“ (Ž 103,19-21; Zj 5,11). Desettisíckrát deset tisíců a tisícové tisíců byl počet nebeských bytostí, které viděl prorok Daniel. GC 512 Apoštol Pavel o nich mluví jako o „*nesčíslném zástupu*“ (Da 7,10; Žd 12,22). Tito Boží poslové se pohybují tak rychle, že vypadají „*jako prudké blyškání*“ (Ez 1,14), tak oslnující je jejich sláva a tak rychlý jejich let. Při pohledu na anděla, který se zjevil u Spasitelova hrobu a vypadal „*jako blesk, a roucho jeho bílé jako sníh*“, vojáci z hlídky utekli, chvěli se a „*učinění jsou jako mrtví*“ (Mt 28,3,4). Když se pyšný Asyřan Senacherib posmíval a rouhal Bohu a hrozil Izraeli zničením, „*tedy stalo se té noci, že vyšel anděl Hospodinův, a zbil v vojště Assyrském sto osmdesáte pět tisíců.*“ „*Zahubil všechny bohatýry, vévody a velitele*“ v Senacheribově vojsku. Král „*se s hanbou velikou navrátil do země své*“ (2 Kr 19,35; 2 Pa 32,21).

Bůh vysílá ke svým dětem anděly jako posly milosti. Poslal je k Abrahamovi se zaslíbením požeňání, do bran Sodomy, aby zachránili spravedlivého Lota z města odsouzeného ke zničení ohněm, k Eliášovi, když umíral únavou a hladem na poušti, k Elizeovi s ohnivými vozy a koňmi k městečku, ve kterém byl uvězněn svými nepřáteli, k Danielovi, když prosil o Boží moudrost na dvoře pohanského krále nebo když byl předhozen lvům, k Petrovi odsouzenému na smrt v Herodově vězení, k vězňům ve Filipis, k Pavlovi a jeho druhům v bouřlivé noci na moři, ke Korneliovi, aby otevřel jeho mysl pro evangelium, k Petrovi, aby ho poslal s poselstvím záchrany k pohanskému cizinci. Tak Boží andělé ve všech dobách sloužili Božím lidu.

Pán přidělil každému Kristovu následovníku strážného anděla. Tito nebeští strážci ochraňují spravedlivé před mocí nepřitele. GC 513 To věděl i satan, když namítal: „*Zdaliž se Job darmo bojí Boha? Zdaž jsi ty ho neohradil i domu jeho a všeho, což má, se všech stran?*“ (Jb 1,9,10) Způsob, jakým Bůh chrání svůj lid, popisuje žalmista: „*Vojensky se klade anděl Hospodinův okolo těch, kteříž se ho bojí, a zastává jich.*“ (Ž 34,8) Když Spasitel mluvil o lidech, kteří v Něho věří, řekl: „*Viztež, abyste nepotupovali ani jednoho z maličkých těchto. Neboť pravím vám, že andělé jejich v nebesích vždycky vidí tvář Otce mého, kterýž v nebesích jest.*“ (Mt 18,10) Andělé ustanovení k tomu, aby

sloužili Božím dětem, mají stále přístup k Bohu.

Tak Pán ujišťuje svůj lid, vystavený nátlaku a neochabující zlobě knížete temnosti a bojující proti všem silám zla, že ho stále ochraňují nebeští andělé. Bůh nás neujišťuje bezdůvodně. Dává svým dětem zaslíbení milosti a ochrany proto, že proti nim stojí velké mocnosti zla, početní, odhodlaní a neúnavní satanovi pomocníci, jejichž zlobu a moc jistě pocítí každý člověk.

Dnešní padlé duchovní bytosti stvořil na počátku Bůh jako bezhříšné tvory, povahově, mocí a slávou na stejné úrovni jako jsou i nyní Boží andělé. Zhřešili, a tím padli, spojili se, aby zneuctili Boha a zničili člověka. Připojili se k satanovi v jeho vzpouře proti Bohu, spolu s ním byli vyhnáni z nebe a v následujících dobách s ním spolupracovali v boji proti Boží svrchovanosti. Písmo mluví o jejich spojenectví, o jejich vládě, jejich různých rádech, o jejich schopnostech i o jejich prohnání, a o tom, jak zákeřně ničí pokoj a štěstí člověka.

Starý zákon se o existenci padlých andělů a o jejich působení přfležitostně zmiňuje, nejvýrazněji však zlí duchové projevovali svou moc v době, kdy na zemi žil Pán Ježíš. **GC 514** Kristus přišel, aby uskutečnil připravený plán pro záchranu člověka, a satan byl odhodlán prosadit své domnělé právo ovládnout svět. Podařilo se mu zavést modloslužbu ve všech částech světa - kromě Palestiny. Do této jediné země, která se plně nepodrobila vládě nepřitele, přišel Ježíš Kristus, aby lidem přinesl světlo z nebe. Tyto soupeřící strany se tu utkaly o nadvládu. Pán Ježíš otevřel svou náruč lásky a pozval k sobě všechny, kdo hledají odpuštění a pokoj. Padlé duchovní bytosti viděly, že nemají neomezenou moc, a pochopily, že jejich vláda brzy skončí, pokud se Kristovo poslání zdaří. Satan běsnil jako spoutaný lev a demonstroval svou moc nad tělem a duší lidí.

Nový zákon jednoznačně svědčí o tom, že démoni některé lidi úplně ovládli. Takto postižení lidé netrpěli jen nemocemi z přirozených příčin. Pán Ježíš velmi dobře rozuměl případům, s nimiž se setkával, a rozpoznal v nich bezprostřední přítomnost zlých duchovních bytostí.

Mimořádným svědectvím o jejich počtu, moci a zlomyslnosti, ale také o moci a milosti Ježíše Krista je Biblický záznam příběhu o uzdravení posedlého muže v Gerase. Nešťastný postižený ztratil všechny zábrany, svíjel se a běsnil s pěnou u úst, řval, zraňoval se a ohrožoval všechny, kdo se k němu přiblížili. Jeho krvácející, zmrzačené tělo a pomatený rozum poskytovaly knížeti temnosti příjemnou podívanou. Jeden ze zlých duchů, kteří toho ubožáka ovládali, tvrdil: „*Mé jméno je legie, poněvadž je nás mnoho.*“ (Mk 5,9) V římském vojsku tvořilo legii 3000 až 5000 mužů. Také satanovy zástupy jsou rozděleny do skupin a zástup, k němuž patřili tito zlí duchové, nebyl méně početný než legie.

Na příkaz Ježíše Krista zlí duchové svou oběť opustili. Uzdravený muž si klidně sedl k nohám Spasitele, byl mírný, rozumný a pokojný. **GC 515** Zlí duchové vstoupili do stáda vepřů, kteří se pak utopili v jezeře. Pro obyvatele Gadary převýšila ztráta vepřů požehnání, která jim Pán Ježíš přinesl, a proto nebeského Lékaře požádali, aby od nich odešel. Takový výsledek si satan přál. Vinu za ztrátu vepřů, kterou utrpěli, svalil satan na Ježíše, vyvolal v lidech sobecké obavy a zabránil jim, aby poslouchali, co jim Pán Ježíš říkal. Satan stále obviňuje křesťany, že jsou příčinou nezdarů, neštěstí a utrpení, aby vina nepadla na skutečného původce - na satana a jeho pomocníky.

Kristův záměr však nebyl zmařen. Dovolil, aby zlí duchové zničili stádo vepřů, a tak

pokáral Židy, kteří pěstovali tato nečistá zvířata pro zisk. Kdyby byl Kristus zlé duchy neomezil, vehnali by do jezera nejen vepře, ale i jejich pastýře a majitele. Majitelé vepřů a pastýři mohli za záchranu života děkovat moci Pána Ježíše, která se milostivě zasadila za jejich vysvobození. K této příhodě došlo také proto, aby učedníci mohli sledovat, jak krutě satan vládne nad lidmi i nad zvířaty. Spasitel chtěl, aby jeho následovníci znali nepřítele, s nímž se budou muset setkat, aby nebyli podvedeni a přemoženi jeho úskoky. Spasitel si také přál, aby obyvatelé gerasenské krajiny viděli, že má moc zlomit satanovo otroctví a osvobodit jeho zajatce. I když Pán Ježíš z toho kraje odešel, zůstal tam člověk, kterého tak podivuhodným způsobem vysvobodil, aby vyprávěl o milosrdenství svého Dobrodince.

Písmo svaté zaznamenává ještě další podobné příklady. Dceru syrofenické ženy zle trápil nečistý duch a Pán Ježíš ho vyhnal svým slovem (Mk 7,26-30). „*Dábelství posedlý, slepý a němý*“ (Mt 12,22) mládenec, kterým zlý duch „*často metal i na oheň i do vody, aby jej zahubil*“ (Mk 9,17-27); člověk, který měl „*ducha dábelství nečistého*“ (L 4,33-36) a rušil sobotní ticho synagogy v Kafarnaum - ty všechny soucitný Spasitel uzdravil. **GC 516** Téměř v každém případě Pán Ježíš zlého ducha oslovil jako rozumnou bytost a poručil mu, aby svou oběť opustil a přestal ji trápit. Když účastníci shromáždění v Kafarnaum uviděli, jak velkou moc Kristus má, „*i přišel strach na všechny, a rozmlouvali vespolek, řkouce: Jaké jest toto slovo, že v moci a síle přikazuje nečistým duchům, a vycházejí?*“ (L 4,36)

O lidech posedlých ďáblem se zpravidla říká, že velmi trpěli. Toto pravidlo však má také výjimky. Někteří lidé satanův vliv vítali, protože jim dodával nadpřirozenou moc. Tito lidé ovšem se zlými duchy nebojovali. K této skupině patřili rovněž lidé s věšteckým duchem, jako Šimon ze Samaří, kouzelník Elymas a otrokyně, která chodila za Pavlem a Sílasem ve Filipis.

Největší nebezpečí, že podlehne vlivu zlých duchů, hrozí člověku, který navzdory přímému a jasnému svědectví Písma popírá existenci a působení satana a jeho andělů. Dokud nic nevíme o jejich záměrech, mají nepředstavitelnou výhodu. Mnoho lidí uposlechne jejich našeptávání a přitom se domnívá, že se řídí vlastním rozumem. Protože se blížíme k závěru dějin tohoto světa, kdy satan vynaloží celou svou moc, aby klamal a ničil, šíří nyní všude názor, že vůbec neexistuje. Pomocí této taktiky skrývá sebe i své působení.

Velký podvodník se nejvíce obává toho, že se seznámíme s jeho plány. Aby lépe zamaskoval svou skutečnou povahu a své záměry, zařídil to tak, že jeho jméno nevzbuzuje nic jiného než úsměv a pohrdání. Líbí se mu, když ho lidé zobrazují jako směšnou nebo odpudivou bytost, jako netvora - napůl zvíře, napůl člověka. Líbí se mu, když slyší, jak jeho jméno používají ze žertu a v legraci lidé, kteří se považují za rozumné a vzdělané.

GC 517 Protože se tak obratně zamaskoval, lidé si kladou otázku: „Existuje vůbec taková bytost?“ Důkazem úspěšnosti jeho podvodů je i to, že náboženský svět tak všeobecně přijímá názory, které prohlašují za nepravdivé i nejjasnější výroky Písma. A protože satan může snadno ovládnout mysl lidí, kteří si jeho vliv neuvědomují, podává nám Boží slovo mnoho příkladů jeho zlomyslného působení a odhaluje nám jeho tajné síly, abychom si dávali pozor na jeho útoky.

Moc a zloba satana a jeho následovníků by nás mohly právem znepokojovat, kdyby nám svrchovaná moc Vykupitele neposkytovala útočiště a vysvobození. Svě domy pečlivě zamykáme, abychom chránili svůj majetek a život před zlými lidmi. Málokdy

však myslíme na zlé anděly, kteří se k nám stále snaží dostat a proti jejichž útokům se vlastními silami nedokážeme ubránit. Pokud jim to Pán dovolí, mohou narušit naši mysl, napadnout a trápit naše tělo, zničit náš majetek a ukončit náš život. Radují se jedině z utrpení a zkázy. Lidé, kteří odmítají Boží požadavky a podrobují se satanovým svodům tak dlouho, až je Bůh nakonec nechá pod satanovou mocí, se dostávají do hrozného postavení. Ti, kdo následují Ježíše Krista, jsou pod Boží ochranou v bezpečí. Pán posílá své anděly, kteří jsou mocnější, aby takové lidi chránili. Boží nepřítel nemůže prolomit ochranný val, který Bůh staví kolem svého lidu. GC 518

Saul u věštkyně (1Samuel 28, 7-25)

32 | Satanovy nástrahy

Velký spor mezi Kristem a satanem, který už trvá bezmála šest tisíc let, brzy skončí. Kristův nepřítel násobí své snahy, aby mařil Kristovo úsilí zachránit člověka a chytl lidi do svých léček. Snaží se dosáhnout toho, aby lidé zůstali v nevědomosti a nečinili pokání, dokud neskončí prostřednická služba Spasitele a tím i možnost odpuštění hříchu. Pokud se lidé nijak zvlášť nesnaží odolat jeho moci, pokud v církvi i ve světě panuje lhostejnost, je satan spokojen. Nehrozí totiž nebezpečí, že by ztratil ty, které drží podle své vůle v zajetí. Když však někdo začne upozorňovat na věčné skutečnosti a lidé se ptají: „*Co já mám činiti, abych spasen byl?*“ (Sk 16,30), začne být i satan aktivní a snaží se proti moci Ježíše Krista i proti vlivu Ducha Svatého bojovat.

Bible popisuje, jak jednoho dne přišli „Boží synové“, aby se postavili před Hospodinem, a jak s nimi přišel i satan (Jb 1,6). Ne snad proto, aby se poklonil před Věčným panovníkem, ale aby prosazoval své zlomyslné záměry proti spravedlivým lidem. Se stejným záměrem navštěvuje shromáždění, kde lidé chtějí uctívat Boha. I když jej lidé nevidí, působí ze všech sil, aby ovládl myšlení účastníků shromáždění. Jako obratný vojevůdce pracuje podle předem promyšleného plánu. Sleduje, jak kazatelé studují Písmo, všímá si, o čem budou kázat. **GC 519** Pak využívá všechny své možnosti i svou chytrost a prohanost, aby se poselství nedostalo k lidem, které v dané věci klame. Člověk, který dané varování nejvíce potřebuje, je povolán na nějakou neodkladnou poradu nebo mu jiným způsobem zabrání, aby vyslechl slova, která pro něj mohou být „vůni života k životu“.

Satan také sleduje, když Boží služebníky trápí duchovní temnota, která zahaluje lid. Slyší, jak se opravdově modlí, aby Boží milost a síla překonala panující lhostejnost, bezstarostnost a nevšímavost. Pak se znásobenou horlivostí podniká své útoky. Pokouší lidi, aby uspokojovali své choutky a zabývali se sami sebou a svými požitky. Tím otupuje jejich vnímavost, takže jsou pak hlouzí právě k těm skutečnostem, které potřebují slyšet ze všeho nejvíce.

Satan dobře ví, že všichni, které dokáže svést, aby se přestali modlit a studovat Bibli, podlehnou jeho útokům. Proto vymýšlí všechno možné, aby zaujal lidské myšlení. Vždycky tu byli lidé, kteří se sice vydávali za zbožné, ve skutečnosti však - místo aby toužili po poznání pravdy - hledají povahové vady nebo nedostatky ve víře jiných, s nimiž nesouhlasí. To je jejich náboženství. Jsou to praví satanovi pomocníci. Takových „žalobců bratří“ není málo. Jsou horliví vždy, když Bůh působí a když Boží služebníci svému Pánu věrně slouží. V nesprávném světle představují slova a činy lidí, kteří milují pravdu a žijí podle ní. Nejopravdivější, nejhorlivější a nejobětavější Kristovy následovníky představují jako podvedené nebo podvodníky. Zkreslují pohnutky každého dobrého a ušlechtilého činu, šíří výmysly a u nezkušených lidí vyvolávají podezření. Všemi způsoby se pokoušejí, aby to, co je čisté a spravedlivé, lidé považovali za falešné a špatné.

Nikdo se však jimi nemusí nechat oklamat. Dá se lehce poznat, či jsou to „děti“, jakým příkladem se řídí a či dílo konají. „*Po ovocích jejich poznáte je.*“ (Mt 7,16) **GC 520** Jednají jako satan, jedovatý pomlouváč, „žalobník bratří našich“ (Zj 12,10).

Velký podvodník má mnoho přísluhovačů, kteří ochotně vymýšlejí různé bludy, aby

oklamali lidi - bludné nauky odpovídající různým přáním a zaměření těch, které ničí. Jeho záměrem je přivést do církve neupřímné, neobrácené lidi, kteří šíří pochybnosti a nevěru, a brzdí každého, kdo chce, aby Boží dílo šlo kupředu, a kdo chce jít dál. Mnozí lidé ve skutečnosti nevěří Bohu ani jeho slovu, přijali však některé zásady pravdy a vystupují jako křesťané, proto mohou některé své výmysly představovat jako Biblické učení.

Jedním z nejspěšnějších satanových klamů je tvrzení, že je vlastně jedno, čemu člověk věří. Satan ví, že pravda přijatá s láskou posvěcuje člověka, který ji přijímá. Proto se tak vytrvale snaží podsouvat falešné učení, bajky, a „jiné evangelium“. Boží služebníci museli od počátku bojovat proti falešným učitelům nejen jako proti zlým lidem, ale jako proti šířitelům falešného učení, které vede lidi do záhuby. Eliáš, Jeremiáš i apoštol Pavel se pevně a nebojácně stavěli proti těm, kdo odvraceli lidi od Božího slova. Obránci pravdy nemohou přijmout svobodomyšlnost, která pokládá pravou víru za něco nepodstatného.

Mlhavé a kuriózní výklady Písma, mnoho vzájemně si odporujících pojetí víry, které v křesťanském světě můžeme sledovat, jsou dílem našeho velkého nepřítel, který se pokouší zmást lidi, aby nepoznali, co je pravda. Nejednota a rozkol, které se mezi křesťanskými církvemi projevují, jsou do značné míry způsobeny zvykem překrucovat Písmo, aby se jím podepřely určité teorie. Místo aby s pokorou v srdci pečlivě studovali Boží slovo, aby se seznámili s Boží vůlí, hledají mnozí lidé v Bibli jen něco podivuhodného a nového. GC 521

Někteří lidé vytrhují určité texty Písma ze souvislosti a uvádějí třeba polovinu jednoho verše, aby jím doložili své tvrzení - přičemž druhá polovina verše třeba říká přesný opak, - jen aby obhájili mylné učení nebo nekřesťanské zvyky. S hadí lstivostí se schovávají za výroky vytržené z kontextu, které spolu nesouvisějí, a stavují je tak, aby vyhovovaly jejich tělesným přáním. Vědomě překrucují Boží slovo. Jiní lidé, kteří mají bujnou fantazii, berou z Bible obrazy a

symbols a vykládají je podle svých představ. Neberou vážně Písmo, které se vykládá samo, a své výmysly představují jako učení Bible.

Kdykoli se lidé pokoušejí studovat Písmo bez modlitby, bez skromnosti a ochoty nechat se poučit, převracejí smysl i těch nejjasnějších, nejprostších a nejsrozumitelnějších míst Bible. Zastánci papežství vybírají takové texty z Písma, které slouží jejich cílům, a vykládají je tak, jak se jim to hodí. Pak je předkládají lidem, a upírají jim právo studovat Písmo samostatně a porozumět mu. Každý člověk by měl mít přístup k celé Bibli. Pro mnohé by bylo lepší, kdyby je nikdo o Bibli nepoučil, než aby přijímali učení Písma tak překroucené.

Podle Božího záměru měla Bible být průvodcem všem, kdo se chtějí seznámit s vůlí svého Stvořitele. Bůh dal lidem jasné prorocké slovo. Andělé, a dokonce sám Ježíš Kristus, přišli, aby oznámili Danielovi a Janovi události, které se měly v budoucnu odehrát. Důležité skutečnosti, které se týkají naší záchrany, nejsou zahaleny tajemstvím. Bůh je zjevil tak, aby nemohly zmást a zavést lidi, kteří upřímně hledají pravdu, na scestí. Pán prohlásil prostřednictvím proroka Abakuka: „*Napiš vidění ..., aby je přeběhl čtenář.*“ (Abk 2,2) Boží slovo je srozumitelné každému, kdo je zkoumá s modlitbou v srdci. **GC 522** Každý opravdu upřímný člověk dospěje k poznání pravdy. „*Světlo vsáto jest spravedlivým.*“ (Ž 97,11) Žádná církev nemůže růst v posvěcení, nebudou-li její členové opravdově hledat pravdu jako skrytý poklad.

Voláním po liberalismu se lidé zaslepují a nevidí pak plány nepřitele, zatímco on trvale sleduje své cíle. Jestliže se mu podaří nahradit Bibli lidskými spekulacemi, odstraní Boží zákon. Církev se pak dostanou do otroctví hříchu, přičemž budou tvrdit, že jsou svobodné.

Pro mnohé lidi se vědecký výzkum stal kletbou. Bůh dopustil, aby svět dostal ve vědeckých objevech a v uměleckých dílech velké poznání, avšak i největší myslitelé se mýlí, když se snaží vymezit vztah mezi zjevením a poznáním, pokud se nenechají vést Božím slovem.

Lidské poznání hmotných i duchovních skutečností je jen dílčí a nedokonalé, proto někteří lidé nejsou s to sladit své poznání vědy s výroky Písma. Mnozí pokládají teorie a domněnky za vědecká fakta a domnívají se, že Boží slovo by mělo být prověřováno učením, „*falešně nazvaného umění*“ (1 Tm 6,20). Nejsou schopni pochopit Stvořitele a jeho dílo, a protože si je neumějí vysvětlit přírodními zákony, považují výroky Bible za nepravdivé. Lidé, kteří pochybují o spolehlivosti údajů Starého a Nového zákona, zacházejí často ještě dál, pochybují o existenci Boha a nekonečnou moc připisují přírodě. Odmítli kotvu a jsou ponecháni, aby se rozbili na útesech nevěry.

Mnoho lidí tak opouští víru a jsou sváděni satanem. Pokoušejí se být moudřejší než jejich Stvořitel, snaží se svým rozumem vypátrat a objasnit tajemství, která zůstanou zahalena do konce času. Kdyby však lidé hledali a pochopili, co Bůh sdělil o sobě a o svých záměrech, získali by takovou představu o slávě, vznešenosti a moci Hospodina, že by si uvědomili vlastní nicotnost a spokojili se s tím, co jim a jejich dětem Pán zjevil. **GC 523** Mistrovským satanovým klamem je podněcovat lidi, aby se stále zabývali zkoumáním a dohady o věcech, které nám Bůh nedsdělil a jimž - podle jeho vůle - nemáme porozumět. Podobně ztratil také Lucifer své místo v nebi. Začal být nespokojený, protože mu Bůh nesvětil všechna tajemství svých záměrů. Přehlížel, že mu Bůh ukázal, co má ve vysokém postavení, které mu Bůh světil, splnit. Stejnou nespokojenost Lucifer přenesl na anděly, kteří mu byli podřízeni. Tím způsobil jejich pád. Nyní se pokouší přenést tutéž nespokojenost do myšlení lidí a také je svést k tomu, aby nerespektovali jednoznačná Boží nařízení.

Lidé, kteří nejsou ochotni přijmout jasné pravdy Bible, neustále hledají příjemné výmysly, kterými by uklidnili své svědomí. Čím méně je předkládané učení duchovní, čím méně vyžaduje sebezapření a pokoru, tím větší oblibě se těší. Tito lidé zneužívají své rozumové schopnosti, aby hověli svým tělesným žádostem. Považují se za příliš moudré, než aby s kajícím srdcem a s upřímnou modlitbou hledali v Písmu Boží vedení, a proto nejsou chráněni před zaslepeností. Satan je připraven uspokojovat žádosti srdce a podsouvá své klamy namísto pravdy. Tímto způsobem získalo kdysi papežství moc

nad lidmi. Protestanté kráčejí stejnou cestou, když odmítají pravdu, která s sebou přináší také kříž. Všechny, kdo se z pohodlnosti nebo chytráctví nezajímají o Boží slovo, aby se nemuseli odlišit od světa, Bůh zanechá, aby přijali místo pravdy bludy. Lidé, kteří vědomě odmítají pravdu, přijmou jakýkoli podvod. S odporem odmítají jeden klam, ale ochotně přijímají jiný. Apoštol Pavel psal o lidech, kteří „lásku k pravdě nepřijali, aby spaseni byli,“ a prohlásil: „*A protož pošle jim Bůh mocné dílo podvodů, aby věřili lži, a aby odsouzeni byli všickni, kteříž neuvěřili pravdě, ale oblíbili sobě nepravost.*“ (2 Te 2,10-12) GC 524 Takové varování stojí za to brát vážně, proto je třeba pečlivě zkoumat každé učení, které přijímáme.

K neúspěšnějším trikům největšího podvodníka patří klamné učení a falešné zázraky spiritismu. Přestrojen za anděla světla roztahuje satan své sítě tam, kde to lidé nejméně očekávají. Budou-li však s modlitbou studovat Boží knihu, aby jí porozuměli, nebudou ponecháni v nevědomosti, aby přijali falešné učení. Odmítnou-li však pravdu, stanou se obětí klamu.

Jiným nebezpečným bludem je učení, které popírá božství Ježíše Krista a tvrdí, že Pán Ježíš před svým příchodem na tento svět neexistoval. Tento názor přijímá také mnoho lidí, kteří tvrdí, že věří v Bibli, přestože odporuje naprosto jednoznačným prohlášením našeho Spasitele o jeho božské přirozenosti, o jeho vztahu s Otcem a o tom, že existoval již dříve. Tento názor nelze přijmout bez překrucování Písma. Snižuje nejen náš lidský pohled na dílo vykoupění, ale podkopává také víru v Bibli jako Boží zjevení. O to je nebezpečnější a tím nesnadněji se mu čelí. Jestliže lidé odmítají svědectví inspirovaného Písma o božství Ježíše Krista, je zbytečné se s nimi o to přít, protože je nepřesvědčí ani nejpádnější důkaz. „*Ale tělesný člověk nechápe těch věcí, kteréž jsou Duchu Božím; nebo jsou jemu bláznovství, aniž jich může poznati, protože ony duchovně mají rozsuzovány býti.*“ (1 K 2,14) Kdo přijal tento blud, nemůže správně chápat povahu a poslání Ježíše Krista nebo Boží plán záchrany člověka.

Dalším rafinovaným a záłudným bludem je šířící se přesvědčení, že satan neexistuje jako bytost, že Bible tímto termínem označuje pouze zlé myšlenky a přání lidí. GC 525 Učení, které tak často zaznívá z kazatelen, že druhý příchod Ježíše Krista je ve skutečnosti setkání každého člověka s Kristem ve chvíli, kdy člověk umírá, je výmysl, který má odvést pozornost lidí od osobního příchodu Pána Ježíše na nebeských oblacích. Po léta satan tvrdí: „*Aj, v skryších je.*“ (Mt 24,23-26) Mnozí lidé se zničili, protože tento podvod přijali.

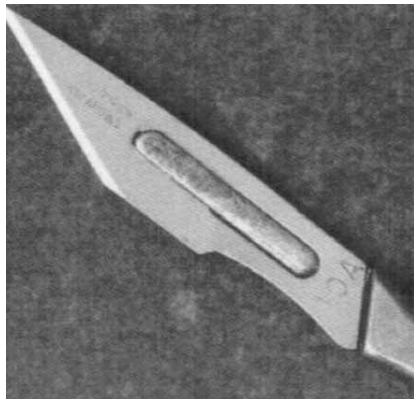
Světská moudrost dále učí, že modlitba není důležitá. Vědci tvrdí, že modlitba nemůže přinést nějaké výsledky, protože by to bylo porušení zákonů - zázrak, a zázraky podle nich neexistují. Podle jejich názoru se celý vesmír řídí pevnými zákony a ani Bůh nedělá nic, co by těm zákonům odporovalo. Představují Boha tak, jako by byl svázán svými vlastními zákony, jako by působení Bohem daných zákonů mohlo omezit Boží svobodu. Takové učení odporuje učení Písma. Nekonal snad Pán Ježíš a jeho apoštolové zázraky? Stejně laskavý Spasitel žije i dnes a je právě tak ochotný vyslyšet modlitbu víry, jako když chodil viditelně mezi lidmi. Přirozené spolupůsobí s nadpřirozeným. Součástí Božího plánu je poskytovat nám jako odpověď na modlitbu víry to, co by nám nedal, kdybychom o to neprosili.

Falešných učení a nesmyslných představ, které se vyskytují i v křesťanských církvích, je snad bezpočet. Nemůžeme ani domyslet, jak špatné důsledky přináší neuznávání jednoho základního bodu Biblického učení. Lidé, kteří se toho odváží, jen málokdy

zústanou u odmítnutí jediné pravdy. Většinou se nezastaví, a pošlapávají jednu zásadu pravdy za druhou, až se stanou skutečně nevěřícími.

Falešné nauky populární teologie zavedly k pochybnostem nejednoho člověka, který by jinak Bibli věřil. Nemůže přijmout učení, které uráží jeho pojetí spravedlnosti, milosrdenství a dobroty. Pokud mu někdo takové učení předkládá jako učení Bible, odmítá ji přijmout jako Boží slovo. GC 526

A to je přesně cíl, který satan sleduje. Nic si nepřejí tolik jako podkopat víru v Boha a jeho slovo. Satan stojí v čele velkého davu pochybovačů a s vypětím všech sil se snaží zatáhnout další lidi do jejich řad. Pochybovat o všem se stalo módou. Mnoho lidí se z tohoto důvodu dívá na Boží slovo se stejnou nedůvěrou

jako na samotného Boha - protože odmítá a odsuzuje hřích. Lidé, kteří se Bibli nechtějí řídit, odmítají také její autoritu. Čtou Bibli nebo poslouchají kázání jen proto, aby našli nějakou chybu. Řada lidí se stává nevěřícími jen proto, aby ospravedlnili nebo omluvili to, že zanedbávají své povinnosti. Jiní přijímají nevěrecké postoje z pýchy nebo z lenosti. Jsou příliš pohodlní, než aby vykonali něco, co by jim bylo ke cti a co vyžaduje námahu a sebezapření, a proto se snaží získat věhlas svrchované moudrostí tím, že kritizují Bibli. Bible obsahuje mnohé, čemu rozum neosvícený Boží moudrostí nemůže rozumět, a to je pro ně důvod ke kritice. Jak se zdá, někteří lidé považují za ctnost, že stojí na straně nevěry a pochybovačství. Pod slupkou upřímnosti se obvykle ukrývá, že jsou motivováni samolibostí a pýchou. Některým lidem dělá velkou radost, když v Bibli najdou něco, co znepokojí myšlení jiných lidí. Další se pouští do kritiky a diskuzí a zastávají nesprávné stanovisko jen proto, že mají rádi spory. Neuvědomují si, že se tím sami zaplétají do pasti. Když už jednou veřejně vyjádřili, že nevěří, mají pocit, že musí stejný názor obhajovat i dále. Tím se spojují s bezbožnými a zavírají si bránu do Božího ráje.

Bůh ve svém slovu poskytl dostatek dokladů o tom, že Bible pochází od Něj. Jasně jsou v ní představeny velké pravdy, které se týkají našeho spasení. S pomocí Ducha Svatého, kterého Bůh slíbil všem, kdo o něj upřímně prosí, může každý člověk těmto pravdám porozumět. GC 527 Bůh poskytl lidem pevný základ, na němž mohou svou víru založit. Omezený lidský rozum nestačí na to, aby plně pochopil plány a záměry nekonečného Boha. Vlastním úsilím nemůžeme Boha nikdy nalézt. Naše opovážlivá ruka se nesmí nikdy pokoušet nadzvedávat oponu, kterou Bůh zastřel svou vznešeností. Apoštol volá: „Ó hlubokosti bohatství i moudrosti i umění Božího! Jak jsou nezpytatelní soudové jeho a nevysížitelné cesty jeho!“ (Ř 11,33) Můžeme však pochopit Boží jednání s námi a pohnutky, kterými se řídí, abychom mohli poznat neomezenou lásku a milosrdenství spjaté s nekonečnou mocí. Náš nebeský Otec řídí všechno moudře a spravedlivě a my - místo nespokojenosti a nedůvěry - se před ním musíme sklonit v úctě a pokoře. Bůh nám sdělí o svých záměrech tolik, kolik je pro nás dobré vědět. V ostatních záležitostech musíme důvěřovat Boží všemohoucí ruce a laskavému srdci.

I když Bůh poskytuje dostatek důvodů pro víru, nikdy neodstraňuje všechny argumenty

pro nevěru. Kdo hledá oporu pro své pochybnosti, určitě ji najde. Kdo odmítá přijmout a respektovat Boží slovo, dokud nebudou odstraněny všechny námitky a všechno, co vzbuzuje pochybnosti, nikdy Boží zvěst nepřijme.

Ne důvěra Bohu je přirozeným projevem neobráceného srdce, které se staví vůči Bohu nepřátelsky. Víru vštěpuje Duch Svátý a daří se jí jen tam, kde se o ni pečuje. Nikdo se nemůže stát silným ve víře bez vytrvalého úsilí. Také nevěra povzbuzováním sílí. Jestliže se lidé zabývají pochybnostmi a kritikou, místo aby se zabývali důkazy, které Bůh dal k upevnění jejich víry, propadají pochybnostem stále více.

Boha zneuctívají lidé, kteří pochybují o jeho slibech a nevěří ujištěním o jeho milosti. Jejich vliv nevede druhé ke Kristu, spíše je odpuzuje. **GC 528** Jsou jako neplodné stromy, které rozprostírají široko daleko své větve a brání ostatním rostlinám, aby na ně svítilo slunce; ty pak v jejich studeném stínu uvadají a umírají. Výsledky jejich života budou svědčit proti nim. Zasevají pochybnosti a nevěru a to nutně přinese žeh.

Kdo se chce opravdu zbavit pochybností, má jen jednu možnost - přestat klást zbytečné otázky a rozebírat to, čemu nerozumí, a naopak se řídit tím, co už poznal; pak získá vyšší poznání. Až přesně splní každý úkol, který dobře pochopil, pak bude schopen porozumět a splnit i další úkoly, o kterých nyní ještě pochybuje.

Satan je schopen přinést klam tak podobný pravdě, že jím oklame všechny, kdo se chtějí nechat oklamat a vyhnout sebezapření a obětí, které pravda vyžaduje. Nemůže však ve své moci držet jediného člověka, který si upřímně přeje poznat pravdu, ať to stojí cokoli. Ježíš Kristus je Pravda a „*Světlo, jež osvěcuje každého člověka*“ (J 1,9). Poslal Ducha pravdy, aby uvedl lidi do celé pravdy. Boží Syn ze své autority prohlásil: „*Hleďte, a naleznete!*“ „*Bude-li kdo chtít vůli jeho činiti, tenť bude uměti rozeznati, jest-li to učení z Boha.*“ (Mt 7,7; J 7,17)

Následovníci Ježíše Krista vědí málo o úkladech, které proti nim osnuje satan a jeho pomocníci. Avšak Pán, který trůní na nebesích, přemůže všechny úklady a uskuteční své záměry. Pán dopouští, aby se jeho lid dostal do ohně zkoušek pokušení ne proto, že by mu jejich zápasy a utrpení dělaly potěšení, ale proto, že je to nezbytné pro jejich konečné vítězství. Nemůže je před pokušením uchránit, to by neodpovídalo jeho charakteru, protože zkoušky mají za cíl připravit je, aby dokázali odolat všem nástrahám zla. **GC 529** Ani bezbožní lidé, ani satan nemohou překazit Boží dílo, ani připravit věřící o Boží přítomnost, jestliže s pokorným a kajícím srdcem vyznávají své hříchy a opouští je, jestliže se s vírou dovolávají Božích slibů. Každému pokušení, každému nepřátelskému vlivu - ať otevřenému nebo skrytému - lze úspěšně čelit, „*ne silou, ani mocí, ale Duchem mým, praví Hospodin zástupů*“ (Za 4,6).

„*Nebo oči Páně obrácené jsou na spravedlivé a uši jeho k prosbám jejich. ... A kdo jest, ješto by vám zle učinil, jestliže budete následovníci dobrého?*“ (1 Pt 3,12.13) Když se Balám, zlákaný slibem bohaté odměny, snažil použít proti Izraeli kouzla a pokusil se obětí přinesenou Pánu svolat na Boží národ prokletí, Boží Duch mu znemožnil svolávat zlo, které chtěl Balám vyřknout, a přinutil ho zvolat: „*Proč bych zlořečil, komuž Bůh silný nezlořečí? A proč bych klel, kohož Hospodin neproklíná?*“ „*Ó bych já umřel smrtí spravedlivých, a dokonání mé ó by bylo jako i jeho!*“ Když bezbožný prorok přinášel novou oběť, prohlásil: „*Hle, abych dobrořečil, přijal jsem to na sebe; nebo dobrořečilť jest, a já toho neodvolám. Nepatříť na nepravosti v Jákobovi, aniž hledí na přestoupení v Izraeli; Hospodin Bůh jeho jestiť s ním, a zvuk krále vítězcího v něm.*“ „*Nebo není kouzlů proti Jákobovi, ani zaklínání proti Izraelovi; již od toho času vypravováno bude*

o Jákobovi a Izraelovi, co učinil s ním Bůh silný.“ Přesto nechal potřeť postavít oltáře a znovu se pokoušel pronést kletbu. Ale Boží Duch pronesl ústy proroka, který chtěl říci něco jiného, požehnání Božím vyvolenému lidu a pokáral bláhovost a zlobu jejich nepřátel: „*Kdo by požehnání dával tobě, požehnaný bude, a kdožť by zlořečil, bude zlořečený.*“ (4 M 23,8.10.20.21.23; 24,9)

Izraelský národ byl tehdy Bohu věrný, a dokud poslouchal Boží zákon, nemohla ho přemoci žádná pozemská ani ďábelská síla. Nakonec se však Balámovi, jemuž Pán nedovolil pronést kletbu nad vyvoleným národem, přece podařilo uvalit na tento národ kletbu tím, že jej svedl k hříchu. **GC 530** Když přestoupili Boží přikázání, oddělili se od Boha a pocítili moc nepřítele.

Satan dobře ví, že i ten nejslabší člověk, který žije v Kristu, je silnější než zástupy temnosti, že odolá a odrazí otevřený útok. Proto se snaží vylákat bojovníky kříže z jejich bezpečné pevnosti a napadnout je se svými zástupy zákeřně; je rozhodnut zničit každého, kdo se opováží vkročit na jeho území. Bezpečí nalezneme jen v pokorné víře v Boha a v poslušnosti všech jeho přikázání.

Nikdo není v bezpečí ani den, ba ani hodinu bez modlitby. Měli bychom prosit Pána zvlášť o moudrost, abychom byli schopni rozumět jeho slovu. Písmo ukazuje úklady pokušitele a způsoby, jak může být poražen. Satan umí velmi dobře citovat Písmo a dávat vlastní výklad textům, kterými nás chce přivést k pádu. Musíme studovat Bibli s pokorným srdcem a nesmíme nikdy zapomenout, že jsme na Bohu závislí. Musíme být stále na stráži před satanovými útoky, a současně se bez přestání s vírou modlit: „*Neuvod' nás v pokušení.*“ (Mt 6,13)

33 První velký podvod

GC 531 Od samého začátku lidských dějin se satan snažil člověka svést. Vyvolal vzpouru v nebi a chtěl, aby se obyvatelé naší planety s ním spojili v boji proti Boží vládě. Dokud se Adam a Eva řídili Božím zákonem, byli dokonale šťastni. Tato skutečnost trvale svědčila proti tvrzení, které satan šířil v nebi, že Boží zákon omezuje stvořené bytosti, a není pro ně dobrý. Navíc, pohled na krásný domov připravený pro nevinný pár vyvolal satanovu závist. Rozhodl se, že přivedí jejich pád, odloučí je od Boha a podřídí je pod svou moc, tím ovládne tuto zemi a zřídí zde své království jako opozici proti Nejvyššímu. Kdyby se satan projevil takový, jaký ve skutečnosti je, Adam a Eva by ho okamžitě odmítli, protože Bůh je před tímto nebezpečným nepřitelem varoval. Satan však pracoval skrytě a tajil své úmysly, aby se snadněji dostal ke svému cíli. Jako nástroj použil hada, který tehdy vypadal velmi krásně, a oslovil Evu otázkou: „Jakže, Bůh vám zakázal jíst ze všech stromů v zahradě?“ Kdyby se Eva nezačala s pokušitelem dohadovat, byla by v bezpečí. Odvážila se však s ním mluvit a stala se obětí jeho lsti. Podobným způsobem se i dnes mnoho lidí stává satanovou obětí. Vyslovují pochybnosti o Božích požadavcích a vedou o nich spory. **GC 532** Místo respektování Božích nařízení, přijímají lidské teorie, ve kterých se skrývají satanovy nástrahy.

„I řekla žena hadu: Ovoce stromů rajských jíme; ale o ovoci stromu, kterýž jest u prostřed ráje, řekl Bůh: Nebudete ho jísti, aniž se ho dotknete, abyste nezemřeli. I řekl had ženě: Nikoli nezemřete smrtí! Ale ví Bůh, že v kterýkoli den z něho jísti budete, otevrou se oči vaše; a budete jako bohové, věduce dobré i zlé.“ (1 M 3,2-5) Sliboval, že se stanou podobni Bohu, získají vyšší moudrost, než jakou mají dosud, a budou schopni postoupit na vyšší úroveň bytí. Eva pokušení podlehla a svým vlivem svedla k hříchu i Adama. Uvěřili slovům hada, že Bůh nemyslí vážně to, co řekl. Přestali věřit svému Stvořiteli a začali si myslet, že Bůh omezuje jejich svobodu a že kdyby nerespektovali jeho zákon, mohli by získat větší moudrost a vyšší postavení.

Jaký smysl našel Adam po pádu do hříchu ve slovech: „V den, kdy bys z něho pojedl, propadneš smrti“? Přesvědčil se, že znamenají, jak mu satan namlouval, uvedení na vyšší úroveň bytí? Pak by přestoupení opravdu přineslo velký užitek a satan by se projevil jako velký dobrodinec lidského rodu. Adam se ovšem přesvědčil, že Boží výrok má jiný význam. Bůh prohlásil, že důsledkem hříchu bude pro člověka návrat do prachu, z něhož ho Bůh stvořil. *„Dokavadž se nenavrátíš do země, poněvadž jsi z ní vzat.“* (1 M 3,19) Ukázalo se, že satanův slib: „Otevřou se vám oči,“ je pravdivý jen v jednom smyslu. Když totiž Adam a Eva neuposlechli Boha, otevřely se jejich oči a poznali svou pošetilost, okusili zlo a ochutnali hořký plod neposlušnosti.

Uprostřed rajské zahrady rostl strom života, jehož plody měly schopnost udržovat při životě. **GC 533** Kdyby Adam nepřestal poslouchat Boha, mohl by mít i nadále volný přístup k tomuto stromu a žil by věčně. Když však zhřešil, odloučil se od stromu života, a propadl smrti. Boží rozsudek: „Dokavadž se nenavrátíš do země, poněvadž jsi z ní vzat“ hovoří o úplném zániku života.

Přestoupením Božích požadavků člověk ztratil nesmrtelnost, kterou mu Bůh slíbil za podmínky, že bude poslušný. Adam nemohl svým potomkům předat, co neměl. Kdyby Bůh hříšnému lidskému rodu neukázal cestu k nesmrtelnosti prostřednictvím obětí

svého Syna, neměl by člověk naději. Zatímco „na všechny lidi smrt přišla, v němž všickni zhřešili,“ Ježíš Kristus „zahladil smrt, život pak na světlo vyvedl, i nesmrtelnost skrze evangelium“ (Ř 5,12; 2 Tm 1,10). Jen v Ježíši Kristu lze dosáhnout nesmrtelnosti. Pán Ježíš řekl: „Kdož věří v Syna, má život věčný; ale kdožť jest nevěřící Synu, neuzříť života, ale hněv Boží zůstává na něm.“ (J 3,36) Každý člověk může získat ten nejcennější Boží dar, jestliže splní podmínky. Všichni, „kteříž trvajíce v dobrém skutku, slávy a cti a nesmrtelnosti hledají,“ obdrží „věčný život“ (Ř 2,7).

Jedině podvodník slíbil Adamovi za neposlušnost život. Tvrzení hada Evě v ráji: „Nepropadnete smrti,“ bylo prvním kázáním, které kdy bylo proslaveno o nesmrtelnosti duše. Toto tvrzení, které se může odvolávat jediné na autoritu satana, zní z křesťanských kazatelů a většina lidstva je přijímá tak ochotně, jako je přijali naši prarodiče. Boží výrok: „Duše, která hřeší, ta umře.“ (Ez 18,20) by podle tohoto výkladu musel znamenat: Duše, která hřeší, nezemře, ale bude žít věčně. Můžeme se jen divit podivnému zaslepení lidí, kteří tak lehkověrně věří satanovi, zatímco Božímu výroku nevěří. **GC 534**

Kdyby měl člověk po pádu do hříchu přístup ke stromu života, žil by věčně a hřích by se tím stal nezničitelným. Cherubín s ohnivým mečem však hlídal „cestu ke stromu života“ (1 M 3,24) a nikdo z Adamovy rodiny nesměl tuto zábranu překročit a jíst plody ze stromu života. Proto neexistují nesmrtelní hříšníci.

Po pádu člověka do hříchu satan přikázal svým spolupracovníkům, aby se obzvlášť snažili vštěpovat lidem víru v přirozenou nesmrtelnost člověka a - až se jim podaří lidem svést, aby přijali tento blud - pak je mají svést k přesvědčení, že hříšník bude věčně trpět. Vládce temna prostřednictvím svých přísluhovačů představuje Boha jako mstivého tyрана. Tvrdí, že Bůh uvrhne do pekla všechny, kdo se mu nelíbí, aby navěky pocítovali jeho hněv. Až budou trpět nevýslovná muka a svíjet se ve věčném ohni, bude se na to Stvořitel údajně dívat s uspokojením.

Takovým způsobem nepřítel přepisuje Stvořiteli a Dobrodinci lidstva své vlastnosti. Krutost je vlastnost satana. Bůh je láska a vše, co stvořil, bylo čisté, svaté a laskavé, dokud do toho původce zla nezanesl hřích. Satan sám je tím nepřítelem, který svádí člověka k hříchu, a pak ho ničí. Pokud se mu to podaří a má jistotu, že mu člověk padne za oběť, raduje se ze zkázy, kterou způsobil. Kdyby mu to Bůh dovolil, pochytal by do svých sítí všechny lidi. Kdyby nezasáhla Boží moc, neunikl by ani jeden Adamův potomek.

Satan se i dnes snaží zvítězit nad lidmi - podobně jako vyhrál nad našimi prvními rodiči tím, že zpochybňuje jejich víru ve Stvořitele a vede je, aby pochybovali o moudrosti jeho vlády a spravedlnosti jeho zákona. Satan a jeho pomocníci představují Boha tak, jako by byl ještě horší než oni sami - aby tím ospravedlnili svou vlastní zlobu a vzpouru. Velký podvodník se snaží přepisovat krutost své povahy našemu nebeskému Otci, aby vypadal jako někdo, komu bylo velmi ukřivděno, když byl vyhnán z nebe, protože se nechtěl podřídit tak nespravedlivému vládci. **GC 535** Přesvědčuje svět, že pod jeho vládou by mohl mít svobodu, která by se lišila od otroctví způsobeného přísnými nařízeními Boha. Daří se mu tak získávat na svou stranu lidi, aby přestali důvěřovat Bohu.

Nauka, že bezbožní jsou trápeni ohněm a sírou ve věčném pekle a že za hříchy, které spáchali za svého krátkého života na zemi, budou mučeni tak dlouho, jak dlouho bude žít Bůh, je neslučitelná s Boží láskou a milosrdenstvím i s naším lidským smyslem pro spravedlnost. Přesto bylo toto učení všeobecně hlášáno a dodnes je součástí některých vyznání. Jeden učený teolog řekl: „Pohled na pekelná muka zvýrazní blaženost

vykoupených. Až uvidí, jak druzí lidé, kteří byli stejné podstaty a narodili se za stejných okolností, trpí taková muka, zatímco oni se mají tak dobře, poznají, jak jsou šťastni.“ Jiný prohlásil: „Zatímco bude navěky vykonáván rozsudek nad lidmi, na něž dopadl hněv, bude kouř jejich muk věčně stoupat před vykoupené, těšící se milosti, kteří nesdílejí osud zatracených a budou provolávat: Amen. Aleluja. Chvalte Hospodina!“

Kde lze v Božím slovu nalézt takovou nauku? Vykoupení v nebi by museli být zbaveni lítosti a soucitu, ale i prosté lidskosti. Budou snad jejich city nahrazeny lhostejností stoiků nebo krutostí divochů? Ne, to Boží slovo neučí. Lidé, kteří hlásají uvedené názory teologů, mohou být vzdělaní, ba i čestní, podléhají však satanovým klamům. Satan je svádí, aby určitým termínům v Bibli podsouvali jiný význam, aby v textu Božího slova viděli tvrdost a zlobu, která je vlastní satanu, nikoli našemu Stvořiteli: „*Živt jsem já, dí Panovník Hospodin, žeť nemám líbosti v smrti bezbožného, ale aby se odvrátil bezbožný od cesty své a živ byl. Odvráťtež se, odvráťte od cest svých zlých. I proč mřítí máte, ó dome Izraelský?*“ (Ez 33,11) GC 536

Co by z toho Bůh měl, kdybychom připustili, že si libuje v pohledu na mučení, že má radost ze sténání, výkřiků a proklínání trpících stvoření v plamenech pekla? Mohou být tak strašné zvuky příjemnou hudbou pro Věčnou lásku? Zastánci nauky o věčném pekle tvrdí, že věčné utrpení bezbožných ukazuje, jak Bůh nenávidí hřích, který ničí pokoj a pořádek ve vesmíru. To je hrozné rouhání! Má snad hřích trvat navěky proto, že je pro Boha nepřijatelný? Podle učení zmíněných teologů utrpení bez naděje na slitování přivádí trpící k šílenství, takže své běsnění projevují kletbami a rouháním, a tím stále zvětšují svůj hřích. Boží slávu nezvětší po nekonečné věky stále rostoucí hřích.

Lidský rozum není s to docenit, kolik zla falešné učení o věčném utrpení bezbožných napáchalo. Učení Bible, plné lásky a dobroty, oplývající soucitem a slitováním, tak zastírají pověry a strach. Když si uvědomíme, jak falešnými barvami satan líčí Boží povahu, nemůžeme se divit, že lidé mají z našeho milosrdného Stvořitele strach, hrůzu a dokonce ho nenávidí. Příšerné představy o Bohu, které jsou tímto učením šířeny z kazatelen po celém světě, učinily z tisíců, ba milionů lidí pochybovače a ateisty.

Nauka o věčném utrpení bezbožných je jednou z falešných nauk, které tvoří „*víno smilství*“ duchovního Babylóna, jímž opájí všechny národy (Zj 14,8; 17,2). Je nepochopitelné, že Kristovi služebníci přijali toto kacírství a hlásali je z kazatelen. Přijali je od Říma, právě tak jako nesprávný den odpočinku. Je pravda, že toto učení hlásali také velcí a dobří muži, neměli však v této otázce takové poznání, jaké máme my dnes. Byli odpovědní jen za to světlo poznání, které zářilo v jejich době, my jsme však odpovědní za světlo, jež září v naší době. GC 537 Jestliže odmítáme svědectví Božího slova a přijímáme falešné nauky proto, že tomu tak učili naši otcové, vztahuje se na nás odsouzení vynesené nad Babylónem - pijeme „*víno jeho smilstva*“.

Mnoho lidí, pro něž je učení o věčných mukách nepřijatelné, zachází do opačného extrému. Uvědomují si, že Písmo představuje Boha jako bytost plnou lásky a soucitu, a nemohou věřit, že by vydal svá stvoření ohni věčně hořícího pekla. Protože se však domnívají, že duše je nesmrtelná, docházejí k závěru, že všichni lidé budou nakonec zachráněni. Podle nich mají všechna varování v Bibli přivést lidi k tomu, aby se báli a poslouchali Boha, nejsou však míněna doslovně. Hříšník může rozvíjet své sobectví, nerespektovat Boží požadavky, a přesto očekávat, že ho Bůh nakonec milostivě přijme. Takové učení spoléhá na Boží milost, ale nebere vážně Boží požadavky; líbí se lidskému sobectví a povzbuzuje bezbožné, aby žili dále ve špatnosti.

Jako příklad toho, jak zastánci nauky o univerzálním spasení překrucují Písmo, aby tím podpořili svou nauku, která působí na lidi naprosto zhoubně, stačí uvést jejich vlastní výroky. Na pohřbu jednoho nevěřícího mladíka, který zemřel náhle při nehodě, si duchovní jako čtení z Písma vybral text, který říká o Davidovi: „*Nebo již byl oželel smrti Amnonovy.*“ (2 S 13,39)

A pak o něm hovořil takto: „Často se mě lidé ptají, jaký osud postihne ty, kdo odcházejí ze světa v hříchu, kdo zemřou třeba v opilosti, s krvavými skvrnami po zločinech nesmytých z jejich oděvů, nebo zemřou tak, jako zemřel tento mladík, bez jakéhokoli vyznání, bez náboženské zkušenosti. Písmo svaté nás uspokojí, dá nám odpověď na tuto obtížnou otázku. Amnón byl neobyčejně hříšný, nelitoval svých hříchů, byl opilý a v opilém stavu zemřel. David jako Boží prorok musel vědět, povědě-li se Amnónovi v příštím světě zle nebo dobře. Jak promluví jeho srdce? GC 538 Amnónovu smrt oželel.“

Řečník pak pokračoval: „A jaký závěr můžeme vyvodit z těchto slov? Že součástí jeho náboženské víry nebylo učení o věčných mukách lidí. Tak to chápeme a objevujeme v tom pádný důkaz na podporu příjemnější, osvěcenější, blahodárnější domněnky o konečném univerzálním očištění a pokoji. David oželel smrt svého syna. A proč? Protože prorockým zrakem mohl nahlédnout do skvělé budoucnosti a vidět, že jeho syn - vzdálen všech pokušení, zbaven otroctví a očištěn od hříchu, když se stal dostatečně svatý a osvěcený - byl přijat do shromáždění radujících se duchů v nebi. Útěchou pro Davida bylo, že jeho milovaný syn byl vzdálen od přítomného stavu hříchu a utrpení a odebral se tam, kde se do jeho duše bude vlévat nejvznešenější vliv Ducha Svatého, kde se jeho mysl otevře pro moudrost nebes a prožitek z věčné lásky, a takto připraven a posvěcen bude moci prožívat pokoj a společnost nebeského dědictví.“

„Tyto myšlenky by nás měly přesvědčit, že záchrana pro nebe nezávisí na ničem, co můžeme udělat za svého života na této zemi, ani na změně srdce, ani na víře, ani na náboženském vyznání.“

Takovým způsobem opakují údajní Kristovi služebníci lež, kterou vyslovil had v ráji: „Nepropadnete smrti ... V den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh.“ Satan tvrdí, že i nejhorší hříšník - vrah, zloděj, cizoložník - bude po smrti mít možnost vstoupit do věčné blaženosti.

Z čeho vyvodil zmíněný falšovatel Písma své závěry? Z jediné věty, která vyjadřuje, že David se smířil s tím, co se stalo. GC 539 „*Potom žádal David vyjít k Absolonovi, nebo již byl oželel smrti Amnonovy.*“ (2 S 13,39) Když se síla jeho zármutku časem zmírnila, odvrátily se jeho myšlenky od mrtvého syna k živému synovi, který ze strachu před spravedlivým trestem odešel dobrovolně do vyhnanství. Je to důkaz, že krvesmilný, opilý Amnón byl hned po smrti přenesen do nebeské blaženosti, aby tam byl připravován pro život se svatými anděly? Možná je to příjemně znějící báčorka, určená k tomu, aby uspokojila neobrácené srdce. Je to však satanova účinně působící lež. Divíme se, že takové učení podporuje bezbožnost?

Podobně jako zmíněný falešný učitel jednají mnozí další. Vytrhnou ze souvislosti několik slov Písma, přičemž v mnoha případech je zřejmé, že smysl textu je právě opačný, než co z něho vyvozují. A tak citovaný text používají jako důkaz pro učení, které odporuje Božímu slovu. Výrok uváděný jako důkaz, že opilý Amnón je v nebi, odporuje jasnému a jednoznačnému prohlášení Písma, že žádný opilec nevstoupí do Božího království (1 K 6,10). Takovým způsobem dělají pochybovači a nevěrci z pravdy lež. Jejich lež oklame mnoho lidí a ukolébá je ve falešné jistotě.

Kdyby byla pravda, že duše všech lidí odcházejí při smrti přímo do nebe, pak bychom si měli raději přát smrt než život. Tato víra může některé lidi přivést k tomu, že sami ukončí svůj život. Když na ně dolehnou strasti, těžkosti a zklamání, zdá se jim výhodnější ukončit tento život a přijít do věčné blaženosti.

Bůh dává ve svém slovu jednoznačný doklad, že potrestá přestupníky svého zákona. Ti, kdo si namlouvají, že Bůh je příliš milosrdný, než aby vůči hříšníkům projevilspravedlnost, by se měli podívat na golgotský kříž. **GC 540** Smrt bezhříšného Božího Syna dosvědčuje, že „mzdou hříchu je smrt“, že každé přestoupení Božího zákona přináší spravedlivou odplatu. Kristus, který byl bez hříchu, se stal hříchem kvůli člověku. Nesl vinu za přestoupení. Tvář jeho Otce se před ním ukryla, až jeho srdce puklo a život v Ném uhasil. Přinesl takovou obět proto, aby hříšníci mohli být zachráněni. Žádným jiným způsobem nemohl být člověk zproštěn trestu za hřích. Každý člověk, který odmítá tak draze vykoupené odpuštění, musí sám nést vinu a trest za své přestoupení.

Všimněme si, co Bible dále učí o bezbožných lidech, kteří odmítají pokání, jež zastánci univerzálního spasení vidí v nebi jako svaté, šťastné anděly.

„*Jáť žízňivému dám z studnice vody živé darmo.*“ (Zj 21,6) Toto zaslíbení platí jen těm, kdo žízní. Splní se jen na lidech, kteří cítí potřebu vody života a hledají ji bez ohledu na případnou cenu. „*Kdož zvítězí, obdržíť dědičně všecko, a budouť jemu Bohem, a on mi bude synem.*“ (Zj 21,7) Zde jsou uvedeny také podmínky. Abychom se stali dědici Božího království, musíme bojovat proti hříchu a zvítězit nad ním.

Pán prohlásil prostřednictvím proroka Izaiáše: „*Rcete spravedlivému: Dobře bude; nebo ovoce skutků svých jísti bude. Ale běda bezbožnému, zle bude; nebo odplata rukou jeho dána jemu bude.*“ (Iz 3,10.11) „*A ačkoli hříšník činí zle na stokrát,*“ *praví moudrý muž, „a vždy se mu odkládá, já však vím, že dobře bude bojícím se Boha, kteříž se bojí obličje jeho. S bezbožným pak nedobře se díti bude.*“ (Kaz 8,12.13) A apoštol Pavel dosvědčuje, že hříšník hromadí proti sobě „*hněv ke dni hněvu a zjevení spravedlivého soudu Božího, kterýž odplatí jednomu každému podle skutků jeho*“. „*Trápením a úzkostí, a to každé duši člověka činícího zlé.*“ (Ř 2,5.6.9) **GC 541**

„*Víte zajisté o tom, že žádný smilník aneb nečistý, ani lakomec, (jenž jest modloslužebník,) nemá děditv v království Kristově a Božím.*“ (Ef 5,5) „*Pokoje následujte se všechněmi a svatosti, bez níž žádný neuzří Pána.*“ (Žd 12,14) „*Blahoslavení, kteříž zachovávají přikázání jeho, aby měli právo k dřevu života a aby branami vešli do města. Vně pak budou psi a čarodějníci, a smilníci, a vražedníci, a modláři, i každý, kdož miluje a činí lež.*“ (Zj 22,14.15)

Bůh sám nechal pro člověka napsat o své povaze a i o tom, jak jedná s hříchem. „*Hospodin, Bůh silný, lítostivý, a milostivý, dlouhočekající a hojný v milosrdenství a pravdě, milosrdenství čině tisícům, odpouštěje nepravost a přestoupení i hřích, a kterýž nikoli neospravedlňuje vinného.*“ (2 M 34,6.7) „*Všecky bezbožné zatratí.*“ „*Přestupníci pak že tolikéž vyhlazeni budou, a bezbožníci naposledy vyřadí.*“ (Ž 145,20; 37,38) Moc a autorita Boží vlády ukončí vzpouru. Všechny projevy spravedlnosti se však budou naprosto shodovat s povahou Boha, který je milosrdný, shovívavý a dobrotivý.

Bůh neznásilňuje ničí vůli ani úsudek. Nemá zalíbení v otrocké poslušnosti. Přeje si, aby ho bytosti, které stvořil, milovaly, protože si jejich lásku zaslouží. Chce, aby ho poslouchaly, protože si uvědomují hodnotu jeho moudrosti, spravedlnosti a lásky. Lidé, kteří správně chápou tyto vlastnosti, jej budou milovat, protože jeho vlastnosti obdivují. Zásady laskavosti, milosrdenství a lásky, jak jim náš Spasitel učil a ztělesňoval je, jsou

projevem Boží vůle a povahy. Pán Ježíš prohlásil, že neučí nic jiného, než co přijal od Otce. Zásady Boží vlády se dokonale shodují s příkazem Spasitele: „Milujte své nepřátele.“ GC 542 Bůh vykoná spravedlnost nad bezbožnými pro blaho vesmíru a vlastně i pro blaho jich samých. Chtěl by je učinit šťastnými, kdyby to neodporovalo zákonům jeho vlády a spravedlnosti jeho povahy. Projevuje jim svou lásku, umožňuje jim poznat svůj zákon a nabízí jim svou milost. Oni však pohrdají jeho láskou, přestupují jeho zákon a jeho milost odmítají. Stále sice přijímají Boží dary, ale Dárce zneuctují. Nenávidí Boha, protože vědí, že nemůže přijmout jejich hříchy. Pán dlouho snáší jejich převrácenost. Nakonec však přijde rozhodující hodina, kdy se rozhodne o jejich údělu. Připoutá Bůh tyto vzbuřence k sobě násilím? Přinutí je, aby plnili jeho vůli?

Lidé, kteří si vybrali za svého vůdce satana a nechali se ovládnout jeho mocí, nejsou připraveni, aby mohli vstoupit do Boží přítomnosti. V jejich povaze zakořenila pýcha, faleš, požitkářství a krutost. Mohli by vstoupit do nebe a žít věčně s lidmi, kterými tady na zemi pohrdali a které nenáviděli? Pravda nebude pro lháře nikdy příjemná. Pokora nikdy neuspokojí domýšlivost a pýchu. Čistota není přijatelná pro zkaženého a nesobecká láska se sobci nikdy nezalíbí. Jakou radost by mohlo nebe nabídnout lidem, které zajímají výhradně světské a sobecké záliby?

Mohou být lidé, kteří celý život prožili ve vzpouře proti Bohu, náhle přeneseni do nebe a sledovat vysoký a svatý stav dokonalosti, který tam panuje, dívat se, jak je každá bytost naplněna láskou, každá tvář září radostí, jak zní krásná hudba k počtě Boha a Beránka a nepřetržitý proud světla vyzařuje na vykoupené z tváře Boha, který sedí na trůnu? Mohou lidé, kteří nenávidí Boha, pravdu a svatost, přijít mezi nebeské zástupy a zpívat s nimi chvalozpěvy? Mohli by snést slávu Boha a Beránka? Ne. GC 543 Bůh jim poskytl lhůtu milosti, aby si mohli vytvořit povahu pro nebesa. Oni však nikdy neučili svou mysl, aby si zamilovala čistotu, nikdy se neučili jazyku nebes - a nyní je už příliš pozdě. Život prožitý ve vzpouře proti Bohu je pro nebe nepřipraven. Svatost a pokoj nebe by jim působily utrpení. Boží sláva by pro ně byla zničujícím ohněm. Nutně by se z tak svatého místa snažili uprchnout. Přáli by si zemřít, aby se ukryli před tvář Spasitele, který zemřel, aby je zachránil. Bezbožní lidé sami rozhodují o svém údělu. Sami se dobrovolně vyloučili z nebe, Bůh to ve své spravedlnosti a milosti jen přijme.

Podobně jako voda potopy ohlašuje také oheň Božího soudu, že ty, kteří si vědomě vybrali zlo, nelze zachránit. Nejsou ochotni podřídit se Boží autoritě. Navykli si žít ve vzpouře a když jejich život končí, je už příliš pozdě, aby obrátili proud svých myšlenek opačným směrem, aby se obrátili od svévole k poslušnosti, od nenávisť k lásce.

Bůh nechal na živu vraha Kaina a tím ukázal světu, jak by to vypadalo, kdyby hříšník mohl žít věčně a dál neomezeně páchal zlo. Kainův příklad svedl mnoho jeho potomků k hříchu, až „se na zemi rozmnožila zlovůle člověka „a Bůh viděl, že „by všeliké myšlení srdce jejich nebylo než zlé po všecken čas“. „Ale země byla porušena před Bohem, a naplněna byla země nepravostí.“ (1 M 6,5.11)

Z milosti ke světu Bůh v době Noeho odstranil všechny pachatele zla ze země. Z milosti vyhubil zvrhlé obyvatele Sodomy. Satan svým podvodným vlivem vzbudil soucit a obdiv vůči pachatelům nepravostí a ti jen dále naváděli druhé ke vzpouře proti Bohu. Tak tomu bylo v době Kaina i Noeho, v době Abrahama i Lota, tak je tomu i dnes. Z milosti k vesmíru Bůh nakonec odstraní všechny, kdo odmítají jeho milost. GC 544 „*Nebo odplata za hřích jest smrt, ale milost Boží jest život věčný v Kristu Ježíši, Pánu našem.*“ (Ř 6,23) Život je dědictvím spravedlivých, smrt je úděl bezbožných. Mojžíš Izraeli řekl:

„Hle, předložil jsem tobě dnes život a dobré, smrt i zlé“ (5 M 30,15) Smrt, o níž se mluví v těchto textech Písma, není přirozená smrt, kterou umírají všichni lidé od Adama, protože jsou hříšní. Je to „druhá smrt“, opak věčného života.

V důsledku Adamova pádu do hříchu postihla smrt celý lidský rod. Všichni bez rozdílu odcházejí do hrobu. Plán spasení však zajistil, aby všichni lidé mohli být vzkříšeni. „Bude, ... vzkříšení z mrtvých, i spravedlivých i nespravedlivých.“ „*Nebo jakož v Adamovi všickni umírají, tak i skrze Krista všickni obživeni budou.*“ (Sk 24,15; 1 K 15,22) Z hrobů však povstanou dvě rozdílné skupiny lidí. „*Všickni, kteříž v hrobích jsou, uslyší hlas jeho. A půjdou ti, kteříž dobré věci činili, na vzkříšení života, ale ti, kteříž zlé věci činili, na vzkříšení soudu.*“ (J 5,28,29) Koho Pán shledá, že jsou hodni vzkříšení k životu, jsou „blahoslavení a svatí“. „*Nad těmi ta druhá smrt nemá moci.*“ (Zj 20,6) Ostatní, kteří vírou a pokáním nepřijali odpuštění, musejí nést trest za přestoupení – „mzdu hříchu“. Podstoupí trest různé délky a různého stupně - podle svých činů - a pak zemřou druhou smrtí. Bůh nemůže zachránit hříšníka s jeho hříchy, protože to odporuje Boží spravedlnosti a milosti. Ukončí jeho život, který hříšník svým přestoupením odmítl a prokázal, že ho není hoden. Žalmista volá: „*Po malé chvíli zajistíte, anť bezbožníka nebude, a pohledíš na místo jeho, anť ho již není.*“ A jiný říká: „*Budou, jako by jich nebylo.*“ (Ž 37,10; Abd 16) Pokrytí hanbou zmizí v beznadějném věčném zapomnění. **GC 545**

Tak bude odstraněn hřích a celá bída a zkáza, kterou přináší. Žalmista napsal: „*Zatratils bezbožníka, jméno jejich vyhladil jsi na věčné věky. Ó nepříteli, již-li jsou dokonány zhouby tvé na věky?*“ (Ž 9,6.7) Apoštol Jan, jak je zaznamenáno v knize Zjevení, prorockým zrakem viděl věčnost a slyšel chvalozpěv nerušený jediným falešným tónem. Slyšel, jak celé tvorstvo na nebi i na zemi provolává Bohu slávu (Zj 5,13). Pak už nebudou existovat odsouzení lidé, kteří by se v nekonečném trápení rouhali Bohu. Trpící bytosti v pekle nebudou svými výkřiky rušit zpěv vykoupených.

Ze základního bludu o přirozené nesmrtnosti lidské duše vychází učení o vědomém stavu po smrti. Tato nauka, podobně jako učení o věčném utrpení, odporuje učení Písma, zdravému úsudku i lidskému citu. Podle všeobecně rozšířeného přesvědčení vědí vykoupení lidé v nebi všechno, co se děje na zemi, zvláště pokud jde o jejich přátele, které tu zanechali. Byl by to pro zesnulé důvod k radosti, kdyby věděli o strastech žijících lidí, sledovali hříchy, kterých se dopouštějí jejich milovaní, a museli se dívat, jak prožívají starosti, zklamání a nesnáze života? Jak by pak mohli prožívat blaženost nebo lidé, kteří by v myšlenkách byli u svých blízkých na zemi? Jak pobuřující je představa, že jakmile člověk vydechne naposled, dostane se duše hříšníka, který nečinil pokání, do pekelných plamenů. Jaký strach musí prožívat lidé, kteří sledují, jak jejich milí odcházejí do hrobu nepřipravení, a dostanou se tak do věčného utrpení a zla. Některé lidi tyto trýznivé představy dovedly k šílenství.

Co na toto téma říká Písmo? David prohlásil, že mrtví nevědí nic. „*Vychází duch jejich, navracují se do země své, v tentýž den mizejí myšlenky jejich.*“ (Ž 146,4) **GC 546** Šalomoun dosvědčuje totéž: „*Nebo živí vědí, že umřítí mají, mrtví pak nevědí nic.*“ „*Anobřz i milovaní jejich, i nenávisť jejich, i závist jejich zahynula, a již více nemají dílu na věky v žádné věci, kteráž se děje pod sluncem.*“ „*Není práce ani důmyslu ani umění ani moudrosti v hrobě, do něhož se běřeš.*“ (Kaz 9,5.6.10)

Když Bůh splnil prosbu krále Ezechiáše a prodloužil mu život o patnáct let, chvalořečil vděčný král Bohu za jeho velkou milost. Ve svém chvalozpěvu uvedl důvod, proč se tak

raduje: „*Nebo ne hrob oslavuje tebe, ani smrt tě chválí, aniž očekávají ti, jenž do jámy sstupují, pravdy tvé. Ale živý, živý, tent' oslavovati bude tebe, jako já dnes.*“ (Iz 38,18.19) Všeobecně se rozšířila představa, že spravedliví zesnulí jsou v nebi, kde žijí v blaženosti a chválí Boha nesmrtelným jazykem. Ezechiáš však neviděl ve smrti tak skvělou vyhlídku. S jeho slovy souhlasí výrok žalmisty: „*Nebo mrtví nezpomínají na tebe, a v hrobě kdo tě bude oslavovati?*“ „*Ne mrtví chváliti budou Hospodina, ani kdo ze všech těch, kteříž sstupují do místa mlčení.*“ (Ž 6,6; 115,17)

Petr se o letnicích zmínil o praotci Davidovi a prohlásil: „*že i umřel, i pochován jest, i hrob jeho jest u nás až do dnešního dne*“ . „*David nevstoupil v nebe.*“ (Sk 2,29.34) To, že David zůstává v hrobě až do vzkříšení, dokazuje, že spravedliví lidé neodcházejí při smrti do nebe. Jedině vzkříšením a v důsledku toho, že Kristus vstoupil na nebesa, může David nakonec zasednout po pravici Božího trůnu.

Apoštol Pavel napsal: „*Nebo jestližeť mrtví z mrtvých nevstávají, anižť jest Kristus vstal. A nevstal-liť jest z mrtvých Kristus, marná jest víra vaše, ještě jste v hříšcích vašich. A takt i ti, kteříž zesnuli v Kristu, zahynuli.*“ (1 K 15,16-18) Kdyby po čtyři tisíce let spravedliví mrtví odcházeli při smrti do nebe, nemohl by Pavel říct, že kdyby nebylo vzkříšení, že „i ti, kteříž zesnuli v Kristu, zahynuli“? **GC 547** Vzkříšení by totiž nebylo třeba.

Mučedník Tyndale o stavu lidí po smrti prohlásil: „*Otevřeně přiznávám, že nejsem přesvědčen o tom, že již žijí ve slávě, v jaké žije Kristus nebo v jaké žijí Boží andělé. Takové učení není článkem mého vyznání víry; neboť kdyby tomu tak bylo, musel bych kázání o vzkříšení těla považovat za zbytečnost.*“ (William Tyndale, Úvod k Novému zákonu, 1534)

Nelze popřít, že učení o nesmrtelnosti, do které člověk přechází okamžitě po smrti, vedlo k přehlížení Biblického učení o vzkříšení. Všiml si toho také dr. Adam Clarke, který prohlásil: „*Zdá se, že učení o vzkříšení mělo pro první křesťany mnohem větší význam, než má dnes. Proč tomu tak je? Apoštolové je soustavně zdůrazňovali a jím povzbuzovali Kristovy následovníky k pilnosti, poslušnosti a radostné mysli. A jejich následovníci se dnes o něm zmiňují jen výjimečně. Tak kázali apoštolové a v to věřili první křesťané, tak kážeme my a v to věří i naši posluchači. Na žádné učení v evangeliu není kladen větší důraz a žádné učení není v dnešních kázáních tak zanedbáváno.*“ (Adam Clarke, Komentář k Novému zákonu, poznámky k 1 K 15)

Tento stav trvá již tak dlouho, že jedinečná pravda o vzkříšení se téměř vytratila a křesťanský svět na ni zapomněl. Proto jistý přední náboženský spisovatel ve svých poznámkách ke sloům apoštola Pavla v 1 Te 4,13-18 napsal: „*Pro poskytování útěchy je pro nás učení o nesmrtelnosti výhodnější než nejisté učení o druhém příchodu. Pán si pro nás přijde v okamžiku naší smrti. Na to máme čekat a připravovat se. Zemřelí už vešli do slávy. Nečekají na hlas Boží polnice, která ohlásí jejich soud a blaženost.*“

GC 548 Než Pán Ježíš opustil své učedníky, neřekl jim, že za ním brzy přijdou. Slíbil jim: „*Jduť, abych vám připravil místo. A odejdu-liť, a připravím vám místo, zaseť přijdu, a poberu vás k sobě samému, abyste, kde jsem já, i vy byli.*“ (J 14,3) Také apoštol Pavel napsal, že „*Nebo Pán náš s zvukem ponoukajícím, s hlasem archanděla a s troubou Boží sstoupí s nebe, a mrtví, kteříž jsou v Kristu, vstanou nejprve. Potom my živí pozůstavení spolu s nimi zachvácení budeme do oblaků, vstříc Pánu v povětří, a tak vždycky se Pánem budeme.*“ A k tomu praví: „*A protože potěšujetež jedni druhých těmito slovy.*“ (1 Te 4,16-18) Tato slova útěchy se zásadně rozcházejí s výše uvedenými

výroky duchovního, který zastává univerzální spasení. Duchovní utěšoval pozůstalé, že Pán přijal zesnulého mezi své anděly ihned poté, co vydechl naposled, bez ohledu na to, jak byl hříšný. Apoštol Pavel odkazoval své spoluvěřící na budoucí příchod Pána Ježíše, až bude zlomena moc smrti a hrobu „a ti, kdo zemřeli v Kristu,“ budou vzkříšeni k věčnému životu.

Dříve než někdo bude moci vstoupit do věčných příbytků, musí být jeho případ prošetřen a Bůh musí posoudit jeho povahu a skutky. Všichni lidé budou souzeni podle záznamů v nebeských knihách a všichni dostanou odměnu podle svých skutků. Tento soud se nekoná při smrti jednotlivého člověka. Všimněme si slov apoštola Pavla: „Protože uložil den, v kterémžto souditi bude všecken svět v spravedlnosti skrze muže, kteréhož jest k tomu vystavil, slouže k víře o tom všechněm, vzkříšením jeho z mrtvých.“ (Sk 17,31) Apoštol zde jasně říká, že pro soud světa je pevně stanoven konkrétní den v budoucnosti.

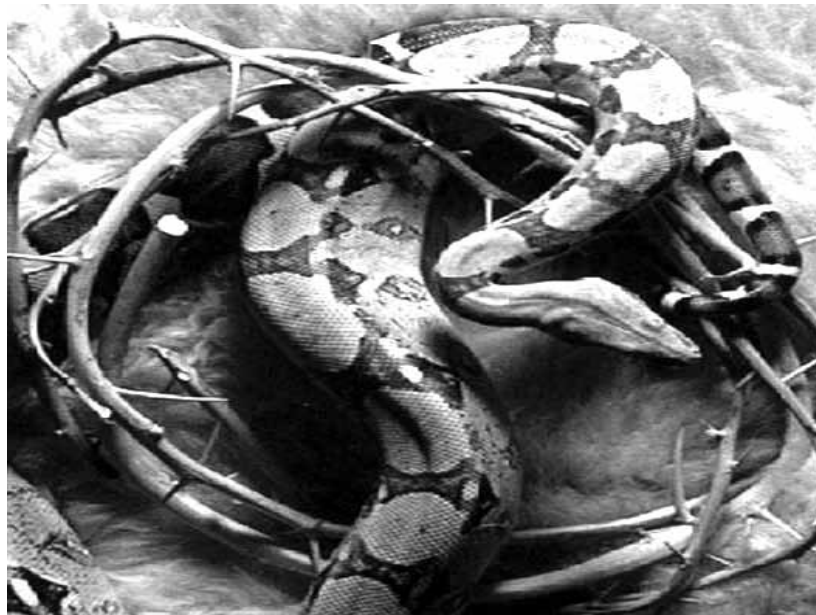
Apoštol Juda odkazuje na stejnou dobu: „A ty anděly, kteříž neostříhali svého knížetství, ale opustili příbytek svůj,“ Hospodin „k soudu velikého toho dne vazbou věčnou pod mráкотou schoval.“ Dále cituje slova Enocha: „Aj, Pán s svatými tisíci svými běře se, aby učinil soud všechněm“ (Ju 6.14.15) **GC 549** Apoštol Jan zaznamenal, že „viděl mrtvé, malé i veliké, stojící před obličejem Božím, a knihy otevřeny jsou. ... I souzeni jsou mrtví podle toho, jakž psáno bylo v knihách, totiž podle skutků svých.“ (Zj 20,12)

Kdyby se mrtví už těšili v nebeské blaženosti nebo kdyby se svíjeli v pekelných plamenech, k čemu by byl soud? Boží slovo dává na tyto důležité otázky jasné a jednoznačné odpovědi, kterým mohou porozumět i prostí lidé. Můžeme však najít něco moudrého nebo spravedlivého v běžně rozšířené nauce? Mohli by spravedliví po vyšetření svých případů před soudem přijmout pochvalu: „*To dobře, služebníče dobrý a věrný. ... Vejdíš v radost pána svého*“ (Mt 25,21), kdyby už žili v Boží přítomnosti po celá staletí? Povolá snad Soudce nebe a země bezbožné z místa muk, aby nad nimi vynesl rozsudek: „*Jděte ode mne zlořečení do ohně věčného.*“ (Mt 25,41) To je rouhání, hanebné zesměšňování Boží moudrosti a spravedlnosti.

Učení o nesmrtnosti duše patří mezi falešné nauky, které Řím převzal z pohanství a zanesl do křesťanského náboženství. Martin Luther je přiřadil k oněm „nehorázným výplodům, které patří na smetiště římských dekretů“ (E. Petavel, Problém nesmrtnosti, str. 255). Ve svých poznámkách ke slovům Šalomouna, že mrtví nevědí nic, reformátor uvedl: „*Tu je další důkaz, že mrtví nic nevědí. Nemají povinnosti, ani důmysl, ani umění, ani moudrost. Šalomoun tvrdí, že mrtví spí a necítí vůbec nic, neboť leží, nepočítají ani dny ani roky. Když se však probudí, bude se jim zdát, že spali sotva okamžik.*“ (Martin Luther, Výklad Šalomounovy knihy zvané Kazatel, str. 152) **GC 550**

Nikde se v Písmu nenajde tvrzení, že spravedliví dostanou odměnu a bezbožní budou potrestáni okamžitě po smrti. Patriarchové a proroci nic takového nezaznamenali. Kristus a jeho apoštolové nic podobného neřekli. Bible jasně učí, že mrtví neodcházejí hned do nebe, ale že spí až do vzkříšení (1 Te 4,14; Jb 14,10-12). V ten den, když „*se přetrhne provaz stříbrný, a než se rozrazí číše zlatá*“ (Kaz 12,6), zmizí myšlení člověka. Ti, kdo vcházejí do hrobu, již nepromluví. Nevědí o ničem, co se děje pod sluncem (Jb 14,21), Je to blažený odpočinek pro unavené spravedlivé. Čas, ať dlouhý nebo krátký, je pro ně jen okamžikem. Spí, a probudí je Boží polnice k slavné nesmrtnosti. „*Neboť zatroubí, a mrtví vstanou neporušitelní ... A když porušitelné toto tělo obleče neporušitelnost, a smrtelné toto obleče nesmrtnost, tehdy se naplní řeč, kteráž napsána jest: Pohlčena*

jest smrt v vítězství.“ (1 K 15,52.54) Až budou povoláni z hlubokého spánku, začnou přemýšlet o tom, na co přestali myslet, než zemřeli. Posledním pocitem byl strach ze smrti, poslední myšlenkou to, že propadají moci hrobu. Až povstanou z hrobu, jejich první radostnou myšlenku vyjádří vítězné zvolání: „Kde jest, ó smrti, osten tvůj? Kde jest, ó peklo, vítězství tvé?“ (1 K 15,55)

34 Mohou s námi mluvit zemřelí lidé?

GC 551 Služba andělů, jak o ní mluví Boží slovo, je pro každého Kristova následovníka mimořádně potěšující a drahocenná pravda. Toto Biblické učení však zatemňují a převracejí bludy populární teologie. Učení o přirozené nesmrtnosti, převzaté z pohanské filozofie a v době temna a velkého odpadnutí přičleněné ke křesťanské věrouce, zatlačilo pravdu, kterou tak jasně učí Písmo, že „*mrtví pak nevědí nic*“ (Kaz 9,5). Mnoho lidí věří, že andělé vysílají „*k službě pro ty, jenž mají dědičně obdržeti spasení,*“ (Žd 1,14) jsou duchové mrtvých, přestože Písmo vysvětluje, že nebeští andělé existovali ještě před tím, než zemřel první člověk.

Nauka, že člověk i po smrti existuje ve stavu vědomí, zvláště víra, že duchové mrtvých se vracejí, aby sloužili živým lidem, připravila cestu modernímu spiritismu. Jestliže mrtví mohou přijít do přítomnosti Boha a andělů a jestliže jejich poznání zdaleka přesahuje poznání, které měli zaživa na zemi, proč by se nemohli vrátit na zem, aby poučovali žijící? Jestliže se duchové mrtvých, jak učí populární teologové, vznášejí nad svými přáteli na zemi, proč by s nimi nemohli komunikovat, varovat je před zlem nebo je těšit v jejich zármutku? **GC 552** Jak mohou lidé, kteří věří ve stav vědomí člověka po smrti, zavrhnout to, co jim oslavení duchové sdělují jako poznání pocházející od Boha? Tímto způsobem, který je pokládán za posvátný, uskutečňuje satan své úmysly. Jako poslové ze světa duchů přicházejí padlí andělé a provádějí rozkazy satana. Kníže zla předstírá, že umožňuje komunikaci mezi živými a mrtvými, ve skutečnosti však působí na jejich mysl okouzlejícím vlivem on sám.

Satan má moc předvést lidem podobu jejich zesnulých přátel. Podvod je dokonalý - jejich vzhled, slova, hlas - všechno napodobuje s podivuhodnou přesností. Mnozí lidé se nechávají potěšit ujištěním, že jejich milovaní se těší v radosti nebes a - aniž si uvědomují nebezpečí - poskytují sluch „svůdným duchům a naukám ďábla“.

Když lidé uvěří, že mrtví se opravdu vracejí, aby s nimi mluvili, předvede jim satan takové lidi, kteří zemřeli nepřipraveni. Duchové však tvrdí, že jsou v nebi šťastni, že tam dokonce zaujímají vznešené postavení, a tak se šíří blud, že mezi spravedlivými a bezbožnými není žádný rozdíl. Domnělí návštěvníci ze světa mrtvých pronášejí někdy výstrahy a varování, které se pak prokáží jako správné. Tím si získají důvěru a pak šíří učení, které přímo podkopává víru v Písmo. Předstírají hluboký zájem o blaho svých přátel na zemi a namlouvají jim nejnebezpečnější bludy. To, že někdy říkají pravdu a někdy mohou předpovědět budoucí události, dává jejich výpovědím zdání spolehlivosti. Proto tolik lidí ochotně přijímá jejich falešné učení a slepě mu věří, jako by to byla nejsvětější pravda. Zapomínají na Boží zákon, pohrdají Duchem milosti, krev smlouvy pokládají za něco nesvatého. Duchové popírají Kristovo božství a Stvořitele srovnávají se sebou. **GC 553** Tak pokračuje starý buřič v nové masce ve svém boji proti Bohu, který začal v nebi a vede ho na zemi již téměř šest tisíc let.

Někteří lidé se pokoušejí vysvětlit spiritistické projevy tím, že je pokládají za podvod a připisují je obratnosti média. Je sice pravda, že někteří lidé předváděli různé triky, existují však také jednoznačné projevy nadpřirozené moci. Tajemné klepání, jímž začal moderní spiritismus, nebylo výsledkem lidské obratnosti nebo klamu, ale přímé dílo zlých andělů. Zavedli tím jeden z nejúspěšnějších klamů, které ničí lidské duše. Někteří

lidé jsou svedeni právě proto, že spiritismus považují pouze za lidský podvod. Když se pak blíže seznámí s některými projevy, které musí pokládat za nadpřirozené, jsou svedeni a považují je za projev Boží moci.

Tito lidé přehlížejí výroky Bible o divech, které působí satan a jeho společníci. Satanova pomoc umožnila faraónovým kouzelníkům, aby napodobili Boží dílo. Apoštol Pavel napsal, že před druhým příchodem Ježíše Krista satan podobně projeví svou moc. Před příchodem Pána Ježíše se díky satanu projeví „*se vši mocí a divy i zázraky lživými, a se všelikým podvodem nepravosti*“ (2 Te 2,9.10). A apoštol Jan líčí moc konající divy, jež se projeví v posledních dnech, a říká: „*A činí divy veliké, takže i ohni rozkazuje sstupovati s nebe na zem před obličejem mnohých lidí. A svodí ty, jenž přebývají na zemi, těmi divy, kteréžto dáno jí činiti před obličejem šelmy.*“ (Zj 13,13.14) Proroctví nepředpovídá jen podvody. Lidé budou podvedeni zázraky, které satanovi pomocníci mohou konat a ne jen předstírat.

Kníže temnosti, který tak dlouho věnoval síly svého mistrovského ducha podvodnému dílu, obratně přizpůsobuje svá pokušení lidem všech skupin a tříd. **GC 554** Lidem vzdělaným a kultivovaným předkládá spiritismus v jemnější a rozumnější formě a tím se mu daří vtáhnout mnohé do svých sítí. Apoštol Jakub napsal, že moudrost, kterou dává spiritismus, „*nenít zajisté ta moudrost shůry sstupující, ale jest zemská, hovadná a dábelská*“ (Jk 3,15). To ovšem pokušitel skrývá, když se to hodí jeho záměrům. Satan, který se mohl objevit ve slávě nebeského serafína před Kristem na poušti pokušení, přichází k lidem v podobě krásného anděla světla. Působí na rozum tím, že předkládá povznášející náměty. Dokáže nadchnout obrazotvornost strhujícími představami a získat si náklonnost výmluvným líčením lásky a lidumilnosti. Podněcuje fantazii k rozletu a svádí lidi k tomu, aby byli pyšní na svou vlastní moudrost a v srdci pohrdali Bohem. Mocná bytost, která mohla Vykupitele světa vynést na vysokou horu a ukázat mu všechna království země i jejich slávu, přichází k lidem se svými pokušeními způsobem, který zmate smysly každého, koho nechrání Boží moc.

Satan nyní klame lidi, jako oklamal Evu v ráji, když jí lichotil a vzbudil v ní touhu po zakázaném poznání a po sebepovýšení. To je zlo, kterému sám podlehl a které způsobilo jeho pád. Proto se nyní pokouší stejným zlem přivést do záhuby lidi. Slibuje: „*Budete jako bohové, vědouce dobré i zlé.*“ (1 M 3,5) Spiritismus učí, „*že člověk je tvor pokroku a je určen, aby se od narození až do věčnosti vyvíjel k božství.*“ Učí také, že „*každý duch bude soudit sám sebe, nebude ho soudit nikdo jiný. ... Soud bude spravedlivý, protože jde o vlastní soud. ... Každý máte v sobě trůn.*“ Jeden učitel spiritismu, když se v něm probudilo „*duchovní vědomí*“, prohlásil: „*Všichni moji bližní jsou nepadlí polobozi.*“ Jiný řekl: „*Každá spravedlivá a dokonalá bytost je Kristem.*“ **GC 555**

Tak na místo spravedlnosti a dokonalosti věčného Boha, jemuž náleží úcta, na místo dokonalé spravedlnosti Božího zákona, pravého měřítká lidských projevů, dosadil satan hříšnou, omylnou přirozenost samého člověka jako jediný předmět uctívání, jediné kritérium soudu, jediné měřítko povahy. Je to pokrok, nikoli však vzhůru, ale dolů.

V oblasti intelektuální i duchovní platí zákon, že zabýváme-li se něčím blíže, měníme se podle toho. Mysl se postupně přizpůsobuje předmětům, kterými se zabývá. Připodobňuje se tomu, co se naučila milovat a uctívat. Člověk se nikdy nedostane nad své měřítko čistoty, dobroty nebo pravdy. Je-li jeho nejvyšším ideálem vlastní já, nedosáhne nikdy něčeho vznešenějšího. Spíše bude klesat hlouběji a hlouběji. Pouze Boží milost má moc člověka povznést. Pokud je člověk ponechán sám sobě, vede jeho cesta nevyhnutelně dolů.

Smyslným lidem, kteří prosazují sebe a ženou se za požitky, předkládá satan spiritismus v hrubší podobě než lidem vzdělaným a na vyšší úrovni, protože hrubí lidé v jeho hrubších formách nachází to, co odpovídá jejich sklonům. Satan sleduje každý projev lidské křehkosti a všímá si, k jakým hříchům má kdo sklon. A pak se snaží, aby člověku nescházely příležitosti uspokojovat sklony ke zlému. Svádí lidi, aby přeháněli to, co je jinak samo o sobě správné a dobré, a aby nestřídmostí oslabovali své tělesné, duševní i duchovní síly. Satan zničil a stále ničí tisíce lidí tím, že je svádí, aby uspokojovali své vášně, a tím se stávali stále hrubší. A aby dokonal své dílo zkázy, prohlašuje prostřednictvím duchů, že „pravé poznání pozvedá člověka nad každý zákon,“ že „vše, co existuje, je správné,“ že „Bůh nikoho neodsuzuje“ a že „všechny hříchy jsou neškodné“. Když lidi svede, aby uvěřili, že nejvyšším zákonem je žádost, že svoboda je nevázanost a člověk je odpovědný pouze sobě a jen sám sobě bude skládat účty, nedivme se, že se šíří zkaženost a mravní úpadek. **GC 556** Tisíce lidí rády přijímají učení, které jim dovoluje hovět tělesným žádostem. Uzdu sebeovládání svěřují svým choutkám, duchovní a duševní síly podřizují animálním sklonům a satan s uspokojením nachází ve svých léčkách tisíce lidí, kteří se považují za následovníky Ježíše Krista.

Lživá tvrzení spiritismu nemusí nikoho oklamat. Bůh dal lidem dostatek informací, aby mohli podvod odhalit. Jak jsme si již ukázali, učení, které tvoří vlastní základ spiritismu, naprosto odporuje jasným výrokům Písma. Bible říká, že mrtví nevědí nic, že jejich myšlení vymizelo, že se neúčastní ničeho, co se děje pod sluncem, a nevědí nic o radostech a starostech lidí, kteří jim byli na zemi nejdražší.

Navíc, Bůh výslovně zakázal jakýkoli styk s duchy zesnulých. V době starého Izraele někteří lidé tvrdili, podobně jako dnes spiritisté, že se stýkají s mrtvými. Avšak „*věštecké duchy*“, jak nazývali tyto návštěvníky z jiných světů, prohlašuje Bible za demony (Srov. 4 M 25,1-3; Ž 106,28; 1 K 10,20; Zj 16,14). Komunikaci s takovými duchy Hospodin označil za ohavnost a zakázal ji pod trestem smrti (3 M 19,31; 20,27). Dnes se lidé usmívají i názvu čarodějnictví. Názor, že lidé mohou komunikovat s demony, pokládají za středověkou bajku. Spiritismus, který má statisíce, ba miliony přívrženců, však pronikl i do vědeckých kruhů, vkradl se do církví, do zákonodárných sborů i na dvory panovníků, není nic jiného než čarodějnictví ve starých dobách odsouzené a zakázané a dnes oživené v nové podobě. **GC 557**

I kdybychom neměli žádný jiný důkaz o podstatě spiritismu, mělo by křesťanu stačit to, že duchové nerozlišují mezi spravedlností a hříchem, mezi nejušlechtlejším a nejčistším následovníkem Ježíše Krista a nejzkaženějším sluhou satana. Když satan namlouvá světu, že i nejhorskší lidé jsou v nebi a mají tam vysoká postavení, říká tím: „*Nezáleží na tom, jak jste bezbožní, zda věříte nebo nevěříte v Boha a v Bibli. Žijte, jak se vám líbí, do nebe se stejně dostanete.*“ Hlasatelé spiritismu ve skutečnosti říkají: „*Každý, kdož činí zlé, líbí se Hospodinu, a v těch on líbost má, aneb: Kde jest Bůh soudu?*“ (Mal 2,17) Boží slovo varuje: „*Běda těm, kteříž říkají zlému dobré, a dobrému zlé, kladouce tmou za světlo, a světlo za tmou.*“ (Iz 5,20)

Tito lživí duchové představují také apoštoly a vkládají jim do úst výroky, které naprosto protičečí tomu, co apoštolové napsali pod vlivem Ducha Svatého, když žili na zemi. Popírají Boží původ Bible a tím boří základ křesťanské naděje a ničí světlo, které ukazuje cestu do nebe. Satan přesvědčuje lidi, aby uvěřili, že Bible je výmysl nebo snad kniha, která se hodila pro naše předky, dnes ji však nemusíme brát vážně a můžeme ji odložit jako něco zastaralého. Jako náhradu za Boží slovo předkládá satan

projevy duchů. To je prostředek, který dokonale ovládá, jím přesvědčí lidi o všem, co chce. Knihu, která odsuzuje jej i jeho následovníky, odsouvá stranou - právě tam, kde ji chce mít - a Spasitele světa představuje jako obyčejného člověka. A jako římsíť vojáci, hlídající Ježíšův hrob, šířili lživou zprávu, kterou jim našeptali kněží a starší lidu, aby popřeli zprávy o vzkříšení Ježíše Krista, tak se přívrženci spiritistických projevů pokouší vzbudit zdání, že v životě našeho Spasitele není nic mimořádného. Snaží se zatlačit Pána Ježíše do pozadí, aby mohli upoutat pozornost na své divy a prohlašovat, že jejich zázraky zdaleka překonávají činy Ježíše Krista.

Spiritismus nyní mění své formy. Zakrývá některé své pochybné rysy a halí se do pláštíku křesťanství. GC 558 Jeho prohlášení veřejnost zná již mnoho let z řečnických projevů a z tiskovin, z nichž je patrná jeho pravá podstata. Toto učení nelze popřít ani zakrýt.

Ani v jeho dnešní podobě nelze tento podvod nadále tolerovat. Ve skutečnosti je nebezpečnější než dříve, protože je záluďnější. Dříve spiritismus odmítal Ježíše Krista a Bibli, nyní předstírá, že je přijímá a uznává. Bibli však vykládá tak, aby to vyhovovalo neobrácenému srdci, znehodnocuje její životně důležité pravdy. Mluví o lásce jako o hlavní Boží vlastnosti, ale snižuje ji na pouhou sentimentalitu, která téměř nerozlišuje mezi dobrem a zlem. Boží spravedlnosti, odsouzení hříchu a požadavků Božího svatého zákona nevěnuje pozornost. Učí lidi, aby Desatero přikázání považovali za mrtvou literu. Zmocňuje se smyslu lidí příjemnými, klamnými pohádkami a svádí je, aby odmítali Bibli jako základ své víry. Tím vlastně lidé zapírají Krista jako kdysi. Satan zaslepuje jejich oči tak, že si toho klamu nejsou vědomi.

Jen málo lidí si plně uvědomuje klamnou moc spiritismu a nebezpečí, které vytváří. Mnozí se spiritismem zabývají jen ze zvědavosti. Ve skutečnosti v něj nevěří a zděšili by se při pomýšlení, že se mohou dostat pod nadvládu satanských duchů. Mají však odvahu vkročit na zakázanou půdu a nepřítel proti nim použije svou moc navzdory jejich vůli. Pokud dovolí, aby jednou ovládl jejich myšlení, zmocní se jich. Pak už se vlastními silami čarovného omámení nedokážou zbavit. Jedině Boží moc, vyprošená opravdovou modlitbou víry, může tyto zajatce vysvobodit.

Lidé, kteří vědomě trpí hříšné sklony ve své povaze nebo se dobrovolně poddávají hříchu, přivolávají satanovo pokušení. Oddělují se od Boha a připravují se o ochranu jeho andělů. GC 559 Když pak k nim přijde satan se svými podvody, jsou bezbranní a snadno se stanou jeho kořistí. Ti, kdo se poddávají jeho moci, si sotva uvědomují, kde jejich cesta skončí. Až se jich pokušitel plně zmocní, použije je jako své pomocníky, aby svedl i další do záhuby.

Prorok Izaiáš napsal: „*Jestliže by vám pak řekli: Dotazujte se na hadačích a věštcích, kteříž šepcí a šveholí, recete: Nemá-liž se lid na Bohu svém dotazovati? K mrtvým-liž místo živých má se utíkati? K zákonu a svědectví! Pakli nechť, nechat mluví vedlé slova toho, v němž není žádné záře.*“ (Iz 8,19.20) Kdyby lidé uznali pravdu o přirozenosti člověka a o stavu mrtvých, tak jasně vyloženou v Písmu svatém, poznali by v tvrzeních a projevech spiritismu působení satana, jeho moc, znamení a klamně zázraky. Místo aby se vzdali nevázanosti, tak příjemné neobrácenému srdci, a zřekli se hříchu, jež tak milují, mnozí raději zavírají oči před světlem a navzdory varování pokračují dál, zatímco je satan zaplétá do svých sítí a oni se stávají jeho kořistí. „*Lásky pravdy nepřijali, aby spaseni byli. A protož pošle jim Bůh mocné dílo podvodů, aby věřili lži.*“ (2 Te 2,10.11) Ty, kdo se stavějí proti učení spiritismu, napadají nejen lidi, ale i satan a jeho andělé.

Dali se totiž do boje proti duchovním vládám a mocnostem i zlým duchům na výsostech. Satan se nevzdá ani kousku území, pokud jej nezaženou nebeští poslové. Boží lid mu může čelit - podobně jako Spasitel - slovy: „*Psáno jest*.“ Satan dnes umí stejně jako v době Pána Ježíše citovat Písmo a překrucovat jeho výroky, aby jimi podepřel své klamy. Lidé, kteří chtějí obstát v této nebezpečné době, musí rozumět zvěsti Písma. **GC 560**

Mnoho lidí se setká s dábelstvími duchy, kteří se jim zjeví v podobě jejich zesnulých příbuzných nebo přátel a budou hlásat naprosté bludy. Tito návštěvníci se budou dovolávat našich citů a konat zázraky, aby svá tvrzení doložili. Musíme být připraveni odolat jim pomocí Biblické pravdy, která říká, že mrtví nevědí nic a že tak se zjevují ďábelští duchové.

Před námi je hodina „zkoušky, která přijde na celý svět a prověří obyvatele země“. Lidé, jejichž víra není pevně založená na Božím slovu, budou podvedeni a přemoženi. Satan působí „všemožnou nepravostí“, aby získal nadvládu nad lidmi, a jeho klamy stále porostou. Svého cíle však může dosáhnout jen tehdy, podlehnou-li lidé dobrovolně jeho

svodům. Kdo chce poznat pravdu a opravdově ji hledá, kdo usiluje očistit svou duši poslušností a dělá všechno, co je v jeho silách, aby byl připraven na zápas, najde v Bohu pravdy bezpečnou ochranu. Spasitel slíbil: „*Nebo jsi ostříhal slova trpělivosti mé, i jáť tebe ostříhati budu od hodiny pokušení.*“ (Zj 3,10) Spíše vyšle všechny anděly z nebe, aby ochránili svůj lid, než by ponechal jediného člověka, který mu důvěřuje, napospas satanu.

Prorok Izaiáš ukazuje na strašný klam, který způsobí, že bezbožní lidé se budou cítit bezpečni před Boží spravedlností: „*Učinili jsme smlouvu s smrtí, a s peklem máme srozumění, pomsta rozvodnilá, ač přecházeti bude, nepřijde na nás, jakžkoli jsme položili svod za útočiště své, a pod falší jsme se ukryli.*“ (Iz 28,15) K popisované skupině patří také lidé, kteří se ve své zatvrzelé nekajčnosti utěšují myšlenkou, že Bůh nebude hříšníky trestat a všechny lidi - bez ohledu na to, jak jsou zkažení - vezme do nebe, aby žili jako andělé. **GC 561** Ještě pevněji se se smrtí a peklem svazují lidé, kteří odmítají pravdy, jež Bůh dal jako obranu pro spravedlivé v dobách tísně, a přijímají místo nich jako ochranu satanovu lež - klamně představy spiritismu.

Slepota lidí této generace nás přivádí k úžasu. Tisíce zavrhnou Boží slovo jako nevěrohodné a s dychtivou ochotou přijímají satanovy klamy. Skeptici a posměvači se vysmívají horlivosti lidí, kteří zápasí o víru proroků a apoštolů, a baví se tím, že zesměšňují výroky Písma o Kristu, o plánu vykoupení člověka i o odplatě, která postihne ty, kdo odmítají pravdu. Tváří se, že mají soucit s lidmi, kteří jsou tak omezení, slabí a pověřiví, že uznávají Boží požadavky a řídí se příkazy Božího zákona. Projevují takovou sebejistotu, jako by opravdu uzavřeli smlouvu se smrtí a dohodu s peklem, ba jako by postavili nepřekročitelnou, neproniknutelnou hradbu mezi sebe a Boží trest. Nic v nich nemůže vyvolat strach. Tak dokonale se oddali pokušiteli, tak těsně jsou s ním spojeni, tak důkladně jsou prostoupeni jeho duchem, že nemají sílu ani chuť osvobodit se z jeho zajetí.

Satan se dlouho připravoval na svůj poslední pokus oklamat svět. Základ svého působení položil ujištěním, daným Evě v ráji: „*Nikoli nezemřete smrtí!*“ „*V kterýkoli den z něho jísti budete, otevrou se oči vaše; a budete jako bohové, vědouce dobré i zlé.*“ (1 M 3,4.5) Postupně připravoval půdu pro svůj vrcholný podvod tím, jak rozvíjel spiritismus. Dosud svého cíle ještě plně nedosáhl, jeho námaha však bude korunována úspěchem. Prorok napsal: „*Hle ... vyšli tři duchové nečistí, podobní žabám. Nebo jsouť duchové ďábelští, ješto činí divy a chodí mezi* **GC 562** *krále zemské a všeho světa, aby je shromáždili k boji, k tomu velikému dni Boha všemohoucího.*“ (Zj 16,13.14) Kromě lidí, které bude chránit Boží moc prostřednictvím víry v Boží slovo, zachvátí celý svět satanův klam. Ďábel ukolébává lidi v pocitu, že jim nehrozí žádné nebezpečí, a probudí je teprve příchod Božího hněvu.

Pán Bůh řekl: „*A vykonám soud podlé pravidla, a spravedlnost podlé závaží, i zamete to omylné útočiště krupobití, a skryší povodeň zatopí. A tak zrušena bude smlouva vaše s smrtí, a srozumění vaše s peklem neostojí; a když přecházeti bude pomsta rozvodnilá, budete od ní pošlapáni.*“ (Iz 28,17.18)

35 Ohrožená svoboda svědomí

GC 563 Protestanté se dnes dívají na římský katolicismus mnohem příznivěji než v minulosti. V zemích, kde katolicismus není u moci a kde papeženci zaujímají smířlivý postoj, aby získali vliv, lze pozorovat rostoucí nezáměr o rozdíly v učení, které odděluje reformační církve od papežské hierarchie. Stále více se prosazuje názor, že se vlastně v nejdůležitějších bodech příliš nelišíme, jak se dříve tvrdilo, a že malý ústupek z naší strany zlepší vztahy s Římem. Kdysi protestanté přikládali velkou cenu svobodě svědomí, která byla tak draze vykoupěná. Učili své děti odporu k papežským zlořádům a zastávali názor, že usilovat o soulad s Římem by znamenalo zpronevřit se Bohu. Jak rozdílné jsou však dnešní postoje protestantů.

Obhájci papežství prohlašují, že jejich církev je pomlouvána, a protestanté to ochotně přijímají. Mnozí tvrdí, že je nespravedlivé posuzovat dnešní katolickou církev podle pronásledování a nesmyslností, kterými se projevovала její vláda ve staletích nevědomosti a temna. Omlouvají její krutost barbarstvím tehdejší doby a tvrdí, že vliv moderní civilizace změnil její postoje. **GC 564**

Zapomínají, že papežství si po osm století osobovalo nárok na neomylnost? Od tohoto nároku neupustilo, naopak - v 19. století ho potvrdilo ještě rozhodněji než dříve. Když Řím tvrdí, že „*církev se nikdy nemýlila, ani se podle Písma svatého nikdy nezmylí*“ (John L. von Mosheim, *Institutes of Ecclesiastical History*, kniha 3, 11. stol., část 2, kap. 2, pozn. 17), jak se může zříci principů, kterými se řídilo její jednání v minulosti?

Papežství se nikdy nevzdá nároku na neomylnost. Trvá na tom, že všechno, co dělalo při pronásledování lidí, kteří nepřijali jeho dogmata, bylo správné. Neopakovalo by stejné činy, kdyby se mu k tomu naskytla příležitost? Kdyby padla omezení vytvořená světskou mocí a Řím znovu získal dřívější postavení, znovu by ožila také její tyranie a pronásledování.

Známý dějepisec napsal o postoji papežské hierarchie ke svobodě svědomí a o nebezpečí, které hrozí Spojeným státům jako důsledek její politiky: „*Mnoho lidí ve Spojených státech by chtělo strach z římského katolicismu považovat za fanatismus nebo dětinskost. Nevidí ani v povaze ani v postojích římského katolicismu nic, co by ohrožovalo naše svobodné zřízení, a nevidí nic zlověstného v jeho růstu. Porovnejme tedy nejprve některé základní principy našeho zřízení se zásadami katolické církve.*

*Ústava Spojených států zaručuje svobodu svědomí. Není nic cennějšího a důležitějšího. Papež Pius IX. ve své encyklice z 15. srpna 1854 napsal: ‚Nesmyslné a falešné učení či blouznění na obranu svobody svědomí je neobyčejně zhoubný blud, je to mor, před kterým je třeba se mít na pozoru.‘ Týž papež vynáší ve své encyklice z 8. prosince 1864 klatbu, nad těmi, kdo prosazují svobodu svědomí a náboženského vyznání, ‚jakož i ‚nad těmi, kdo jsou toho názoru, že církev by neměla používat násilí‘. **GC 565***

Smířlivý tón Říma ve Spojených státech neznamená, že se Řím změnil. Je tolerantní tam, kde nemá moc. Biskup O'Connor prohlásil: ‚Náboženskou svobodu trpíme jen do doby, než můžeme prosadit opak, aniž bychom ohrozili katolický svět.‘ ... Arcibiskup ze St. Louis kdysi řekl: ‚Kacířství a nevíra jsou zločiny. V křesťanských zemích, jako například v Itálii a ve Španělsku, kde je všechno obyvatelstvo katolické a kde katolické náboženství tvoří podstatnou část zákonů země, jsou trestány jako jiné zločiny.‘ ...

Každý kardinál, arcibiskup a biskup v katolické církvi skládá přísahu věrnosti papeži, která obsahuje tato slova: ‚Kacíře, rozkolníky a odbojníky proti našemu pánu (papeži) nebo proti jeho určeným následníkům budu ze všech svých sil pronásledovat a potírat‘. “ (Josiah Strong, Our Country, kap. 5, odd. 2-4)

V katolické církvi jsou ovšem také opravdoví křesťané. Tisíce příslušníků této církve slouží Bohu podle svého nejlepšího vědomí. Nemají přístup k Božím slovům, a proto nemohou znát pravdu. Nepoznali rozdíl mezi živou službou srdce a pouhými formami a obřady. Bůh sleduje s laskavým soucitem tyto lidi, kteří byli vychováni v nesprávné a neuspokojující víře, a způsobí, že temnotou, která je obklopuje, proniknou paprsky světla. Odhalí jim pravdu, která je v Pánu Ježíši, a mnozí se pak připojí k jeho lidu.

Katolicismus jako náboženský systém neodpovídá Kristovu evangeliu dnes o nic více, než v kterémkoli období svých dějin. Protestantké církve žijí ve velké temnotě, jinak by rozpoznaly znamení času. Římská církev má dalekosáhlé plány a promyšlené způsoby jednání do daleké budoucnosti. Využívá všechny prostředky k rozšíření svého vlivu a ke zvýšení své moci. **GC 566** Připravuje se na usilovný a rozhodný boj o znovunabytí vlády nad světem, na zavedení nového pronásledování i na zničení všeho, co vytvořil protestantismus. Katolicismus všude získává pozice. Všimněme si, jak roste počet katolických kostelů a kaplí v protestantských zemích, jak roste obliba katolických vysokých škol a kolejí v Americe a jak jsou u protestantů oblíbené. Sledujme, jak roste obřadnictví v anglikánské církvi a jak často dochází k přestupům protestantů do katolické církve. Tyto jevy by měly znepokojit všechny, kdo si váží ryzích zásad evangelia.

Protestanté začali s papežstvím spolupracovat a hájit ho. Uzavírají dohody a činí ústupky, jež překvapují samotné katolíky, kteří je jen stěží dokáží pochopit. Lidé zavírají oči před pravou povahou římské církve a před nebezpečím, kterým hrozí její nadvláda. Lidé musí být varováni, aby dokázali čelit tomuto nebezpečnému nepříteli občanské a náboženské svobody.

Mnozí protestanté se domnívají, že katolické náboženství není přitěžlivé a že jeho bohoslužba je řadou nudných a nesmyslných obřadů. V tom se však mýlí. Katolicismus je sice založen na nesprávném učení, není to však naivní a nešikovný podvod. Bohoslužby katolické církve jsou velice působivé obřady. Okázalost a slavnostnost upoutávají smysly a umlčují hlas rozumu a svědomí. Okouzlují oči. Nádherné chrámy, okázalá procesí, zlaté oltáře, svatostánky zdobené drahokamy, vzácné malby a sochy upoutávají smysl pro krásu a umění. Jedinečná hudba upoutává také sluch. Zvuk slavnostně znějících varhan doplněný mnohohlasým zpěvem, rozléhající se prostornými chrámy musí nutně zapůsobit na mysl a vzbudit posvátnou úctu.

Vnější nádhera, okázalost a obřady se jen posmívají touhám hříchem naplněného lidského srdce a dokládají vnitřní zkaženost. Kristovo náboženství se nepotřebuje prosazovat takovými lákadly. Ve světle zářícím z kříže se jeví křesťanství tak čisté a krásné, že žádné vnější ozdoby nemohou zvýšit jeho hodnotu. **GC 567** Bůh oceňuje jen krásu svatosti, pokorného a tichého ducha.

Brilantnost stylu není důkazem čistě, vznešené mysli. Vyvinutý smysl pro umění a jemný kultivovaný vkus nacházíme často u lidí přízemních a smyslných. Takové lidi často používá satan k svádění jiných, aby zapomínali na potřeby svých duší, na budoucnost a věčný život, aby se odvrátili od svého věčného Pomocníka a žili výlučně pro tento svět. Okázalé vnější náboženství je přitěžlivé pro neobrácené srdce. Nádhera a obřadnost katolické bohoslužby jsou přitěžlivé a okouzlující. Na mnohé lidi působí tak, že se na

římskou církev dívají jako na opravdovou bránu do nebe. Její vliv neohrožuje pouze ty, kdo se postavili pevně na základ pravdy, jejichž srdce proměnil Boží Duch. Tisíce lidí, kteří nemají živou zkušenost s Kristem, budou svedeni zdánlivou zbožností, která nemá žádnou účinnost. Právě takové náboženství si ovšem mnoho lidí přeje.

Tvrzení církve, že má právo odpouštět hříchy, vede katolíky k pocitu, že mohou svobodně hřešit. Také zpověď, bez níž se neuděluje rozhřešení, vede k hřešení. Ten, kdo kleká před hříšným člověkem a ve zpovědi mu vyznává myšlenky a pohnutky svého srdce, ponizuje svou lidskou důstojnost a snižuje všechny ušlechtilé pohnutky svého nitra. Kdo odhaluje své hříchy knězi - chybujícím, hříšnému člověku, zkaženému často alkoholismem a prostopášností - snižuje úroveň svého charakteru a znečišťuje se. Jeho pojetí snižuje Boha na úroveň hříšného člověka, protože v knězi vidí Božího zástupce. Zpověď člověku je pramen, ze kterého vytéká mnoho zla, vede svět k nečistotě a konečné záhubě. GC 568 Člověku, který si libuje v hříchu, je však příjemnější zpovídat se člověku než otevřít srdce Bohu. Člověk přirozeně raději hřích vyznává, než opouští. Snazší je týrat tělo zíněným oděvem, kopřivami a řetězy než se vzdát hříšných choutek. Neobrácené srdce je ochotné raději nést těžké břemeno než poslouchat Pána Ježíše.

Římskokatolická církev se nápadně podobá židovské společnosti v době Ježíše Krista. Židé tajně pošlapávali všechny zásady Božího zákona, navenek však horlivě zachovávali jeho předpisy, které zatížili náročnými požadavky a tradicemi. To způsobilo, že zachovávat zákon bylo bolestné a obtížné. Tak jako Židé předstírali, že ctí zákon, tak římská církev tvrdí, že ctí kříž. Oslavuje sice symbol Kristova utrpení, v praxi však zapírá Ukřižovaného.

Symbol kříže dávají na své kostely, na oltáře a roucha. Kříže jsou všude. Navenek ctí a vyvyšují kříž. Kristovo učení však pohřbili pod nános nesmyslných tradic, falešných výkladů a přísných předpisů. Spasitelova slova na adresu bigotních Židů: „*Svazujít zajisté břemena těžká a nesnesitelná, a vzkládají na ramena lidská, ale prstem svým nechť jimi ani pohnouti.*“ (Mt 23,4) se ještě lépe hodí na hodnostáře římskokatolické církve. Lidi s citlivým svědomím udržují ve strachu před Božím hněvem, zatímco mnozí církevní hodnostáři žijí v přepychu a smyslných radovánkách.

Uctívání obrazů a relikvií, vzývání svatých a vyvyšování papeže jsou satanovy klamy k odvedení pozornosti od Boha a jeho Syna. Aby lidi zničil, snaží se satan odvrátit jejich pozornost od Spasitele, který je může jako jediný zachránit. Vede je, aby se zabývali čímkoli, co jim nahradí Pána, který řekl: „*Pojďtež ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vám odpočinutí dám.*“ (Mt 11,28) GC 569

Satan se stále snaží nesprávně představovat Boží charakter, podstatu hříchu i to, oč vlastně ve velkém sporu jde. Jeho falešné závěry snižují závaznost Božího zákona a vedou lidi k tomu, že neberou hřích vážně. Současně vedou lidi k falešným představám o Bohu, takže se na něj dívají spíše se strachem a nenávistí než s láskou. Satan připisuje svou vlastní krutost Stvořiteli. To se také odráží v náboženských soustavách i ve formách bohoslužby. Satan tím zaslepuje mysl lidí a získává je jako spojence v boji proti Bohu. Zvrácenými představami o Božích vlastnostech sváděl pohanské národy k přesvědčení, že pro získání Boží přízně jsou nutné lidské oběti. Proto v různých formách modlářství lidé páchali hroznou ukrutností.

Římskokatolická církev spojuje různé pohanské projevy s křesťanstvím a podobně jako pohanství zkresluje Boží charakter a dopouští se neméně krutých a hrozných činů. V době své vlády používal Řím mučicí nástroje, aby přinutil lidi přijmout své učení. Pro

ty, kdo se nechtěli podvolit jeho požadavkům, nechal postavit hranice. Nechal vraždit lidi v rozsahu, který odhalí až poslední soud. Církevní hodnostáři pod vlivem satana vymýšleli způsoby co nejkrutějšího mučení, které oběť neusmrtí. V mnoha případech vystupňovali tyto ďábelské metody až k hranicím toho, co člověk může vydržet, až příroda sama vzdává zápas a trpící přijímá smrt jako vysvobození.

Tak dopadali odpůrci Říma. Pro své poddané měl Řím jako kázeňský prostředek důtky, hladovění, pokořující tělesné tresty všeho druhu. Aby získali přízeň nebes, přestupovali kající Boží zákony tím, že přestupovali přírodní zákony. Byli učeni, že musí zpřetrhat svazky, kterými Bůh chtěl zpříjemnit člověku pobyt na zemi. **GC 570** Na hřbitovech leží miliony lidí, kteří strávili život marným úsilím překonat své přirozené city, potlačit každou myšlenku a projev soucitu k jiným lidem jako něco, co Boha uráží.

Checme-li pochopit satanovu krutost projevovanou po staletí nejen mezi lidmi, kteří nikdy o Bohu neslyšeli, ale uprostřed křesťanstva, stačí sledovat dějiny katolicismu. Prostřednictvím obrovské soustavy klamů dosahuje kníže zla svého cíle - zneuctuje Boha a ničí člověka. Když si uvědomíme, jak se satan maskuje a jak uskutečňuje své záměry prostřednictvím církevních hodnostářů, můžeme lépe pochopit, proč má takový odpor vůči Bibli. Četbou této knihy lidé objeví Boží milost a lásku. Poznaj, že Bůh nám neukládá taková břemena jako lidé. Bůh nežádá nic než pokorné a kající se srdce, skromného, poslušného ducha.

Ježíš Kristus nedal svým životem příklad mužům ani ženám, aby se zavírali do klášterů, a tak se připravovali pro nebe. Nikdy neučil, že máme v sobě potlačovat lásku a soucit. Spasitelovo srdce překypovalo láskou. Čím více se člověk blíží k mravní dokonalosti, tím je citlivější, tím více vnímá hřích a tím plněji cítí s trpícím. Papež tvrdí, že je zástupcem Ježíše Krista, projevuje však charakter podobný Spasiteli? Poslal Kristus někoho do vězení nebo na mučení proto, že ho neuctíval jako Vládce nebes? Odsoudil k smrti ty, kdo ho neuznávali? Když se obyvatelé jedné samařské vesnice k němu zachovali neuctivě, apoštol Jan se rozzlobil a žádal: „*Pane, chceš-li, ať díme, aby oheň sstoupil s nebe a spálil je, jako i Eliáš učinil?*“ Pán Ježíš se soucitně podíval na své učedníky, pokáral jejich tvrdost a řekl: „*Syn zajisté člověka nepřišel zatracovati duší lidských, ale aby je spasil.*“ (L 9,54.56) Jaký rozdíl můžeme sledovat mezi postoji Ježíše Krista a toho, kdo se vydává za jeho zástupce. **GC 571**

Dnes římská církev ukazuje světu čistý štít, protože se omluvila za minulost plnou krutostí. Oblékla si šat podobný Kristu, v podstatě se však nezměnila. Základní principy papežství, které platily v uplynulých staletích, platí i dnes. Poučky vydané v nejtemnějších dobách, platí dodnes. Nepřesvědčujme sami sebe. Papežství, jaké jsou dnes protestanté ochotni uznávat, je totéž papežství, které vládlo světu v době reformace, kdy povstávali Boží muži, aby s nasazením života odhalili jeho nepravosti. Dnes je právě tak pyšné a opovážlivé, jako když vládlo nad králi a knížaty a osobovalo si práva, která náleží jen Bohu. Podstata papežství je dnes neméně krutá a tyranská, než tomu bylo v době, kdy pošlapávalo lidskou svobodu a vraždilo Boží věrné (viz Dodatky).

Papežství je právě to, co proroctví popisuje jako odpadnutí posledních dnů (viz 2 Te 2,3.4). Součástí jeho strategie je brát na sebe vždy takovou podobu, která nejlépe poslouží jeho cílům. Chameleónská proměnlivost kryje stále stejný hadí jed. Prohlašuje: „*Nejsme vázáni dodržovat slovo dané kacířům, ani osobám podezřelým z kacířství.*“ (Lenfant, díl 1, str. 516) Můžeme tuto moc, jejíž tisícileté dějiny jsou psány krví věrných Božích následovníků, nyní uznávat za součást Kristovy církve?

Protestanté tvrdí, a ne bezdůvodně, že katolicismus se od protestantismu dnes již neliší tak jako dříve. Řada věcí se jistě změnila, nezměnila se však podstata papežství. Katolicismus se skutečně velmi podobá dnešnímu protestantismu, protože se protestantismus od časů reformace podstatně změnil k horšímu.

Protože protestantské církve usilují o přízeň světa, zaslepuje jejich oči falešná láska k bližnímu. Domnívají se, že z každého zla vzejde dobro, a nakonec zákonitě dojdou k přesvědčení, že z každého dobra vzejde zlo. GC 572 Místo aby hájily „víru, kteráž jest jednou dána svatým“ (Ju 3), bezmála se omlouvají Římu za to, že jej posuzovaly nepřívětivě, a prosí o prominutí, že jsou tak přehnaně horlivé.

Mnoho lidí, dokonce i mnozí z těch, kdo římskokatolickou církev posuzují kriticky, nedoceňují nebezpečí její moci a jejího vlivu (viz Dodatky). Mnozí lidé tvrdí, že šíření jejích dogmat, pověr a útlaku podporovala duchovní a mravní temnota středověku a že osvěcenost naší doby, všeobecné rozšíření znalostí a rostoucí náboženská a občanská svoboda znemožňují, aby se obnovila náboženská nesnášenlivost a tyranie. Za směšné považují pouhé pomyslení na to, že by takový stav mohl nastat v této osvěcené době. Je pravda, že dnešní generace dostává mnoho informací z oblasti duchovní, morální i náboženské. Ze stránek Božího slova září na svět nebeské světlo. Nezapomínejme však, že čím větší je světlo, tím větší temnota halí lidi, kteří je převracejí a odmítají.

Jen opravdové studium Písma spolu s modlitbou ukáže protestantům pravou povahu papežství a způsobí, že si je budou ošklivit, a budou se mu vyhýbat. Mnozí z nich jsou však podle vlastního názoru dostatečně moudří a necítí potřebu pokorně hledat Boha, aby poznali pravdu. I když se chlubí svým vzděláním, neznají ani Písmo ani Boží moc. Potřebují něco, čím by uklidnili své svědomí, vyhledávají to, co je nejméně duchovní a nejméně člověka pokořuje. Hledají metodu, jak na Boha zapomenout, ovšem takovým způsobem, aby se zdálo, že na něho myslí. Tuto roli vhodně plní odpadlé křesťanství. Zaměřilo se na dvě kategorie lidí, a tím vlastně zahrnulo takřka celý svět: na ty, kdo chtějí být spaseni svými zásluhami, a na ty, kdo chtějí být spaseni i se svými hříchy. V tom je tajemství jeho moci.

Ukázalo se, že doba duchovního temna byla pro papežství výhodná. GC 573 Nyní se ukáže, že i období velkého intelektuálního poznání je pro jeho úspěch příznivé. V minulosti, kdy lidé neměli Boží slovo a neznali pravdu, byli zaslepeni a mnozí z nich, aniž si to uvědomovali, skončili v nastražené síti. V této generaci mnoha lidem zaslepil oči lesk lidských výmyslů, nesprávně nazývaných „věda“. Nerozeznají satanovu léčku a ochotně se do ní ženou, jako by měli zavázané oči. Bůh si přál, aby lidé považovali rozum za dar Stvořitele a aby ho využívali pro věc pravdy a spravedlnosti. Tam, kde vládne pýcha a ctizádost a lidé kladou své názory nad Boží slovo, tam může rozum způsobit větší zkázu než nevědomost. Současná falešná věda, která podkopává víru v Písmo, napomáhá právě tak účinně k přijetí papežství s jeho líbivými formami, jako ve středověku přispělo k zvětšení jeho moci to, že lidé neměli k vědomostem přístup. Protestanté ve Spojených státech krácejí nyní ve stopách katolíků tím, že se snaží získat pro církevní instituce a zvyky podporu státu. Navíc otevírají katolicismu cestu, aby mohl v protestantské Americe získat moc, kterou v Evropě ztratil. Ještě závažnější je skutečnost, že toto hnutí sleduje jako cíl prosadit všeobecné zachovávání neděle. To je něco, co pochází z Říma, protože Řím považuje neděli za symbol své autority. Protestantské církve tak prostupuje duch papežství - duch přizpůsobování se světským zvykům, uctívání lidských tradic místo Božích přikázání - a tento duch je vede k tomu, aby vyvyšovaly neděli, jako to kdysi dělala římská církev.

Chceme-li pochopit, jaké prostředky budou použity v zápasu, který brzy vypukne, stačí, abychom se seznámili s prostředky, které k dosažení stejného cíle použil v minulosti Řím. **GC 574** Chceme-li vědět, jak budou katolíci spolu s protestanty jednat s lidmi, kteří odmítají jejich názory, povšimněme si, jak postupoval Řím proti zachovávaní soboty a proti jejím obhájčům.

Císařské dekrety, všeobecné koncily a církevní ustanovení podporované světskou mocí byly stupně, po nichž vystoupil pohanský svátek až na čestné místo v křesťanském světě. Prvním veřejným opatřením vynucujícím zachovávaní neděle byl zákon vydaný roku 321 po Kristu císařem Konstantinem (viz Dodatky). Zákon nařizoval, aby obyvatelé měst odpočívali v „ctihodný den slunce“, dovoloval však venkovanům konat zemědělské práce. Ačkoli to vlastně byl pohanský svátek, císař jej nařídil poté, co formálně přijal křesťanství.

Protože se ukázalo, že císařský příkaz není dostatečnou náhradou za Boží autoritu, zasáhl biskup Eusebius, který se ucházel o přízeň knížat a snažil se zalichotit Konstantinovi. Šířil názor, že Kristus přeložil den odpočinku ze soboty na neděli. Neuvedl ani jediný text z Písma jako důkaz pro nové učení. Eusebius sám bezděčně potvrdil nesmyslnost svého učení, když prozradil, kdo je ve skutečnosti původcem změny. Prohlásil: „Všechno, co se mělo konat v sobotu, přenesli jsme na den Páně.“ (Robert Cox, *Sabbath Laws and Sabbath Duties*, str. 538) Argumenty pro zavedení neděle byly nesmyslné, přesto posloužily k tomu, že se lidé osmělili pošlapávat Boží sobotu. Všichni, kdo usilovali o přízeň světa, přijali tento populární lidový svátek.

S tím, jak papežství zapouštělo pevnější kořeny, stupňovalo se prosazování neděle. Po určitou dobu mohli ještě lidé pracovat na polích a nechodit v neděli do kostela. Za sedmý den i nadále pokládali sobotu. Pomalu, ale a jistě se však prosazovala změna. Všichni, kdo zastávali církevní úřady, nesměli v neděli projednávat soukromé soudní spory. O něco později církev nařídila, že všichni - bez ohledu na stav - nesmějí v neděli konat všední práci. Příslušníci svobodného stavu měli být trestáni peněžitými pokutami a poddaní ranami holí. **GC 575** Později bylo nařízeno, že bohatí budou trestáni propadnutím poloviny majetku a pokud se nepodřídí, stanou se z nich otroci. Příslušníci nižších tříd měli být navždy porobeni.

Jako jedna z dalších zbraní byly použity pověsti o zázracích. Vyprávělo se například o jednom rolníkovi, který chtěl v neděli zorat své pole, a když si chtěl očistit pluh kusem železa, zůstalo mu železo vězet v ruce a po dva roky je musel stále nosit „za velkých bolestí a k velké hanbě“ (Francis West, *Historical and Practical Discourse on the Lord's Day*, str. 174).

Později vydal papež nařízení, aby každý kněz ve své farnosti napomínal přestupníky zákona o zachovávaní neděle a vedl je, aby chodili v neděli do kostela a modlili se, jinak údajně přivolají na sebe a ostatní nějakou pohromu. Jeden z církevních koncílů použil důkaz, od té doby často používaný - a to i protestanty - že neděle je pravou sobotou, protože kohosi, kdo v tento den pracoval, zasáhl blesk. Preláti tvrdili: „Je zřejmé, že nsvěcení tohoto dne vzbuzuje velkou Boží nelibost.“ Potom byla vydána výzva, aby kněží a kazatelé, králové a knížata a všichni věrní poddaní „vynaložili největší úsilí, aby se tomuto dni dostalo plné cti a aby byl k chvále křesťanstva v budoucnu svěcen nábožněji“ (Thomas Morer, *Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion and Observation of the Lord's Day*, str. 271).

Když se ukázalo, že rozhodnutí církevních koncílů jsou nedostatečná, vyzvala církev

světské úřady, aby vydaly nařízení, které by vyvolalo v lidech strach a přinutilo je, aby v neděli nepracovali. Na synodu, který se konal v Římě, pak všechna dřívější rozhodnutí důrazně a slavnostně potvrdila. Vtětila je do církevního zákona a světské úřady vynucovaly jejich plnění v celém křesťanském světě (Viz Heylyn, History of the Sabbath, 2. díl, kap. 5, odd. 7). GC 576

Nedostatek Biblických důkazů pro svěcení neděle však vyvolával nemalé rozpaky. Věřící pochybovali, zda jejich učitelé mají právo dát stranou jasný Boží výrok: „*Dne sedmého odpočinutí jest Hospodina Boha tvého*“ (2 M 20,10), a prosazovat uctívání dne slunce. Nedostatek Biblické podpory bylo třeba nahradit něčím jiným. Jeden horlivý zastánce neděle navštívil koncem dvanáctého století církevní obec v Anglii a musel čelit odporu věrných svědků pravdy. Jeho úsilí bylo marné, a tak odjel na nějaký čas ze země, aby hledal způsoby jak své učení prosadit. Když získal, co potřeboval, vrátil se a během dalšího působení dosáhl mnohem většího úspěchu. Přinesl s sebou svitek se spisem, pocházejícím údajně přímo od Boha, obsahující potřebný příkaz o zachovávaní neděle a také pohružky, které měly zastrašit neposlušné. O této vzácné listině, která byla podlým podvrhem, se tvrdilo, že spadla z nebe a byla nalezena v Jeruzalémě, na oltáři v kostele svatého Simeona na Golgotě. Ve skutečnosti tento podvrh vznikl v papežském paláci. Podvrhy a podvody, které sloužily k posílení moci a autority církve, pokládala kněžská moc ve všech dobách za legitimní.

Svitek zakazoval veškerou práci od tří hodin v sobotu odpoledne do východu slunce v pondělí. Tvrdilo se, že jeho pravost potvrdila řada zázraků. Lidé, kteří pracovali během vymezené doby, byli údajně postiženi mrtvicí. Mlynář, který chtěl mlít obilí, viděl, že místo mouky vytéká proud krve a mlýnské kolo se zastavilo, přestože voda tekla silným proudem. Žena, která dala do pece těsto, je po čase vyndala syrové, přestože pec byla roztopená. Jiná žena si připravila těsto k pečení, ale v sobotu ve tři hodiny se rozhodla, že je nechá stát až do pondělí. Následujícího dne však zjistila, že se Boží mocí přetvořilo v upečené bochníky chleba. Jeden muž, který si upekl chleba po třetí hodině v sobotu, příštího rána - když chléb rozkrojil - zjistil, že z něho vytéká krev. GC 577 Takovými výmysly a pověrami se obhájci neděle pokoušeli odůvodnit její svatost (Viz Roger de Hoveden, Annals, díl II, str. 528-530).

Ve Skotsku a v Anglii získala církev větší respekt pro neděli tím, že k ní přidala část starobylé soboty. Doba, kdy se měla svítit, se však lišila. Skotský král vydal příkaz, že „za svatou se má pokládat sobota od dvanácti hodin v poledne“ a že nikdo se od této hodiny až do pondělního rána nesmí zabývat světskými záležitostmi (Morer, str. 290.291).

Přestože se představitelé církve usilovně snažili prosadit svěcení neděle, sami veřejně uznávali, že sobota byla dána Boží autoritou, a neděle je lidské ustanovení, které má sobotu nahradit. V šestnáctém století prohlásila papežská rada: „Nechť všichni křesťané mají na mysli, že sedmý den je posvěcen Bohem a je uznáván a zachováván nejen Židy, nýbrž všemi ostatními, kteří uctívají Boha, ačkoli jsme my, křesťané, změnili jejich sabat na Den Páně.“ (Morer, str. 281.282) Lidé, kteří změnili Boží zákon, dobře věděli, co dělají. Opovážlivě se vyvýšili nad Boha.

Názornou ukázkou postoje Říma vůči těm, kdo s ním nesouhlasili, je dlouhotrvající krvavé pronásledování valdenských, z nichž někteří zachovávali sobotu. Někteří další lidé trpěli za svou věrnost čtvrtému přikázání podobným způsobem. Z tohoto hlediska jsou zvláště významné dějiny církve v Etiopii. V temnu středověku totiž svět zapomněl na křesťany ve střední Africe, kteří proto po mnoho staletí mohli svobodně vyznávat svou

víru. Konečně se Řím o nich dověděl, a vyvinul na etiopského císaře nátlak, aby uznal papeže jako Kristova zástupce. Pak následovaly další ústupky. GC 578 Nakonec císař vydal nařízení, zakazující zachovávání soboty pod pohrůzkou nejpřísnějších trestů (Viz Michael Geddes, Church History of Ethiopia, str. 311,312). Papežská tyranie se však záhy stala tak tíživým břemenem, že se Etiopané rozhodli setřást je ze svých ramen. Po hrozných válkách byli katolíci ze svých pozic vyhnáni a byla obnovena stará víra. Etiopská církev se těšila opět bývalé svobodě a nikdy nezapomněla na poučení o podvodech, fanatismu a despotické vládě Říma. Byla ráda, že žije v odlehle zemi a ostatní křesťané o ní nevědí.

Církevní obce v Africe zachovávaly sobotu tak, jak ji zachovávala katolická církev před úplným odpadnutím. Jejich členové zachovávali sedmý den podle Božího příkazu, ale podle církevního zvyku se zdržovali práce také v neděli. Když Řím dosáhl vrcholu své moci, začal pošlapávat Boží sobotu, aby vyvýšil svůj vlastní den odpočinku. Církevní obce v Africe, skryté téměř po celé tisíciletí, se toho odpadlictví nezúčastnily. Když se dostaly pod nadvládu Říma, byly nuceny upustit od zachovávání pravé soboty a ctít nepravou. Jakmile však znovu dosáhly nezávislosti, vrátily se k poslušnosti čtvrtého přikázání (viz Dodatky).

Dějinné záznamy dokládají nepřátelský postoj Říma vůči pravé sobotě i jejím obhájčům. Ukazují také, jaké prostředky Řím používal, aby prosadil uctívání neděle, kterou sám zavedl. Boží slovo učí, že stejná situace se bude opakovat, až se katolíci a protestanté spojí, aby prosadili neděli.

Proroctví ve Zjevení 13. kapitole říká, že moc znázorněná šelmou se dvěma beráncími rohy přinutí „země a její obyvatele“, aby se klaněli papežství - které v proroctví představuje šelma podobná levhartu. Šelma se dvěma rohy také navede „obyvatele země, aby postavili sochu té šelmě“. GC 579 Navíc přinutí všechny, „malé i velké, bohaté i chudé, svobodné i otroky,“ aby přijali cejch (značení) šelmy (Zj 13,11-16). Jak jsme si již uvedli, moc představená v proroctví šelmou s beráncími rohy jsou Spojené státy. Proroctví se vyplní, až Spojené státy budou vynucovat zachovávání neděle, kterou Řím pokládá za zvláštní uznání své svrchovanosti. Spojené státy nebudou přisluhovat papežské moci samy. Vliv Říma v zemích, které kdysi uznávaly jeho nadvládu, ještě zdaleka nepominul. Proroctví předpovídá obnovu moci Říma: „A viděl jsem, ano jedna z hlav jejích jako zbitá byla až na smrt, ale rána její smrtelná uzdravena jest. Tedy divivši se všechna země, šla za tou šelmou.“ (Zj 13,3) Zasazení smrtelné rány ukazuje na úpadek papežství v roce 1798. Po této události, jak říká prorok, „se ta rána zhojila. A celá země v obdivu šla za tou šelmou.“ Apoštol Pavel výslovně uvádí, že „člověk nepravosti“ bude působit až do doby druhého příchodu Ježíše Krista (2 Te 2,3-8). Až do konce času bude pokračovat ve svém díle klamu. Jan o této moci říká: „Protož klaněti se jí budou všickni, kteříž přebývají na zemi, jichžto jména nejsou napsaná v knihách života Beránka, toho zabitého od počátku světa.“ (Zj 13,8) Jak ve Starém, tak v Novém světě bude papežství poctěno tím, že lidé budou uctívat neděli, a budou tedy uznávat nařízení vycházející plně z autority církve.

Od poloviny devatenáctého století předkládají lidé ze Spojených států, kteří studují proroctví, toto svědectví světu. Současné události svědčí, jak rychle se naplnění předpovědi blíží. Protestanté mluví o tom, že si Bůh přeje, abychom světili neděli, a nemají pro to žádný důkaz z Písma, stejně jako kdysi představitelé katolické církve, kteří vymýšleli zázraky, aby jimi nahradili Boží přikázání. Budou se opakovat pohrůžky, že

Vatikán, středisko Římsko-katolické církve

Bůh potrestá ty, kdo přestupují neděli. **GC 580** Do určité míry se to už děje. Hnutí, které chce prosadit zachování neděle, získává podporu.

Udivující je chytrost a obratnost římské církve, která umí odhadnout, co bude následovat. Klidně vyčkává, až přijde její hodina. Sleduje, jak protestantské církve uznávají její autoritu tím, že přijímají falešný den odpočinku a chystají se vynutit jeho dodržování stejnými prostředky, které kdysi používala římská církev. Lidé, kteří odmítají světlo pravdy, budou vyhledávat pomoc u mocnosti, která se považuje za neomylnou, aby prosadili nařízení, které vydala. Jak ochotně přijde tato moc protestantům v této věci na pomoc, není těžké uhádnout. Kdo se dokáže lépe než představitelé katolické církve vypořádat s těmi, kdo církev neposlouchají?

Římskokatolická církev se všemi svými pobočkami po celém světě tvoří obrovskou organizaci pod vládou papežské stolice. Slouží jejím zájmům. Miliony jejích členů ve všech zemích světa jsou vedeny, aby se cítili zavázáni věrností papeži. Ať jsou jakékoli národnosti, ať žijí v kterékoli formě státního zřízení, mají autoritu církve považovat za nejvyšší. I když přísahali věrnost státu, slib věrnosti církvi je této přísaze nadřazený, a zprošťuje je všech závazků, které odporují zájmům Říma.

Dějiny svědčí o jejich obratných a vytrvalých snahách vměšovat se do záležitostí národů. Kdykoli se jí to podařilo, sledovala vlastní cíle bez ohledu na prospěch vlád či národů. V roce 1204 si papež Inocenc III. vynutil na aragonském králi Petru II. tuto zvláštní přísahu: „Já Petr, král aragonský, vyznávám a slibuji, že budu svému pánu, papeži Inocencovi, jeho katolickým následníkům a římské církvi vždy věrný a poslušný, že své království zachovám věrně v poslušnosti, budu bránit katolickou víru a potírat kacířskou zvrhlost.“ (John Dowling, *The History of Romanism*, 5. díl, kap. 6, odd. 55)

GC 581 To odpovídá tvrzení o moci římského velekněze, že „mu podle zákona přísluší sesazovat císaře“ a že „může poddané zprošťovat věrnosti jejich vládcům“ (Mosheim, 3. díl, 11. století, odd. 2, kap. 2, pozn. 17).

Nezapomeňme ani na to, jak se Řím pyšní tím, že se nemění. Zásady Řehoře VII. a Inocence III. zůstávají stále zásadami katolické církve. Kdyby církev dnes měla moc, prosadila by je stejně rázně jako v minulých staletích. Protestanté si neuvědomují, co dělají, když chtějí při prosazování nedělního odpočinku přijmout pomoc Říma. Zatímco se snaží uskutečnit svůj záměr, snaží se Řím obnovit svou moc, aby znovu získal ztracenou svrchovanost. Až jednou Spojené státy přijmou zásadu, že církev smí používat nebo ovládat státní moc, náboženské svátky mohou být vynučovány státními zákony, zkrátka že církev a stát mají vládnout nad svědomím, tehdy bude zajištěno vítězství Říma v této zemi.

Boží slovo upozorňuje na blížící se nebezpečí. Pokud protestanté toto upozornění nepřijmou, poznají, jaké jsou skutečné záměry Říma. Pak už ale bude pozdě vymanit se z léčky. Moc papežství tiše roste. Jeho učení má vliv na zákonodárné sbory, na církve i na myšlení lidí. Staví krásné a mohutné budovy, v jejichž tajných místnostech se bude zase osnovat staré pronásledování. Skrytě a nenápadně sbírá své síly, aby dosáhla svých cílů, až nastane vhodný okamžik. Snaží se získat výhodné výchozí postavení, a vlastně ho už dosáhla. Brzy uvidíme i pocítíme, kam Řím míří. Kdo bude věřit Božímu slovu a bude se jím řídit, přivolá na sebe pohanu a pronásledování.

36 Nastávající boj

GC 582 Od samého začátku velkého sporu v nebi se satan snaží odstranit Boží zákon. Aby tohoto cíle dosáhl, vzbouřil se proti Stvořiteli a od doby, kdy byl vyhnán z nebe, pokračuje ve svém boji na zemi. Stále sleduje stejný záměr: oklamat lidi a svést je k přestupování Božího zákona. Ve výsledku je jedno, zda toho cíle dosáhne tím, že lidé odmítnou celý zákon, nebo zavrhnou jen jedno přikázání. Kdo přestupuje „jedno přikázání“, zavrhuje tím celý zákon. Svým vlivem a příkladem se postavil na stranu hříchu, „*učiněn jest všemi vinen*“ (Jk 2,10).

Ve snaze znehodnotit Boží přikázání převrací satan učení Bible a tím tisíce lidí věří bludům, i když tvrdí, že věří Písmu. Poslední velký zápas mezi pravdou a bludem je jen posledním bojem dlouhotrvajícího sporu o Boží zákon. Právě nyní vstupujeme do tohoto zápasu, do boje mezi lidskými nařízeními a Hospodinovými příkazy, mezi náboženstvím Bible a náboženstvím bájí a tradic.

Síly, které se spojí v boji proti pravdě a spravedlnosti, již nyní aktivně působí. Boží slovo, které jsme dostali za cenu velkého utrpení a krveprolití, lidé neberou vážně. **GC 583** Všichni mohou dnes Bibli snadno získat, ale jen málokdo ji přijímá za průvodce životem. Nevěra nabývá povážlivých rozměrů, a to nejen ve světě, ale i v církvích. Mnozí křesťané začínají popírat učení, které je vlastním základem křesťanství. Značná část křesťanů prakticky částečně nebo úplně odmítá body učení, jako je skutečnost stvoření, jak ji zaznamenali pisatelé vedení Božím Duchem, pád člověka do hříchu, smíření a věčná platnost Božího zákona. Tisíce lidí, kteří jsou hrdí na své vědomosti a na svou nezávislost, pokládají bezvýhradnou důvěru Bibli za projev slabosti. Kritiku Bible a zlehčování jejích nejdůležitějších pravd považují za důkaz učenosti a svého nadání. Mnozí kazatelé učí své posluchače a mnozí profesori a učitelé vštěpují svým studentům, že Boží zákon byl změněn nebo zrušen, a lidé, kteří považují jeho požadavky za stále platné a doslovně závazné, si zaslouží jen posměch a pohrdání.

Odmítáním pravdy lidé odmítají jejího Původce. Pošlapáváním Božího zákona popírají autoritu Zákonodárce. Vytvořit si modlu z falešného učení a z falešných názorů je stejně snadné jako vyřezat modlu ze dřeva nebo ji vytesat z kamene. Satan představuje lidem Boží vlastnosti v nesprávném světle, a tím v nich vytváří nesprávnou představu o charakteru Stvořitele. Mnozí lidé povýšili na trůn místo Boha jakýsi filozofický idol, ale živého Boha, který se zjevil ve svém Slovu, v Ježíši Kristu, utívá jen málokdo. Tisíce zbožšťují přírodu, ale popírají Boha přírody. Modlářství v různé podobě existuje v dnešním křesťanstvu, právě tak jako existovalo ve starém Izraeli za dnů proroka Eliáše. Bůh mnoha domnělých učenců, filozofů, básníků, politiků či novinářů - bůh moderních kruhů, mnoha vysokých škol a univerzit, dokonce i některých teologických učilišť - není o mnoho lepší než byl Baal, fénický bůh slunce. **GC 584**

Žádný jiný blud přijatý křesťany nepopírá opovážlivěji Boží autoritu, nepopírá tak jednoznačně rozum a není ve svých důsledcích zhoubnější než moderní, rychle se šířící učení, že Boží zákon už není pro lidi závazný. Každý národ má své zákony, které vyžadují respekt a poslušnost, bez nich nemůže existovat žádné státní zřízení. Je možné, aby Stvořitel nebe a země neměl zákon, kterým by se měly řídit stvořené bytosti? Představme si, že by významní kazatelé veřejně tvrdili, že zákony jejich země,

kteří chrání práva občanů, nejsou závazné, omezují svobodu lidí, a proto je není třeba respektovat. Jak dlouho by byli takoví kazatelé trpění na kazatelkách? Je však větším přechinem nerespektovat zákony státu a země než pošlapávat Boží příkázání, která jsou základem každého lidského zřízení?

Spíše by se dalo pochopit, kdyby státy zrušily své zákony a dovolily lidem, aby dělali, co se jim zlíbí, než aby Vládce vesmíru zrušil svůj zákon a ponechal svět bez měřítka, jímž může odsuzovat viníky a ospravedlňovat poslušné. Můžeme vědět, jaké důsledky by mělo zrušení Božího zákona? Jednou se už o to lidé pokusili. Když se ve Francii dostal k moci ateismus, odehrávaly se tam strašné výjevy. Tehdy se před celým světem ukázalo, že zrušit Bohem stanovená omezení, znamená přijmout vládu nejkrutějších tyranů. Kdykoli lidé odstraní měřítka spravedlnosti, dávají knížeti zla možnost, aby ovládl zemi svou mocí.

Tam, kde lidé zavrhnou Boží předpisy, přestává hřích vypadat hříšně a spravedlnost přestává být přáníhodná. Lidé, kteří se odmítají podřídit Boží vládě, jsou naprosto neschopni vládnout si sami. Svým destruktivním postojem vštěpují neukázněnost do srdcí dětí i mladých lidí, kteří přirozeně neradi snášejí omezování, a výsledkem pak je protizákonné, mravně nevázané jednání společnosti. Mnoho lidí se posmívá těm, kdo respektují Boží požadavky, přitom však ochotně přijímají satanovy klamy. **GC 585** Pouštějí uzdu svým choutkám a dopouštějí se hříchů, které kdysi přivodily trest na pohany.

Kdo lidi učí, aby nebrali vážně Boží příkázání, zasévá neposlušnost, a neposlušnost také sklídí. Kdyby se úplně odstranila omezení stanovená Božím zákonem, přestali by lidé brzy respektovat i lidské zákony. Protože Bůh zakazuje nečestné jednání, závist, lež a podvody, lidé rádi pošlapávají Boží zákon jako překážku na cestě k životnímu úspěchu. Nedokáží si však vůbec představit, jaké následky by odstranění Božích předpisů mělo. Kdyby zákon neplatil, proč by se měl někdo bát jej přestupovat? Majetek by už nebyl v bezpečí. Lidé by se zmocňovali majetku svých bližních násilím a nejsilnější by se nutně stali nejbohatšími. Nikdo by nerespektoval ani lidský život. Manželská věrnost by přestala být pevností na ochranu rodiny. Kdo by měl patřičné prostředky, vzal by si ženu svého bližního násilím, kdykoli by se mu zachtělo. Lidé by nebrali vážně páté příkázání stejně jako čtvrté. Děti by neváhaly připravit své rodiče o život, kdyby tím mohly uspokojit svá zvrhlá přání. Z civilizovaného lidstva by se stala tlupa lupičů a vrahů, ze země by zmizel mír a štěstí.

Názor, že lidé nemusí poslouchat Boží požadavky, už oslabil sílu mravních závazků a otevřel stavidla nepravosti, která zaplavuje svět. Nezákonnost, rozmařilost a zvrhlost se na nás valí jako záplava. Satan působí v rodinách. Jeho prapor vlaje i nad údajně křesťanskými domovy. Projevuje se v nich závist, podezřívání, pokrytectví, odcizení, spory, hádky, zklamání důvěry, uspokojování smyslných žádostí. Celý systém náboženských zásad a nauk, který má tvořit základ a páteř společenského života, se otřásá a hrozí mu zhroucení. Nejhorší zločinci, kteří se dostávají za své zločiny do vězení, se často těší takovému zájmu a pozornosti, jako kdyby vykonali něco záviděníhodného. **GC 586** Jejich zločinům i povahám se dostává velké publicity. Tisk podrobně popisuje jejich zločiny, a povzbuzuje tak další lidi k páchání podvodů, loupeží a vražd, a satan jása nad úspěchem svých plánů. Zahrávání si s nečestmi, lehkovážné zabíjení, hrozivý růst nestřídmosti a nepravosti všeho druhu a všech stupňů - to by mělo vyburcovat lidi, kteří se bojí Boha, aby přemýšleli, co mohou udělat, aby přívalu zla zabránili.

Soudy jsou úplatné. Vládce motivuje touha po zisku a náklonnost k smyslným

radovánkám. Nestřídmost ochromila schopnosti mnoha lidí tak, že satan nad nimi získal téměř úplnou nadvládu. Právníci jsou zkaženi, podpláceni, klamáni. Mezi strážci zákona se projevuje opilství a hýření, vášně, závist a nečestnost všeho druhu. „*Spravedlnost zdaleka stojí; nebo klesla na ulici pravda, a pravost nemá průchodu.*“ (Iz 59,14)

Zlo a duchovní temno, které panovalo za vlády Říma, bylo zákonitým důsledkem potlačování Božího slova. Kde však hledat příčinu rozšířené bezbožnosti, odmítání Božího zákona, a z toho pocházející zkaženosti v době náboženské svobody, kdy plně září světlo evangelia? Nyní už satan nemůže udržovat svět pod svou vládou tím, že mu odnímá Boží slovo, proto se uchyluje k jiným prostředkům, aby dosáhl svého cíle. Ničí víru v Bibli, a to slouží jeho záměrům právě tak dobře, jako když ničil Bibli samu. Šířením názoru, že Boží zákon není závazný, svádí lidi právě tak účinně, aby jej přestupovali, jako kdyby o požadavcích zákona vůbec nic nevěděli. I v současné době, právě tak jako kdysi, působí satan prostřednictvím křesťanských církví, aby prosadil své záměry. Dnešní církve odmítají nepopulární pravdy, i když je Písmo představuje naprosto jasně. Bojují proti nim a přijímají takové výklady a zaujímají taková stanoviska, která zasévají semeno pochybností. Drží se starověkých bludů o přirozené nesmrtelnosti i o stavu vědomí člověka po smrti, a zavrhuje tím jedinou obranu proti klamům spiritismu. **GC 587** Učení o věčném utrpení svedlo mnohé lidi k tomu, že přestali věřit Bibli. Když pak lidem vysvětlujeme závaznost čtvrtého přikázání a ukazujeme na povinnost světit sedmý den, sobotu, mnozí populární křesťanští učitelé prohlašují, že Boží zákon není závazný, protože jen tak se mohou zbavit povinnosti, kterou nechtějí plnit. Odmítají obojí, zákon i sobotu. Nakolik se šíří zvěst o závaznosti soboty, stává se odmítání Božího zákona téměř všeobecným, protože tak se lidé zbavují odpovědnosti plnit požadavky čtvrtého přikázání. Nauky křesťanských teologů otevírají dveře pro nevěru, spiritismus a opovrhování Božím zákonem. Tito vedoucí nesou hroznou odpovědnost za bezbožnost, která mezi křesťany vládne.

Právě tito lidé však tvrdí, že rychle se šířící zkaženost je do značné míry způsobena znesvěcováním takzvané „*křesťanské soboty*“ a že vynucené zachovávání neděle by zlepšilo mravní stav společnosti. Toto tvrzení slyšíme zvláště v Americe, kde nejvýrazněji zaznělo učení o pravé sobotě. Hnutí usilující o abstinenci, které patří mezi nejvýznamnější a nejdůležitější reformní hnutí v mravní oblasti, se často spojuje s hnutím o zavedení neděle. Jeho obhájci vystupují tak, jako kdyby hájili nejvyšší blaho společnosti. Všechny, kdo se odmítají s nimi spojit, označují za odpůrce zdravého životního stylu a morální obnovy. To, že hnutí, které prosazuje blud, se spojuje se správnou myšlenkou, není důkazem ve prospěch bludu. Jed můžeme zamaskovat tím, že jej přimícháme do potrawy, to ovšem nezmění jeho podstatu. Naopak, stane se tím ještě nebezpečnější, protože ho někdo může sníst nedopatřením. Jedním ze satanových triků je spojovat se lži právě tolik pravdy, aby lež vypadala věrohodně. **GC 588** Vedoucí činitelé hnutí za zavedení neděle mohou hájit a prosazovat reformy, které jsou pro lid potřebné, a zásady, které odpovídají Bibli. Jestliže však přitom prosazují požadavek, který odporuje Božímu zákonu, Boží následovníci se s nimi nemohou spojit. Nic nemůže ospravedlnit nahrazení Božích přikázání lidskými předpisy.

Satan dostane lidi na svou stranu pomocí dvou podvodů - lži o nesmrtelnosti duše a lži o posvátnosti neděle. První podvod připravuje půdu pro spiritismus, druhý vytváří náklonnost k Římu. Protestanté ze Spojených států jako první napřáhnu ruku přes propast, aby uchopili ruku spiritismu, a podají ruku přes propast, aby si jí potřásl

s Římem. Pod vlivem toho trojnásobného spolenectví půjdou Spojené státy ve stopách Říma a pošlapou svobodu svědomí.

Spiritismus se dnes velmi přizpůsobuje křesťanství, proto má i větší moc lidí oklamat a podvádět. Satan se přizpůsobuje moderní situaci. Ukazuje se lidem jako anděl světla. Pomocí spiritismu bude konat zázraky, uzdravovat nemocné a předvádět nesporně nadpřirozené úkazy. A protože duchové budou ujišťovat, že věří v Bibli, a budou projevat úctu k církevním institucím, budou lidé jejich působení přijímat jako projev Boží moci.

Dnes se dá velmi těžko stanovit dělicí čára mezi křesťany a nevěřícími. Členové církví mají rádi to, co miluje svět, a rádi se spojují se světem. Satan je odhodlán spojit je všechny vzájemně, a posílit svou věc tím, že všechny zavede do náruče spiritismu. Katolíci, kteří v zázracích vidí znamení pravé církve, budou snadno oklamáni mocí, která koná zázraky. Protestanté, kteří odmítli štít pravdy, propadnou rovněž klamu. Katolíci, protestanté i nevěřící lidé přijmou formu zbožnosti, v níž není žádná moc. Tuto jednotu budou považovat za velké hnutí, které obrátí svět a nastolí dlouho očekávané tisícileté království Ježíše Krista. GC 589

Pomocí spiritismu se satan představí jako dobrodinec lidstva. Bude uzdravovat lidské nemoci a tvrdit, že přináší nové, vyšší náboženství, přitom však bude působit jako zhoubce. Svými pokušeními strhne mnoho lidí do záhuby. Nestřídmost otupuje rozum, pak přichází požitkářství, sváry a krveprolévání. Satan má rád války, protože války vyvolávají v lidech nejhorší vášně, a pak strhává své oběti, které se utápějí v neřestech a v krvi, do věčného zahynutí. Snaží se štvát národy do vzájemných válek, protože tak může odvést pozornost lidí od přípravy, aby obstáli v den Božího soudu.

Satan působí také prostřednictvím přírodních živlů, aby sklídl žeh nepřipravených duší. Studuje tajemství přírodních dějů a nasazuje všechnu svou moc, aby živly ovládl, pokud mu to Bůh dovolí. Když mu bylo dovoleno, aby udeřil na Joba, Job okamžitě přišel o stáda, služebnictvo, domy, děti; stíhalo ho jedno neštěstí za druhým. Bůh chrání svá stvoření před mocí zhoubce. Křesťanský svět však pohrdá Božím zákonem a Pán učiní přesně to, co prohlásil, že učiní; odejme ze země svá požehnání, přestane chránit ty, kdo se bouří proti jeho řádu a kdo učí a nutí druhé, aby činili totéž. Satan vládne nad všemi, které Bůh přestal chránit. Některé z takových lidí zahrne přízní, bude jim všemožně pomáhat, aby tím prosadil své záměry. Na jiné zase sesílá utrpení a přitom je klame, aby uvěřili, že to na ně seslal Bůh.

Satan se lidem představuje jako velký lékař, který umí vyléčit všechny jejich nemoci, přitom však nemoci a neštěstí přináší, až se celá velká města mění v trosky a poušť. Působí i dnes. GC 590 V neštěstích a pohromách na moři i na souši, ve velkých požárech, v pustošivých vichřicích, v hrozných krupobitích, v bouřích, povodních, záplavách, zemětřeseních, na všech místech a tisícerými způsoby projevuje svou moc. Ničí úrodu, což má za následek hlad a bídu. Znečišťuje vzduch smrtelnou nákazou a tisíce lidí pak umírají. Tyto katastrofy budou stále častější a rozsáhlejší. Rány přijdou na lidi i zvířata. „*Kvůli ti bude a padne země. ... Zemlejí vysocí národové zeměští, proto že i ta země poškrvněna jest pod obyvateli svými; nebo přestoupili zákony, změnili ustanovení, zrušili smlouvu věčnou.*“ (Iz 24,4.5)

Nakonec původce zla lidem namluví, že všechno zlo způsobují ti, kdo slouží Bohu. Právě lidé, kteří vyvolávají nelibost nebe, obviní za všechno své neštěstí ty, jejichž poslušnost Božích přikázání je pro ně trvalou výčitkou. Budou tvrdit, že nesvěcením neděle lidé

urážejí Boha a že tento hřích přivolává pohromy, které neustanou, dokud nebude přísně vyžadováno zachovávání neděle. Stejně tak budou prohlašovat, že lidé, kteří plní požadavky čtvrtého přikázání, a tím se staví proti uctívání neděle, působí lidem nesnáze a brání tomu, aby Bůh znovu projevil svou přízeň a aby se jim znovu dobře dařilo. Zopakuje se tak obvinění vznesené kdysi ze stejných důvodů proti Božím služebníkům: „A když uzřel Achab Eliáše, řekl Achab k němu: Zdaliž ty nejsi ten, kterýž kormoutíš lid Izraelský? Kterýž odpověděl: Jáť nekormoutím lidu Izraelského, ale ty a dům otce tvého, když opouštíte přikázání Hospodinova a následujete Bálu.“ (1 Kr 18,17.18) Až falešná obvinění vzbudí hněv lidu, obrátí se proti Božím následovníkům, podobně jako se kdysi hněv odpadlého Izraele obrátil proti Eliášovi. **GC 591**

Zázračná moc projevovaná ve spiritismu bude působit proti lidem, kteří raději poslouchají Boha než člověka. Padlí duchové budou ve svých poselstvích prohlašovat, že je poslal Bůh, aby přesvědčili všechny, kdo odmítají neděli, že podléhají klamu a mají zachovávat zákony země stejně jako Boží zákon. Budou bědovat nad zlem, které na světě vládne, a budou se stavět za výroky náboženských učitelů, kteří tvrdí, že pokles mravnosti je způsoben znesvěcováním neděle. Proti všem, kdo odmítnou přijmout jejich svědectví, se zvedne velký odpor.

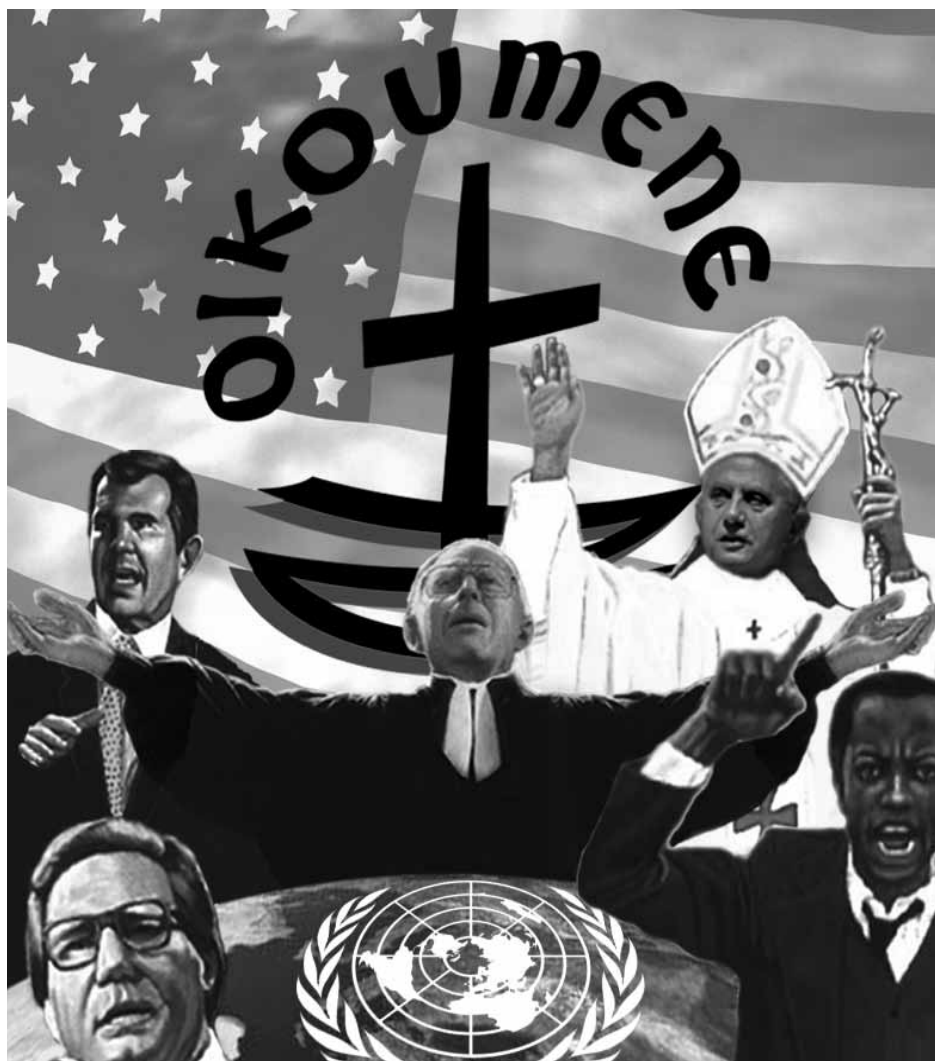
V závěrečném boji proti Božímu lidu bude satan postupovat stejně, jako postupoval na počátku velkého sporu v nebi. Tehdy předstíral, že se snaží upevňovat Boží vládu, přitom však skrytě dělal všechno, aby ji svrhl. Z toho, čeho se snažil dosáhnout, obviňoval věrné anděly. Podobným klamem se vyznačují dějiny římské církve. Předstírá, že jedná jako představitel a zástupce Boha na zemi, přitom se však snaží vyvýšit nad Boha a změnit jeho zákon. Za vlády Říma muselo mnoho lidí zaplatit svou věrnost evangeliu vlastním životem. Byli označováni za zločince, tvrdilo se o nich, že se spojili se satanem, a byli hanobeni všemi způsoby, aby v očích lidí a dokonce ve vlastních očích vypadali jako nejhorší zločinci. Podobně tomu bude i nyní. Satan se snaží zničit všechny, kdo respektují Boží zákon, přitom však manipuluje věci tak, aby byli obviněni, že přestupují zákony, zneuctují Boha a přivolávají tím na svět pohromy.

Bůh neznásilňuje vůli ani svědomí, satan se však stále uchyluje k násilí a zastrašování, aby dostal pod svou moc ty, které nemůže svést jinak. Zastrašování nebo násilím se snaží ovládnout svědomí a zajistit si úctu. Své záměry uskutečňuje prostřednictvím náboženské i světské moci, které navádí, aby vynucovaly poslušnost lidských zákonů a zanedbávání Božího zákona. **GC 592**

Ti, kdo budou zachovávat Biblickou sobotu, budou označeni za nepřátele zákona a pořádku, kteří boří mravní zábrany společností, působí anarchii a zkázu a přivolávají na svět Boží tresty. Jejich svědomitě dodržování Božích zásad bude označováno za umíněnost a pohrdání státní mocí. Budou obviňováni z nepřátelství proti vládě. Kazatelé, kteří popírají závaznost Božího zákona, budou z kazatelen hlásat, že jsme povinni poslouchat nařízení světských úřadů, jako by to byla Boží nařízení. Lidé, kteří respektují Boží přikázání, budou pomlouváni a odsuzováni v zákonodárných sborech a před soudy. Jejich slova budou překrucována a jejich činům budou podsouvány nejhorší pohnutky.

Až protestantské církve odmítnou jasné Biblické důkazy o platnosti Božího zákona, budou chtít umlčet lidi, jejichž víru nemohou vyvrátit Bibli. I když si to nepřipouštějí, vydávají se na cestu, která povede k pronásledování těch, kdo vědomě odmítají dělat to, co dělá ostatní křesťanský svět, a odmítají papežský požadavek svěcení neděle.

Představitelé církví a státu se spojí, aby přemlouvali, přesvědčovali nebo donutili všechny lidi uctívat neděli. Nedostatek Boží moci nahradí restriktivními opatřeními. Politická korupce podkopává lásku k spravedlnosti a úctu k pravdě. I ve svobodné Americe se vláda a zákonodárci podrobí žádosti a vydají zákon, který bude vynucovat svěcení neděle, aby si zachovali přízeň lidu. Přestanou respektovat svobodu svědomí, která stála tolik obětí. V zápasu, který brzy nastane, uvidíme naplnění prorockých slov: „I rozhněval se drak na tu ženu, a šel bojovat s jinými z semene jejího, kteříž ostříhají přikázání Božích a mají svědectví Ježíše Krista.“ (Zj 12,17)

Ekumena - jednota za cenu pravdy

37 Naše jediná ochrana

GC 593 „K zákonu a svědectví! Pakli nechťi, nechat mluví vedlé slova toho, v němž není žádné záře.“ (Iz 8,20) Pán vede svůj lid k Písmu jako k ochraně před vlivem falešných učitelů a před klamnou mocí démonských duchů. Satan se všemi prostředky snaží lidem zabránit poznat Bibli, protože její výroky odhalují jeho klamy. Při každém oživení Božího díla se kníže zla vzhopí k větší aktivitě; nyní se usilovně připravuje k poslednímu útoku proti Kristu a jeho následovníkům. Brzy se před námi rozprostře poslední velký klam. Antikrist rozvine před našimi zraky úžasné zázraky. Klam se bude tak podobat pravdě, že jej bude možné rozeznat jen pomocí Písma. Písmem musíme prověřovat každé tvrzení a každý zázrak.

Lidé, kteří se budou snažit dodržovat všechna Boží přikázání, pocítí nepřátelství a výsměch. Mohou tomu čelit jen v Boží síle. Aby mohli obstát ve zkoušce, která je čeká, musí poznat Boží vůli, jak ji zjevuje Boží slovo. Uctívat Boha mohou, chápou-li správně Boží charakter, Boží vládu a její záměry, a jednájí-li podle toho. Pouze lidé, kteří opevní svou mysl pravdami Bible, obstojí v posledním velkém boji. GC 594 Každý bude vyzkoušen, zda poslouchá Boha více než lidi. Rozhodná chvíle je už velmi blízko. Stojíme pevně na skále neměnného Božího slova? Jsme připraveni stát pevně na straně Božích přikázání a víry v Ježíše Krista?

Před svým ukřížováním Spasitel vysvětloval svým učedníkům, že bude zabit, a znovu vstane z hrobu. Přítomní andělé se snažili vštípit Kristova slova do myslí a srdcí učedníků. Učedníci však očekávali vysvobození z římské poroby a nemohli snést pomyslení, že by ten, v něhož skládali všechny naděje, měl zemřít potupnou smrtí. Slova, která si měli připomínat, se vytratila z jejich myslí, a když přišla doba zkoušky, nebyli připraveni. Smrt Pána Ježíše úplně zničila jejich naděje, jako by je Pán na to nikdy nepřipravoval. Proroctví nám zjevují budoucnost stejně jasně jako slova Pána Ježíše učedníkům. Srozumitelně nám přibližují události spojené s ukončením doby milosti a s přípravou na dobu soužení. Mnoho lidí však těmto důležitým pravdám nerozumí, jako by je Pán nikdy nezjevil. Satan se snaží zmařit každý vliv, který by je učinil moudrými ke spasení; doba soužení je zaskočí nepřipravené.

Když Bůh posílá lidem tak důležitá upozornění, že je symbolicky ohlašují andělé letící středem nebe, pak od každé roznemlé bytosti vyžaduje, aby tato poselství brala vážně. Popsané tresty určené čtitelům šelmy a její sochy (Zj 14,9-11) by měly vést všechny lidi ke studiu proroctví, aby poznali, co to je cejch (znamení) šelmy a jak se mu vyhnout. Většina lidí si však zacpává uši, aby neslyšela pravdu, a raději poslouchá bajky. Apoštol Pavel o posledních dnech napsal: „*Nebo přijde čas, že zdravého učení nebudou přijímati.*“ (2 Tm 4,3) GC 595 Tato doba už nastala. Většina lidí nestojí o Biblickou pravdu, protože tato pravda odporuje přáním hříšného srdce a lásce ke světu. Satan jim ochotně poskytuje klamy, které se jim líbí.

Bůh však bude mít na zemi lid, který přijal Bibli a pouze Bibli za měřítko každého učení a za základ všech reforem. Názory vzdělanců, vědecké teorie, vyznání víry a rozhodnutí církevních sněmů, která jsou tak početná a rozmanitá, jak početné a odlišné jsou církve, hlas většiny - nic z toho a ani všechno dohromady nemůžeme pokládat za důkaz pro nebo proti kterémukoli článku víry. Dříve než přijmeme nějaké učení nebo zásadu,

musíme jako důkaz požadovat jasný výrok: „Toto praví Panovník Hospodin.“ Satan se stále snaží upoutat pozornost na člověka místo na Boha. Vede lidi, aby vzhlíželi k biskupům, k duchovním, k profesorům teologie jako ke svým vůdcům, místo toho, aby studovali Písmo a sami se seznámili se svými povinnostmi. Když pak ovládne mysl oněch vůdců, může si s masami dělat, co chce.

Když Pán Ježíš přišel, aby zvěstoval slovo života, prostí lidé ho rádi poslouchali. Mnozí v Něho uvěřili a byli mezi nimi i kněží a vládcí. Vedoucí kněží a přední muži národa se rozhodli Kristovo učení odsoudit a zmařit. I když všechny jejich snahy najít proti Kristu nějaké obvinění vyšly naprázdno, i když museli cítit vliv Boží moci a moudrosti, která provázela jeho slova, přesto se zatvrzele drželi svých předpokladů. Odmítli nejjasnější důkazy jeho mesiášství, aby se nemuseli stát jeho učedníky. Tyto odpůrce Pána Ježíše se ostatní lidé učili od dětství cítit, jejich autoritu byli zvyklí bezpodmínečně respektovat. Proto se pak ptali: „*Je možné, aby naši vládcí a vzdělaní zákoníci nevěřili v Ježíše, kdyby to byl Mesiáš?*“ GC 596 Vliv takových učitelů svedl židovský národ k tomu, že zavrhl svého Vykupitele.

Stejně pohnutky, které tehdy motivovaly židovské kněze a vládcí, se stále projevují u mnoha lidí, kteří umí velice krásně mluvit o zbožnosti. Odmítají studovat texty Písma, které představují zvláštní pravdy pro tuto dobu. Připomínají, že je jich mnoho, že jsou bohatí a oblíbení, a s pohrdáním ukazují na zastánce pravdy, kterých je málo, jsou chudí, nepopulární a mají víru, která je izoluje od světa.

Pán Ježíš předvídal, že nepřístupné nároky na autoritu, kterou projevovali zákoníci a farizeové, neskončí rozptýlením Židů. Prorockým zrakem viděl, jak se budou lidé vyvyšovat, aby ovládli svědomí ostatních, což se stalo kletbou pro církev ve všech dobách. Jako varování pro další generace Bible zaznamenala jeho odsouzení zákoníků a farizeů i napomenutí, aby lidé nenásledovali tyto „slepé vůdce“.

Římská církev vyhradila možnost vykládat Písmo duchovenstvu, proto upírala prostým lidem právo Bibli číst. I když reformace dala Písmo do rukou všem, zásada uplatňovaná Římem brání mnoha členům protestantských církví, aby sami studovali Bibli. Jsou vedeni k tomu, aby přijímali učení, které předkládá církev. Tisíce lidí se neodvažují přijmout nic, co by odporovalo věrouce nebo zvykům jejich církve, i kdyby to Písmo říkalo naprosto jasně.

Ačkoli Bible mnohokrát varuje před falešnými učiteli, přenechávají mnozí lidé péči o své spasení duchovním. Tisíce učitelů křesťanství nemohou pro svou víru uvést žádný jiný důvod, než že je tomu tak učili jejich předchůdci. GC 597 Učení Spasitele přecházejí takřka bez povšimnutí a bezvýhradně důvěřují slovům duchovních. Jsou však duchovní neomylní? Jak můžeme svěřit svůj věčný úděl do jejich rukou, jestliže nemáme na základě Božího slova jistotu, že jsou nositeli světla? Nedostatek mravní odvahy vystoupit z vyšlapané cesty vede mnohé lidi k tomu, že následují učené muže. Jejich nechuť studovat Písmo je nechává beznadějně spoutané v okovech bludu. Vidí, že Bible jasně představuje aktuální pravdu pro tuto dobu, cítí, že její hlásání provází moc Ducha Svatého, přesto se nechávají odvést od světla negativním postojem duchovenstva. I když jejich rozum a svědomí jsou přesvědčeny, neodvažují se tito zaslepení lidé myslet jinak než jejich duchovní. Svůj vlastní úsudek, svůj věčný prospěch obětují nevěře, pýše a předpokladům druhých lidí.

Satan využívá vliv lidí mnoha způsoby, aby spoutal své zajatce. Získává pro sebe tisíce lidí tím, že je jemnými nitkami náklonnosti připoutává k nepřítelům Kristova kříže.

Nezáleží na tom, ke komu svou oběť putá, zda k rodičům, dětem, manželovi nebo k přátelům, výsledek je vždy stejný. Odpůrci pravdy se snaží ovládnout jejich svědomí a ti, které ovládají, nemají dost odvahy nebo nezávislosti, aby se řídili vlastním vědomím povinnosti.

Boží pravda a sláva jsou neoddělitelné. Není možné Boha uctívat bludnými názory, jestliže máme po ruce Bibli. Někteří lidé prohlašují, že nezáleží na tom, čemu člověk věří, jen když žije spravedlivě. Víra však utváří náš život. Jestliže máme světlo a pravdu na dosah ruky, ale nevyužíváme možnost, abychom je slyšeli a viděli, pak je vlastně zavrhuje, volíme raději tmu než světlo.

„*Cesta zdá se přímá člověku, ale dokonání její jistá cesta smrti.*“ (Př 16,25) Nevědomost není omlouvou pro blud nebo hřích, když má člověk možnost Boží vůli poznat. **GC 598** Poutník dorazí na rozcestí, odkud vychází několik cest, a kde je ukazatel, který vysvětluje, kam každá z nich vede. Jestliže ukazatel ignoruje a vybere si jednu z cest, která se mu zdá pravá, pak - i když je sebeupřímnější - pravděpodobně zvolí nesprávnou cestu.

Bůh nám dal své slovo, abychom se mohli seznámit s jeho učením a abychom věděli, co od nás požaduje. Když za Pánem Ježíšem přišel znalec zákona s dotazem: „*Co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě?*“, Spasitel ho odkázal na Písmo a řekl: „*Co je psáno v Zákoně? Jak to tam čteš?*“ Nevědomost nebude omlouvou pro mladé ani staré, nezproští je trestu za přestupování Božího zákona, protože znění tohoto zákona, jeho zásad a požadavků mají v rukou. Nestačí mít dobré úmysly, nestačí konat to, co člověk pokládá za správné nebo o čem mu kazatel řekne, že je správné. Jde o věčný život a každý by měl sám studovat Písmo. Může mít sebepevnější přesvědčení a sebevětší jistotu, že kazatel ví, co je pravda, na tom však nemůže stavět. V rukou má mapu, která mu přesně ukazuje cestu do nebe, v ničem nemusí tápat.

První a nejvyšší povinností každé rozumné bytosti je naučit se z Písma, co je pravda, pak podle toho žít a povzbuzovat druhé, aby to dělali také. Měli bychom každý den pilně studovat Bibli, uvažovat o každé myšlence a porovnávat jedno místo v Bibli s ostatními. S Boží pomocí si musíme utvořit svůj názor, protože před Bohem budeme odpovědní každý sám za sebe.

Vzdělaní lidé, kteří se považují za velmi moudré, zatemnili a zpochybnili i ty nejjasnější vyjádřené Biblické pravdy. Učí, že Písmo má mystický, tajemný, duchovní smysl, který nelze z vlastního textu vyčíst. Jsou to falešní učitelé. Takovým lidem Pán Ježíš řekl: „*Zdaliž ne proto bloudíte, že neznáte Písem ani moci Boží?*“ (Mk 12,24) **GC 599** Biblický text má být vykládán podle svého zřejmého smyslu, pokud nejde o symbol nebo obraz. Ježíš Kristus slíbil: „*Bude-li kdo chťti vůli jeho činiti, tení bude uměti rozeznati, jest-li to učení z Boha, čili mluvím já sám od sebe.*“ (J 7,17) Kdyby lidé brali Písmo tak, jak je napsáno, kdyby je nemátli falešní učitelé, uskutečnilo by se dílo, které by potěšilo anděly a přivedlo do Kristovy církve tisíce lidí, kteří dnes tápou v bludu.

Při studiu Písma bychom měli uplatnit všechny své duševní síly a plně zapojit svůj rozum, abychom pochopili Boží záměry tak, jak toho jsou smrtelní lidé jen schopni. Přitom však nezapomínejme, že člověk, který opravdu studuje Boží pravdy, projevuje poddajnost a pokoru dítěte. Obtížná místa Biblického textu nelze řešit takovými metodami, jakými se řeší filozofické problémy. Ke studiu Bible nemůžeme přistupovat s takovým zakládáním si na sobě, s jakým mnozí lidé vstupují na pole vědy. Bibli musíme studovat s modlitbou, s vědomím závislosti na Bohu a s upřímnou touhou poznat jeho

vůli. Musíme přicházet s pokorou a ochotou nechat se poučit, abychom mohli získat poznání od velkého „*Já Jsem*“. V opačném případě padlí andělé zaslepi náš rozum a zatvrdí naše srdce, aby na nás pravda nezapůsobila.

Mnohé části Písma, které teologové považují za tajemství nebo přecházejí jako nepodstatné, přinášejí člověku, který se učí v Kristově škole, mnoho útěchy a poučení. Jednou z příčin, proč mnozí teologové nerozumějí lépe Božímu slovu, je to, že zavírají oči před pravdami, podle nichž nechtějí žít. Pochopení Biblické pravdy nezávisí ani tolik na intelektuálních schopnostech, ale spíše na cílevědomém úsilí, na opravdovosti touhy po pravdě.

Bibli nikdy nestudujeme bez modlitby. **GC 600** Jedině Duch Svátý nám může ukázat důležitost věcí, které můžeme snadno pochopit, a zabránit tomu, abychom nepfekroutili nesnadno pochopitelné pravdy. Boží andělé mimo jiné připravují srdce lidí, aby pochopili Boží slovo, uchvátila je jeho krása, brali vážně jeho výstražky a aby je povzbudila a posílila jeho zaslíbení. Měli bychom se modlit jako žalmista: „*Otevři oči mé, abych spatřoval divné věci z zákona tvého.*“ (Ž 119,18) Pokušení nám často připadají nepřekonatelná, protože se nemodlíme a nestudujeme Bibli, neumíme si okamžitě vzpomenout na Boží zaslíbení a čelit satanu Biblickými zbraněmi. Andělé obklopují lidi, kteří chtějí poznat Boží vůli. V kritických chvílích jim připomínají pravdy, které právě potřebují. A tak, „*když se přivalí jako řeka nepřítel, duch Hospodinův je pryč zažene*“ (Iz 59,19).

Pán Ježíš svým učedníkům slíbil: „*Utěšitel pak, ten Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, onť vás naučí všemu a připomenet vám všecko, což jsem koli mluvil vám.*“ (J 14,26) Nejdříve si musíme Kristovo učení vštípit do paměti, aby nám je Boží Duch mohl ve chvíli nebezpečí připomenout. „*V srdci svém skládám řeč tvou, abych nehřešil proti tobě,*“ volal David (Ž 119,11).

Všichni, kdo berou vážně svůj věčný úděl, by si měli dávat pozor na pochybnosti. Budeme svědky útoků na nejvlastnější pilíře pravdy. Není možné neslyšet zesměšňování, překroucené názory na pravdu, zrádné a zhoubné učení moderního ateismu. Satan přizpůsobuje svá pokušení každé skupině lidí. Nevzdělané lidi ovlivňuje pošklebky a výsměchem, vzdělaným předkládá vědecké námitky a filozofické důkazy, které v nich mají vzbudit vůči Písmu nedůvěru nebo pohrdání. I mladí lidé, kteří nemají přehled, se pak odvažují projevovat pochybnosti o základních křesťanských zásadách. **GC 601** Nevěrectví mládeže, i když je velmi povrchní, má přece jen svůj vliv. Mnohé to vede, aby žertovali o víře svých otců a vysmívali se Duchu milosti (Žd 10,29). Nejedem mladý život, který mohl být Bohu ke cti a světu pozhnaním, byl znehodnocen jedem nevěry. Všichni, kdo věří pyšným výrokům lidského rozumu a namlouvají si, že mohou vysvětlit všechna Boží tajemství a bez Boží moudrosti poznat pravdu, už padlí do satanovy léčky.

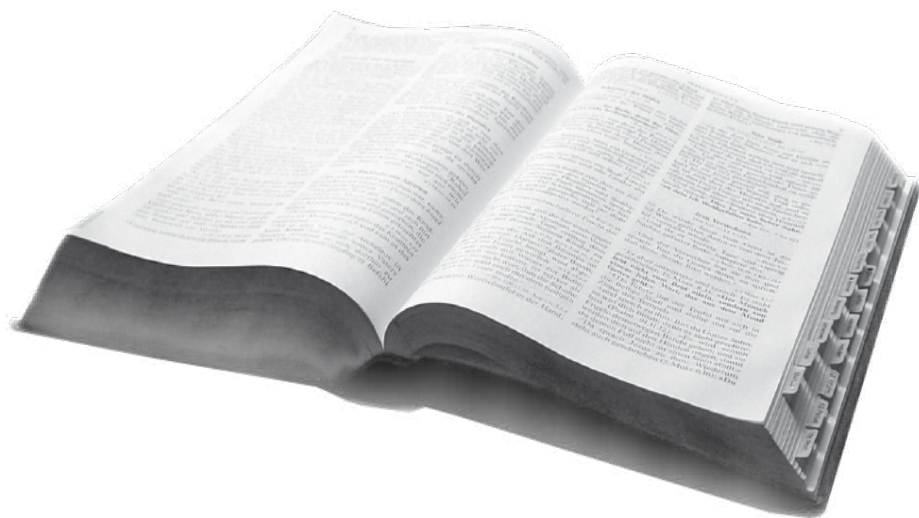
Žijeme v nejslavnějším období dějin tohoto světa. Brzy bude rozhodnuto o údělu milionů dnes žijících lidí. Naše záchrana i spasení ostatních závisí na tom, jak se dnes rozhodujeme. Potřebujeme se nechat vést Duchem pravdy. Každý Kristův následovník by se měl opravdově ptát: „*Pane, co chceš, abych činil?*“ Musíme se před Pánem pokořovat s postem a modlitbou, musíme přemýšlet o Božím slovu, zvláště o soudu. Nyní se musíme snažit opravdově prožívat Boží pravdy. Neztrácejme ani okamžik. Kolem nás se odehrávají velmi významné události a my žijeme na území ovládaném satanem. Nespěte, Boží strážci, nepřítel číhá nedaleko. Je stále připraven vás napadnout a porazit, jen co ochabnete nebo začnete dřímat.

Mnozí lidé posuzují svůj stav před Bohem nesprávně. Jsou rádi, že se nedopustili

určitých přestupků, a přitom zapomínají a zanedbávají dobré a ušlechtilé činy, které od nich Bůh požaduje. Nestačí být stromem v Boží zahradě. Ten musí plnit Boží očekávání tím, že ponese ovoce. Bůh bude lidi volat k odpovědnosti za to, že nevykonali dobro, které mohli vykonat, protože je posilovala Boží milost. Nebeské knihy o nich říkají, že „*zhodnocují zemi*“. Ale ani jejich stav není beznadějný. Trpělivá láska volá i ty, kdo neberou vážně Boží milosrdenství a zneužívají jeho milost. **GC 602** „*Probud' se ty, jenž spíš, a vstaň z mrtvých, a zasvíť se tobě Kristus. Viztež tedy, kterak byste opatrně chodili, ... vykupující čas; nebo dnové zlí jsou.*“ (Ef 5,14-16)

Až přijde doba zkoušek, ukáže se, kdo se v životě řídí Božím slovem. V létě není rozdíl mezi stále zelenými a ostatními stromy tak zřejmý. Když však nastanou zimní bouře, zůstanou stále zelené stromy beze změny, ostatní o svou zeleň přijdou. Ani formální křesťan není dnes k rozeznání od pravého, blíží se však doba, kdy se rozdíl ukáže. Jen co se projeví nepřítelství, zavládne fanatismus a nesnášenlivost, začne pronásledování, malověrní a pokrytci zakolísají a vzdají se své víry. Praví křesťané však odolají a zůstanou pevní jako skála, jejich víra bude silnější a naděje jasnější než v době pohody. Žalmista prohlásil: „*Svědectví tvá jsou má přemýšlování.*“ „*Zpříkázání tvých rozumnosti jsem nabyt, a protož všeliké cesty bludné nenávidím.*“ (Ž 119,99.104)

„*Blahoslavený člověk nalézající moudrost.*“ „*Nebo podobný bude stromu štípenému při vodách, a při potoku pouštějícímu kořeny své, kterýž necítí, když přichází vedro, ale list jeho bývá zelený, a v rok suchý nestará se, aniž přestává nésti ovoce.*“ (Př 3,13; Jr 17,8)

38 Poslední varování

GC 603 „Potom pak viděl jsem anděla sstupujícího s nebe, majícího moc velikou, a země osvicena byla od slávy jeho. I zkríkl silně hlasem velikým, řka: Padl, padl Babylon ten veliký, a učiněn jest příbytkem ďáblů, a stráží každého ducha nečistého, a stráží všelikého pŕactva nečistého a ohyždného.“ „I slyšel jsem jiný hlas s nebe, řkoucí: Vyjděte z něho, lide můj, abyste se nepřiučastňovali hříchům jeho a abyste nepřijali z jeho ran.“ (Zj 18,1.2.4)

Uvedený text Písma poukazuje na budoucí dobu, kdy bude opakováno ohlášení pádu Babylónu, které učinil druhý anděl ze Zjevení 14 (verš 8). Ve druhém případě však bude poselství doplněno zmínkou o dalším úpadku náboženských organizací, které tvoří Babylón, k němuž došlo od roku 1844, kdy bylo poselství ohlášeno poprvé. Poselství popisuje žalostný stav náboženských společností. Každé odmítnutí pravdy zatemňuje rozum a zatvrzuje srdce, až se lidé stanou zatvrzele nevěřícími. Přes výstrahy, které jim Bůh dává, dále pošlapávají přikázání Desatera, až nakonec začnou pronásledovat ty, kdo přikázání Desatera respektují jako svatá. Neváží si Ježíše Krista, protože pohrdají jeho slovem a lidem. **GC 604** Pokud křesťanské církve přijímají učení spiritismu, padají zábrany proti tělesným sklonům a náboženství se stává pláštíkem, který má zakrývat nejhrubší nepravosti. Víra ve spiritistické projevy otevírá dveře svádějícím duchům a ďábelskému učení, a v církvích se projeví vliv padlých andělů.

O Babylónu v době, o níž proroctví mluví, se říká: „*Neboť dosáhli hříchové jeho až k nebi a rozpomenul se Bůh na nepravosti jeho.*“ (Zj 18,5) Babylón naplnil míru své nepravosti a brzy na něj padne zkáza. Bůh však má v Babylónu ještě stále svůj lid. Dříve než na Babylón dopadnou ohlášené tresty, musí být tito věrní vyvoláni, aby se nepodíleli na hříchu Babylónu a „nestihly“ je „jeho pohromy“. Proroctví proto hovoří o náboženském hnutí znázorněném andělem, který přichází z nebe, osvětluje zemi svou slávou, volá silným hlasem a ohlašuje hříchy Babylónu. Spolu s jeho poselstvím zaznívá také volání: „*Vyjděte z něho, lide můj!*“ Tyto výzvy spolu s poselstvím třetího anděla jsou posledním varováním obyvatelům této planety.

Svět spěje ke strašnému konci. Mocnosti, které budou společně bojovat proti Božím přikázáním, nařídí „*malým i velikým, bohatým i chudým, svobodným i v službu podrobeným*“ (Zj 13,16), aby se řídili tradicí církve, a zachovávali nesprávný den odpočinku. Všichni, kdo nebudou chtít přijmout tato nařízení, budou vystaveni trestům, až bude nakonec vyhlášeno, že zaslouží trest smrti. Boží zákon, který zahrnuje také pravý den Božího odpočinku, vyžaduje poslušnost a varuje, že jeho přestupníky stihne Boží trest.

Když bude lidem celá záležitost takto vyložena, každý, kdo nebude respektovat Boží zákon a bude se řídit lidskými příkazy, přijme znamení šelmy, znamení poddanosti moci, kterou se rozhodne poslouchat více než Boha; pak zazní z nebe varování: „*Bude-li se kdo klaněti šelmě a obrazu jejímu, a vezme-li znamení její na čelo své aneb na ruku svou, i ten také bude pítí víno hněvu Božího, víno, pravím, kteréž jest vlito do kalichu hněvu jeho.*“ (Zj 14,9.10) **GC 605**

Boží hněv však pocítí jen lidé, kteří měli možnost poznat a pochopit pravdu, ale odmítli ji. Mnoho lidí ještě nemělo příležitost slyšet aktuální pravdu pro tuto dobu. Nikdo je

neseznámil se závazností čtvrtého přikázání. Pán, který ví, co je v lidských srdcích, a zná každou pohnutku, nenechá nikoho, kdo chce poznat pravdu, v nejistotě, oč ve velkém sporu jde. Nežádá, aby lidé přijímali přikázání slepě. Každý obdrží dostatek informací, aby se mohl rozumně rozhodnout.

Sobota bude velkým zkušebním kamenem věrnosti, protože je to zvláště popíraný článek pravdy. Až budou lidé podrobeni závěrečné zkoušce, bude jasně vymezena hranice mezi těmi, kteří Bohu slouží, a kdo mu neslouží. Zachovávání nesprávného dne odpočinku v souladu se zákony státu, ale proti čtvrtému přikázání, bude projevem věrnosti moci, která je Bohu nepřátelská. Zachovávání pravé soboty jako výraz poslušnosti Božího zákona bude důkazem věrnosti Stvořiteli. Jedna část lidí přijetím znamená podřízenosti světské moci přijme znamení šelmy, druhá, která se rozhodne, že zůstane věrná Boží autoritě, přijme Boží pečť.

Lidé, kteří hlásali poselství třetího anděla, byli často považováni za panikáře. Jejich předpovědi, že se ve Spojených státech projeví náboženská nesnášenlivost, že se církev spojí se státem a společně budou pronásledovat všechny, kdo budou zachovávat Boží přikázání, byly považovány za nesmyslné a směšné. Američané sebejistě tvrdili, že tato země nebude nikdy ničím jiným, než čím byla - tedy obhájcem náboženské svobody. **GC 606** Když se však začne mluvit o vynuceném zachovávání neděle, bude zřejmé, že se blíží událost, o níž lidé tak dlouho pochybovali a v níž nevěřili. Poselství třetího anděla pak vyvolá účinek, jaký nikdy dříve nemělo.

V každé době Bůh posílá své služebníky, aby kárali hříchy - jak ve světě, tak v církvi. Lidé však chtějí slyšet příjemné řeči, nepřijímají čistou a nepřikrášlenou pravdu. Mnozí reformátoři se na počátku svého působení snažili vytykat hříchy církve a lidí velmi opatrně. Doufali, že příkladem čistého křesťanského života přivedou lidi zpět k Biblickému učení. Když je však naplnil Boží Duch, museli hlásat jasné výroky Bible - učení, které původně nechtěli zvěstovat - podobně jako když byl naplněn Duchem Eliáš, který pak vytykal hříchy bezbožného krále a odpadlého lidu. Byli nuceni šířit pravdu a mluvit o nebezpečí, které ohrožuje život lidí. Bez strachu z následků kázali zvěst, kterou jim Pán svěřil, a lidé museli varování vyslechnout.

Tak bude také hlášáno poselství třetího anděla. Až nastane doba, kdy bude třeba, aby bylo šířeno s největší silou, bude Pán působit prostřednictvím prostých lidí. On povede ty, kdo se oddali jeho službě. Boží pracovníci získají kvalifikaci spíše pomazáním Ducha než studiem ve vědeckých ústavech. Tím povede muže víry a modlitby, aby se svatým nadšením hlásali poselství, které jim Bůh svěřil. Odhalí hříchy Babylónu, tragické následky vynuceného zachovávání církevních tradic, vliv spiritismu, nenápadný, ale rychlý postup papežské moci. Budou burcovat lid vážnými výstrahami. Varování vyslechnou tisíce a desetitisíce lidí, kteří ještě nikdy nic takového neslyšeli.

GC 607 S úžasem budou poslouchat, že Babylónem je církev, která padla kvůli svým bludům a hříchům, protože zavrhl Boží pravdu. Když se pak lidé obrátí na své dřívější učitele s naléhavou otázkou, zda je to pravda, budou jim kazatelé předkládat bajky, budou předpovídat příjemné věci, aby uklidnili jejich obavy a utišili jejich probuzené svědomí. Protože se však někteří lidé nebudou chtít spokojit pouze s lidskou autoritou a budou žádat jednoznačné důkazy z Písma, jejich duchovní se rozzlobí jako kdysi farizeové, protože bude zpochybněna jejich autorita, označí poselství za dáblenské a budou podněcovat davy lidí, kteří milují hříchy, aby odmítali a pronásledovali hlasatele poselství.

Až se spor přenesou do nových oblastí a pozornost lidí bude upoutána na pošlapávaný Boží zákon, satan se rozzlobí. Moc, která provází poselství, odpůrce jen rozzuří. Duchovní se budou téměř s nadlidským úsilím snažit zastřít světlo, aby nezářilo na členy jejich církví. Všemi dosažitelnými prostředky se budou snažit potlačit diskuse o těchto životně důležitých otázkách. Církev budou žádat o pomoc stát, aby jim pomohl. V tom úsilí se katolíci spojí s protestanty. Až hnutí, vynucující zachování neděle, zesílí, budou vydávány zákony proti lidem, kteří zachovávají Boží přikázání. Bude jim vyhrožováno peněžitými tresty a vězením, budou jim nabízena vlivná místa, různé odměny a výhody, jen aby se zřekli své víry. Oni však budou vytrvale odpovídat: „Dokažte nám z Božího slova, že bloudíme.“ Obdobně reagoval za podobných okolností Luther. Lidé, kteří budou předváděni k soudům, výrazně obhájí pravdu. Mnoho z těch, kdo je uslyší, se rozhodne zachovávat všechna Boží přikázání. Tak se s pravdou seznámí tisíce lidí, kteří by o ní jinak neslyšeli. **GC 608**

Důsledná poslušnost Božího slova bude pokládána za vzpouru. Zaslepeni satanem budou rodiče jednat tvrdě s věřícími dětmi, nadřízení budou utlačovat své podřízené zachovávající přikázání. Láska a náklonnost ochabnou. Rodiče budou vyhánět děti z domova. Splní se do písmene slova apoštola Pavla: „*A takž i všickni, kteříž chtějí zbožně živi býti v Kristu Ježíši, protivensví míti budou.*“ (2 Tm 3,12) Protože zastánci pravdy odmítnou uctívat neděli jako sobotu, budou mnozí z nich uvězněni, jiní vypovězeni ze země, další budou trpět jako otroci. Dnes nám něco takového připadá nemožné. Avšak až bude lidem odňat Boží Duch, který je chrání, a až budou ponecháni moci satana, který nenávidí Boží přikázání, budou se dít neobvyklé věci. Lidské srdce umí být velice kruté, když se z něj vytratí Boží láska a úcta.

Až se bude blížít bouře, mnozí z těch, kdo sice přijali poselství třetího anděla, ale nenechali se posvětit poslušností pravdy, se vzdají svého názoru a přidají se k odpůrcům. Spojí se se světem a budou sdílet stejné názory. Nakonec se budou na všechno dívat stejně jako svět. Až budou postaveni před zkoušku, rozhodnou se pro snazší cestu. Lidé nadaní, příjemného vystupování, kteří se kdysi hlásili k pravdě, použijí všechny své schopnosti, aby oklamali a svedli další. Stanou se nejrozhodnějšími nepřáteli svých bývalých spoluvěřících. Až se světitelé soboty dostanou před soudy, aby se zodpovídali ze své víry, stanou se tyto odpadlíci nejúčinnějšími nástroji satana, budou je pomlouvat a obžalovávat a vymyšlenými informacemi budou proti nim podněcovat představitele státní moci.

V době pronásledování bude zkoušena víra Božích následovníků, kteří věrně hlásali Boží poselství a respektovali Boha a jeho slovo. Na jejich srdce působil Boží Duch a nutil je mluvit. Svátá horlivost a vliv Božího Ducha je vedly ke splnění svěřeného úkolu, aniž mysleli na následky, které jim může hlásání Bohem svěřeného poselství přinést. **GC 609** Nebudou sledovat světské zájmy, myslet na svou pověst nebo se snažit zachovat si život. Když se proti nim rozpoutá bouře pronásledování, když budou obviňováni ze všeho možného, někteří z nich zděšeně zvolají: „Kdybychom věděli, jaké následky budou naše slova mít, raději bychom mlčeli.“ Dostanou se do těžkostí. Satan na ně bude dotírat velkým pokušením. Budou mít pocit, že dílo, které začali, je nad jejich síly. Bude jim hrozit záhuba. Jejich původní nadšení se vytratí, ale už se nebudou moci vrátit. Tehdy, když pocítí naprostou bezmocnost, budou žádat o posilu Všemohoucího. Budou si připomínat, že nemluvili svoje slova, ale to, co jim přikázal Bůh, který je poslal, aby varovali ostatní. Bůh vštípil pravdu do jejich srdcí a oni ji musí hlásat.

Podobné zkoušky prožili Boží lidé také v minulosti. Vikleř, Hus, Luther, Tyndale, Baxter, Wesley žádali, aby jejich učení bylo prověřeno Biblií. Byli ochotni odvolat všechno, co odporuje Božímu slovu. Zakusili nemilosrdné pronásledování, a přesto hlásali Boží pravdu dál. V každém dějinném údobí bylo třeba lidem zvěstovat aktuální poselství pro onu dobu - podle toho, co Boží lid v daném čase potřeboval. Každá nová pravda si musela razit cestu nenávisť a odporem. Lidé, kterým přinesla požehnání, byli pokoušeni a zkoušeni. Pán dává novou pravdu svému lidu tehdy, když ji potřebuje. Kdo se odváží Boží pravdu nehlásat? Bůh přikazuje svým následovníkům, aby světu předložili poslední nabídku milosti. Nemohou mlčet, protože by tím ohrozili svou vlastní záchranu. Kristovi vyslanci nenesou odpovědnost za následky. **GC 610** Musí konat svou povinnost a ostatní přenechat Bohu.

Až se bude odpor stupňovat, budou Boží následovníci znovu zmateni. Pocítí, že nastala rozhodující situace. Jejich svědomí a Boží slovo je bude ujišťovat, že jednají správně. I když zkoušky neustanou, budou mít stále více síly, aby je mohli snášet. Zápas bude stále tvrdší a urputnější, ale jejich víra a odvaha porostou úměrně nebezpečí. Budou prohlašovat: „Neodvažujeme se měnit Boží slovo, dělit svatý Boží zákon na část podstatnou a nepodstatnou, abychom tím získali přízeň světa. Pán, kterému sloužíme, nás může vysvobodit. Kristus přemohl svět a my bychom se měli bát poraženého světa?“ Pronásledování v různých podobách je vlastně projevem určitého principu, který bude platit, dokud bude existovat satan a životaschopné křesťanství. Nikdo nemůže sloužit Bohu, aniž by proti sobě vyvolal nepřátelství mocností zla. Budou na něj útočit zlí andělé, znepokojení tím, že by jim mohl svým vlivem vyrvat z rukou jejich oběti. K nim se připojí zlí lidé, zahanbení dobrým příkladem, a budou se snažit odloučit ho různým pokoušením od Boha. Když se to nepodaří, použijí ke znásilnění jeho svědomí donucovací prostředky.

Dokud Pán Ježíš slouží jako Přímiluvce v nebeské svatyni, na vládce i lid působí Duch Svatý. Mírní je a do určité míry ovlivňuje státní zákony. Bez takových zákonů by na světě bylo ještě mnohem hůře. Mnozí představitelé států jsou aktivními nástroji satana, ale i Bůh má své nástroje mezi předními muži národů. Nepřítel působí na své sluhy, aby vymýšleli opatření, která by mařila Boží dílo, avšak na státníky, kteří mají úctu k Bohu, působí andělé, aby taková opatření mařili nespornými argumenty. Několik mužů tak zadržuje mohutný příliv zla. **GC 611** Odpor nepřátel pravdy bude zadržán, aby poselství třetího anděla mohlo splnit své poslání. Až bude znít poslední varování, upoutá pozornost také těch předních mužů, jejichž prostřednictvím Bůh nyní působí, mnozí z nich je příjmou a v době souzení se postaví na stranu Božího lidu.

Anděl, který se spojí s hlásáním poselství třetího anděla, osvítlí celou zemi svou slávou. Bible tím předpovídá neobyčejně silné působení, které zasáhne celý svět. Adventní hnutí z let 1840 až 1844 bylo slavným projevem Boží moci. Poselství prvního anděla bylo zaneseno do všech misijních stanic na světě a v některých zemích vzbudilo největší náboženské hnutí od doby protestantské reformace šestnáctého století. Avšak hnutí vyvolané poselstvím třetího anděla bude ještě mohutnější.

Jeho působení se bude podobat tomu, co se odehrálo o letnicích. Tak jako Pán na počátku kázání evangelia seslal „raný déšť“ ve vylití Ducha Svatého, aby drahocenné semeno vzklíčilo, tak dá na závěr „pozdní déšť“, aby úroda uzrála. „*Tak abychom znajíce Hospodina, více poznávati se snažovali; nebo jako jitřní svítání jest vycházení jeho, a přijde nám jako déšť jarní a podzimní na zemi.*“ (Oz 6,3) „*I vy, synové Sionští,*

plésejte a veselte se v Hospodinu Bohu vašem; nebo vám dá dešť příhodný, a sešle vám dešť hojný, podzimní i jarní, v čas.“ (Jl 2,23) „A budeť v posledních dnech, (dí Bůh,) vyleji z Ducha mého na všeliké tělo.“ „Každý, kdožkoli vzýval by jméno Páně, spasen bude.“ (Sk 2,17.21)

Velké dílo evangelia neskončí menším projevem Boží moci, než jakým se vyznačoval jeho začátek. Proroctví, která se splnila při seslání raného deště na počátku křesťanských dějin, se znovu splní v pozdním dešti na jejich konci. **GC 612** Bude to „čas odpočinutí“, rozvlažení, které předpověděl apoštol Petr, když prohlásil: „Protož činite pokání, a obraťte se, aby byli shlazeni hříchové vaši, když by přišli časové rozvlažení od tváři Páně, a poslal by toho, kterýž vám kázán jest, Ježíše Krista.“ (Sk 3,19.20)

Boží sluhové s tváří zářící svatým nadšením budou spěchat z místa na místo, aby všude ohlásili Boží poselství. Po celém světě budou varování šířit tisíce hlasů. Budou se dít zázraky, nemocní budou uzdravováni, věřící budou provázet znamení a zázraky. Také satan bude působit lživé zázraky, dokonce nechá před zraky lidí sestoupit oheň z nebe na zem (Zj 13,13). Obyvatelé země se budou muset rozhodnout.

Poselství nebude šířeno ani tak pomocí argumentů jako hlubokým přesvědčováním Božího Ducha. Důkazy už byly podány. Semeno bylo zaseto, nyní klíčí a přináší plody. Tiskoviny rozšířené evangelisty zapůsobily svým vlivem. Mnozí lidé, na které měly vliv, však nemohli plně porozumět pravdě nebo se jí řídit. Nyní pronikají paprsky světla všude, pravdu lze vidět v její plné kráse a upřímné Boží děti lámou pouta, která je svazovala. Rodinné svazky a církevní vztahy je už nebudou moci zadržet. Pravda pro ně bude mít větší cenu než všechno ostatní. Navzdory silám, které se proti pravdě spojí, postaví se velký počet lidí na Boží stranu.

39 Doba soužení

GC 613 „*Toho času postaví se Michal, kníže veliké, kterýž zastává synů lidu tvého, a bude čas ssoužení, jakéhož nebylo, jakž jest národ, až do toho času; toho, pravím, času vysvobozen bude lid tvůj, kdožkoli nalezen bude zapsaný v knize.*“ (Da 12,1)

Až skončí poselství třetího anděla, přestane se Kristova milost přimlouvat za hříšné obyvatele světa. Boží lid splnil svůj úkol, obdržel „pozdní déšť“, „čas odpočinití“, rozvlažení od Hospodina, a je připraven pro nastávající dobu zkoušky. Andělé spěchají sem a tam. Anděl, vracející se ze země, ohlašuje, že jeho úkol skončil. Na svět přišla závěrečná zkouška a všichni, kdo zůstali věrni Božím přikázáním, dostali „pečeť živého Boha“. Tehdy Pán Ježíš ukončí svou prostřednickou službu v nebeské svatyni. Pozvedne ruce a pronese silným hlasem: „Dokonáno jest!“ Zástupy andělů složí své koruny, když Ježíš Kristus slavnostně oznámí: „*Kdo škodí, škodíš ještě; a kdo smrdí, smrdíš ještě; a kdo jest spravedlivý, ospravedlní se ještě; a svatý posvětití se ještě.*“ (Zj 22,11) Případ každého člověka již bude rozhodnut, buď k životu, nebo k smrti. Ježíš Kristus vykonal smíření za svůj lid a vymazal jeho hříchy. **GC 614** Doplnil se počet občanů jeho království. „Království, panství a velikost království pod celým nebem“ budou dány dědicům spasení a Pán Ježíš bude vládnout jako Král králů a Pán pánů.

Až opustí nebeskou svatyni, zahalí obyvatele země temnota. V té době budou muset věřící žít před svatým Bohem bez přímlovce. Moc, která dosud zadržovala bezbožné, přestane působit, a satan bude mít nad zatvrzelými lidmi neomezenou nadvládu. Boží trpělivost skončí. Svět odmítl Boží milost, pohrdl Boží láskou a pošlapal Boží zákon. Bezbožní lidé zašli za hranici Boží milosti. Boží Duch, kterému tvrdošijně vzdorovali, od nich nyní odešel. Nebude je chránit Boží milost a budou vydáni napospas satanu. Satan pak zavlče obyvatele světa do závěrečné velké doby soužení. Boží andělé přestanou zadržovat vichřice lidských vášní, najednou se projeví všechno zadržované napětí. Celý svět bude zatažen do strašnější zkázy, než byla zkáza starého Jeruzaléma. Jediný anděl usmrtil všechny prvorozené v Egyptě a naplnil zemi smutkem a nářkem. Když David přestoupil Boží příkaz tím, že nechal sečíst lid, způsobil jediný anděl strašnou zkázu, jako trest za jeho hřích. Stejnou moc, kterou projevili Boží andělé, projeví - až to Bůh dovolí - také zlí andělé. Tyto síly jsou již připraveny a čekají jen na Boží svolení, aby všude šířily zkázu.

Lidé, kteří zachovávali Boží zákon, budou obviněni, že zapříčinili rány, které dopadly na svět a budou považováni za příčinu strašných přírodních pohrom, válek a krveprolévání mezi lidmi, které naplní svět bídou. Moc, provávající poslední varovné poselství, vyvolává zlobu bezbožných. Jejich zášť se projeví proti všem, kdo přijmou toto poselství, a satan ještě více rozdmýchá nenávist a pronásledování. **GC 615**

Když Bůh opustil židovský národ, nepoznali to ani kněží, ani lid. I když je ovládl satan a propadli nejodpornějším vášním, stále se považovali za Bohem vyvolené. Kněží pokračovali dál v chrámové službě, na poskvrněném oltáři přinášeli dále oběti, denně svolávali požehnání na národ, který nesl vinu za smrt drahého Božího Syna a pokoušel se zničit jeho služebníky a apoštoly. Stejně nebudou obyvatelé země vědět, až bude v nebeské svatyni vyhlášeno neodvolatelné rozhodnutí, a tím navždy určen úděl světa. Lidé, které nakonec Boží Duch opustí, budou dále dodržovat náboženské formy.

Satanská horlivost, kterou jim vdechne kníže zla, aby dokončil své zhoubné plány, bude vypadat jako horlivost pro Boha.

Protože se sobota stane předmětem sporu v celém křesťanstvu a protože se církve spojí se světskými úřady, aby vynutily uctívání neděle, stane se předmětem všeobecného zatracování malá menšina, která bude vytrvale odmítat podvolit se názoru většiny. Zazní požadavek, aby nebyla tolerována menšina, která se staví proti nařízení církví a státnímu zákonu, protože je lepší, aby trpělo několik lidí, než aby celý národ upadl do zmatku a nezákonnosti. Stejně argumentovali před více než 1900 lety představitelé židovského národa proti Kristu. Prohnaný Kaifáš prohlásil: „*Jest užitečné nám, aby jeden člověk umřel za lid, a ne, aby všecken tento národ zahynul.*“ (J 11,50) To bude rozhodující argument. Nakonec bude proti světitelům pravé soboty vydáno nařízení, které určí, že si zaslouží nejpřísnější trest a po určité době budou moci být odsouzeni k smrti. **GC 616** Katolicismus ve Starém světě a odpadlý protestantismus v Novém světě budou postupovat společně proti lidem, kteří dodržují všechna Boží přikázání.

Pak pro Boží lid nastane doba soužení a utrpení, kterou popsal prorok Jeremiáš jako dobu Jákobova soužení: „*Takto zajisté praví Hospodin: Hlas předěšené a hrůzy slyšíme, a že není žádného pokoje. ... Obrácené všechněch obličjeje v zsinalost. Ach, nebo veliký jest den tento, tak že nebylo žádného jemu podobného. Ale jakť koli čas jest ssoužení Jákobova, předceť z něho vysvobozen bude.*“ (Jr 30,5-7)

Jákobova noc úzkosti, když v modlitbě bojoval o vysvobození z rukou Ezaua (1 M 32,24-30), je obrazem toho, co prožije Boží lid v době soužení. Jákob podvedl svého otce, aby získal požehnání určené Ezauovi. Protože mu Ezau hrozil, že ho zabije, Jákob utekl z domu, aby se zachránil. Prožil mnoho let v cizině a pak se na Boží rozkaz vydal na zpáteční cestu do rodné země se svými ženami a dětmi, se svými stády dobytka a ovcí. Když dorazil k hranicím země, vyděsila ho zpráva, že se Ezau blíží v čele oddílu bojovníků a nepochybně se mu chce pomstít. Zdálo se, že Jákob a jeho družina, neozbrojení a bezbranní, musí padnout za obět násilí a krveprolití. S tou úzkostí a strachem se ještě pojilo tísnivé vědomí vlastní viny, protože do takového nebezpečí ho přivedl jeho vlastní hřích. Jedinou nadějí pro něj byla Boží milost, jedinou obranou modlitba. Neopomněl na nic, čím by sám mohl usmířit svého bratra za křivdu, které se proti němu dopustil, a čím by odvrátil hrozící nebezpečí. Podobně by měli také Kristovi následovníci nyní, když se blíží doba soužení, vynaložit všechno své úsilí, aby se lidem představili v pravém světle, rozptýlili předsudky a odvrátili nebezpečí, které hrozí svobodě svědomí.

Jákob se vzdálil od své rodiny, aby neviděla jeho úzkost, a sám rozmlouval s Bohem. **GC 617** Vyznával své hříchy a děkoval za milost, kterou mu Bůh projevil. V hluboké pokoře se dovolával smlouvy uzavřené s otcí i slibů, které mu Bůh dal v nočním vidění v Bételu i v zemi jeho vyhnanství. Nadešel rozhodující okamžik jeho života, v sázce bylo všechno. Obklopen tmou a sám se dále modlil a pokořoval před Bohem. Náhle pocítil, jak se jeho ramene dotkla něčí ruka. Domníval se, že nějaký nepřítel usiluje o jeho život, a ze všech sil zoufale s útočníkem zápasil. Když začalo svítat, projevil cizinec nadlidskou sílu a po jeho dotyku se zdálo, že silný muž je ochromen. Jako bezmocný, plačící prosebník padl svému tajemnému protivníku kolem krku. Jákob nyní pochopil, že bojoval s andělem smlouvy. I když nebyl schopen dalšího boje a trpěl hroznou bolestí, nevzdal se svého úmyslu. Dlouho trpěl neklidem a výčitkami svědomí, dlouho trpěl za svůj hřích. Nyní musí získat ujistění, že mu Bůh odpustil. Zdálo se, že

ho návštěvník chce opustit. Jákob se však na něho pověsil a úpěnlivě prosil o požehnání. Anděl na něj naléhal: „*Pust' mne, nebi' zasvitává.*“ Patriarcha však zvolal: „*Nepustím tě, leč mi požehnáš.*“ (1 M 32,26) Jaká se tu projevila důvěra, odhodlanost a vytrvalost. Kdyby to byl drzý, opovážlivý požadavek, Jákob by byl okamžitě zničen. Jákob však mluvil s důvěrou člověka, který vyznává svou slabost a nehodnost, a přitom věří v milost Boha, který věrně dodržuje smlouvu.

„*Knížetsky, pravím, potýkal se s andělem, a přemohl.*“ (Oz 12,4) Pokorou, lítostí a odevzdaností přemohl tento hříšný, bloudící smrtelník Vládce nebes. S chvěním se držel Božích slibů a srdce Věčné lásky nemohlo odmítnout prosbu hříšníka. Na důkaz jeho vítězství a pro povzbuzení dalších, aby následovali jeho příkladu, mu Bůh změnil jméno, které připomínalo jeho hříchy, na jméno, které bylo svěděctvím o jeho vítězství. **GC 618** To, že Jákob bojoval s Bohem a zvítězil, bylo zárukou, že zvítězí i nad lidmi. Už se nebál setkat se s hněvem svého bratra, protože Bůh bude jeho obranou.

Satan Jákoba obvinil před anděly a tvrdil, že má právo zahubit ho za jeho hříchy. Navedl Ezaua, aby vytáhl proti Jákobovi a za dlouhé noci zápasu se snažil vnutit patriarchovi pocit viny. Tím ho chtěl odradit, aby přestal spoléhat na Boha. Přivedl Jákoba na pokraj zoufalství. Jákob věděl, že bez pomoci z nebe musí zahynout. Upřímně prosil o odpuštění svého hříchu a dovolával se Boží milosti. Nedal se odvrátit od svého úmyslu, držel se pevně anděla, prosil ho s úpěnlivým pláčem, až zvítězil.

Jako satan zapůsobil na Ezaua, aby vytáhl proti Jákobovi, tak bude působit na bezbožníky, aby zahubili Boží lid v čase soužení. A jako obvinil Jákoba, tak bude obviňovat Boží lid. Pokládá svět za své panství, avšak malá skupina lidí, kteří zachovávají Boží přikázání, se postaví proti jeho nadvládě. Kdyby je mohl zničit, bylo by jeho vítězství úplné. Vidí, že je střeží svatí andělé, a vyvozuje z toho, že jim byly odpuštěny hříchy. Neví však, že o jejich případech bylo rozhodnuto v nebeské svatyni. Zná podrobně hříchy, k jejichž spáchání je svedl; předkládá je Bohu v nejnepríznivějším světle a tvrdí, že tento lid si zaslouží právě tak jako on, aby byl vyloučen z Boží přízně. Prohlašuje, že Pán nemůže ve své spravedlnosti odpuště jejich hříchy, a přitom jej a jeho anděly zahubit. Tvrdí, že jsou jeho kořistí, a požaduje, aby mu byli vydáni, aby je mohl zničit.

Satan obviňuje Boží lid za hříchy, které spáchali, a Bůh mu dovoluje, aby jeho lid do krajnosti zkoušel. Jejich víra a důvěra v Boha i jejich vytrvalost bude tvrdě zkoušena. Když sledují svou vlastní minulost, jejich naděje se tenčí. **GC 619** V celém svém životě vidí totiž jen málo dobrého. Plně si uvědomují svou slabost a nehodnost. Satan se je snaží děsit pomyšlením, že jejich případ je beznadějný, že jejich nečistotu nelze nikdy odstranit. Doufá, že se mu tak podaří zničit jejich víru, že pak podlehnou jeho pokušením, a přestanou být věrní Bohu.

I když Boží věrní budou obklopeni nepřáteli, kteří je budou chtít zničit, nebudou se bát utrpení pro pravdu, ale toho, že nevyznali všechny hříchy a zda kvůli nějakému jejich nedostatku se na nich bude moci splnit Spasitelovo zaslíbení: „*Ját tebe ostříhati budu od hodiny pokušení, kteréž přijíti má na všecken svět.*“ (Zj 3,10) Kdyby Boží následovníci měli jistotu, že jim Pán odpustil všechny hříchy, nebáli by se mučení a smrti. Ukáže-li se však, že nejsou hodni Boží přízně, a ztratí-li život kvůli svým povahovým nedostatkům, bude tím zneuctěno svaté Boží jméno.

Na všech stranách budou narážet na zrádné úklady, všude vidí projevy vzpoury. To v nich vyvolává velké přání, opravdovou touhu srdce, aby velké odpadnutí skončilo a přestala bezbožnost bezbožných. Prosí Boha, aby vzpouru zastavil, a přitom si vyčítají,

že sami nemají více síly čelit přívalu zla. Cítí, že kdyby vždycky dali všechny síly do služby Kristu, byli by silnější a satan by neměl tolik moci, aby nad nimi vítězil.

Pláčí před Bohem, připomínají, že už prosili o odpuštění mnoha svých hříchů a dovolávají se Spasitelova zaslíbení: „*Zdali sváže sílu mou, aby učinil se mnou pokoj, aby pravím, učinil se mnou pokoj?*“ (Iz 27,5) Jejich víra nezakolísá, i když nedostanou odpověď na své modlitby okamžitě. **GC 620** Navzdory úzkosti, hrůzám a těžkostem se nepřestávají modlit. Chytají se Boží síly, jako Jákob se chytil anděla, a jejich srdce také volá: „*Nepustím tě, leč mi požehnáš.*“

Kdyby Jákob už předtím nelitoval svého hříchu, že získal prvorozenství podvodem, Bůh by jeho modlitbu nevyšlechl a nezachoval by milostivě jeho život. Podobně by byli přemoženi v době soužení Boží věrní, které bude trápit strach a úzkost, kdyby měli nějaké nevyznané hříchy. Zoufalství by je zbavilo víry a neměli by jistotu, že mohou prosit Boha o vysvobození. Budou si plně uvědomovat svou nehodnost, nebudou však muset odhalovat žádné skryté nepravosti. Jejich hříchy se už dříve dostaly před soud a byly vymazány, Bůh na ně už více nevzpomene.

Satan svádí lidi k tomu, aby věřili, že Bůh bude jejich nevěrnost v drobných záležitostech života přehlížet. Pán však jednáním s Jákobem ukazuje, že v žádném případě nebude schvalovat nebo trpět zlo. Satan přemůže všechny, kdo se pokoušejí omlouvat nebo skrývat své hříchy, kdo dovolují, aby jejich hříchy zůstávaly v nebeských knihách nevyznané a neodpuštěné. Čím lépe znají Boží vůli a čím vyšší postavení zastávají, tím více jejich nesprávné chování Boha rmoutí, a tím snáze nad nimi nepřítel zvítězí. Lidé, kteří odkládají přípravu na Boží den, ji nedoženou v době soužení ani kdykoli později. Stav takových lidí je beznadějný.

Formální křesťané, kteří nastoupí do posledního strašného boje nepřipraveni, budou v zoufalství vyznávat své hříchy s velkou úzkostí, zatímco satan bude nad jejich zármutkem jásat. Jejich vyznání se svou podstatou řadí k vyznání Ezaua nebo Jidáše. Tito lidé totiž naříkají nad následky svého přestoupení, nikoli nad samotným hříchem. Necítí pravou lítost, zlo se jim neoškliví. **GC 621** Vyznávají svůj hřích ze strachu před trestem, ale podobně jako kdysi egyptský faraón by se znovu postavili proti Bohu, kdyby byl trest odvolán.

Jákobův příběh je také ujištěním, že Bůh neodvrhne lidi, kteří byli podvedeni, pokoušeni a svedeni k hříchu, ale vrátili se k Bohu s opravdovou lítostí. Satan se bude snažit tyto lidi zničit, Bůh však vysílá své anděly, aby je v době nebezpečí těšil a chránil. Satan útočí prudec a rozhodně, jeho lži jsou zálučné, Bůh však svůj lid sleduje, jeho ucho slyší jejich volání. Jsou vystaveni velikému soužení, zdá se, že plameny ohnivě pece Boží lid stráví. Nakonec však vyjdou z ruky Toho, kdo je očistí, jako zlato vyzkoušené v ohni. Láska, kterou Bůh projevuje svým dětem v době jejich nejtěžší zkoušky, je právě tak silná a vřelá jako láska, kterou k nim projevuje ve dnech, kdy se jim daří nejlépe. Potřebují však projít ohnivou pecí, aby byla odstraněna jejich světskost a aby se v nich mohla dokonale zrcadlit podoba Ježíše Krista.

Doba soužení a úzkosti, která nás čeká, bude vyžadovat víru, která dokáže překonat námahu, čekání a hlad - víru, která neochabne ani v nejtěžších zkouškách. Bůh dává všem čas milosti, aby se na dobu soužení připravili. Jákob zvítězil, protože byl vytrvalý a odhodlaný. Jeho vítězství je důkazem moci vytrvalé modlitby. Všichni, kdo se budou držet Božích zaslíbení jako Jákob, budou stejně opravdoví a vytrvalí jako on, budou mít takový úspěch, jaký měl on. Lidé, kteří nejsou ochotni vzdát se svého egoismu, prosit

Boha o odpuštění, dlouze a opravdově se modlit o požehnání, požehnání neobdrží. Jak málo lidí ví, co to znamená „zápasit s Bohem“. Jak málo lidí opravdově z duše volalo k Bohu s touhou, jež odpovídá všem jejich silám. Jak málo lidí se s neochvějnou vírou drží Božích slibů, když je zalévá přívál nevýslovného zoufalství. **GC 622**

Lidem, kteří nyní projevují málo víry, hrozí největší nebezpečí, že podlehnou satanským podvodům a nařízením znásilňujícím svědomí. Pokud ve zkoušce obstojí, budou v době soužení prožívat hlubší utrpení a octnou se ve větší úzkosti, protože se nenaucili spoléhat na Boha. Nenaucili se věřit a budou se tomu muset učit v hrozných podmínkách strachu. Měli bychom se nyní seznámit s Bohem tím, že vyzkoušíme jeho zaslíbení. Andělé zaznamenávají každou opravdovou a upřímnou modlitbu. Měli bychom se raději vzdát uspokojování sobeckých požiteků nežli zanedbávat společenství s Bohem. Chudoba, odprání, povážené Boží přízní, je lepší než bohatství, pocty, snadný život a přátelství bez Boha. Musíme si najít čas k modlitbě. Jestliže dovolíme, aby naši mysl zaujaly světské zájmy, může nám Pán poskytnout čas tím, že nám odejme naše modly - zlato, domy, výnosné pozemky.

Mladí lidé nebudou svedeni k hříchu, pokud budou ochotni vstoupit pouze na cestu, na níž mohou žádat o Boží požehnání. Kdyby lidé, kteří nesou světu poslední varovné poselství, neprosili o Boží požehnání chladně, lhostejně a nezúčastněně, ale opravdově a s vírou jako Jákob, často by mohli říci: „*Nebo jsem prý viděl Boha tváří v tvář, a zachována jest duše má.*“ (1 M 32,30) Pán by je pokládal za knížata, měli by sílu zvítězit v zápasu s Bohem i s lidmi.

Brzy nastane doba soužení, jaké dosud nebylo. Proto budeme potřebovat zkušenost, již dosud nemáme a kterou mnozí ani příliš netouží získat. Často bývá soužení daleko větší v představách než ve skutečnosti. O závěrečné zkoušce, která je před námi, to však neplatí. Ani nejživější obrazotvornost si nedokáže představit velikost této zkoušky. V ní bude muset každý člověk stát před Bohem sám. „*Praví Panovník Hospodin, že byt pak Noé, Daniel a Job,“* kdyby byli na zemi, „*nikoli by ani syna GC 623 ani dcery nevysvobodili. Oni v spravedlnosti své vysvobodili by sami sebe.*“ (Ez 14,20)

Nyní, kdy náš Velekněz koná za nás dílo smíření, musíme usilovat o dokonalost v Kristu. Náš Spasitel se ani myšlenkou nepoddal moci pokušení. Satan hledá v lidských srdcích slabá místa, která může využít. Když někdo pěstuje hříšnou náklonnost, satan ji zužitkuje pro svá pokušení. Pán Ježíš o sobě řekl: „*Jde Kníže tohoto světa, ale nemá nic na mně.*“ (J 14,30) Satan nedokázal najít na Božím Synu nic, čím by nad ním mohl zvítězit. Boží Syn zachovával příkázání svého Otce a nebylo v něm hříchu, kterého by satan mohl využít ve svůj prospěch. V takovém stavu musí být lidé, kteří chtějí obstát v době soužení.

V tomto životě se musíme vírou v očisťující krev Ježíše Krista zbavit hříchu. Náš drahý Spasitel nás zve, abychom se spojili s Ním, abychom spojili svou slabost s jeho silou, svou nevědomost s jeho moudrostí, svou nehodnost s jeho zásluhami. Boží prozřetelnost je školou, v níž se máme učit tichosti a pokoře Pána Ježíše. Pán před nás stále staví skutečné životní cíle, nikoli cestu, kterou bychom si vybrali my, protože se nám zdá snazší a příjemnější. Je na nás, abychom spolupracovali s prostředky, které používá Pán, aby přetvořil naše povahy podle nebeského vzoru. Kdo zanedbává nebo odkládá tento úkol, vážně ohrožuje své spasení.

Apoštol Jan uslyšel ve vidění silný hlas volající z nebe: „*Běda těm, jenž přebývají na zemi a na moři; nebo ďábel sstoupil k vám, maje hněv veliký, věda, že krátký čas má.*“ (Zj 12,12)

Nebeský hlas vyvolává hrůzostrašné scény. Satanův hněv roste, jak se krátí jeho čas; jeho dílo podvodu a zkázy dosáhne svého vrcholu v době souzení. **GC 624**

Brzy se na nebi objeví nadpřirozené úkazy jako znamení moci démonů, kteří konají zázraky. Ďábelští duchové budou navštěvovat vládce země i celý svět, zahrnou je klamy a budou na ně naléhat, aby se přidali k satanovi v jeho posledním boji proti Boží vládě. Tito satanovi pomocníci oklamou vládce i jejich poddané. Objeví se osoby, které se budou vydávat za Krista a budou vyžadovat tituly a pocty, které patří Vykupiteli světa. Budou konat zázraky uzdravování a budou tvrdit, že mají zjevení z nebe, která budou odporovat výrokům Písma.

Vrcholným činem velkého podvodného dramatu bude satanovo napodobení Ježíše Krista. Církev dlouho tvrdí, že očekává příchod Spasitele jako splnění svých nadějí. Boží nepřítel zdánlivě napodobí Kristův příchod. V různých částech světa se satan lidem ukáže jako vznešená bytost oslňující krásy, podobající se Božímu Synu, jak ho popisuje Jan ve Zjevení (Zj 1,13-15). Slávu, která ho bude obklopot, nepřekoná nic, co dosud spatřilo lidské oko. Zazní vítězoslavné volání: „Kristus přichází! Kristus přichází!“ Lidé budou padat před ním v úctě na zem, on pozvedne ruce a bude jim žehnat, jako Kristus žehnal svým učedníkům, když žil na zemi. Jeho hlas bude měkký a podmanivý a přitom melodický. Laskavým hlasem zopakuje některé z pravd, které kdysi vyslovil Spasitel, bude uzdravovat lidské nemoci a pak bude lidem tvrdit, že změnil sobotu na neděli, a bude všem přikazovat, aby světili den, kterému on požehnal. Bude prohlašovat, že lidé, kteří stále zachovávají sedmý den, se rouhají jeho jménu tím, že neposlouchají jeho anděly, které k nim poslal se světlem a pravdou. To bude klam, kterému takřka nebude možné odolat. **GC 625** Jako Samaritáni, kteří byli podvedeni Šimonem Kouzelníkem, budou lidé, od nejvyššího do nejprostšího, brát vážně tyto klamy a budou říkat: „*Tento jest Boží moc veliká.*“ (Sk 8,10)

Boží lid však nebude sveden. Učení tohoto falešného Krista nebude souhlasit s Písmem. Bude žehnat ctitelům šelmy a jejího obrazu, tedy lidem, o nichž Bible říká, že na ně bude vylit Boží hněv.

Navíc, Bůh satanu nedovolí, aby přesně napodobil způsob Kristova příchodu. Spasitel upozornil své následovníky, že budou v této oblasti vystaveni podvodům, proto jednoznačně popsal způsob svého druhého příchodu: „*Nebo povstanou falešní Kristové a falešní proroci, a činiti budou divy veliké a zázraky, tak aby v blud uvedli, (by možné bylo,) také i vyvolené. ... Protož řeknou-liť vám: Aj, na poušti jest, nevycházejte. Aj, v skrýších, nevěřte. Neb jakož blesk vychází od východu slunce, a ukazuje se až na západ, takť bude i příchod Syna člověka.*“ (Mt 24,24-27.31; 25,31; Zj 1,7; 1 Te 4,16.17) Skutečný příchod Pána Ježíše nebude možné napodobit. Budou o něm vědět všichni lidé, celý svět ho uvidí.

Pouze lidé, kteří opravdově studují Písmo a zamilovali si pravdu, budou chráněni před velkým klamem, který ohrozí celý svět. Pomocí Biblického svědectví odhalí zamaskovaného podvodníka. Každý člověk bude vyzkoušen. Pravý křesťan se projeví tím, jak bude odolávat pokušením. Je dnes Boží lid tak pevně zakotven v Božím slovu, že odmítne spoléhat na své smysly? Bude v kritické chvíli spoléhat výhradně na Bibli? Satan se bude snažit všemi prostředky zabránit tomu, aby se na tento den připravili a aby v něm pak obstáli. Zařídí věci tak, aby jim k tomu uzavřel cestu, omámí je pozemským bohatstvím, naloží jim těžká břemena, aby jejich srdce byla přetížena starostmi o tento život a aby je pak den zkoušky zaskočil jako zloděj. **GC 626** Protože dekrety vydané

různými představiteli křesťanstva proti věřícím, kteří budou zachovávat Boží přikázání, zruší ochranu, kterou jim poskytuje vláda, budou vydáni napospas lidem, kteří je budou chtít zničit. Proto Boží lid uteče z měst a vesnic a společně odejde na nejpustší a nejosamělejší místa. Mnozí najdou útočiště v horách. Jako křesťané v údolí Piedmontu učiní také oni vysoká místa země svými svatyněmi a budou děkovat Bohu za „vrcholky skal“ (Iz 33,16). Avšak mnoho lidí ze všech národů a tříd, vysoce postavených i prostých, zámožných i chudých, černých i bílých, upadne do nespravedlivého a krutého otroctví. Těžké dny nastanou pro lidi, které Bůh miluje. Budou zajímáni, vsazováni do vězení, odsuzováni na smrt, někteří budou ponecháváni v odporných vězeňských kobkách, aby tam zahynuli hladu. Nikdo nebude chtít slyšet jejich nářek, nikdo nebude ochoten podat jim pomocnou ruku.

Zapomene Bůh na svůj lid v této těžké hodině? Zapomněl snad na věrného Noema, když svými soudy navštívil předpotopní svět? Zapomněl snad na Lota, když sestoupil z nebe oheň, aby zničil města v rovině? Zapomněl snad na Josefa, žijícího mezi modláři v Egyptě? Zapomněl snad na Eliáše, když mu Jezábel přísahala, že ho stihne osud Bálových proroků? Zapomněl snad na Jeremiáše, trpícího v tmavé studni ve věznici? Zapomněl snad na tři statečné mládence v rozpálené peci nebo na Daniela v jámě lvů? „*Ale řekl Sion: Opustilť mne Hospodin, a Pán zapomenul se na mne. I zdalilž se může zapomenouti žena nad nemluvnátkem svým, aby se neslitovala nad plodem života svého? A byť se pak ony zapomněly, já však nezapomenu se na tě. Aj, na dlaních vyryl jsem tě.*“ (Iz 49,14-16) Hospodin zástupů říká: „*Kdož se dotýká vás, dotýká se zřítelnice oka mého.*“ (Za 2,8) GC 627

Nepřátelé je mohou vsadit do vězení, vězeňské zdi však nemohou přerušit jejich spojení s Ježíšem Kristem. Pán, který vidí každou jejich slabost a zná každou jejich zkoušku, stojí nad všemi pozemskými silami. V pustých vězeňských celách je navštíví andělé a přinesou jim nebeské světlo a pokoj. Vězení se stane palácem, protože v něm budou lidé bohatí ve víře, a jeho temné stěny se rozzáří nebeským jasnem jako tehdy, když se Pavel a Síla modlili a zpívali chvalozpěvy o půlnoci ve vězení ve Filipis.

Boží tresty dopadnou na ty, kdo budou chtít utlačovat a zničit Boží lid. Velká Boží shovívavost s bezbožnými některé lidi povzbuzuje k páchání zla. Jejich trest však jistě přijde a bude proto hrozný, že byl tak dlouho odkládán. „*Nebo jako na hoře Perazim povstane Hospodin, jako v údolí Gabaon hněvati se bude, aby dělal dílo své, neobyčejné dílo své, aby vykonal skutek svůj, neobyčejný skutek svůj.*“ (Iz 28,21) Trestat je pro našeho milosrdného Boha nezvyklá věc. „*Živí jsem já, dí Panovník Hospodin, žeť nemám lítosti v smrti bezbožného.*“ (Ez 33,11) Pán je „*Hospodin, Hospodin, Bůh silný, lítostivý a milostivý, dlouhočekající a hojný v milosrdenství a pravdě, ... odpoúšťje nepravost a přestoupení i hřích.*“ Avšak viníka nenechává bez trestu. „*Hospodin dlouhočekající jest a velikomocný, však nikoli neospravedlňuje vinného.*“ (2 M 34,6.7; Na 1,3) Přísným trestem Bůh ve své spravedlnosti obhájí autoritu svého pošlapávaného zákona. Jak přísný trest přestupníky čeká, to ukazuje skutečnost, že Pán projev spravedlnosti oddaluje. Lid, který Pán tak dlouho snášel, jemuž tak dlouho projevoval trpělivost a který nepostihl trestem, dokud onen lid nenaplnil míru své nepravosti, nakonec stihne hněv „*neředěný milostí*“.

Až Kristus skončí svou prostřednickou službu ve svatyni, dopadnou tresty na ty, kdo uctívají šelmu a přijali její znamení (Zj 14,9.10). Rány, které dopadly na Egypt, když Bůh chtěl vysvobodit Izrael, dávají tušit, jaké rány - co do podstaty, ale ještě větší síly -

dopadnou na svět těsně před konečným vysvobozením Božího lidu. GC 628 Pisatel knihy Zjevení o těch strašných ranách napsal: „*Vyvrhli se vředové škodliví a zlí na lidech, majících znamení šelmy, a na těch, kteříž se klaněli obrazu jejímu.*“ Moře „*učiněno jest jako krev umrlého, a všeliká duše živá v moři umřela.*“ Tyto hrozné rány jen obhájí Boží spravedlnost. Anděl prohlásil: „*Spravedlivý jsi, Pane, ... žes to usoudil. Neboť jsou krev svatých a proroků vylévali, i dal jsi jim krev píti; hodnit jsou zajisté toho.*“ (Zj 16,2-6) Tím, že odsuzovali Boží lid k smrti, zaslouží si trest, jako kdyby je vlastníma rukama zabili. Podobně Pán Ježíš prohlásil o Židech své doby, že nesou vinu za krev všech Božích věrných lidí od Ábela, protože projevovali stejné postoje jako vražedci proroků a chtěli konat stejné dílo.

V následující ráně bude slunci dána moc „*trápiti lidi ohněm*“ (Zj 16,8.9). Proroci líčí, jak bude země v této době vypadat: „*Zpusťlo pole, kvílí země. pohubeno obilí, vyschl mest, olej zhynul.*“ „*Vyhynulo símě pod hrudami svými, zpusťly stodoly, zbořeny jsou obilnice; nebo vyschlo obilí. Aj, jak vzdychá dobytek, svírají se stáda skotů, proto že nemají žádné pastvy, ano i stáda bravů hynou. ... Vyschli potokové vod, a oheň sežral pastviska na poušti.*“ „*Pročež kvíliti budou zpěvové chrámoví v ten den, praví Panovník Hospodin. Množství mrtvých, mlče, namece na všelijaké místo.*“ (Jl 1,10-12.17-20; Am 8,3)

Tyto pohromy nepostihnou celou zemi, protože by zahynuli všichni obyvatelé světa. GC 629 Budou to však tak strašné rány, jaké lidé ještě nikdy nezažili. Všechny tresty, které postihnou lidi před ukončením doby milosti, mírní Boží milosrdenství. Kristova krev nabízí odpuštění a chrání hříšníka, aby na něj nedopadla plná odplata za jeho vinu. Při konečném soudu však trest milosrdenstvím mírněn nebude.

V onen den bude mnoho lidí toužit po ochraně Boží milosti, kterou tak dlouho odmítali. „*Aj, dnové jdou, dí Panovník Hospodin, že pošli hlad na zemi, ne hlad chleba, ani žízeň vody, ale slyšení slov Hospodinových, tak že toulati se budou od moře až k moři, a od půlnoci až na východ běhati, hledajíce slova Hospodinova, však nenajdou.*“ (Am 8,11.12)

Boží lid nebude ušetřen utrpení. Bude pronásledován a trápen, bude trpět nedostatkem a strádat hladem, Pán ho však nenechá, aby zahynul. Bůh, který se postaral o Eliáše, nezapomene ani na jediné své dítě, které přináší oběti. Pán, který zná počet vlasů na jejich hlavách, o ně bude pečovat i v době hladu a nedostatku. Zatímco bezbožní lidé budou umírat hladem a morem, andělé budou chránit a sytit spravedlivé. Pro každého, kdo „*žije spravedlivě*“, platí zaslíbení: „*Tomu chléb dán bude, vody jeho stálé budou.*“ „*Chudé a nuzné, kteříž hledají vody, an jí není, jejichž jazyk žízní prahne, já Hospodin vyslyším, já Bůh Izraelský neopustím jich.*“ (Iz 33,16; 41,17)

„*Byť pak fík nekvetl, a nebylo úrody na vinicích; byť i ovoce olivy pochybilo, a rolí nepřinesla užítky; a od ovčince odřezován byl brav, a nebylo žádného skotu v chlévích: Já však v Hospodinu veseliti se budu, plésati budu v Bohu spasení svého.*“ (Abk 3,17.18) „*Hospodin strážce tvůj, Hospodin zastínění tvé tobě po pravici. Nebudeť bítí na tě slunce ve dne, ani měsíc v noci. Hospodin tě ostržhati bude ode všeho zlého, ostržhati bude duše tvé.*“ GC 630 „*Onť zajisté vysvobodí tě z osídla lovce, a od nejjedovatějšího nakažení morního. Brky svými přikryje tě, a pod křídly jeho bezpečen budeš; místo štítu a pavězy budeš míti pravdu jeho. Nebudeš se báti přístrachu nočního, ani střely létající ve dne. Ani nakažení morního, vlekoucího se v mrákotě, ani povětrí morního, v polední čas hubícího. Padne jich po boku tvém tisíc, a deset tisíců po pravici tvé, ale k tobě se to nepřiblíží. Očima toliko svýma to spatříš, a odplatě bezbožných se podíváš. Poněvadž*

jsi Hospodina, kterýž útočiště mé jest, a Nejvyššího za svůj příbytek položil, nepřihodí se tobě nic zlého, aniž se přiblíží jaká rána k stánku tvému.“ (Ž 121,5-7; 91,3-10)

Z lidského pohledu to bude vypadat tak, že Boží lid bude muset brzy zpečetit své svědectví vlastní krví, jako kdysi mučedníci. I Boží lid se začne obávat, že je Pán zanechal, aby padli do rukou svých nepřátel. Bude to doba velkého vnitřního zápasu. Ve dne i v noci budou volat k Bohu, aby je vysvobodil. Bezbožní budou jásat a posmívat se jim: „*Kde je teď vaše víra? Proč vás Bůh nevysvobodí z našich rukou, když jste jeho lid?*“ Boží věrní si však vzpomenu, jak kněží a představitelé národa volali s posměchem na Ježíše umírajícího na kříži: „*Jiným pomáhal, sám sobě nemůž pomoci. Jestliže jest král Židovský, nechat nyní sstoupí s kříže, a uvěříme jemu.*“ (Mt 27,42) Jako kdysi Jákob, budou zápasit s Bohem. Bude na nich vidět, že vnitřně bojují, budou bledět. Nepřestanou však volat k Bohu.

Kdyby se lidé mohli dívat nebeským zrakem, viděli by zástupy mocných andělů, jak pečují o ty, kdo zachovávají Kristovo slovo. Se soucitem sledují andělé jejich soužení a naslouchají jejich modlitbám. Čekají na rozkaz svého Velitele, aby je mohli vysvobodit z hroziící nebezpečí. Musí však ještě chvíli čekat. Boží lid musí vypít pohár a projít křtem. **GC 631** Právě toto prodlení, které jim působí soužení, je nejlepším vyslyšením jejich modliteb. Když se snaží ve víře čekat na Pána, projevují takovou víru, naději a trpělivost, jakou ve svém náboženském životě dosud neprojevili. Kvůli vyvoleným bude však doba soužení zkrácena. „*A což by pak Bůh nepomstil volených svých, volajících k němu dnem i nocí? ... Právím vám, žeť jich brzo pomstí.*“ (L 18,7.8) Konec přijde rychleji, než budou lidé očekávat. Pšenice bude sebrána a svázána do snopů pro Boží sýpku, plevel bude svázán do otepí pro zničující oheň.

Nebeští strážci, věrní svěřenému úkolu, nepřestanou být na stráži. I když všeobecné nařízení stanoví dobu, kdy mají být lidé věrní Božím příkázáním odsouzeni k smrti, nebudou jejich nepřátelé v mnoha případech na stanovenou dobu čekat a budou se pokoušet připravit je o život ještě dříve, než zákon vstoupí v platnost. Nikdo však nebude moci překonat mocné strážce hlídající každého věrného Kristova následovníka. Někteří věrní budou napadáni při svém útěku z měst a vesnic, ale zbraně pozdvižené proti nim se zlomí a klesnou bezmocně k zemi jako stébla slámy. Jiné ochrání andělé v podobě vojáků.

Bůh ve všech dobách svému lidu pomáhal a vysvobozoval jej prostřednictvím svých andělů. Nebeské bytosti mají aktivní účast na lidských záležitostech. Objevovaly se v rouchu zářícím jako blesk, jindy přicházely jako lidé v poutnickém oděvu. Andělé v lidské podobě se ukazovali Božím dětem. Odpočívali v poledne pod duby, jako by byli unaveni. Přijímali pozvání, aby se stali hosty v lidských domovech. Sloužili jako průvodci poutníků, kteří museli cestovat v noci. Vlastníma rukama zapalovali oheň na oltářích. Otevírali dveře vězení a vysvobozovali Boží služebníky. Oděni nebeskou výzbrojí přišli odvalit kámen od Spasitelova hrobu. **GC 632**

V lidské podobě se andělé často účastní shromáždění věřících. Navštěvují ovšem také shromáždění bezbožných lidí, jako kdysi navštívili Sodomu, a sledují jejich projevy, aby se ukázalo, zda překročili hranici Boží shovívavosti. Pán rád projevuje milosrdenství a kvůli těm několika lidem, kteří mu opravdu slouží, zadržuje pohromy a prodlužuje pokoj všech ostatních. Jak málo si lidé, již hřeší proti Bohu, uvědomují, že vděčí za svůj život malé skupině věrných, kterým se tak rádi vysmívají a které utlačují.

I když si to vládci světa neuvědomují, v jejich radách často promlouvají andělé. Lidé se

na ně dívali, poslouchali jejich výzvy, odporovali jejich návrhům a zesměšňovali jejich rady. Svými rukama je uráželi a bili. V poradních shromážděních a před soudy prokázali nebeští poslové, že znají dobře dějiny lidstva. Prokázali, že umějí hájit utlačované lépe než nejspornější a nejvýmluvnější obhájci. Překazili zlé záměry a zastavovali špatnosti, které by velmi zabrzdlily Boží dílo a působily by Božimu lidu velké utrpení. V hodině nebezpečí a soužení „*vojensky se klade anděl Hospodinův okolo těch, kteříž se ho bojí, a zastává jich*“ (Ž 34,8).

Boží lid s velkou touhou vyhlíží znamení přicházejícího Krále. Když se strážců zeptají: „*Strážný, co bylo v noci?*“ dostanou okamžitě odpověď: „*Přišlo jitro, a tolikéž noc.*“ (Iz 21,11.12) První paprsky světla prosvěćují oblaky nad vrcholy hor. Brzy vysvitne Slunce spravedlnosti. Blíží se jitro i noc - začátek nekonečného dne pro spravedlivé, začátek věčné noci pro bezbožné.

Když bojující věrní vysílají své prosby k Bohu, zdá se, že je téměř stržen závoj, který je odděluje od neviditelného světa. Nebe se rozhořívá úsvitem věčného dne a jako píseň andělského sboru znějí slova: „*Vytrvejte ve své věrnosti. Přichází pomoc.*“ GC 633 Kristus, všemocný Vítěz, připravil pro své unavené bojovníky korunu nesmrtelné slávy. Z pootevřených dveří zní jeho hlas: „*Hle, jsem s vámi. Nebojte se. Znáám všechny vaše starosti. Zakoušel jsem váš zármutek. Nebojujete s neporazitelným nepřitelem. Vybojoval jsem vítězství za vás a v mém jménu slavně zvítězíte.*“

Drahý Spasitel nám pošle pomoc právě včas, když ji budeme potřebovat. Cestu do svého království posvětil svými šlépějemi. Každý trn, který zraní naše nohy, zranil také jeho. Každý kříž, který máme nést, nesl před námi. Dopouští zápasy, abychom se připravili na pokoj. Doba soužení je pro Boží lid těžká zkouška ohněm. Je to ale také doba, kdy má každý věřící vzhlízet vzhůru a vírou hledět na duhu zaslíbení, která se nad ním klene.

„*A tak ti, kteréž vykoupil Hospodin, ať se navrátí, a přijdou na Sion s prozpěvováním, a veselé věčné ať jest na hlavě jejich; radosti a veselé ať dojdou, zármutek pak a úpění ať utekou. Já, já jsem utěšitel váš. Jakáž jsi ty, že se bojíš člověka smrtelného, a syna člověka trávě podobného*“ ... Proč „*se děsíš ustavičně každého dne prchlivosti ssuzujícího, jakž se jen postrojí, aby hubil? Ale kdež jest pak ta prchlivost toho, kterýž ssuzuje? Pospíšíte, aby zajatý propuštěn byl; neboť neumře v jámě, aniž bude míti jaký nedostatek chleba svého. Ját jsem zajisté Hospodin Bůh tvůj, kterýž rozděljuje moře, jehož vlny zvuk vydávají. Hospodin zástupů jest jméno mé, kterýž jsem vložil slova svá v ústa tvá, a stínem ruky své přikryl jsem tě.*“ (Iz 51,11-16)

„*A protož slyš nyní toto, ztrápená a opilá, ale ne vínem: Takto praví Pán tvůj, Hospodin a Bůh tvůj, vedoucí při lidu svého: Aj, beru z ruky tvé kalich hrůzy, i kvasnice kalicha prchlivosti mé, nebudeš ho píti více. Ale dám jej do ruky těch, jenž tě ssuzují, kteříž říkali duši tvé: Sehni se, ať přes tě přejdeme, jimž jsi podkládala jako zemi hřbet svůj, a jako ulici přecházejícím.*“ (Iz 51,21-23)

GC 634 Boží oko, které pozoruje věky, předně sleduje rozhodnou chvíli, která čeká jeho lid, až se proti němu spiknou pozemské mocnosti. Jako vyhnanci se budou strachovat, že zahynou hladu nebo násilnou smrtí. Svátý Bůh, který rozdělil Rudé moře před Izraelem, projeví svou nesmírnou moc a ukončí jejich otroctví. „*Ti budou, praví Hospodin zástupů, v den, kterýž já učiním, mým klínem, a slituji se nad nimi, jako se slitovává otec nad synem svým, kterýž mu slouží.*“ (Mal 3,17) Kdyby krev Kristových věrných svědků byla prolita v této době, nebyla by - jako kdysi krev mučedníků - semenem, které by přineslo pro Boha úrodu dalších věřících. Jejich věrnost by nepřesvědčila

ostatní o pravdě, protože zatvrzelé srdce tak dlouho odmítalo projevy milosti, že už na ně nepůsobí. Kdyby Bůh nechal spravedlivé, aby padli za kořist svým nepřítelům, bylo by to vítězství knížete zla. Žalmista volá: „*Nebo tu mne ukryje v stánku svém, v den zlý schová mne v skryši stanu svého.*“ (Ž 27,5) Pán Ježíš řekl: „*Ej lidé můj, vejdi do pokojů svých, a zavři dvěře své za sebou; schovej se na maličkou chvíli, dokudž nepřejde hněv. Nebo aj, Hospodin běře se z místa svého, aby navštívil nepravost na obyvatelích země.*“ (Iz 26,20.21) Vysvobození věrných, kteří trpělivě čekají na jeho příchod a jejichž jména jsou zapsána v knize života, bude slavné. **GC 635**

40 | Vysvobození Božího lidu

Až bude zrušena ochrana, kterou dnes lidem, kteří respektují Boží zákon, poskytují státní zákony, vznikne v různých zemích současně hnutí usilující o jejich záchranu. Až se přiblíží nařízením stanovená doba, lidé se spojí, aby zničili nenáviděnou sektu. Rozhodnou se zasadit jí jedné noci rázný úder, který umlčí jejich projevy nesouhlasu a kritiky.

Boží lidé - někteří ve věžeňských celách, jiní v osamělých úkrytech v lesích a v horách - budou prosit o Boží ochranu, zatímco skupiny vojáků, podněcované padlými anděly, se je budou snažit zničit. Právě ve chvíli největšího nebezpečí Bůh zakročí, aby své vyvolené vysvobodil. Pán slíbil: „*I budete zpívati, jako když se v noci zasvěcuje slavnost, a veseliti se srdečně, jako ten, kterýž jde s píšťalkou, bera se na horu Hospodinovu, k skále Izraelově, když dá slyšeti Hospodin hlas důstojnosti své, a ukáže vztaženou ruku svou s hněvem prchlivosti a plamenem ohně sžítajícého, an vše rozráží i přívalem i kamenným krupobitím.*“ (Iz 30,29.30)

Davy zlých lidí se budou chystat vrhnout na své oběti s vítězoslavným pokřikem, s posměchem a proklínáním, ale vtom padne na zemi hustá mlha, černější než nejtemnější noc. **GC 636** Pak se na nebi objeví duha, zářící slávou Božího trůnu, a bude se zdát, že obklopuje každý hlouček modlících se lidí. Rozzuřené davy se náhle zastaví. Jejich posměšný křik ustane. Zapomenou, proti komu směřovalo jejich vražedné běsnění. S hroznými předtuchami budou sledovat znamení Boží smlouvy a budou se chtít skrýt před její pronikavou září.

Boží lid uslyší jasný a příjemný hlas: „Pohleďte!“ Když vzhlednou k nebi, uvidí duhu zaslíbení. Černé, zlověstné mraky zastírající oblohu se rozdělí a Boží lid se bude upřeně dívat do nebe jako kdysi Štěpán. Uvidí Boží slávu a Syna člověka sedícího na Božím trůnu. Na jeho těle postřehnou známky jeho pokoření a stejně jako andělé uslyší prosbu určenou Otci: „*Otče, kterěz jsi mi dal, chciť, kdež jsem já, aby i oni byli se mnou.*“ (J 17,24) Znovu zazní lahodný a vítězoslavný hlas: „*Přicházejí! Přicházejí! Svátí, nevinní a neposkvrnění. Zachovali mé slovo a vytrvali, proto budou žít mezi anděly.*“ Z bledých a třesoucích se rtů lidí, kteří se pevně drželi své víry, zazní vítězoslavné zvolání.

Uprostřed noci Bůh projeví svou moc a vysvobodí svůj lid. Objeví se slunce a rozzáří se v plné síle. V rychlém sledu se budou ukazovat znamení a divy. Bezbožní budou hledět s hrůzou a zděšením na to, co se bude dít, zatímco spravedliví lidé budou sledovat se slavnostní radostí znamení svého vysvobození. Bude se zdát, jako by se celá příroda vyšinula ze svého řádu. Voda přestane téct. Těžká temná mračna budou stoupat vzhůru a narážet na sebe. Uprostřed rozbouřeného nebe se objeví jedno místo nepopsatelného jasu. Z něho zazní silný Boží hlas a prohlásí: „*Stalo se!*“ (Zj 16,17)

Tento hlas otřese nebem i zemí. **GC 637** Nastane „*země třesení ... jakéhož nikdy nebylo, jakž jsou lidé na zemi,*“ tak silné to bude zemetřesení (Zj 16,17.18). Bude to vypadat, jako by se obloha otvírala a zavírala a jako by jí probleskovala sláva od Božího trůnu. Hory se budou třást jako třtina ve větru a rozervané skály budou padat na všechny strany. Bude znít burácení, jako kdyby přicházela bouře. Moře se bude bouřlivě vzdouvat. Bude znít jakot uragánu jako hlas démonů při ničení. Celá země se bude kymáčet a vzdouvat jako

mořské vlny. Její povrch bude pukat. Bude to vypadat, jako by se hroutily její základy. Celá horstva se budou propadat do země. Obydlené ostrovy zmizí. Přístavy, které se bezbožností podobaly Sodomě, pohltní rozběsněné moře. „*A Babylon veliký přišel na pamět před obličejem Božím, aby dal jemu kalich vína prchlivosti hněvu svého.*“ Veliké kroupy, těžké „jako cent“, vykonají dílo zkázy (Zj 16,19,21). Nejpyšnější města se ocitnou v troskách. Nádherné paláce, pro které velcí muži světa obětovali své majetky, aby se proslavili, se zhroutí před jejich očima. Zdi vězení se rozestoupí a Boží lid, který v nich byl vězněn pro svou víru, bude vysvobozen.

Hroby se otevřou a „*tuť mnozí z těch, kteříž spí v prachu země, procítí, jedni k životu věčnému, druzí pak ku pohanění a ku potupě věčné*“ (Da 12,2). Všichni, kdo zemřeli s vírou v poselství třetího anděla, vyjdou z hrobu oslaveni, aby slyšeli Boží smlouvu pokoje spolu s těmi, kdo zachovávali Boží zákon. Také „*i ti, kteříž ho bodli*“ (Zj 1,7), kdo se vysmívali smrtelnému zápasu Ježíše Krista a zesměšňovali jej, i nejzarputilejší odpůrci jeho pravdy a jeho lidu budou vzkříšeni, aby ho spatřili v jeho slávě a aby uviděli, jakou odplatu dostanou věrní a poslušní.

Oblohu budou stále pokrývat husté mraky, občas však mračnou clonu prorazí slunce podobné trestajícímu oku Hospodina. **GC 638** Z nebe budou vyšlehat oslnivé blesky a celá země bude v jednom ohni. Dunění hromu budou přehlušovat ještě tajemné a hrůzu nahánějící hlasy, které budou ohlašovat úděl bezbožných lidí. Všichni nebudou pronášeným slovům rozumět, dobře jim však porozumí falešní učitelé. Před krátkou chvílí byli tak bezstarostní, pyšní, projevovali tolik odporu a horlivosti v krutém pronásledování lidí, kteří zachovávali Boží příkázání, a teď jsou úplně ohromeni a třesou se strachy. Jejich nářek bude přehlušovat běsnění živlů. Padlí andělé uznají Kristovo božství a budou se třást před jeho mocí. Lidé budou žádat o milost a padat na zem v nevýslovné hrůze.

Když starozákonní proroci ve vidění sledovali den Božího soudu, volali: „*Kvělte, nebo blízko jest den Hospodinův, jako zpuštění od Všemohoucího přijde.*“ (Iz 13,6) „*Vejdi do skály, a skrej se v prachu před hrůzou Hospodinovou, před slávou důstojnosti jeho. Tuť oči vysoké člověka sníženy budou, a skloněna bude vysokost lidská, ale Hospodin sám vyvýšen bude v ten den. Nebo den Hospodina zástupů se blíží na každého pyšného a zpínajícího se, i na každého vyvýšeného, i bude ponížěn.*“ „*V ten den zavrže člověk modly své stříbrné a modly své zlaté, kterýchž mu nadělali, aby se klaněl, totiž krtům a netopýřům. I vejde do slujů skal a do vyesdin jejich před hrůzou Hospodinovou, a před slávou důstojnosti jeho, když povstane, aby potřel zemi.*“ (Iz 2,10-12.20.21)

Průrvou v oblacích proniká záře hvězdy, jejíž jasnost ve tmě čtyřnásobně roste. Pro věrné je to svědectví o naději a radosti, pro přestupníky Božího zákona o přísnošti a hněvu. Lidé, kteří obětovali pro Ježíše Krista všechno, budou nyní v bezpečí, jako by byli schováni v úkrytu Božího paláce. Prošli zkouškou a před světem i před lidmi, kteří odmítli pravdu, dosvědčili svou věnost Spasiteli, který za ně zemřel. **GC 639** Lidé, kteří zůstali věrní i tváří v tvář smrti, prožijí podivuhodnou změnu. Najednou budou vysvobozeni z hrozného krutovlády lidí podobných démonům. Jejich tváře, před chvílí bledé, úzkostné a vyhublé, budou nyní zářit úžasem, vírou a láskou. Z jejich úst zazní vítězoslavný chvalozpěv: „*Bůh jest naše útočiště i síla, ve všelikém ssoužení pomoc vždycky hotová. A protože nebudeme se báti, byť se pak i země podvrátila, a zpřevracely se hory do prostřed moře. Byť i ječely, a kormoutily se vody jeho, a hory se rozrážely od dutí jeho.*“ (Ž 46,1-3)

Zatímco bude k nebi znít projev jejich důvěry, mraky ustoupí a objeví se hvězdné nebe, nevýslovně zářící v porovnání s černou a zlobnou oblohou po obou stranách. Z otevřených bran bude zářit sláva nebeského města. Pak se na obloze ukáže ruka držící dvě kamenné desky složené na sobě. Prorok prohlásil: „*I budou vypravovati nebesa spravedlnost jeho; nebo sám Bůh soudce jest.*“ (Ž 50,6) Svatý zákon, projev Boží spravedlnosti, byl vyhlášen ze Sinaje jako pravidlo života za hromů a v ohni, nyní je lidem představen jako měřítko soudu. Ruka desky otevře a lidé na nich uvidí příkázání Desatera, zaznamenaná jakoby ohnivým perem. Slova budou tak zřetelná, že je bude moci přečíst každý. Paměť se oživí, temno pověr a falešných nauk bude z myslí lidí odstraněno a všichni obyvatelé světa uvidí deset krátkých, výstižných a pádných Božích výroků.

Není možné popsat, jakou hrůzu a zoufalství budou prožívat lidé, kteří Boží požadavky pošlapávali. Pán jim dal svůj zákon, mohli jím posuzovat své povahy a poznat své nedostatky, když ještě měli příležitost k pokání a nápravě. Chtěli však získat přízeň světa, proto nerespektovali požadavky zákona a učili druhé, jak je přestupovat. Snažili se přimět Boží lid, aby zneuctíval Boží sobotu. **GC 640** Nyní budou odsouzeni zákonem, kterým pohrdali. Naprosto jasně pochopí, že se nemají na co vymlouvat. Vybrali si, komu chtějí sloužit a koho uctívat. „*Tehdy obrátíte se, a uzříte rozdíl mezi spravedlivým a bezbožným, mezi tím, kdo slouží Bohu, a tím, kdo jemu neslouží.*“ (Mal 3,18)

Nepřátelé Božího zákona, duchovními počínaje a posledním členem konče, pak nově pochopí, co je pravda a povinnost. Příliš pozdě poznají, že sobota čtvrtého přikázání je pečetí živého Boha. Příliš pozdě poznají pravou podstatu svého falešného dne odpočinku, příliš pozdě poznají, na jak vratkém základu stavěli. Zjistí, že bojovali proti Bohu. Náboženští učitelé vedli lidi do záhuby, ale tvrdili, že je vedou do Božího ráje. Teprve v den konečného účtování bude zřejmé, jak velkou odpovědnost měli představitelé a duchovní různých církví a jak hrozné následky přinesla jejich nevěra. Teprve ve věčnosti budeme schopni správně docenit ztrátu jediného života. Lidé, kterým Pán řekne: „*Odejdi ode mne, zlý služebníku!*“, budou v hrozném postavení.

Z nebe zazní Boží hlas, oznamující den a hodinu druhého příchodu Ježíše Krista a vyhlášující Božímu lidu věčnou smlouvu. Jeho slova se budou po zemi rozléhat jako dunění nejsilnějšího hromu. Boží lid bude stát a naslouchat s očima upřenýma vzhůru. Jejich tváře bude osvětlovat Boží sláva a budou zářit podobně, jako zářila tvář Mojžíše, když sestoupil ze Sinaje. Bezbožní lidé se na ně nebudou moci dívat. A když Bůh vysloví požechnání nad lidmi, kteří jej ctili tím, že zachovávali jeho svatou sobotu, ozve se mohutné vítězoslavné zvolání.

Brzy poté se na východě objeví malý černý obláček velikosti asi poloviny mužské dlaně. Bude to oblak, který obklopuje Spasitele a z dálky se jeví jako zahalený ve tmě. Boží lid bude vědět, že je to znamení Syna člověka. **GC 641**

V uctivém tichu budou lidé sledovat, jak se přibližuje k zemi, jak je stále světlejší a nádhernější, až z něj bude velký bílý oblak, jehož základem je sláva podobná stravujícímu ohni, nad nímž se klene duha úmluvy. Pán Ježíš přijde jako mocný dobyvatel. Už ne jako „*Muž bolesti*“, aby pil trpký pohár hanby a utrpení, ale jako vítěz na nebi i na zemi, aby soudil živé a mrtvé. „*Ten ..., jenž sloužil Věrný a Pravý, a kterýž v spravedlnosti soudí i bojuje.*“ A „*rytířstvo nebeské*“ (Zj 19,11.14) ho následuje. S nebesky krásnými chvalozpěvy ho na jeho cestě bude doprovázet nespočetný zástup andělů. Bude se zdát, že celá obloha je plná zářících postav, „*deseti tisíce desetitisíců a tisíce tisíců*“. Lidský

jazyk nedokáže tento obraz popsat, mysl smrtelníka není schopna vnímat takovou nádhru. „*Slávu jeho přikryla nebesa, a země byla plná chvály jeho. Blesk byl jako světlo.*“ (Abk 3,3,4) Když se živý oblak přiblíží, všichni lidé uvidí Pána života. Jeho svatou hlavu nebude trýznit trnová koruna, jeho čelo bude zdobit diadém slávy. Jeho tvář bude zářit oslňujícím jasem poledního slunce. „*A máť na rouchu a na bedrách svých napsané jméno: Král králů a Pán pánů.*“ (Zj 19,16)

V jeho přítomnosti jsou „všechny tváře zsinale“. Na ty, kdo odmítli Boží milost, padne hrůza věčného zoufalství. „*Každý muž rukama svýma drží se za bedra svá jako rodička, a obrácené všechněch obličjeje v zsinalost.*“ (Jr 30,6; Na 2,11) Spravedliví budou s chvěním volat: „Kdo obstojí?“ Andělé přestanou zpívat a nastane chvíle posvátného ticha. Pak zazní hlas Pána Ježíše: „Má milost vám stačí.“ Tváře spravedlivých se rozjasní a jejich srdce naplní radost. Andělé se budou ještě více přibližovat k zemi a začnou znovu zpívat.

Král králů bude sestupovat na oblaku, zahalen v plameny ohně. Nebe se svine jako svitek, země se bude před ním třást, všechny hory a ostrovy se budou pohybovat. **GC 642** „*Béret se Bůh náš, a nebude mlčeti; oheň před ním vše zžírati bude, a vůkol něho vichřice náramná. Zavolal nebes s hůry i země, aby soudil lid svůj.*“ (Ž 50,3,4)

„*A králové země, i knížata, i bohatí, a úředníci, a mocní, i každý služebník, i všeliký svobodný, skryli se v jeskyních a v skalí hor, a řekli horám a skalí: Padněte na nás a skrejte nás před tváří toho, jenž sedí na trůnu, a před hněvem Beránka. Nebt jest přišel den veliký hněvu jeho. I kdo bude moci ostáti?*“ (Zj 6,15-17)

Utichne posměch, lživá ústa zmlknou. Ustane řinčení zbraní a bitevní vřava, zmizí „*roucha ve krvi zbrocena*“ (Iz 9,5). Není slyšet nic jiného než modlitby, pláč a naříkání. Z úst těch, kteří se krátce předtím posmívali, zní volání: „*Nebt jest přišel den veliký hněvu jeho. I kdo bude moci ostáti?*“ Bezbožníci prosí, aby je skály a hory pohřbily, aby se nemuseli setkat s Bohem, kterým pohrdali a kterého odmítali.

Znají ten hlas, který proniká sluchem mrtvých. Jak často je laskavě a naléhavě volal k pokání. Jak často ho slyšeli v úpěnlivých prosbách přítele, bratra, Vykupitele. Pro ty, kdo odmítli Boží milost, je to hlas odsouzení, i když je tak dlouho žádal: „*Odvraťtež se, odvráťte od cest svých zlých. I proč mřítí máte, ó dome Izraelský?*“ (Ez 33,11) Jak by si přáli, aby tento hlas nikdy dříve neslyšeli! Pán Ježíš jako ztělesněná moudrost říká: „*Poněvadž jsem volala, a odpírali jste; vztahovala jsem ruku svou, a nebyl, kdo by pozoroval, anobrž strhli jste se všeliké rady mé, a trestání mého jste neoblíbili.*“ (Př 1,24,25) Jeho hlas v nich vyvolává vzpomínky, které by rádi vymazali, výstrahy, kterými pohrdli, pozvání, jež odmítli, příležitosti, které nevyužili. **GC 643**

Budou mezi nimi lidé, kteří se posmívali Ježíši Kristu v jeho ponížení. S neodolatelnou mocí k nim znovu promluví slova, která trpící Spasitel pronesl, když ho velekněz podrobil přísaze: „*Od toho času užříte Syna člověka sedícího na pravici moci Boží a přicházejícího na oblacích nebeských.*“ (Mt 26,64) Nyní ho vidí v jeho slávě a uvidí ho sedět po Boží pravici.

Lidé, kteří se vysmívali jeho tvrzení, že je Boží Syn, nyní úplně oněmí. Bude tu stát nadutý Herodes, který se posmíval královskému titulu Ježíše Krista a přikázal posmívajícím se vojákům, aby ho korunovali za krále. Budou tu stát vojáci, kteří ho bezbožnými rukama oblékli do rudého pláště, vložili mu na hlavu trnovou korunu, do ruky mu dali třtinu jako žezlo a s rouháním se mu klaněli. Muži, kteří týrali Pána života a plivali po něm, se nyní budou odvracet od jeho pronikavého pohledu a budou se snažit utéct z jeho přítomnosti.

Lidé, kteří zabíjeli hřeby do jeho rukou a nohou, voják, který probodl jeho bok, budou nyní hledět na jeho jizvy s hrůzou a výčitkami.

Se strašnou přesností si budou kněží a představitelé lidu vzpomínat na to, co se odehrálo na Golgotě. S hrůzou a děsem si vzpomenou, jak se ďábelsky radovali, potřásali hlavami a volali: „*Jině zachránil, sám sebe zachránit nemůže. Jestliže jest král Židovský, nechat nyní sstoupí s kříže, a uvěříme jemu. Doufali v Boha, nechat ho nyní vysvobodí, chce-liť mu.*“ (Mt 27,42.43)

Živě si vzpomenou na Spasitelovo podobenství o nájemcích vinice, kteří odmítli odevzdat svému pánu výnos vinice, zbili jeho sluhu a zabili jeho syna. Vzpomenou si také, že sami nad sebou vynesli rozsudek. Pán vinice „zlé bez milosti zahubí“. V hříchu a trestu oněch nevěrných mužů poznávají kněží a představitelé lidu své vlastní jednání a své vlastní spravedlivé odsouzení. Nyní bude z jejich úst znít volání smrtelné úzkosti. Hlasitěji než křik „Ukřížuj ho! Ukřížuj ho!“, který se nesl ulicemi Jeruzaléma, bude se nyní ozývat zoufalý nárek: „Je to Boží Syn! Je to pravý Mesiáš!“ GC 644 Budou se pokoušet utéct z přítomnosti Krále králů. Marně se však budou pokoušet ukrýt v dutinách země, které vytvořily zuřící živly.

V životě všech lidí, kteří odmítají pravdu, přicházejí chvíle, kdy se probouzí jejich svědomí, kdy se jim v paměti vybaví trapné vzpomínky na pokrytectví a v srdci cítí chvilkovou lítost. Co je to ale v porovnání s výčitkami, které pocítí v den, kdy „*přijde jako hrozné zpuštění to, čehož se bojíte*“, kdy „*bída vaše jako bouře nastane*“ (Př 1,27). Ti, kdo chtěli zničit Ježíše Krista a věrný Boží lid, uvidí nyní slávu, která jej zahaluje. V hrůze budou poslouchat jásot vykoupených, kteří budou radostně volat: „*Aj, Bůh náš tento jest, očekávali jsme na něj, a vysvobodil nás.*“ (Iz 25,9)

Zatímco se země bude otřásat, oblohou budou šlehat blesky a budou dunět hromy, hlas Božího Syna zavolá mrtvé věřící. Boží Syn pohlédne na hroby spravedlivých, pozvedne ruce k nebi a zvolá: „*Probudte se, probudte se, probudte se, vy kdo spíte v prachu, a vstaňte!*“ Mrtví na celé zeměkouli uslyší jeho hlas a ožijí. Celá země zaduní krokem neobyčejně velkého zástupu ze všech národů, ras, kmenů a jazyků. Vyjdou z vězení smrti oděni nesmrtelnou slávou a zvolají: „*Kde jest, ó smrti, osten tvůj? Kde jest, ó peklo, vítězství tvé?*“ (1 K 15,55) Živí a vzkříšení vykoupení spojí své hlasy v dlouhém, radostném, vítězném volání.

Všichni vyjdou ze svých hrobů tak velcí, jak velcí do nich byli uloženi. Mezi vzkříšenými bude mohutný a vznešený Adam, jen o málo menší než Boží Syn. Výrazně se bude lišit od lidí pozdějších generací, z toho bude patrné, jak velice lidstvo zdegenerovalo. Všichni však vstanou se svěžestí a silou věčného mládí. GC 645 Na počátku byl člověk stvořen k Božímu obrazu a to nejen povahou, ale i postavou a rysy. Hřích znetvořil a téměř vymazal Boží obraz v člověku. Ježíš Kristus však přišel, aby ztracené obnovil. Přetvoří naše hříchem zasažená těla a přetvoří je podle své oslavené podoby. Naše smrtelná, pomíjitelná těla, zbavená půvabu a zasažená hříchem, se znovu stanou dokonalými, krásnými a nesmrtelnými. Všechny nedostatky a vady zůstanou v hrobě. Vykoupení budou mít opět přístup ke stromu života z dávno ztraceného ráje a „porostou“ (Mal 4,2) tak, že dosáhnou plné postavy lidského rodu v jeho původní podobě. Poslední důsledky hříchu budou odstraněny a Kristovi věrní se ukáží „v krásě Hospodina, našeho Boha“, jejich tělo, duch i duše budou dokonalým obrazem našeho Pána. Jak podivuhodné je vykoupení. Jak dlouho o něm lidé mluvili, jak dlouho v ně věřili, jak nadšeně, s jakými nadějemi o něm přemýšleli, a přesto je nikdy plně nepochopili.

Žijící spravedliví budou proměněni „*naráz, v okamžiku*“ (1 K 15,52). Až zazní Boží hlas, budou oslaveni. Stanou se nesmrtelnými a spolu se vzkrýšenými vykoupenými „*zachvácení budeme do oblaků, vstříc Pánu v povětrí*“ (1 Te 4,17). Andělé „*shromáždí vyvolené své ode čtyř větrů, od končin země až do končin nebe*“ (Mk 13,27). Andělé přinesou malé děti jejich matkám. Přátelé, které smrt dávno rozdělila, se znovu setkají, aby se už nikdy neodloučili, a s radostným zpěvem budou společně vystupovat do Božího města.

Na každé straně oblakového vozu budou křídla a pod nimi živá kola. Když bude vůz stoupat vzhůru, kola budou volat: „Svatý“ a křídla, když se budou pohybovat, budou volat: „Svatý“ a průvod andělů bude volat: „Svatý, svatý, svatý, Pán Bůh Všemohoucí“. Také vykoupení budou volat „Haleluja“, když se bude vůz pohybovat směrem k Novému Jeruzalému.

Před vstupem do Božího města předá Spasitel svým následovníkům symboly vítězství a oblékne jim královský oděv. Zářící řady utvoří čtverec kolem svého Krále, jeho postava bude majestátně vévodit nad vykoupenými i nad anděly a z jeho tváře bude na všechny vyzařovat nezměrná láska. **GC 646** Nespočetné zástupy vykoupených se budou na něho dívat, každé oko bude hledět na slávu Spasitele, jehož podoba „*tak zohavena jest nad jiné lidi ..., způsob jeho nad syny lidské.*“ (Iz 52,14). Pán vloží vlastní rukou korunu slávy na hlavu každého vítěze. Pro každého bude připravena koruna. Bude na ní napsáno jeho „nové jméno“ (Zj 2,17) a nápis „Svatost Hospodinu“. Každý dostane palmu vítězství a třpytící se harfu. Když pak velící andělé udají tón, zazní z každé harfy krásná a bohatá melodie. Každé srdce naplní nevýslovné nadšení a z každých úst zazní vděčnost a chvála. „*Kterýžto zamiloval nás a umyl nás od hříchů našich krví svou a učinil nás krále a kněží Bohu a Otcí svému, jemužto buď sláva a moc na věky věků.*“ (Zj 1,5,6)

Před Svatým městem budou stál zástupy vykoupených. Pán Ježíš doširoka otevře perlové brány a zástupy, které zachovávaly pravdu, vstoupí. Uvidí tam Boží ráj, domov Adama před pádem do hříchu. Pak zazní hlas, - krásnější než všechna hudba, kterou kdy lidské uši slyšely - jenž prohlásí: „*Váš zápas skončil.*“ „*Pojďte požehnaní Otce mého, dědičně vládněte královstvím, vám připraveným od ustanovení světa.*“ (Mt 25,34)

Tehdy se splní to, oč Spasitel žádal pro své učedníky: „*Otče, chci, aby také ti, které jsi mi dal, byli se mnou tam, kde jsem já.*“ (J 17,24) „*Před obličejem slávy své bez úhony s veselím*“ (Juda 24) představuje Pán Ježíš Otcí ty, které vykoupil svou krví, a říká: „*Aj, já a děti, kteréž mi dal Hospodin.*“ „*Já jsem jich ostříhal ve jménu tvém, kteréž jsi mi dal.*“ (Iz 8,18; J 17,12) To je zárazk zachraňující lásky. Jak úžasné to bude chvíle, kdy věčný Otec pohledne na vykoupené a uvidí svůj obraz. Tam již nebude nesoulad způsobený hříchem, prokletí hříchu. Člověk bude znovu žít v souladu s Bohem. **GC 647**

Pán Ježíš s nevýslovnou láskou přivítá své věrné, aby se radovali „u svého Pána“. Spasitel se bude radovat, protože v království slávy uvidí ty, které svým utrpením a ponížením zachránil. A vykoupení budou sdílet jeho radost, když mezi zachráněnými uvidí ty, které přivedli ke Kristu svými modlitbami, svým vlivem a obětí lásky. Až se shromáždí kolem velkého bílého trůnu, naplní jejich srdce nevýslovné štěstí, protože uvidí nejen lidi, které sami získali pro Pána Ježíše, ale poznají, že oni získali další a ti opět další a Pán všechny přivedl do přístavu pokoje, aby tam složili své koruny k nohám Pána Ježíše a po nekonečné věky mu vzdávali chválu.

Až budou vykoupení uvítání v Božím městě, zazní prostorem jásavé chválení Pána. První Adam se má setkat s druhým Adamem. Boží Syn čeká s otevřenou náručí, aby

přijal praotce lidského rodu - bytost, kterou stvořil, která se vzbouřila proti svému Tvůrci. Za jeho hřích nese Spasitelovo tělo známky ukřižování. Když Adam poznává jizvy po strašných hřebech, nepadne svému Pánu do náruče, ale pokorně padne k jeho nohám a zvolá: „Hoden jest Beránek, ten obětovaný!“ Spasitel ho laskavě pozvedne a vybidne, aby se znovu podíval na svůj rajský domov, z něhož musel na tak dlouho odejít.

Život Adama na zemi po vyhnání z ráje byl plný bolesti a zármutku. Každý uschlý list, každé obětní zvíře, každé znehodnocení přírody, každá skvrna na čistotě člověka mu znovu připomněla jeho hřích. Trpěl nesmírnou lítostí, když viděl, jak se šíří bezbožnost a když - jako odpověď na svá varování - musel poslouchat výčitky, že hřích zapříčinil. Trpělivě a pokorně snášel téměř tisíc let trest za své přestoupení. Upřímně svého hříchu litoval, věřil v zásluhy zaslíbeného Spasitele a zemřel s nadějí na vzkříšení. Boží Syn zaplatil za vinu a hřích člověka. A nyní, díky smíření v Ježíši Kristu, může Adam znovu převzít své původní panství. **GC 648**

Uchvácený radostí znovu uvidí stromy, které měl kdysi tak rád - právě ty stromy, jejichž plody sám sbíral v době své nevinnosti a radosti. Pohlédne na vinné keře, které pěstoval vlastníma rukama, na květiny, o které kdysi s láskou pečoval. Uvědomí si, že je to skutečnost, že je to opravdu obnovený ráj, nyní ještě krásnější než tehdy, když z něho musel odejít. Spasitel ho zavede ke stromu života, utrhne nádherné ovoce a nabídne mu je. Adam se rozhlédne a uvidí v Božím ráji mnoho zachráněných členů své rodiny. Pak položí svou korunu k nohám Pána Ježíše, padne mu do náruče a obejmě Vykupitele. Vezme do rukou svou zlatou harfu a od nebeské klenby se odrazí vítězoslavný chvalozpěv: „Hoden, hoden, hoden je Beránek, jenž byl zabit a znovu žije!“ Adamova rodina se ke zpěvu připojí, položí své koruny k nohám Spasitele a v úctě se mu pokloní. Toto setkání budou sledovat andělé, kteří plakali, když Adam padl do hříchu, a radovali se, když Pán Ježíš po svém vzkříšení vystoupil na nebesa a vydobyl možnost vzkříšení pro všechny, kdo uvěří v jeho jméno. Nyní vidí, že dílo vykoupení je dokonáno, a připojují se k chvalozpěvu.

Na křišťálovém moři před trůnem, na onom skleněném moři, které je jako smíchané s ohněm, - tak září Boží slávou - se shromáždí lidé, „kteří zvítězili nad dravou šelmou, nesklonili se před jejím obrazem a nenechali se označit číslicí jejího jména“. Stojí s Beránkem na hoře Siónu, mají „*Boží loutny*“ a je jich sto čtyřicet čtyři tisíc vykoupěných z lidí. Zazní hlas jako šum velké vody a jako rachot silného hromu, „*jako když hudebníci rozezvoučí své nástroje.*“ **GC 649** Budou zpívat „novou píseň“ před Božím trůnem, píseň, kterou se nikdo kromě sto čtyřiačtyřiceti tisíc nemůže naučit. Je to píseň Mojžíše a Beránka - píseň vysvobození. Jen sto čtyřiačtyřicet tisíc vykoupěných se může naučit této písni, protože je to píseň jejich života - života, jaký nikdo jiný neprožil. „Totof jsou ti, kteříž ... následují Beránka, kamž by koli šel.“ Byli přeneseni ze země živí jako „*prvotiny Bohu a Beránkovi*“ (Zj 15,2.3; 14,1-5). „To jsou ti, kteří přišli z velikého utrpení,“ prošli dobou soužení, jakého nebylo na zemi po dobu, kdy na ní žili lidé. Vytrpěli úzkost Jákobova soužení, byli bez přímluvce při konečném vylití Božích ran. Pán je však vysvobodil, protože „vyprali svá roucha a vybělili je v krvi Beránkově“. „V jejich ústech nebyla nalezena lež; proto jsou bez vady“ před Bohem. „Proto jsou před trůnem Božím a slouží mu v jeho chrámě dnem i nocí; a ten, který sedí na trůnu, bude jim záštitou.“ Viděli zemi zpustošenou hladem a morem, kdy slunce páliho lidi velkým horkem a oni sami prožívali utrpení, hlad a žízeň. Avšak „*nebudout*

lačněti ani žízniti více, a nebude bítí na ně slunce, ani žádné horko. Nebo Beránek, kterýž jest uprostřed trůnu, pástí je bude, a dovedeť je k živým studnicím vod, a setře Bůh všelikou slzu s očí jejich.“ (Zj 7,14-17)

Ve všech dobách byli věrní Boží lidé vychováváni a ukázněváni ve škole utrpení. Na zemi chodili úzkou cestou, byli očišťováni v peci soužení. Pro Ježíše Krista snášeli nepřátelství, nenávisť, pomluvy. Snášeli hořké zápasy jako On, trpěli a prožívali bolestná zklamání. **GC 650** Z vlastní zkušenosti poznávali, jak zlý je hřích, jakou má moc, jakou přináší vinu a bídu. Hleděli na něj s odporem. Vědomí, jak nekonečnou obět Pán přinesl pro jejich záchranu, je pokořuje v jejich vlastních očích a naplňuje jejich srdce vděčností a chválou, kterou bezhříšné bytosti nedokáží plně ocenit. Milují mnoho, protože jim bylo mnoho odpuštěno. Účastnili se Kristova utrpení, proto mohou mít podíl na jeho slávě.

Dědici Božího království přicházejí z chatrčí, chýší, věznic, popravíšť, hor, pouští, zemských i mořských jeskyní. Na zemi byli „*opuštěni, souženi, a zle s nimi nakládáno*“ bylo (Žd 11,37). Miliony věrných zemřely s potupou, protože neochvějně odmítali přijmout klamná tvrzení satana. Lidské soudy je soudily jako nejhorší zločince. Nyní však „*sám Bůh soudce jest*“ (Ž 50,6). Nyní se rozsudek vynesený na zemi obrátí. „*Panovník Hospodin ... pohanění lidu svého odejme ze vsí země.*“ (Iz 25,8) „*I nazovou syny tvé lidem svatým, vykoupenými Hospodinovými.*“ Bůh určil, že dostanou „*okrasu místo popela, olej veselé místo smutku, oděv chvály místo ducha sevřeného*“ (Iz 62,12; 61,3). Už nebudou slabí, zarmoucení, rozehnaní a utlačováni. Od této chvíle budou stále s Pánem. Budou stát před jeho trůnem oděni bohatším šatem, než jaký kdy na sobě měli nejvznešenější z lidí. Jejich hlavy budou zdobit nádhernější koruny, než jaké kdy zdobily hlavy pozemských vládců. Dny bolesti a nářku navždy skončily. Král slávy setřel slzy z jejich tváří, skončily všechny příčiny zármutku. Vykoupení budou mávat palmovými ratolestmi, zpívat čistý, harmonický chvalozpěv. Všechny hlasy se postupně připojí, až celým nebem zazní chvalozpěv: „*Spasení jest od Boha našeho na trůnu sedícího a od Beránka.*“ A všichni obyvatelé nebe odpoví: „*Amen. Požehnání, a sláva, a moudrost, a díků činění, a čest, a moc, i síla Bohu našemu na věky věků. Amen.*“ (Zj 7,10.12) **GC 651** Zde na zemi pouze začínáme chápat úžasné téma vykoupení. S naším nedokonalým rozumem můžeme vážně přemýšlet o hanbě a slávě, o životě a smrti, o spravedlnosti a milosti, které se pojí v kříži. I když napneme své duševní síly do krajnosti, nedokážeme pochopit vykoupení v jeho plném významu. Člověk není schopen plně pochopit nezměrnou velikost, délku, šířku, hloubku a výšku zachraňující lásky. Vykoupení plně nepochopí plán záchrany ani tehdy, když „*uzří tvář v tváři*“ a „*poznají plně, jako Bůh zná je*“. Po celou věčnost bude překvapená a užaslá mysl stále odhalovat nové pravdy. I když skončí pozemské starosti, bolesti i pokušení a budou odstraněny jejich příčiny, vykoupení si budou vždy jasně uvědomovat, kolik stála jejich záchrana.

Po celou věčnost budou vykoupení přemýšlet a zpívat o Kristově kříži. V oslaveném Kristu budou vidět Krista ukřižovaného. Nikdy nezapomenou, že Pán, který svou mocí stvořil a udržuje nesčíslné světy v nekonečném vesmíru, milovaný Boží Syn, Vládce nebes, kterého radostně uctívají cherubíni a serafíni, se ponížil, aby pozvedl člověka padlého do hříchu. Nezapomenou, že snášel trest a hanbu za hřích, ani to, že před ním Otec skryl svou tvář, až mu bída ztraceného světa zlomila srdce a ukončila jeho utrpení na golgotském kříži. Obdiv a úctu vesmíru bude vždycky vzbuzovat skutečnost, že Stvořitel všech světů a Soudce všech stvořených bytostí odložil svou slávu a z lásky

k člověku se ponížil. Až se zástupy zachráněných budou dívat na svého Vykupitele a uvidí věčnou slávu Otce zářící v jeho tváři, až uvidí Boží trůn, který stojí věčně, a poznají, že jeho království nebude mít konce, budou nadšeně jásat: „Hoden, hoden je Beránek, který byl zabitý a smířil nás s Bohem svou nejdražší krví!“ GC 652

Tajemství kříže vysvětluje všechna ostatní tajemství. Ve světle, které září z Golgoty, vypadají Boží vlastnosti, které nás plnily strachem a posvátnou bázní, krásné a přitažlivé. Milost, laskavost a otcovská láska se pojí se svatostí, spravedlností a mocí. Až budeme pozorovat vznešenost Boha na trůnu, jeho velikost a vyvýšenost, a poznáme jeho charakter v projevech jeho milosti, pochopíme jako nikdy předtím význam onoho drahého oslovení: „Otče náš“.

Poznáme, že nekonečně moudrý Bůh nemohl vytvořit plán pro naši záchranu bez oběti svého Syna. Odměnou za tuto oběť mu bude radost, že zemi naplní vykoupené, svaté, šťastné a nesmrtelné bytosti. Výsledkem Spasitelova zápasu s mocnostmi temna bude radost vykoupených, která bude přispívat po celou věčnost k Boží slávě. Hodnota jediného člověka je taková, že Otcí dává zadostiučinění za zaplacenou cenu. Také Ježíš Kristus pocítí zadostiučinění, když uvidí plody své velké oběti.

41 Zkáza země

GC 653 „*Neboť dosáhli hříchové jeho až k nebi a rozpomenul se Bůh na nepravosti jeho. ... V koflík, kterýž naléval vám, nalijte jemu to dvě násob. Jakž se mnoho chlubil a zbujně byl, tak mnoho dejte jemu muk a pláče. Neboť v srdci svém praví: Sedím královna, a nejsem vdovou, a pláče neuzřím. Protož v jeden den přijdou rány jeho, smrt a pláč i hlad, a ohněm spáleno bude; nebo silný jest Pán, kterýž je odsoudí. I plakati ho budou a kvíliti nad ním králové země, kteříž s ním smilnili a svou rozkoš měli, ... pro bázeň muk jeho, a řkouce: Běda, běda, veliké město Babylon, to město silné, že jest jedné hodiny přišel odsudek tvůj.*“ (Zj 18,5-10)

„*Kupci země*“ - kteří „*bohatli z její rozmařilosti*“ – „*zdaleka stanou pro strach muk jeho, plačice, a kvílíce, a řkouce: Běda, běda, ó město veliké, kteréž odíno kmentem, a šarlatem, a brunátným rouchem, a ozdobeno bylo zlatem, a kamením drahým, i perlami! nebo v jednu hodinu zahynula tak veliká bohatství.*“ (Zj 18,11.3.15-17)

Takový trest postihne Babylón, až se projeví Boží hněv. Babylón naplnil míru své nepravosti, dozrál. Babylón je zralý pro zkázu. **GC 654**

Když Boží hlas změní úděl vykoupených, lidé, kteří ztratili všechno ve velkém životním zápasu, prožijí strašné probuzení. V době, kdy Bůh nabízel svou milost, satan je zaslepil svými klamy a oni omlouvali svůj hříšný život. Bohatí byli pyšní na to, čeho mají víc než lidé, kterým se tak dobře nedařilo. Bohatství však získali přestupováním Božího zákona. Nesytily hladové, neoblékali nahé, nejednali spravedlivě, neoblíbili si milosrdenství. Šlo jim o vlastní povyšování a o pocty od ostatních lidí. Nyní jsou zbaveni všeho, co tvořilo jejich velikost, jsou chudí a bezmocní. S hrůzou budou sledovat, jak padají modly, kterým dali přednost před Stvořitelem. Prodali své duše za pozemské bohatství a světské radosti a nesnažili se zbohatnout v Božích očích. Proto jejich život skončil nezdarem. Zábavy jim zhořknou, jejich poklady budou bezcenné. To, co celý život budovali, padne během okamžiku. Bohatí budou oplakávat zkázu svých nádherných domů a ztrátu svého zlata a stříbra. Jejich nářek však přehluší obava, že spolu se svými modlami zahynou i oni sami. Bezbožní budou hořce litovat, ne toho, že hříšně zanedbávali Boha a své bližní, ale toho, že Bůh zvítězil. Budou naříkat, že to tak dopadlo, nebudou však litovat toho, že byli bezbožní. Použili by všechny prostředky, jen kdyby mohli zvítězit.

Sledovali, jak právě ti lidé, kterým se posmívali a které chtěli zničit, prošli bez újmy morem, pohromami a zemětřesením. Bůh, který je pro přestupníky svého zákona zničujícím ohněm, je pro svůj lid bezpečným útočištěm.

Duchovní, kteří obětovali pravdu, aby získali přízeň lidí, nyní poznají, čemu učili a jaký vliv to mělo. Ukáže se, že vševědoucí oko je sledovalo, když stáli za kazatelnu, když kráčeli po ulicích, když při různých příležitostech jednali s lidmi. **GC 655** Každý citový projev, každý napsaný řádek, každé pronesené slovo, každý čin, který ukolébává lidi ve falešné jistotě, byl zasetým semenem. Pak uvidí ve zničených a ztracených životech lidí kolem sebe, jakou to přineslo žcň. Pán prohlásil: „*Nebo hojí potření dcery lidu mého po vrchu, říkajíce: Pokoj, pokoj, ješto není žádného pokoje.*“ „*Proto že kormoutíte srdce spravedlivého lžmi, ješto jsem já ho nekormoutil, a posilujete rukou bezbožného, aby se neodvrátil od zlé cesty své, obživujete jej.*“ (Jr 8,11; Ez 13,22)

„*Běda pastýřům hubícím a rozptylujícím stádce pastvy mé! ... já navštívím vás pro*

nešlechtnost předsevzetí vašich. „Květe pastýři a křičte, anobř válejte se v popele, vy nejznamenitější toho stáda; nebo naplnili se dnové vaši, abyste zbiti byli, a abyste rozptýleni byli.... I zahyne útočiště pastýřům a utíkání nejznamenitějším toho stáda.“ (Jr 23,1.2; 25,34.35)

Duchovní i ostatní lidé poznají, že neudržovali správný vztah k Bohu. Poznají, že se vzbuřili proti Autorovi dokonale spravedlivého a správného zákona. Tím, že nerespektovali Boží předpisy, způsobili mnoho zla, nedorozumění, nenávisti a nepřátelství, až se celá země stala jedním velkým bojištěm, jedním semeništem zkázy. Takový pohled se naskytne lidem, kteří zavrhli pravdu a oblíbili si blud. Lidská mluva nedokáže vyjádřit, jak budou potom neposlušní a nevěrní lidé toužit po tom, co navždy ztratili - po věčném životě. Ti, které svět ctil, protože byli nadaní a výřeční, pak pochopí všechno v pravém světle. Uvědomí si, o co se neposlušností vůči Bohu připravili, padnou k nohám těch, jejichž věrností pohrdali a jimž se vysmívali, a vyznají, že je Bůh miloval. Lidé poznají, že byli oklamáni. Vzájemně se budou obviňovat, že se přivedli do záhuby; všichni budou ale svorně proklínat své náboženské učitele. Nevěrní duchovní pastýři jim předpovídali příjemné věci. Vedli své posluchače, aby nebrali vážně Boží zákon a pronásledovali ty, kdo ho zachovávali. **GC 656** Nyní však budou tito falešní učitelé zoufale před ostatními lidmi vyznávat, že šířili bludy. Zástupy lidí budou zuřit. Budou volat: „Jsme ztraceni a vy jste zapříčinili naši záhubu,“ a obrátí se proti falešným pastýřům. Lidé, kteří je kdysi nejvíce obdivovali, je budou nejvíce proklínat. Stejně ruce, které jim kdysi kladly na hlavu vavříny, je nyní budou chtít zničit. Zbraně, které měly pobít Boží lid, budou použity k zničení jejich nepřátel. Všude budou zuřit boje a krveprolévání.

„I přijde hřmot až do konce země. Nebo rozepři má Hospodin s těmi národy, v soud vchází sám se všelikým tělem; bezbožníky vydá pod meč.“ (Jr 25,31) Šest tisíc let trval velký spor. Boží Syn a jeho nebeští poslové bojovali proti knížeti zla, aby lidi varovali, poučili a zachránili. Všichni se už rozhodli; bezbožní se spojili se satanem v jeho válce proti Bohu. Nadešla chvíle, aby Bůh obhájil vážnost svého poslapaného zákona. Spor už nevede jen se satanem, ale také s lidmi. *„Nebo rozepři má Hospodin s těmi národy; ... bezbožníky vydá pod meč.“*

Bůh vložil znamení vysvobození na všechny, *„kteříž vzdychají a nařkají nade všemi ohavnostmi dějícími se u prostřed něho“*. Nyní vystoupí anděl smrti, kterého v Ezechielově vidění představují muži se smrtícími zbraněmi, a dostává rozkaz: *„Starce, mládence i pannu, maličké i ženy mordujte do vyhubení, ale ke všelikému muži, na němž by bylo znamení, nepřistupujte, a od svatyně mě počněte.“* Prorok poznamenává: *„Takž začali od mužů těch starších, kteříž byli před chrámem.“ (Ez 9,1-6)* Dílo zkázy začne u lidí, kteří se vydávali za duchovní strážce národa. Falešní strážci padnou jako první. Tady už nelze projevovat lítost nebo soucit. Muži, ženy a děti, všichni zahynou. **GC 657**, *„Nebo aj, Hospodin běře se z místa svého, aby navštívil nepravost na obyvatelích země, a odkryje země zbité své, a nebude přikrývati více zmordovaných svých.“ (Iz 26,21)* *„Tato pak bude rána, kterouž raní Hospodin všecky národy, kteříž by bojovali proti Jeruzalému: Usuší tělo jednoho každého, stojícího na nohách svých, a oči jednoho každého usvadnou v děrách svých, a jazyk jednoho každého usvadne v ústech jejich. I stane se v ten den, že bude znepokojení Hospodinovo veliké mezi nimi, tak že uchopí jeden druhého ruku, a vztážena bude ruka jednoho na ruku druhého.“ (Za 14,12.13)* V šíleném boji jejich vášní a vytlitím nezřetěného Božího hněvu padnou bezbožní obyvatelé země - kněží, vládcí a lid, bohatí i chudí, vysoce postavení i prostí. *„I budou zbiti od Hospodina v ten čas*

od konce země až do konce země; nebudou oplakáni, ani sklizeni, ani pochováni, místo hnoje na svrchku země budou.“ (Jr 25,33)

Při příchodu Ježíše Krista budou bezbožní odstraněni z povrchu celé země - Pán je zabije dechem svých úst a zničí je svým slavným příchodem. Pán Ježíš uvede svůj lid do Božího města a země zůstane pustá. „*Aj, Hospodin vyprázdní zemi, a pustou učiní; promění zajisté způsob její, a rozptýlí obyvatele její.“ „Proto že i ta země poškrvněna jest pod obyvateli svými; nebo přestoupili zákony, změnili ustanovení, zrušili smlouvu věčnou. Protož prokletí zžítve zemi, a vyplnění budou obyvatelé její; protož hořeti budou obyvatelé země, a pozůstane lidí maličko.“ (Iz 24,1.3.5.6)*

Celá země bude vypadat jako poušť. Zříceniny měst a vesnic zničených zemětřesením, vyvrácené stromy, rozeklané skály vyvržené mořem nebo vytržené ze samé země, budou roztroušeny po jejím povrchu, propasti budou označovat místa, kde byly vyvráceny hory ze svých základů. GC 658

Pak nastane událost, na kterou symbolicky ukazoval poslední slavnostní úkon Dne smíření. Když skončila služba ve svatyni svatých a hříchy Izraele byly ze svatyně odstraněny krví přinesené oběti, byl před Hospodina předveden živý kozel a velekněz vyznal před celým shromážděním „*všecky nepravosti synů Izraelských, a všecka přestoupení jejich se všemi hříchy jejich, a vložil je na hlavu kozla“ (3 M 16,21)*. Podobným způsobem, až bude ukončeno dílo smíření v nebeské svatyni, budou před Bohem a nebeskými anděly a před zástupy vykoupených vloženy hříchy Božího lidu na satana. Bůh prohlásí, že satan zavinil všechno zlo, protože k němu naváděl. Jako byl kozel vyhnán do neobydlené země, tak bude satan vypovězen na neobydlenou a pustou zemi. Kniha Zjevení předpovídá vypovězení satana a zničení země, a říká, že tento stav potrvá tisíc let. Proroctví vykresluje druhý příchod Pána Ježíše a zničení bezbožných a pak uvádí: „*I viděl jsem anděla stupujícího s nebe, majícího klíč od propasti a řetěz veliký v ruce své. I chopil draka, hada toho starého, jenž jest ďábel a satan, i svázal jej za tisíc let. A uvrhl ho do propasti, i zavřel jej tam a svrchu nad ním zapečetil, aby nesvodil více národů, až by se vyplnilo tisíc let; neboť potom musí býti propuštěn na malý čas.“ (Zj 20,1-3)*

Z jiných částí Písma vyplývá, že výraz „propast“ znamená zemi v pustém a temném stavu. Když Bible popisuje, jak země vypadala „na počátku“, říká, že „*země pak byla nesličná a pustá, a tma byla nad propastí“ (1 M 1,2)*. GC 659 Proroctví naznačují, že se do toho stavu alespoň částečně vrátí. Prorok Jeremiáš při pohledu do budoucna na veliký Boží den zvolal: „*Hledím-li na zemi, a aj, nesličná jest a prázdná; pakli na nebe, není na něm žádného světla. Hledím-li na hory, a aj, třesou se, a všickni pahrbkové pohybují se. Hledím-li, a aj, není žádného člověka, a všeliké ptactvo nebeské zaletělo. Hledím-li, a aj, pole úrodné jest pouští, a všecka města jeho zbořena jsou od Hospodina a od hněvu prchlivosti jeho.“ (Jr 4,23-26)*

Zde bude satan se svými pomocníky žít po tisíc let. Bude omezen jen na zemi a nebude mít přístup na jiné světy, aby tam pokoušel a obtěžoval bytosti, které do hříchu nepadly. V tomto smyslu bude satan svázán. Nebude mít nikoho, na kom by mohl zkoušet svou moc. Nebude moci nikoho svádět a ničit, což bylo po mnoho staletí jeho jediným potěšením. Prorok Izaiáš, který ve vidění sledoval satanovo svržení, volal: „*Jakž to, že jsi spadl s nebe, ó lucifeře v jitře vycházející? Poražen jsi až na zem, ještos zemdlíval národy. Však jsi ty říkával v srdci svém: Vstoupím do nebe, nad hvězdy Boha silného vyvýším stolicí svou ..., budu rovný Nejvyššímu. A ty pak stržen jsi až do pekla, pryč na stranu do*

jámy. Ti, kdož tě uzří, za tebou se ohlédati, a tebe spatřovati budou, říkajíce: To-liž jest ten muž, kterýž nepokojil zemi, a pohyboval královstvími, obracel jako v pustinu okršlek země, a města jeho bořil, vězňů svých nepropouštěl domů?“ (Iz 14,12-17)

Po šest tisíc let satan svou vzpourou „zneklidňoval zemi“. „Svět měnil v poušť, bořil jeho města.“ A „vězně nikdy nepropouštěl domů“. Po šest tisíc let zavíral do svého vězení Boží lid a držel by jej jako vězně navždy; Kristus však láme jeho okovy a vězně osvobozuje. **GC 660**

I bezbožní jsou nyní vyňati ze satanovy moci, takže satan zůstává jen s anděly, kteří se přidali na jeho stranu, aby si uvědomil, jakou kletbu přinesl hřích. „*Všichni králové pronárodů, všichni leží slavně ve svých hrobkách, ale tebe pohodili mimo hrob jak ohavný výhonek. ... Nebudeš k oněmno v pohřbu příúčastněn, nebo jsi poplénil zemi svou, lid svůj jsi pomordoval.*“ (Iz 14,18-20)

Po tisíc let bude satan bloudit po zrušované zemi a pozorovat následky své vzpoury proti Božímu zákonu. V té době bude prožívat hrozné utrpení. Po svém pádu do hříchu horečně pracoval a neměl čas přemýšlet. Pak bude zbaven moci a ponechán, aby přemýšlel, jakou úlohu hrál od chvíle, kdy se vzbouřil proti Boží vládě, a aby s hrůzou očekával budoucnost, kdy bude muset trpět za všechno zlo, které napáchal, a bude potrestán za hříchy, k jejichž spáchání lidi navedl.

Božímu lidu přinese zajetí satana štěstí a radost. Prorok napsal: „*I stanet se v ten den, v němž tobě odpočinutí dá Hospodin od těžkosti tvé a strachu tvého, a od poroby těžké, v kterouž jsi byl podroben, že uživeš přísloví tohoto o králi Babylonském, a řekneš: Aj, jak přestal násilník ...! Potřískal Hospodin hůl bezbožných, prut panujících, mrskajícíchho lidi v prchlivosti mrskáním ustavičným, panujícíchho v hněvě nad národy, kteříž ssuzování bývali bez lítosti.*“ (Iz 14,3-6)

Během těchto tisíce let mezi prvním a druhým vzkříšením bude probíhat soud nad bezbožnými. Apoštol Pavel hovoří o tomto soudu jako o události, ke které dojde po druhém příchodu Ježíše Krista. „*Protož nesudtež nic před časem, až by přišel Pán, kterýž i osvíti to, což skrytého jest ve tmě, a zjeví rady srdcí.*“ (1 K 4,5) **GC 661** Prorok Daniel napsal, že když přišel Věkovitý, „*oddán jest soud svatým výsostí*“ (Da 7,22). V té době budou spravedliví panovat jako Boží králové a kněží. Apoštol Jan v knize Zjevení napsal: „*I viděl jsem stolice, a posadili se na nich, i dán jest jim soud.*“ „*Budou kněží Boží a Kristovi, a kralovati s ním budou tisíc let.*“ (Zj 20,4,6) Právě v této době „*Svatý svět souditi budou,*“ jak předpověděl apoštol Pavel (1 K 6,2). Vykoupení budou spolu s Kristem soudit bezbožné, jejich činy budou porovnávat s knihou zákona, s Biblií, a každý případ rozhodnou podle toho, jak onen člověk na světě žil. Pak každému vyměří trest podle jeho činů a zaznamenají jej k jeho jménu v knize smrti.

Kristus a jeho lid budou soudit také satana a anděly, kteří se přidali k satanovi. Apoštol Pavel napsal: „*Zdaliž nevíte, že anděly souditi budeme?*“ (1 K 6,3) A Juda prohlásil, že „*ty anděly, kteříž neostříhali svého knížetství, ale opustili přibýtek svůj, k soudu velikého toho dne vazbou věčnou pod mráкотou schoval*“ (Ju 6).

Po uplynutí tisíce let nastane druhé vzkříšení. Tehdy budou vzkříšeni z mrtvých bezbožní lidé a postaví se před Boha, aby přijali vynesený rozsudek. Kniha Zjevení popisuje vzkříšení vykoupených a dodává: „*Jiní pak mrtví neožili, dokudž by se nevyplnilo tisíc let.*“ (Zj 20,5) Prorok Izaiáš o bezbožných lidech napsal: „*Kteřížto shromáždění budou, tak jako shromažďování bývali vězňové do žaláře, a zavřeni budou u vězení; po mnohých, pravím, dnech navštíveni budou.*“ (Iz 24,22)

42 Velký spor skončen

GC 662 Po skončení období jednoho tisíce let se Ježíš Kristus opět vrátí na Zem. Bude ho doprovázet zástup vykoupených lidí a andělů. Sestoupí v úžasné vznešenosti a přikáže bezbožným mrtvým, aby vstali a přijali svůj rozsudek. Povstanou jako mohutný zástup, nespočetný jako zrnka písku na břehu moře. Budou se podstatně lišit od těch, kdo vstali při prvním vzkříšení. Spravedliví byli proměněni, oděni nekonečným mládím a krásou. Bezbožní však ponесou stopy nemocí a smrti.

Oči všech v obrovském zástupu se obrátí, aby pohlédly na slávu Božího Syna. Zástup bezbožných lidí jako jedním hlasem zvolá: „Požehnaný, kdo přichází ve jménu Páně!“ Tato slova nevyvolává láska k Pánu Ježíši. Síla pravdy je vynutí z neochotných úst. Jak bezbožní odešli do svých hrobů, tak z nich vycházejí, se stejným nepřítelstvím vůči Kristu a se stejným postojem vzpoury. Nedostanou už další dobu milosti, aby mohli napravit chyby svého života. Nemělo by to žádný smysl. Život prožitý v hříchu neobměkčil jejich srdce. Kdyby jim Bůh poskytl druhou dobu milosti, prožili by ji stejně jako první, nerespektovali by Boží požadavky a vyvolávali by vzpouru proti Bohu.

Ježíš Kristus sestoupí na Olivovou horu, odkud po svém zmrtvýchvstání vystoupil na nebesa a kde andělé opakovali zaslíbení o jeho návratu. Prorok napsal: „*Přijde Hospodin Bůh můj, a všickni svatí s ním.*“ **GC 663** „*I stanou nohy jeho v ten den na hoře Olivetské, kteráž jest naproti Jeruzalému od východu, a rozdvojí se hora Olivetská napoly ... údolím velmi velikým.*“ „*A bude Hospodin králem nade vsí zemí; v ten den bude Hospodin jediný, a jméno jeho jedno.*“ (Za 14,5.4.9) Když Nový Jeruzalém ve své oslňující nádheře sestoupí z nebe, spočine na místě připraveném a očištěném pro jeho příchod a Kristus se svým lidem i anděly vstoupí do Svatého města.

Tedy se bude satan připravovat na poslední boj o nadvládu. Když byl zbaven své moci a nemohl provádět své klamné dílo, byl vládce zla nešťastný a skleslý. Až však bezbožní vstanou z mrtvých a až uvidí, kolik lidí má na své straně, jeho naděje ožije, a rozhodne se, že svůj boj proti Bohu nevzdá. Povolá pod svůj prapor všechny zástupy ztracených lidí a pokusí se s nimi provést své plány. Bezbožní lidé jsou satanovými zajatci. Tím, že odmítli Krista, přijali vládu původce vzpoury. Ochotně přijmou jeho návrhy a vykonají jeho rozkazy. Ještě i pak bude jednat po vzoru své první lsti a nepřizná se, že je satanem. Bude tvrdit, že je vládce, kterému svět právem patří a jehož dědictví mu bylo nezákonně odňato. Svým oklamáním poddaným se představí jako zachránce, bude je ujišťovat, že z hrobů je vyvedla jeho moc a že je chce zachránit před nekrutější tyraníí. Satan využije nepřítomnosti Ježíše Krista mezi lidmi na zemi a bude konat zázraky, aby podepřel svá tvrzení. Ze slabých udělá silné a všem vdechne svého ducha a svou energii. Navrhne, že je povede proti vykoupeným a že se zmocní Božího města. S dábelskou radostí bude ukazovat na nesčetné miliony lidí, kteří byli vzkříšeni z mrtvých, a prohlásí, že jako jejich vůdce město dobude a znovu získá svůj trůn a své panství. **GC 664**

V onom ohromném davu budou příslušníci dlouhověkových generací, které žily před potopou, muži statných postav a bystrého rozumu, již pod nadvládou padlých andělů věnovali všechn svůj um a všechny své schopnosti, aby se vyvyšovali, muži, jejichž podivuhodná umělecká díla způsobila, že ostatní lidé uctívali jejich nadání, avšak jejichž krutost a zlé záměry poskvrnily zemi a znehodnotily Boží obraz v člověku, muži, kteří

přiměli Boha, aby je navždy vymazal ze svého stvoření. Budou mezi nimi králové a vojevůdci, kteří si podmanili národy, silní mužové, kteří nikdy nebyli poraženi v boji, ctižádostiví válečníci, před jejichž příchodem se třásla království. Smrtí se nezměnili. Když vstanou z hrobu, jejich myšlenky budou pokračovat tam, kde přestaly. Bude je ovládat stejná touha po dobývání, která je ovládala, když umírali.

Satan se bude radit se svými anděly a s vládci, dobyvateli a udatnými válečníky. Spočítají, jaká síla a jaké množství je na jejich straně, a prohlásí, že v Božím městě je málo obyvatel v porovnání s nimi a že je mohou dobýt. Zosnují plány, jak se zmocní bohatství a nádhery Nového Jeruzaléma. Všichni se hned začnou připravovat k bitvě. Obratní řemeslníci zhotoví zbraně. Vojenští velitelé, proslulí svými válečnými úspěchy, začnou organizovat zástupy bojovníků do oddílů.

Nakonec zazní rozkaz k útoku a nespočetné vojsko vyrazí vpřed - vojsko, jaké nedal dohromady žádný pozemský dobyvatel, jakému se nemohou vyrovnat všechna vojska od doby, kdy na zemi začaly války. Vojsko povede satan, nejmocnější válečník. Jeho andělé soustředí všechny své síly na poslední boj. V satanově průvodu budou králové a vojevůdci, budou ho následovat nespočetné zástupy, každý pod určeným vůdcem. Sevřené řady budou s vojenskou přesností postupovat po rozpukané a nerovné zemi k Božímu městu. Na rozkaz Ježíše Krista budou brány Nového Jeruzaléma uzavřeny. Satanovo vojsko město obklíčí a bude se připravovat k útoku. **GC 665**

Pak se Ježíš Kristus svým nepřátelům znovu ukáže. Vysoko nad městem na podkladě ze zářícího zlata se ukáže velký a vyvýšený trůn. Na trůn se posadí Boží Syn a kolem něho se shromáždí obyvatelé jeho království. Lidská řeč nedokáže popsat Kristovu moc a vznešenost. Sláva věčného Otce zahálí Syna. Zář jeho přítomnosti naplní Boží město, pronikne branami a zaplaví celou zemi svým jasem.

Nejbližší trůnu budou stát lidé, kteří kdysi horlili pro satanovu věc, byli však „vychvázeni jako oharek z ohně“ a následovali svého Spasitele s hlubokou vnitřní oddaností. Vedle nich budou stát ti, kdo si vypěstovali dokonalou křesťanskou povahu v prostředí klamu a nevěry, lidé, kteří dodržovali Boží zákon i tehdy, když jej křesťanský svět prohlašoval za neplatný, a dále miliony těch, kdo ve všech dobách byli mučeni pro svou víru. Za nimi bude stát „*zástup veliký, kteréhož by žádný přečísti nemohl, ze všech národů a pokolení a lidí i jazyků ... před trůnem a před obličejem Beránka, oblečení jsouce v bílé roucho, a palmy v ruce jejich*“ (Zj 7,9). Jejich boj skončil, zvítězili. Běželi závod a získali cenu. Palmová ratolest v jejich ruce je symbolem vítězství, bílé roucho znakem neposkvrněné Kristovy spravedlnosti, kterou přijali.

Vykoupení budou zpívat chvalozpěv, který se bude rozléhat nebeskou klenbou: „*Spasení jest od Boha našeho na trůnu sedícího a od Beránka.*“ (Zj 7,10) Andělé a serafíni připojí své hlasy k tomuto chvalozpěvu. Když vykoupení uvidí moc a zlobu satana, uvědomí si jako nikdy předtím, že zvítězit mohli jen v síle Ježíše Krista. V celém tom zástupu vykoupených nebude nikdo, kdo by zásluhu za spasení připisoval sobě, jako by zvítězil vlastní silou a dobrotou. Nikdo nebude mluvit o tom, co vykonal nebo vytrpěl. Obsahem každé písně, tématem každého chvalozpěvu bude: Spasení náleží našemu Bohu a Beránkovi. **GC 666**

Před shromážděnými obyvateli země i nebe se uskuteční závěrečná korunovace Božího Syna. A pak, nadán nejvyšší vládou a mocí, vynese Král králů rozsudek nad těmi, kdo se vzbouřili proti jeho vládě, a vykoná spravedlnost nad těmi, kdo přestupovali jeho zákon a utlačovali jeho lid. Prorok napsal: „*I viděl jsem trůn veliký bílý, a sedícího na*

něm, před jehož tváří utekla země i nebe, a místo jim není nalezeno. I viděl jsem mrtvé, malé i velké, stojící před obličejem Božím, a knihy otevřeny jsou. A jiné knihy také jsou otevřeny, to jest knihy života, i souzeni jsou mrtví podle toho, jakž psáno bylo v knihách, totiž podle skutků svých.“ (Zj 20,11.12)

Jakmile budou otevřeny knihy záznamů a Pán Ježíš pohlédne na bezbožné, všichni si uvědomí každý hřích, kterého se kdy dopustili. Plně si uvědomí, kde sešli z cesty čistoty a nevinosti, jak je pýcha a vzpurnost vedla k porušování Božího zákona. Pokušení, která podporovali tím, že si libovali v hříchu, požeňání, která zneužili, Boží poslové, kterými pohrdli, varování, která odmítli, nabídky milosti, které jejich vzpurné srdce zavrholo - to všechno uvidí jakoby napsané ohnivým písmem.

Nad trůnem se ukáže kříž a jako v panoramatu se objeví výjevy Adamova pokušení i pádu a všechna dějství plánu vykoupení. Narození Spasitele v prostých poměrech, jeho dětství a mládí v prostotě a poslušnosti, jeho křest v Jordáně, půst a pokoušení na poušti, jeho veřejná činnost, při níž lidem představoval nejdražší Boží požeňání, dny naplněné činy lásky a milosrdenství, noci modliteb a bdění o samotě v horách, intriky závidy, nenávidy a zloby, kterými mu odpláceli za jeho dobrodiní, strašný a tajemný duševní zápas v Getsemanské zahradě pod tíhou hříchů celého světa, zrada, kterou byl vydán do rukou nenávidného davu, úděsné události oné noci hrůzy - vězeň nekladoucí odpor, opuštěný nejmilovanějšími učedníky, hrubě vlečený ulicemi Jeruzaléma, Boží Syn vedený za jásotu davu před Ananiáše, před soudem v paláci velekněze, v soudní síni Piláta, před zbabělým a krutým Herodem, zesměšňovaný, urážený, mučený a odsouzený na smrt - všechno bude živě zobrazeno. **GC 667**

A pak se před rozehvělým davem objeví poslední výjevy - tichý Trpitel kráčeující cestou na Golgotu, Vládce vesmíru přibíjený na kříž, nadutí kněží a všřkající lůza posmívající se jeho smrtelnému zápasu, nadpřirozená tma, zemětřesení, pukající skály, otevřené hroby provázející okamžik, kdy Vykupitel světa dokonal svůj život.

Hrůzná podívaná přesně zachycuje skutečnost. Satan, jeho andělé a jeho poddaní nebudou mít sílu odvrátit se od podívané na své vlastní dílo. Každý účastník si připomene to, co vykonal. Herodes, který nechal vyvraždit nevinné betlémské děti, aby zahubil izraelského krále, podlá Herodias, která nese vinu za smrt Jana Křtitele, slabý, servilní Pilát, posmívající se vojáci, kněží, představitelé lidu a rozběsněný dav, který volal: „Jeho krev na nás a na naše děti!“ - všichni budou sledovat hrůznost svého provinění. Marně se budou snažit skrýt před vznešeností Kristovy tváře vyzařující slávu slunce, zatímco vykoupení budou klást své koruny k nohám Spasitele a budou volat: „Zemřel za mne!“ V zástupu vykoupených budou apoštolové Pána Ježíše, statečný Pavel, horlivý Petr, milovaný a milující Jan, jejich věrní bratři a s nimi obrovské zástupy mučedníků, zatímco venku před městem spolu se vším odporným a ohavným budou lidé, kteří je pronásledovali, věznili a zabíjeli. Nero, ztělesněná neřest a krutost, tam bude hledět na radost a jásot těch, které kdysi mučil a jejichž utrpení mu působilo ďábelské potěšení. Bude tam jeho matka, aby viděla výsledek svého působení, aby poznala, že špatné povahové rysy a vášně - které na něho přenesla a dále povzbuzovala a rozvíjela svým vlivem a příkladem - přinesly ovoce v zločinech, které vzbuzovaly hrůzu světa. **GC 668** Budou tam římská kněží a preláti, kteří tvrdili, že jsou Kristovými vyslanci, a přitom používali mučidla, vězení a hranice, aby ovládli svědomí lidí. Budou tam také nadutí a pyšní papežové, kteří se vyvyšovali nad Boha a opovážili se změnit zákon Nejvyššího. Tito falešní církevní otcové se budou muset zodpovídat Bohu za všechno, co by rádi

považovali za prominuté. Příliš pozdě poznají, že Vševedoucí bere svůj zákon vážně a v žádném případě nepřehlídí vinu. Tam poznají, že Kristus ztotožňuje své zájmy se zájmy svého lidu, a pochopí hluboký význam jeho slov: „*Cožkoli jste činili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste učinili.*“ (Mt 25,40)

Celý bezbožný svět bude stát před Božím soudem obviněný z velezrady proti Boží vládě. Nikdo nebude obviněné hájit, nemají se čím omluvit, Pán nad nimi vynese rozsudek věčné smrti. Pak už bude všem zřejmé, že mzdou hříchu není svoboda a věčný život, ale otroctví, zkáza a smrt. Bezbožní poznají, o co se připravili svou vzpourou proti Bohu. Pohrdli vše převyšující věčnou slávou, když jim byla nabízena. Teď by si ji tolik přáli. Odsouzení budou volat: „To všechno jsme mohli mít, rozhodli jsme se však tyto skutečnosti ignorovat. Jak jsme byli zaslaveni! Vyměnili jsme pokoj, štěstí a čest za bídu, hanbu a zoufalství.“ Všichni uznají, že byli z nebe vyloučeni po právu, protože celým svým životem vlastně prohlašovali: „Nechceme, aby tento člověk (Ježíš) nad námi vládl.“

Jako ve snách budou bezbožní lidé hledět na korunovaci Božího Syna. V jeho rukou uvidí desky Božího zákona, zásady, kterými pohrdali a které přestupovali. **GC 669** Budou sledovat údiv a nadšení spasených, jejich oslavování Ježíše Krista, a když jejich hlasy dolehnou až k zástupům před městem, zvolají všichni jednohlasně: „*Velící a předivní jsou skutkové tvoji, Pane Bože všemohoucí, spravedlivé a pravé jsou cesty tvé, ó Králi všech svatých.*“ (Zj 15,3) Padnou na zem a pokloní se Knížeti života.

Když satan spatří Kristovu slávu a vznešenost, bude jako ochromený. Kdysi byl cherubem ochráncem a teď bude vzpomínat, odkud padl. Jak se změnil tento zářící anděl, zvaný „Jitřenka“, jak hluboko klesl! Z rady, ve které byl kdysi ctěn, byl provždy vyloučen. Vidí stát v blízkosti Otce někoho jiného, oděného jeho slávou. Vidí, jak korunu na hlavu Ježíše Krista vkládá anděl vznešené postavy a vzhledu, a ví, že na tom místě mohl stát on sám.

Bude vzpomínat na domov své nevinnosti a čistoty, pokoje a štěstí, které požíval, dokud nezačal reptat proti Bohu a závidět Ježíši Kristu. Jeho osočování, jeho vzpoura, jeho lži, kterými získával soucit a podporu andělů, jeho tvrdošíjný odpor k jakémukoli pokusu o nápravu, když mu Bůh nabízel odpuštění - to všechno se mu živě vybaví. Bude hodnotit své působení na lidi a jeho výsledky - vzájemné nepřátelství lidí, hrozné ničení života, počátky a rozklady království, pády trůnů, dlouhou řadu válek, sporů a revolucí. Vybaví si, jak se trvale snažil mařit dílo Ježíše Krista a srážet člověka níž a níže. Uvědomí si, že jeho dábelské úklady nemohly zahubit lidi, kteří důvěřovali Pánu Ježíši. Když pohlédne na své království, výsledek svého snažení, uvidí jen úpadek a zkázu. Namluvil zástupům odsouzených, že Boží město bude snadnou kořistí, sám však bude dobře vědět, že to není pravda. Znovu a znovu byl během velkého sporu porážen a nucen se vzdát. Příliš dobře zná Boží moc. **GC 670**

Původce vzpoury se ovšem vždycky snažil ospravedlnit a dokázat, že vzpoura zavinila Boží vláda. K tomu používal všechnu sílu svého rozumu. Pracoval uváženě a systematicky. Podivuhodně úspěšně svedl ohromné zástupy, aby přijaly jeho výklad velkého dějinného zápasu. Po tisíce let vydával tento původce klamu lež za pravdu. Nyní však přišla doba, kdy Bůh vzpouru definitivně porazí a odhalí satanovu činnost a povahu. Svým posledním velkým pokusem svrhnout Krista z trůnu, zahubit Boží lid a dobýt Boží město, se původce zla plně odhalí. Ti, kdo se k němu přidali, poznají, že jeho věc je naprosto ztracená. Následovníci Pána Ježíše a věrní andělé poznají v plném

rozsahu satanovy intriky proti Boží vládě. Všichni se budou na satana dívat s odporem. Satan pozná, že se vyřadil z nebe vědomou vzpourou. Vycvičil své schopnosti pro boj proti Bohu. Čistota, pokoj a soulad nebe by pro něho byly hrozným mučením. Jeho námitky proti Božím milosrdenství a spravedlnosti nyní umlknou. Obvinění, které se snažil vznášet proti Hospodinu, dopadla v plné míře na něho samého. I satan se skloní a uzná, že rozsudek nad ním vynesený je spravedlivý.

„Kdož by se nebál tebe, Pane, a nezveleboval jména tvého? Nebo ty sám svatý jsi. Všichni zajisté národové přijdou a klaněti se budou před obličejem tvým; nebo soudové tvoji zjevení jsou.“ (Zj 15,4) Nyní už bude vysvětlena každá otázka pravdy a klamu dlouhého sporu. Všem stvořeným rozumným bytostem budou zřejmé následky vzpoury, plody přestupování Božích nařízení. Celý vesmír mohl porovnat výsledky satanovy vlády v protikladu s Boží vládou. Satana odsoudily jeho vlastní činy. Boží moudrost, spravedlnost a dobrota budou plně obhájeny. Všichni poznají, že každý Boží čin ve velkém sporu sledoval trvalé dobro Božího lidu i všech světů, které Bůh stvořil. **GC 671** *„Oslavujtež tebe, Hospodine, všichni skutkové tvoji, a svatí tvoji tobě dobrořečte.“* (Ž 145,10) Dějiny hříchu budou po celou věčnost důkazem, že štěstí všech stvořených bytostí je spojeno s existencí Božího zákona. Při pohledu na všechny skutečnosti velkého sporu celý vesmír, jak věrný, tak i odbojný, jednohlasně zvolá: *„Spravedlivé a pravé jsou cesty tvé, ó Králi všech svatých.“* (Zj 15,3)

Celý vesmír pozná, jak velkou oběť Otec a Syn pro lidstvo přinesli. Nastala hodina, kdy Kristus zaujme své oprávněné místo a bude oslaven nad všechna panstva, mocnosti a všechna jména. Pro budoucí radost - aby totiž mohl přivést k slávě mnoho synů - vytrpěl kříž a podstoupil pohanění. Jakkoli nepředstavitelně velká bolest a hanba to byla, radost a sláva je ještě větší. Kristus pohlédne na vykoupené, kteří budou proměněni k jeho obrazu; všechna srdce ponесou dokonalou pečeť Božího obrazu, všechny tváře budou zrcadlit podobu Krále. Uvidí v nich výsledek svého úsilí, a bude spokojen. Pak pronese hlasem, který uslyší shromážděné zástupy spravedlivých i bezbožných: *„Pohleďte, tyto jsem vykoupil svou krví! Pro ně jsem trpěl, pro ně jsem zemřel, aby mohli být věčně se mnou.“* Od shromážděných kolem trůnu, oděných v bílá roucha, bude stoupat vzhůru chvalozpěv: *„Hodent' jest ten zabítý Beránek vzíti moc, a bohatství, i moudrost, i sílu, i čest, i slávu, i požehnaní.“* (Zj 5,12)

Přestože satan musel uznat Boží spravedlnost a poklonit se před Kristovou svrchovaností, jeho povaha se nezměnila. Jako mohutný příboj v něm znovu vybuchne postoj vzpoury. V šílené zuřivosti se rozhodne, že se nevzdá. Nastává chvíle, kdy naposlady zoufale zaútočí proti Vládci nebes. **GC 672** Satan bude spěchat mezi své poddané a pokusí se v nich vyvolat stejnou zlobu, jaká je v něm, a podniknout je k okamžitému útoku. Ale tehdy už nikdo ze všech nespočetných milionů, které kdysi svedl do vzpoury, jeho vládu neuzná. Jeho moc končí. Bezbožní lidé budou nenávidět Boha stejně jako satan, bude jim však zřejmé, že jejich případ je beznadějný, že nad Bohem nemohou zvítězit. Poroste v nich však nenávisť proti satanu a lidem, kteří sloužili jako nástroje jeho klamu, a se zbesílostí démonů se obrátí proti nim.

Pán prohlásil: *„Proto že sobě přivlastňuješ srdce podobné srdci Božím, protože aj, já přivedu na tě cizozemce, nejukrutnější národy, kteříž vytrhnouce meče své na krásu moudrosti tvé, zabijí jasnost tvou. Do jámy spustí tě, a umřeš smrtí hroznou u prostřed moře.“* *„Zahubím tě a vyhledám z hory Boží, ó cherube ochránce, z prostřed kamenů ohnivých. ... Porazím tě na zemi, před obličej králů povruhu tě, aby se dívali na tebe. ...*

Protož vyvedu oheň z prostřed tebe, kterýž tě sžítě, a obrátí tě v popel na zemi před očima všech na tě hledících. ... K hrůze veliké budeš, a nebude tě na věky.“ (Ez 28,6-8; 16-19)

„Kdyžto všickni bojovníci předěšeni, a roucha ve krvi zbrocena, ano což hořeti mohlo, i ohněm spáleno.“ „Proto že hněv Hospodinův jest proti všechněm národům, a prchlivost proti všemu vojsku jejich: vyhubí je jako proklaté, a vydá je k zabítí.“ „Dštíti bude na bezbožníky uhlím řeřavým, ohněm a sirou, a duch vichřice bude částka kalicha jejich.“ (Iz 9,5; 34,2; Ž 11,6) Od Boha z nebe sestoupí oheň. Země se otevře, ukáží se zbraně ukryté v jejích hlubinách. Z každé propasti vyšlehnou stravující plameny. I skály budou hořet. Přišel den hořící jako pec. Živly se rozplynou v požáru, země a všechno, co je na ní, bude spáleno (Mal 4,1; 2 Pt 3,10). GC 673 Povrch země bude jako jediná roztavená hmota - obrovské vařící ohnivě moře. Bude to čas soudu a záhuby bezbožných – „den pomsty Hospodinovy, léto odplacování se, aby mštno bylo Siona“ (Iz 34,8). Bezbožní dostanou odplatu na zemi (Př 11,31). Stanou se strništěm „i zažhne je ten den, kterýž přijíti má, praví Hospodin zástupů“ (Mal 4,1). Někteří zemřou v okamžiku, jiní budou trpět mnoho dnů. Všichni budou potrestáni „podle svých skutků“. Protože vina za hříchy spravedlivých byla přenesena na satana, bude satan trpět nejen za svou vzpouru, ale za všechny hříchy, k jejichž spáchání svedl Boží lid. Jeho trest bude větší než trest těch, které podvedl. Satan bude trpět, i když všichni, které přivedl k pádu, už zahynou. V očištných plamenech nakonec zahynou všichni, kdo se rozhodli pro zlo, kořen i ratolesti - satan je kořen, jeho následovníci ratolestmi. Trest za přestoupení zákona na ně dopadne v plné míře, požadavkům spravedlnosti bude učiněno zadost. Nebe i země při pohledu na to prohlásí, že Bůh je spravedlivý.

Satanovo dílo zkázy navždy skončí. Po šest tisíc let prováděl své záměry, naplňoval zemi bídou a působil zármutek v celém vesmíru. Celé stvoření bolestně sténalo jako rodička při porodu. Nyní však budou stvořené bytosti navždy zbaveny jeho přítomnosti a jeho pokušení. „*Odpočívá, jest v pokoji všecka země, zvučně prozpěvují.*“ (Iz 14,7) Z celého vesmíru bude znít volání chvály a vítězství. Bude znít „zpěv jakoby ohromného zástupu, jako hukot množství vod a jako dunění hromu“, který bude volat: „*Haleluiah. Kralovali jest Pán Bůh náš všemohoucí.*“ (Zj 19,6)

Zatímco zemi zachvátí ničivý oheň, budou vykoupení bezpečně ukryti ve Svatém městě. Nad lidmi, kteří měli podíl v prvním vzkříšení, nemá druhá smrt moci. Zatímco pro bezbožné je Bůh stravujícím ohněm, pro svůj lid je sluncem a štítem (Zj 20,6; Ž 84,12). GC 674

„Potom viděl jsem nebe nové a zemi novou. Nebo první nebe a první země byla pominula, a moře již nebylo.“ (Zj 21,1) Oheň, který stráví bezbožné, očistí zemi. Odstraní každou stopu prokletí. Nebude věčně planoucí peklo, které by vykoupeným připomínalo strašné následky hříchu.

Zůstanou jediná připomínka: Náš Vykupitel navždy ponese stopy po svém ukřižování. Na jeho raněné hlavě, v jeho boku, na jeho rukou a nohou zůstanou jediné stopy krutého díla, které působí hřích. Prorok popsal Krista v jeho slávě takto: „*Rohy po bocích svých měl, a tu skryta byla síla jeho.*“ (Abk 3,4) Probodený bok, odkud vytékal proud krve, která smířila člověka s Bohem - tam je Spasitelova sláva, zde „*skryta byla síla jeho*“. „*Mocný k spasení*“ je díky své výkupné oběti. Má moc vykonat spravedlnost nad všemi, kdo pohrdli Boží milostí. Stopy po jeho pokoření jsou jeho nejvyšší poctou. Po nekonečné věky budou rány Golgoty Krista chválit a hlásat jeho moc.

„A tak ty věže bravná, bašto dcery Sionské, až k tobě přijde, přijde, pravím, panování

první.“ (Mi 4,8) Tehdy nastane doba, kterou praví věřící toužebně vyhlíželi od chvíle, kdy plamenný meč vyhnal první lidský pár z ráje, doba vykoupení těch, „*což jím dobyto jest*“ (Ef 1,14). Plán vykoupení vydobyl zpět zemi, kterou původně člověk dostal od Boha jako své království, ale kterou podvedený vydal do rukou satana, zemi tak dlouho ovládanou mocným nepřítelem. Vše, co hřích zničil, bude napraveno. „*Nebo tak praví Hospodin ..., kterýž sformoval zemi a učinil ji, kterýž utvrdil ji, ne na prázdno stvořil ji, k bydlení sformoval ji.*“ (Iz 45,18) Splnil se původní záměr, který Bůh při stvoření země sledoval - stane se věčným domovem vykoupených. „*Ti, kteříž očekávají na Hospodina, dědičně zemí vládnouti budou.*“ (Ž 37,29) GC 675

Někteří lidé z obavy, aby si život vykoupených příliš nezhmotnili, všechny Biblické zprávy o budoucím domově zduchovňují. Ježíš Kristus své učedníky ujistil, že odchází připravit pro ně příbytky v Otcově domě. Lidé, kteří přijímají učení Božího slova, mají určité informace o nebeských příbytcích. A přece „*čehož oko nevidalo, ani ucho slyšalo, ani na srdce lidské vstoupilo, co jest připravil Bůh těm, kteříž jej milují*“ (1 K 2,9). Lidská řeč nedokáže popsat odměnu, která spravedlivě čeká. Pochopí ji jen lidé, kteří ji zakusí. Rozum smrtelného člověka nemůže pochopit slávu Božího ráje.

Bible označuje dědictví spasených slovem „*vlast*“ (Žd 11,14-16). Nebeský Pastýř tam zavede své věrné k pramenům živých vod. Strom života bude každý měsíc dávat své ovoce a listí stromu bude sloužit pro zdraví národů. Budou tam věčně proudící toky, průzračné jako křišťál, a na jejich březích budou šumící stromy zastíňovat cesty připravené pro Boží vykoupené. Rozsáhlé nížiny tam budou stoupat ke krásným pahorkům a Boží hory zdvíhat své majestátné vrcholky. V pokojných rovinách, při živých tocích najde Boží lid, který byl na světě tak dlouho poutníkem a cizincem, svůj domov.

„*Nebo bydliti bude lid můj v obydlí pokojném, totiž v příbytcích nejbezpečnějších a v odpočívání nejpokojnějším.*“ „*Nebude více slyšáno o bezpraví v zemi tvé, o zpuštění a zhoubě na hranicích tvých, ale hlásati budeš spasení na zdech svých, a v branách svých chválu.*“ „*Nastavějí též domů, a bydliti budou v nich, i vinice štěpovati budou, a jísti budou ovoce jejich. Nebudou stavěti tak, aby jiný bydlil, nebudou štěpovati, aby jiný jedl. ... Díla rukou svých do zvešnění užívati budou vyvolení moji.*“ (Iz 32,18; 60,18; 65,21.22)

Tam „*veseliti se budou z toho poušť a pustina, plésati, pravím, bude poušť, a zkvetne jako růže.*“ „*Místo chrastiny vzejde jedlé, a místo hloží vyroste myrtus.*“ „*Bude bydliti vlk s beránkem a pardus s kozlátkem ležeti ... a malé pacholátko je povede.*“ GC 676 „*Neuškodí, aniž zahubí na vši mé hoře svaté,*“ praví Pán. (Iz 35,1; 55,13; 11,6.9)

V nebeském prostředí nemůže existovat bolest. Nebude už slz, pohřebních průvodů, ani stopy po smutku. „*A smrti již více nebude, ani kvělení, ani křiku, ani bolesti nebude více; nebo první věci pomínuly.*“ „*Aniž dí kdo z obyvatelů: Nemocen jsem. Lid osedlý v něm zproštěn bude nepravosti.*“ (Zj 21,4; Iz 33,24)

Bude tam Nový Jeruzalém, hlavní město oslavené nové země, který je „*korunou ozdobnou v ruce Hospodinově, a korunou královskou v ruce Boha svého.*“ „*Jehož světlost byla podobná k kameni nejdražšímu, jako k kameni jaspidu, kterýž by byl způsobu křišťálového.*“ „*A národové lidí k spasení příšlých, v světle jeho procházeti se budou, a králové zeměští přenesou slávu a čest svou do něho.*“ Pán prohlásil: „*I já plésati budu v Jeruzalémě, a radovati se v lidu svém.*“ „*Aj, stánek Boží s lidmi, a bydlitiť bude s nimi, a oni budou lid jeho, a on Bůh s nimi bude, jsa jejich Bohem.*“ (Iz 62,3; Zj 21,11.24; Iz 65,19; Zj 21,3)

V Božím městě „*nebude noci*“. Nikdo nebude potřebovat odpočinek, ani po něm nebude

toužit. Nikoho neunaví konat Boží vůli a chválit jeho jméno. Budeme stále cítit svěžest jitra, které nikdy neskončí. „*A noci tam nebude, aniž budou potřebovatí svíce, ani světla slunečného; nebo Pán Bůh je osvěcuje.*“ (Zj 22,5) Sluneční svit bude nahrazen světlem, které nebude nepříjemně oslňovat, ale jasně zdaleka překoná polední světlo. Boží a Beránkova sláva naplní svaté město neblednoucím světlem. Vykoupení budou žít ve slávě věčného dne bez slunce.

„*Ale chrámu jsem v něm neviděl; nebo Pán Bůh všemohoucí chrám jeho jest a Beránek.*“ (Zj 21,22) Boží lid bude mít přednost osobně se stýkat s Otcem a Synem. „*Nyní zajisté vidíme v zrcadle a skrze podobenství.*“ (1 K 13,12) GC 677 Zde na zemi vidíme podobu Boha jen jako odraženou v zrcadle - v pří-rodě a v Božím jednání s lidmi. Potom ho však uvidíme tvář v tvář, žádný závoj nebude zastírat náš pohled. Budeme stát v jeho přítomnosti a sledovat nádheru jeho tváře.

Tam budou vykoupení poznávat tak, „jak Bůh zná je“. Láska a soucit, které Bůh vložil do lidského srdce, se tam projeví nejplněji a nejušlechtleji. Čisté společenství se svatými bytostmi, harmonický společenský život se vznešenými anděly i těmi, kdo byli ve všech dobách Bohu věrni, kdo vyprali svá roucha a vybělili je v krvi Beránkově, svatá pouta, která spojují „*rodinu na nebi i na zemi*“ (Ef 3,15) - to všechno bude přispívat ke štěstí vykoupených.

Lidé obdaření nesmrtností tam budou nadšeně studovat divy stvořitelské moci a tajemství zachraňující lásky. Nebude tam krutý nepřítel, který by je sváděl, aby zapomněli na Boha. Každá vloha se bude rozvíjet a každá schopnost zdokonalovat. Přijímání nových poznatků neunaví mysl a nevyčerpá tvůrčí sílu. Bude možno realizovat nejvelkolepější díla, uskutečnit nejuvznešenější tužby, splnit nejkrásnější cíle. Přesto stále zůstanou nové výšiny, které bude možno zdolávat, nové divy hodné obdivu, nové pravdy, které bude možno odhalovat, a nové úkoly, které budou rozvíjet síly myslí, duše i těla.

Boží vykoupení budou moci volně studovat všechny poklady vesmíru. Neomezení smrtelností a únavou poletí na vzdálené světy, které trpěly pohledem na lidskou bídu a které jásalý štěstím při zprávě o každém vykoupeném člověku. S nevysslovnou radostí se děti země připojí k radosti a moudrosti nepadlých bytostí. Budou mít přístup k vědění a poznání nashromážděnému za věky studia o Boží stvořitelské moci. Nezkresleně budou pozorovat slávu stvoření, - slunce, hvězdy a hvězdné systémy - jak všechny ve stanoveném řádu krouží kolem Božího trůnu. Každá věc, od nejmenší po největší, nese jméno Stvořitele a všechno ukazuje bohatství jeho moci. GC 678

Léta věčnosti, jak poplynou, budou přinášet stále bohatší a stále slavnější poznání Boha a Ježíše Krista. Jak se bude rozšiřovat poznání, poroste láska, úcta a štěstí. Čím více budou lidé poznávat Boha, tím více budou obdivovat jeho charakter. Když jim Pán Ježíš bude postupně odhalovat bohatství vykoupení a úžasné činy vykonané ve velkém sporu se satanem, budou srdce vykoupených projevovat ještě větší lásku a s ještě větší radostí uchopí zlaté harfy a desetitisíce desetitisíců a tisíce tisíců hlasů se spojí v mohutném chvalozpěvu.

„*Těž všechno stvoření, kteréž jest na nebi, i na zemi, i pod zemí, i v moři, i všechno, což v nich jest, slyšel jsem říkousi: Sedícimu na trůnu a Beránkovi požeňání, čest a sláva i síla na věky věků.*“ (Zj 5,13)

Velký spor mezi dobrem a zlem skončil. Není už hříchu ani hříšníků. Celý vesmír je čistý. V celém nezměrném stvoření vládne soulad a štěstí. Od Boha, který všechno

stvořil, proudí život, světlo a štěstí do všech stran nekonečného prostoru. Od nejmenšího atomu až po největší vesmírná tělesa, všechno živé i neživé, v nezkalené kráse a dokonalé radosti hlásá, že Bůh je láska.

Dodatek

Titul papežů – Ve stati, která je zahrnuta v římskokatolickém kanonickém právu Corpus juris canonici platném do roku 1918, prohlašuje papež Inocenc III. (1198-1216), že římský papež je „místodržící na zemi, nikoli pouhého člověka, nýbrž samého Boha;“ a v poznámce k této stati se podává vysvětlení, že je tomu tak proto, že je místodržícím Krista, jenž je „Bohem a člověkem“.

Viz též: Decretales Domini Gregorii Papae IX. (Výnosy Pána papeže Řehoře IX.) kniha I, de translatione Episcoporum (o přeměnění biskupů), odd. 7, kap. 3; Corpus juris canonici (2. lipské vydání, 1881) sloupec 99, (Paříž 1612), sv. 2, Decretales, sloupec 205.

V roce 1582 vydal papež Řehoř XIII. souhrn právních sbírek Corpus Juris Canonici, sestavený z hlavních církevních právních pramenů. K němu patřily tyto ucelené části:

1. Decretum Gratiani, sebrané v roce 1140 mnichem Gratianem, který učil na univerzitě v Bologna.
2. Dekretálie Řehoře IX., nazvané Liber Extra, sestavené Raimundem von Pennaforta, uveřejněné v roce 1234 jako první římský zákoník; obsahovaly církevně právní nařízení vydané po Gratianovi.
3. Sbírka Bonifáce VIII., zvaná Liber Sextus. Byla vydána v r. 1298.
4. Clementinae Klementa V., vydané v roce 1314 jako zákoník.
5. Dvě sbírky extravagant Jana XXII. A Extravagantes communes od Jeana Chappuise, vydané v roce 1500 v Paříži.

V roce 1904 pověřil papež Pius X. komisi kardinálů, aby vypracovala jednotný, všeobecně platný kodex, psaný soudobou jasnou právníkou latinou a s průběžným číslováním jednotlivých zákonů. Tak vznikl Codex Juris Canonici, který uveřejnil v roce 1917 Benedikt XV. a který vstoupil v platnost o letnicích 1918.

Pokud jde o titul „Pán Bůh papež“, viz poznámku k Extravagantes papeže Jana XXII., oddíl 14, kap. 4 Declaramus. V antverpském vydání Extravagantes, vydaném v roce 1584, se slova „Dominum Deum nostrum Papam“ („Náš Pán Bůh papež“) vyskytují ve sloupci 153. V pařížském vydání, vyšlém roku 1612, se vyskytují ve sloupci 140. V různých vydáních vyšlých po roce 1612 bylo slovo „Deum“ („Bůh“) vypuštěno.

Neomylnost – V římském jezuitském časopise „Civiltà Cattolica“ vyšel dne 9. 2. 1869 článek s bližšími údaji o připravovaných bodech jednání na svolávaném vatikánském koncilu, mezi nimiž mimo jiné bylo také vyhlášení neomylnosti papeže. Článek vyvolal silné hnutí proti koncilu a proti chystanému vyhlášení papežovy neomylnosti, které podle mínění oponentů bude mít dalekosáhlé následky. Hnutí odporu zasáhlo Francii, Německo, Anglii, Rakousko a Spojené státy. 14 z 19 německých biskupů požádalo papeže s ohledem na krátký čas a na neklid panující v církvi, aby vyhlášení papežské neomylnosti stáhl z programu. Žádosti nebylo vyhověno. Při prvním hlasování bylo přítomno 671 hlasujících, z toho 451 hlasů bylo pro, 88 proti, 70 se hlasování zdrželo a 62 hlasovalo pro podmíněné přijetí. Více než čtvrtina všech přítomných se tedy vyslovila proti přijetí vyhlášení papežské neomylnosti. Mezi prvním a druhým hlasováním vynaložili oponenti všechno úsilí, aby návrh neprošel. Marně! Před druhým hlasováním proto značný počet hlasujících kvůli svědomí koncil opustil. Při konečném hlasování bylo odevzdáno 533 kladných hlasů a 2 záporné, a i ty se před skončením zasedání

18. 7. 1870 podrobily.

Neomylnost je spjata jen s úřadem papeže, nikoli s osobou bez úřadu. Podle Algermissena (Nauka o vyznání, 1950) je papež, činí-li taková rozhodnutí o víře ex cathedra, nejen nechybující a neomylný, nýbrž vůbec neschopný omylu!

Vyhlášení neomylnosti má v nejdůležitějších statích toto znění: „A také podle tradice věrně zachované od počátku křesťanské víry, ke cti Boha, našeho Spasitele, k vyvýšení katolického náboženství a pro blaho národů prohlašujeme se souhlasem svatého koncilu, že Bohem zjevený článek víry zní: Když římský papež mluví ex cathedra, tj. když zastává úřad pastýře a učitele všech křesťanů a z moci svého nejvyššího apoštolského postavení rozhoduje o věrouce nebo obyčejích, jež má zachovávat celá církev, má na základě božského stavu, který mu je zaslíben ve svatém Petru, onu neomylnost, jíž chtěl mít božský Vykupitel vyzbrojenou svou církev při konečném stanovení věrouky; proto jsou taková konečná rozhodnutí římského papeže nezměnitelná.“

Prameny: Philips Schaff: The Creeds of Christendom, sv. 2., kde jsou otisknuty latinské texty a jejich anglický překlad. Pro porovnání s římskokatolickým hlediskem viz The Catholic Encyclopedia, díl 7, heslo Infallibility; James kardinál Gibbons: The Faith of Our Fathers, Baltimore. Z římskokatolického hlediska, které bylo v opozici proti učení o papežově neomylnosti, viz Johann Joseph Ignaz von Döllinger (pseudonym Janus): The Pope and the Council, New York 1869, a W. J. Sparrow Simpson: Roman Catholic Opposition to Papal Infallibility, Londýn 1909. Z protestantského hlediska viz George Salmon: Infallibility of Church, Londýn, 1914.

Zákaz Bible – Ve staré církvi bylo věřícím čtení Bible velice doporučováno. Církevní otcové se pro čtení a zpytování Písma svatého vyslovovali jednoznačně, jak o tom svědčí jejich výroky:

Klement Římský (kolem roku 100) pravil: „Čtěte pilně Písmo svaté, pravé to výroky Ducha svatého!“ „Znáte, milovaní, dobře svaté spisy, dobře jste pochopili výroky Boží, mějte na mysli, abyste se na ně rozpomněli.“

Polykarp (zemřel roku 155), představený obce ve Smyrně: „Spoléhám na vás, že se v Písmu svatém dobře vyznáte.“

Tertullian z *Kartága* (160-220): „Bůh nám dal Písmo, abychom dokonaleji a zevrubněji poznali jak Boha samotného, tak jeho vůli.“

Klement Alexandrijský (150-215): „Slovo Boží není přece před nikým utajováno; toto světlo patří všem, chvátejte tedy ke své spáse.“

Origines (185-254): „Bůh tomu chtěl a my jsme splnili, co stojí napsáno: „Zpytujte Písmo svaté!“ – „Blázní a slepí musejí být všichni, kteří nepoznají, že čtení v Bibli vyvolává velké a vznešené city.“ „Chceme, abyste se opravdově snažili slovo Boží nejen v kostele poslouchat, nýbrž se v něm také doma cvičit a zákon Boží dnem i nocí zpytovat, neboť v něm je Kristus a je na blízku těm, kdož ho hledají.“

Athanasius Veliký (295-373): „Svaté spisy máme ke své spáse. ... Tyto knihy jsou zdrojem blaženství, a ten, kdo prahne, ukojí svou žízeň výroky, jež obsahují, neboť jen v těchto knihách je obsažen návod k blaženosti. Nikdo nechť se neodvažuje něco k nim přidávat, nebo něco z nich ubírat!“

Chrysostomus (354-407): „Vy věříte, že čtení Písma svatého přísluší jen mnichům, ačkoli vám je ho zapotřebí více než jim. Neboť ti, kdož žijí ve světě a jsou denně zraňováni, potřebují léčení nejvíce; proto je tím horší a nezodpovědnější věřit, že Písmo svaté je nepotřebné, ... neboť něco takového může vymyslet jen satan. Neslyšel jsi

Pavla: „K našemu poučení je všechno psáno, a ty se evangelia ani nedotkneš, i když je ti podáno do tvých nemytých rukou! ... Proč tedy pohrdáš Písmem svatým? Je to smýšlení ďáblovo, který chce zabránit tomu, abychom nahlédli do pokladnice a žádali bohatý užitek.“

Jeronym (347-420): „Měl bys ve svatých spisech čítat velmi pilně, ba neměl bys je takřka nikdy pouštět z rukou.“

Augustin (354-430): „Bylo by od nás bezbožné, kdybychom nechtěli číst to, co bylo napsáno pro nás.“ „Usilujte s pomocí Boží ze všech sil o to, aby Písmo svaté bylo ve vašich rodinách pilně čteno.“

Řehoř Veliký (kolem roku 600): „Co je Písmo svaté jiného než list, který poslal všemocný Bůh svým stvořením? Kdyby vám psal pozemský král, nedopřáli byste si klidu a spánku, dokud byste jeho list nepřčetli. Když tedy Pán nebe a země napsal list důležitý pro tvůj život, zda bys neměl být žádostiv si jej přečíst?“

Přes tato svědectví bylo čtení Písma svatého v mateřské řeči po dlouhá staletí zakázáno. Ještě v posledních dvou stoletích se papežové ostře vyslovovali proti šíření a čtení Bible. V bule vydané roku 1844 vyzval Řehoř XIV. duchovní, aby vytrhávali věřícím z rukou Bible přeložené do mateřského jazyka!

Jistý obrat se projevil teprve za papeže Lva XIII. Každému bylo dovoleno mít schválená biblická vydání původního textu a starého katolického překladu. Nekatolických Biblí – a to platí i dnes – smělo být používáno jen k vědeckým studiím, nebylo-li v předmluvách a v poznámkách uváděno něco proti katolické vírouce. Katolíci směřjí číst Bibli ve své mateřštině, jen je-li schválena papežem, povolena biskupem a opatřena poznámkami. Protestantské překlady se pokládají za podvrhy!

Přes všechny překážky a přes všechnen odpor můžeme v katolické církvi posledních desetiletí pozorovat silné hnutí ve prospěch Bible. V roce 1933 bylo založeno katolické biblické hnutí a v roce 1943 se Pius XII. ve své encyklice „*Divino afflante spiritu*“ přihlásil ke snahám biblického hnutí. Cílem hnutí je šíření Bible a pomoc jejímu pochopení.

Uctívání obrazů – „Uctívání obrazů ... bylo jedním z těch porušení křesťanství, jež se vplížila do církve tajně a téměř nepozorovaně. Tato zhoubná zvyklost se jako jiná kacířství nevyvinula naráz, neboť v tom případě by se setkala s rozhodným nesouhlasem a s odmítnutím; začalo to však pod naprosto nevinnou záminkou, a pak se postupně zaváděl jeden zvyk za druhým, až církev hluboko zabředla do skutečného modlářství, aniž přitom narazila na nějaký odpor, ba aniž jí to bylo vůbec vytčeno; a když se pak konečně objevily snahy o jeho vymýcení, bylo shledáno, že zlo již zapustilo kořeny tak hluboko, že je nelze odstranit. ... Nutno to přičíst modlářskému sklonu lidského srdce a jeho náchylnosti sloužit výtvoru více než Stvořiteli. ...“

„Sochy a obrazy byly poprvé zavedeny do kostelů ne proto, aby se uctívaly, nýbrž jednak místo knih, aby byly poučením pro ty, kdož neumějí číst, jednak aby vyvolaly vytržení mysli věřících. Splnilo-li to tento záměr, je pochybné; i kdyby se připustilo, že tomu tak zpočátku bylo, brzy tomu tak přestalo být a ukázalo se, že obrazy a sochy umístěné v kostelech spíše zatemňují, než osvěcují mysl nevědomých – spíše zmenšují, než zvyšují zbožnost věřících. I když byly určeny k tomu, aby upoutaly lidskou mysl k Bohu, odvracely ji od uctívání Boha k uctívání výtvorů.“ (J. Mendham: *Sedmý všeobecný koncil, Druhý nicejský, Úvod*, str. III-VI)

„Obrazy, původně jako výzdoba, později k poučení, se od nejstarších dob dávaly

do hrobů, kostelů, byly na domech a na nářadí všeho druhu. Naráželo to na odpor, kterému byl učiněn konec v době Konstantinově. Z obrazů se lidé měli učit dějinám, jež znázorňovaly, byly to tedy jakési knihy pro nevzdělané. Současně měl obraz zdobit posvátné místo. Poznenáhlu však tu začal působit ještě další zájem, proti němuž se rané křesťanství kdysi co nejpřísněji stavělo. Uctívat relikvie a obrazy uctívaných stvoření, vyjímát je z běžného užívání a zacházet s nimi s vnitřní pietou, je člověku vrozeno. Obrazy Krista, Marie a svatých byly uctívány již od 5. (4.) století. Lidé je pozdravovali, líbali, vrhali se před nimi na zem, zcela jako kdysi za pohanství. V naivním a pevném přesvědčení, že modlářství nemůže křesťany ohrozit, trpěla církev pronikání pohanství, ba sama mu napomáhala. ... V 7. století a na začátku 8. století provozovali zvláště mniši výnosný obchod s obrazy; kostely a kaple byly plny obrazů a relikvií; bylo to jako za pohanství, jen vkus se změnil. ... S obrazy ovládla lid mnišská zbožnost, spočívající v tupém zírání na obrazy a křesťanství začalo upadat.“ (Adolf v. Harnack: Učebnice dějin dogmat)

„Byzantské disputace o obrazech se přenesly na západ a to tím, že papež Hadrián I. poslal Karlu Velikému akta nicejského koncilu. Karel Veliký dal svým dvorním teologem Alkuinem vyhotovit obsáhlou disputaci (Libri Carolini) odmítající uctívání obrazů, v níž se akta nicejského synodu článek za článkem vyvracela a v níž se jako jediný účel náboženských obrazů uznávalo jen poučení lidu a důstojná výzdoba církevních prostorů. Tyto zásady byly potvrzeny franckým synodem ve Frankfurtu (roku 794).“ (Náboženství v dějinách a v současnosti, sv. I.)

Prameny: Záznam o jednání a rozhodnutích Druhého koncilu nicejského z roku 787, povoláného k tomu, aby schválil uctívání obrazů, viz Baronius: Církevní anály, Antverpy 1612, J.Mendham: Sedmý všeobecný koncil, Druhý nicejský; Ed. Stillingleet: Defense of the Discourse Concerning the Idolatry Practiced in the Church of Rome, Londýn 1686; A Select Library of Nicene and Post-Nicene Fathers, New York 1900; Charles J. Hefele: A History of the Councils of the Church From the Original Documents.

Konstantinův zákon o neděli – Zákon vydaný císařem Konstantinem dne 7. března r. 321 po Kr., v němž se jedná o dni odpočinku, zní takto: „Všichni soudci, obyvatelé měst a řemeslníci nechť odpočívají v úctyhodný Den slunce. Venkovský lid se však může věnovat práci na poli, protože se často stává, že jiné dny se tak dobře nehodí k zasévání zrna do brázd nebo k práci na vinicích. Takže požehnání dané nebeskou prozřetelností by se v krátké době mohlo rozplynout.“ Joseph Cullen Ayr: A Source Book for Ancient Church History, New York 1913.

Prameny: Latinský originál je v Codex Justiniani, kniha 3, kap. 12, zákon 3. Zákon je publikován v latině a v anglickém překladu v knize Philips Schaff: History of the Christian Church, a v knize James A. Hesse: Bampton Lectures, Sunday. Pojednání o něm viz též Albert Henry Neumann: A Manual of Church History, Philadelphia 1933, a Le Roy E. Froom: The prophetic Faith of Our Fathers, Washington 1950.

Prorocké lhůty – Důležitou zásadou při výkladu proroctví v souvislosti s prorokováním časových lhůt je zásada rok-den, podle níž je den prorockého času roven kalendářnímu roku historického času. Než Izraelští vstoupili do země Kanaán, vyslali napřed dvanáct zvědů na průzkum. Zvědové šli čtyřicet dní a po jejich návratu se Hebrejové tak vyděsili jejich zprávou, že pak nechtěli vyrazit na cestu a Zaslíbenou zemi obsadit. Proto nad nimi vynesl Hospodin tento rozsudek: „Podle počtu dní, v nichž jste procházeli zemi tu, totiž čtyřiceti dnů, jeden každý za rok počítaje, poneseš nepravosti své čtyřiceti let.“

(4Moj 14,34) Podobný způsob počítání budoucího času je podán ústy proroka Ezechiela. Čtyřicet let trestu za spáchané nepravosti čekalo na království Juda. Hospodin pravil ústy proroka: „Budeš ležeti na pravém boku podruhé, a poneseš nepravost domu Judova čtyřiceti dnů. Den za rok, den za rok dávám tobě.“ (Ez 4,6) Tato zásada rok-den má velký význam při výkladu časového období v proroctví o 2300 dnech (Da 8,14) a o 1260denním období, o němž se různě praví jako o „času a časích a částkách časů“ (Da 7,25) o „dvačtyřiceti měsících“ (Zj 11,2; 13,5) „o tisíci dvou stech šedesáti dnech“ (Zj 11,3; 12,6) a „o třech a půl dnech“. (Zj 11,9)

Padělané listiny – Mezi dokumenty, o nichž se v současné době všeobecně připouští, že jsou padělky, jsou nejdůležitější Donace Konstantinova a Pseudo-Isidorovy dekretále. „Donace Konstantinova“ je od pozdního středověku tradiční pojmenování pro listinu, kterou poslal císař Konstantin Veliký papeži Silvestru I. a která se prvně našla v pařížském rukopisu asi začátkem devátého století. Od jedenáctého století se jí užívalo jako pádného důkazu ve prospěch papežových nároků a od dvanáctého století byla proto příčinou velkých sporů.“ (The New Schaff-Herzog-Encyclopedia of Religious Knowledge, sv. 3, heslo Donace Konstantinova).

Konstantinovo věnování (donatio Konstantini) je podvrh věnování císaře Konstantina Velikého papeži Silvestru I. z vděčnosti za uzdravení z malomocenství, který byl vyroben pravděpodobně v západní Francii kolem roku 756 po Kr. Sestává z jedné velké listiny, v níž císař uznal nadřazenost Říma nad všemi církvemi, propůjčil papeži císařský odznak a kromě toho mu odstoupil císařský palác (Lateran) v Římě a panství nad městem, nad Itálií a nad všemi západními říšskými provinciemi. Tato listina od středověku považovaná za pravou byla pojata do pseudoisidorových dekretálií. Konstantinova donace hrála významnou úlohu ve sporech mezi papežstvím a císařstvím ve středověku. Italský humanista Lorenzo Valla a Mikuláš z Kusy prokázali kolem roku 1440, že jde o podvrh (De falso credita et ementita Constantini donatione declamatio). O historické teorii vyplývající z „Donace“ se zevrubně pojednává v knize Henry E. Kardinál Manning: *The Temporal Power of the Vicar of Jesus Christ*, Londýn 1862. Důkazy, které svědčí ve prospěch pravosti „Donace“, jsou scholastické. Možnost, že by mohlo jít o padělek, byla nadhozena až s rozvojem kriticizmu v historiografii v patnáctém století. Mikuláš z Kusy byl mezi prvními, kteří došli k závěru, že Konstantin nikdy takovou donaci neučinil. Lorenzo Valla v Itálii podal v roce 1450 skvělý důkaz o tom, že jde o podvrh. Viz dílo Christophera B. Colemana „pojednání Lorenza Vally o donaci Konstantinově“, New York 1927. Avšak ještě celé století byla udržována víra v pravost Donace a falešných dekretálií. Martin Luther např. nejprve dekretálie uznával, záhy však pravil dr. Eckovi: „Nevěřím v tyto dekretále“ a Spalatinovi: „On (papež) ve svých dekretáliích hubí a ukřižovává Krista, to je pravda.“

Pokládá za dokázané, že „donace“ je (1) padělek, (2) dílo jednoho člověka, (3) padělatel použil starších dokumentů, (4) padělek pochází z doby mezi rokem 752 -778. Pokud jde o katolíky, vzdali se obrany pravosti dokumentu Baroniovou publikací „*Ecclesiastical Annals*“ vydanou v roce 1592.

Další prameny: K. Zeumer: *Festgabe für Rudolf von Gneist*, Berlín 1888, přeloženo v Colemanově pojednání (viz výše) a v E. F. Hendersonově díle „*Vybrané historické dokumenty středověku*“, New York 1892. Viz též *the New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge*, 1950; F. Gregorovius: *Rome in the Middle Ages* a Johann Joseph Ignaz von Döllinger: *Fables Respecting the Popes of the Middle Ages*, Londýn

1871. S. Lähr: Die Konstantinische Schenkung in the abendländischen Literatur bis zur mitte des 14. Jahrhunderts, 1926; H. Brunner, K. Zeumer: Die Konstantinische Schenkungsurkunde; Die Religion in Geschichte und Gegenwart; I. v. Döllinger: Der papst und das Konzil, 1869.

Mezi podvrženými listinami jsou také pseudoisidorské dekretálie a další padělky. „Pseudoisidorské dekretálie“ je objemná sbírka údajně velmi starých pramenů církevního práva, která obsahuje hlavně vymyšlené nebo podvržené dekretálie, listy papežů (od Klementa I. po Řehoře I.), Konstantinovu donaci, starší usnesení koncilů, články církevních otců, články Bible a úryvky římského práva. Jako předlohy pro pseudoisidorské dekretálie částečně posloužily tři jiné církevněprávní podvrhy: tzv. Kapitula Angilramni, sbírka pravých a podvržených rozhodnutí římských synodů, biskupů a císařů, dále podvržené nové zpracování starého Collectio canonum Hispana a tzv. Benedictus Levita, sbírky údajně franckých kapitulárií. Pseudoisidorské dekretálie vznikly kolem poloviny 9. století pravděpodobně v diecézi Remis; vydavatel se jmenuje Isidoru Mercator. Smyslem sbírky bylo osvobodit církev od státní moci, zlomit moc arcibiskupů a upevnit primát papežův. Biskupové měli být vyňati ze soudní pravomoci světských orgánů, jakož i metropolitů a provinciálních synodů. Nejdůležitější články pseudoisidorských dekretálií přešly do pozdějších sbírek církevního práva a do Corpus Juris Canonici a měly zvláště od reformního hnutí 11. století vliv na vývoj církevního práva.

Středověk pokládal pseudoisidorské dekretálie za pravé; avšak již Mikuláš z Kusy vyslovil v 15. století pochyby. Jako podvrh byla sbírka odhalena v Magdeburských centuriích Matthiae Flacia v roce 1559, což jsou první protestantské církevní dějiny. Obsáhlý důkaz o nepravosti podal ve sporu s jezuitou Franzem Torresem reformovaný teolog David Blondel v roce 1628.

Pseudo-Isidor vzal za základ svých podvrhů sbírku platných kánonů zvanou Hispana Gallica Augustodunensis, čímž zmenšil nebezpečí odhalení, neboť sbírky kánonů se obvykle tvořily tak, že se přidaly nové věci ke starým. Mercator připojil svůj podvrh k pravým věcem, čímž učinil podvrh méně zjevným. Nepravost pseudoisidorských podvrhů je nyní už nepopíratelně prokázána prozkoumáním pramenů a užitých metod a tím, že látka nebyla známa před rokem 852. Historikové se shodují v názoru, že nejpravděpodobnějším datem pro sestavení sbírky je rok 850 nebo 851, neboť dokument je poprvé citován v Admonitio kapituly v Quiercy v r. 857.

Pisatel těchto padělků není znám. Je pravděpodobné, že vyšly z radikální skupiny nové církve, která se vytvořila v devátém století v Reimsu ve Francii. Je dokázáno, že biskup Hinkmar z Reimsu použil těchto dekretálií při sesazení Rothada of Soissons, který dekretálie přinesl do Říma v roce 864 a předložil je papeži Mikuláši I.

Mezi těmi, kdož pochybovali o jejich pravosti, byli Mikuláš z Kusy (1401-1464), Charles Du Moulin (1500-1566) a George Cassender (1513-1564). Nevyvratitelný důkaz o jejich nepravosti podal David Blondel v roce 1628.

Dokonalost církve – V roce 1075 vyhlásil papež Řehoř VII. neomezenou vládu papeže v církvi a nad celým světem (Dictatus Gregorii Papae).

Reformace církve a vytržení papežství ze světské moci je dílem papeže Řehoře VII. Heussi ve svém Kompendiu církevních dějin píše: „V Řehoři VII. (1073-1085), jednom z nejmocnějších a nejúspěšnějších ze všech papežů, dosáhlo církevní reformní hnutí 11. století svého vrcholu. Vynucením celibátu kněží a energickým potíráním simonie

podpořil Řehoř vnitrocírkevní reformu. Dal myšlenku papežství důsledně pokračování; papežství a církve začaly být jednoznačnými pojmy. Katolizace a centralizace západních zemí činily významné pokroky. Především však Řehoř statečně přijal boj za osvobození církve od světské moci a vedl ho s houževnatostí velkého politika.

Jeho názory (viz jeho listy a zvláště *Dictatus Gregorii Papae*, 27 krátkých tezí o papežské moci) vycházejí z Augustinova díla „*De civitate Dei*“, z Pseudoisidora a Mikuláše I. Jsou mezi nimi tyto teze:

„Papež je neomezeným pánem univerzální církve. Může sesazovat a jmenovat metropolity a biskupy, ba světit pro každý kostel kleriky; on jediný smí svolávat všeobecné synody; jeho legáti svým postavením stojí nad biskupy. ...

Papež je nejvyšším pánem světa. Nosí císařské insignie, jen jemu, nikoli ostatním biskupům, mají knížata líbat nohy, může zbavovat hodnosti dokonce císaře a vyvazovat poddané z přísahy věrnosti. Papežství a světská moc se chovají jako slunce a měsíc; měsíc přijímá od slunce své světlo. Papež je pod zvláštní ochranou Petrovou; zvolený papež je nepochybně svatý „zásluhami“ Petrovými. Římská církev se nikdy nemýlila a nikdy se nezmýlí.“

Prameny: Carl Mirbt: *Quellen zur Geschichte des Papsttums und des römischen Katholizismus*, Tübingen 1924; Baronius: *Annales Ecclesiastici a Christo nato ad annum 1198*, Paříž 1869; F. A. Ogg: *Source Book of Medieval History*, New York 1907; Oliver J. Thatcher, Edgar H. McNeal: *Source Book for Medieval History*, New York 1905; James Bryce: *Holy Roman Empires*; James W. Thompson, Edgar N. Johnson: *An Introduction to Medieval Europe*; I. v. Döllinger: *Das Papsttum*, Mnichov 1892.

Očistec - Očistec je podle římského jednotného katechismu místem trestu pro duše těch, kdož – ač zemřeli v milosti Boží – neučinili božské spravedlnosti plně zadost. „Můžeme duším v očistci zmírnit trest modlitbami, odpustky, almužnami a jinými dobrými skutky, zcela zvláště pak obětí při mši svaté.“

Prameny: K. R. Hagenbach: *Lehrbuch der Dogmengeschichte*, Leipzig 1847; Schröck: *Christliche Kirschengeschichte*, Leipzig 1794; Charles Elliot: *Delineation of Roman Catholicism*; Hefele: *Konziliengeschichte* (7 svazků)

Odpustky – O vývoji učení o odpustcích v době reformace viz článek dr. H. C. Lea „*Indulgences in Spain*“, uveřejněný v *Paper of the American Society of Church History*, roč. 1, str. 129-171. O ceně tohoto historického aspektu praví dr. Lea v úvodu: „Nedbajíc na spor, který zuřil mezi Lutherem a dr. Eckem a Silvestrem Prieriasem, kráčelo Španělsko klidně dál po staré, vyšlapané cestě a poskytuje nám nesporné oficiální dokumenty, které nám umožňují prozkoumat otázku čistě historicky.“ Podrobné dějiny učení o odpustcích viz Mandell Creighton: „*A History of the Papacy From the Great Schisma to the Sack of Rome*, Londýn 1911; W. H. Kent, H. C. Lea: *A History of Auricular Confession and Indulgences in the Latin Church*, Philadelphia 1896; Thomas M. Lindsay: *A History of the Reformation*, New York 1917; Albert Henry Newman: *A Manual of Church History*, Philadelphia 1953; Leopold Ranke: *History of the Reformation in Germany*, Londýn 1845; Preserved Smith: *The Age of the Reformation*, New York 1920.

Mše – Oběť svatě mše je v katolické bohoslužbě svátkem Kristovy oběti na kříži. Slovo mše (z *missa*, pozděně latinská forma slova *missio* = poslání, propuštění) označuje liturgický úkon slavnostního rozhřešení a požehnání a značí, že mešní oběť je podstatným prostředkem, jímž může být lidský život požehnán a spasen.

Podstata mše spočívá v tom, že jako zpřítomnění Kristovy oběti na kříži (oběti nové

smlouvy) není ani pouhou upomínkou na ni, ani jejím opakovaným napodobením nebo doplněním (což by odporovalo plné platnosti a jedinečnosti oběti na kříži). Navíc je mše svou podstatou totožná s obětí na kříži a poukazuje na téhož velekněze, na tutéž přinášenou oběť: Krista. Jen způsob obětování při mši se děje nekrvavě v podobě chleba a vína. ... Tím je mše v katolické věrouce prostředkem života, skutečným setkáním s Bohem a tím nejviditelnějším proniknutím milosti do existence člověka.“ (Der Grosse Herder, díl VI.)

Walter von Lowenich píše v knize Der moderne Katholizismus: „Luther zavrhl mši jako dílo člověka. Při mši přináší církev tělo a krev Kristovu jako svou oběť. Tím se maří neopakovatelnost a jedinečnost oběti Kristovy. Mše je proto pro Luthera ohavnou modloslužbou a zlořečeným modlářstvím. Jí dosahuje falešné pobožnůstkářství svého strašného vrcholu. Proto se jeho hněv obrací proti tomuto obřadu. Dnešní katolicismus označuje Lutherovu polemiku za osudné nedorozumění. Poukazuje se přitom na 2. čl. 22. zasedání tridentského koncilu. Praví se v něm: „Je to jedna a táž oběť, kterou nyní skrze službu kněží přináší ten, jenž ji kdysi přinesl na kříži, přičemž jen způsob obětování je různý.“

Nikoliv církev, nýbrž sám Kristus je také při mši předmětem obětování. Mše je sice pravou a vlastní obětí, je však v podstatě totožná s Kristovou obětí na kříži. Podstatná totožnost je vyjádřena symbolem zastoupení. Kristus se sám obětoval při první večeři, aby zanechal oběť, jíž bude znázorňována ona jedinečná krvavá oběť na kříži, a tak bude jeho památka trvat až do konce světa. Avšak oběť při mši není pouhou napodobeninou nebo vzpomínkou na oběť na kříži, nýbrž se koná jako skutečná oběť na oltáři. Teologové sic nemluví o „opakování“ oběti na kříži, jež se děje na oltáři. Tím však nemá být dotčena totožnost při mši s obětí na kříži. Je-li Kristus sám chápán jako subjekt oběti na oltáři, nedá se Lutherova námitka proti „dílu člověka“ zřejmě udržet. Je nyní důležité, abychom si v tomto bodě zjednali jasno. Nelze ho však snadno dosáhnout, neboť se zdá, že ani mezi katolíky samotnými o tom není jasno.“

„Ani to nelze Lutherovi vyčítat, že nedbal totožnosti oběti na kříži s obětí při mši, neboť to tridentský koncil (1545-1563) formuloval až po jeho smrti. V žádném dřívějším oficiálním rozhodnutí o víře není o tom jasně řečeno.

V Canon Missae, tedy v církevní liturgii, jíž se Luther musel v první řadě držet, není o tom jasné zmínky. Naopak, všechna příslušná místa v něm mluví prostě o oběti církve a kněze. Vícekrát se prosí o to, aby Bůh milostivě přijal tuto „svatou, čistou oběť“. Taková prosba je těžko pochopitelná při vlastní oběti Kristově. Oběť je označována za oběť, „jíž přinášíme my, tvoji sluhové a tvoje celá církev“. Kněz prosí, aby Bůh přijal naši oběť právě tak milostivě, jako kdysi oběť Ábelovu, Abrahámovu a Melchisedechovu. Také tato prosba jistě předpokládá, že subjektem obětování je církev, popř. kněz. ... Z Canon Missae nemohl tedy Luther získat žádný pádný důkaz proti svému pojetí mše jako oběti církve. Luther zřejmě nebyl se svým pojetím osamocen. Ve středověku se vyskytovaly hlasy, které moc kněží stavěly nad moc Kristovu, neboť Kristus se obětoval jen jednou, kněží tak však činí denně. S podobným pojetím se setkáváme ještě v pastýřském listě arcibiskupa Johanna Katschthalera ze Salcburku z 2. února 1905. Praví se v něm mimo jiné: „Maria přivedla božské dítě na svět jednou. A hle, kněz tak činí ne jednou, ale stokrát, ba tisíckrát, tak často, jak slouží mši. Zpřítomňují (kněží) tím tělo a krev Páně? Nikoli; oni obětují, přinášejí nebeskému Otci oběť. Je to táž oběť, kterou přinesl Kristus jako krvavou na Golgathě a jako nekrvavou při poslední večeři. Při svaté mši činí tak

skrze svého zástupce, katolického kněze. Dosadil na své místo kněží, aby pokračovali v této oběti, kterou přinesl. Na ně přenesl právo na svůj svatý lid, též moc nad svým tělem. Katolický kněz ho může nejen na oltáři zpřítomnit, uzavřít do svatostánku, opět jej vzít a dát požit věřícím, muže dokonce jeho, Syna Božího, jenž se stal člověkem, obětovat jako nekrvavou obět za živé a mrtvé. Kristus, jednorozený Syn Boha Otce, skrze něhož bylo stvořeno nebe a země, jenž nese celý vesmír, je tím katolickému knězi po vůli. ...“

Prameny: K učení o svaté mši, jež bylo stanoveno na koncilu v Iridentu:

z katolického hlediska: H. G. Schroeder: Canons and Decrees of the Council of Trent, St. Louis 1941; Catholic Encyclopedia; Nikolaus Gehr: Holy Sacrifice of the Mass, Dogmatically, Liturgically, Ascentically Explained, St. Louis 1937; Josef Andrea Jungmann: Missarum Sollemnia: Eine genetische Erklärung der römischen Messe, Freiburg 1952; K. Rahner: Die vielen Messen und das eine Oper, 1951; B. Durst: Das Wesen der Eucharistiefeier, 1953, Thalhofer: Handbuch der katholischen Liturgie, 1912; Fr. Heiler: Der Katholizismus, 1923.

z protestantského hlediska: Philips Schaff: Creeds of Christendom; John Calvin: Institute of the Christian Religion; Edward B. Pusey: The Doctrine of the Real Presence, Oxford 1855; K. R. Hagenbach: Lehrbuch der Dogmengeschichte.

První křesťanství v Anglii – Pravděpodobně již před koncem 1. století přišli do Anglie křesťanští učitelé. Předpokládá se, že to byli řečtí učitelé, kteří přišli z Východu do Anglie asi 50 let po nanebevstoupení Ježíšově. (Robert Pardon: Three conversions of England)

Také Tertullian a Origenes dosvědčují ve svých spisech ranou evangelizaci v Anglii. (Tertullian: Dei Fidei; Origenes: Žalm 149)

Je jisté, že 100 let po Tertullianových údajích přijala Anglie první mučedníky Diokleciánova pronásledování. Byli to Albanus Verulamský, Aaron a Julius Caerleon a mnoho dalších oběho pohlaví. (Eduard Winkelmann: Geschichte der Angelsachsen bis zum Tode König Aelfreds, Berlín 1883)

Valdská verze Bible – O posledních objevech valdských rukopisů viz M. Esposito: „Sur quelques manuscrits de l'ancienne littérature des Vadois du Piémont“ v Revue d'Histoire Ecclésiastique, Louvain 1951; F. Jostes: „Die Waldenserbibeln“ V Historisches Jahrbuch, 1894; D. Lortsch: Histoire de la Bible en France, Paříž 1910.

Klasickým dílem, jež napsal jeden z valdských, je spis Jean Leger: Histoire Générale des Eglises Evangeliques des Vallées de Piémont, Leyden 1669, který byl napsán v době velkého pronásledování a obsahuje vlastní informace s ilustracemi.

K valdským textům viz A. de Stefano: Civiltà Medievale, 1944; Riformatori ed eretici nel medioevo, Palermo 1938; J. D. Bounous: The Waldensian Patos of Pramol, Nashville 1936; A. Sondaine: Archivum Fratrum Praedicatorum, 1946.

K dějinám valdských viz některá z posledních spolehlivých děl: E. Comba, History of the Waldenses in Italy, Torre Pellice 1934; E. Gebhart: Mystics and Heretics, Boston 1927; G. Gonnet: Il Valdismo Medievale, Prolegomeni, Torre Pellice 1935; Jalla: Historie des Vaudois et leurs colonies, Torre Pellice 1935; Walter von Loewenich: Der moderne Katholizismus, Witten 1955.

Sobota u valdských – Jsou spisovatelé, kteří tvrdí, že valdenští všeobecně zachovávali jako sedmý den sobotu. Tento názor vznikl z pramenů, které latinsky píší o valdských, že zachovávají den patřící Pánu (dies dominicalis) neboli den Páně (neděli), v nichž

však zvyklostí, která má svůj původ v reformaci, se slovo „neděle“ překládá „sabbath“. Existuje však historický důkaz o tom, že se mezi valdenskými někde zachovávala jako sedmý den sobota? Ve zprávě inkvizice, před níž se dostalo několik valdenských z Moravy v polovině patnáctého století, se praví, že mezi valdenskými „nemálo jich skutečně zachovává sobotu se Židy“. (Johann Joseph Ignaz von Döllinger: Beiträge zur Sektengeschichte des Mittelalters, Mnichov 1890.) Nemůže být pochyb o tom, že tento pramen potvrzuje svěcení soboty jako sedmého dne.

Dekrety proti valdenským – Papež Lucius III. vydal v roce 1183 se souhlasem císaře Friedricha Barbarossy první dekret, po němž pak následovaly další papežské, císařské a královské výnosy z roku 1192, 1220, 1229, 1236, 1243, 1253, 1332, 1380, 1400, 1476, 1487 a 1532.

Podstatná část textu papežské buly Inocence VIII. Z roku 1487 proti valdenským, jejíž originál je chován v knihovně univerzity v Cambridge, je v anglickém překladu obsažen v knize John Bowling: History of Romanism, 1871.

Další prameny: Hahn: Geschichte der Waldenser; Hefele: Konziliengeschichte; Realenzyklopädie für protestantische Theologie und Kirche, Leipzig 1885.

Viklef – Historikové zjistili, že jméno Viklef se psalo rozličným způsobem. Podrobněji se o tom pojednává v díle J. Dahmus: The Prosecution of John Wyclif, New Haven 1952.

Originální text papežských bul proti Johnu Viklefovi lze najít v knize J. Dahmus: The Prosecution of John Wyclif, New Haven 1952; John Foxe: Acts and Monument of the Church, Londýn 1870.

Obsah bul, poslaných arcibiskupu z Canterbury, králi Edwardovi a rektoru univerzity v Cambridge, viz díla Merle d'Aubigné: The History of the Reformation in the Sixteenth Century, Londýn 1885; August Nenader: Allgemeine Geschichte der christlichen Religion und Kirche; George Sargent: History of the Christian Church, Dallas 1948; Gotthard V. Lechler: Johann v. Wiklif und die Vorgeschichte der Reformation, Leipzig 1873; Philips Schaff: History of the Christian Church, New York 1915.

Autentické znění úryvku z Husova listu přátelům, které zanechal v Praze, zní: „Uprchl jsem z naučení Kristova, abych nebyl nepřítelům příležitostí věčného zatracení, spravedlivým také příčinou utrpení a strasti; rovněž aby pošetil díla Božího nestavili. Že bych však od pravdy utíkal, doufám v Boha, že v téže pravdě zemřít mi dá.“ (Husův list pražanům z prosince 1412).

Rozkol v církvi – Církev, která již byla rozdělena na dvě papežské církve, potkalo ještě větší zlo. Na všeobecném koncilu v Pise v roce 1409 byli oba papežové, Řehoř XII. a Benedikt XIII., prohlášeni za sesazené a byl zvolen nový papež Alexander V., rodem Řek. Oba sesazení papežové se však zpěchovali vzdát se svých hodností, a tak měla církev od té doby tři papeže. Alexandra V. uznávaly Francie a Anglie, Benedikta XIII. pyrenejský poloostrov a Skotsko, Řehoře XII. německý král, četná německá území, Řím a Neapol. Teprve kostnickému koncilu se podařilo rozkol odstranit.

Zneužívání v duchovních věcech – Asi sto let po skončení rozkolu v době, kdy se konal koncil v Pise, prohlásil papež Hadrián VI. o poměrech panujících v této zmatené době: „Víme, že se po určitý čas odehrávaly mnohé opovrženímhodné věci u Svaté stolice: zneužívání v duchovních věcech, překračování kompetence, všechno se převracelo k zlému. Od hlavy jde zkáza do údů, od papeže se rozšířila přes preláty; všichni jsme se odchýlili, ani jediný nečinil dobro.“

Ranke o něm píše: „On naproti tomu sliboval všechno, co přísluší dobrému papeži: podporovat ctnostné a učené, odstranit nepořádky, když ne naráz, tedy postupně, provést nápravu v hlavě i v údech, jež se tak často požadovala. Chtěl-li papež zrušit dosavadní důchody kurií, nemohl tak učinit, aniž narušil získaná práva těch, jejichž úřady byly na takových důchodech založeny a byly zpravidla koupeny. ... Aby odstranil nešvar odpustků, byl by rád obnovil staré pokání.“ (L.V. Ranke: Die Geschichte der Päpste, Kolín 1955)

Kostnický koncil – Prvořadým pramenem ke kostnickému koncilu je kniha Ulrich v. Richental: Das Konzilium so zu Constanz gehalten ist worden, Augsburg 1483. Zajímavá studie o tomto textu je Karl Küp: Ulrich von Richental's Chronical of the Council of Konstanz, New York 1936. Viz též H. Finke: Acta Concilii Constanciensis, 1896; Hefele: Conciliengeschichte; L. Mirbt: Quellen zur Geschichte des Papsttums, 1934; Milman: Latin Christianity; Pastor: The History of the Popes.

Novější publikace o koncilu: K. Zähringer: Das Kardinalkollegium auf dem Konstanzer Konzil, Münster, 1935; H. Finke: Forschungen und Quellen zur Geschichte des Konstanzer Konzils, 1889; Th. F. Grogau: The Conciliar Tudory as It Manifested Itself at the Council of Constance, Washington 1949; Fred A. Krempel: Cultural Aspects of the Council of Constance and Basel, Ann Arbor 1955; John Patrick McGowan: D'Ailly and the Council of Constance, Washington 1936.

K Janu Husovi viz E. J. Kitts: Pope John XXIII and Master John Hus, Londýn 1910; D. S. Schaff: John Hus, 1915; Schwarze: John Hus, 1915; Matthew Spinka: John Hus and the Czech Reform, 1941, F. Strunz: Hus, sein Leben und sein Werk, 1927.

Obchod s odpustky – Papež Lev X., který pro získání prostředků na dostavění nádherného chrámu sv. Petra vydal 18. 10. 1517 bulu o odpustcích, rozdělil německá území mezi tři hlavní zmocněnce, z nichž jedním byl arcibiskup z Mohuče a Magdeburku. Ten jmenoval podzmocněncem Tetzela, dominikánského mnicha z Lipska, který v tom byl zběhlý.

Ježuitství – V 31. článku stanov Společnosti Ježíšovy se praví: „K pokroku je především žádoucí, aby všichni projevovali dokonalou poslušnost, aby v nadřazeném, ať je to kdokoli, viděli zástupce našeho Pána Krista a jemu byli oddáni vřelou úctou a láskou.“ V listě členům řádu, který se stal proslulým, píše Ignác: „Patřete na toho, jemuž jste v člověku poslušní, totiž na Krista, nejvyšší moudrosti, nekonečnou dobrotu a lásku, na Pána, o němž víte, že se nemůže mylit, ani vás klamat.

Právě proto, že jezuita ve svém představeném stále vidí božskou osobu, znamená pro něho poslušnost jakýsi druh „unio mystica“ s vůlí Boží. Proto řeč jezuitů, když se týká této poslušnosti, v mnohém upomíná na terminologii mystiky: „Kdo chce dosáhnout stavu opravdové poslušnosti, musí svléci vlastní vůli a obléci božskou vůli, která je mu jeho nadřazeným uložena.“

Ignác pečlivě rozeznává různé stupně poslušnosti: nejnižší stupeň, pouze vnější „poslušnost činů“, spočívá v tom, že podřízený se omezuje na provedení jemu uloženého činu; takovou poslušnost Ignác označuje za „velmi nedokonalou“. Druhý stupeň se vyznačuje tím, že podřízený bere také vůli nadřazeného za svou; „tento stupeň již poskytuje radost z poslušnosti“. Kdo se však chce zcela obětovat službě Boží, musí „kromě vůle vložit také ještě rozum“. Musí dospět tam, „že nejen totéž chce, nýbrž i totéž myslí jako nadřazený, že svůj úsudek podřídí úsudku svého představeného, pokud jen oddaná vůle vůbec může rozum podrobit.“

Ignác tím nepožaduje nic menšího než obětování vlastního rozumu, „neomezenou poslušnost až k obětování přesvědčení“.

Jezuita si nemá připustit ani sebemenší pomyšlení, o vnějším odporu vůbec nemluvě, zda nadřízený má, či nemá pravdu; má být předem přesvědčen o tom, že rozkaz mu udělený „slouží k větší slávě Boží“ a má ho provést s radostí, s vnitřním nadšením.

Bezpodmínečnost jezuitské poslušnosti musela však záhy vést k obtížné úvaze: Co se má stát, když představený příkáže provést něco hříšného; má se i tehdy jeho příkaz provést? ...

Jako stanovy všech ostatních řádů vyhrazují také stanovy Společnosti Ježíšovy podřízeným právo „skromně vznášet námitky“, hrozí-li nebezpečí hříchu. To výslovně dovoloval již Ignác, a v podobném smyslu nařídil později řádový generál Aquaviva, že představený musí dát podřízenému vždy příležitost, aby mohl přednést své námitky, „aby všechno bylo vedeno v mírném otcovském duchu“.

Tyto pokyny však nestačily, aby uklidnily nepřátele řádu, kteří tvrdili, že právě úplným potlačením vlastního úsudku končí pro jezuitu předem každá možnost dané rozkazy vážně posoudit a uvážit; Ignác totiž varuje právě před každým uvažováním a před každým pochybováním, zda je rozkaz účelný a správný. Ostatně formule „ad quos potest cum caritate se obediaentia extendere“ a některé další výhrady jsou vpravdě jediným omezením příkazu „slepé poslušnosti“. Stanovy řádu výslovně hlásají, že podřízený má mít na mysli, že vůle a úsudek nadřízeného je měřítkem pro jeho vůli a jeho úsudek; dokonalá poslušnost je slepá a „v této slepotě“ je „její moudrost a dokonalost“.

„Nechť nás ostatní náboženské společnosti,“ píše Ignác, „překonávají v postech a nočním bdění nebo střídmosti ve stravě a oděvu, naši bratři musejí vynikat pravou a dokonalou poslušností, dobrovolným zřeknutím se vlastního úsudku.“

Velké proslulosti nabyl výrok Loyolův, který se v podobné formě nachází v exerciciích a z něhož je odvozeno označení pro „naprostou poslušnost“ jezuitů: „Nesmím chtít patřit sobě, nýbrž svému Stvořiteli a jeho zástupci. Musím se dát vést, nechat se hnít jako kus vosku, musím se chovat jako mrtvý bez vůle a názoru, jako malý krucifix, který se dá bez obtíží přemísťovat z jednoho místa na druhé, jako hůl v rukou starce, který mě postaví, kam chce a kde mě může nejlépe potřebovat. Musím být stále po ruce, aby mne řád mohl použít, a to způsobem, jenž pokládá za vhodný ...“

Zvláště však nabádal k bezpodmínečné poslušnosti své řádové bratry (františkány) František z Assisi. Od něho pochází věta, že mnich se musí pokládat „za mrtvolu, která skrze Ducha Božího přijímá duši a život, když poslušně přijímá vůli Boží.“ (René Fülöp Miller: Macht und Geheimnis der Jesuiten, 1947)

O původu, zásadách a cílech Společnosti Ježíšovy pojednává René Fülöp – Miller ve svém shora uvedeném díle.

Další prameny: A. Boehmer: Die Jesuiten, 1921; H. Becher: Die Jesuiten, 1951; E. Gotheim: Ignatius v. Loyola und die Gegenreformation, Halle, 1895; L. V. Ranke: Die Geschichte der Päpste, Köln 1956; P. V. Hoensbroech: der Jesuitenorden, 1926-28; F. Wiegand: Die Jesuiten, 1926; B. Duhr: Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge, 1907-1928; M. Meschler: Die Gessellschaft Jesu, ihre Satzungen und ihre Erfolge, 1911; John Gerard: Concerning Jesuits, London 1902; L. E. Dupin: A compendious History of the Church, Londýn 1713; T. Campbell: The Jesuits (1534-1921), New York 1922; E. Schoell: Der jesuitische schaft Jesu, Breslau 1872;

J. G. Dreydorff: Die Moral der Jesuiten, 1893; F. W. F. Nippold: Der Jesuitenorden von

seiner Wiederherstellung bis auf die Gegenwart.

Inkvizice – „Stará katolická církev sice od konce čtvrtého století znala účinná opatření proti kacířství, neměla však žádný orgán k vyhledávání kacířů. Vlastní inkvizice vznikla teprve v těžkém boji katolické církve proti velkým sektám 12. století, katarům a valdenským. Na koncilu ve Veroně v roce 1183 prosadil papež Lucius III. v dohodě s Friedrichem I. nejen odsouzení, nýbrž také vyhledávání kacířů a zavedl tím biskupskou inkvizici. Papež Inocenc III. učinil drastická opatření. V roce 1199 vyslal dva cisterské mnichy jako papežské legáty s dalekosáhlou plnou mocí do jižní Francie k potlačení katarů a albigenských, k čemuž byla vyzvána také světská moc. Čtvrtý lateránský koncil (1215) učinil z vyhledávání a trestání kacířů hlavní úkol biskupů. Koncil v Toulouse (1229) tato ustanovení ještě zostřil. Měla být vypátrána tajná útočiště kacířů a odhalení kacířů zajati. ... Jména žalobců a svědků byla obviněným zatajována. ... Nad kacířskými zeměmi byl vyhlášen interdikt. Tělesné tresty, zvláště trest smrti, přenechávala církev světské vrchnosti.“ (Der Grosse Brockhaus)

Papež Řehoř IX. povolal dominikány za stálé papežské inkvizitory. V Německu ustala inkvizice hned po reformaci. Španělsko ji zrušilo teprve v roce 1834, Itálie v roce 1859, Francie v roce 1772.

V roce 1542 byla inkvizice reorganizována a dostala název Sacra Congregation Romana (Svaté ofícium). Jako nejvyšší instance ve věcech víry platí inkvizice ještě dnes. Nad čistotou katolické víry bdí jako kardinálská kongregace svatého oficia (Congregatio sancti Officii).

Římskokatolické hledisko viz The Catholic Encyclopedia, sv. 8, heslo „Inquisition“, a E. Vacandard: The Inquisition: A Critical and Historical Study of the Coercive Power of the Church, New York 1908.

Anglo-katolický názor viz v Hoffmann Nickerson: The Inquisition. A Political and Military Study of Its Establishment. Nekatolické stanovisko viz v Philips Van Limborch: History of the Inquisition; Henry Charles Lea: A History of the Inquisition in the Middle Ages; A history of the Inquisition in Spain; The Inquisition in the Spanish Dependencies; H. S. Turberville: Medieval Herecy and the Inquisition, Londýn 1920; L. v. Ranke: Die Geschichte der Päpste, Köln 1955; H. Kübert: Zaubervahn; die Greuel der Inquisition und Hexenprozesse, 1913; P. Flade: Das römische Inquisitionsverfahren in Deutschland bis zu den Hexenprozessen, 1902; E. Schäfer: Beiträge zur Geschichte des spanischen Protestantismus und der Inquisition im 16. Jahrhundert, 1902.

Příčiny francouzské revoluce – O tom, jaké dalekosáhlé následky mělo zavržení Bible a biblického náboženství lidem Francie, viz H. von Sybel: History of the French Revolution; Henry Thomas Buckle: History of Civilization in England, New York 1895; Blackwood's Magazine (z list. 1833); J. G. Lorimer: An Historical Sketch of the Protestant Church in France; Carlyle: The French Revolution, 1837, Thiers: Histoire de la Révolution française, 1855.

Zákaz čtení Bible ve Francii – „Ve snaze rozšířit své panství nad křesťanstvem se papežství pokusilo vnutit bohoslužbu v latinském jazyce také národům, jimž tento jazyk není běžný. ... Papež Jan VIII. v roce 879 ve svém listu Metodějovi zakázal používání slovanského jazyka při mši. A českému knížeti Vratislavovi v roce 1080 na jeho žádost o povolení slovanské bohoslužby Řehoř VIII. odpověděl, že žádosti nemůže vyhovět, neboť se Všemohoucímu Bohu zlíbilo, aby Písmo svaté zůstalo neznámé, aby snad neupadlo v opovržení, kdyby bylo všem známo, nebo aby nesvádělo k bludům, kdyby

je prostí lidé nesprávně pochopili. Když však ve 12. století dostali valdenští Písmo svaté ve své mateřštině a s novou horlivostí je četli a mezi lidem rozšiřovali, napsal papež Inocenc III. ve svém listu biskupu z Met v roce 1199, že požadavek číst Písmo svaté a povzbuzovat k jeho studiu nelze sice zamítat, ba nutno ho spíše doporučovat, přesto však čtení Písma nelze trpět, pokud se děje na tajných shromážděních. ... V roce 1229 vydal pak koncil v Toulouse zákaz, že laikům není dovoleno vlastnit knihy Starého a Nového zákona, leda by někdo chtěl mít žaltář nebo breviář nebo hodinky svaté Marie k cvičení v pobožnosti, avšak ani tyto nesmějí být přeloženy do obecných jazyků. ... Vlastnit knihy Starého a Nového zákona v románských jazycích zakázala laikům městská rada v Tarragoně v roce 1234. Kdo takové má, musí je do osmi dnů po uveřejnění tohoto nařízení odevzdat biskupovi, aby byly spáleny: kdo tak neučiní, bude pokládán za podezřelého z kacířství, ať je to klerik nebo laik. ... V roce 1486 prohlásil arcibiskup z Mohuče, že německý jazyk není vhodný pro vyjádření hlubokých náboženských pravd.

Znovu a ještě ostřeji bylo čtení Bible zakázáno jansenistům (příslušníkům reformního hnutí ve Francii), zvláště po vydání francouzského překladu Nového zákona, který pořídil páter Quesnel (Paříž 1693) s poznámkami, v nichž se praví, že Bible je dána všem křesťanům, že je jim potřebná, ba nutná. ... Proti těmto poučkám se postavil Klement XI. v proslulé bule Unigenitus z roku 1713, obsahující 101 článků, v nichž zatracuje nejen věty z Quesnelova Nového zákona, nýbrž i takové, jež možno najít v téměř doslovném znění v Písmu svatém, jako výkvět všeho zla. ... Po tuhých bojích se jezuitům podařilo prosadit u parlamentu zásah do říšských zákonů.“ (Meusel: Kirchliches Handlexikon)

Snahy o potlačení a vymazání Bible – Rada města Toulouse, která zasedala v době, kdy se vedlo křížácké tažení proti albigenským, rozhodla: „Zakazujeme, aby kdokoli kromě duchovních vlastnil výtisky Starého a Nového zákona. ... Zapovídáme všem co nejpřísněji, aby tyto knihy měli v domácích překladech.“ „Obydlí, nejbídnější chatrče, ba nejskrytější útočiště těchto lidí, v nichž se tyto spisy najdou, mají být úplně zničeny. Takoví lidé mají být pronásledováni až do lesů a jeskyň, a kdo jim poskytne přístřeší, toho stihne přísný trest.“ (Concil. Tolosanum, Pope Gregory IX. Anno chr. 1229, kánon 14 a 2.) „Tento mor (Bible) se tak rozšířil, že někteří lidé si sami ustanovili kněze, a to i některé evangelíky, kteří zkomolili a pošlapali pravdu evangelia a vytvořili si pro své cíle nová evangelia ... ač vědí, že kázání a výklad Bible je laikům zcela zakázáno.“ (Acts of Inquisition, Philip van Limborch: History of the Inquisition, kap. 8)

Rada města Tarragona v roce 1234 nařídila: „Nikdo nesmí vlastnit knihy Starého a Nového zákona v románském jazyce a kdokoli je vlastní, musí je odevzdat místnímu biskupu do osmi dnů po vydání tohoto výnosu, tak aby mohly být spáleny; jinak bude obviněn z kacířství.“ (D.Lortsch: Histoire de la Bible in France, 1910)

Na koncilu v Kostnici v roce 1415 byl Viklef posmrtně odsouzen Arundelem, arcibiskupem canterburským, jako „zhoubný šířitel proklatého kacířství, který provedl nový překlad Písma svatého do svého mateřského jazyka“.

Odpor římskokatolické církve proti Bibli trval staletí a stupňoval se zvláště v době, kdy byly zakládány biblické společnosti. Dne 8. 12. 1866 vydal papež Pius IX. ve své encyklice Quanta cura seznam osmdesáti bludů v deseti různých kapitolách. Zde jsou s poukazem na dřívější papežská rozhodnutí jako „mor“ proklety biblické společnosti, spolu se socialismem, komunismem, tajnými společnostmi a společnostmi liberálních duchovních; avšak již roku 1864 mluví papež Pius IX. v encyklice Qui pluribus o zcela

prohnaných biblických společnostech, které obnovují starý trik kacífů a přes nejsvětější předpisy církve překládají knihy Písma svatého do všech jazyků světa a opatřují je často převrácenými vysvětlivkami.“

Teprve v novější době lze v tomto ohledu pozorovat jistý obrat, i když zákaz čtení protestantských nebo Svatou stolicí neschválených překladů stále trvá a jeho přestoupení je stíháno církevními tresty. Přesto se podařilo brzdící vlivy zatlačit natolik, že se mohlo rozvinout tzv. katolické biblické hnutí, k němuž se přihlásil i papež Pius XII. ve své encyklice *Divino Afflante spiritu* (1943). Prakticky se ovšem tento vývoj neprojevuje tam, kde se katolická církev opírá o většinu nebo kde je dokonce státní církví v zemi s převážně katolickým obyvatelstvem.

Hrůzovláda – Jako spolehlivý, stručný úvod do dějin francouzské revoluce viz L. Gershoy: *The French Revolution, 1932*; G. Lefebvre: *The Coming of the French Revolution, Princeton 1947*, a H. von Sybel: *History of the French Revolution, 1869*.

Pařížský list *Le Moniteur Universal* byl v době revoluce polooficiálním listem, a je tudíž prvořadým pramenem, protože obsahuje autentické záznamy o jednání a usneseních shromáždění, jakož i úplné znění dokumentů atd. Byl vydán jako přetisk.

Viz též A. Aulard: *Christianity and the French Revolution, Londýn 1927*, a výborná studie W. H. Jervis: *The Gallican Church and the Revolution, Londýn 1882*.

O vztahu mezi církví a státem ve Francii za francouzské revoluce viz Henry H. Walsh: *The Concordate of 1801. A Study of Nationalism in Relation to Church and State, New York 1933*; Charles Ledre: *L'Eglise de France sous la Révolution, Paříž 1949*.

Některé soudobé studie o významu revoluce pro náboženství: G. Chais de Sourcesol: *Le Livre des Manifestes, Avignon, 1800*, v níž se autor pokouší zjistit příčiny revoluce a její význam pro náboženství atd.; James Bicheno: *The Signs of the Times, Londýn 1794*; James Winthrop: *A Systematic Arrangement of Several Scripture Prophecies Relating to Antichrist, Boston 1795*; Lathrop: *The Prophecy of Daniel Relating to the Time of the End, Springfield 1811*.

O církvi za revoluce viz W. M. Sloan: *The French Revolution and Religious Reform, 1901*; P. F. La Gorce: *Histoire Religieuse de la Révolution, Paříž 1909*.

O poměru k papežství viz G. Bourgin: *La France et Rome de 1788-1797, Paříž 1808*, vycházející z tajných dokumentů římské stolice uložených ve vatikánských archivech; A. Latreille: *L'Eglise Catholique et la Révolution, Paříž 1950*. O protestantech za revoluce viz E. de Pessensé: *The Reign of Terror, Cincinnati 1869*.

Lid a privilegované třídy – Píše o tom dr. Philippson v knize *Das Zeitalter Ludwigs XIV. v Onckenových Allgemeiner Geschichte*: „V zahraniční i vnitřní politice utrpěl Ludvíkův systém krach a vyvolal reakci; nejméně tomu tak bylo i v církevní politice. Svoboda svědomí, kterou tak dlouho potlačoval a pronásledoval, povstala znovu v podobě jansenismu, aniž ji tentokrát zmohl vyhladit. I když to byla jediná věc, která krále znepokojovala na smrtelném lůžku, jeho tušení ho v tom nezklamalo: jansenismus se stal kvasem opozice proti království spojenému s papežstvím, a tak náboženské pronásledování Ludvíkovo přineslo v plné míře hořké plody jemu a jeho následovníkům.“ O velmi smutném postavení tzv. třetího stavu v době vypuknutí francouzské revoluce píše obšírně Oncken v knize *Das Zeitalter der Revolution, des Kaiserreichs und der Befreiungskriege*. Další prameny: H. v. Holst: *Lowell Lectures on the French Revolution*; H. Taine: *Les Origines de la France contemporaine, 1875*; A. Young: *Travels in France*.

Strašná žeň krvavé setby – Další podrobnosti o způsobech odvety za francouzské

revoluce viz H. Gill: The papal Drama; E.de Pressensé: The Church and the French Revolution; G. de Cassagnac: Histoire des Girondins et des massacres de septembre, 1860.

Ukrutnosti hrůzovlády – viz M. A. Thiers: History of the French Revolution, New York 1890; F. A. Mignet: History of the French Revolution, 1894; A. Alison: History of Europe 1789-1815, New York 1872.

Rozšíření Písma – Podle Williama Cantona z Britské a zahraniční biblické společnosti nebylo v roce 1804 „všech výtisků Bible rozšířených ve světě, v rukopise nebo tištěných, o mnoho více než čtyři milióny. ... Tyto čtyři milióny exemplářů byly napsány asi v padesáti jazycích, mezi nimi i v takových zaniklých jazycích, jako je góština a bédská anglosaština. (What is the Bible Society?, 1904)

Americká biblická společnost uvádí, že v letech 1816 až 1955 rozšířila 481.149.365 Biblí, Nových zákonů a částí Bible. K tomu nutno přičíst přes 600.000.000 Biblí a částí Písma, jež rozšířila Britská a zahraniční biblická společnost. Jenom v roce 1955 vydala Americká biblická společnost celkem 23.819.733 Biblí, nových zákonů a částí Bible po celém světě. V prosinci 1955 se Písmo, buď celé, nebo jeho části, tisklo v 1.092 jazycích, a stále se překládá do dalších jazyků.

Zahraněční misie – Misionářská činnost rané křesťanské církve byla v moderní době obnovena. Odumřela vlastně kolem roku 1000 a byla nahrazena křižáckými taženými. V období reformace neměla misionářská činnost v zahraničí valný rozsah, čilejší byli jen první jezuité. Obnovení zbožnosti zplodilo několik misionářů. Pozoruhodná je činnost moravských bratří v osmnáctém století. Angličané založili několik misijních společností pro hlásání evangelia v kolonizované Severní Americe. Velké oživení misionářské činnosti v zahraničí začalo kolem roku 1800 „v času konce“ (Dan 12,4). V roce 1792 byla založena anglická Baptistická misionářská společnost, která vyslala do Indie Williama Careyho. V roce 1795 byla ustavena Londýnská misionářská společnost, v roce 1799 byla založena další společnost, z níž se v roce 1812 stala Církevní misionářská společnost. Krátce na to byla založena Wesleyánská misionářská společnost. V Americe byl v roce 1812 ustaven Americký sbor pověřenců pro misie v zahraničí a též rok byl vyslán do Kalkuty Adoniram Judson. V následujícím roce se pak usadil v Burmě. V roce 1814 byla založena Americká baptistická misionářská unie a v roce 1837 Presbyteriánská rada zahraničních misí.

„Koncem 18. století bylo křesťanství oproti ostatním náboženstvím rozšířeno již ve všech pěti světadílech. Od počátku 19. století nastalo jeho největší zeměpisné rozšíření vůbec. V oblastech, v nich se již zachytilo, byly získány nové opěrné body, byl zjednan přístup do zemí, na ostrovy, mezi národy a kmeny, které dosud ve styk s křesťanstvím nepřišly. V Severní, Střední a Jižní Americe zahájili misionáři práci mezi domorodci, mezi něž se dosud nikdo nedostal; také většina černochů byla obrácena ke křesťanství. Na tichomořských ostrovech zaznamenalo křesťanství neobyčejný růst. Také v Asii a na Sibiři, v Indii, Burmě, Siamu a na Ceyloně, v malajském souostroví, v Indočíně, v Číně, Koreji a také v Japonsku rostl počet křesťanů rychleji než do té doby. Na kulturu těchto zemí působilo křesťanství silněji, než se dalo očekávat podle velikostí církví.

Šíření křesťanství v devatenáctém století bylo způsobeno především oživením náboženského života. ... Ještě nikdy v tak krátkém časovém úseku nevedla iniciativa křesťanů ke vzniku tak mnoha nových hnutí. Ještě nikdy nemělo křesťanství tak velký vliv na lid západní Evropy. A tato ohromná síla vedla pak k tomu, že byly organizovány

misie, jež v devatenáctém století vedly ke zvýšení počtu křesťanů a k posílení vlivu křesťanství.“ (Kenneth Scott Latourette: A History of the Expansion of Christianity, New York 1941) Další prameny: Walther v. Loewenich: Der Weg des Evangeliums durch die Welt; Martin Schlunk: Die Weltmission des Christentums, Hamburk 1925.

Zemětřesení v Lisabonu – Jistě byla zemětřesení větší a strašnější, ničivější, s větším počtem mrtvých a s většími škodami, než bylo zemětřesení v Lisabonu, žádné však nezapůsobilo na duševní a duchovní stránku lidí tak pronikavě jako zemětřesení z roku 1755. Protože právě v době osvícenství a rozumu byl vypovězen boj autoritě moci Boží a náboženství, věřilo se, že tento náhlý a strašný otřes je nutno hodnotit jako důrazné znamení projevu Boha, jenž se staví tímto trestním zásahem proti lidské opovážlivosti. Proto duchovní účinky tohoto zemětřesení pronikly nekonečně hlouběji do vědomí lidí než materiální škody. Lidé se rozpomínali, že Bůh je pánem dějin! Víra v rozum byla otřesena.

William Miller. Narodil se 15. února 1782 v Pittsfieldu, ve státě Massachusetts (USA). Zemřel 20. 12. 1849 v Low Hampton, ve státě New York, kam se jeho rodiče přestěhovali v roce 1786. Obširný životopis Millerův vydal jeho životopisec Sylvestr Bliss: Memoirs of William Miller, Boston 1853.

Prorocká data – Pátý měsíc (Ab) sedmého roku Artaxerxova panování byl podle židovského měření času od 23. července do 21. srpna roku 457 př. Kr. Po Ezdrášově příchodu do Jeruzaléma na podzim téhož roku vstoupil výnos krále v platnost. Pro ověření přesnosti data 457 př. Kr., jenž byl sedmým rokem vlády Artaxerxovy, viz S. H. Horn a L. H. Wood: The Chronology of Ezra 7, Washington 1953; The Seventh-day Adventist Bible Commentary, Washington 1954.

Pád Otomanské (Osmanské) říše – Vpád mohamedánských Turků do Evropy po pádu Konstantinopole r. 1453 byl tak prudký, jako byly katastrofální výboje mohamedánských saracénů proti východní části římské říše v období 150 let po smrti Mohamedově. V období reformace bylo Turecko stálou hrozbou u východní brány evropského křesťanstva; spisy reformátorů jsou plny odsuzování otomanské moci. Od té doby se křesťanští dějepisci stále zabývají úlohou Turecka v budoucích světodějných událostech a vykladači prorockých spisů poznali tureckou moc a její pád předpovězené v Písmu.

Pro pozdější dějiny vypracoval Josiah Litch aplikaci časových údajů obsažených v proroctví na zánik turecké nezávislosti, který stanovil na srpen 1840 principem „hodina, den, měsíc, rok“. Litchovy názory možno najít zevrubně vyložené v jeho knize „The Probability of the Second Coming of Christ About A. D. 1843“ (vydáno v červnu 1838), v knize „An Address to the Clergy“ (uveřejněného na jaře 1840) a v článku v časopise Signs of the Times and Expositor of Prophecy z 1. 8. 1840 a z 1. 2. 1841. Viz též J. N. Loughborough: The Great Advent Movement, 1905; Uriah Smith: Thoughts on Daniel and the Revelation, 1944.

Ranější dějiny Otomanské říše a úpadek turecké moci viz také v William Miller: The Ottoman Empire and Its Successors, 1801-1927, Cambridge 1936; Goerge G. S. L. Eversley: The Turkish Empire From 1288 to 1814, Londýn 1923; Joseph von Hammer-Purgstall: Geschichte des Osmanischen Reiches, Pesth 1834-36; Herbert A. Gibbons: Foundation of the Ottoman Empire; 1300-1403, Oxford 1916; Arnold J. Toynbee and Kenneth B. Kirkwood, Turkey, Londýn 1926; J.W. Zinkeisen: Geschichte des Osmanischen Reiches in Europa.

Zákaz Bible v mateřské řeči – O postoji římskokatolické církve v šíření Písma svatého

v mateřských jazycích mezi prostým lidem viz The Catholic Encyclopedia, heslo „Bible“; G. P. Fischer: The Reformation, 1873; J. kardinál Gibbons: The Faith of Our Fathers, 1897; John Dowling: History of Romanism, 1871; L. F. Bungener: History of the Council of Trent, Edinburg 1853; G. H. Putnam: Books and Their Makers During the Middle Ages.

Viz též William Muir: The Arrested Reformation, 1912; Herold Grimm: The Reformation Era, 1954; Index of Prohibited Books, 1930, Timothy Hurley: A Commentary on the Present Index Legislation, New York 1908; Translation of the Great Encyclical Letters of Leo XIII., New York 1903; Walther von Loewenich: Der moderne Katholizismus, Witten 1955.

Šat pro nanebevstoupení – Bajku o tom, že adventisté si zhotovují šat, v němž vystupují, aby „se setkali s Pánem ve vzduchu“, vymysleli ti, kdož chtěli pohanět hlásání příchodu Páně. Byla tak pilně rozšiřována, že mnozí v ni uvěřili; pečlivé zkoumání však dokázalo, že jde o smyšlenku. Po mnoho let byla nabízena značná odměna za důkaz, že se opravdu stal jediný takový případ, důkaz však nebyl podán. Žádný z těch, kdož toužili po příchodu Spasitele, nebyl tak neznalý Písma, aby se domníval, že by si pro tuto příležitost musel zhotovovat šat. Jediným šatem, který svatí potřebují, aby se setkali s Pánem, je spravedlnost Kristova. (Viz Iz 61,10; Zj 19,8)

Dokonalé vyvrácení legendy o šatu pro nanebevstoupení viz v Francis D. Nichl: Midnight Cry, Washington 1944; Le Roy Edwin Froom: Prophetic Faith of Our Fathers, Washington 1954.

Počítání času v proroctví – Dr. George Bush, profesor hebrejské a orientální literatury na newyorské univerzitě v listě poslaném Williamu Millerovi a uveřejněném v časopisech Advent Herald a Signs of the Times Reporter, Boston, ze dne 6. a 13. března 1844 napsal několik důležitých poznámek k jeho způsobu počítání prorockých lhůt. Dr. Bush napsal: „Podle mého soudu nelze vytykat vám a vašim přátelům, že věnujete mnoho času a pozornosti studiu v počítání času v proroctvích a že vynakládáte velké úsilí, abyste stanovili začátek a konec velkých prorockých období. Udává-li skutečně Duch svatý tato období v prorockých knihách, činí tak nepochybně s úmyslem, aby byly studovány a aby se jim také plně rozumělo; a nikdo nemůže být označen za poštelého, když se tak pokouší s úctou činit. ... Tím, že berete den jako prorocký termín pro rok, používáte podle mého mínění nejsprávnějšího výkladu, posíleného znamenitými jmény Isaaca Newtona, Kirbyho, Scott, Keitha a řady dalších, kteří již dávno dospěli v podstatě k týmž závěrům jako vy. Ti všichni se shodují v tom, že hlavní časová období, o nichž mluví Daniel a Jan, skutečně vyprší v naší době a byla by to divná logika chtít vás usvědčovat z kacířství, když dospíváte k týmž názorům, jež vyslovili tito význační teologové.“ „Soudím, že váš omyl leží jinde než v počítání času.“ „Zmýlili jste se úplně v povaze událostí, které se mají v těchto časových obdobích stát. V tom je jádro chyby ve vašem výkladu.“ Viz též Le Roy Edwin Froom: Prophetic Faith of Our Fathers, Washington 1950.

Trojnásobné poselství – Zjevení 14,6,7 mluví o vyhlášení prvního andělského poselství. Pak prorok praví: „Jiný, druhý anděl následoval a volal: Padl, padl veliký Babel. ... Jiný, třetí anděl následoval.“ Zde použité slovo „následoval“ znamená „šel s sebou“, „provázal“. (Viz Henry George Little a Robert Scott: Greek English Lexicon, Oxford 1940). Také to znamená „doprovázal“ (Viz George Abbot-Smith: A Manual Greek Lexikon of the New Testament, Edinburgh 1950) Jde o totéž slovo, jež bylo

použito v Mk 5,24: „Ježíš šel sám a četný zástup ho následoval a tlačili se na něj.“ Je ho také použito, když se jedná o 144.000 vykoupených, ve Zj 14,4, kde se praví: „Následují Beránka, kamkoliv jde.“ Z obou těchto citátů je zřejmé, že jejich zamýšlený smysl je „jít spolu“, „ve společnosti někoho“. Tak v 1K 10,4, kde čteme o dítkách Izraele, že „pili z duchovní skály, která je provázela“, je slovo „provázela“ přeloženo z téhož řeckého slova a v poznámce uvedeno „šla s nimi“. Z toho poznáváme, že smysl verše ve Zjevení 14,8 není v tom, že druhý a třetí anděl následoval prvního v časové posloupnosti, nýbrž že šli s ním. Tři poselství jsou jen jediné trojnásobné poselství. Jsou tři, jen pokud jde o jejich vznik. Když byly vysloveny, splývají v jediné a jsou neoddělitelné.

Nadvláda římských biskupů – Hlavní okolnosti, jež vedly k uchopení nadvlády římskými biskupy, viz Robert Francis kardinál Bellarmine: *Power of the Popes in Temporal Affairs*; Henry Edward kardinál Manning: *The Temporal Power of the Vicar of Jesus Christ*, Londýn 1862; James kardinál Gibbons: *Faith of Our Fathers*, Baltimore 1917. Od protestantských autorů viz Trevor Gervase Jalland: *The Church and the Papacy*, Londýn 1944, a Richard Frederick Littledale: *Petrine Claims*, Londýn 1899; James T. Shotwell a Louise Ropes Loomis: *The See of Peter*, New York 1927; Christopher B. Coleman: *The Treatise of Lorenzo Valla on the Donation of Constantine*, New York 1914.

Mocenská opatření římské církve – Ještě v 19. století se v katolickém tisku vyskytují kladná vyjádření o inkvizici. Časopis *Analecta Ecclesiastica* v roce 1895 uveřejnil otisk rozsudku inkvizice z 28. 2. 1484, k němuž byl připojen nadšený chvalozpěv na upalování kacířů jako na spásné zařízení z pera kapucínského pátera: „Ó, vy požehnané plameny hranice, skrze něž zahubením zcela malého počtu zavržených lidí byly stovky a tisíce duší vytrženy z tlamy bludu a věčného zatracení!“ Španělský velkokvizitor Torquemada a inkvizitor de Epila, za nichž byly popraveny stovky křesťanů, požívají dodnes vysoké, ba nejvyšší úcty v katolické církvi.

Bažení Říma po moci. Katolická církev se dnes, pokud jde o dogma, jeví po všech stránkách netolerantní. Jak to vypadá s náboženskou svobodou v zemích, v nichž má katolická církev neomezenou moc, ukazují poměry ve Španělsku a Kolumbii. V jednom letáku, vydaném v posledních letech ve Španělsku, se praví: „Dali bychom přednost hranicím inkvizice před liberální tolerancí!“ (Loewenich: *Der moderne Katholizismus*). Všude tam, kde má katolicismus většinu, nepřipouští náboženskou svobodu a snášenlivost, vyžaduje ji však a považuje ji za své právo, je-li v menšině. Katolická církev si osobuje nárok na to, že má pravdu. Z tohoto „nároku“ vyplývá její nesnášenlivost vůči jinověrcům.

Katolická stolice, reprezentovaná postavou pontifex maximus, určuje, co je pravda, rozhoduje, v co se má věřit, a osobuje si přitom nejen neomylnost, nýbrž nemožnost omylu! Tradice církve je prvním zdrojem pravdy. Proti reformátorské zásadě “*sola scriptura*” - toliko Písmo – postavil tridentský koncil (koncil v Tridentu 1545 – 1563) zásadu Písmo svaté a apoštolská tradice, k níž se počítají také tradice církve. V člancích tohoto koncilu čteme: „Uznávám apoštolské a církevní tradice a ostatní obyčeje a články této církve.“ „Rovněž uznávám Písmo svaté v tom smyslu, v němž je uznává matka církve, jejíž (!) věcí je posoudit pravý smysl a výklad Písma svatého; nikdy je nebudu chápat a vykládat jinak než podle jednomyslného pojetí otců.“

Podle tohoto znění je církevní tradice vykladačem Písma svatého. V co se má věřit a jak se mají vykládat jednotlivé texty, o tom rozhoduje katolická církev. Osobní pojetí

jednotlivých katolíků se má přizpůsobit rozhodnutí, i kdyby se vyznačovalo lepším poznáním. Při rozporu mezi Biblií a tradicí se podle stavu věcí vždy dává přednost tradici, která se prostě do Písma zapracuje. Dnes je už jen málo oblastí denního života, v nichž katolická církev nestanovila hranice ještě přípustného „poznání“.

Osobováním si práva rozhodovat, co je pravda a co ne, se katolická církev učinila absolutní; tím už nestojí pod evangeliem, nýbrž vládne nad evangeliem a řídí je! Tím se ovšem katolická církev vzdálila základům evangelia a postavila se sama na místo pravdy.

Všechna vyjádření z katolické strany ukazují, že katolická církev není ochotna vzdát se v otázkách pravdy svého nároku na výlučnost. Římskokatolické pojetí zní, že pravda se nikdy nevyjeví ve spolku s katolickou církví, nýbrž jen v katolické církvi.

Etiopská církev a sobota. Až do poměrně nedávné doby zachovávala katolická církev Etiopie jako sedmý den sobotu. Vedle toho Etiopové rovněž zachovávali neděli, první den týdne, po celou dobu, co existují jako křesťanský národ. Tyto dny se vyznačovaly zvláštními službami v kostelích. Zachovávání soboty jako sedmého dne však přestalo až v moderní Etiopii. Přímé svědectví o zachovávání náboženských dnů v Etiopii viz Pero Gomes de Teixeria: *The Discovery of Abyssinia by the Portuguese in 1520*; páter Francisco Alvarez: *Narrative of the Portuguese Embassy to Abyssina During the Years 1520 – 1527*. Londýn 1881; Michael Russell: *Nubia and Abyssinia*, New York 1937; S. Giacomo Baratti: *Late Travels Into the Remote Countries of Abyssinia*, Londýn 1670; Samuel Gobat: *Journal of Three Years' Residence in Abyssinia*, New York 1850; Peter Heylyn: *History of the Eastern Church*, New York 1882; C. F. Rey: *Romance of the Portuguese in Abyssinia*, Londýn 1929.

Biblické texty jsou citované z Bible Kralické.

Číslo stran v textu označují začátek anglické stránky v anglickém originále.

NEPRODEJNÉ